نووسەری کوردستان

بەرگی دووەم

هەواڵنامەی کتێب

مەکتەبی گەشەپێدانی بیر و هۆشیاری

ئۆرگانێکی کەلتووری و پەروەردەییە، بەپێی پەیڕەوی ناوخۆی (ی. ن.ک) پەسەندکراو لە چوارەمین کۆنگرە لە ساڵی ٢٠٢٠ دامەزراوە، ئەرکەکەی بریتییە لەرەخساندنی زەمینەی هۆشیارکردنەوەی فیکری و سیاسی لەسەر بنەماکانی سۆشیالیست دیموکرات، تۆکمەکردنی بەهاکانی دیموکراسی، سیکۆلاریزم، مافی مرۆڤ و دادی کۆمەڵایەتی، تاوتوێکردنی بابەتەکانی بیری هاوچەرخ و دابینکردنی ئەدەبیاتی ڕێکخراوەیی، دەستەبەرکردنی ئامرازەکانی پەروەردەکردن و پێگەیاندنی کادیران لە بوارە جیاجیاکاندا، نووسینەوەی مێژووی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و شۆڕشی نوێ و ڕۆڵی لە بووژاندنەوەی گیانی بەرگری و ئەرشیفکردن و دووبارە چاپکردنەوەی بڵاوکراوەکانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان.

نووسەری کوردستان

گۆڤاری یەکێتی نووسەرانی کوردستان

ژمارە (٦) شوباتی ١٩٨٣ – ژمارە ١٠، تشرینی یەکەمی ١٩٨٥

ئامادەکردن و ساخکردنەوەی
یوسف محەمەد بەرزنجی

٠٥٩.٩١٥٩٧

ب ٩٢٣

بەرزنجی ، یوسف محەمەد.

نوسەری کوردستان (١٩٨١-١٩٩١)/ ئامادەکردن

یوسف محەمەد بەرزنجی . - ب٢، چ١ . - سلێمانی : چاپخانەی حەمدی ، ساڵ٢٠٢٢

ل٧٠٠، ١٧.٥*٢٣ سم . - (وێنەدار)

١ . گۆڤاری شاخ - ئەدەبی بەرگری ٢. چاوپێکەوتن

٣. چیرۆک - شیعر - ریپۆرتاژ أ. ناونیشان

* ناوی کتێب: گۆڤاری نووسەری کوردستان (بەرگی دووەم)

*ئامادەکردن و ساخکردنەوەی: یوسف محەمەد بەرزنجی

* سکان و پاکژکردنەوەی کۆمپیوتەر: یوسف محەمەد بەرزنجی

بابەت: ڕۆژنامەوانی - ئەدەبی بەرگری

خەتی بەرگ: ئەحمەد سەعید

دیزاین: هەرێم عوسمان

چاپ: چاپخانەی حەمدی

نۆبەی چاپ: یەکەم

ساڵی چاپ: ٢٠٢٢

تیراژ: ١٠٠٠ دانە

لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی کتێبخانە گشتییەکان

ژمارەی سپاردنی (١٣٩٩) ساڵی (٢٠٢٢)ی پێدراوە

مافی لە چاپدانەوەی بۆ ئامادەکار پارێزراوە

لە بڵاوکراوەکانی مەکتەبی گەشەپێدانی بیر و هۆشیاری / بۆردی ئەرشیف و مێژوو

لەبارەی گۆڤاری (نووسەری کوردستان)ەوە

گۆڤارێکی ئەدەبیە یەکێتیی نوسەرانی کوردستان دوای وەستانی گۆڤاری پێروو، لەساڵی ١٩٨١دەری کردووە، ئەمەش لە سۆنگەی ئەوەوە سەرچاوەی گرتووە کەدوای ئەوەی ڕژێمی بەعس بڕیاریدا کە گۆڤاری نوسەری کورد دابخات، نوسەرانی شاخ بڕیاریاندا ناوی گۆڤارەکەیان بۆ نوسەری کوردستان بگۆڕن. زۆربەی ژمارەکان لەچاپخانەی برایم عەزۆ، عەبدوالخالق مەعروف، شەهید جەعفەر، چاپکراون، بەڵام ژمارەیەک لەچاپخانەی هەرێمی کوردستانی حزبی شیوعی عێراق، ژمارەیەکیش لەدەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەو سێ ژمارەش لە شاری سەقز چاپکراون. لەو سێ ژمارەیەی سەقز دوو دانە لەدەزگای ڕۆشنبیری یەکێتیی شۆڕشگێڕانی کوردستان چاپکراوەو ژمارەیەکیش لە دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی موحەمەدی چاپکراوە.

لەڕووی شوێنی چاپەوە، ئەم گۆڤارە لەبەر هەلومەرجی سەختی ئەو سەردەمە لە شوێنی جیاواز چاپکراوە. بەم پێیە، ژمارەکانی لە توژەڵە، ناوزەنگ، زەڵێ، بەرگەڵوو، سەرگەڵوو، یاخسەمەرو سەقز چاپکراون. ژمارەکانی ئەم گۆڤارە، ژمارەکانی دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەو سەقزی لێدەرچێ، هەمووی سیامەند مامیر شاسواری تایپ و دیزاییینی کردووە، شەماڵ کابان و جەزا عەبدولواحیدو حەمەڕەشیدو چالاک و هەندێ کەسییتریش بەشداریان لەچاپی هەندێک بابەتدا کردووە.

نوسەری کوردستان لەماوەی ١٠ساڵدا، واتە لە ساڵی ١٩٨١ تا ١٩٩١، ١٨ ژمارەی لێدەرچووە. ژمارە ١، لەمانگی ئابی ساڵی ١٩٨١ و ژمارە ١٨ لەوەرزی زستانی ساڵی ١٩٨١ دەرچووە.

*سەرچاوە: ئینسکۆپیای(ی.ن.ک) ب ١،چاپی سێیەم، ساڵی ٢٠١٦ ل ١١٣٩چاپخانەی حەمدی.

ئاماری بابەتەکانی گۆڤاری نووسەری کوردستان

شیعری کوردی: ۱۰۱

شیعری وەرگێڕاو: ۷

وتار و لێکۆڵینەوە و ڕەخنە: ٦۷

یاداشت و بیرەوەری: ۲

چیرۆکی خۆماڵیی کوردی: ٦٦

چیرۆکی وەرگێڕاو: ۱۳

زمانەوانی: ۳

شانۆ: ۲

هەڤپەیڤین و چاوپێکەوتن: ۹

پەخشان وتاروشتی تر: ۱۸

نووسەری کورد

پێرستی ناوی نووسەران لە بڵاوکراوەی گۆڤاری نووسەری کوردستان
گۆڤاری یەکێتیی نووسەرانی کوردستاندا
بەپێی نوسەران و شاعیران و وەرگێڕی کورد، ڕیزبەندی کراوە.
ژمارە ١ ی ئابی ١٩٨١ تا ژمارە ١٨ زستانی ١٩٩١

(ئ)

*ئازاد ئەحمەد

ـ ژمارە ٥ ئابی ١٩٨٢، بەختەوەری، فازل عەزاوی، وەرگێڕان، چیرۆک، ل٧٧ـ ٧٨

ئازاد کانی ساردی ( )

ـ ژمارە ٦ شوباتی ١٩٨٣، گرێ کوێرەی بیرێکی زیندوو،چیرۆک، ل ٩٨ ـ١٠٢

*ئازاد جوندیانی (ئازاد عەبدوالوەهاب محەمەد)

ـ ژمارە ١٦ پایزی ١٩٨٩، .. و گوڵە هێرۆکان دەلەرانەوە، چیرۆک، ل ١٣٩ـ١٤٢

ـ ژمارە ١٧ پایزی ١٩٩٠مەرگی بیرەوەریەکان، چیرۆک، ل ١١٨ـ١٢٠

ـ ژمارە ١٤ کانونی یەکەمی ١٩٨٨، گوڵی خۆشەویستی، چیرۆک، ل ٦١ ـ ٦٩

*ئازاد خانەقینی (ئازاد وەهاب عبدلڕەحمان)

ـ ژمارە ١٧ پایزی١٩٩٠، لە بیرەوەرییەکانی عەبە کوێر، وەرگێڕان، چیرۆک، ل١٣٠ـ ١٣٥

* ئاریز عەبدوللە ئەحمەد

ـ ژمارە ١٨، پایزی ١٩٩١، بە سەرهاتی(مۆمێ) لە گۆرانیەکی فۆلکلۆریدا، شیعر، ل١٢٧ـ ١٣٠

*ئاشتی(ئاشتی ئیبراهیم ئەفەندی)

ـ ژمارە ٣ شوباتی ١٩٨٢، سەرنجێک دەربارەی چیرۆکی شیلانە، ڕەخنە، ل٩٩ـ ١٠٢

*ئاسۆ (کاکە مەم بۆتانی)

ـ ژمارە ١١ شەباتی ١٩٨٦، ئەدەب وئەدیبی شۆڕشگێڕ، لێکۆڵینەوە، ل ٧١ـ ١٠٧

*ئەحمەد کەریم (ئەحمەد عارف)

ـ ژمارە ٦ شوباتی ١٩٨٣، چوار هۆنراوە، شیعر ل ٦٨ ـ ٦٩، بەرکوژەی خەم

ـ ژمارە ٧ ئاداری ١٩٨٣، شیعر ل٧٧ـ ٧٨، ژمارە١٢مایسی ١٩٨٦، پەنگەر، شیعر ل ١٢٤ـ ١٣١

ـ ژمارە ١٤ کانونی یەکەمی ١٩٨٨، ڕێژنە، شیعر، ل ٥٣ ـ ٥٥

*ئه‌حمه‌د ڕه‌جه‌ب

ـ ژماره ٣ شوباتی ١٩٨٢ لالۆ ڕه‌سوڵ، عه‌لی ئه‌شره‌ف ده‌رویشیان، وه‌رگێڕان، چیرۆک، ل٧٣ـ ٧٧

*ئه‌حمه‌د هه‌ردی (ئه‌حمه‌د حه‌سه‌ن عزیز)

ـ ژماره١٧ پایزی١٩٩٠، یه‌کێتی نووسه‌ران و هه‌ردی، لێکۆڵینه‌وه، ل ٩ـ ١٤

*ئه‌حمه‌د به‌حری

ـ ژماره١٧ پایزی١٩٩٠، ئه‌رکی ئه‌مڕۆی ئه‌دیبانی کورد، لێکۆڵینه‌وه ل٣٠ـ ٣٣

*ئه‌حمه‌د شریفی

ـ ژماره ١٨ زستانی ١٩٩١، زمانی کوردی له (یه‌کێتی فقه اللغه ایران)دا، لێکۆڵینه‌وه، ل٢٣ـ ٣١

*ئه‌حمه‌د قه‌ره‌نی(ئه‌حمه‌د محه‌مه‌د مام عوسمان)

ژماره ١٨ زستانی ١٩٩١، ژبیر ناکه‌م، شیعرل٥٧ ـ ٦٠

*ئه‌رسه‌لان بایز(ئه‌رسه‌لان بایز ئیسماعیل)

ـ ژماره١٧ پایزی ١٩٩٠، پرۆسترۆیکاو دوا ڕۆژێکی ڕووناک، لێکۆڵینه‌وه، وه‌رگێڕان، ل٦٠ـ ٦٥

ـ ژماره ١٨ پایزی ١٩٩١، ڕازه‌کانم ده‌درکێنم ، چیرۆک، ل ٧٨ـ٨٢

*ئارام (ئاسۆس ئه‌حمه‌د حه‌سه‌ن هه‌ردی)

ـ ژماره ١٤ کانونی ١٩٨٨، له نێوان ژیان و مه‌رگا، چیرۆک، ل ٧٠ ـ ٧٢

*ئه‌بوبه‌کر شاخی (ئه‌بوبه‌کرمحه‌مه‌د حاجی قادر)

ـ ژماره ١٧پایزی ١٩٩٠، له کۆڵه‌پشتی، چیرۆک، ل ١٥٧ ـ ١٦٠

ـ ژماره١٦ پایزی ١٩٨٩، مه‌یلی، لێکۆڵینه‌وه ل ١٧١ـ ١٧٣

*ئه‌بوبه‌کر خوشناو(ئه‌بوبه‌کر عه‌بدوڵڵا حه‌سه‌ن)

ـ ژماره ١٨ پایزی ١٩٩١ بریاش چروی، وه‌رگێڕان ، شیعر، ل١٧ ـ ٢٦

*ئا.م.م ( )

ـ ژماره ١٨ پایزی ١٩٩١ ، گفتوگۆ له‌گه‌ڵ شاعیرێکی ئیلامی، لێکۆڵینه‌وه، ل١١٧ـ ١٢٠

*ئه‌بو شه‌هاب (ئیحسان نه‌جم)

ـ ژماره ١٣ مارتی ١٩٨٧، ته‌ڕی خوێندنه‌وه، ڕه‌خنه‌و لێکۆڵینه‌وه، ل ٢٥ ـ ٥٦

ئه‌رشیڤی کتێب

*ئەڵوەند( )
ـ ژمارە ١٦ پایزی ١٩٨٩، نان.، چیرۆک ل ١٤٣ ـ ١٤٥
* ئەنیس نزار( )
ـ ژمارە ١٥، ساڵی ١٩٨٩، چاڵ، چیرۆک، ل٦٩ـ٨٣
*ئەنوەر مەسیفی
ـ ژمارە ٧ ، ١٩٨٣، ل ٧٥ ـ ٧٦، شیعر، بۆ فرمێسکی سوورو سپی

(**ب**)

*بەختیار (حیکمەت محەمەد کەریم، مەلا بەختیار- بەختیار)
ـ ژمارە ٢ سەرماوەزی ٢٦٨١ کوردی ، گرنگی ئیلتیزام لە قۆناغی خەباتی ئێستاماندا، لێکۆڵینەوە، ل٣ـ ١١
*بورهان قانع (بورهان محەمەد قانع)
ـ ژمارە ٢ سەرماوەزی٢٦٨١ کوردی، دایک، مەکسیم گۆرکی، وەرگێڕان، چیرۆک، ل٧٠ـ ٧٧
*بەشدار ( )
ـ ژمارە ٨ تەموزی ١٩٨٤تایبەت بە چیرۆک، کوڕی چیا، چیرۆک، ل٩٥ ـ ١٠٠
* برادۆست ( )
ـ ژمارە ٨ تەموزی ١٩٨٤تایبەت بە چیرۆک، فەرهاد، چیرۆک، ل١٣٢ ـ ١٤٢
*بلێسە (محەمەد حسێن هەڵەبجەیی)
ـ ژمارە ٩ کانونی یەکەمی١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، دەنگی ئارام، شیعر، ل ٤٤ ـ٤٧
*ب، ولات (جەوهەرکرمانج)
ـ ژمارە ١٦ پایزی ١٩٨٩، تاهیربەگی جاف و مامۆستا هێمن، لێکۆڵینەوە ل١٧٤ـ ١٧٩
ـ ژمارە ١٧پایزی ١٩٩٠، ڕەگی بەرەنگاری لە شیعری کوردیدا، لێکۆڵینەوە، ل ٤٣ ـ ٥٩،
ـ ژمارە، ١٥، ساڵی ١٩٨٩چی بنوسین وچۆن بنوسین، وتار، ل٢٧ـ ٣٩
*بێریڤان(بێریڤان دۆسکی)
ـ ژمارە١٦ پایزی ١٩٨٩، ڤینەک بێ هیڤی، شیعر، ل١٨١ـ ١٨٣
*بەندە باوەنور( )
ـ ژمارە ١٤ کانونی یەکەمی ١٩٨٨، جاش پەیژەی مێژوو، چیرۆک، ل ٧٥ ـ ٧٨

*بێزار( )
ـ ژمارە ١٦پایزی ١٩٨٩، هەڵوێستی بێدەنگی، شیعر، ل١٩٢ـ ١٩٤

(ت)

*تیلی ئەمین،
ـ ژمارە ٩ کانونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، رەڤ ، شیعرل ١٤ ـ ١٥
*تارا ( )
ـ ژمارە ٩ کانونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، شەهید، شیعر، ل ٨٧ ـ ٨٨
*توفیق ئیبراهیمی(ڕەنجدەر)
ـ ژمارە١٧پایزی ١٩٩٠، چەند تابلۆیەک، شیعرل ١٠١ـ ١٠٢

(پ)

*پەیمان( )
ـ ژمارە ٩ کانونی یەکەمی ١٩٨٤تایبەت بەشیعر، زەردەخەنەی خەبات، شیعر، ل٦٦ـ ٦٩
*پەرویز جیهانی
ـ ژمارە ١٧پایزی ١٩٩٠، بەرەوزمانی یەکگرتووی ئەدەبی کوردی، لێکۆڵینەوە، ل١٥ ـ ١٩
*پاوان عەبدوالموجود
ـ ژمارە ١٨ زستانی ١٩٩١، ئیدی بۆکوێ بچین، چیرۆک، ل١٠٣ـ ١١
*پرۆفیسۆر شاکرخدۆ
ـ ژمارە١٦ پایزی ١٩٨٩، خەباتا کوردزانی بێ گاڤێن مەزنداڤێژە، لێکۆڵینەوە ل٥٨ ـ ٦٥

(ج)

*جوامێر(شێرکۆفایەق بێکەس)
ـ ژمارە ١ ئابی ١٩٨١، لە شەوێکدا، شیعر، ل٤٦ ـ ٥٠،
ـ ژمارە ٥ ئابی ١٩٨٢، شیعری کاریکاتێر، شیعر، ل ٤٤ ـ ٤٥
ـ ژمارە ٩ کانونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، بانگ، شیعر، ل ٤٨ ـ ٥٥
ـ ژمارە١٠ تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، کەڵ، شیعر ل٨١ ـ ٨٤

هەوالنامەی کتێبی

*ج، ڕەوەز( )
ـ ژمارە ٣ شوباتى ١٩٨٢، تفێک، چيرۆک، ل ٦٤ ـ ٦٨
*جەوهەر كرمانج(جەوهەر مستەفا حەمک)
ـ ژمارە، ٥ ئابى ١٩٨١، كۆچى زاوايەكى نامۆ، شيعرل٤٦ ـ ٥١
ـ ژمارە ٧ ئادارى ١٩٨٣، ميهرناز، سوكى موهتەدى، چيرۆک، ل ٣٨ـ ٤٠
ـ ژمارە ٩ كانونى يەكەمى ١٩٨٤، تايبەت بە شيعر، داو، شيعرل٣٠ـ ٣٦
ـ ژمارە ١٨ زستانى ١٩٩١، پەيمان شيعرل٥٢ ــ ٥٦
ـ ژمارە١٠ تشرينى يەكەمى ١٩٨٥، پشكۆ، شيعر ل ٨٥ ـ ٨٨
ـ ژمارە١٢مايسى ١٩٨٦، تفەنگ، شيعرل١٠٣ ـ ١٠٥
ـ ژمارە ١٥، سالّى ١٩٨٩، هەڵەبجە يەكەم هاتن و دووەم هاتن، شيعر ل١٠٢ ـ١١٠
ـ ژمارە ١٤ كانونى يەكەمى ١٩٨٨، پانۆرامای شيعر، شيعر، ل ٤٩ ــ ٥٢
*جەلال تالّەبانى(جەلال حسامە ددين نورلله)
ـ ژمارە ٤ ئايارى١٩٨٢، پێم وايەكاک كەريمى حسامى باش بۆى چووە، لێكۆڵينەوە ل١٤ ـ ١٨
*جەلالى ميرزا كەريم
ـ ژمارە ٦ شوباتى ١٩٨٣،(.....) شيعرل ٤١ ــ ٤٢
*جولّا ( )
ـ ژمارە ٨ تەموزى ١٩٨٤ تايبەت بە چيرۆک، ڕەبەنوک، چيرۆک ل٥٠ ـ٥٧
*جەلال مەلەک شا
ـ ژمارە ١٧پايزى ١٩٩٠، ڕێبوار، شيعرل١٠٧
*جگەرخوێن( )
ـ لەگۆڤارى (ڕۆژهەلّات) وەرگێڕاوە ژمارە ٣، ١٩٨٢ ل ٤٥ ـ ٥٢
*جليلى جەليل
ـ مارف عومەرگوڵ ، ژمارە ١٧، ١٩٩٠، ل ٨٥ ـ ل ٨٩

(ح)

*حەمە کەریم عارف

ـ ژمارە ٦ شوباتی ١٩٨٣حەوتەوانەی عەشقی پیرۆز، چیرۆک ل٦٠ ـ ٦٧

ـ ژمارە ٧ ئاداری ١٩٨٣، چیرۆک، چیرۆک ل٢٧ـ٣٧

ـ ژمارە ١٢مایسی ١٩٨٦، هەرەس لە تای تەرازوی خوێندنەوەدا، ڕەخنە، ل٦ ـ ٣٩

ـ ژمارە١٣ مارتی ١٩٨٧ کۆچ، چیرۆک ل٨٧ ـ١٠٢

ـ ژمارە ١٤ کانونی یەکەمی ١٩٨٨، قاچاخچی، چیرۆک، بکر یلدیز، وەرگێڕان، ل ٣ ـ ٢٤

حەمەتاڵ (حەمە نووری تۆفیق)

ـ ژمارە ٨ تەموزی ١٩٨٣ تایبەت بە چیرۆک، ڕێبوارەکان، چیرۆک ل ٦٩ـ ٨٤

* حسێن سنجاری

ژمارە ٨ تەموزی ١٩٨٣، تایبەت بەچیرۆک، بەهەشتی، چیرۆک ل١٦٠ـ ١٦٣

*حەمە سەعید حەسەن

ژمارە ٩ کانونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، کاتێ شارە زەردەواڵە ئەوروژێ، شیعرل ٥٩ ـ٦٠

ـ ژمارە١٧ پایزی ١٩٩٠، لێک دابڕان، شیعر ل٩٦ـ ٩٧

*ح، مەولاوی(حسێنی مەولایی)

ـ ژمارە ١٦ پایزی ١٩٨٩، ناسک بەختی من گوزەل، مەحمود دەوڵەت ئابادی، چیرۆک، وەرگێڕان ل ١٥٧ ـ ١٦٥

*حیکمەت محەمەد کەریم(مەلا بەختیار)

ـ ژمارە١٧ پایزی ١٩٩٠، ئاستەنگی ڕۆمان لە ئەدەبی کوردیدا، لێکۆڵینەوە ل٢٠ ـ ٢٩

ـ ژمارە ١٨ زستانی ١٩٩١، ڕیالیزی سۆشیالیزم و بەهرەی ئازادی، لێکۆڵینەوە ل٣٢ـ ٣٧

*حکیم مەلا سالح

ـ ژمارە پایزی ١٩٩٠، مۆتەکە، چیرۆک ل١١٣ـ ١١٧، ژمارە ١٨ زستانی ١٩٩١، تلیاک، چیرۆک ل٩٤ ـ ١٠٢

*حسێن عبدالقادر

ـ ژمارە ١٤ کانونی یەکەمی ١٩٨٨ مانگ بۆ نایەت، حسێن پناهی، وەرگێڕان، شانۆ، ل ٩٦ ـ ١٠٢

هەولێرنامەی کتێب

(خ)

*خليل دهۆكى

ـ ژمـاره ٦ شوباتى ١٩٨٣، شۆرشگێڕ و هۆزانڤانى كـورد، كەمال بورقاى، وەرگێڕان، لێكۆڵينەوە ل ٥ ـ ١٦

ـ ژماره ٧ ئاداری ١٩٨٣، شەڤەكە پيزێ، ا باڤێ نورى ، ژبەرهەڤ كردنا، چيرۆک ل٢ ـ ٢٦

ـ ژماره ٩ كانونى يەكەمى ١٩٨٤تايبەت به شيعر، باژێڕێ من، شيعرل ٦ ـ٧

ـ ژماره ١٠ تشرينى يەكەمى ١٩٨٥، نۆ بەدارێ سەهۆسالّێ، شيعرل ٩٠ ــ ٩١

*خالید جوتيار(خالید مەولوود ئەحمەد)

ـ ژماره ٥ ئابى ١٩٨٢، بەرەو لێكدانەوەى فۆلكلۆرى كوردى، لێكۆڵينەوە ل٢١ ـ ٢٤

ـ ژماره ٧ ئاداری ١٩٨٣، بەرەو لێكۆڵينەوەى فۆلكلۆرى كوردى، لێكۆڵينەوە ل١٣ ـ ١٦

*خەسرەوى نامۆ( )

ـ ژماره ٩ كانونى يەكەمى ١٩٨٤ تايبەت به شيعر، كەمين بۆ دزەكانى دارستان، شيعر ل٩٦ ـ ٩٩

* خورشيد فاتح

ـ ژماره ١٠ تشرينى يەكەمى ١٩٨٥، له گورگانا شەوێ ى بەعسا، چيرۆک ل٥٥ ـ ٦١

*خالید ئەسعەد (مەلا بەختيار)

ـ ژماره ١٦پايزى ١٩٨٩، ڕيالێزمى شۆرشگێڕ له نێوان دۆگم وئازاديدا، لێكۆڵينەوە ل٢٦ ـ ٣٣

*خ. عبالكريم (خەبات عبدوالكريم)

ـ ژماره ١٤ كانونى يەكەمى ١٩٨٨، كورتەيەک له مەڕ كۆچى سور، ئەبوشەهاب، وەرگێڕان، لێكۆڵينەوە، ل ٢٧ ـ ٣٥

(چ)

*چيمەن كاوێس

ـ ژماره ٦شوباتى ١٩٨٣، سروودى سەركەوتن، شيعرل٩٦ ـ٩٧

* چيا گەرميانى ( )

ـ ژماره ٩ كانونى يەكەمى ١٩٨٤تايبەت به شيعر، گوێم لێ بوو ژووره‌كەم پێناسەى خۆى كرد، شيعر ل ١٦ ـ٢٠

- چیا (ڕەزا سەیدگوڵ بەرزنجی)

ـ ژمارە ٩ کانونی یەکەمی ١٩٨٤ تایبەت بە شیعر، لە یاداشتی پێشمەرگەیەک دا، شیعرل ٧٩ ـ ٨٠

(د)

* دکتۆر کەمال فواد

ـ ژمارە ٣ سەرماوزی ٢٦٨١، لە شیعرە بڵاونەکراوەکانی سالم، لێکۆڵینەوە ل٤٠ ـ٥٢

ـ ژمارە٣ شوباتی ١٩٨٢، ڕۆژنامەی کوردستان، لێکۆڵینەوە ل٣ـ ١٥

ـ ژمارە ١٦پایزی ١٩٨٩، چەند سەرەتایەکی زمانەوانی، لێکۆڵینەوە ل٩ ـ١٣

* دڵزار(ئەحمەد مستەفا محەمەد)

ـ ژمارە٢ سەرماوەزی ٢٦٨١ ی کوردی خەسرەوی گوڵسورخی، لێکۆڵینەوە وەرگێڕان ل ٣٤ـ ٣٩

ـ ژمارە ٤، ئایاری ١٩٨٢ دیدارێک لەگەڵا ئەدیبی سۆڤێتیدا، ڕۆشنبیر لە ژێر سایەیی دیموکراسیدانەبێ گەشەنەکات ، حاجی جوندی، لێکۆڵینەوە، وەرگێڕان، ل٤ ـ ١٣.

ـ ژمارە٧ ئاداری ١٩٨٣، لە یادی نەورۆزدا، شیعر، ل٥٩.

* دەرسیم( )

ـ ژمارە ٩ کانونی یەکەمی ١٩٨٤ تایبەت بە شیعر، پێنج چەپک گڕی سوور لە ئاگردانێکی گەرمیان، شیعر،ل٢٧ ـ ٢٩

* دلۆڤان( )

ـ ژمارە ٩ کانونی یەکەمی ١٩٨٤ تایبەت بە شیعر، دیوارب گوهن، شیعرل٣٧ ـ ٣٩

* دلاوەر مەحمود(مارف عومەر گوڵ)

ـ ژمارە ٩ کانونی یەکەمی ١٩٨٤ تایبەت بە شیعر، لاپەڕەیەک لە پەیامی زیندانیەک، شیعر ل٨٩ ـ ٩١

ـ ژمارە١٠ تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، دەسەڵات، شیعر، ل ٨٩

* دکتۆر شێرکۆ(شێرکۆ عەبدوڵڵا ڕەشید)

ـ ژمارە١٧ پایزی ١٩٩٠، خەمنامە، شیعر، ل١٠٠

* دڵشاد عومەر کاکی

ـ ژمارە ٣ شوباتی ١٩٨٢، شێتە ، چیرۆک، ل٧٨ ـ ٨٥

هەواڵنامەی کتێبی

(ڕ)

* ڕۆزا (شیرین. ک ـ شیرین کەمال)
ـ ژمارە ٣ شوباتی ١٩٨٢، منالانی شارەکەم دەزانن چی بەدایکیان دەڵێن، چیرۆک ل٧٢
* ڕەفیق سابیر(دکتۆر ڕەفیق سابیر)
ـ ژمارە ١ ئابی ١٩٨١، سوتان لە بەر باراندا، شیعر ل٤٠ ـ ٤٥
ـ ژمارە ٣ شوباتی ١٩٨٢، دەربارەی پێکهێنانی یەکێتی یەک بۆ نووسەرانی هەموو کوردستان، لێکۆڵینەوە ل١٦ ـ٢٠
ـ ژمارە ٤ ئایاری ١٩٨٢، پێنج هۆنراوە، شیعر ل٤١ ـ ٥١، ژمارە ١٥، سرودی خاک، شیعر، تایبەت بە تۆماری هەڵەبجە ل٨٤ ـ ١٠١
* ڕێبوار(ڕەئووف بێگەرد)
ـ ژمارە ٤ ئایاری ١٩٨٢، قفڵ، چیرۆک ل٦٦ـ ٦٩
ـ ژمارە ٥ ئابی ١٩٨٢، پێ داگرتن، چیرۆک ل٩٠ـ ٩٩
ـ ژمارە ٨ تەموزی ١٩٨٤، تایبەت بە چیرۆک، درەختی پیرۆز، چیرۆک ل٢٦ـ ٣٧
* ڕێبوار جاف ( )
ـ ژمارە ٥ ئابی ١٩٨٢، چەند هۆنراوەیەکی ئاگراوی ، شیعر ل٦٢ـ ٦٥
* ڕێژین ( )
ـ ژمارە ٨ تەموزی ١٩٨٤ تایبەت بە چیرۆک، بەڵێن، چیرۆک ل ٥٨ ـ ٦٨
* ڕێزان (ئاسۆ ئەحمەد)
ـ ژمارە ٨ تەموزی ١٩٨٤ تایبەت بە چیرۆک، نەفرەت، چیرۆک ل ١٤٩ ـ ١٥٩
ـ ژمارە ١٣مارتی ١٩٨٧، هونەر لەجوغزێکی تەنگدا، لێکۆڵینەوە ل٥٧ ـ٧٠
* ڕەنو( )
ـ ژمارە ٩ کانونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، ژانی ئەستێرەیەکی چیایی، شیعر ل٥٦ ـ ٥٨
* ڕێبوار عبدوللا ئەحمەد (ڕەئووف بێگەرد)
ـ ژمارە١٠ تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، کارگە، چیرۆک ل٤٣ ـ ٥٤
* ڕەحیمی لوقمانی
ـ ژمارە ١٧ پایزی ١٩٩٠، ساز، شیعر ل٩٩

* ڕاوەندی ( )
ـ ژمارە١٧ پایزی ١٩٩٠، بازنەی گەمارۆ، چیرۆک ل١٣٦ ـ ١٤١
* ڕەهێڵە ( )
ـ ژمارە١٧ پایزی ١٩٩٠، شەوێکی جیا لە هەموو شەوانی تر، شیعر ل٨
* ڕەمەزان عیسا
ـ ژمارە ١٨ زستانی ١٩٩١، دوو خوژی، شیعر ل٧٣
* ڕێکار ئەحمەد
ـ ژمارە ١٨ زستانی ١٩٩١، ئاوارەیی، چیرۆک ل٨٩ ـ٩٣
* ڕەحیم عەزیز
ـ ژمارە ٣ شوباتی ١٩٨٢، عاشقی چیا، شیعر، ل١٠٣ ـ ١٠٥
* ڕێبوار(موسڵیح شێخ ئەلئیسلامی)
ـ ژمارە ٩ کانونی یەکەمی ساڵی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، سنوور شیعر، ل١١٦ ـ ١٢٢
*ـ ژمارە ١٦ پایزی ساڵی ١٩٨٩، پیرەدار، شیعر، ل١١٠ ـ ١١١
* ڕێبین هەردی (ڕێبین ئەحمەد حەسەن هەردی)
ـ ژمارە ١٤ کانونی یەکەمی ١٩٨٨، دۆزەخ، چیرۆک، ل ٨٤ ـ ٩٠

(ز)

* زەردەشت ( )
ـ ژمارە ١١ شوباتی ١٩٨٦، دالّدە، چیرۆک ل٥٠ ـ ٧٠
* زۆزان ( )
ـ ژمارە ١٧ پایزی ١٩٩٠، چەند شیعرێکی عەباس بەدری، وەرگێڕان، شیعر ل ٩٤ـ ٩٥
* زیاد مەولود ( )
ژمارە ١٨زستانی ١٩٩١، یاداشتی مرۆڤێکی وون، وەرگێڕان، چیرۆک ل ٥٧ -

(ژ)

* ژوان (نەجیبە ئەحمەد)
ـ ژمارە ١١ شوباتی ١٩٨٦، دوا وروژان، چیرۆک ل ٤٥ ـ ٤٩

هەوڵنامەی کتێب

ـ ژمارە١٢ مایسی ١٩٨٦، شارێ ، چیرۆک ل ٩٢ـ ١٠٦
ـ ژمارە ١٣ مارتی ١٩٨٧، لوتکە، چیرۆک ل ٧١ـ ٧٧
* ژاڵە(مەهاباد قەرەداغی)
ـ ژمارە ١٣مارتی ١٩٨٧، پرسەی ئامانج، شیعر ل١١١ ـ ١١٢
* ژیلا(ژیلا حوسێنی)
ـ ژمارە ١٦ پایزی ١٩٨٩، کۆست، شیعر ل ١٨٤

(س)

* سەلام محەمەد
ـ ژمارە ١ ئابی ١٩٨١، پێرووم خوێندەوە، ڕخنە ل ١٤ ـ ٢٨
* سەلاحەدینی موهتەدی
ـ ژمارە ١ ئابی ١٩٨١، خەوە بەردینە شیعری سوارە، شیعرو لێکۆڵینەوە، ل٣٩ ـ ٤٤
* سیامەند مامیر(سیامەند مامیر شاسواری)
ـ ژمارە ٢ سەرماوەزی ٢٦٨١ کوردی، کارەساتی هونەری ئەمڕۆلە مەڕ هونەرمەند و ڕوناکبیر، ڕۆژە گارودی، وەرگێڕان، لێکۆڵینەوە ل ٢٥ ـ ٣٣
ـ ژمارە ٣ شوباتی ١٩٨٢، شاملو شیعری نوێی فارسی، لێکۆڵینەوە، ل٢١ ـ ٤٤
ـ ژمارە ٤ ئایاری ١٩٨٢، تیوری ڕەنگدانەوە و داهێنان، لێکۆڵینەوە ل١٩ـ ٢٨
* سامی شۆڕش (سامی عەبدولفەتاح عەبدولەتیف عەبدولوەهاب)
ـ ژمارە ٦ شوباتی ١٩٨٣، عاشقی ئەو ، وەرگێڕان، چیرۆک، ل ٧٩ ـ ٨٧
ـ ژمارە ٥ ئابی ١٩٨٢، دوو هۆنراوە، شیعر ل ٦٩ ـ ٧١
* سعدواللا پەرۆش
ـ ژمارە ٦ شوباتی ١٩٨٣، گەشتی چۆلەکە، چیرۆک ل٩١ ـ ٩٥
* سەپان ( )
ـ ژمارە ٩ کانونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، چەک وکاروان، شیعر ل٢٤ ـ ٢٦
* سەعید دێرەشی
ـ ژمارە ٩ کانونی یەکومی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، گوندی وێران، شیعر ل٩٢ ـ ٩٥
* سەرهەنگ حەمدی ( )

ـ ژمارە ١٠ تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، تروسکەیەک لە ئەدەبی بەرگری، لێکۆڵینەوە، ل٢٣ ـ ٤٢
* سیروان (عەبدوللە کەریم مەحموود)
ـ ژمارە١٢ مایسی ١٩٨٦، دوا چیرۆک، شیعر ل١٣٧ ـ ١٣٨
* سابیر(سابیر سدیق)
ـ ژمارە ١٢مایسی ١٩٨٦، دوا سنەوبەر، شیعر ل١٣٢ ـ ١٣٦
ـ ژمارە ١٣ مارتی ١٩٨٧، بەتیارەی ئازادی، شیعر ل١٠٦ ـ ١١٠
ـ ژمارە ١٤ کانونی یەکەمی ١٩٨٨، شەپور، شیعر، ل ٥٦ ـ ٥٩
* سیامەند شێخ ئاغایی
ـ ژمارە ١٣ مارتی ١٩٨٧، جودایی ، پەخشان، ل١٢٠ ـ ١٢٩
* س.ع. ص( )
ـ ژمارە ١٦پایزی ١٩٨٩، ئەمینی ئەودآڵ، حاجی جوندی، وەرگێڕان، لێکۆڵینەوە ل٢٢ ـ ٢٥
* سەید ئەحمەد (سەید ئەحمەد حەمەلاو)
ـ ژمارە ١٧ پایزی ١٩٩٠، بڕوخێ زۆرداری بژی ئازادی، چیرۆک ل١٢٢ ـ ١٢
* سەلام زەندی( )
ـ ژمارە١٨ زستانی ١٩٩١، محەمەد ئەمین بوزئەرسەلان، وەرگێڕان، لێکۆڵینەوە ل ٣٨ ـ٥٠
* سەلاح موکریانی
ـ ژمارە ١٧پایزی ١٩٩٠، تێبینیەک لە سەر شیعرەکەی هێمن، ڕەخنە ل ١٦٤ ـ ١٦٥
* سەیران (دڵشاد محەمەد ئەمین، دڵشاد مەریوانی)
ـ ژمارە ٢ سەرماوەزی٢٦٨١ی کوردی، پاکانە، مزفەر النواب، وەرگێڕان، شیعر ل٥٧ ـ ٦٤
٨ ص. سوارۆ( )
ـ ژمارە ١٤ کانونی یەکەمی ١٩٨٨، دڵە تەپێیی وجودیەت، سیروس پەرهەم، چیرۆک، وەرگێڕان، ل ٢٥ ـ ٣٦

(**ش**)

* شەمآڵ(دکتۆر ئەمجەد ئەرشەد حەویزی ـ شەمآڵ حەویزی)
ـ ژمارە ٤ ئایاری ١٩٨٢، سەگی بەرەڵا، سادقی هیدایەت، وەرگێڕان، چیرۆک ل٧٠ ـ ٧٨
ـ ژمارە ١٨ زستانی ١٩٩١، کاتێ شیعر...، شیعر ل١٢١ ـ ١٢٦

هەولێرنامەی کتێب

* شەهاب عوسمان

ـ ژمارە ٥ ئابی ١٩٨٢، گۆرانی سوتاو کۆچێکی پایزی، شیعر، ل٥٧ ـ ٥٩،

ـ ژمارە ٦ شوباتی ١٩٨٣، هونەرمەند و نووسەری شۆڕشگێڕی کورد یەلماز گونەی، لێکۆڵینەوە ل ١٠٦ ـ ١١٩

* شێرۆ(شێرزاد حەسەن)

ـ ژمارە ٨ تەموزی ١٩٨٤ تایبەت بە چیرۆک، دووکەڵ، چیرۆک ل٨٥ ـ ٩٤

* ش (عەبدوڵڵا سەڕاج)

ـ ژمارە ١٠ تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، چالاکیەکی نەبەردانە، ئاش داخ، وەرگێڕان، چیرۆک ل٦٧ ـ ٧٥

* شێرکۆ بێکەس(شێرکۆ فایەق عبدوالله)

ـ ژمارە ١١ شوباتی ١٩٨٦، هەرەسم خوێندەوە، ڕەخنە ل٥ ـ ٤٤

ـ ژمارە ١٢ مایسی ١٩٨٦، شایی شەهید، شیعر ل١١٤ ـ ١٢٣

ـ ژمارە ١٦ پایزی ١٩٨٩، ئینجانە، تاقە شایەت، شیعرل ١٠٥ ـ١٠٧

ـ ژمارە ١٧ پایزی ١٩٩٠، چاوپێکەوتنی ئەدەبی، شیعر ل ٩٠ ـ ٩٣

ـ ژمارە ١٥ ، سالّی ١٩٨٩، بالّا، شیعر، ل١٢٠ـ ١٢٥

* شوان کابان (شوان کەریم کابان)

ـ ژمارە ١٣ مارتی ١٩٨٧، سێ چەپک خەم، لە خەمەکانی ئەم شەوم، شیعر ١١٦ ـ ١١٨

* شێخ محەمەد بالّەک

ـ ژمارە ١٧ پایزی ١٩٩٠چلّەکێش، شیعر ل ١٠٥ ـ ١٠٦

* شۆڕش زیرەک ( )

ـ ژمارە ١٥ سالّی ١٩٨٩، لە کۆمارا گورجستانێ، هەڤ پەیڤین لەگەڵ سەروەرێ تیاترۆیا کوردی لە کۆمارا گورجستانێ، هەڤ پەیڤین، ل٥٠ ـ ٥٧

* ش ـ ا ( )

ژمارە، ١٥ سالّی ١٩٨٩، وت وێژێک لەگەڵ ئایدا، چاوپێکەوتن، ل ٥٨ ـ ٦٨

(ع)

* عەبدوالقادر سەعید

ـ ژمارە ٥ ئابی ١٩٨٢، وەرزی ئازار ، شیعر ل ٦٦ ـ ٦٨

* عەلی خالید حمید (کاکە مەم بۆتانی)
ـ ژمارە ٨ تەموزی ١٩٨٤، تایبەت بە چیرۆک، دەرویش برایم لە بێشکەی سزادا، چیرۆک ل ٨ ـ ١٩
* عوسمان شەیدا (عوسمان ڕەشید عەولا)
ـ ژمارە ٩ کانونی یەکەمی ١٩٨٤ تایبەت بە شیعر، دیوی دووەم لە کاسێتی هەنگاو مێژوو، شیعرل ٢ ـ ٥
* عەبدول الکریم دەشتی
ـ ژمارە ٩ کانونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، کەپکە برین، شیعرل ٤٠ ـ ٤٣
ـ ژمارە ٧ ئاداری ١٩٨٣، کوچەی مەرگ، شیعر ل٦٤
* عەزیز ئالی ( )
ـ ژمارە ١٦ پایزی ١٩٨٩، عکس، شیعرل ١٨٥ ـ ١٨٧
* عومەر فاروقی
ـ ژمارە ١٦ پایزی ١٩٨٩، مەلا عەبدوالرەحمانی نیعمەتزادە، لێکۆڵینەوە ل١٦٧ـ ١٧
ـ ژمارە ١٧ خولی دووەم پایزی ١٩٩٠، لە یادی ڕۆشنبیرێکی نیشتمانپەروەردا، لێکۆڵینەوە ل ١٥٤ ـ ١٥٦
* عەزیز کەیخوسرەوی
ـ ژمارە ١٧ خولی دووەم پاپزی ١٩٩٠، چیرۆکی مەرگی هەڵۆی سوور، شیعرل ١٠٣
* ع. ن. ر ( )
ـ ژمارە ١٧ خولی دووەم پایزی ١٩٩٠هەڵۆی ئازادەکە، چیرۆک ل ١٠٩ ـ ١١٢
* عەباس عبدوالرەزاق
ـ ژمارە ١٧ خولی دووەم پایزی ١٩٩٠، سیناریۆ، چیرۆک ل ١٤٢ ـ ١٤٩
* ع. ن. پ ( )
ـ ژمارە١٤ کانونی یەکەمی ١٩٨٨، بەیداخی سەرکەوتن یان بەیداخی نەمری، لێکۆڵینەوە، ل ٣٦ ـ ٤٣
* عبدالله قەرەداغی
ـ ژمارە ١٤ کانونی یەکەمی ١٩٨٨، سێ چریکەی هەتیو، شیعر، ل ٦٠
* عبدالله عبدالکریم(عەبدولڵا کەریم مەحموود)
ـ ژمارە ١٤ کانونی یەکەمی ١٩٨٨، دایک، چیرۆک، ل٩١ ـ ٩٥

هەولێرنامەی کتێبی

(ص)

* صەباحی غالب
ـ ژمارە ٥ ئابی ١٩٨٢، هەوێنی بوون، چیرۆک ل١٧ ـ ٢٠
* صاڵح یوسفی
ـ ژمارە٢ سەرماوەزی ٢٦٨١ی کوردی ، وڵاتی من، شیعر ل ٥٣ ـ ٥٦

(ف)

* فەرەیدون عەبدوالقادر(فەرەیدون عبدولقادر فەرەج)
ـ ژمارە ژمارە٢ سەرماوەزی ٢٦٨١ ی کوردی، خەباتی ڕاست وچەپ، لێکۆڵینەوە، ل٦٥ ـ ٦٩
* فەرهاد(ڕەئووف بێگەرد)
ـ ژمارە ٣ شوباتی ١٩٨٢، چەند سەرنجێکی ڕەخنە گرانە لە چیرۆکی شێتە، ڕەخنە ل٨٦ ـ ٩٢
* ف. ئەسەسەرد (فەرید سابیر قادر حەسەن)
ـ ژمارە ٤ ئایاری ١٩٨٢، پەیکەر، چیرۆک ل٥٧ ـ ٦٥
* فەرید زامدار(فەرید بەکر ئەیوب)
ـ ژمارە ٦ شوباتی ١٩٨٣، تیشک، شیعر ل ٥٩
* فازل کەریم ئەحمەد (مامۆستا جەعفەر)
ـ ژمارە ٨ تەموزی ١٩٨٤ تایبەت بە چیرۆک، هەڵهاتن، چیرۆک ل١١٤ ــ ١٣١
* فەرهاد سەنگاوی (فەرهاد حەمەسالّح کەریم)
ـ ژمارە ١٦ پایزی ١٩٨٩، گۆڕ غەریبێک ، پەخشان ل ١٩٥
* فەرهاد ڕەسوڵ (حاکم فەرهاد مەلا ڕەسوڵ گورون)
ـ ژمارە١٦ پایزی ١٩٨٩، کاتێک خۆشەویستی ڕەگ دادەکوتێ.. چیرۆک ل ١٤٦ ـ ١٥٠
ـ ژمارە ١٤ کانونی یەکەمی ١٩٨٨، سوتوو، چیرۆک، ل ٧٩ ـ ٨٣
* فەرهاد پیربالّ
ـ ژمارە ١٧ پایزی ١٩٩٠، دوو پارچە شیعر، شیعر ل ٩٨
ـ ژمارە ١٨، زستانی ١٩٩١، پێنج ژمارەی نووسەری کوردستان، لێکۆڵینەوە ل٥ ـ ٢٢
* فەرهاد عەلی
ـ ژمارە ٨ تەموزی ١٩٨٤، تایبەت بە چیرۆک، نامە، چیرۆک ل١٤٣ ـ ١٤٨

* فازیل قه‌ساب

ـ ژماره١٦ پایزی ١٩٨٩، دایکه کێوی، گی. ی. مۆپاسان، وه‌رگێڕان، چیرۆک ل١٥١ ـ ١٥٦

ـ ژماره ١٥ ساڵی ١٩٨٩ کامه یه سه‌نگه‌ری جه‌ماوه‌ری سه‌ربه خۆ، وتار، ل٤٠ ـ ٤٩

* فه‌خره‌الین محی الدین (ئه‌دیب نادر)

ـ ژماره ٨ ته‌موزی ١٩٨٤، به‌رات، تایبه‌ت به چیرۆک ، چیرۆک ل ١٠٨ ـ١١٣

(ک)

* کۆسره‌ت (هه‌ڤاڵ کوێستانی)

ـ ژماره ١ ئابی ١٩٨١، چاوپێکه‌وتنێک له‌گه‌ڵ نازم حیکمه‌ت دا، شاردۆدۆبزینسکی، وه‌رگێڕان، چاوپێکه‌وتن، ل٩ ـ ١٣

ـ ژماره ١٣ مارتی ١٩٨٧، له چاوه‌ڕوانی گه‌ڕانه‌وه‌ی ون بوویه‌کدا، چیرۆک ل ٧٨ ـ ٨٦

* کاکه‌باس(عه‌باس محه‌مه‌د حه‌سێن ـ حاجی مه‌مۆ)

ـ ژماره ١ ئابی ١٩٨١، قوتابخانه‌که‌مان چی به‌سه‌رهات، چیرۆک ل ٦٤ ـ ٦٧

ـ ژماره ٣ شوباتی ١٩٨٢، چیرۆکه‌کانی ژماره‌ی پێشوم خوێنده‌وه، لێکۆڵینه‌وه وڕه‌خنه ل٩٣ ـ ٩٨

ـ ژماره٤ ئایاری ١٩٨٢ئه‌م خانوه‌ی که‌وتۆته سه‌روه‌ی هه‌ور، ساندرۆبریسۆنی، وه‌رگێڕان، شانۆ ل ٧٩ ـ ٩٥

* کاوه (دکتۆر ڕه‌فیق سابیر)

ـ ژماره١ ئابی ١٩٨١، زوڵمئاوا، عه‌لی ئه‌شره‌ف ده‌رویشیان، وه‌رگێڕان، چیرۆک ل ٦٨ ـ ٧٨

* کارزان. ف ( )

ـ ژماره ٦ شوباتی ١٩٨٣، سێ شیعری کافانی، وه‌رگێڕان، شیعر ل ٨٨ ـ٩٠

* کاکه (سلێمان قائیمیانی)

ـ ژماره ٩ کانونی یه‌که‌می ١٩٨٤تایبه‌ت به شیعر، به‌ند له شیعری، نا نه‌تناسیوم ، شیعرل١١١ ـ ١١٥

* کارزان( )

ـ ژماره٧ ئاداری ١٩٨٣، سێ شیعری نیرۆدا، وه‌رگێڕان، شیعر ل٦٩ ـ ٧٦

* که‌ریمی حسامی

ـ ژماره ٢ سه‌رماوه‌زی ٢٦٨١ی کوردی، نامه‌یه‌کی کراوه، گفتوگو، ل ٨٧ ـ ٩٠

هه‌واڵنامه‌ی کێتێب

* کامەران قازی
ـ ژمارە ١٣مارتی ١٩٨٧، تەنیایی، شیعر ل١١٩
* کاکە لاس ( )
ـ ژمارە ٦ شوباتی ١٩٨٣ ئەوڕوبارە، شیعر ل٥٦ ـ ٥٨

(گ)

* گیابەند(جەزا عەلی ئەمین)
ـ ژمارە١٢ مایسی ١٩٨٦، سنوری بەخشین ، شیعر ل١١٣ ـ ١١٥
* گوندی( )
ـ ژمارە ١٨ زستانی ١٩٩١، شاعیر.. ناخی وەک سەماوەرەکەی قوڵپ دەدات، چیرۆک ل ٨٣ ـ ٨٥

(ل)

* لاوک (مستەفا سالّح کەریم)
ـ ژمار ە٨ تەموزی ١٩٨٤، ژمارەی تایبەت بە چیرۆک، کورەی دڵی باوک، چیرۆک ل ١٠١ ـ ١٠٧
* لوقمان (سیامەندمامیر شاسواری)
ـ ژمارە ٩ کانونی یەکەمی ١٩٨٤ تایبەت بە شیعر، دێم، شیعر ل١٠٢ ـ ١٠٩

(م)

* محەمەد حەمە باقی
ـ ژمارە ١ ئابی ١٩٨١، شاعیر و شەهید، لێکۆڵینەوە ل٤ ـ ٨
ـ ژمارە ٢ سەرماوەزی ٢٦٨١ ی کوردی، شیعرەکانی ژمارەی پێشوم خوێندەوە، ڕەخنە ل٩١ ـ ١٠٤
ـ ژمارە ٣ شوباتی ١٩٨٢، گێژەنگ، شیعرل٥٣ ـ ٦٣
ـ ژمارە ٤ ئایاری ١٩٨٢، شیعر لە نێوان نالی و کوردیدا، لێکۆڵینەوە، ل٢٩ ـ ٤٠
ـ ژمارە ٩ کانونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، شاعیر، شیعر ل٧٠ ـ ٧٥
ـ ژمارە ١٠ تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، زاوا، شیعر ل ٩٢ ـ ١٠٣

ـ ژمارە ١٢مایسی ١٩٨٦، خاک، شیعر ل١٠٧ ـ١١٣

ژمارە١٦ پایزی ١٩٨٩، گورگ، شیعر ل١١٢ ـ١٢٣،

ـ ژمارە ١٧ پایزی ١٩٨٩، ئەشێ دەستبەرداری ڕیالیزمی سۆسیالیست بین، وەرگێڕان، لێکۆڵینەوە ل٦٦ ـ ٧٩

ـ ژمارە ١٥ ساڵی ١٩٨٩، هەڵەبجە: ئەدەب هونەر سیاسەت، وتار، ل١٢٦ـ ١٥٠

ـژمارە ١٤ کانونی یەکەمی ١٩٨٨، یەڵماز گونەی، شیعر، ل ٤٧ ـ ٤٨

* محەمەد موکری (محەمەد عەلی محەمەد)

ـ ژمارە ٦ شوباتی ١٩٨٣، دواسەرنج، چیرۆک ل٤٣ ـ ٥٦

ـ ژمارە ٨ تەموزی ١٩٨٤ تایبەت بە چیرۆک، بۆسە، چیرۆک ل ١٦٤ ـ ١٩٢

ـ ژمارە١٢ مایسی ١٩٨٦، گوڵسورخی وەرگێڕان، لێکۆڵینەوە ل ٤٠ ـ ٩١

ـ ژمارە ١٤ کانونی یەکەمی ١٩٨٨، من برتولت بریشتم، لێکۆڵینەوە، ل١٠٣ ـ ١١٦

* مستەفا غەفور

ـ ژمارە ٥ ئابی ١٩٨٢، دەربارەی هونەر بۆ هونەر، وەرگێڕان ل٥ ـ ١٦

ـ ژمارە ٦ شوباتی ١٩٨٣، هونەر چی یە؟ تولستۆی، وەرگێڕان، لێکۆڵینەوە ل٧٠ ـ ٧٨

* محەمەد ڕەنجاو(محەمەد عەبدولڕەحمان شێخ)

ـ ژمارە ٥ ئابی ١٩٨٢، سەرەتایەکی کورت لە مێژووی ئەدەب، لێکۆڵینەوە ل٣٥ ـ ٣٩

ـ ژمارە ٧ ئاداری ١٩٨٣، دیدارێک لەگەڵ دڵداری شاعیردا، لێکۆڵینەوە ل٣ ـ١٢

* موجود سامان

ـ ژمارە ٥ ئابی ١٩٨٢، لەدایک بونێکی تر، فروغ فروغ زاد، وەرگێڕان، شیعر ل٧٢ ـ ٧٦

ـ ژمارە ٧ئاداری ١٩٨٣، هەرتەنها بەفرە شیوەنت دەکا، شیعر ل٥٦ ـ ٥٨

ـ ژمارە ٩ کانونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، تاریکی، شیعر ل٧٦ ـ ٧٩

* م. زریان (سەلاح عومەر)

ـ ژمارە ٥ ئابی ١٩٨٢، جیابونەوە، چیرۆک ل ٨٥ ـ٩٠

* مەحمود خۆشناو (مەحموود سلێمان عەبدوللا)

ژمارە ٧ ئاداری ١٩٨٣، کەی دێیتەوە برا گیان، عەلی ئەشرەف دەرویشان، وەرگێڕن، چیرۆک ل ٤١ ـ ٥٤

* م. ش (عبدوللە سەرا ج)
ـ ژمارە ٨ تەموزی ١٩٨٤ تایبەت بە چیرۆک، ڕەشۆ، چیرۆک ل٢٠ ـ ٢٥
* مەریوان وریا قانع
ـ ژمارە ٩ کانونی یەکەمی ١٩٨٤، خۆڵ باران، شیعر ل ٨ ـ١٣
* مەغدید مولود (ئەحمەد محەمەد ئیسماعیل)
ـ ژمارە١٠ تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، زینانە، چیرۆک ل٦٢ ـ ٦٦
* مەحمود ڕەزا (مەحموود ڕەزا ئەمین)
ـ ژمارە١٣ مارتی ١٩٨٣، منیش هەمویانم خوێندەوە، ڕەخنە ل٣ ـ ٢٤
* مارف ئاغایی
ـ ژمارە ١٧ پایزی ١٩٩٠، بەیتی فولکلۆری و شیعری کوردی نوێ، لێکۆڵینەوە ل٣٤ ـ ٤٢
ـ ژمارە ١٨ زستانی ١٩٩١، نامەیەکی دڵسۆزانە، پێشنیارل ١٣١
* مەریوان فتاح
ـ ژمارە ١٦ پایزی ١٩٨٩، نووسەری کوردستان لە دیدی خوێنەرانەوە، ڕەخنە ل١٤ ـ ٣١
ـ ژمارە ١٥، ساڵی ١٩٨٩، ئەدەبیاتی ئەم سەردەمەی ئەمریکای لاتین سەرنجێکی گشتی، پیت ماکنسین، لێکۆڵینەوە، وەرگێران، لە فارسییەوە، ل١٦ـ ٢٦
* مارف عومەر گوڵ
ـ ژمارە ١٦ پایزی ١٩٨٩، ئەی تۆفـ دەوازم لێبێنە، شیعر ل ١٠٨ ـ ١٠٩،
ـ ژمارە ١٧ پایزی ١٩٩٠، جلیل جەلیل، لێکۆڵینەوە ل٨٥ ـ ٨٩
* مەحەمەد مورتەزایی
ـ ژمارە ١٧ خولی دووەم، پایزی ١٩٩٠، عەلی ڕەزا بەدەل، شاعیری شۆڕشگێڕی ئازربایجانی، لێکۆڵینەوە ل٨٠ ـ ٨٤
* مەحمود شکاک نەژاد
ـ ژمارە١٧ خولی دووەم پایزی ١٩٩٠، سەرنجێک و هەڵوێستەیەک لە سەرشیعرەکەی هێمن، ڕەخنە ل١٦٦ ـ ١٦٨
* م . بریندار( )
ـ ژمارە ١٧ خولی دووەم پایزی ١٩٩٠، دوو هۆنراوە، شیعر ل١٠٤

(ن)

* ناله(ناسر حه‌فید)
ـ ژماره ١ ئایی ١٩٨١، شیلانه، چیرۆک ل٥ ـ ٥٩
ـ ژماره٢ سه‌رماوه‌زی ٢٦٨١ی کوردی بۆ چونی ده‌سته‌ویه‌خه، ڕه‌خنه ل ١٠٥ ـ ١٢٣
* نه‌جیبه ئه‌حمه‌د،
ـ ژماره ٤ ئایاری١٩٨٢، سه‌دا، شیعر ل٥٤ ـ ٥٦
ـ ژماره ٩ کانونی یه‌که‌می ١٩٨٤، تایبه‌ت به شیعر، هه‌ڵوێست، شیعر ل٨٣ ــ ٨٦
ـ ژماره ١٦ پایزی ١٩٨٩، چه‌ند نامه‌یه‌کی کراوه، چیرۆک ل١٢٥ ـ ١٣٨
ـ ژماره ١٧خولی دووه‌م پایزی ١٩٩٠، نۆما، چیرۆک ل١٥٠ ــ ١٥٣
ـ ژماره ١٥ سالّی ١٩٨٩، شای شه‌هیدان، شیعر، ل١١١ـ ١١٩
ـ ژماره ١٤ کانونی یه‌که‌می ١٩٨٨، شوانکاره‌ی خه‌م، شیعر، ل٤٤ ـ ٤٦
* نه‌وزاد ڕه‌فعه‌ت
ـ ژماره ٥ ئابی ١٩٨٢، کورته‌باسێک ده‌رباره‌ی نووسه‌ر و ئه‌زمون، لێکۆڵینه‌وه ل٤٠ ـ ٤٣
* نه‌که‌ڕۆز(ڕه‌حیمی لوقمانی)
ـ ژماره ٩ کانونی یه‌که‌می ١٩٨٤، ئاگره سووره ، شیعر ل١٢٣
* نامۆ( )
ـ ژماره ١٢ مایسی ١٩٨٦، مردنی ده‌نگ وڕه‌نگ، شیعر ل١٣٥ـ ١٣٦
* ناصر، ئاراس ( )
ـ ژماره ١٧ خولی دووه‌م پایزی ١٩٩٠، په‌تی سێداره، شیعر ل ١٠٨

(هـ)

* هه‌ڤاڵ کوێستانی(عومه‌رحاجی خدرحسێن)
ـ ژماره ١ ئایاری ١٩٨١، دوو چیرۆک بۆ منداڵان، چیرۆک ل٦٠ ـ٦٣
ـ ژماره٢ سه‌رماوه‌زی ٢٦٨١ی کوردی، به‌رده‌باز، چیرۆک ل٧٨ ـ ٨٦
ـ ژماره ٤ ئایاری ١٩٨٢، دوو پارچه هۆنراوه، شیعر ل٥٢ ـ ٥٣
ـ ژماره ٩ کانونی یه‌که‌می ١٩٨٤ تایبه‌ت به‌شیعر، بڕیارێکی دره‌نگ وه‌خت، شیعر ل٦١ ـ ٦٥
ـ ژماره ١٦ پایزی ١٩٨٩، ئێستای شیعر و چه‌ند مه‌سه‌له‌یه‌کی شیعری، لێکۆڵینه‌وه، ل ٣٤ ـ ٥٧

هه‌ولێنامه‌ی کتێب

* هاشم کۆچانی

ـ ژمارە ١ئابی ١٩٨١ نامەیەکی کراوە، لێکۆڵینەوە ل٧٥ ـ ٧٨

ـ ژمارە٢ سەرماوەزی ٢٦٨١ ی کوردی، چیرۆکەکانی ژمارە یەک و چەند سەرنجێکی خێرا، ڕەخنە ل١٢ ـ ٢٤

ـ ژمارە ٥ ئابی ١٩٨٢، ژەنراڵ و حەقیقەت، شیعر، ل ٥٢ ـ ٥٦

* هێژا(حەمەکەریم عارف)

ـ ژمارە ٦ شوباتی ١٩٨٣، سوکە پێشەکیەک دەربارەی ئەفسانەی کۆن، صمەدی بەهرەنگی، وەرگێڕان، لێکۆڵینەوە ل١٧ ـ ٣٢

* هەڵگورد (دکتۆر نەوزاد ئەحمەد ئەسوەد)

ـ ژمارە ٩ کانونی یەکەمی ١٩٨٤تایبەت بە شیعر، بۆ هاوڕێیەکی فەلەستینی، شیعر ل٣١ ـ٢٣

* هەڵوێست (دکتۆر ئاراس عزیز عەبدوڵڵا)

ـ ژمارە ٩ کانونی یەکەمی ١٩٨٤ تایبەت بە شیعر، دڵی تۆیە وا ئەسوتێ، شیعر ل ٨١ ـ ٨٢

* هیوا (دکتۆر، ڕەئووف عوسمان)

ـ ژمارە ١٠ تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، چیرۆکی کارگە، لەڕوانگەی ئەدەبی بەرگرییەوە، ڕەخنە ل ٧ ـ ٢٢

* هیوا (سەرکەوت محەمەد زەکی)

ـ ژمارە ١٦ پایزی ١٩٨٩، چەند دیمەنێک، شیعرل ١٨٨ ـ ١٩١

* هۆشەنگ ( )

ـ ژمارە ١٨ زستان، ژمارە ١٦ پایزی ١٩٨٩ـ١٩٩١، بۆکوژانەوەم..چەند سەدەیەکی بێدەنگی چیرۆک ل٨٦ ـ ٨٨

(و)

* وسو (حسێن عارف)

ـ ژ ١٩٨٣ماره ٦ شوباتی، زەربەیەکی تر، چیرۆک ل٣٣ ـ٤٠

ـ ژمارە ٥ ئابی ١٩٨٢، ئەگەڕێمەوە.... ئەبینرێمەوە، چیرۆک ل ٧٩ ـ ٨٤

پێرست بەپێی ناونیشانی بابەتەکان

ئ

- ئەدەب و ئەدیبی شۆڕشگێڕ، لێکۆڵینەوە، ئاسۆ (کاکەمەم بۆتانی)، ژمارە ١١، شوباتی ١٩٨٦، ل ٧١ـ١٠٧.
- ئەرکی ئەمڕۆی ئەدیبانی کورد، ئەحمەد بەحری، ژمارە ١٧، پایزی ١٩٩٠، لێکۆڵینەوە، ل ٣٠ـ٣٣.
- ئیدی بۆ کوێ بچین، پاوان عەبدولموجود، ژمارە ١٨، زستانی ١٩٩١، چیرۆک، ل ١٠٣-١١٦.
- ئاستەنگی ڕۆمان لە ئەدەبی کوردیدا، حیکمەت محەمەد کەریم (مەلا بەختیار)، ژمارە ١٧، پایزی ١٩٩٠، لێکۆڵینەوە، ل ٢٠ـ٢٩.
- ئاوارەیی، ڕێکار ئەحمەد، ژمارە ١٨، زستانی ١٩٩١، چیرۆک، ل ٨٩-٩٣.
- ئەمینی ئەودآل، حاجی جوندی، س.ع.ص ()، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، وەرگێڕان، لێکۆڵینەوە، ل ٢٢- ٢٥.
- ئینجانە، شێرکۆ بێکەس، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، شیعر، ل ١٠٥ـ١٠٧.
- ئەو ڕووبارە، کاکە لاس ()، ژمارە ٦، شوباتی ١٩٨٣، شیعر، ل ٥٦-٥٨.
- ئەشێ دەستبەرداری ڕیالیزمی سۆسیالیست بین، محەمەد حەمە باقی، ژمارە ١٧، پایزی ١٩٨٩، وەرگێڕان، لێکۆڵینەوە، ل ٦٦ـ٧٩.
- ئەدەبیاتی ئەم سەردەمەی ئەمریکای لاتین، سەرنجێکی گشتی، مەریوان فتاح، ژمارە ١٥، ١٩٨٩، پیت ماکنسین، لە فارسییەوە، لێکۆڵینەوە، وەرگێڕان، ل ١٦-٢٦.
- ئەی تۆف-دەوازم لێبێنە، مارف عومەر گوڵ، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، شیعر، ل ١٠٨-١٠٩
- ئەگەڕێمەوە... ئەبینڕێمەوە، وسو (حسێن عارف)، ژمارە ٥، ئابی ١٩٨٢، چیرۆک، ل ٧٩-٨٤.

هەوالنامەی کتێب

- ئێستای شیعر و چەند مەسەلەیەکی شیعری (هەڤاڵ کوێستانی)، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، لێکۆڵینەوە، ل ٣٤- ٥٧.
- ئەم خانووەی کەوتۆتە سەرەوەی هەور، ساندرۆ بریسۆنی، کاکەباس (عەباس شێخ محەمەد حسێن -حاجی مەمۆ- کاکەباس)، ژمارە ٤، ئایاری ١٩٨٢، وەرگێڕان، شانۆ ل ٧٩-٩٥.

پ

- بەختەوەری، ئازاد ئەحمەد، ژمارە ٥، ئابی ١٩٨٢، فازل عەزاوی، وەرگێڕان، چیرۆک، ل ٧٧-٧٨.
- بەسەرهاتی (مۆمی)، لە گۆرانییەکی فۆلکلۆریدا، ئاریێز عەبدوڵڵا، ژمارە ١٨، پایزی ١٩٩١، شیعر، ل ١٢٧-١٣٠.
- بریاش چروی، وەرگێڕان، ئەبووبەکر خوشناو، ژمارە ١٨، پایزی ١٩٩١، شیعر، ل ١٧-٢٦.
- بەرەو زمانی یەکگرتووی ئەدەبی کوردی، پەرۆێز جیهانی، ژمارە ١٧، پایزی ١٩٩٠، لێکۆڵینەوە، ل ١٥-١٩.
- بانگ، جوامێر (شێرکۆ بێکەس)، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، شیعر، ل ٤٨-٥٥.
- بەهەشتی، حسێن سنجاری، ژمارە ٨، تەموزی ١٩٨٣، تایبەت بە چیرۆک، چیرۆک، ل ١٦٠-١٦٣.
- باژێڕی من، خلیل دهۆکی، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، شیعر، ل ٦ -٧.
- بەرەو لێکدانەوەی فۆلکلۆری کوردی، خالید جووتیار، ژمارە ٥، ئابی ١٩٨٢، لێکۆڵینەوە، ل٢١- ٢٤.
- بەرەو لێکدانەوەی فۆلکلۆری کوردی، خالید جووتیار، ژمارە ٧، ئاداری ١٩٨٣، لێکۆڵینەوە، ل ١٣-١٦.
- بەرات، فەخرەدین محێدین ـ ئەدیب نادر، ژمارە ٨، تەموزی ١٩٨٤، تایبەت بە چیرۆک، چیرۆک، ل ١٠٨-١١٣.
- بەڵێن، رێژین ()، ژمارە ٨، تەموزی ١٩٨٤، تایبەت بە چیرۆک، چیرۆک، ل ٥٨-٦٨.
- بەتیارەی ئازادی، سابیر (سابیر سدیق)، ژمارە ١٣، مارتی ١٩٨٧، شیعر، ل ١٠٦-١١٠.

- بڕوخێ زۆرداری بژی ئازادی، سەید ئەحمەد (سەید ئەحمەد حەمەلاو)، ژمارە ١٧، پایزی ١٩٩٠، چیرۆک، ل ١٢٢ـ ١٢٩
- بالّا، شێرکۆ بێکەس، ژمارە ١٥، ١٩٨٩، شیعر، ل ١٢٠-١٢٥.
- بەیداخی سەرکەوتن یان بەیداخی نەمری، ع. ن. پ ()، ژمارە ١٤، کانوونی یەکەمی ١٩٨٨، لێکۆڵینەوە، ل ٣٦-٤٣.
- بەند لە شیعری، نا نەتناسیوم، کاکە (سلیمان قائیمیانی)، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، شیعر، ل ١١١-١١٥.
- بۆسە، محەمەد موکری، ژمارە ٨، تەموزی ١٩٨٤، تایبەت بە چیرۆک، بۆسە، چیرۆک، ل ١٦٤-١٩٢.
- بۆچوونی دەستەویەخە، نالە (ناسر حەفید)، ژمارە ٢، سەرماوەزی ٢٦٨١ی کوردی، ڕەخنە، ل ١٠٥-١٢٣.
- بەردەباز، هەڤاڵ کوێستانی، ژمارە ٢، سەرماوەزی ٢٦٨١ی کوردی، چیرۆک، ل ٧٨ـ٨٦.
- بڕیارێکی درەنگوەخت، هەڤاڵ کوێستانی، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، شیعر، ل ٦١-٦٥.
- بۆ هاورێیەکی فەلەستینی، هەڵگورد (دکتۆر نەوزاد ئەحمەد ئەسوەد)، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، شیعر، ل ٣١-٢٣.
- بۆ کوژانەوەم... چەند سەدەیەکی بێدەنگی، هۆشەنگ ()، ژمارە ١٨، زستانی ١٩٩١، چیرۆک، ل ٨٦ -٨٨.
- بۆ برایان نووسەرانی کوردستان، ژمارە ٦، شوباتی ١٩٨٣، ل ١٠٤-١٠٥.
- بازنەی گەمارۆ، ڕاوەندی ()، ژمارە ١٧، پایزی ١٩٩٠، چیرۆک، ل ١٣٦-١٤١.
- بەیانی خیتامی، ژمارە ١٠، تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، ل ١٠٤ـ-١٠٨.
- بۆ فرمێسکی سوورو سپی، ئەنوەر مەسیفی ژمارە ٧، ١٩٨٣، شیعر، ل ٧٥-٧٦
- بانگەواز، ڕووناکبیران و نووسەرانی عەرەب و سوریایی و جیهانی کوشتارکاری صدام تاوانبار ئەکەن لە کوردستانی عێراق، ژمارە ١٥، ١٩٨٩، ل ٩-١٥.

هەوڵنامەی کتێب

ت

- تفێک، ج، ڕەوەز ( )، ژمارە ٣، شوباتی ١٩٨٢، چیرۆک، ل٦٤-٦٨.
- تفەنگ، جەوهەر کرمانج، ژمارە ١٢، مایسی ١٩٨٦، شیعر، ل ١٠٣-١٠٥.
- تلیاک، حەکیم مەلا سالّح، ژمارە ١٨، زستانی ١٩٩١، چیرۆک، ل ٩٤-١٠٢.
- تیۆری ڕەنگدانەوەو داهێنان، سیامەند مامیر (سیامەند مامیر شاسواری)، ژمارە ٤، ئایاری ١٩٨٢، لێکۆلّینەوە، ل ١٩-٢٨.
- تروسکەیەک لە ئەدەبی بەرگری، سەرهەنگ حەمدی، ژمارە ١٠، تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، لێکۆلّینەوە، ل ٢٣-٤٢.
- تێبینییەک لەسەر شیعرەکەی هێمن، سەلّاح موکریانی، ژمارە ١٧، پایزی ١٩٩٠، ڕەخنە، ل ١٦٤-١٦٥.
- تیشک، فەرید زامدار، ژمارە ٦، شوباتی ١٩٨٣، شیعر، ل ٥٩.
- تەنیایی، کامەران قازی، ژمارە ١٣، مارتی ١٩٨٧، شیعر، ل ١١٩.
- تاهیربەگی جاف و مامۆستا هێمن، ب، ولّات (جەوهەر کرمانج)، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، لێکۆلّینەوە، ل ١٧٤ـ-١٧٩.

پ

- پرۆستترۆیکاو دوارۆژێکی ڕووناک، ئەرسەلان بایز، لێکۆلّینەوە، وەرگێڕان، ژمارە ١٧، پایزی ١٩٩٠، ل٦٠-٦٥.
- پەیمان، جەوهەر کرمانج، ژمارە ١٨، زستانی ١٩٩١، شیعر، ل ٥٢-٥٦.
- پشکۆ، جەوهەر کرمانج، ژمارە ١٠، تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، شیعر، ل ٨٥ -٨٨.
- پانوراماى شیعر، جەوهەر کرمانج، ژمارە ١٤، کانوونی یەکەمی ١٩٨٨، شیعر، ل ٤٩ -٥٢.
- پێم وایە کاک کەریمی حسامی باش بۆی چووە، جەلال تالّەبانی(جەلال حیسامەدین)، ژمارە ٤، ئایاری ١٩٨٢، لێکۆلّینەوە، ل ١٤-١٨.
- پێنج چەپک گڕی سوور لە ئاگردانێکی گەرمیان، دەرسیم ()، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، شیعر، ل ٢٧.
- پێنج هۆنراوە، ڕەفیق سابیر، ژمارە ٤، ئایاری ١٩٨٢، شیعر، ل ٤١-٥١.
- پێداگرتن، ڕێبوار (ڕەئووف بێگەرد)، ژمارە ٥، ئابی ١٩٨٢، چیرۆک، ل ٩٠-٩٩.

- پرسه‌ی ئامانج، ژاڵه (مه‌هاباد قه‌ره‌داغی)، ژماره ١٣، مارتی ١٩٨٧، شیعر، ل ١١١-١١٢.
- پێڕووم خوێنده‌وه، سه‌لام محه‌مه‌د، ژماره ١، ئابی ١٩٨١، ڕه‌خنه، ل ١٤ـ-٢٨.
- پاکانه، مظفر النواب، سه‌یران (دڵشاد محه‌مه‌د ئه‌مین، دڵشاد مه‌ریوانی)، ژماره ٢، سه‌رماوه‌زی ٢٦٨١ی کوردی، وه‌رگێڕان، شیعر، ل ٥٧-٦٤.
- په‌یکه‌ر، ف. ئه‌سه‌سه‌رد (فه‌رید ئه‌سه‌سه‌رد)، ژماره ٤، ئایاری ١٩٨٢، چیرۆک، ل ٥٧-٦٥.
- پیره‌دار، ڕێبوار (موسلیح شێخ ئه‌لئیسلامی)، ژماره ١٦، پایزی ١٩٨٩، شیعر، ل ١١٠ـ-١١١.
- په‌نگه‌ر، ئه‌حمه‌د که‌ریم (ئه‌حمه‌د عارف)، ژماره ١٢، مایسی ١٩٨٦، شیعر، ل ١٢٤-١٣١.
- پێنج ژماره‌ی نووسه‌ری کوردستان، فه‌رهاد پیرباڵ، ژماره ١٨، زستانی ١٩٩١، لێکۆڵینه‌وه، ل ٥-٢٢.
- په‌تی سێداره، ناصر، ئاراس ()، ژماره ١٧، خولی دووه‌م، پایزی ١٩٩٠، شیعر، ل ١٠٨.
- پرۆژه‌ی په‌یڕه‌وی ناوخۆی یه‌کێتیی نووسه‌رانی کوردستان، ژماره ١، ئابی ١٩٨١، ئه‌م پڕۆژه‌یه یه‌کێتیی نووسه‌رانی کوردستان گه‌ڵاڵه‌ی کردووه، شێنێ، ته‌موزی ١٩٨١، ل ٧٩ـ-٨٣.
- پێشه‌کی، ژماره ٩، کانوونی یه‌که‌می ١٩٨٤، تایبه‌ت به شیعر، ل ١.
- په‌یامی نووسه‌ر، نۆ ساڵ خه‌بات و به‌رهه‌م، ژماره ١٦، پایزی ١٩٨٩، ل٣-٧.
- پرسه‌نامه، خاتوو ئیلینا زاخاڕۆف، ژماره ١٦، پایزی ١٩٨٩، ل ٢٠٦-٢٠٧.

هەوڵنامەی کتێب

چ

- جاش په‌یژه‌ی مێژوو، به‌نده باوه‌نور ()، ژماره ١٤، کانوونی یه‌که‌می ١٩٨٨، چیرۆک، ل ٧٥ـ-٧٨.
- جودایی، سیامه‌ند شێخ ئاغایی، ژماره ١٣، مارتی ١٩٨٧، په‌خشان، ل ١٢٠ـ-١٢٩.
- جیابوونه‌وه، م. زریان (سه‌لاح عومه‌ر)، ژماره ٥، ئابی ١٩٨٢، چیرۆک، ل ٨٥-٩٠.
- جه‌لیلی جه‌لیل، مارف عومه‌ر گوڵ (دکتۆر)، ژماره ١٧، پایزی ١٩٩٠، لێکۆڵینه‌وه، ل ٨٥ -٨٩.
- جگه‌رخوێن ده‌دوێ، له گۆڤاری ڕۆژهه‌ڵاته‌وه وه‌رگیراوه، ژماره ٣، شوباتی ١٩٨٢، گفتوگۆ، ل ١٦-٢٠.

ح

- حەوتەوانەی عەشقی پیرۆز، حەمەکەریم عارف، ژمارە ٦، شوباتی ١٩٨٣، چیرۆک، ل ٦٠-٦٧.

خ

- خەباتا کوردزانی بی گاڤێن مەزنداڤێژە، پرۆفیسۆر شاکرخدۆ، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، لێکۆڵینەوە، ل ٥٨-٦٥.
- خەمنامە، دکتۆر شێرکۆ(شێرکۆ عەبدوڵڵا ڕەشید)،ژمارە ١٧، پایزی ١٩٩٠، شیعر، ل ١٠٠.
- خەوەبەردینە، شیعری سوارە، سەلاحەدینی موهتەدی، ژمارە ١، ئابی ١٩٨١، شیعر و لێکۆڵینەوە، ل ٣٩-٤٤.
- خەباتی ڕاست و چەپ، لێکۆڵینەوە، فەرەیدون عەبدولقادر، ژمارە ٢، سەرماوەزی ٢٦٨١ی کوردی، ل ٦٥-٦٩.
- خاک، محەمەد حەمە باقی، ژمارە ١٢، مایسی ١٩٨٦، شیعر، ل ١٠٧-١١٣.
- خۆڵباران، مەریوان وریا قانع، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، شیعر، ل ٨-١٣.
- خەسرەوی گوڵسورخی، دڵزار (ئەحمەد دڵزاری شاعیر)، ژمارە ٢، سەرماوەزی ٢٦٨١ی کوردی، وەرگێڕان، لێکۆڵینەوە، ل ٣٤-٣٩.

چ

- چاڵ، ئەنیس نزار ()، ژمارە ١٥، ١٩٨٩، چیرۆک، ل ٦٩-٨٣.
- چی بنووسین و چۆن بنووسین، ب، وڵات (جەوهەر کرمانج)، ژمارە ١٥، ١٩٨٩، وتار، ل ٢٧-٣٩.
- چەند تابلۆیەک، توفیق ئیبراهیمی (ڕەنجدەر)،ژمارە ١٧، پایزی ١٩٩٠، شیعر، ل١٠١-١٠٢.
- چیرۆک، حەمەکەریم عارف، ژمارە ٧، ئاداری ١٩٨٣، چیرۆک، ل ٢٧-٣٧.
- چەند سەرەتایەکی زمانەوانی، دکتۆر کەمال فواد، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، لێکۆڵینەوە، ل ٩-١٣.
- چەند شیعرێکی عەباس بەدری، زۆزان ()، ژمارە ١٧، پایزی ١٩٩٠، وەرگێڕان، شیعر، ل ٩٤-٩٥.
- چەند هۆنراوەیەکی ئاگراوی، ڕێبوار جاف ()، ژمارە ٥، ئابی ١٩٨٢، شیعر، ل ٦٢-٦٥.

- چەک و کاروان، سەپان ()، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، شیعر، ل ٢٤-٢٦.
- چالاکییەکی نەبەردانە، ئاش داخ، ش (عەبدوڵڵا سەڕاج)، ژمارە ١٠، تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، وەرگێڕان، چیرۆک، ل ٦٧-٧٥.
- چاوپێکەوتنی ئەدەبی، شێرکۆ بێکەس، ژمارە ١٧، پایزی ١٩٩٠، شیعر، ل ٩٠-٩٣.
- چلەکێش، شێخ محەمەد بالەک، ژمارە ١٧، پایزی ١٩٩٠، شیعر، ل ١٠٥-١٠٦.
- چیرۆکی مەرگی هەڵۆی سوور، عەزیز کەیخوسرەوی، ژمارە ١٧، خولی دووەم، پایزی ١٩٩٠، شیعر، ل ١٠٣.
- چەند سەرنجێکی ڕەخنەگرانە لە چیرۆکی شێتە، فەرهاد (ڕەئووف بێگەرد)، ژمارە ٣، شوباتی ١٩٨٢، ڕەخنە، ل ٨٦ -٩٢.
- چاوپێکەوتنێک لەگەڵ نازم حیکمەتدا، شاردۆ بزینسکی، کۆسرەت (هەڤاڵ کوێستانی)، ژمارە ١، ئابی ١٩٨١، وەرگێڕان، چاوپێکەوتن، ل ٩-١٣.
- چیرۆکەکانی ژمارەی پێشووم خوێندەوە، کاکەباس (عەباس محەمەد حەسێن حاجی مەمۆ)، ژمارە ٣، شوباتی ١٩٨٢، لێکۆڵینەوە و ڕەخنە، ل ٩٣-٩٨.
- چەند نامەیەکی کراوە، نەجیبە ئەحمەد، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، چیرۆک، ل ١٢٥-١٣٨.
- چیرۆکەکانی ژمارە یەک و چەند سەرنجێکی خێرا، هاشم کۆچانی، ژمارە ٢، سەرماوەزی ٢٦٨١ی کوردی، ڕەخنە، ل ١٢-٢٤.
- چیرۆکی کارگە لە ڕوانگەی ئەدەبی بەرگرییەوە، هیوا (دکتۆر ڕەئووف عوسمان)، ژمارە ١٠، تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، ڕەخنە، ل ٧-٢٢.
- چەند دیمەنێک، هیوا (سەرکەوت محەمەد زەکی)، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، شیعر، ل ١٨٨-١٩١.

د

- دایک، مەکسیم گۆرکی، بورهان قانع، ژمارە ٢، سەرماوەزی ٢٦٨١ی کوردی، وەرگێڕان، چیرۆک، ل ٧٠-٧٧.
- دەنگی ئارام، بلێسە (محەمەد حسێن هەڵەبجەیی)، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، شیعر، ل ٤٤-٤٧.
- داو، جەوهەر کرمانج، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، شیعر، ل ٣٠- ٣٦.

- دیداریک لەگەڵ ئەدیبی کوردی سۆڤێتیدا، ڕۆشنبیر لە ژێر سایەی دیموکراسیدا نەبێ گەشە ناکات، حاجی جوندی، دڵزار (ئەحمەد دڵزاری شاعیر)، ژمارە ٤، ئایاری ١٩٨٢، وەرگێڕان، لێکۆڵینەوە، ل ٤-١٣.
- دیوارب گوهن، دلۆڤان ( )، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، شیعر، ل ٣٧-٣٩.
- دەسەڵات، دلاوەر مەحمود (مارف عومەر گوڵ)، ژمارە ١٠، تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، شیعر، ل ٩٨.
- دەربارەی پێکهێنانی یەکێتییەک بۆ نووسەرانی هەموو کوردستان، ڕەفیق سابیر، ژمارە ٣، شوباتی ١٩٨٢، لێکۆڵینەوە، ل ١٦-٢٠.
- درەختی پیرۆز، ڕێبوار (ڕەئووف بێگەرد)، ژمارە ٨، تەموزی ١٩٨٤، تایبەت بە چیرۆک، چیرۆک، ل ٢٦-٣٧.
- دۆزەخ، ڕێبین ئەحمەد هەردی، ژمارە ١٤، کانوونی یەکەمی ١٩٨٨، چیرۆک، ل ٨٤-٩٠.
- دالّدە، زەردەشت ()، ژمارە ١١ شوباتی ١٩٨٦، چیرۆک، ل ٥٠ -٧٠.
- دوا وروژان، ژوان (نەجیبە ئەحمەد)، ژمارە ١١، شوباتی ١٩٨٦، چیرۆک، ل ٤٥-٤٩.
- دوو هۆنراوە، سامی شۆڕش، ژمارە ٥، ئابی ١٩٨٢، شیعر، ل ٦٩-٧١.
- دوا چیرۆک، سیروان (عەبدوڵڵا کەریم مەحموود)، ژمارە ١٢، مایسی ١٩٨٦، شیعر، ل ١٣٧-١٣٨.
- دوا سنەوبەر، سابیر (سابیر سدیق)، ژمارە ١٢، مایسی ١٩٨٦، شیعر، ل ١٣٢-١٣٦.
- دڵەتەپێیی وجودیەت، سیروس بەرهەم، ص. سوارۆ ()، ژمارە ١٤، کانوونی یەکەمی ١٩٨٨، چیرۆک، وەرگێڕان، ل ٢٥-٣٦.
- دووکەڵ، شێرۆ (شێرزاد حەسەن)، ژمارە ٨، تەموزی ١٩٨٤، تایبەت بە چیرۆک، چیرۆک، ل ٨٥ -٩٤.

دەرویش برایم لە بێشکەی سزادا، عەلی خالید حەمید (کاکە مەم بۆتانی)، ژمارە ٨، تەموزی ١٩٨٤، تایبەت بە چیرۆک، چیرۆک، ل ٨- ١٩.

- دیوی دووەم لە کاسێتی هەنگاو و مێژوو، عوسمان شەیدا، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، شیعر، ل ٢-٥.
- دایک، عەبدوڵڵا عەبدولکەریم، ژمارە ١٤، کانوونی یەکەمی ١٩٨٨، چیرۆک، ل ٩١-٩٥.

- دوو پارچەشیعر، فەرهاد پیربالّ، ژمارە ١٧، پایزی ١٩٩٠، شیعر، ل ٩٨.
- دایکە کێوی، گی. دی. مۆپاسان، وەرگێڕان، فازیل قەساب، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، چیرۆک، ل ١٥١ـ١٥٦.
- دیدارێک لەگەڵ دڵداری شاعیردا، محەمەد ڕەنجاو، ژمارە ٧، ئاداری ١٩٨٣، لێکۆڵینەوە، ل ٣-١٢.
- دوو هۆنراوە، م. بریندار ()، ژمارە ١٧، خولی دووەم، پایزی ١٩٩٠، شیعر، ل ١٠٤.
- دوو چیرۆک بۆ منداڵان، هەڤاڵ کوێستانی، ژمارە ١، ئایاری ١٩٨١، چیرۆک، ل ٦٠-٦٣.
- دوو پارچە هۆنراوە، هەڤاڵ کوێستانی ژمارە ٤، ئایاری ١٩٨٢، شیعر، ل ٥٢-٥٣.
- دڵی تۆیە وا ئەسوتێ، هەڵوێست (دکتور ئاراس عەزیز)، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، شیعر، ل ٨١ ـ٨٢.
- دەربارەی هونەر بۆ هونەر، مستەفا غەفور، ژمارە ٥، ئابی ١٩٨٢، وەرگێڕان، ل٥-١٦.

ڕ

- ڕێژنە، ئەحمەد کەریم (ئەحمەد عارف)، ژمارە ١٤، کانوونی یەکەمی ١٩٨٨، شیعر، ل ٥٣-٥٥.
- ڕازەکانم دەدرکێنم، ئەرسەلان بایز، ژمارە ١٨، پایزی ١٩٩١، چیرۆک، ل ٧٨-٨٢.
- ڕەگی بەرەنگاری لە شیعری کوردیدا، ب، وڵات (جەوهەر کرمانج)، ژمارە ١٧، پایزی ١٩٩٠، لێکۆڵینەوە، ل ٤٣ـ٥٩.
- ڕەڤ، تێلی ئەمین، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، شیعر، ل ١٤-١٥.
- ڕێبوار، جەلال مەلەکشا، ژمارە ١٧ پایزی ١٩٩٠، شیعر، ل ١٠٧.
- ڕەبەنوک، جوڵا ( )، ژمارە ٨، تەمووزی ١٩٨٤، تایبەت بە چیرۆک، چیرۆک، ل ٥٠-٥٧.
- ڕێبوارەکان، حەمەتاڵ (حەمە نووری تۆفیق)، ژمارە ٨، تەمووزی ١٩٨٣، تایبەت بە چیرۆک، چیرۆک، ل ٦٩- ٨٤.
- ڕیالیزمی سۆشیالیزم و بەهرەی ئازادی، حیکمەت محەمەد کەریم (مەلا بەختیار)، ژمارە ١٨، زستانی ١٩٩١ لێکۆڵینەوە، ل ٣٢-٣٧.
- ڕیالیزمی شۆڕشگێڕ لە نێوان دۆگم و ئازادیدا، خالید ئەسعەد(مەلا بەختیار)، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، لێکۆڵینەوە، ل ٢٦-٣٣.
- ڕۆژنامەی کوردستان، دکتۆر کەمال فواد، ژمارە ٣، شوباتی ١٩٨٢، لێکۆڵینەوە، ل ٣-١٥.

هەوالنامەی کێبڕکێ

- ڕۆژانی ئەستێرەیەکی چیایی، ڕەنو ()، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، شیعر، ل ٥٦-٥٨.
- ڕەشۆ، م. ش (عەبدوڵڵا سەراج)، ژمارە ٨، تەموزی ١٩٨٤، تایبەت بە چیرۆک، چیرۆک، ل ٢٠-٢٥.
- رابطة الكتاب والصحفيين والفنانيين الديموقراطيين العراقيين، منظمت انصار، ژمارە ٣، شوباتی ١٩٨٢- ل١١٢-١١٤
- ڕوونکردنەوەیەک، دەستەی بەڕێوەبەری یەکێتیی نووسەرانی کوردستان، ژمارە ١٢، مایسی ١٩٨٦، ل ١٣٩.

ز

- زمانی کوردی لە (یەکێتیی فقە اللغە ایران)دا، ئەحمەد شریفی، ژمارە ١٨، زستانی ١٩٩١، لێکۆڵینەوە، ل ٢٣- ٣١.
- زەردەخەنەی خەبات، پەیمان ()، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، شیعر، ل ٦٦-٦٩.
- زوڵمئاوا، عەلی ئەشرەف دەرویشیان، کاوە (دکتۆر ڕەفیق سابیر)، ژمارە ١، ئابی ١٩٨١، وەرگێڕان، چیرۆک، ل ٦٨-٧٨.
- زاوا، محەمەد حەمە باقی، ژمارە ١٠، تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، شیعر، ل ٩٢-١٠٣.
- زەربەیەکی تر، وسو (حسێن عارف)، ژمارە ٦، شوباتی ١٩٨٣، چیرۆک، ل ٣٣-٤٠.
- زینانە، مەغدید مەولود (ئەحمەد محەمەد ئیسماعیل)، ژمارە ١٠، تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، چیرۆک، ل ٦٢-٦٦.

ژ

- ژبیر ناکەم، ئەحمەد قەرەنی، ژمارە ١٨، زستانی ١٩٩١، شیعر، ل ٥٧-٦٠.
ژەنراڵ و حەقیقەت، هاشم کۆچانی، ژمارە ٥، ئابی ١٩٨٢، شیعر، ل ٥٢-٥٦.

س

- سەرنجێک دەربارەی چیرۆکی شیلانە، ئاشتی (ئاشتی ئیبراهیم ئەفەندی)، ژمارە ٣، شوباتی ١٩٨٢، ڕەخنە، ل ٩٩-١٠٢.
- سەگی بەرەڵا، سادقی هیدایەت، شەماڵ (شەماڵ حەویزی)، ژمارە ٤، ئایاری ١٩٨٢، وەرگێڕان، چیرۆک، ل ٧٠- ٧٨.

- سێ چەپک خەم لە خەمەکانی ئەمشەوم، شوان کابان (شوان کەریم کابان)، ژمارە ١٣، مارتی ١٩٨٧، شیعر ١١٦-١١٨.
- سیناریۆ، عەباس عەبدولڕەزاق، ژمارە ١٧، خولی دووەم، پایزی ١٩٩٠، چیرۆک، ل ١٤٢-١٤٩.
- سێ چریکەی هەتیو، عەبدوڵڵا قەرەداغی، ژمارە ١٤، کانوونی یەکەمی ١٩٨٨، شیعر، ل ٦٠.
- سوتوو، فەرهاد ڕەسوڵ (فەرهاد مەلا ڕەسوڵ)، ژمارە ١٤، کانوونی یەکەمی ١٩٨٨، چیرۆک، ل ٧٩-٨٣
- سێ شیعری کافانی، کارزان. ف ()، ژمارە ٦، شوباتی ١٩٨٣، وەرگێڕان، شیعر، ل ٨٨ -٩٠.
- سێ شیعری نیرۆدا، وەرگێڕان، کارزان ()، ژمارە ٧، ئاداری ١٩٨٣، شیعر، ل ٦٩-٧٦.
- سنووری بەخشین، گیابەند (جەزا عەلی ئەمین)، ژمارە ١٢، مایسی ١٩٨٦، شیعر، ل ١١٣-١١٥.
- سەرەتایەکی کورت لە مێژووی ئەدەب، محەمەد ڕەنجاو، ژمارە ٥، ئابی ١٩٨٢، لێکۆڵینەوە، ل ٣٥-٣٩.
- سروودی سەرکەوتن، چیمەن کاوێس، ژمارە ٦، شوباتی ١٩٨٣، شیعر، ل ٩٦ـ-٩٧.
- سەرنجێک و هەڵوێستەیەک لەسەر شیعرەکەی هێمن، مەحمود شکاک نەژاد، ژمارە ١٧، خولی دووەم، پایزی ١٩٩٠، ڕەخنە، ل ١٦٦-١٦٨.
- سەدا، نەجیبە ئەحمەد، ژمارە ٤، ئایاری ١٩٨٢، شیعر، ل ٥٤ـ٥٦.
- سووکە پێشەکییەک دەربارەی ئەفسانەی کۆن، صەمەدی بەهرەنگی هێژا (حەمەکەریم عارف)، ژمارە ٦، شوباتی ١٩٨٣، وەرگێڕان، لێکۆڵینەوە، ل ١٧ـ٣٢.
سوتان لەبەر باراندا، ڕەفیق سابیر، ژمارە ١، ئابی ١٩٨١، شیعر، ل ٤٠ـ٤٥.
سروودی خاک، ڕەفیق سابیر، ژمارە ١٥، شیعر، تایبەت بە تۆماری هەڵەبجە، شیعر، ل ٨٤ ١٠١.
- ساز، ڕەحیمی لوقمانی، ژمارە ١٧، پایزی ١٩٩٠، شیعر، ل ٩٩.
- سنوور، ڕێبوار (موسلیح شێخ ئەلئیسلامی)، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، شیعر، ل ١١٦-١٢٢.
- سڵاو بۆ گیانی بارزان عوسمانی شەهید، ژمارە ٦، شوباتی ١٩٨٣، ل ٣.
- سەروتار، (ڕەئووف بێگەرد) نووسیویەتی، ژمارە ٨، تەموزی ١٩٨٤، تایبەت بە چیرۆک، ل ١-٧.
- سەید کامیل ئیمامی، زەمبیلی ئاوات، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، ل٢٠٠-٢٠٢.

هەوالنامەی کتێب

ش

- شەوێکی جیا لە هەموو شەوانی تر، ڕەهێڵە ()، ژمارە ١٧، پایزی ١٩٩٠، شیعر، ل ٨.
- شارێ، ژوان (محەمەدی حەمە باقی)، ژمارە ١٢، مایسی ١٩٨٦، چیرۆک، ل ٩٢-١٠٦.
- شاملو شیعری نوێی فارسی، سیامەند مامیر (سیامەند مامیر شاسواری)، ژمارە ٣، شوباتی ١٩٨٢، لێکۆڵینەوە، ل٢١-٤٤.
- شەیپور، سابیر(سابیر سدیق)، ژمارە ١٤، کانوونی یەکەمی ١٩٨٨، شیعر، ل ٥٦- ٥٩
- شایی شەهید، شێرکۆ بێکەس، ژمارە ١٢، مایسی ١٩٨٦، شیعر، ل ١١٤-١٢٣.
- شاعیر... ناخی وەک سەماوەرەکەی قوڵپ دەدات، گوندی ()، ژمارە ١٨، زستانی ١٩٩١، چیرۆک، ل ٨٣ -٨٥.
- شاعیر و شەهید، محەمەد حەمە باقی، ژمارە ١، ئابی ١٩٨١، لێکۆڵینەوە، ل ٤-٨.
- شیعرەکانی ژمارەی پێشووم خوێندەوە، محەمەد حەمە باقی، ژمارە ٢، سەرماوەزی ٢٦٨١ی کوردی، ڕەخنە، ل ٩١-١٠٤.
- شیعر لە نێوان نالی و کوردیدا، محەمەد حەمە باقی، ژمارە ٤، ئایاری ١٩٨٢، لێکۆڵینەوە، ل٢٩-٤٠.
- شاعیر، محەمەد حەمە باقی، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، شیعر، ل ٧٠-٧٥.
- شیلانە، نالە (ناسر حەفید)، ژمارە ١، ئابی ١٩٨١، چیرۆک، ل ٥١-٥٩.
- شای شەهیدان، نەجیبە ئەحمەد، ژمارە ١٥، ١٩٨٩، شیعر، ل ١١١-١١٩.
- شوانکارەی خەم، نەجیبە ئەحمەد، ژمارە ١٤، کانوونی یەکەمی ١٩٨٨، شیعر، ل٤٤-٤٦.
- شێتە، دڵشاد عومەر کاکی، ژمارە ٣، شوباتی ١٩٨٢، چیرۆک، ل ٧٨-٨٥.
- شۆڕشگێڕ و هۆزانڤانی کورد، کەمال بورقای، خلیل دهۆکی، ژمارە ٦، شوباتی ١٩٨٣، وەرگێڕان، لێکۆڵینەوە، ل ٥-١٦.
- شەڤەکە پیزی، باقی نوری، ژبەرهەڤ کردنا، خلیل دهۆکی، ژمارە ٧، ئاداری ١٩٨٣، چیرۆک، ل ٢-٢٦.
- (...)، جەلالی میرزا کەریم، ژمارە ٦، شوباتی ١٩٨٣، شیعر، ل ٤١-٤٢.

ع

- عاشقی چیا، ڕەحیم عەزیز، ژمارە ٣، شوباتی ١٩٨٢، شیعر، ل ١٠٣-١٠٥.
- عاشقی ئەو، سامی شۆڕش، ژمارە ٦، شوباتی ١٩٨٣، وەرگێڕان، چیرۆک، ل ٧٩-٨٧.
- عکس، عەزیز ئاڵی ()، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، شیعر، ل ١٨٥-١٨٧.
- عەلی ڕەزا بەدەل، شاعیری شۆڕشگێڕی ئازربایجانی، مەحەمەد مورتەزایی، ژمارە ١٧، خولی دووەم، پایزی ١٩٩٠، لێکۆڵینەوە، ل ٨٠ -٨٤.

ف

- فەرهاد، برادۆست ()، ژمارە ٨، تەموزی ١٩٨٤، تایبەت بە چیرۆک، چیرۆک، ل ١٣٢-١٤٢.

ڤ

- ڤینەک بی هێڤی، بێریڤان(بێریڤان دۆسکی)، ژمارە ١٦ پایزی ١٩٨٩، شیعر، ل ١٨١-١٨٣

ق

- قاچاخچی، بکر یلدیز، حەمەکەریم عارف، ژمارە ١٤، کانوونی یەکەمی ١٩٨٨، چیرۆک، وەرگێڕان، ل ٣-٢٤.
- قفڵ، ڕێبوار (ڕەئووف بێگەرد)، ژمارە ٤، ئایاری ١٩٨٢، چیرۆک، ل ٦٦-٦٩.
- قوتابخانەکەمان چیی بەسەر هات، کاکەباس (عەباس محەمەد حەسەن حاجی مەمۆ)، ژمارە ١، ئابی ١٩٨١، چیرۆک، ل ٦٤-٦٧.

ک

- کوڕی چیا، بەشدار ()، ژمارە ٨، تەموزی ١٩٨٤، تایبەت بە چیرۆک، چیرۆک، ل ٩٥-١٠٠.
- کەڵ، جوامێر (شێرکۆ بێکەس)، ژمارە ١٠، تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، شیعر، ل ٨١ -٨٤.
- کۆچی زاوایەکی نامۆ، جەوهەر کرمانج، ژمارە ٥، ئابی ١٩٨١، شیعر، ل ٤٦-٥١.
- کۆچ، حەمەکەریم عارف، ژمارە ١٣ مارتی ١٩٨٧، چیرۆک، ل ٨٧-١٠٢.
- کاتێ شارە زەردەوالّە ئەوروژێ، حەمەسەعید حەسەن، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، شیعر، ل ٥٩-٦٠.

هەوالنامەی کتێب

- کەمین بۆ دزەکانی دارستان، خەسرەوی نامۆ ()، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، شیعر، ل ٩٦-٩٩.
- کورتەیەک لە مەڕ کۆچی سور، ئەبوشەهاب، خ. عەبدولکەریم (خەبات عەبدولکەریم)، ژمارە ١٤، کانوونی یەکەمی ١٩٨٨، وەرگێڕان، لێکۆڵینەوە، ل ٢٧-٣٥.
- کارگە، ڕێبوار عەبدوڵڵا ئەحمەد (ڕەئووف بێگەرد)، ژمارە ١٠، تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، چیرۆک، ل ٤٣-٥٤.
- کۆست، ژیلا (ژیلا حوسێنی)، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، شیعر، ل ١٨٤.
- کارەساتی هونەری ئەمڕۆ لەمەڕ هونەرمەند و ڕووناکبیر، ڕۆژە گارودی، سیامەند مامیر (سیامەند مامیر شاسواری)، ژمارە ٢، سەرماوەزی ٢٦٨١ی کوردی، وەرگێڕان، لێکۆڵینەوە، ل ٢٥-٣٣.
- کاتی شیعر... شەماڵ (شەماڵ حەوێزی)، ژمارە ١٨، زستانی ١٩٩١، شیعر، ل ١٢١ـ-١٢٦.
- کەپکەبرین، عەبدولکەریم دەشتی، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، شیعر، ل ٤٠-٤٣.
-کوچەی مەرگ، عەبدولکەریم دەشتی، ژمارە ٧، ئاداری ١٩٨٣، شیعر، ل ٦٤.
- کاتێک خۆشەویستی ڕەگ دادەکوتێ... فەرهاد ڕەسوڵ (حاکم فەرهاد مەلا ڕەسوڵ)، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، چیرۆک، ل ١٤٦-١٥٠.
- کامەیە سەنگەری جەماوەری سەربەخۆ، فازیل قەساب، ژمارە ١٥، وتار، ل٤٠-٤٩.
- کورەی دڵی باوک، لاوک (مستەفا سالّح کەریم)، ژمارە ٨، تەموزی ١٩٨٤، ژمارەی تایبەت بە چیرۆک، چیرۆک، ل ١٠١-١٠٧.
- کەی دێیتەوە برا گیان، عەلی ئەشرەف دەرۆیشان، مەحمود خۆشناو، ژمارە ٧، ئاداری ١٩٨٣، وەرگێڕان، چیرۆک، ل ٤١-٥٤.
- کورتەباسێک دەربارەی نووسەر و ئەزموون، نەوزاد ڕەفعەت، ژمارە ٥، ئابی ١٩٨٢ لێکۆڵینەوە، ل ٤٠-٤٣.
- کۆمەڵەی فریاکەوتن و چەند سەرنجێک، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، ل٢١٠-٢١١.

گ

- گرێکوێره‌ی بیرێکی زیندوو، ئازاد کانی ساردی، ژماره ٦، شوباتی ١٩٨٣، چیرۆک، ل ٩٨- ١٠٢.
- گوڵی خۆشه‌ویستی، ئازاد جوندیانی (ئازاد عه‌بدولوه‌هاب)، ژماره ١٤، کانوونی یه‌که‌می ١٩٨٨، چیرۆک، ل ٦١- ٦٩.
- گفتوگۆ له‌گه‌ڵ شاعیرێکی ئیلامی، ئا. م. م ()، ژماره ١٨، پایزی ١٩٩١، ئیلامی، لێکۆڵینه‌وه، ل ١١٧ـ١٢٠.
- گرنگیی ئیلتیزام له قۆناغی خه‌باتی ئێستاماندا، به‌ختیار (حیکمت محه‌مه‌د که‌ریم)، ژماره ٢، سه‌رماوه‌زی ٢٦٨١ی کوردی، لێکۆڵینه‌وه، ل٣ـ١١.
- گوێم لێ بوو ژووره‌که‌م پێناسه‌ی خۆی کرد، چیا گه‌رمیانی ()، ژماره ٩، کانوونی یه‌که‌می ١٩٨٤، تایبه‌ت به شیعر، شیعر، ل ١٦ـ٢٠.
- گه‌شتی چۆله‌که، سه‌عدوڵڵا په‌ڕۆش، ژماره ٦، شوباتی ١٩٨٣، چیرۆک، ل ٩١ـ٩٥.
- گوندی وێران، سه‌عید دێره‌شی، ژماره ٩، کانوونی یه‌که‌می ١٩٨٤، تایبه‌ت به شیعر، شیعر، ل ٩٢-٩٥.
- گۆرانی سوتاو، کۆچێکی پایزی، شه‌هاب عوسمان، ژماره ٥، ئابی ١٩٨٢، شیعر، ل ٥٧ـ٥٩.
- گۆڕغه‌ریبێک، فه‌رهاد سه‌نگاوی، ژماره ١٦، پایزی ١٩٨٩، په‌خشان، ل ١٩٥.
- گێژه‌نگ، ژماره ٣، شوباتی ١٩٨٢، شیعر، ل ٥٣ـ٦٣.
- گورگ، محه‌مه‌د حه‌مه باقی، ژماره ١٦ پایزی ١٩٨٩، شیعر، ل ١١٢-١٢٣.
- گوڵسورخی، محه‌مه‌د موکری، ژماره ١٢، مایسی ١٩٨٦، وه‌رگێڕان، لێکۆڵینه‌وه، ل ٤٠-٩١.
- گولیلکه گه‌شه‌کان، ژماره ٣، شوباتی ١٩٨٢، ل ٩٩ـ١٠٥.

ل

- له بیره‌وه‌رییه‌کانی عه‌به کوێر، ئازاد خانه‌قینی، ژماره ١٧، پایزی ١٩٩٠، وه‌رگێڕان، چیرۆک، ل ١٣٠- ١٣٥.
- لالۆ ڕه‌سوڵ، ئه‌حمه‌د ڕه‌جه‌ب، ژماره ٣، شوباتی ١٩٨٢ چیرۆک، ل٧٣-٧٧.
- له کۆڵه‌پشتی، ئه‌بووبه‌کر شاخی (ئه‌بووبه‌کر محه‌مه‌د حاجی قادر)، ژماره ١٧، پایزی ١٩٩٠، چیرۆک، ل ١٥٧- ١٦٠.

هه‌ولێر کتێب

- لە شەوێکدا، جوامێر (شێرکۆ بێکەس)، ژمارە ١، ئابی ١٩٨١، شیعر، ل٤٦ -٥٠.
- لێکدابڕان، حەمەسەعید حەسەن ژمارە ١٧، پایزی ١٩٩٠، شیعر، ل ٩٦-٩٧.
- لە گورگانەشەوی بەعسا، خورشید فاتح، ژمارە ١٠، تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، چیرۆک، ل ٥٥-٦١.
- لە شیعرە بڵاونەکراوەکانی سالم، دکتۆر کەمال فواد، ژمارە ٣، سەرماوەزی ٢٦٨١، لێکۆڵینەوە، ل ٤٠-٥٢.
- لە یادی نەورۆزدا، دڵزار (ئەحمەد دڵزاری شاعیر)، ژمارە ٧، ئاداری ١٩٨٣، شیعر، ل ٥٩.
- لاپەڕەیەک لە پەیامی زیندانییەک، دلاوەر مەحمود (مارف عومەر گوڵ)، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، شیعر، ل ٨٩-٩١.
- لە یاداشتی پێشمەرگەیەکدا، چیا (ڕەزا سەیدگوڵ بەرزنجی)، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، شیعر، ل ٧٩-٨٠.
- لوتکە، ژوان (نەجیبە ئەحمەد)، ژمارە ١٣، مارتی ١٩٨٧، چیرۆک، ل ٧١-٧٧.
- لە نێوان ژیان و مەرگا، ئارام (ئاسۆس ئەحمەد حەسەن هەردی)، ژمارە ١٤، کانوونی یەکەمی ١٩٨٨، چیرۆک، ل ٧٠-٧٢.
- لە کۆمارا گورجستانی، هەڤپەیڤیین لەگەڵ سەروەری تیاترۆیا کوردی لە کۆمارا گورجستانی، شۆڕش زیرەک ()، ژمارە ١٥، ١٩٨٩، هەڤ پەیڤیین، ل٥٠-٥٧.
- لە یادی ڕۆشنبیرێکی نیشتمانپەروەردا، عومەر فاروقی، ژمارە ١٧، خولی دووەم، پایزی ١٩٩٠، لێکۆڵینەوە، ل ١٥٤- ١٥٦.
- لە چاوەڕوانی گەڕانەوەی ونبوویەکدا، کۆسرەت (هەڤاڵ کوێستانی)، ژمارە ١٣، مارتی ١٩٨٧، چیرۆک، ل ٧٨- ٨٦.
- لەدایکبونێکی تر، فروغ فروغزاد، مەوجود سامان، ژمارە ٥، ئابی ١٩٨٢، وەرگێڕان، شیعر، ل ٧٢- ٧٦.
- لێرەولەوێ، نووسەری کوردستان، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، ل ٢٠٨-٢٠٩.
- لە ساڵیادی ڕۆژی لەدایکبوونی «یەکێتیی نووسەرانی کورد»دا، نووسەری کوردستان، ژمارە ٦، شوباتی ١٩٨٣/ شەهاب عوسمان لەسەر دوابەرگ نووسیویەتی.

م

- مەرگی بییرەوەرییەکان، ئازاد جوندیانی (ئازاد عەبدولوەهاب)، ژمارە ١٧، پایزی ١٩٩٠، چیرۆک، ل ١١٨-١٢٠.
- مەیلی، ئەبووبەکر شاخی (ئەبووبەکر محەمەد حاجی قادر)، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، لێکۆڵینەوە، ل ١٧١-١٧٣.
- میهرناز، سوکی موهتەدی، جەوهەر کرمانج، ژمارە ٧، ئاداری ١٩٨٣، چیرۆک، ل ٣٨- ٤٠
- مۆتەکە، حکیم مەلا سالّح، ژمارە پایزی ١٩٩٠، چیرۆک، ل ١١٣-١١٧.
- مانگ بۆ نایەت، حسێن پەناهی، حسێن عەبدولقادر، ژمارە ١٤، کانوونی یەکەمی ١٩٨٨، وەرگێڕان، شانۆ، ل ٩٦-١٠٢.
- منالّانی شارەکەم دەزانن چی بە دایکیان دەلّێن، ڕۆزا (شیرین.ک ــ شیرین کەمال)، ژمارە ٣، شوباتی ١٩٨٢، چیرۆک، ل ٧٢.
- محەمەد ئەمین بوزئەرسەلان، سەلام زەندی، ژمارە ١٨، زستانی ١٩٩١، وەرگێڕان، لێکۆڵینەوە، ل ٣٨-٥٠.
- مەلا عەبدولڕەحمانی نیعمەتزادە، عومەر فاروقی، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، لێکۆڵینەوە، ل ١٦٧ـ ١٧٠.
- من برتولت بریشتم، محەمەد موکری، ژمارە ١٤، کانوونی یەکەمی ١٩٨٨، لێکۆڵینەوە، ل ١٠٣-١١٦.
- منیش هەموویانم خوێندەوە، مەحمود ڕەزا، ژمارە ١٣، مارتی ١٩٨٣، ڕەخنە، ل ٣-٢٤.
- مردنی دەنگ و ڕەنگ، نامۆ ()، ژمارە ١٢، مایسی ١٩٨٦، شیعر، ل ١٣٥-١٣٦.
- مەحمود دەولّەت ئابادی، نووسەران، شەیدایانی مرۆڤایەتی، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، وەرگێڕان، ل ٨٧-١٠٣.
- مامۆستا شێخ محەمەدی خالّ، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٦، کۆچی نەمران، ل ١٩٧-١٩٩.
- مامۆستا محەمەدی ڕەسولّی شیرازی ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، ل٢٠٠-٢٠٥
- مافپەروەران، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، ل ٢١١-٢١٢.

ن

- نان... ئەلّوەند ()، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، چیرۆک، ل ١٤٣-١٤٥.
- ناسک بەختی من گوزەل، مەحمود دەولّەت ئابادی، ح، مەولاوی (حسین مەولاوی)، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، چیرۆک، وەرگێڕان ل ١٥٧-١٦٥.

هەوالنامەی کتێب

- نۆ بەداری سەهۆسالّی، خلیل دهۆکی، ژمارە ١٠، تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، شیعر، ل ٩٠-٩١.
- نامە، فەرهاد عەلی، ژمارە ٨، تەمووزی ١٩٨٤، تایبەت بە چیرۆک، چیرۆک، ل ١٤٣-١٤٨
- نامەیەکی کراوە، کەریمی حسامی، ژمارە ٢، سەرماوەزی ٢٦٨١ی کوردی، گفتوگۆ، ل ٨٧ -٩٠.
- نامەیەکی دلّسۆزانە، مارف ئاغایی، ژمارە ١٨، زستانی ١٩٩١، پێشنیار، ل ١٣١.
- نووسەری کوردستان لە دیدی خوێنەرانەوە، مەریوان فتاح، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، ڕەخنە، ل ١٤-٣١.
- نۆما، نەجیبە ئەحمەد، ژمارە ١٧، خولی دووەم، پایزی ١٩٩٠، چیرۆک، ل ١٥٠-١٥٣.
- نامەیەکی کراوە، هاشم کۆچانی، ژمارە ١، ئابی ١٩٨١، لێکۆلّینەوە، ل ٧٥-٧٨.
- نامەی ئەدیبان و وتەی گۆڤار و ڕۆژنامەکان، ژمارە ٣، شوباتی ١٩٨٢، ل ١٠٦-١١١.

هـ

- هەلّەبجە، یەکەم هاتن و دووەم هاتن، جەوهەر کرمانج، ژمـارە ١٥، ١٩٨٩، شیعر، ل ١٠٢-١١٠.
- هەرەس لە تای تەرازووی خوێندنەوەدا، حەمەکەریم عارف، ژمارە ١٢، مایسی ١٩٨٦، ڕەخنە، ل ٦-٣٩.
- هونەر لە جوغزێکی تەنگدا، ڕێزان (ئاسۆ ئەحمەد)، ژمارە ١٣، مارتی ١٩٨٧، لێکۆلّینەوە، ل ٥٧ -٧٠.
- هەوێنی بوون، سەباحی غالب، ژمارە ٥، ئابی ١٩٨٢، چیرۆک، ل ١٧-٢٠.
- هونەرمەند و نووسەری شۆڕشگێڕی کورد یەلّماز گونەی، شەهاب عوسمان، ژمارە ٦، شوباتی ١٩٨٣، لێکۆلّینەوە، ل ١٠٦-١١٩.
- هەرەسم خوێندەوە، شێرکۆ بێکەس، ژمارە ١١، شوباتی ١٩٨٦، ڕەخنە، ل ٥ -٤٤.
- هەلّۆی ئازادەکە، ع. ز. ڕ، ژمارە ١٧، خولی دووەم، پایزی ١٩٩٠، چیرۆک، ل ١٠٩-١١٢.
- هەلّهاتن، فازل کەریم ئەحمەد (مامۆستا جەعفەر)، ژمارە ٨، تەمووزی ١٩٨٤، تایبەت بە چیرۆک، چیرۆک، ل ١١٤-١٣١.
- هەلّەبجە: ئەدەب، هونەر، سیاسەت، محەمەد حەمە باقی، ژمارە ١٥، ١٩٨٩، وتار، ل ١٢٦ـ-١٥٠.
- هونەر چییە؟ تولّستۆی، مستەفا غەفور، ژمارە ٦، شوباتی ١٩٨٣، وەرگێڕان، لێکۆلّینەوە، ل ٧٠-٧٨.

- هەر تەنها بەفرە شیوەنت دەکا، مەوجود سامان، ژمارە ٧، ئاداری ١٩٨٣، شیعر، ل ٥٦ -٥٨.
- هەڵوەستەیەک، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، ل ١٠٠-١٠١.
- هەردیی شاعیر بۆ نووسەری کوردستان دەدوێ، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، ل ٦٧-٨٦.

و

- وتوویژێک لەگەڵ ئایدا، ش-ا ()، ژمارە ١٥، ١٩٨٩، چاوپێکەوتن، ل ٥٨-٦٨.
- وتەی ژمارە، دەستەی نووسەران، ژمارە ١، ئابی ١٩٨١، ل٢-٣.
- وتەی ژمارە، ژمارە ١، سەرماوەزی ٢٦٨١، ل -١-٢.
- وتەی ژمارە، ژمارە ٤، ئایاری ١٩٨٢، ل٢-٣.
- وتەی ژمارە، ژمارە ٥، ئابی ١٩٨٢، ل ١-٣.
- وتەی ژمارە، ژمارە ٦، شوباتی ١٩٨٣، ل ٣-٤.
- وتەی ژمارە، ژمارە ٧، ئاداری ١٩٨٣، ل ١.
- وتەیەکی پێویست، ژمارە ١٠، تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، ل٤-٦.
- وتەیەک، ژمارە ١٠، تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، ل ٧٦-٨٠.
- وتەی ژمارە، ژمارە ١٢، مایسی ١٩٨٦، ل ٤-٥.
- وتەی ژمارە، ژمارە ١٤، کانوونی یەکەمی ١٩٨٨، ل ١-٢.
- وتەی ژمارە، ژمارە ١٥، ١٩٨٩، ل٣-٧.
- وتەی نووسەران، ژمارە ١٨، زستانی ساڵی ١٩٩١، ل٢-٤.

***

چەند وردەوتار و سەروتار و وەرگێڕانێک بە ناوی دەستەی نووسەران و نووسەری کوردستانەوە نووسراون، بەپێی ژمارەکانی نووسەری کوردستان.

١- وتەی ژمارە، ژمارە ١، ئابی ١٩٨١، دەستەی نووسەران، ل٢-٣، پرۆژەی پەیڕەوی ناوخۆی یەکێتیی نووسەرانی کوردستان، ئەم پرۆژەیە یەکێتیی نووسەرانی کوردستان گەڵاڵەی کردووە، شێنێ، تەموزی ١٩٨١، ل ٧٩-٨٣.

٢- ژمارە ١، سەرماوەزی ٢٦٨١، وتەی ژمارە، ل ١-٢.

٣- ژمارە ٣، شوباتی ١٩٨٢، ل ١-٢، جگەرخوێن دەدوێ، لە گۆڤاری ڕۆژهەڵاتەوە وەرگیراوە، گفتوگۆ، ل ١٦ــ٢٠، نامەی ئەدیبان و وتەی گۆڤار و ڕۆژنامەکان، ل ١٠٦-١١١، ڕابطة الكتاب والصحفيين والفنانيين الديموقراطيين العراقيين،منظمت انصار، ل ١١٢-١١٤.

٤- ژمارە ٤، ئایاری ١٩٨٢، وتەی ژمارە، ل٢-٣.

٥- ژمارە ٥، ئابی ١٩٨٢، وتەی ژمارە، ل ١-٣.

٦ـ- ژمارە ٦، شوباتی ١٩٨٣، وتەی ژمارە، ل ٣-٤، ژمارە ٦، شوباتی ١٩٨٣، سڵاو بۆ گیانی بارزان عوسمانی شەهید، ل ٣، ژمارە ٦، شوباتی ١٩٨٣، بۆ برایان، نووسەرانی کوردستان، ل ١٠٤-١٠٥.

٧ـ- ژمارە ٧، ئاداری ١٩٨٣، وتەی ژمارە، ل ١.

٨- ژمارە٨، تەموزی ١٩٨٤، تایبەت بە چیرۆک، سەروتار (ڕەئووف بێگەرد) نووسیویەتی، ل ١-٧.

٩ـ- ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، پێشەکی، ل ١، ژمارە ٩، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، تایبەت بە شیعر، هەڵوەستەیەک، ل ١٠٠-١٠١

١٠ـ- ژمارە ١٠، تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، وتەیەکی پێویست، ل ٤-٦، ژمارە ١٠، تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، وتەیەک ل ٧٦- ٨٠، ژمارە ١٠، تشرینی یەکەمی ١٩٨٥، بەیانی خیتامی، ل ١٠٤-١٠٨.

١١ــ- ژمارە ١٢، مایسی ١٩٨٦، وتەی ژمارە، ل ٤-٥، ژمارە ١٢، مایسی ١٩٨٦، ڕوونکردنەوەیەک، دەستەی بەڕێوەبەری یەکێتیی نووسەرانی کوردستان، ل ١٣٩.

١٢- ژمارە ١٣، مارتی ١٩٨٧، پێشەکی، ل ٢.

١٣ـ- ژمارە ١٤، کانوونی یەکەمی ١٩٨٨، وتەی ژمارە، ل ١-٢.

١٤ـ- ژمارە ١٥، ١٩٨٩، وتەی ژمارە، ل٣-٧، ژمارە ١٥، ١٩٨٩، بانگەواز، ڕووناکبیران و نووسەرانی عەرەب و سوریایی و جیهانی کوشتارکاریی صدام تاوانبار ئەکەن لە کوردستانی عێراق، ل ٩-١٥، ژمارە ١٥، ١٩٨٩، وەسیەتنامەی سەروەری، تایبەت، ل ١٥١ـ-١٥٥.

١٥- ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، پەیامی نووسەر، نۆ ساڵ خەبات و بەرهەم، ل٣- ٧، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، هەردیی شاعیر بۆ نووسەری کوردستان دەدوێ، ل ٦٧ـ-٨٦، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، مەحمود دەوڵەتئابادی، نووسەران، شەیدایانی مرۆڤایەتی، وەرگێڕان، ل ٨٧

ـ-١٠٣، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٦، کۆچی نەمران، مامۆستا شێخ محەمەدی خاڵ، ل ١٩٧-١٩٩، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، سەید کامیل ئیمامی، زەمبیلی ئاوات، ل ٢٠٠ـ-٢٠٢، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، مامۆستا محەمەدی ڕەسوڵی شیرازی، ل ٢٠٠-٢٠٥، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، پرسەنامە، خاتوو ئیلینا زاخارۆف، ل ٢٠٦- ٢٠٧، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، لێرەولەوێ، نووسەری کوردستان، ل ٢٠٨-٢٠٩، ژمارە ١٦ پایزی ١٩٨٩، کۆمەڵەی فریاکەوتن و چەند سەرنجێک، ل ٢١٠- ٢١١، ژمارە ١٦، پایزی ١٩٨٩، مافپەروەران، ل ٢١١-٢١٢.

١٦ـ- ژمارە ١٧، پایزی ساڵی ١٩٩٠، سەروتار ل ٣-٥.

١٧ـ- ژمارە ١٨، زستانی ساڵی ١٩٩١، وتەی نووسەران، ل ٢-٤.

هەوالنامەی کتێب

نووسەری کوردستان

ژمارە (٦)

هەوالنامەی کتێب

نووسەرانی

کوردستان

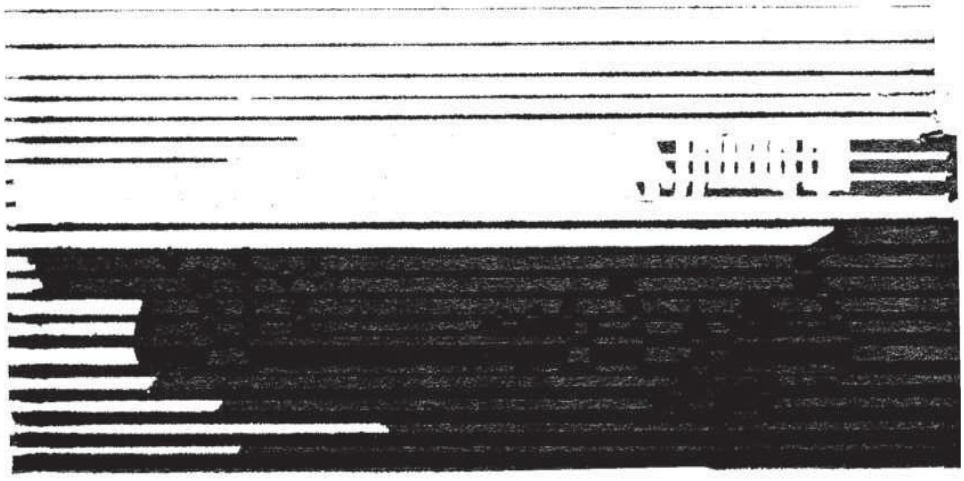

نووسەرانی

کوردستان

ژمارە ٦ گۆڤاری یەکێتی نووسەرانی کوردستان شوباتی ١٩٨٣

هەواڵنامەی کتێب

نوسەرەکوردستان

گۆڤاری یەکێتی نوسەرانی کوردستان

ژمارە ٦

شوباتی ١٩٨٣

وتەی ژمارە

لە رۆژی ١٩٨٢/١٢/١، لەسەر داخوازی دەستەی گشتی یەکێتی نووسەران و بەرەزامەندی دەستەی ئامادەکردنی پێشووو کۆبوونەوەیەك کراو لێژنەیەکی تازەی ئامادەکردن هەڵبژێردراو نەخشەیەکی تێرو تەسەل بۆ چالاکیەکانی لەماوەیەکی یەکێتی سازدرا.

بێگومان.. یەکێتی نووسەرانی کوردستان بۆ ئەوەی بتوانێ ئەرکە مێژووییەکەی سەرشانی خۆی بەشێوەیەکی ڕێك و پێك بەئەنجام بگەیەنێ، هەمیشە پێویستی بەرەخنەو یارمەتی و ئامۆژگاری هەموو قەڵەم بە دەستێکی دڵێرو هەموو لایەنێکی دڵسۆز دەبێ. چونکە وەکو لەماوەپێشیر وتومانە - یەکێتی نووسەرانی کوردستان مینبەرێکی ئازادو سەربەخۆیەو جێگەی گشتجۆرە بۆچوون و ڕوانگەیەکی سوود بەخش و نیشتمان پەروەری تیا دەبێتەوە. بۆیە جارێکی دیکە داوا لە هەموو نووسەران دەکەین کە بەرهەمی خۆیانمان بۆ بنێرن چ شیعروچ چیرۆك و چ ڕەخنە و لێکۆڵینەوەوچ وەرگێڕانی چاك و بەپێز بۆ ئەوەی بتوانین بەندەکانی نەخشەی چالاکیەکانمان بە بەردەوامی جێ بەجێ بکەین و یەکێتی یەکەمان لەم قۆناغە ناسکەی گەلەکەمان دا لە ئاستی مەسئولیەتی خۆیدا بێت و شانبەشانی چەك خزمەتی نەتەوە دلێرەکەمان بکات.

دەبا وشەش قۆڵی تێکۆشانی لێ هەڵماڵێ و ڕەنگدانەوەی مێژووی بەزامی پێشمەرگەو شەهیدان ببەخشێت.

هەر پایەدار بێ وشەی ڕەسەنی کوردی.

دەستەی نوسەران

شۆرەشگێڕو هۆزانڤانێ کورد

کەمال بورقای

خەلیل دەهۆکی

هەواڵنامەی کێبڕکێ

کەمال بورقای دسالا ١٩٣٧ ل گوندێ (دربان) ل دەڤەرا (دێرسمی) ل کوردستانا تورکی بی، ژدایك بویە . ر

خاندنا خویا سەرەتایی هەر ل وێ گوندی بدیماهی ئینایە ، سالا ١٩٦٠م ژ کولیجا حقوقێ زانکویا ئەنقەرە دەرچویە . بو دەمەکێ پاریزەری کریە ، چەند سالا خەبات و بزاڤا خویا رامیاری دیارتا کارکەرانێ تورکی بی دەکریە .. ئەڤجا ب دەستی هکومەتا تورکی هاتیە گرتن و کەتیە بەر لێدان و زورداری یا دڕوندەیێن ڕژێمێ تورکی ...

ئەی شۆرەشڤانی چ جارا سەرێ خو بێ دوژمنی نەچەماندیە ، هەمی دەما دژی کریارێن وی یێن کرێت و نەژیەهاتی راوەستایە و پێلیێن دەنگێ وی چکنە بویینە ، وەکی میرخاسەکی چەلەنگ بەر سنگێ دوژمنی گرتی یە وبەرەڤانی ژ گەلێ خو کریە .

سالا ١٩٧١ م دەمێ هکومەتەکا فاشیزم دەستێ خو دا نایە سەر وەلاتێ تورکی یا ، لیسان بو جارا دویێ ها تە گرتن و دەمەکی ل زیندانا دیاربەکرێ ئێشاندن و ئەزیەتدان لێتی یە ، وەختێ

ژ زیندانێ دەرکەتی ، بو دیدار
بو کو ئێدی نەمێنێت ل سەر ئاخا
خو بژیت و خەبات و بزاڤی بۆ
زولم و ستەمکاریێ بکەت
ئەڤجا بریار دا کو دەرکەڤیتە
ئەوروپا ، لێ ل ئەوروپا ژ دیسان
دەستپ خەباتا خویا گەرم کرو
بەرەڤانیێ ژ مافێن کارکەرو
جوتیاران ، هەژارو بێخودانێن
ملەتێ خو دکر . گوڤارەکا
رامیاریێ ب ناڤێ (روناهی)
دەرکر ، ل ناڤ بەرپەرێن وێ دا
ب دەهان گوتارو نڤیسینێن
نەتەوی و روشنبیری و ئەدەبی
بەلاڤکرن ، بشی ڤێ خەباتا
گەرم و بەردەوام ، (لێبوریێنە کا
گەنی - عەو عام) ل تورکی یا
دەرکەت چ بی نەما ژبیر کو
بزڤریتە قەوڵاتێ خو ، دناڤ
ڕێزێن کارکەرو جوتیاران .
خەباتێ بکەت . چونکو خەباتا
دروست و بر بها هەر ئەوە
کو مروڤ لسەر ئاخا خو بکەت ،
دناڤ شاخ و داخێن وەلاتێ خودا
بێت و بچیت و بەرەڤانیێ ژێ
بکەت و نەهێلیت دەستێن گەنی
بخو باری و خەنەکا ب وەلاتی
بکەن و بەرف ویران کرنێ ببەن .

پشتی قەزگری یەقە کوردستانا
تورکی ، وی و هندەك هەڤالێن
خو یێن شورشگێرو دل سوژێن
ملەتی بنهێنی و دزیکی قە
پارتا سوسیالیستا کوردستانا
تورکی یا پێك ئانی و ل بن
سیبەرا وێ بزاڤ و خەبات کرن ،
ئەڤجا هەڤال کەمال بورقای بو
سکرتێرێ گشتی ، وهەتا نەو
هێشتا یێ بەردەوامە ل سەر
شول و کارێن خو ، ونوکەزدیێ
ل دەرڤەی تورکی یا ، چونکو
جنسی یا وی ژێ کێشایینە .

کەمال بورقای نە تنێ رامیاری
زانە ، بەلکو هوزانڤان و
نڤیسەڤانەکێ بناڤ و دەنگە و
جهێ خو یێ د دلێ هەر کوردەکی
ل کوردستانا تورکی یێ دە
چێکری . بەرهەمێن خو ب زمانێ
تورکی و کوردی بەلاڤکرینە ، دوو
کتێب ب زمانێ تورکی نڤیسینە
ئێك (Prangalar) ویادی
(دەرسیم) . دیسان چەند
کتێبێن رامیاری هەنە کو ل بن
ڤان ناڤ و نیشانا بەلاڤکرینە ..

(١) مەسەلا نەتەوایەتی دەرەبەگی

ناماده‌کردن و ساخکردنه‌وه‌ی یوسف محه‌مه دبه‌رزنجی
٢ ـــ
هه‌ولێری کتێب

و ئه‌میرتی ل کوردستانێ ب زمانێ تورکی ل بن ناڤی (c-Aladağ).
(٢) کولونیبونا کوردستان ه بزمانێ تورکی ل بن ناڤێ (c-Aladağ).
(٣) مه‌سه‌لا سوسیال ئمپریالیزمێ و ماوه‌یی ل تورکی یێ هل بن ناڤی (که‌مال بورقای).
(٤) رزگاریا گه‌لێ کورد ددەست و دارێ تورکی یا ده‌ل بن ناڤێ (خدر موران).

هه‌ر وه‌سا ب سه‌دان نامیلکه‌و ڤه‌کولینێن وی یێن رامیاری و ئه‌ده‌بی و رو نبیری هه‌نه‌... هه‌می به‌لاڤکێن پارتا سوسیالیستا کوردستانا تورکی ب نقیسینێن وی دخه‌ملاندی نه‌، هوزانێن وی ڤان روژنامه‌و گوڤارادا به‌لاڤبوینه (چرا روژا نو - ریا ئازادی روژا وه‌لات - رونامی - ده‌نگی کومار و دگه‌له‌کێن دیده.

هوزانێن که‌مال بورقای ل سه‌ر پێشڤه‌چون و هوشیارکرنا چه‌کێ مه‌زن
کارکه‌رو گوندی یێن هنیارن
ئه‌و ل به‌ر دژمن وه‌ك له‌ سارن ①

هه‌ستێ نه‌ته‌وایه‌تی و کومه‌لایه‌تی هاتینه نڤیسین. هوزانێن وی خه‌م و ئازارو کوڤانێن کارکه‌ر و جوتیاران ده‌سنیشان دکه‌ت، ب خورا گرتن و فیداکاریێ هاتینه ڤه‌هاندن. له‌وران کاره‌کێ مه‌زن ل سه‌ر گه‌لێ کورد کری یدو به‌رفێشڤه بری یه. هرزو بیرو نڤیسنێن وی دخه‌ملاندی ئه‌ب به‌رێ خودانا مارکسی لدنیتی هوزانێن وی پر هیڤی و ئومێدن ه وه‌سان دیاردکه‌ت کو مروڤی خه‌باتکه‌ر، یێ کو خول به‌ر ته‌نگاڤی و نه‌خوشیا بگریت، هه‌ر دیتنه‌رکه‌ڤیت و گه‌هیته ئارمانجا چ ناشته‌نگ خول به‌ر ناگرن. هوزانڤان ل هه‌می ده‌لیڤه‌یا دبێژیت. دێ سه‌رکه‌ڤین و پێشکه‌ڤین، چونکو ئه‌م خودان دوزه‌کا راست و دروستین، مه‌ ما فێن خو دڤێن، مه‌ نه‌ڤیت که‌س مه بچه‌وسینێت و زولمێ و زوردارى یێ ل مه بکه‌ت.

خورتیێ دل ئاگر !
خوە ب زانینێ خەملینە ،
وەك تیرێژێن روژێ چە گوندان ،
ب چە زەڤیان تو با ولیکان ⑥
ئو بیر مەکە جاران:
زانین دبە چو ، خەنجەر دبە تیر ⑦
دبە تەڤ گریدان
ئو دبە شورەشڵ دەست خەباتکاران ! ④

هوزانڤان هەوارو گازی و سوتن ! کانێ چەوان دوژمن
نالینێن وەلاتێ خو ، دگەهینتە هەولددن ناڤێ گەلێ وی ژنەخشەیا
هەمی قولاچێن جیهانێ ، کانێ جیهانێ ژێببەن . چونکو ناڤێ
چەوان وەلاتێ وی ب دەستێن گەلێ وی (کوردە) گونەهبارەکا
ئمبریالیزمێ هاتیە چار پەرچە مەزنە . دیسان ژبو داخازا
کرن و هەر یەك ل ژێر زولم و مافێن وەلاتێ خو کوریێن گەلێ
ستەمکاریا دەولەتەکا دروندە و وی دکەنە دزیندانیێن تەنگ و
فاشی یە ! کا چەوان گوندد و تاری دا و خورت و گەنجا بەرد
باژیرێن وی دئێنە ڤەبراندن و سێدارا دبەن ..
ویران کرن ، بستان و چەم دئێنە

ئەم گەلەك بیست ملیونن
وەلاتێ مەیە کوردستان ..
ژچار ئالی بەردانەمە زور دەستان
کوردستان کرنە چار پەرچە ،
گوند ئو باژار سەرانسەر هاتن شەوتاندن
ئاواهی یێن مە هاتن هلوەشاندن ⑤
دخوازن مە ژدنێ راکن .
ناڤێ مە ژمەرا بویە جرمەك مەزن

قه‌ده‌غه‌یه‌ ب زمانێ مه‌ خه‌ندن ، نڤیساندن ،
بونا داخوازێن هان
مه‌ دبن زیندانا
مه‌ دبن مرنێ .... ⑥

ئه‌ف کوردستانا ده‌لال ، پڕ لێ خه‌لکێ وه‌لاتی دتێهنی نه‌ ، هه‌ر
کانی و جهم و ریبار ، بڕ ویران کرنێ به‌ردده‌نه‌ وه‌لاتی
جنیك و داخ و داخێن بلند ، ئاخ و ناهێلن ج ره‌نگێن پێنڤه‌چون
بو ڤی ملەتێ هه‌زارو بێ خودان و هارستانی یه‌تێ بگه‌هنێ ، هه‌ر
چه‌وان دئێته‌ چه‌وساندن !؟ وه‌لاتێ ج ره‌نگه‌کێ چه‌وساندن و زولم و
ده‌وله‌مه‌ند ، گوشتێ وێ دوژمن و ستەمکاریێ هه‌یه‌ ل ملەتی تێته‌
کرێ گرتی دخون ، لێ فه‌قیرو کرن ، گازی دکه‌ت لێ گەلە
هه‌زار برسی نه‌و تام ناگه‌هێ . دکێمن یێن کو ل دیڤ گازی و
کانیین زه‌لال هه‌ر بو دوژمنانه‌ ، هه‌وارێ دئێن ...
کوردستان گازی وه‌ دکه‌ مه‌رقێن قه‌نج !
وه‌لاتێ من کوَ ده‌وله‌مه‌ند
هون ژ گوشتێ وێ دخون ، زفیکێ یێن وێ تام دکن
لێ خه‌لکێ من برچی یه ،
چایێن ب به‌رفرا ئو ئاڤێن تێر ل وه‌لاتێ منن ،
لێ خه‌لکێ من تی یه . ⑦
دکه‌فچێ یێ سفرا وه‌ یێ کرومدا ، ⑧
دتریناً ، ئوما فیلاکو هون لێ سواربن ⑨
هن تشت هه‌نه‌ ژوه‌لاتێ من ،
لێ خه‌لکێ من ژچیان پیا ده‌ربازبن ... ⑩

هوزانێن گه‌مال بورقای ، سۆك هه‌ر کەس دکاریت تێبگه‌هیت و
راستی ژێ دفریت ، هه‌می ئازا سودو مفایه‌کێ ژێ وه‌رگریت ،
روئینێن کارکه‌رو هه‌ژاران ئه‌ڤه‌یه‌ هوزانا شورشگێڕ ، ده‌نگێ
دناڤ قه‌فتێن هوزانێن وێ دا خو دگه‌هینته‌ هه‌ر نه‌فیره‌کێ لسه‌ر
خویا و ئاشکرا دبن ، زمانه‌کێ چایێن ئه‌رازاتێ و کاڤلیێن

هەولێر کتێب

نووسەری کوردستان

لیکولینەوە ـــــــ

شۆرەشگێڕی بورجوازیی بچوک

هەوالنامەی کتێب

ددل ده ئاگرو پێت
چاڤ دبرقن :
خوین دهەرکه
مینا چەمێن ئاڤداری ..
ل سەر چیایێن دور ئاگر ڤێکەتن !
ئێدی ل جیەکی ناسەکنە ،
دبەزە ،
هەلدبەکە ، (۱۲)
شورەشگێڕێ بورجوازیێ بچوك !
ل شەڤا کور
دبەزە هەر ب رونا هیێن دور ،
شکەفتئو زنار نابێژە ،
نابێژە ئاخور ، درکئو کەڤر (۱۳)
گوهنادە واختئو قوناغ ،

رێ ئو ئولاخ (١٥)
دل دا ئاگر ئو پێت
دبەزە شورەشگێڕێ سوارجواز یێ بچوك ..
دوەستە ،
رێ ل بەر وندا دبە ،
وندا دبە ئزمن .
جار جاران
خەودا دچن ئاگر ل چیان .
یێن نوھ ڤەدکەڤن
ئو ئەو بەری خوە دده وان
دخوەست روژەکێ دا بچە
رێ یا چل روژان
لێ تەنگ دبە دل
چاڤ ل سەری سور دبن .
ئو ئزمن ژبیر دکە جار جاران ،
ل یاران نخە ، جیێ نەیاران ...
یین کو بەرپەر روناهیێ بچن
نە تەنێ ئەون !
یێن کو بەر ب سیڤێن سور ئو زەر ،
ئەزمانێ شین ،
میرگێن کەك ،
ئاڤێن زەلال دچن
نە تەنێ ئەون !
یێن کو ب شەڤێن کور دا دمەشن
ژ زناران
زلەساران (١٦)
ژگەلی ئو روباران دەرباس دمن

چاڤ ب هیڤی ،
لنگ ب خوین .
به‌ر ب روهلاتێ ڤه‌چن
نه ته‌نێ ته‌ون !

بنهێر ل پا ولیکان ژه‌ون (۱۷)
جێو دڕێسینن . (۱۸)
کومر بەرهڤ دکن ل بن ژه‌ردێ .
ل زه‌فیان تۆف درژینن ،
گولان دا تینن ،
مالان ئاڤا دکن ،
کارکه‌ر ژو جوتکارن ..
بنهێر رونیا چاڤان ددل ل نه‌شرخانان (۱۹)
شه‌قێن کور ،
ل سه‌ر کاخه‌ژێن سپی دنڤیسینن ،
ژو چه‌رخ دزڤرن ل چاپسخانان ...
رامان وه‌ك تیرێژێن روژێ نه ،
رونا هیڤێ ژو ژین دکه‌ین .
به‌ر ب گوندان ، به‌ر ب زڤیان
به‌ر ب پاولیکان ...
هن ئاگر ل دلن
هن ژی ب سه‌بر ژو ب بیر ژو باوه‌ری
ژو ب ئاقلن .
ژچیان هه‌زکه ،
هه‌زکه ژسه‌رهه‌لدانا ... (۲۰)
خه‌وا وی دره‌قینه ده‌نگێ تفه‌نگان !
چاڤ دبرقن ،

کتێبخانه‌ی کتێب

خەو بەردە بەر بستێرێن دور ،
بەر بدەستان ، بەر بەهران ...
گوم نادە واختو قوناغ ،
ل ئەزمێن وەکی چوك (٢١)
دبە شورەشگێڕێ بوارجوازی بێ بچوك ..
دژمن ل سەر سوتارە ... (٢٢)
میرخاسێ مە
ئان مرۆ ە ئان بریندارە !
ئان تەك تەنێ مایە ل بەر دژمن ..
دبە ترسی یە ، دبە ئەنری یە ،
دبە وەستیایە ..
ئاگر ل دل ئەمری یە .
روناهی ل چاڤان
بونا کو وێ شەر دزانیبو وەك چێروکان ..
بێن کو ژیان هەزدکەن
بێن کو ژبایێ سبێ تو بەرفێ بلندان ، (٢٣)
بێن کو ژچلکێنا ئاڤان ،
تو بێهنا کولیلکان ،
ژ خالیچێ میرگان ،
نە تەنێ ئەون ..
جبایێن مەژی ، یا راستی ، چیایێ دەلالن ..
لێ دڤێ مەرڤ تو جار بیرنەکە :
چەکێ مەزن زانینە .
مەرڤێن سەر چیان کو شەرکار بون ،
وەك خەزالان دمەشیان ل تر تو زناران ! (٢٤)
خوەدی چەك ،
دل بولا ،

ئو نیشان داربون ٠
ل هەڤ ئو دو خستن هەزار سالان
دژمن ناس نەکرن ،
ژنیرێ دیلبتی بێ
خوە خەلاس نەکرن ...
چەکێ مەزن کارکەر ئو گوندی یێن هنیارن ٠
ئەو ل بەر دژمن وەك لەسارن ٠
خورتێ دل ئاگر !
خوە ب زانینێ ب خەملینە ،
وەك تیرێژێن روژێ بچە گوندان ،
بچە زەڤیان ئو باولیکان
ئو بیر مەکە جارا :
زانین دبە چو ، خەنجەر دبە تیر
دبە تەڤ گرێدان
ئو دبە شورەش ل دەست خەباتکاران ! (٥)

تێبینی :

ئەڤ هوزانە من ژ تیپێن لاتینی کرینە تیپێن عەرەبی وبهاری کاریا هەڤال (مجید دێرسیمی) ژیانا هوزانڤانی نڤیسی یە ئەز گەلەك سوپاسیا وی ژی دکەم ..

(١) لەسارن : لهی ، ئاڤەکابوش
(٢) باولیکان : کارخانە
(٣) دبە چو : دبیتە چیڤ ـ دار
(٤) گوڤارا رێیا ئازادی ـ ژمارە ٣٦ سال ١٩٧٨
(٥) هلوەشاندن : هەرفاندن ـ خرابکرن

هەولادەی کتێبی

(٦) رۆژنامە روژا نو ـ ژمارە ١٩ ـ ٢٠ سال ١٩٨٠
(٧) تی بە : تێهنی یە
(٨) کرمانج : مەعدەنەکە کەفچکا زێڕێ دکەن .
(٩) ئوماڤیلا : ترومبێلا
(١٠) رۆژنامە روژا نو ژمارە ١٦ ـ ٢٠ سال ١٩٨٠
(١١) بە ڤێرس : ب موکم ، ب زیرەکی
(١٢) رۆژنامە روژا نو ژمارە ٤ سال ١٩٢٩
(١٣) مەلبەند : دژمنایەت
(١٤) ساخور : چال و گر
(١٥) ئولاخ : ڕێیا نەخوش
(١٦) لەسارا : تاڤکا بوهر
(١٧) بنهێر : بنیڕە ، تەماشاکە
(١٨) جێو : هولەکە دکارخانا فوماشی را دکەن .
(١٩) نەنرخانان : جاپخانان
(٢٠) سەر هلدانان : راپەڕین
(٢١) چوك : تەپرەکە بچوکە
(٢٢) سوتارە : کەمین ، بوسە
(٢٣) بلندان : بلند ، بەرز
(٢٤) تر : نشیڤی
(٢٥) گوڤارا ڕێیا ئازادی ـ ژمارە ٣٦ سال ١٩٧٨

سووکه پیشه‌کی یه‌ک ده‌رباره‌ی ئه‌فسانه‌ی کۆن

نووسینی صمدی بهرەنگی

هێزا ... له فارسیه‌وه وه‌رێگێڕاوه

کتێبخانه‌ی گه‌لاوێژ

ئاده‌میزادی کۆنیش وه‌کو ئێمه
گه‌لێك ئاره‌زووی دوور
درێژیان بووه ، له‌لایه‌کی
تریشه‌وه ، له سه‌رده‌می ئه‌وان دا
زانست هێنده پیش نه‌که‌وتبوو که
هۆی هه‌موو شتێکیان بۆ ئاشکرا
بکات . سه‌باره‌ت به‌مه پێمیانان
هۆی بێ سه‌روبێ و ئه‌فسانه‌یان بۆ
هه‌موو شتێك دروست کردووه و
هه‌ڵبه‌ستووه ، چونکه له زیانی
رۆژانه‌یان دا نه‌یان توانیوه به
ئاره‌زوو مه‌به‌سته‌کانیان بگه‌ن ،
ئه‌فسانه‌یان دروست کردووه و له
جیهانی ئه‌فسانه‌دا گه‌یشتوون به
ئاره‌زوو مه‌به‌سته‌کانیان .

بۆ نموونه زه‌رده‌شتیه‌کان
چونکه نه‌یان ده‌زانی دنیا و
خه‌ڵکی له‌کوێوه په‌یدا بوون ،
ئه‌فسانه‌یان دروست کردوه‌و
باوه‌ڕیان به‌وه هێناوه که دنیا
له‌لایه‌ن دوو خواوه دروست کراوه :
یه‌کێکیان ئه‌هریمه‌نه که تاریکی ،
خه‌راپه ، ناخۆشی ، قاتوقڕی و شتی
تری له‌م بابه‌ته زیان به‌خشانه‌ی
دروست کردوه . ئه‌وی تریان
ئاهوره‌مه‌زدایه که رۆناکی ،
چاکی ، سه‌لامه‌تی ، فه‌ڕ و
به‌ره‌که‌ت و شتی تری له‌م بابه‌ته
چاکانه‌ی دروست کردوه . چونکه
هیچ ڕێگا و چاڕێکیان بۆ له‌نێو

بردنی خەرابە نەزانیـــــوە ، ووتوویانە کە هەردوو خوای چاکە و خەرابە هەمیشە لە جەنگدان و ئێمەش پێویستە بۆ سەرگرتـــن و بەرقەراری کاری چاکە ، یارمەتی خوای چاکە بدەین تا بەسەر خوای خرابەدا سەرکەوێ • ووتوویانـــە کە ئەم سەرکەوتنەش شتێکـــــی سوکەرە •

هەڵبەت ئارەزووی تـــەواوی مەردمان ئەوەیە کە رۆژێك بێت و خەرابە لەسەر رووی زەمیـــن دا نەمێنێ •

زۆرنەشتیەکان ئەم مەبەستو ئارەزووانەیان زۆر بەچاکی لـــە چوار چێوەی ئەفسانـــــــەدا نواندووە • بەڵام نەیانتوانیـــوە هیچ رێگایەکی زانستی بۆ لـــــە نێوبردنی خەرابەکـــــــاری بدۆزنەوە •

ئەمرۆ تەواوی لەکانی زانست ئەوەیان سەلماندوە کە ئاهورا و ئەهریمەن لە ئەفسانە بـــەوڵاوە شتێکی تر نین ، وە تەنیا مرۆڤ خۆیان نەتوانن رێگای زانستـــی بۆ لەنێوبردنی خەرابـــــــەو خەرابەکاری بدۆزنەوەو بگەنـــە جیهانی خۆش گوزەرانـــــــی و بەختەوەری مرۆڤایەتی •

هەموو نەتەوەیەك ئەفسانـــەی خۆیان هەن • لە میللەتانـــــی یونان و ئەفریقا و عەرەبستانەوە بیگرە تا دەگاتە ئێـــــران و هیندوستان و چین ، لـــە هەمـــوو سەردەمێکا لەم بابەتە ئەفسانە بێ سەروپییانە دروست بووە •

هەڵبەت هیچ یەکیك لـــــەم ئەفسانانە لەچاو زانـــــتدا نرخیان نی یە • ئێمـــە بـــــە خوێندنەوەیان لەوە دەگەین کـــە پێشینانش وەکو ئیمە لە گەڕاندا بوون و بە گوێرەی زانیـــاری و بۆچوونی خۆیان ، بۆچوونیـــــان هەبووە دەربارەی جیهـــــان ، هەروەها بە گوێرەی تێگەیشتنـــی خۆیان بۆ چاکەو خەرابە دروست کردووەو داناوە • بۆ وێنـــــە پێشینان دەیانگوت کە زەوی لـــە سەر شاخی گاوەستاوەو هـــــەر کاتێك خۆی بجوڵێنـــــێ ، زەوی دەلەرزێ و بوومەلەرزە پەیـــدا نەبێ • بەڵام ئیمە دەزانین کـــە ئەم قسەیە هیچ پەیوەندییەکـــــی نی یەو بوومەلەرزە لەسۆنگـــەی

شتی تره‌وه رووده‌دات ،له‌ئه‌نجامی
گه‌لێ هوی زانستی به‌وه‌رووده‌دات
ئێمه به خوێندنه‌وه‌ی ئه‌فسانه
تی ده‌گه‌ین که پێشینان وه‌کو
ئێمه گه‌لێك ئاره‌زووی به‌رزیان
هه‌بووه‌و هه‌میشه ده‌والی ئه‌وه
بوون که به ئاره‌زووه‌کانیان
بگه‌ن . بۆ وێنه ئه‌فسانه
کۆنه‌کان ئه‌وه‌مان نیشان ده‌دات
که خه‌ڵکی سه‌رده‌مه کۆنه‌کان ،
حه‌زیان کردوه وه‌کو باڵنده باڵ
بگرن و ئاسمان بخه‌نه ژێر باڵی
فرینه‌وه . ئه‌مرو له‌سایه‌ی
زانستدا خه‌ڵکی به‌و حه‌زووه
ئاره‌زووه‌یان گه‌یشتوون و ده‌واتن
ته‌نانه‌ت بگه‌نه سه‌ر مانگ و له
داهاتوویه‌کی زوودا ده‌توانن
به‌ره‌و ئه‌ستێره دووره‌کانی تریش
بفڕن .

یه‌کێکی تر له حه‌زووه
ئاره‌زووه‌کانی تری پێشینان ئه‌وه
بووه که نه‌مری وه‌ده‌ست بهێنن
له ئه‌فسانه‌کانی ئازربایجان ،
یونان ، ایران ، بابلیه‌کان و
نه‌ته‌وه‌کانی تردا ئه‌م ئاره‌زووه
زۆر به‌ئاشکرا و روونی ره‌نگی
داوه‌ته‌وه . له یه‌کێك له
ئه‌فسانه‌ی بابلیه‌کان
یاله‌وانێك به ناوی گه‌لگامش ه‌وه
سه‌فه‌رێکی سه‌خت ده‌گێڕته به‌ر که
نه‌مری به‌ده‌ست بهێنێ . هه‌ڵبه‌ت
ئه‌م ئاره‌زووه له ئه‌فسانه‌ی
ئازربایجانیه‌کان هه‌یه .

× × ×

کتکتیبی دده قورقود له
داستانه کونه‌کانی ئازربایجانه
که له‌دێر زه‌مانه‌وه وه‌کو یادگار
ماوه‌ته‌وه . داستانه‌کان ده‌باره‌ی
ئه‌و کۆنه تورکانه‌ن که اوغوزیان
پی ده‌گووتن . عیلی اوغوز
گه‌لێك یاله‌وان و سه‌رکرده‌یان
بووه . دده قورقود نساوی ده‌م
راست و ڕێڕسپی یه‌کی ئه‌و عیلی
اوغوزه بووه ،که هاوبه‌شی
خۆشی و ناخۆشی ئه‌وان بووه‌و
داستانی قاره‌مانیه‌تیه‌کانی
کردووه به سرودو گۆرانی .

دومرولی سه‌رهێڵێت یه‌کێك بووه
له یاله‌وانه دلێره‌کانی اوغوز
له ئه‌م کتیبه‌دا سه‌ر گورشته‌ی
ئه‌و ده‌خوینیته‌وه که چۆن
ویستویه‌تی مه‌رگ و ئێزرائیل
له‌نێوبه‌رێ .

له‌م سه‌رگورشته‌یه‌دا به‌شێك له

ئارەزووەکانی پیشینیان بەچاکی
ووتراوە • بو وێنە ئەوەی
نیشان داوە کە ئادەمیزاد هەمیشە
هەراسانی دەستی مەرگ بووون و
مەرگیش نامەردانە دروێی
کردوون و ئادەمیزاد ویستویانە
لە دەستی مەرگ هەڵبێتن • ئەوەش
نیشان دراوە کە ئەگەر
ئادەمیزاد یەکێان خۆش بوێ و
خۆش گوزەرانی خۆیان لە خۆش
گوزەرانی هەڵکی تردا بدۆزنەوە
دەتوانن تەنانەت بە
ئیبراهیل هدا زاڵ بن و بگەنە
مادی بەکۆمەڵ •

× × × ×

من ئەم ئەفسانەیەم لەزمانە
زکماکەکەوە ،واتە تورکی ،
وەرگێڕاوەو لە هەندێ شوێنیشدا
سووکە دەستکاریەکم کردووە ،
ئەم لی قرتاندوەو ئەم خستوتە
سەری تاوەکو لەگەڵ تێگەیشتنی
ئێوەی نەوجەوانداا بگونجێ •

جارێکی تریش دووپاتەی
دەکەمەوە کە هیچ ئەفسانەیەکی
کۆن لەروانگەی زانستەوە نرخی
نی یەو نابێ بوچوونی پاڵەوانانی
ئەو ئەفسانانە بەراست بزانین •

بیرو ووتو ویژەو کرداری
پاڵەوانی ئەم ئەفسانانە
ناتوانن ببن بە سەر مەشق بۆ
ئێمە •

ئێمە دەبێ بیرو ووتو ویژەوو
رەفتاری خۆمان لەشوین کاتی
خۆمانەوە وەربگرین • ئێمە
دەبێ پاڵەوانانی خۆمان لە
زەمان و سەردەمی خۆمانەوە
هەڵبژێنجین ، نابێ خۆمان بخەینە
ستوری شوێن کاتێکی تەسکەوە •

سەدەی بیستەم سەردەمی
ئێمەیە و سەرانسەری دنیا شوێنی
ئێمەیە • شوێنکاتی ئەفسانە
کۆنەکان تەنگتر بوو • کۆنە
بووەو باوی نەماوە •

ئێمە بۆیە ئەفسانەی کۆن
دەخوێنینەوە تا بزانین کە
پێشینیان چۆن بیریان دەکردەوە
چ ئارەزوویەکیان بووە ، رادەی
زانیاری و تێگەیشتنیان لە چ
رادەیەکدا بووە ، چاکەو
خراپەیان چی بووە ،دوای ئەمە
لەگەڵ خۆماندا بەراوردیان
بکەین و بزانین مرۆڤی ئەمرو
تا کوێ پێشکەوتوە و دەتوانن
چی بکەن و ئەمجا بیرێ لە

مرۆڤی داهاتوو بکەینەوە کە تا کۆڕ پێش دەکەون و دەیانەوێ چی بکەن .

سەرگردەی دومرول ی سەرهێت

رۆژێ لەروژان لەنێو تیرەی اوغوزدا پالەوانێك هەبووە بەناوی دومرول ی سەرهێت بۆیە پێیان دەگوت سەرهێت چونکە لەسەردەمی منداڵی دا نۆگاری کێوی کوهتوەو گەلێ کاری مەزنی تریشی کردووە . ئێستاش لەسەر چەمێکی ووشك دا پردێکی دروست کردبوو ، تەواوی کاروانیان و پیادەکانی ناچار دەکرد کە لەپردەکەوە تێ بپەرن .

هەرکەسێك تێ بەربا سێ پەنجایی لێ وەردەگرت ، خۆ ئەگەر کەسێك پرکێشی کردبا و بیویستایە لەرێیەکی تەرەوە بروات ، دارکاریەکی باشی دەکرد و چل پەنجایی لێ دەسەندو بەرەڵڵای دەکرد .

ئێوە ناپرسن کە دومرول بۆ ئەمەی دەکرد ؟

ئەو خۆی دەیگوت کە : دەمەوێ پالەوانان پەیدا ببن و سەر پێچی لە فرمانەکانی من بکەن و شەڕم لەگەڵدا بکەن تا پێتی لەزەوی بدەم و ناوی پالەوانێتیم لە سەرانسەری جیهاندا بلاو ببێتەوە و بکەوێتە سەر زمانی خەڵکی .

دومرول چۆن دلاوەری بوو .

رۆژێك تیرەیەك هاتن و لە کەنار پردەکەی ئەودا هەواریان هەڵدا . کوڕێکی قۆزیان لێ گەلدا بوو کە بە مێرخاسی و پالەوانێتی بەنێوبانگبوو . رۆژێ کوت وبڕ نەخۆش کەوت و گیانی سپاردە فریادو گریەو زاری بەری ئاسمانی گرت . یەکێك دەیگوت : " وای رۆلە ! و قژی دەرنی یەوە . یەکێکی دی دەیگوت : " برا رۆ .. ! و قوڕی دەپێوا ! تێکڕا دەگریان و شیوەنیان دەکردو نێوی ئەو دلاوەرەیان دەهێنا .

کوت و بڕ دومرول ی پالەوان لە ڕاو گەڕایەوەو گوێی لە نالەو شیوەن بوو . تورە بوو و هاواری کرد : ئەهای ، نەگبەتینە : بۆچی دەگریەن ؟ ئەمە چ نالەو گریانێکە کە

هەوڵنامەی کتێب

لەکەنار پردەکەی منـــــــدا
بەرپاتان کردووە ؟

گەورەی تیرەکە هاتنـــــە
پیشەوەو گوتیان : جەنابـــــی
پاڵەوان ، تورە مەبە . ئێمـــە
لاوێکی دلاوەرمان هەبوو،ئەمرۆکە
مرد ،بەجێی هێشتین . بۆ ئـــەو
دەگرین .

دومرولی سەرشێت شێرەکـــەی
راکێشاو هاواری کرد : ئەهای ،
کێ کوشتی ؟ کێ زاتی کـــــرووە
لە سێبەری پردەکەی منـدا مرۆڤ
بکوژێ ؟ گەورەکان ووتیـــان :
پاڵەوان ، کەس نەی کوشتـــووە .
خوا فرمانی بەئیزراعیـــل داو
ئیزراعیلیش بە باڵە سوورەکانیە
وە گیانەتە سەر سەری و گیانی
ئەو لاوەی کێشا .

دومرولی سەرشێت بە تورەییەوە
هاواری کرد : ئیزراعیل کێ یە؟
من ئیزراعیل و ئیزراعیـــل
ناناسم . خوایە ، سوێنـــدت
دەدەم ئیزراعیل پەنجەرە بـــۆلای
من و دیدەم بەو روخسارەی بکە تـــا
دەست و پەنجەمی پێ نـــــەرم
بکەم و مەرگایەتیمی ئیمـــان
بدەم و گیانی ئەو دلاوەرەی لێ

بەنەمەوە و تا ئیزراعیـــــل
ئیزراعیل بێ ئیتر نامەردانـــە
بنیادەم نەکوژێ و گیانـــــی
دلاوەران نەکێشێت .

دومرول ئەم قسانەی کـــردو
گەرایەوە مالی خۆی . خـــــوا
خۆشی لە قسەکانی دومـــــرول
نەهات . بە ئیزراعیلی گـــوت :
ئەی ئیزراعیل ، دیت کە ئـــەم
ئێتە بەدفەرە چ قسەگەلێکـــی
کوفر ئامێزی کرد ؟ سوپـــاس
گوزاری یەکێتی و توانای ئێمەی
بەجی نەهێنا و دەیەوێ دەســـت
بخاتە کاری منەوە .

ئیزراعیل ووتی . خودایـــە ،
فرمان بدە تا بچم گیانـــــی
بکێشم و هوشی بێتەوە بـــــەرو
بزانێت کە مەرگ چیە .

خودا گوتی : ئەی ئیزراعیل،
هەر ئێستا بڕۆ ، خۆت نیشانـــی
ئەو شێتە بدەو بیترسێنـــــەو
گیانی بکێشەو وەرەوە لام .

ئیزراعیل ووتی : هەر ئێستا
ئەچمە بەردەم دومـــــرول و
بەشێوەیەک تێی دەروانم هـــەر
زارە تەرک ببێ و رەنگی ببـــێ
بە چاوی سپی ...

× × × ×

دومرول لەمالەوە دانیشتبووە
لەگەڵ چل پالەوانی هەڵبژاردەنا
سەرگەرمی قسەکردن بوو . باسی
راوە شێرو پڵنگ و پالەوانێتی
خۆیان دەکردن . پاسەوانیش
ڕێگا کانیان گرتبوو ئێشکیان
دەگرت . کوتوپڕ ئیزراعیل
لەبەر چاوی دومرول دادەرکەوت
هیچ کەسێك لە پاسەوان و ئێشك
چیان ئەوان نەدی بوو .
پیرەمێردێکی بەدەسەاڵ
و ترسناك نەك ئادەمی بگرە،
هێزی پێشەش بە دیتنی زارە
تەرەك نەبوو .

دومرول کە ئەوی نیست
چاوەکانی لێڵ و تاریك بوون .
دەستە بەهێزەکانی کەوتنە
لەرزەو دنیای لێ بوو بە
چەرمی چوڵەکە . هاواری کرد .
ئێستا تەماشا بکە ببینن چی
ووت ، ووتی : ئەی پیری
ترسناك ، تۆ کێی کە دەرگا
وانەکانم نەبان بینیت ؟
چاوەکانت لێڵ و تاریك کردم ،
دەست و بازوی بەهێزمت خستە
لەرزە . ئەهای پیری ریش

چەرمو ، بڵێ بزانم کێی کەوا
لەرزتخستە گیانم ؟ ئەهای
پیری کوت و کوێر بڵێ بزانم
چ کارێکت پێ ئێرە هەیە ؟
ئەگینا بۆت هەڵدەستم و کارێکت
پێ دەکەم تا دنیا دنیایە
بە چیرۆك بگێڕدرێتەوە .

دومرولی سەرشێت هێندە
تەنگەتاو بوو مسێلەکانی
دەجوو ، بەدەسەکانی دەسکی
شمشێرەکەی دەگوشی .

پالەوانەکانی دێ بەبێ دەنگی
دانیشتبوون و سوور دەیان زانی
کەکێو پێرە مێردە بەسەلامەتی
لەدەست دومرول قوتار نابێ .

وەختێ قسەکانی دومرول
تەواو بوون ، ئیزراعیل دایە
قاقای پێکەنین و ووتی : ئەهای
دێوانەی بەدفەر ! خوشیت بە
ریشی سپیما نایەت ؟ چاك بزانە
کە گەلێ پالەوانی جیهێڵ و
موڕەش لەسەر دەستی منەدا
هاتوونەتەکوشتن . خوشیت بە
چاوی کوت و کوێرما نایەت ؟
چاك بزانە کە گیانی گەلێك
کێڕی جوان و نۆبووکی چاو
گەشم کێشاوە ، گەلێك دایك و

هەوڵدانەوەی کتێب

سپردانم رەش پوش کردوە ...

کەس متەقی نەدەکرد . دەسی دومرول کەفی چەپی بووە . هێویست تا زووترە کابرای پیرە خوی بدامێنی تا بۆی هەستێ و بە زەبری شیر بیکات بەدرو لەتەوە . هاواری کردو گوتی : ئەهای ! پیرەمێرد ! ناوی خوت بڵێ ، بزانم کێی . ئەگینا بێ ناوونیشان دەمەوێ بتکوژم ... من ئیتر حەوڵەی سەیرکردنم نەما .

ئیزراعیل ووتی : ئێستا خۆت دەرانی من کێم . ئەی شێتی بەد فەر ، بیرتە کە ئەڕا بووی بووی دەنگوت ئەگەر ئیزراعیل ببینم دەیکوژم و خەڵکی رزگار دەکەم ؟

دومرول ووتی : ئێستاش دەڵێم ئەگەر ئیزراعیلم چنگ بکەوێ باڵەکانی هەڵدەکێشم و مێشکی دەپژێنم .

ئیزراعیل ووتی : ئەی شێتی بەد فەر ، ئیستا تا مادەم گیانت بکێشم ! ... گیان بەدەستەوە ئەدەیت یا قسەیەکت هەیە ؟

دومرولی سەرشێت کە ئەمەی بیست ، هەستایە سەرپێی و هاواری کرد : ئەهای ئیزراعیل باڵ سوور ئەمە خۆتی ؟

ئیزراعیل ووتی : - ئەڕێ خومم .

دومرول ووتی : - ئەی باڵەکانت کوان ، هەی بەدبەخت !

ئیزراعیل ووتی : - من هەزاران مێوەم هەن .

دومرول ووتی : تۆ گیانی ئەم هەموو جوانبڕو دڵاوەڕو تازە بووکانە دەکێشیت هەی نامەرد ؟

ئیزراعیل ووتی : - هەر وایە ئێستاش نۆرەی تویە !

دومرول هاواری کرد : هەی بەد فەر ، من لە ئاسمان بۆ تۆ دەگەڕام ، ئێستا لە ئەرز چنگم کەوتی . ئیستا پیت نیشان دەدەم کە چۆن گیان دەکێشیت .

دومرول ، ئەمەی گوت فرمانی بەدەرگاوانان و پاسدارەکان دا : دەرگاوانان ، پاسداران ، دەرگاکان بگرن ،

ئاگادار بن که ئەم بەد فەرە هەڵ نەبەستە. لەو دەمەدا، شەپێرەکەی لە کەلان دەرهێنا و هەڵی کوتایە سەر ئیزراعیل. ئیزراعیل بوو بە کۆترو لە کلاو روژنەیەکی تەسکەوە هەڵفڕی و وون بوو. دومرول دەستی بەیەکدا و دایە قاقای پێکەنین و بەبالەوانەکانی ووت: بینیتان ئیزراعیل لە جەزرەبەی شیرەکەم ترسا و هەڵات هێندە ترسا قەیسەری لێ بسڕێ بە کوونە مشک. بەڵام من دەست بەرداری نابم. هەستن ئەی قارەمانەکانم دەمەوێ دوای بکەوین و سوێند دەخوم تا نەیکەم بە نێچیری شیرەکەم دەستی لێ هەڵناگرم.

ئا پالەوان هەستانە سەر پێ و سواری ئەسپ بوون و ریگایان گرتە بەر. دومرولی سەر هێشتا سەرئامەدی کاروانەکە بوو، بە هۆینی ئیزراعیل دا ئەسپەکەی تاودا. لەهەر هۆێنێکا کۆتریکی دیبادەم و دەستراوێ دەکرد، کەچی ئیزراعیل بەیدا نەبوو.

لە گەڕانەوەیاتاک کەوتەوە. بە ئومێدی ئەوە بوو ئیزراعیلی دەست گیر بێ. گەیشە کەناری کەندێک. کۆتوپڕ ئیزراعیل لەبەرچاوی ئەسپەکەی دومرول دا خوێ نواند. ئەسپەکە رەوایەوەو بەلەدەم بوو، دومرولی خستە خوارەوە، کەوتە ناو کەندەکەوە قژی رەشی دومرول نێک چوو. ئیزراعیل بە پەلە هات و بێ ی خستە سەر سینەی سپی دومرول و گوتی: ئەهای دومرولی سەر بڕیت، ئێستا چی ئەلێی؟ ئێستاکە ئەمەوێ گیانت بکێشم، بۆچی ناڕەزینی و بالەوانێتی خۆت ناشوێنی؟

دومرول خنکە خنکی بێ کەوتبوو. ووتی: ئەهای ئیزراعیل ئەم زانی ئەوەندە نامەردی. نەمزانی کە بە دزییەوە گیان دەکێنیت و لە پەتەوە خەنجەری خۆت دەوەشێنی .... ئەهای!...

ئیزراعیل ووتی: قسەی بێ جی مەکە. ئەگەر مێتکت هەیە بیلێ، ئەگینا گیانت دەکێشم.

دومرولی پالەوان و بە توانا

هەوالنامەی کتێب

دڵاوەڕو نەبەرد ، دیلـــــــی
نامەردێکە ، کە هەزار ئێسوەی
هەیەو بە دزی گیانان دەکێمیت و
لە پشتەوە خەنجەر دەوەشێنـــێ

ئومروڵ ئەو پاڵەوانـــــــە
ئازایەیە کە ئێستا حاڵـــــــی
پەریشانەو دڵی کەوتوەتە تـــەپە
تەپ و ئایەوێ بمرێت . دەویـــت
مەرگ نەبێ ، ژیان هەبـــــێ ،
ژیانێکی پر لەئابڕو کامەرانـــی
ئادەبڕۆ هەموو لایەک ئەوشادی
بڕۆ هەموو لایەک دەستەبەر بکات .

ئاخری ووتی : ئیزراعیـــــل
تۆزیاك مۆڵەتم بدەیە . گـــــوێ
بگرە بزانە چی دەڵێم : لـــــە
زەوی و زارە جوانەکانی ئێمەدا
کێوی مەزن و لوتکەی بەفـــــر
گرتووی زور هەن ، لوتکەی هێندە
بڵندمان هەیە تیری پاڵەوانێکی
وەکو من ناباڕگاتی . لەبنـــاری
ئەم ماڵانەدا ، دارستان وباغـــی
زوری بەردارمان هەیە . مێرو لەم
باخانەدا یەجگار زورن . ئـــەم
مێروانە تۆزێ رەنج دەگرن . جـــا
چەند شیرین و خۆش و بەلەزەتن !
تۆزکان دەگوێین و هەڵێ دەگرین
تا دەبێ بەشەراب ، ئەوجا لـــەو
هەرابە دەخۆینەوە و مەســـــت
دەبین ، و نەعرەنەوێ وادەکێشین
کە تیری بێنیە دێتە لەرزە . منیش
لەو هەرابەم خواردەوەو ئاگـــام
لە خۆم نەماو نەمزانی چیم ووت
کە خواوەند لێم بڕەنجێ . ئەگینا
پاڵەوانێتی مەستی نەکـــردوم ،
هێندە تا لە ژیان تێر نەبـــووم و
حەزم لە مردن نی یەو نامـــەوێ
بمرم ، دەمەوێ بژیم ، پیاوەتـــی
بکەم ، چاکە بکەم ، ئەهـــــای !..
ئیزراعیل ، دەستم بە دامێنـــت
گیانم مەکێشە .. بە دەقـــــی
خۆمەوە جێم بهێڵەو بڕۆ گیانـــی
ئەو کەسانە بکێشە کە خراپـــن و
خەراپە دەکەن و خۆش بەختـــــی
خۆیان لەسەر بناغەی چارەڕەشی
و نەگبەتی خەڵکی بنیاد دەنەن و
نانیان لەسەر حیسابی برسێتـــی
خەڵکی دی بە دەست دەهێنن بڕۆ !..

ئیزراعیل ووتی : قسەی بـــێ
جێ دەکەی بەد فەر ! تکـــــاو
پارانەوەکانت بۆنی کوفری لـــێ
دێت . لەمن مەپارێوە . مـــــن
خۆم خەڵقەندەیەکی بێ دەسەڵاتم و
هیچ شتێکم لەدەست نایەت . مـــن
تەنیا فەرمانی خودا بەجێ دێنم .

دومرول ووتی : که‌واته خـــوا گیانی ئێمه ده‌کێشێت !

ئیزراعیل وتی : زور راستـــه پێوه‌ندی به منه‌وه نی یه .

دومرول ووتی : ـ ئه‌ی تـــوچ به‌ڵایه‌کی ؟ له‌به‌ر چاوم وون بـــه تا من خۆم کاری خۆم ئه‌نجام‌بده‌م.

ئیزراعیل له‌سه‌ر سینـــه‌ی دومرول هه‌ستا . به‌ڵام پای هـــه‌ر له‌سه‌ر سینه‌ی سپی و سۆلی توند کردبوو ، هه‌ناسه‌ی دومرولـــی سوار کردبوو ، پای ئیزراعیل هه‌ستی به لیدانی دلی ده‌کرد .

دومرولی سه‌ر شێت ، قاچـــه شکاوه‌که‌ی راکێشا و خوێنی نیـــو چه‌وانی سری و کوتی :

ـ خوایه ، نازانم تو کـــێ‌ی ، چی ، له کوێی ، بنیاده‌م لـــه ئاسمانداا بۆت ده‌گه‌رێن ، لـــه زه‌وی دا بۆت ده‌گه‌رێن ، بـــه‌ڵام نه‌یانزانی که تۆ له دڵـــی ئاده‌میزادایت ، ئه‌گه‌ر هـــه‌ر سووری له‌سه‌ر گیان کێشانـــم ، به خۆت بیکێشه‌وه ، ڕێ بـــه‌م ئیزراعیله نامه‌رده مه‌ده !

ئیزراعیل ووتی : ئه‌ی کڵۆڵـــی به‌دبه‌خت ، نزا و پارانه‌وه‌کانت بۆنی کوفری لێ دێ ، ڕزگـــار بوونت نی یه ! ....

خودا قسه‌کانی دومرولی لـــه‌لا خۆش بوون ، فرمانی به ئیزراعیل دا : ئه‌های ئیزراعیل ، ئـــه‌م کارانه به تۆ ناکرێ . بـــه دومرول بڵێ گیانی یه‌کێکـــی دی بێدا بکات له‌برێ خۆی و گیانی ئه‌م مه‌کێشه .

ئیزراعیل ووتی : خوادیـــه ، به‌ره‌ڵلاکردنی ئه‌م مرۆفه غه‌ڕایـــه باش نی یه .

خودا ووتی : ئیزراعیل ، تـــۆ ئیتر خۆت له‌کاری من هـــه‌ڵ مه‌قورتێنه .

ئیزراعیل پێی له‌سه‌ر سینه‌ی دومرول لابردو گوتی : هه‌سته ، ئه‌گه‌ر بتوانی له‌برێ خۆت گیانی یه‌کێکی ترم بده‌یتێ ، من ئیتـــر هه‌قم به‌سه‌ر تووه نی یه .

دومرولی پاڵه‌وان ته‌کانی داو له‌سه‌ر قاچه شکاوه‌که‌ی وێستـــا و گوتی : بینیت ئیزراعیل ، بینیت چۆن له دەستت قوتار بووم ؟ وه‌ره بڕۆینه لای پیره بابه‌کەم . زۆری خۆش ده‌ویم ، گیانی بۆمن له‌بـــه‌ر چاو نی یه .

هه‌واڵنامه‌ی کتێب

دومرولی سەر ئێت پێکەوتوو ئیزراعیل بەدوێنی دا ، هاتنە لای پیرەبابەکەی دومرول . ناوی باوکی دوخا قوجا بوو . ڕەختێ سەروچاوی خوێناوی دومرولی دیت ، هاواری کردو گوتی : ڕۆڵە ، ئەمە چی یە ؟ کوا ئەسپەکەت؟ ئەمە کێ یە کە بەم شێوەیە چاوی بڕیوە ، تە من ؟

دومرول دانەوی یەوەو دەستی باوکی ماچ کردو گوتی : بابە ، تەماشاکە چیم بەسەر هاتووە . کوفرم کردو خودا لێم ڕەنجاء . فەرمانی بە ئیزراعیل داوە کە لە ئاسمانەوە بێتە خوارێ وگیانم بکێشێت . ئیزراعیل چۆکی خستە سەر سینەم و هەناسەبرکێ پێ خستم و ویستی گیانم بکێشێت ئێستا بابە تۆ گیانی خۆت لەبڕی من بە ئیزراعیل دەدەیت یان دەتەوێ لە پرسەی منداڕەتر بپوشیت و " ڕۆڵە ، ڕۆم بۆ بکەی ؟ کام ڕێکایان هەڵدەبژێری بابە ؟ خێراکە وەختمان نی یە .

دوخا قوجا بێ دەنگ بوو ، جووە زیرێ . چل پالەوانەکەی دومرول لەراو گەرانەوە ئەسپەکەی دومرولیان دیت کە بە تەنیا گەراوەتەوەو دومرول دیار نی یە . هەموو نیگەرانی دومرول بوون ، کەچی تەماشایان کرد پالەوانی بوێ خواردوو و زامدار لەبەردەم باوکیوێستاوە . باوکی هاتە قسەو گوتی : ئەی دومرول ، جگەر گۆشەکەم ، کورە شیرینەکەم ، ئەی پالەوانە نەبەزەکە ، تو کۆڵەکەی ژیانی منی ! تۆ نەوگولی باخچەی کیژان و بوکانی منی ! من نامەوێ تو بمری . ئەم کێوە ڕەنگ و سەرکەشانەی کە بەرانبەر بەیەکدی وەستاون هی منن ، ئەگەر ئیزراعیل دەبەویت ، بڵێ با بۆ ئەو بن ، من سەرچاوەو کانیاوی ساردو سازگارم هەن ، ئەسپی کەحێڵانم هەن ، کاروانی ووشترم هەن ، تەویلەو پەچەو کۆزی پڕ لەمەرو بەرخەڵەم هەن ، ئەگەر بە ئیزراعیل پێویستن ، بڵێ هەمووی بۆ ئەو ، چەندینەك زێڕوزیوی دەوێ دەیدەمێ ، بەڵام ڕۆڵەکەم ، ژیان شیرینەو گیان ئازیزە ناتوانم چاو لەمەیان بپۆشم .

دومرول ووتی : بابە ، هەموو شتێك بۆ خۆت ، من گیانتم دەوێ ، دەیدەی یان نا ؟

دوخا قوجا ووتی : ڕۆڵەکەم ، لەمن شیرینترو میهرەبان تر دایکتە . بچۆ لای ئەو . ئیزراعیل لەوە دابوو کە گیانی دمرول بکێشێت . دومرول ووتی : نەکەی نامەرد ، دەچین بۆ لای دایکم .

چوونە لای دایکی دومرول دومرول دەستی دایکی ماچکردو ووتی : دایکە ، ئەوە ناپرسیت بۆچی هێناوە ، بۆ زامدار بووم و چیم بەسەر هاتووە؟ دایکی بەدەم نالەوە ووتی : کورە شیرینەکەم ، ج بەڵایەکت بەسەر دا هاتووە ؟

دومرول ووتی : دایکە ، ئیزراعیلی بالا سوور لەئاسمانەوە هات و چۆکی خستە سەر سینەم و هەناسە برکی ی بێ خستم و ویستی گیانم بکێشێت . داوام لەباوکم کردەکە لەبری من گیانی خۆی بە ئیزراعیل بدات بەڵام نەیدا ، ئێستا هاتوومەتە خزمەتی تۆ دایکە . گیانت بە من دەبەخشیت یان دەتەوێ لەپرسەی منداڕەش بپۆشیت و " واوەیلی ڕۆڵەکەم بۆ بکەیت ؟ .. دایکە ، چی دەڵێی ؟

دایکی کەمێك بیری کردەوەو گوتی: ڕۆڵەکەم ، ڕوناکی چاوم ، ئەی ئەو کەسەی نۆ مانگ بە پیستی زگیەوە لمگرتیت ، ئەی ئەو کەسەی کە شیرم دایتێ ، کامەکێ لەقەلای سەخت و بڵندو بورجی لەدەسەلات بەدەردا گیرت خواردبا ، ئەوجا دەهاتم و بەزەبری هەڵمڕژانیی زیڕوزیو رزگارم دەکردیت . کورە باشەکەم ژیان شیرینە ، گیان نازیزە ، ناتوانم جاوبۆشی لە ژیانتم بکەم . هیچ دەسەلات و چارەیەکم نی یە ....

دا دایکی دومرول گیانی خۆی نەبەخشی . دومرول دڵ تەنگ بوو . ئیزراعیل هاتە ڕیشەوە کە گیانی بکێشێت . دومرول ڕێگیرت گیر بوو لە نەعرەتی دا : نەکەی نامەرد تۆزێك مۆڵەتم بدە هەی بێ مروەت .

ئیزراعیل پێکەنی وگوتی : ئێستا چیت گەرەکە پالەوان ؟ بیدنیت کە هیچ کەسێك رەحمی بە تۆدا نەکردو گیانی خۆی نەبەخشی

هەوالنامەی کتێب

تا زووتر گیان بسپێرێ لـــــــە
سوودو قازانجی خۆتە .

دومرول ووتی : دەتـــــــــەوێ
حەسرەتـــاڵە دڵم بمێنێ ؟

ئیزراعیل ووتی : عەزرەتی کێ ؟

دومرول ووتی : من هاوسەرم هـەیە
دوو کوڕم هەن ، ئاخر ئەوانـــــە
ئەمانەتن . بچین ئەوانـــــــە
بە ژنەکەم بسپێرم ، ئەوساچیت
گەرەکە بیکە .

دومرول پێکەوت ، ئیزراعیل
بەشوێنیا ، چوونە لای خیزانەکەی
ژنەکەی دومرول دوو کوڕبەکـــەی
خستبوونە سەر باوەشی و ئیـــری
دەدانێ و دەی ئواندنەوە ، منداڵە
کانیش مەمکە بڕەکانی دایکیـــان
دەگوشی و یەك بینن ، مژیان لـــێ
دەدا و چاوەکانیان پڕدەکەنی .

دومرول چوڕە ژوورەوە . ژنەکـــەی
بینی ، تەماشایەکی کورەکانـــی
کرد ، دڵی لەخوشی و عەزرەت دا
کەوتە لەرزە . ژنەکەی کـــــــە
دومرولی دیت ، منداڵەکانی خستە
سەر زەوی هاواری کردو دەستـــی
لە گەردنی دومرول ئالاندو گوتی :
ـ ئەی دومرول ، ئەی پشت و پەنا
ئەی یالەوانی من ، ئەمە چی یە؟
تۆ کە هیچ کاتێك دڵێ تەنگیـــت
نەناسیوە ، کە هیچ ودختێـــــك
بۆ خواردنت نەزانیوە ، بـــــۆ
وا پەریشانی ؟ .. تەماشـــــای
کوڕەکانت بکە ....

دومرول تەماشایەکی جوانـــــە
کوڕەکەی کرد . منداڵەکـــــان
لەسەر کەولە ئاسك دەگـــەوزان و
بە دەست و دان یەکتریان کینـما
کێشر دەکردو گروگاڵیان دەکـــردو
وجاوەکانیان لەشەوق و شـادی دا
دەدرەوشایەوە . دومرول تـۆزێك
تەماشای کرد . ئەوجا بەژنەکـەی
ووت : ئافرەت ، ئەی هاوســـەری
شیرینم ، دایکی ڕۆڵەکانـــم ،
حەزدەکەم ئەوە بزانی کە ئەورۆ
ئیزراعیلی بالاسوور لەئاسمانێ
ڕا هات و نامەردانە چۆکی خستە
سەر سینەم و ویستی گیانـــم
بکێشێت . چوومە لای دایـــك و
باوکم ، گیانی خۆیان بەمـــن
نەبەخشی . ووتیان : ژیـــان
شیرینەو گیان ، ئازیزە ناتوانین
چاو پۆشی لێ بکەین . ئێستـــاش
ئافرەت ، ئەی دایکی جگـــــەر
گوشەکانم ، هاتووم کوڕەکانـم
بە تۆ بسپێرم . کێوە ســـــەر

کەشەکانم بالاگەردانت بێ ،
سەرچاوەو کانی یەساردەکانم
نۆشی گیانت بێ! ئەسپی کەحێلانم
خانووی پر سامان و زێڕوزیوم،
کاروانی وشترەکانم ، مەڕەکانم
هەموو بیرۆزی تۆ بن ! ئافرەت
ئەی دایکی ڕۆڵەکانم ، دوای من
هەر پیاوێك کە دڵت گرتی و
خۆشت ویست شوێ بێ بکەوگەردنت
ئازابێ ، بەڵام توخوا دڵی جگەر
گۆشەکانم مەشکێنە ، بە ئۆپان
دەسپێرم و دەڕۆم ...

ئیزراعیل هاتە پێشەوە ،
دومرول ڕەق ڕاوەستا . کوت وبڕ
ژنەکەی دومرول رایەڕی و کەوتە
نێوان ئیزراعیل و میردەکەیەوە
و هاواری کرد : ئەی ئیزراعیل
دەستت داگرە ! .. ئیستا من
هەم و نایەڵم مێردەکەم،بشت و
پەناکەم ، پاڵەوانەکەم بمرێ و
جوانی و قارەمانێتی کوڕەکانی
نەبینێ .

ئەوجا ڕووی کردە میردەکەی
و گوتی : ئەی دومرول ، ئەی
مێردی مەرد ، ئەی بابی کوڕەکانم
ئەمە چ قسەیەك بوو کە گوتت؟
ئەی ئەو کەسەی یەکەمجار تۆم
ناسی ، دڵم بە تو دا و خۆشم
ویستی ، ئەی ئەو کەسەی بە
ئارەزووی دڵی خۆم هەڵمبژاردیت
و شووم پێ کردیت ، خۆشی و
شادیم بە تووە بوو ، من چی لە
کێوانت بکەم ؟ بە گوزم بێ
ئەگەر بێ تۆ بێ پێنا بکەم
چی چی لەسەرچاوەو کانیاوی ساردبکەم ؟ ببێ بە زوخاوم ئەگەر
دڵۆپێکی لێ بنۆشم . بەبێ تۆ
چی لە زێڕو زیو بکەم ؟ مەگەر
تەنیا بە دەردی کفن کرین
بخوات ، بەبێ تۆ چی لەئەسپی
کەحێلان بکەم ؟ بە تابوتم بێ
ئەگەر بێ لەئاوزەنگیان بخەم .
لە دوای بالای تۆ چی لەمێرد
بکەم ؟ مار پیوەم دا ئەگەر
شوو بکەم . ئەی پیاو ، باوکی
کورەکانم ، گیان چ نرخێکی
هەیە کەوا باوك و دایکت بە
تویان نەبەخشیوە ؟ .. ئەی
ئاسمان تۆ بەشایەتبە ، زەوی
تۆ بەشایەتبە ، خوایە خۆت
ئاگادار بە ، پاڵەوانان وژنان و
پیاوانی خێڵ هەموو بەشایەت بن
من بە حەزو ڕەزای خۆم گیانم
بە تۆ بەخشی!...

هەواڵنامەی کتێب

ژنەی میردەکەی ماچ کرد ، کورەکانی ماچ کردن و هاتنە بەردەم ئیزراعیل و بە ئارامی و بێ دەنگی وەستا . ئیزراعیل ویستی گیانی ژنە بکێشێت . ئەمجارەیان دومرول لێی نەعرەتەی دا : ئەی ئیزراعیلی نامەرد ، تۆ بەڵەی چیتە ، بۆ دەتەوێ رەحم بۆ بێین ؟ ... دەستت لابە ، من هێشتا قسەم پێ بە . ئیزراعیل کە بینی دومرول گەڵێ توڕەیە ، زاتی نەکرد گیانی ژنەکەی بکێشێت ، هەنگاوێ دوور کەوتەوە و ویستا .

دومرولی بالەوانی مەزن ، دڵی نەدەهات مەرگی ژنەکەی ببینێ . دەمی هەڵێنا و بە دەنگێکی بەرز گوتی : خودایە ، نازانم کێی ، چیت ، لە کوێیت ! بۆ ئاگایان لەتاسمان دا بۆ تۆ دەگەران ، لە ئەرزا بۆت دەگەران . بەڵام نەیانزانی تۆ لە دڵی ئادەمیزادا دەژیت . خودایە لەسەر ریگان کوشتک و تەلار دروست نەکەم ، برسی و رێبواران تێر نەکەم ، ڕووت و رەجاڵەکان پۆشتە نەکەمەوە شادی هەموو لایەک ئارەزوومە . من ژنەکەم خۆش دەوێ ، ئەگەر دەتەوێ گیانی هەردوکمان بکێشەو ئەگەر ناش گیانی هەردوکمان رەها بکە ! ....

خودا قسەکانی دومرولی بێ خوش بوون ، فرمانی بە ئیزراغیل دا : ئەی ئیزراعیل ، ئەم ژن و میردە (١٤٠) سالی تر دەبێ بژین ، تۆ بڕۆ گیانی باوك و دایکی دومرول بکێشەو بگەڕێوە .

ئیزراعیل هەستا ، چوو گیانی دایك وباوکی دومرولی کێشاو گەڕایەوە . دومرول ، ژنەکەی و هەردوو کورپەکەی گرتنەباوەش و ماچ بارانی کردن .

تێکڕا شاد بوون و ئاوازی پالەوانێتی و سروودی خۆش بەختیان خوێندن ژن و میردە لە خۆشیان سەمایان کردو ئەسپیان زین کرد و ، لەم کاتەدا دەدەقور قود ی دەم راست و ریش سپی خێڵێ ئوغوزەهات و هاوبەشی خۆشیانی کردو سەر گورشتەی دومرول و ژنەکەی کرد

جەزرەبەیەکی تر

وسو

لەشەقامەکە پەرینەوەو خۆیان گەیاندە کولانەکەی ئەوبەر (ئەبوو لەرێگەیەکی تردا بۆی بچووینایە) • ئەی توانی نەخشەکە وەها بکێشێت و وەهای نەکێشا • تاقی‌کردنەوە پێ‌ی سەلماند کە حەمە لەسەر هەق بوو •

ـ قسەی تۆ دەرچوو •• لەولاوە باشتر بوو •

حەمە وەرامی لەتیفی نەدایەوە • لەوەختی خۆیا قسەی خۆی کردبوو • وەرام دانەوەی ئێستای بەبێ سوود ئەزانی • دەستی درێژ کرد بۆ بەر باخەڵی و دەستی گێڕا • شانەی سوپێری دەمانچەکەی، لە شوێنی خۆیدا بوو • هەردوو نارنجۆکەکەو کیسە خامەکەش •

(هەڕەمەیی تەقەناکەم •• لەکاتی کشانەوەشدا، ئەبێ گوللەبەخەسار نەدرێ •• ئەم قسەیەی لەتیف گەلێك پەسەندە).

ـ پێویستناکا سبەینێ یەکتر ببینین •• دووسبەی من بەدواتانا ئەگەڕێم •

لەتیف وای پێ ووتن •

ـ تاتەو وەختە خۆتان دەرمەخەن •

هەربەدوایا ئەم ئامۆژگاریەشی کردن • ئەگەر چی لەوساتـــــەدا ، بەتەواوی لای ڕوون نەبوو کە چۆنیان ئەدۆزێتەوە ، بەڵام ئـەوەی لا ڕوون بوو کە ئەبێ بیان دۆزێتەوە •

(ئەرکی سەرشانی سەرکردە گرانە) •
هەستێکی ئالۆز لەناخیا بزووسکەی دا •
(لێنژ بابی بوون ، یاخود هانازی کردن !؟)
ـ بۆ دوابار وریایان ئەکەمەوە ••• لەکشانەوەدا ئاگات لە خۆت بێ ئەم قسەیەی بەسەردار ووت • سەردار وەرامی ڕاستەوخۆی قسەکـەی ئەوی نەدایەوە • وتی :
ـ ئەگەر ستێکم بەسەر هات ، ئاگاتان لەدایکم بێ • لەمن زیاتـــر کەسی تری نی یە •
رایکی سەردار لەو زیاتر کەسی تری نەبوو • نەمێرد •• نەبرا •• نەخوشک •••نەکچ •••نەکوڕی تر • تەنها ئەم سەرمارەو ئیتر کەسی تر حەمە باش ئاگای لەم حاڵەی سەردارو نایکی هەبوو •دوو برادەری گیانی بەگیانی بوون و لەمنالی یەوە یەکتریان ئەناسی • حەمـــــە پێ کەنی •••وتی :
ـ هیچت بەسەر نایەت •
حەمە ئەی زانی قسەکەی لەدڵەوە نی یە • ئەی زانی ئەمـــــێ ستێکی بەسەر بێت و ئەمێ بەسەری نەیەت •
هەر زوو کارەساتەکەی مچەی بیرکەوتەوە • لەتان و ساتدا بـوون هەڵبەت بەرن کەمچە دێ ی ووت :
ـ ئەگەر ستێکم بەسەر هات • دەستگیرانەکەم ئاگادار بکەە کەتـا دوا ساتی ژیانم لەیانم بوو •
مچە هەر دوای ئەو وتەوتەی بە نیو سەعات ، لەژیانا نەمـــــا • کەچی ئەم ئێستا و ئەوسا ، ئەو ڕاسپاردەیەی بەمۆنیتی خـــــۆی ڕانەگەیاند • دڵی بەمە گەلێک تەزگ بوو • لەناخدا گلەیی لە خۆی

کرد .
(واتە ڕاسپاردەکەی ئەمیر ئەحمەد پشت گوێ)
دەستی دڕێژکردەوە بۆ بەرباخەڵێ . دەمانچەکەی .. هانەی سوپێر ... بوو نارنجۆک .. کیسەیەکی خام . کیسەخامەکە ژنەکەی بۆی درووبوو . کەتەقەڵەکانی تێ هەڵئەدا ، بەتیلەی چاوی ڕوانی یە بێشکەکەی تەنیشتی ، نەک ئەم . لێی بەئاگا بوو کەدوا تەقەڵێ لەکیسەکە هەڵدا .. دەزووی دەم دەرزیەکەی بەدان پچراند .. تیلەی چاوی لەبێشکەکەکە لادا .. پڕ بەپڕی هەرنوو چاوە پڕەکانی ڕوانی یە ئەم ... سەرنجی دایە ... ماوەیەک نێی ورد بووەوە . ئەوسا دەستی بۆ دڕێژکردنو کیسەخامەکەی دایە . ئەم نوو مشت گوللەی تی هاویشت . گرمۆڵەی کردو دایە تەنکەی باخەڵی هەڵدایە سەربێ . ڕوانی یە ناو بێشکەکە .. نرێشتیەک تیا خاوش بووە . ڕوانی یە ڕوخساری ژنەکەی ... هەوری بەزارەیەکی جەرگبڕ ، بڕووسکەی تیا ئەدا . چەقمت بۆ جاری جارەها ئای گرتەوە . خەفەت بۆ جاری جارەها بووەوە بەئازار . ئازار گەیانی بەوە بەڕق . ڕق تەووزمی هینایەوە و بۆ جاری هەزارو یەکجارەی تەکانی بێ دایەوە ... ڕوێشت .. لەسالێ جوە دەرەوە .
(تۆڵەی بەرو دوایان لێ ئەکەمەوە) .
- پێریستە هەستی بەزەیی لەدڵ و دەروونی خومانا بمرێنین .. پێویستە دەستیان لێ نەبارێنین ... بەویستە قەڵاچویان کەین .
ئەو وەهای بە لەتیف ووت . بەڵام لەتیف وەرامی قسەکەی ئەوی نەدایەوە . ئەی ژانی خەریکن ئەگەڕێ جێ . هەروەکوو ئەی ژانی کە ئەو ئەرکە گرانەی بەجێ ئەهێنن ، تەنها چەند ساتێکی پێ ئەچێت و ئەبڕێنەوە . ئەگینا وای ئەوە ، ئیتر مەسەلە بڕیتی ئەبێ لەجێ دەربازکردن و هەڵهاتن ، کە گەلێک لەپەلاماردانەکە سەختتر نەبێ بەتایبەتی بۆ ئەمی سەرکردە .
(خۆزگە سەرکردە لەئەبوو)

هەزیك لەناخی لەتیفەوە وەها سەری هەڵدا .
(ئەگەر سەرکردە نەبوومایە ، خۆ دەربازکردنم گەلێك ئاسانتر ئەبوو) بەڵام هەرزوو ، فێزی لەخۆی هاتەوە . دڵی گوشرا . لەناخدا وتی :
(من قەت حەزم لەسەرکردایەتی کردن نەکردوە)
ڕاستی ئەکرد . قەت حەزی بەسەرکردایەتی کردن نەئەکرد . بەڵام وا بوو بوە سەرکردە . وتی :
نزیك بووینەوە .. ئامادەبن .
هەمە ووتی : ئامادەم .
سەرباریش ووتی : ـ ئامادەم .
لەتیف خۆی وتی :
ـ چاوەڕوانی هەڵمەتێکی ئێرانەتان لێ ئەکەم . بەڵام بەمەرجێك سەلامەت دەرچن .
هەمە ووتی : ـ دڵنیابە .
هەمە لەپێش چاوی بوو کە وەختێك دەستی کردە ملی ژنەکەی و ماچی کرد ، ژنەکەی بۆی بێ کەنی .. وتی :
ـ من دڵنیام بەسەلامەتی دێیتەوە .
تا لەدەرگای حەوشەش هاتەدەرەوە ، ژنەکەی هەر پەلی بەپەلیەوە بوو .. هەر بێ ئەکەنی و قسەی خۆشی بۆ ئەکرد . کەویستیشی هەنگاو هەڵ بێنی و بڕوا ، بۆی وت :
ـ بە بیستنی هەوالێ سەرکەوتنت ، گەشکە ئەم گرێ ، ژنەکەی هەمە بە بیستنی هەوالێ سەرکەوتنی مێردەکەی گەشکە ئەی گرت . لەناو دەستە خوشکە ئۆرشگێڕەکانیدا ئەی وت :
ـ ئێوەش وەك من بن .. لە هەموو جارێکا کە ئەڕوا ، ترسی نەگەڕانەوەی لەناخا هەناووم لەبەر ئەبڕێ . بەڵام بەڵام بەسەرزارێ تا لە چاوم وون ئەبێ ، هەرقسەی خۆشی بۆ ئەکەم .. هەر بۆی بێ ئەکەنم .

به‌ڵام ده‌سگیرانه‌که‌ی سه‌ردار ، له‌گه‌ڵ سه‌ردارا وه‌های نه‌کرد. له‌دوا یه‌کتر بینینیاندا ، که‌ده‌مانچه‌که‌ی له‌باخه‌ڵدا دی سڵه‌می‌یه‌وه سامی لێ نیشت .. لێی پرسی :
ـ ئه‌و ده‌مانچه‌یه‌ت بۆ هه‌ڵگرتووه ؟
ئه‌م بۆ وه‌رام راما . درۆ بکا ؟! .. یا راستگۆیێ ؟! درۆی بۆ نه‌کرا و باسی خۆی بۆ کرد . ئه‌وه‌ی تا ئه‌و ساته نهێنی بوو ، بۆی ئاشکرا کرد . زۆری بۆ وت . تا وتی :
ـ له‌ینناوی پاراستنی ڕووسووری تۆشدایه .
ده‌سگیران له‌و باس و خواسانه به‌نوور بوو . ته‌ووزمی ترس و سامی به‌ئامان و زه‌مان نه‌ئه‌ره‌وی یه‌وه . پارایه‌وه . وتی:
ـ ده‌سم ئامێنت .
ئه‌م وتی :
ـ بۆ ئاده‌مانی خۆشمانه
ده‌سگیران کروزایه‌وه ... گریا . وتی :
ـ ئه‌بێ واز بێنی .
ئه‌م لێی تووره بوو . وتی :
ـ برپاریکدا ناومه هه‌ر ئه‌وه‌یه .
به‌نوای خۆیدا ، ده‌رگاکه‌ی دا به‌یه‌کا و ڕۆیشت .
(نه‌ئه‌بوو لێی تووره ببم)
به‌ده‌م ڕێوه گله‌یی له‌خۆی ئه‌کرد . ویستی بگه‌ڕێته‌وه‌و. نه‌گه‌ڕایه‌وه، ڕۆژانی دوایی تریش هه‌ر نه‌گه‌ڕایه‌وه لای . تا دوێنی نیوه‌ڕۆ له‌تیفه‌ها تو بۆی وت:
ـ ئامادەبه .. ئه‌مشه‌و نۆره‌ی یه‌که‌م گورز وه‌شاندنته .
ئێواره له‌مالی حه‌مه کۆئه‌بینه‌وه . له‌وێ تریژه‌ی نه‌خشه‌که باس ئه‌که‌ین .
ئێواره دوای ناهاتنی تاریکی ، حه‌مه له‌به‌ر ده‌رگای مالی خۆیاندا چاوه‌ڕوانی ئه‌کرد . به‌ووردی سه‌رنجی ئه‌دایه ئه‌م سه‌رو

هه‌واڵنامه‌ی گێتێ

ئەو سەری کۆلانەکە . سەردار هات . بردی بە مالەوە . هەر نوای جگەرە کێشانێك ، لەتیفیش پەیا بوو . لەژوورێکی بشتەوە ەسێ قۆڵی دانیشتن . پێشەکی لەتیف قسەی کرد . وتی :

ـ ئەوەی ئەمشەو ئێمە ئەی کەین ، ئەلقەیەکی تری لەزنجیرەی ئەو تەقەڵایەی ئەیدەین ، بۆ ئەوەی بزونی خۆمان بەدۆست و دوژمن رابگەیەنین .

لەتیف لەکورتی بڕانی یەوە . حەمەو سەردار یش وەك ئەویان ئەکرد . هەموو شت لەلایان ڕوون بوو . هەموو شتسەبارەت بە یاسەکە ، بەڵایانەوە وەك ڕۆژی ڕووناك دیار بوو ، هەر زووگەیشتنە ئەنجام . نانی ئێوارەیان خوارد . لە چەن قسەو باسێکی لاوەکی دوان . جایان خواردەوە . خۆیان ئامادە کرد . حەمە بۆ ماوەی چەند ساتێك چوە ژوورەکەی ئەو دیو . دەستی کردە ملی ژنەکەی و ماچی کرد ، ساوا فریشتەکەی ناو بێشکەکەش و ئیتر گەڕایەوە لای لەتیف و سەردار . لەتیف گفتی داو ڕێگایان گرتە بەر . دووسێ کۆڵانیان بڕی . لەشەقامەکە پەڕینەوەو خۆیان گەیاندە کۆڵانەکەی ئەوبەر .

لەتیف وتی :

ـ تەواو ئامادەن ؟!

حەمە وتی :

ـ تەواو ئامادەم .

سەردار یش وتی :

ـ تەواو ئامادەم .

سەردار ئەمە یەکەم تاقی کردنەوەی بوو . لەناویانا تەنها ئەو دڵی کەوتە تڕپەتڕپ .

(دڵم بۆچی تڕپەتڕپ ئەکا ؟!)

لەخۆی بەئاگا بوو کە دڵی تڕپەتڕپ ئەکا . تەریق بوەوە پێی ناخوش بوو . تەقەڵای ئەدا خۆی لەو پەشێوی یە ڕزگار بکا . نەی

ئەتوانی . لەخۆی بەست ئەبوو . رقی لەخۆی ئەبوەوە . گومانی لەخۆی پەیدا ئەکرد .

ـ دەی ... هەریەکە بۆ شوێنی خۆی .

سەردار بەرەو شوێنی خۆی هەنگاوی نا . دڵی زیاتر کەوتە تریەترپ . دەستی برد بۆ بەر باخەڵی . دڵی لەناو سنگیا تەتەڵە میرانی ئەکرد . گەیشتە شوێنی خۆی . بەپێی نەخشەکە ، ئەبوو لەوێوە دەس بکاتەوە . دەستی هێشتا لەبەر باخەڵیا بوو ، کە زرمە لەو دیو حەسارەکە هەڵسا . لەوەدا بوو دەس دەرکێشێتە دەرەوەو زرمەیەکی تری لێ هەڵسێنرا .

(دوا کەوتم)

بروسکەی ئازارێك مێشکی ئاگردا .

بەرقەوە دەستی ڕاستی لەبەر باخەڵی دەرکێشایە دەرەوە . بە بەرقەوە پەنجەی شایەتمانی دەستی چەپی ، لە ئەڵقەی دەم نارنجۆکەکە گێر کردو ڕای کێشا . هێجگار بەرقیدەوە بە دەستی ڕاستی نارنجۆکەکەی هاویشتە ئەو دیو حەسارەکە .

ئەو دیو حەسارە بەرزەکە هەر زوو هاتبوونە دەس و هەر چوار لای خۆیان کوێرانە گوللەباران تەکرد . ئەو وەختە لەتیف هەردوو نارنجۆکەکەی خوی هاویشتبوو .. بە هێمنی ئەکشایەوە . حەمەش وەک ئەو . بەڵام ئەم تازە نارنجۆکی دووهەمی لەبەر باخەڵی دەرئەهێنا . گوێی لێ بوو لەتیف هاواری لێ ئەکا :

ـ دەربازبە .

بۆی ناخۆش بوو . پەنجەی شایەتمانی دەستی چەپی ، لەئەڵقەی دەم نارنجۆکی دەستی ڕاست گێر کردەوە . ڕای کێشایەوە . دەستی ڕاستپتر بە ڕق کێنەوە ، نارنجۆکی تووڕ هەڵدا . نالەی تەقینەوەی نارنجۆکەکەی خرمەی گوللە بارانی ئەو دیو حەسارەکەی بو چەند ساتێك کپ کرد . ئەم ئەوسا کشایەوە . خۆی گەیاندە سەری کۆڵانەکە . لەتیف و حەمە لەوێ بوون . هاتە بەرگوێی ، لەتیف

سەرێبی گلەیی لێ ئەکرد • ئەی وت :
ـ دراکەوتی •
ئەم نەی ئەزانی چە وەرامێکی بداتەوە • بێ دەنگ بوو • لەتیف وتی :
ـ هەریەکە بەلایەکدا •
هەریەکە بەلایەکدا دەربازبوون •
بۆ رۆژی دوایی هەوالێ ئەم جەزرەبەیەی تر لە دۆزمن ، بـــووە وێردی سەر زمانی وردو درشتی دانیشتووانی شارەکە •

(- - - - - - - -)

وڵامەکەم، ئافرەتێکە
سەرکەوتنی دوو دەریایەی پڕ زوو و خاوە
منیش هێشتا شیرەخۆرم
وا بە لەکوێی؟
دڵدارەکەم، سەنوبەرێکە
بست بە بستی بە تەل بەندی چەشمانی پاچینزادە
منیش تازە هەرزەیەکی تەوری گرێچەم،
کە خۆزی دڵداری ترێ تیا سوور بێنرا!
پێغەمبەری تیا فرۆشرا!
خوایە لەکوێی؟
وا بە پێیان وەرم! لە مزیت
کاتێ مردم، لە نێوانی رێگای دۆزەخ و بەهەشتا
پێیان وەرم: کامیان لە گریت؟
وەرم: هیچیان.
چونکە لە ناو زاخاوی نەفسی لەهێتا

چەوالێکە بۆ بەرزنجی

بە غەدر و تاران ، ئەو تەنزل و شانیش گەرام
هەر نە مرانی ، لافۆلە کوێ ی ؟
لە پێیان دوێم : ئەو بێ
گاتی فەرمانی وا بێم ،
لە نیزانی باخی خەم و پێکەنینا
پێیان دوێم : کامیانی ئەگەر
ئێم : هیچیانی
چونکە لە نار ئاپلۆتانی نەرد پێنیشا ، بۆ نۆگەرام
فێرم لێ دوانی بوو ، ئیتر نە مرانی تۆلە کوێ ی ؟
لە تۆ پێکام ، بێ لە نیشانی
نازانم باکوردستانە ، یا هوردە نەمانی
ئەنیا خەم ، نازانم گام پێکا بە بیا
گام بە شەپۆلی ئاگراوی خەڵم بگری
گام شەشێری ڕەنگ هەڵگرتوو ، هەڵم بڕێ
لە ستەم ، بڵێم کام ڕیلەوی ژینیات هەڵم بکا !

چیرۆک

سیانەی مەرگی پیرۆز

دواسەرنج

محەمەد موکریانی

هەواڵنامەی کێشی

((خۆشبەحاڵت ...

مچەر ئەوا پڕ بە دڵڕایی تەمەنی پڕ ڕابردوو سەنگی یادەکانت لەم دیمەنە هەڵبژاردەیەتبە سوکە سەرنجێ دەپێچیتەوە بە پێڵووی ئێکنانی دوا جارت، لەنێو قوڵایی گڵێنەکانتدا، ئەم دیمەن و پەڵکە زێڕینە دەسکردەتدەپارێزی ...

خۆشبەحاڵت ...

ئەمە ئاسەرنجەتە .... ئیتر چ دیمەن و وێنەیەکی دی پێڵووە کڵۆڵەکانی چاوت ناتروکێنێ و نایانکاتە ترۆمپاو فرمێسکی چاڵی ئیسفانەکان ناخت هەڵنامژێ .....مچەر ئەوا دیدەکانت جوانترین دیمەنی خوایەتەرخوازتی پێچایەوە وەک دوا یادگارێکی بە بایەخی ئەم گەشتە سامناکەتبۆ هەمیشە دەپارێزی ....

خۆشبەحاڵت «مچە»

ئەوا گوێیەکانت ئاواتیان هاتە دی و ئەو دوو دەنگە تێکەڵەیان بیست ....

چرپەیەکی راست و بەسۆزی «ئۆخەی» دەمی خوت .
گرمەی بورکانسە دەسکردەکەت ...

دوو دەنگەکە تێکەڵ بوون پەردەی گوێیەکانت پێشوازی کردن ، بزونە دوا دەنگ و دەنگی حەق و هەموو دەنگە حەشار دراوەکانی گوێتی رامالی ... ئیتر ... خۆشبەحاڵت مچە .... جەستەت تەڵەزمی دەنەمێت ئاسا چوار دەوری ئاوڕشێن کرد ، بەرژ و بڵاوبوێتەوە ... نەوەی نوێی نەتەوەت گەر ببیستن بێ گوێریت یا لە گوێڕێکی پان و بەرینی نەپۆشراو دای ، هەموویان

خۆزیا بە ژیان و مەرگت دەخوازن

(«مچە» ... خۆشبەحاڵت)) .

× × ×

(دەی سیە پەڵەکە سەری وایەرەکان بکەینە کەپسولەکانەوە ، دەی پانریەکانیش راست و چەپ دانێ ... دەی مچە ... بەڵەکەی هەر چەند دەقیقەیەکت بەدەستەوەبە .. دەی مچە ئەوە چیتە ؟ ها .... ئەوە پەنجەکانتە گوێ ناکات؟ داوە ئێستا پیاو !!
ئەرم ناکەیت؟ چیتە ؟ ها .. کەی ئێستا، کاتی ئەوەیە لەم کۆسکەوتنەدا (ئەم جۆرە بیرکردنەوەیە بە خەیاڵتا تێپەڕێ شیرینەڵ مچە خۆ تۆ گەڵێ حەزت بە بینینی پەڵکەزێڕینەی پاش باران بوو ... کەمناڵ بوویت بە دوایا ڕاتدەکرد واتدەزانی بڕۆی ئایشەو فاتمەیە دەتویست بیگری !!

چیتە ئەوە ؟؟ خۆ دوێنێ لە هاوڕێکانتەبەپەڵەتر بوویت ... ڕوداوە سامناکەکە ئەوەندە ڕایەنەگرتی و دەسەوسان نەبووی و دۆڕدانەمایت و وەکو ئێستا پەنجەکانتە لە گۆنەچو ....

دوێنێ هەمەیە پەنجەکانی گۆڕی نەدەکرد ، لەڕوی ئەو دیمەنە سامناکەدا بێ دەنگیدەکەی هەمووتانی هەڵدەمژی ... ئەوەندە دەربەستی سەرنجی پرسیار ئامێزتان نەبوو ، کە ئێوە تێگڕا بەجۆرە سەرنجێکی سەیر هەمەیە و دیمەنی « مستۆرو چەتۆی» پێگڕاوو نەوزە

تیانه‌ماوی برایتان بێچایه‌وه. کاتێ که بینیتان «حه‌مه» به‌هێمنیه‌وه پێڵووه‌کانی «مستۆو چه‌تۆ» لێکده‌نێ .... ئه‌وه‌نده خۆی دوانه‌خست و جێیانی هێشت و که‌وته ته‌قه‌کردن ...

مچه. ... تۆ ده‌دوانزه هه‌نگاو که‌وتبویته پێشی «مستۆو چه‌تۆوه و حه‌مه‌یش چه‌ند هه‌نگاوێ وه‌پێشی تۆ که‌وتبوو ، ده‌نگی نارنجۆکێک ده‌سرێژبکی له‌سه‌ر یه‌ك‌جه‌سته‌ی «مستۆو چه‌تۆی» کرده سه‌ره‌ن .. تۆ له ته‌قه‌کردن که‌وتی ، گه‌رایته‌وه سه‌ریان ، بێ سود بو ، هه‌ر له‌سه‌ر ته‌رمه‌کانیان وه‌ستابوویت .... ته‌قه وه‌ستا ، براکوژه‌کانی «حه‌مه» خۆیان بێ نه‌گیرا ، خۆیان دابه‌ده‌سته‌وه .. پێنج‌سه‌یر بو ته‌نها سیانیان به‌زیندویه‌تی مابوون ، له‌م کاته سامناکه‌دا بزه‌یێکی تاڵ به‌ده‌رونتا گوزه‌ری کرد ، گورو جۆشت هاته‌وه به‌ر وه‌کو هه‌موو جارێ که‌وتیته فه‌رمان دابه‌سه‌رکردن :

(ـ تۆ .... له‌گه‌ڵ تۆمه ره‌سوڵه‌ن .. فریاکه‌وه ، هه‌رچێکیان هه‌یه بیبێچه‌وه. میرزا چه‌که‌کان کۆکه‌وه .. برایم ، نامق ، یارمه‌تی هاوڕێکانتان بده‌ن ... قادر ، بێته‌له‌گه‌ڵ له‌بیرنه‌چێ ..... ده‌ی برایینه زووکه‌ن ، خۆتان مه‌خافڵێنن .. ده‌ی برایینه ئیستا کاتی چه‌ك گۆڕینه‌وه نیه ... پاشان ... پاشان کێ چه‌که‌که‌ی خرابه بۆی ده‌گۆڕمه‌وه .... ئاگاتان له فیشه‌که‌کان بێ .. ده‌ی برایینه .. له‌بیر قسه‌کانتبه‌زمانته‌وه مه‌یین که‌بینیت «حه‌مه» بێ ده‌نگ و جوله له‌روی سێ دیله‌که‌دا وه‌ستاوه ، به خۆتا هاتیته‌وه ، خۆتت له «حه‌مه» تووره‌تر نواند ، له‌دیله‌کان نزیك‌بویته‌وه ، به‌ڕیز رابانت گرت «حه‌مه» ت بانگ‌کرد دگته‌ریۆفه‌که‌ی خۆتت هێنایه سه‌رێ داته ده‌ستی «حه‌مه‌وه» ، زۆر به‌ته‌رمیه‌وه وتت :

«حه‌مه» گیان فه‌رموو .... مه‌نه‌ن .... مستۆو چه‌تۆیان ... !!

ئه‌وه‌نده وه‌ڵامی نه‌بویت . ده‌ستی له‌شله‌ژانه‌وه بوبێ ـ که نه‌توانی «حه‌مه» بۆ وه‌ڵامی نه‌دایته‌وه و بێ ده‌نگ بوو ، ته‌قه‌ی به‌شۆکاوبه‌وه دگته‌ریۆفه‌که‌ت له‌ده‌ستی «حه‌مه» وه‌رگرت و سێ پایه‌که‌یت کرده‌وه و

هێوانامه‌ی کتێب

داتسەزران ، دوور کەوتیتەوە ئەم جارەیان زۆر بەئەسپایی بە «حەمە» ت وت :

- فەرموو

- .....

واتزانی «حەمە» مەبیوە ، لێی نزیک بویتەوە ، بەنەوازشەوە دەستت بەسەرو رووبا هێنا و دووبارەت کردەوە ٠ سەرت سوڕما ، کە بینیت «حەمە» زیاتر بەسەرنج تۆ هەڵدەمژێ و کەمتر سەیری دیلە براکوژەکانی دەکات ٠٠٠٠ ئەم یەک دوو دەقیقە بێ دەنگیەت لابووە تەمەنێ ٠٠٠ ئەم بێ دەنگیە بەلاتەوە کات بەفیڕۆدانێکی سەیر بوو ، لەکاتێکدا کە «حەمەمەزانی دوو سێ کاری گرنگ چاوەڕێتان دەکات ٠٠٠ دەبێ پێمەکی مستۆر چەتۆ هەڵگرن و بەزووبیر وەخۆکەون و ئەم گەت جەک و فیشەک و تفاقەی دەسکەوتتان بگوازنەوە خۆ بە «حەمە» وە دە کەس ماون هەریەکەو باری پێنج زەلام هەڵگرێ هێندا بەتەواوی بۆتان ناگوازرێتەوە ٠٠٠٠ لەمانەش گرنگتر سەربازگەورەکە بیست کیلۆمەتری لێتانەوە دورە ، ئەڵبەتە «ئەمانە» پێر لەوەی خۆ بدەنە دەستەوە بەبێ تەقەلا بەیەوەندیان بێنەوە کردوون ، ئێستا کەوتونەتە ڕێ و بەهانایانەوە دێن ٠٠٠ کەچی ئەم کارە گرنگانە لەڕووی بێ دەنگیەکەی «حەمە» دا بووە هەڵم ٠٠ ویستت پێی بڵێ پەلەکە ، مەوەستە کەچی پێست کەوتوو ووتی

- مچە ٠٠٠٠ جەنگەو دیلن.

تۆپیر وەک ئەوەی بزانی چی لەناخدایەو چی ی مەبەستە بەدەنگیکی هەندێ بەرزتر وتت

- دوژمنن

حەمەش لەسەرەخۆ ، هەر وەک ئەوەی هیچ نەبوبێ پێی وتی

- لەجەنگا

پڕبەدڵ حەزت دەکرد بەقسەکەی پێ بکەنی ، کەچی لەبەر ئەوەی کات و شوێنەکە هی ئەوە نەبو ، خۆتت گرت ، واتزانی «حەمە» وا

تێگەیشتوە ئەم یەک دوو دەقیقە بێ دەنگیە مانای ئاهەتی یەکە بەنیازی ڕون کردنەوەوە ووتت

ـ ئێستاش هەر جەنگە.

هەستت کرد بۆ یەکەم جار لە تەمەنی بڕ لە دەردی سەری و دەربەدەریت خۆشی کەسێکی لەم مەڵبەندە ناسی دڵڕەق و دان بەخۆدا گرتوو کە بەزەردەخەنەیەکی بڕ تەوسەوە و سەرنجێکی تێ گرتی قوڵایی ناختی ئەنگاوت کە لەژێر لێوەوە پێی ووتی

ـ جەنگ بوو.

وتت

ـ ئێستاش جەنگە

بە هەمان زەردەخەنەوە ووتی:

ـ ئا .... بۆ ئێمە ... تا لە گەمان بەدەستەوە بێ لە جەنگدایین و جەنگاوەرین

ـ ئەمانیش چەکیان پێ بۆ

ـ ئەك ئێستا

ـ یانی ؟

ـ ئیتر پیاو کوژ نین

ـ چی تر

ـ تا بێ بکوژرێین ..

وێستت بڵێی هەمە گیان ئێستا کاتی ڕەوشت و هەڵوێست نواندن نیە کەچی ڕۆژی قسەکردنی نەدایت و بشتی لەسێ دیلەکەکرد ... تۆیش بەرچاوت تاریك بوو ، نەڕاندت :

ـ خێمان نیە .....

وەڵامی نەدایتەوە

ـ بەشی خۆمان تانمان نیە ....

هەر وەڵامی نەدایتەوە

ـ گەر بەرەڵڵا نیش کەین ..... ڕەنگە ئەسجارە بەچەکی قورستر و

هەواڵنامەی کتێب

سامناکتر بۆمانی بنێرنەوە ....

« حەمە » بەخێمەوە سەرنجی دایەت ، بێ دەنگ بوویت ، ناخت بورکانێکی ئامادەی تەقین بوو ... زیاتر پەنگایتەوە و پیشت هوارد کە بینیت تەنها بە ئیمارەتێکی « حەمە » سێ دیلەکە کەوتنە گوڕ هەر نەوەندەی بڵێی یەك و دوو ئەو ١٠ ـ ٢٠ تەرمەی سەربازەکانی هاوڕێیان کۆ کردەوە و بەڕیزە دایاننا ... بەکێ لە سێ دیلەکە بەئاستەم لەسەر تەرمێکیان یەك دوو وورده فرمێسکی بێ دەنگی رشت و دەستی برد زنجیرەکەی ملی هەرکردو لەملی خۆی نا پاشان بۆتە دەرکەوت ئەوە تەرمی برا گەورەکەی بوو ... بەرچاوت لێڵ بوو کە بینیت هەر یەکەو چەکێکی لەدەستی « حەمە » وە گرت و فیشەکدانیان لە پشتی خۆدا بەست « حەمە » لەم کاتەدا کە بەلاچاو سەیری کردی قسەکانی لەمەوبەری لە مێشکتا دەنگی دەدایەوەو کە چەند جارێ بۆتی دوپات کردبوەوە :

(ـ ئەم سەربازانە ... زۆربەی زۆریان تەنها ژمارەن و زۆر ناچارن .... گەلێکیش بێ خەتان میهرو خوەویستی دەتوانێ لەئامێزیان گرێ ... دوژمنی ئێمە نین ... گەر دوژمنایەتیشمان بکەن ئەوا نازانن بۆ .... دەبێ ئێمە حاڵی یان کەین .... کە

ئەمانیش وەك ئێمە چەوساوەن و بەمێکی تەواوی تێکۆشانی ئێمەبۆ سودی ئەوانە ....)

دووبارە سووکە سەرنجەکەی « حەمە » ناختی ئەنگاوت کە بینیت سێ دیلە چەکدارەکە یارمەتی هاوڕێ کانت دەدەن « مستۆو چەتۆ » لە کۆڵ دەگرن هەموو کارێکتان وەئاکام گەیاند .. چاوت لەسەر سێ دیلە چەکدارەکە نەگوازتەوە کە دەتبینی هەریەکەیان لە ئێستوە زیاتر باری ناوەتە کۆلیەوە ، لەگەڵتا تا کەوتنە ڕێ ... بەدەم ڕێبرەوە وریاتانیان کردەوە کە بێتر ئەوەی خۆبدەنە دەستەوە چەن

جاری بە بێتەل بۆ سەربازگە گەورەکە دوپاتیان کردۆتەوە گەر فریایان نەکەون ئەوا ..... سەربازگەکەیتر دڵنیابنکردوون هەرچۆنێ بێ دوو سەعاتی خۆبگرن تا فریایان نەکەون و دێنە ماڵیانەوە چەند جارێک هەر سێکیان بەیەک دەنگ دەیان ووت (برایینە ئاگادار بن پەلەکەن) بەپەلە کەوتنە ڕێ و بە دامێنی چیا بەرزەکەو بەنێو زەلکاوو قامیشەلانەکەدا ئاکسان ..... مەبەد ..... خۆ تۆ لەنێو دنیای بەستی و ماندوبوندا نێکەڵی هەزار نەهێنی و پرسیار نەزۆک ببوی و بەقێزەوە هەنگاوەکانت بارێکە ڕێگەکەی ماچ دەکرد (حەمە) بێ دەنگبو ..... بێ دیلە چەک دار کەمێر بێ دەنگتر بوون ..... لەپڕ دەنگی دەستڕێژ دڕی بێ ئان و نوور لە سێ دیلەکەو پێنج هاوڕێیەتی هەرکەوتن ... دیلی سێیەمیان وەک هەموو ئان هاتە دەمر ... لەماوەی دەقیقەیەک کەمتر تەنها حەمە لە هاوڕێکانت و دیلی سێیەم مایەوە ...

« بۆسەکە جێ بەجێیان چاکتر بو ماڵەبەڕزی بوون و نێوەش لێ نێنێوی ... سەعتی دیلی سێیەمیتر گوللەیەکی سارد کردەوە ..... مێشکی تۆتر پاشەو پاتر بەدەم تەقەکردنەوە خۆت گەیاندە گابەردێک ..... واقت ورما کە « حەمە » ت بینی تەکانی دایە بەرخۆی و دیلی سێیەمی لەکۆل گرت و بەقورسیەوە بەرەو لای تۆ هەنگاوی دەنا و تەقەی دەکرد گرمەیێکی زۆر نزیک هەموو ماسولکەو وردەکانی مێشکتی نیشک ئالان « حەمە » و دیلەکەو تەپ و تۆزێکی بۆر لە زوور سەرتەوە گەردەلولێکی تەمەن یەک ساتی بوون. هەندی پارچە گۆشت و خوێن و دەمارو ریخۆلەی « حەمە » و دیلەکە ئابا بە سەرتەوە ..... هەڵمایتە سەر پێ نەتزانی بۆکوێ هێرش دەبەی بەدەم راکردنەوە دیگتە ریۆفەکەت خاڵی کردو نارنجۆکەکانت تەواو کرد مەبەستت نەبوو بزانی چەندت پێکاوە ، بەمەکەتی و هەناسەبڕکێ وە گەیشتیتە نێو قامیشەلان و زەلکاوەکە ، تا نیوسەعاتێ زەلکاوەکە گوللەکانی بۆ سارد دەکردیتەوە ، جگە لە تەقە هیچت نەدەبیست « ئێستا »

هەڵمەتی کتێب

نازانی چۆن دەربازبوویت و گەیشتیتە نێو دارستانە جەرگە ...
« مچە ..... چیتە ؟؟ دەڵێی کاوێژی یادەکانی دوێنێت دەکەیتەوە
بەڵەکە ماوەیەکم بە نەستەزیە ، هاوڕێکانت لەچیاکەی بەرانبەرت
چاوەڕێی بەنجەکانتن .... ئەوە چیتە ؟
دوێنێ دوێنێ بوو .... لەمڕۆ دەبێتە دوێنێ ، سبەینێش دەبێتە
دوێنێ ... بەڵەکە سەری وایەرەکان بگەیەنە یەک و ئاگات لە
پاتریەکان بێت .
« مچە ... خۆ کەسێ ئەم کارەی پێ نەسپاردویت ، خۆت بەخواشتەر
حوازی ئەم کارەت هەڵبژارد .... کە لە دارستانە جەرگەوە گەیشتە
ئەکەوتی « هەزار استان » و رووداوەکانت بەئیمارە بۆ
هاوڕێکانت گێڕایەوە ، بێ ئاگا بوی لەوەی چەند گوللەیەک بە
تۆپڵ و باسکۆڕانتا سوختیان کێشابو ... هەستت بەئازار نەدەکرد
هاوڕێکان و لێبڕاوەکەت ، لەنێو بێ دەنگی و بەزارەبی لەدەست
چونی هاوڕێیانتو چەواڵەمەرگت وون بەبون تۆپش دەتنەڕان و داوای
تۆڵەت دەکرد ..... پێشنیاری خۆت بو ، لەگەڵ چەن کەسێکی لەخۆ
بوردودا ، هەر ئەو شەوە بە نە دوانزە هێستری چەموشی بارکراوی
دەنەمێنێ ، خۆتان گەیاندە نزیک سەربازگەکە بەخەنجەرو سونگی بەر
بوونە گیان یاساولەکان بەماوەیەکی کەم سەربازگەکەتان بە
دەنەمێنێ چاند ، وردە وردە کشانەوە تا دووسەد مەتری - دریژی
وایەرەکانی دەستت ماوەی کشانەوەی دایت بەبەڵە سەنگەرێکەت
هەڵکەندچوینە ناوبەوە هاوڕێکانت بە پوش و پەڵاش بانی
سەنگەرەکەیاندا . هاوڕێکانتسپاردە باوەڕی بەتینی خۆیان وبەرەو
چیاکەی بەرانبەرت هەنگاویان نا ... دووبارەت دەکردەوە .....
(کوڕینە پەڵکە زێڕینە دەستکردەکە نیشانەی هێزش بردنە)
سەربازگەکە توشی هیستریا هاتبون کوێرانە بە چوار دەورا تەقەیان
دەکرد ....
هەر ئەوەندەتان هەبوو .. دووسەد مەتر وایەر .. دەنەمێت .. لە

مه‌رگ نه‌ترسان ... گه‌وره‌ترین سه‌رمایه‌تان بوو .. خوتت هه‌لبزارد، گه‌ر تۆ نه‌بای ، ئه‌وا هه‌ریه‌ك له‌ئێوه ئاماده‌ی ئه‌م کاره بووو.

«مچه» ... ئه‌وا ئێستا به‌ره‌به‌یانه هه‌رچه‌ند ساتێکی تر گزنگ داته‌باری زرێ پوش و تانك و سه‌ربازه‌کان له کونه‌کانیان دێنه ده‌رێ .... ده‌زانن ئێوه له‌شه‌ودا هه‌موو شتێ ده‌که‌ن و له‌رۆژدا که‌متر خۆ به‌ره‌و مه‌ترسی نه‌به‌ن ... ئه‌وان ئه‌مه چاك ده‌زانن بۆیه بێ ترس کونه‌کانیان جی دێڵن و بڵاوه‌ی لێ ده‌که‌ن و دێنه مه‌یدانی مه‌شق .

ده‌ی مچه ... چیته .... په‌نجه‌کانت گۆ ناکات ؟

خۆ تۆ هه‌رگیز له‌مردن نه‌ترساوی ... زۆر چاك ده‌زانی چه‌ند ده‌قیقه‌یه‌کی دی خۆتیش له‌گڵ سه‌ربازگه‌که نه‌ته‌قیه‌وه .....

چیته مچه .... ؟؟ مه‌یبوێت ... بیر له حه‌مه و دوو منداڵه وردو بێ گه‌سه‌که‌ی حه‌مه نه‌که‌یه‌وه .... نا .. نا بیر له شیرین نه‌که‌یته‌وه ... نا ...نا ...با ... ئازیزین نه‌مه چوار مانگێ ده‌بێ قسه‌کانی دوا ڕوانتان له گوێتا نه‌زرینگیته‌وه که پێ ی وتی :

- مچه ..... نازانم بڵێم چی ... ناتوانم بڵێم مه‌ڕۆ ناتوانم بڵێم بڕۆ ده‌ترسم به‌دبه‌خت بیت .
- منیش نازانم له هه‌ردوو سه‌ره‌وه ده‌ر ....!
ئه‌زانم چیت مه‌به‌سته ...
- ئه‌ترسم نه‌گه‌ڕێمه‌وه نۆبه‌ر ....
- ئه‌زانم به‌ڵام ....
- چی ؟
- .....

له‌و ده‌مه ئێواره خامۆشه‌ی پاییزی گونده‌که‌تان ، تۆو شیرین به‌زییه‌وه ده‌تانڕوانیه ڕه‌وتی ئه‌و هه‌تاوه نیوه سوره که به‌په‌له دا ده‌کشایه نێوان هه‌ردووڕ چیا سه‌خته سه‌رکه‌شه‌که‌ی به‌رانبه‌رتان و

مه‌ڵبه‌ندی زانیاری کوردی

تا رایکی رەشی دائەمالێ یە سەری تۆ و شیرینەوە لە چاوانی بەدگۆکانێ ئاوابی دەتانی شاردەوە ... ئای مچە ... ئەو ئێوارەیە لە نێوان سێ شتی گەرمدا دەرونت ببووە دۆزەخ و نەفرەت دەڕژایتەوە و چاوانیشت رقی لێ دائەبارێ حەزت دەکرد تا زووە رۆژ ئاوابێ تا شیرین چاوەکانتی لێوە دیار نەبێ ....

ئەو سێ هتەیش :

یەکەمیان :

[دە رۆژ بەر لەو ئێوارەیە ، ئێوارە وەختێ لەکار گەڕایتەوە ، لە کونجەکەتا میوانێکی کولەبالۆ لەبەر لەگڵ دایکە کلۆڵەکەتا دانیشتبوو چاوەڕێی تۆیان دەکرد چوبتە ژوورێ و بەگەرمەوە بەخێرهاتنیت کردو ناسیتەوە کەچی زۆر بەساردیەوە وەڵامی دایتەوە هەرکە دایکت هەڵسا میوتان بۆ بێنێ میوانەکە بەفرەتی زانی و هەواڵێکی جەرگبڕی چزانە دەرونتەوە . بەرچاوت تاریک بوو ، گێژ بوبیت ، هەرئەوەندە زمانتهاتە گۆ ولەسەر یەک چەند جارێ ووتت

" — ئەحە ... ئەحەی برام ... نابێت ... چۆن ... ئاخر چۆن ...)

دایکت بەسەراهات و گوزی لەقسەکانت بو .... دوو رۆژی پێ نەچوو دایکە کلۆڵەکەت خۆی نەگرت و بۆ دوا جارجێ هێشتی ... هەرکە میوانەکە جێ وهێشتی ئیتر دەروونت بووە تەنورو خەوتلێ نەکەوت و نەتتوانی باوەڕ بەخۆت بێنی کە قسەکانی میوانەکەتان راستەو لە خۆشت دەپرسی ، (چۆن ؟ ئەحەی برام وای لێ هات ..... چۆن ئەحەی برام دەستگیرکرا و بەزیندوێتی خرایە ژێر زنجیری تانکەوەو پاشان بە نەکەیێ بەنزین ئێسک و پروسکیان سوتاند..)

باوەڕت نەدەکرد ، چۆن ... چۆن وا دەکرێ ... وردە وردە باوەڕت پەیدا کرد کە نەو رۆژە سەختەی سالێ لەوەبەری دێ (سێ کانیانت) وەبیر هاتەوە کە بە میوانی بانگ کرابوی وڕەسوڵی ئامۆزاشتی دەگواستەوە ... لەکاتی زەماوەندەکەدا دایانە سەر

دڵ یه‌که ... مه‌لا برایم به قورئانێکه‌وه ده‌خالاتیان که‌وت که‌چی ردێنه سپی یه‌که‌ی تاك تاك خوێنی سه‌روچاوی داده‌تکانه سه‌ر پشه‌ره‌ی قورئانه‌که .....

مه‌لاو قورئان که‌وتنه ژێر پێ ، ره‌سوڵی ئامۆزات به‌له‌کێڕ کرا ، خاوخێزانیان بووه خۆراکی ده‌نه‌مێتیك ، تۆپڕ یه‌کێ بوی له‌و چه‌ند زه‌لامه‌ی ده‌ربازببون و له‌دووره‌وه‌و له‌سه‌ر ملێکه‌وه ده‌تانروانیه ((ئاگره سوره بێ ئامانه‌که)) چۆن سه‌وزو ووشکی دڵ یه‌کده‌گرێ ده‌مانی یه‌وه ... باوه‌رت هێنا میوانه‌که‌تان راست ده‌کا .... خۆ چه‌ند جارێ ئه‌م میوانه‌تان له‌گەڵ ئه‌حه‌ی برات له پشودانیدا سه‌ردانی دێ یه‌که‌تانیان ده‌کرد .....

له‌پر داوی خه‌یاڵت پسا ، که شیرین به ده‌سته ناسکه‌کانی ئاره‌قی سه‌روچاوتی سریه‌وه ، ده‌سته گەرمه‌کانی شیرین ئه‌و ئێواره تاریکه‌ی سێ چوار مانگ له‌وه‌به‌ری وه‌بیرهێنایته‌وه که ده‌ستی به سه‌روچاوتا هێنا و وتی :

ـ مچه .... باوه‌ر ناکه‌م من بده‌نه تۆپێ...

ـ ده‌زانم کچه ئاغا و کوڕه مسکێن بۆ یه‌ك نابن به‌ڵام بڕیارێکه‌و داومه .... ده‌بێ ... شیرین به‌ته‌وسه‌وه پێت پێ که‌نی به‌بێ ده‌نگی تێ‌ی گەیاندی ده‌بێ هه‌ر شووبه‌تۆ بکات .... پاش ئه‌م یه‌ك دوو ووشه‌یه (ئه‌و ئێواره‌یه) له‌نێو ئه‌و کادانه‌دا تا نیوه‌ی شه‌و تێك ئاڵان و به‌ویستی هه‌ردووکتان و شاهێدی ئه‌و یه‌ك دوو ئه‌ستێره‌یه‌ی له کڵاو رۆژنه‌ی کادانه‌که‌دا به دزییه‌وه ووردبیان بۆ ده‌نارد بونه ژن و مێردو ده‌ستوری ئینسانی خۆتان وه‌جێ هێنا ... پاش سێ چوار مانگ و له‌دوا ژوانتان شیرین پێ‌ی ووتی :

نه‌تهێشت قسه‌که‌ی ته‌واو بکات حالی بوویت‌چی مه‌به‌سته ،ووتت :

ـ بریا کوڕێکی چاوره‌شمان ده‌بێ .

هه‌ردوکتان به‌داخ‌وبه‌ژاره‌وه پێ که‌نین .

ئه‌گەر چی له‌دوا ژوانتان زیاتر له چه‌ند سه‌عاتێ به‌یه‌که‌وه

دانیشتن تەنها سەرنج، ئەو سەرنجەی کە تاریکی ئەو شەوە نەی دەهێشت بیر بکاتەوە چاوی ئەوی نەبینەوە لە یەکدی حالی دەبوون کەدوا دریارت دا ووتت :

ـ دەبێ بڕۆم
بە بەلەم بیستت وتی
ـ چاوەڕێی گەڕانەوەتم
کە وتت
ـ مەترسە ... دەگەڕێمەوە .

زوو پەشیمان بوویتەوە ... چونکە شەش مانگی دی شیرین منالی دەبی ... بەدبەخت دەبێ گەر فریای نەکەوی دەیکوژن .... بە خۆتا هاتیتەوە وەک پەشیمانێ ووتت

ـ هەوڵ ئەدەم زوو بگەڕێمەوە ..
کەچی وەک غیبەک شێتە ئاقی بە ڕوتەوە وتی
ـ تەک بەسەر شۆڕی .... نامەوێ بەبم بە مایەی سەرخۆڕیت مەترسە فرسۆک نیم لەبارو بەرم هەوڵ ئەدەم بگەم پێت ... گەر نەمتوانی ئەوا ....

لە دڵسۆزی و ماخۆبوردنی هەرسێ زۆر دڵنیا بوویت کەچی هەر باوەڕ بەوە نەدەهێنا (چۆن دەبێ کورە جوتیارێکی وەکو تۆ ببێتە زاوای ئەتابەگی خاوەن دێ و دەسەڵات و ... ئەو ئێوارەیە لە گەڵ هیرینداچ بە هەنیسک و هەناسە هەڵکێشان و هەست بە ماندوو بوون کردن و چ بە حەری دوا جارت بۆ دەستەملانێ ، ڕق ویادو ئارەزووت تێکەڵ بوون ئاکام ئارەزوویەکی سەرکێش بەرچاوتی گرت ، بە ئاستەم دەستەلە ڕوومەتی شیرین نزیک کردەوە دەستت خستە ملی یەوە ، تەزوێکی گەرم سەرتاپاتی گرتەوە ، لەسەر سنگی هیرینداتێکەڵ سەزێکی خواوەندانە بوویت ، شەمالێش باوەشێنی دەکردن و ئەستێرەکانیش بە جریوەیان خۆزیایان پێ دەخوازتن هەڵسانە سەرپێ بە دزیەوە خۆتان گەیاندە دووریانەکە

نه‌تزانی چ هێزێ ده‌ستی بۆ ده‌می شیرین بردو له قولترین ماچ داو له‌سه‌ر ئه‌و دووریانه توانه‌وه .... شیرین به‌ره‌و مالّ هه‌نگاوی ده‌نا تۆیش سه‌رنجت ئالاندبوه هه‌نگاوه‌کانیه‌وه تا له چاوت ون بو . چاوانت نه‌ده‌تروکان . هه‌ر به‌ره‌به‌یانی ئه‌و ڕۆژه خوتت پێچابه‌وه وێنه‌که‌ی شیرینت له‌بیر نه‌چوو . ناته نێو کیفێکی باخه‌له‌وه‌و له‌گیرفانت نا ...

مچه !! .....

چیته دۆش داماویت ، ده ده‌ستت بۆ باخه‌لّت به‌ره‌و سه‌برێکی وێنه‌که‌ی شیرین بکه .... ئافه‌رین .....

ئه‌وه کیفه‌که‌ی باخه‌لّت ده‌رهێنا ... ها ! کیفه‌که سماوه ته‌له‌زمی نارنجۆکی به‌رکه‌وتووه . کیفه‌که بکه‌ره ، چاك سه‌یری که ، خۆ ئه‌وه ڕوخساری وێنه‌که‌ی شیرینیشی سمیوه ، چه‌رمه ئه‌سوره‌که‌ی ئه‌م کیفه‌ی ئه‌م دیو و ئه‌و دیو کردوه وێنه‌که‌ش سمیوه .

(ئای که وێنه‌که‌ت خۆش ده‌ویستو هه‌میشه له‌باخه‌لّت و له سه‌ر دلّتا دات ئه‌نا .. ده‌ی مچه به‌ردی سه‌یری وێنه‌که بکه ... نا .. خۆ ڕوخساری وا لایه‌لای سمیوه و هه‌لّیبڕوزاندوه ، هه‌ر به‌وێنه‌ی سه‌ر بڕاوێك ده‌چێ ... نا .. مچه

پیویست به‌هه‌ناسه هه‌لّکێشان ناکات

ئه‌وه چیته مچه ؟

چ گوڕو جۆشیکه ..؟

ده‌ك ئافه‌رین

به‌نجه‌ت پیانا .. ئافه‌رین مچه .

خۆشبه‌حالّت

ئه‌وا بڕ به‌دریژایی ته‌مه‌نی ئاواره‌یی و سه‌نگی یاده‌کانتلّه‌م دیمه‌نه هه‌لّبژارده‌یه‌ت به سوکه سه‌رنجێ بیچایه‌وه .....

۱۹۷۹ ی عه‌دا

تێبینی : سیانەی مەرگی پیرۆز •• سێ چیرۆکن
بەناوی بینۆشە ەدوا سەرنج ، ئامەرگ.
بینۆشە لەگۆڤاری بەیان دا بڵاو بۆتەوە
دوا سرنج لە ٨١/٣/١٠ لە هۆڵی فارابی زانکۆی
سلێمانی لە کۆڕێکدا لەگەڵ بینۆشەو
ئامێردەکاندا خوێندراوەتەوە • هەوڵدەدەم
لە دەرفەتێکدا ئامەرگێر بڵاو بکەمەوە •

× × ×

باشماوەی لاپەرە ٣٢

بەداستان و گۆرانی بەناوی ئەوانەوە، تا پاڵەوانان بیخوێننەوەو
بەندی لێ وەربگرن •
تێبینی : بڕوانە کتێبی " قصەهای بهرنگی "

شیعر

ئەو ڕۆژە

• ڕۆیار نانوێ .. تۆ وا ئەڵێی ..!
- بەڵێ نانوێ
• ئەری بۆچی هاژەی نایە؟
- مەگەر خۆم بزانم گرمەی ..
کام بروسکەی لە ئاخایە
گیانە .. تۆ دڵی لە دڵ مەدە
هەر بیدەنگی بەد هۆڕشی لەسرایە
تا ئێوارە، ئارەزی ڕەنجت دەپێوە
نان .. هەر لە قوڵی قاڤایە وڵێت قاڵی یە
سااڵ دێی و دەڕۆی ..
وادەزانی .. ئەسااڵ، بارەو نەهاتی یە
تۆزێ .. ئەوگاهنە لەهێزی سکت وامەبڕە
یادەای ئەم عیراقە کۆتە ..
لە پێی هەرسوەمان ئاڵاوە
هەر بیدەنگی بەد هۆڕشی لەسرایە
تەنها .. تۆ دڵ لە دڵ مەدە
مەگەر خۆم بزانم گرمەی ..

هەوڵدەدەم کێبڕکێ

کام بەرەکی لە ناخایە
ئەو سەرباڕە .
خەریکە ... قەی ئۆتۆمبیلێک
دەستم لە گەردنی هەڵدەوە و دەریکات
دەکاتەوە

+ تۆی لە شەوگار گەیاندەوە ؟
ئەمە خۆمی کەوتە سەر بڕگانی تۆ بوو
بیرەوەری ئەمی شەوی سەرنامەوە
هاناهێنە .. هەڵە لە شەڕ .. دەنگ دەنهاتی
هەڵە لە ئەڤا .. چاوی سۆفی دەدەن هێنەی و ،
کەس ناناسێ

هاناهەڵە ..
یادەی ئەم عیراقە کۆتە .. لەپێی ..
هەڵەوەڵەت ناناوە
بەرنامە تۆ دان لە دڵ سەردە
مەگەر خۆم بزانم گەرمەی ... ،
کام بەرەکی، لە ناخایە
ئەو سەرباڕە ..

شیعر

تیشک

هەواڵنامەی کێبت

لە ڕووناکی دەروونی هەر ڕاستیەکی
دروستە دەبێ .. هەڵوێستێکی بۆ نیشتمانی
خاکی کوردستان وەها گرنگە
هێزی کەمی ئازادی وەسیوا
بۆ هەتاوی کوردەواری دڵتەزوانی
هەر چاوی هۆرچێکی سوور
کە بتوانێ
لە تاریکی شوگاندا
بۆ ڕووناکی تیشکی هەتاو دووربڕوانێ

چیرۆک

حەوتەوانەی عەشقی پیرۆز

پێشکەشە بەمامۆستا ئارەزیان

حەمەکەریم عارف

(من نازانم ، خەلکی وایان دەگوت هەر دەفتەرەی بەجۆرێک باوەش بەپیتی ناوەکەت دا کردووە ، هەر زمانەی بەچەشنێک ڤاندوتی بەوە ، کەچی تۆ هیچ پێت ناخۆش نیە ، منیش هیچم بۆ ساغ نەبۆتەوە ! هێندە دەزانم خۆت دەدەیتە دەم گۆرانیەکەوە ، بەناوازی لەهەموو کەسێک دەکەیت ، رەش ، سپی ، زەرد ، بگرە رەنگی وا هێشتا نیزو نەزانراوە ، خۆیشت نایزانی ، بەڵام لەبەر چاوی هەستت دا بۆ چەند جرکەیەک رەنگێک هەر دەنوێنی ، رەنگی کە تەنیا زمانی هەستە ، لە هەست بترازێت نەکەس دەیدبنی ، نەخۆیشت لەبیرت دەمێنێ .)

نەی دەوێرا بەپێنی ، لەتاوا پەلاماری ئاوێنەکەی بەرانبەری دا چرپوکی لەهیچ شوێنێک گیر نەدەبوو .

« ئا ، ئا .. ئەمە قسەی پیرکۆ نیە ، پیرکۆ مرۆڤە ، جوانی دەناسێت ، هاورازی خەم و کارمساتە .. پیرکۆ ، پیرکۆ ، بۆ ڕەلامم نادەیتەوە ؟؟ بڕۆ هەوالی من لەهەقامەکان بپرسە ، پتر بم ناسە .

ئامادەکردن و ساغکردنەوەی یوسف محەمەد بەرزنجی
٦١ ـــــــ

.. بڵێ لەگەڵ بانگی ئێوارەی دا چووە دەرێ ... .

دەرگای حەوشەی لەدوای خۆیەوە داخست ، بەگوزەری حەسیرەکەدا چووە حواری ، لەئاستی دوکانە پەرۆنەکەی بابی دا هەڵوەستەیەکی کرد ..

داخراوە .. وا دیارە چووە بۆ نوێژ ...»

خۆی دایە دەم هەنگاوەوە ، خۆیشی نازانێت بەرەو کوێ دەچێت ، لەوەتەی دوا نامەی بۆ شنە نوسیوە ، تەنیاییەکی سەیر تێی رووژاوە ، وردە وردە هەنگاوی دەدا و بۆ تەنیایی خۆی دەدوا :

« بۆ .. ئا ، ئاخۆ ..خەونێك بووبێت ، لەکاتی تەنیایی و وون بوونتا بۆت دەگریام ، بەڵام من دەزانم رابردوو هەرەس دێنێ ، خۆی بەئێستا دەسڕێ ، کۆرپەکانی لال لەسینەی ئنیش دا هەوار دەخات ...»

خۆی لەبازاڕە تازەکەی شەقامی جەمهوری دا دیتەوە ، لەبەردەم تەلەفونەکەدا وێستا ، هەتا چەند دەقلێ یەکێی نەگیرفانی دا دەرهێنا ، تەلەفونەکەش چۆل بوو ، تەلەفونەکەی بادا ، کەوتە سەر مەتەکە .

.. هەلوو ،

بەڵێ .. ئێرکو قەلەکات ..

سبەی لەوێستگاکەی تەنیشت قوڵاچاوەڕوانت دەکەم .

ئاخرو ماخر نازانم بۆ ئەمە

دوا مۆڵەتتەو ...

تەلەفۆنەکەی بەرووبدا داخستەوە ، بەرەو یانەی فەرمانبەران کەوتە ڕێ ..

« ڕاستە تەنیایی سەختە ، بەڵام ئایێ لەبەری بگریم ، یان بۆ تەنیام ؟! ئاخر بۆ تەنیام ! ئێرە بەسەر ئاخی تەنیاتدا کێر بکەوە ، ناخت بۆ کەس مەگەو ، ئەوەتا خۆ خۆت چاك دەیزانیت ، انسانیەت پێ شڵ دەکرێ ، ئێرە ، بەقسەم بکە ، لانار مەبە ،

ئامادەکردن و ساغکردنەوەی یوسف محەمەد بەرزنجی
٦٣ ـــــــ

پرکێش بکەم و بڵێم : پاك بوومەتەوە . تۆش کەیەخیری باجدانی دەوروبەرە کۆمەڵایەتیەکەی خۆتی ، ئەمەیان وابزانم گوناحی منی تیدا نیە .. بۆیە داواتڵی دەکەم ، جارێکیتر کانیاوی حەمەکانی من بەسەر نەکەیتەوە ، ئەو رێگایە جێگای جیلوەو نازی تۆی لێ نابێتەوە .. خۆتسەربنك بەو هەر کانیاوێك خەمو زانەکانی شۆر دیتەوە لابدەو ئاوڕ لەمن مەدەوە .. دەروازەی ئاوازێکی نوێ لەرووی ژانەکانت بکەرەوە و منیش بڕبەدڵ بیڕۆز بایبێت بێ دەڵێم .. داواتڵێ دەکەم ڕینە بواوەکانم ، زەردەهەڵگەڕاوەکانم لە گیرفانی ئاواتەکانت دەربێنە ، بیاندرەو تورپان بدە بەر پێی ئەو ڕیبوارەی ، سێبەری من لەسەر شۆستەی ئاواتەکانت دەسڕێتەوە ، دەبا لەیادی دڵی خۆدا سەربازێکی ووتی بێ ناوونیشان بم ، پەیکەری ووتیم بۆ نامەتاشە ، ئەو پەیکەرەش نازارم دەدات .. کەئازاریش بوو بەژەهری ڕۆژانە ، دەبێ مرۆڤ لێی هەڵگەڕێتەوە ، هەر باری نەبردڵی ی هەڵبێ .. ئەگەر تابۆی شەکەت و خەمبارم بەجیهانی بیرەوەڕی یەکانت دا تێ بەڕی ، زەردەخەنەیەکی بێ تام بەڕوویدا بدەو بڵی : مرۆڤێکی کەر بوو . بۆیە ئیتر من و تۆ یەکدی ناگرینەوە ، ناگرینەوە ، دەی ساماڵ ئاوا ن.ن.ڵ . ئا ..و..ن .

« خوایە تەلەفونەکەی لە جێ و ئەمەی لەچی ، تۆ بڵێی لە کاغەزەکەی ژێوان بێت ، خۆ ماکی ژێوان بوونەوەشی تێنایە ، نازانم سبەی بچم یان نا ، زۆریش ڕق ئەستورە ، دەترسم بم شکێنێ . زۆرجار کەبێ دەکەنێ ، تەنیا بۆ دڵنیایی بوو ، ئەی هاوار ئێمە لەچ سەردەمێکا لەدایك بووین هەوا هاواری نەوەیەکین ، کەمن نازانیت لە زاین دایە یان لە گیانەڵلادایە .. ئەم کورە وای لێ کردووم بڕوام بەخۆم نەمێنێ ، هەموو شتێ لەبەرچاوم نوور ڕوو ڕەنگ زەردە و هەر قەڵەمەو بەبرۆ تەمەنی خۆی بەکاغەز دەسپێرێ .. »

ـ ٤ ـ

چاردەگێك ئارەقی سەفەری وەرگرت ، یارەکەی نا .. خۆی گەیاندە

کۆرنیشەکەی نەراخ خاسە ، بەبێ ئاو و مەزە دەستی بەخواردنەوە کرد ..

« لیستەی خەمەکان درێژن ، دڵ دەبەوێ دەربێت و ئاسمانی گشت خەمێك بنوزێتەوە .. »

جیرەی بریکی ئۆتۆمبیلێك رای چڵەکاند ، چەند زەفتی یەك بسوێ دا بەزین .

« بەزاتی خوا حەمەتالیبە ، ئەو رۆژەی پێی بچم ئەو رۆیە .. »

حەمەتالیب دا بەزی ، خۆی گورج کردەوە ، یەك دوو هەنگاوێ هاتە پێشەوە :

ـ وەرە کوڕە ..

ـ فەرموو قوربان .

ـ دەزانی من کێم ؟

بەزەردەخەنەیەکی ساکارەوە لێی چووە پێشەوەو قوڵی کرد بە قوڵی داو

ـ بەڵێ ..

ـ کێم ؟

ـ ئەی پێکەوە پ . م نەبووین .

ـ لەکوێ ؟

ـ سەنگەری ژمارە (١١)

حەمەتالیب لەدڵی خۆیدا ووتی : (وا دیارە زۆر سەرخۆشە .. باشە ئەمجارە رەهای بکەم) .

ـ باشە کوڕی باش ، هەر ئێستا بڕۆرە ماڵەوە ، لەم ناوە نەوەستی .. چاکە ؟

ـ زۆریش چاکە .

ـ ٥ ـ

شێرکۆ بە هەنگاوی خاوەوە بەرەولای قەڵاسەرکەوت ، گەیشتە بەردەم ویستگاکەی تەنیشت قەڵا لەوێدا میزێکی کرد ، روانی یە

هەواڵنامەی کتێب

قەلاکە . هەرکیسە خۆڵ بوو بەسەر شانی کرێکارەوە، سەر دەخـــراو لەوێ هەڵ دەڕێژرا ، قەلاش گرێ گرێ بەرزتر دەبوەوە ، لەشەقامەکـــە بەربی یەوە ، خۆی کرد بەکۆلانەکانی نێو قەڵاتا ، باخەڵی خۆی بەسەر دیوارو بەرماڵەکان دا هەڵدەڕشت ..

(دیوارەکان ئێوە بەشایەتن ، ئەگەر بەیانی نەچووم بـــۆ ژووان ناهەقم نی یە ..)

لەوسەری قەڵاکەوە دەرچوو .. نووشی مەفرەزەکەی حەمەتالیبەهاتەوە .

-٦-

بەیانی زوو ، ئافرەتێکی کەڵەگەتی پێستسپی ، ناوەڕاســـت چەناگە چاڵ لەسایەی جەتری وێستگاکەی تەنیشت قەڵاتا وێستابـــوو ، بەدوو چاوی پڕ لەگومان و پارانەوەوە دەیروانی یە ڕێبوارەکـــان ، خەمێکی مەزن خۆی لەسیمای ئاڵاندبوو .. دوو ڕێبوار لـــــەدوورەوە دەهاتن ، ئەمیش بەزەردەخەنەیەکی خەواڵوی ئاڕەزوو بزوێنـــــەوە هەنگاوەکانی دەژماردن ، کە گەیشتنە ئاستی یەکێکیان گوتی :

ـ سۆزانی یە ..

ـ بابزانین بۆ کوێ دەچێت ،بەڵکو شوێنی دەکەوین

ئەویش :

«نەکەی ئاوڕیان لێ بدەیتەوە ، باقسەکەیان بەراویتە بێت .. خۆزگە سەدەیەکی دی لەتایك دەبووم ..»

شێرکۆ هەرچەندگوڕی دەتایە بەرخۆی ، چاوی نەدەبینا ، ئـــازای گیانی دەتگوت بزمار ڕێزکراوە .

«کوڕە خۆ هەر لەباسی دێوو درنجەکانی باپیرم دەچێت ..»

(کوڕو کاڵی گوندتانرەنگێ تادەنیشتین ، شەوگار تـــــەواو را دەکشا ، هەر کاکەو دەیویست زات و جەسارەتی ئەوی دی بناسێت .. ئێستاش چاکم لەبیرە ، شەوێکی سەخت و تۆفی مانگی دووی ساڵێك بوو

ئامادەکردن و ساغکردنەوەی یوسف محەمەد بەرزنجی

٦٧ ـــــــ

هونراوە

شەمەدکەرم

١/ ئارام
نزەمکەیەکی گەریدەی پیرۆز
لە گشت ڕێیەک و .. هەموو مالێک دا
چرایەک بوو
لە گشت چیایەک و .. قەڵا باڵێکا
ئەستێرەیەک بوو
بۆ گشت ڕێ و بانێ ڕابەرێ بوو
« ئەنگی هەڵۆ » کورد بە دوا فارگونی دڕان و
گلکۆیەکی پیرۆزی بۆ کردینەوە باری و
ئاوەڕانی نا ئارام ..

٢/ تابلۆیەکی هونەر
لەندنی ڕەش و ڕووت بە کیان گرت و
ڕووی لە کارگە شەپۆلی قین و توڕەیان
لەڵ دەرپشت ..
کاتێ گەیشتنە بەر کارگە
هاواری بڕی پرولیتار
بڕۆخێ بوو ڕۆژا
بوو بە شەستەبارانێ و
لە هەوری بیریان را دابارا

٣ / مەرگ
لە ئێرانا
سندانێکی چاکۆلەی کورد
لە ئێوانا هاواری بۆ یاسداری برد
لە بری ئاو
تۆپەلە قرقوشمێکی بە گەروا کرد ..

٤ / ئاڵا
جلەوی ئاسەکانم دایە دەم
ئێشکی نەردەبەری ئێوارەیەک
وەستم هەرچی زەینی خۆی هەیە
بیکا بە دێنەر و لە ئەلبوی
ژانەکانمانی بێ بهێلێ ..
گانی خەمەکانم گەیاندەوە
لە گەڵ بەیات و گزنگی هەناوەکی نوێ دا
لۆچکی خۆێنی سەرد کاوێیە بەفرەوە
گوڵی هۆرانێ بۆ هێناسەوە ..
منیش هەر ڕێگایانم لە تابلۆیەکی جوانا
کرد بە ئاڵا و
کردم بە بەرۆکی چەوساوە
زەردە هەڵگەڕاوەکانا ..

شەوگەرمێ / ١٩٨١

هونەر چی یە؟

نوسینی تۆلستۆی .. وەرگێڕاوی مستەفا نەجمەدین

ئەگەر وا تای جوانی کە سەرتاپای بابەتەکەی ئێستەیە بوخت نەبێت و بەلامانەوە پەسند نەبێت، کەواتە هونەر چی یە؟ دوایین و شیاوترین ئەو پێناسانەی کە بلوێ تێ یان بگەین و لە وا تای جوانی جوێ بن ئەمانەن :

هونەر چالاکیەکە لە دۆخی حەیوانی دا . لە هەستی جنسی و ئارەزووی باری کردنەوە وەدی دێت، (پێناسەی میللەر-داروین سینسەر)و هەڵچونی بەتام و چێژی وزەی عەسەبینی لەگەڵ دایە (پێناسەی گرانت ئالن) ئەم پێناسەیە لەسەر بنچینەی پێگەیشتنی ئەرکی ئەندامەکان (فیزیولوژیك) . یا هونەر سەرهەڵدانی هەستێکی بەهێزە لە ئادەمیزاد دا . ئەو سەرهەڵدانە بەڕواڵەتە، بەهۆی ، هێڵەڕەنگ جم و جۆڵ و ئیشارە ، دەنگ وووشە پێك دێت . (پێناسەی ورون) .

پێناسەی ناوبراو پێناسەیەکی ناقیکارانەیە . بەپێی دوایین پێناسە کە (سولی) خستوویەروو، هونەر وەدیهێنانی بابەتێکی نەگۆڕ یا کرداڕێکی کاتی یە کە نەك هەر دەتوانێ تام و چێژێکی کاریگەر لە داهێنەرەکەی دا

وەدی بێنێ ، بەڵکو کارێکی بەتامیتر بێ هیچ جۆرە سودێکی شەخسی ، دەکاتە سەر بینەران یا بیسەران .

لەگەڵ ئەوەشدا ئەم پێناسانە لەو پێناسە میتافیزیکیانەی لەسەر بنچینەی جوانی دامەزراون پێکەوتوونترن بەڵام لەهیچ رووبەکەوە وردبینیان تێدا نییە ، پێناسەی یەکەم پێناسەی پێگەیەندنی بابەتێکی فیزیولوژیکی ناتەواوە ، ئەوبتر بەو بەڵگەیەی لەبارەی خۆیەوە وا ئاماژەی چالاکیەی کاکڵەو ناوەڕۆکی ڕاستەقینەی هونەر پێناگەیێنێت ، بەڵکو لەمەبەدەئی هونەر دەدوێت ئەگەر پێناسەی هونەر لەسەر بنچینەی ئەو کارنێکردنە فیزیولوژیەی دەگرێتە سەر سیستەمی لەشی ئادەمیزاد بگرێت ناتەواو دەردەچێت چونکە : ئەم پێناسەیە دەتوانێ زۆر چالاکی تری مرۆڤایەتی بگرێتە خۆی وەک «جوان ناسی» یە نوێیەکان جل و بەرگ و بۆنی خۆش بگرە خواردنیش بە هونەر لەقەڵەم دەدەن . پێناسەی تاقیکاری کە هونەر لەدەرکەوتنی ئەو هەستە تووندانەدا کە شارا وەن دەدوزێتەوە ، ناتەواوە ، بەو بەڵگەیەی دەگونجێ ئادەمیزاد بەیارمەتی ئەو هێڵ و ڕەنگ و دەنگ و ووشانە هەستەکانی خۆی دەربڕێت بێ ئەوەی بەهۆی ئەم دەربڕینەوە کاربکاتە سەرکەسانی تر کەواتە ئەم نواندن و دەربڕینە نابێتە هونەر .

پێناسەی سێ یەمیش وردبینی نی یە چونکە بەپێی ئەو پێناسەیە لەگەڵ بەرهەم هێنانی ئەو بابەتانەی تاموچێژ دەدەن بەدەستهێنەر بێ هیچ سوودێکی شەخسی کارێکی بەتام دەکەنە سەر بینەران و بیسەران ، دەتوانین سیحرو جادو جوڵانەوە ژمناستیکی و چەندان چالاکی تربێنە کە هونەر نین بە هونەر لەقەڵەم بدەین . بە پێچەوانەشەوە زۆر بابەتی تر کە کارێکی دڵتەزێنن دەکەنە سەرمان و بێ سێ و دوو ئاکارێکی هونەرین ، دەبێ بە هونەری نەقەڵەم نەدەین . بۆ نمونە دیمەنی خەماوی تێکەڵ بەلاساری و هەڵاوەیی کە لە پیاهەڵدانی

هەولێر کتێب

شاعیرانەدا بەدی دەکرێن دەبێ بە هونەری دانەنێین .

ناتەواوی تێکرای ئەم پێناسانە لەوەدایە کە تێکرایان وەک پێناسە میتافیزیکیەکان ئامانجی هونەر لەتام وچێژەکەیدا دەدۆزنەوە نەک لەپلەو ئەو مەبەستەی کە هونەر لەژیانی مرۆڤ و مرۆڤایەتی دا هەیەتی .

بۆ ئەوەی هونەر بەوردی پێناسە بکەین ، پێش هەموو شتێک پێویستە وەک هۆیەکی تام و چێژ بۆ یەکە لەدوای یەکانی ژیانی مرۆڤایەتی دابنێین .

ئەگەر ئاوا سەیری ژیانمان کرد ئەوا ناچار دەبین هونەر بە یەکێک لە هۆیەکانی پەیوەندی نێوان ئادەمیزادەکان دابنێین .

هەر یەکێک لەبەرهەمە هونەرییەکان ، ئەو لەنجامەی هەیە کە کارتێکراوی بەرهەمە هونەرییەکە لەگەڵ داهێنەرەکەی و لەگەڵ تێکرای هاوچەرخەکانی یەا ئەوانەی پێش یا دوای ئەو کە کەوتونەتە بەر ئەم کارتێکردنە پەیوەندییەکی تایبەتی پەیدا دەکا .

وەک چۆن " ووتە " بیرورای تاکیکردنەوەی مرۆڤ دەگوێزێتەوە و یەکێکە لە هۆیەکانی یەکێتی و هاوکاری نێوان مرۆڤ ، هونەریش رۆلێکی ئاوا دەگێڕێت . ئاکاری تایبەتی ئەم ئامرازەی پەیوەندی کردن کە لە ئامرازەکەی تری " ووتە " ی جوێ دەکاتەوە ، ئەوەیە کە مرۆڤ بە یارمەتی " ووتە " بیرورایەکانی خۆی و بەهۆی هونەرەوە هەستەکانی دەگەیەنێتە کەسێکی دی .

چالاکی هونەر کەوتۆتە سەر ئەو ئامادەییەی مرۆڤ هەیەتی لەمەر وەرگرتنی هەستەکانی مرۆڤێکی دی لەڕێگەی بیستن یا دیتن ، دەتوانی هەمان هەست و ئەندێشەی ئەو مرۆڤە هەست پێ بکات .

نموونەیەکی زۆر سادە دێنینەوە : یەکێک پێی دەکەنێ لە پێکەنینی ئەوەوە یەکێکی دی هەست بە شادمانی دەکات . دەگریا ئەوەی گوێ بیستی گریانەکەی بێ خەم دای دەگرێ ، ڕقی هەڵدەستێ و ئۆقرەی لێ هەڵدەگیرێ . یەکێکی

دی که ده‌یبینی تووشی هه‌مان حالّه‌ت ده‌بی .

یه‌کیك به هه‌لّمر و که‌وت و ئیشاره‌ته‌کانی خوّی ، به هات و هاوار ، گورج و گوّلّی و سه‌رگه‌رمی ، بریار یا بیره‌وه‌ریه‌ تالّه‌کانی ده‌گیّریّته‌وه ، ئه‌م حالّه‌ته ده‌روونیه‌ی ئه‌و ده‌یگویّزیّته‌وه بوّ که‌سیّکی دی یه‌کیّك ئازار ده‌چیّژ ، ئازاره‌که‌ی به ئاهو ناله‌ ده‌رده‌برِیّ ، ئه‌م ئازاره ده‌گویّزریّته‌وه بوّ ئه‌وانی دی . یه‌کیّك هه‌ست به‌شادمانی ده‌کا ، ترسی ئابرووچون و سه‌رسامی ، ترس ، ریّز دانانی خوّی بوّ شتومه‌ك و بابه‌ته‌کان و که‌سانی دی و دیارده تایبه‌تیه‌کان ، ده‌رده‌برِیّت ، ئه‌م حالّه‌ته ده‌گویّزریّته‌وه ناو ئه‌وانی دی ، ئه‌وانیش هه‌ست به‌هه‌مان شادمانی ده‌که‌ن ، ترسی ئابرووچون و سه‌رسامی ، ترس و ریّزدانان بوّ هه‌مان شتومه‌ك و بابه‌ته‌کان ، که‌سان و دیارده‌کان ، ده‌که‌ویّته دلّی ئه‌وانیش .

له‌سه‌ر ئه‌م ئاکاره‌ی مروّڤ واته وه‌رگرتنی هه‌ستی که‌سانی تر ، هونه‌ر دامه‌زراوه

هه‌ر که مروّڤیّك هه‌ستیّکی خوّی به روانین و به یارمه‌تی ئه‌و ده‌زگانه‌ی وه‌یان دیّنیّ راسته‌وخوّ بیّ وچان له‌و کاته‌دا که هه‌سته‌که‌ی ده‌رده‌برِیّت بیگه‌یه‌نیّته یه‌کیّکی دی ، یا باوێنك بداو باوێنك دانه‌که‌ی ببیّته هوّی باوێنك دانی یه‌کیّکی دی ، که‌یّ ده‌که‌نیّ یا ده‌گریا یه‌کیّکی دی بیّنیّته پیّکه‌نین یا بیخاته‌گریان یا که ئازار ده‌چیّژیّ ببیّته هوّی ئه‌وه‌ی یه‌کیّکی دی ئازار بچیّژیّ .

ئه‌وانه هیچیان هونه‌ر نین

هونه‌ر ئه‌و کاته سه‌رهه‌لّده‌دا که مروّڤیّك به مه‌به‌ستیّکی گواستنه‌وه‌ی ئه‌و هه‌سته‌ی له ده‌روونی دابووه زیندووی بکاته‌وه و به یارمه‌تی جه‌ند نیشانه‌ی زانراوو به‌رِواله‌ت ئاشکرا بیخاته روو

لیّره‌دا نمونه‌یه‌کی زوّر ساده دیّنیّنه‌وه : منداليّك له‌کاتی تووڕ بوونی به تووشی گورگیّکه‌وه ترسابیّت . بوّ ئه‌وه‌ی ئه‌و تووڕ بوونه بگیّریّته‌وه و هه‌مان هه‌ست که له‌خوّی دا وه‌دی هاتووه له

هه‌واڵنامه‌ی گۆڤاری

نووسەری کوردستان

وەرگێڕاو ـــ

کەسانی دی دا وەدیبێنێ ، خۆز و حاڵەتی خۆووبارودۆخی دەرو بەرو دارستان و بێ ئاکایبەکەی بێتر تووڕ بروونی و ئینجا موڕەو هەڵس و کەوتی گورگەکەو ماوەی نێوانیان و شتەکانی تر بەپاس دەکات .

ئەگەر منداڵەکە دووبارە لەکانی گێڕانەوەی روودا وەکەدا هەمان هەستی روودا وەکە لەخۆی دا زیندوو بکاتەوەو بیگەیەنێتە بیسەران و ببیتە هۆی ئەوەی ئەوانیش بە هەمان قۆناغی هەستدا تێ بپەڕن و ئەوەو هونەرە .

خۆ ئەگەر منداڵەکە گورگەکەشی نەدیبێ بەڵام زۆرجاران لە گورگ ترسابێ و بیەوێ ترس بخاتە دڵی ئەوانی دیکەوە لە پێناوی ئەم مەبەستەدا ڕووداوەکە هەڵبەستێت و بەپێوەیەک لە بارەوە بدوێ کە هەمان ترس بکەوێنە دڵی بیسەرانەوە ئەوەش هەر هونەرە .

هەروەها کەسێک کە بەواقعی یا بەخەیاڵ هەستی بەئازارێکی سامناک یا تام و چێژێکی دڵگیر کردبێ و ئەم هەستانە بەجۆرێکی وا بخاتە سەر تابلۆی وێنەکێشان و پارچە مەرمەرێک کە بچڕێتە دڵی کەسانی دیکەوە ئەمەش هونەرە .

هەر بەم شێوەیە ئەگەر کەسێک هەست بە گورج و گۆڵی ، ئادمانی ، خەم ، بێ هیوایی ، سستی ، بیرەوەری تاڵ بکات ، یا بیانکاتە خەیاڵ و یەک یەک بێ یان دابێ و دوایی بە ووشە بە شێوەیەک نیشانیان بدات کە کاربکاتە سەر بیسەرانوئەوانیش بەهەمان قۆناغی هەستی ئەودا تێ بپەڕن ، ئەمەش هونەرە .

هەستی زۆر لێکجوێ ، بەهێز ترین و لاوازترین ، گرنگترین و پووچترین ، باشترین و خراپتر بنیان ، تا ئەو کاتە بابەتی هونەرن کە بەدڵی خوێنەروبینەرو بیسەرنا بچن . هەستی لەخۆ بوردوون و خۆبەدەستەوەدان لە بەرامبەر چارەنووس یا خودا وەند کە وەک درامێک گوێزراوەتەوە ، یا خۆشەویستی کە لەداستان دا باسی دەکرێ ، یا هەستی هەوەس بازی کە لەوێنەکێشان دەردەکەوێ ، یا

هەستی گوڕ وگۆڵی کە لەئاوازی
مۆسیقا سەرهەڵدەدا ، یا هەستی
ئادمانی کە بەهۆی سەماکردنەوە
بێدار دەبێتەوە ، یا هەستی
گاڵتەجاری کە بە داستانی
گاڵتەجاری بێدار دەبێتەوە ، یا
هەستی هێمنی کە دەشت و دەری
دوێنێ یا لای لایەی سەربێنکە
دەبات بە ئێمە ، ئەوانە
هەموویان هونەرن .

ئەو کاتەی بینەران وبیسەران
هەست بەهەمان هەستی ئەکتەرەکە
دەکەن ئەو کاتە هونەرمان
لەبەردەستە .

چالاکی هونەر ماناى : مرۆڤ
هەستی بێووی لەخۆی دا زیندوو
بکاتەوە بەهۆی هەڵبژاردن و کەوت و
ئیشارەت و هێڵ و ڕەنگ و دەنگ و
نەخش و نیگارو ووشە بیخاتە دڵی
کەسانی ترەوە . هونەر چالاکیەکی
مرۆڤانەیە و بریتی یە لەوەی
کە : مرۆڤێك بەوریایی ، بە
یارمەتی نیشانەی دیاری کراو
هەستی خۆی بخاتە دڵی کەسانی
دیکەو بە شێوەیەك کەهەمان
هەست لەواندا وەدی بێت و بە
هەمان قۆناغی هەست دا تێببەرن
کە ئەو پێیدا تێپەڕیوە

هونەر وەك میتافیزیکیەکان
دەڵێن سەرهەڵدانی هیچ خەیاڵ و
نیشانەیەك یا دڕەوشانەوەی جوانی
یا خوداوەندنیە . هونەر وەك
فیزیۆلۆژیستە جوان ناسەکان
بروایان بێ یە" یاری نیەکە
مرۆڤ لەوەدا ڕێگە بۆ وزەی
کۆکراوەو لەخۆ زیادی چۆڵ بکات
هونەر ڕوالەتی چەند هەستێکی
سەرکێشە کە بەچەند نیشانەیەکی
ڕووکار خۆیان دەنوێنن نیە .
هونەر بەرهەم هینانی بابەتی
دڵڕفێن نیە . لەهەر گرنگتر
تاڵم و چێژ نیە بەڵکو :

ئامرازی پەیوەندی نێوان
مرۆڤە ، بۆ ژیانی مرۆڤ بۆ
چوون بەرەو بەختەوەری تاکە
کەس و مرۆڤایەتی بابەتێکی
پێویستە ، چونکە مرۆڤ بەهەستی
یەکسانی پێکەوە دەبەستێ

هەربەو شێوەیەی مرۆڤ
ئامادەیی تێگەیشتنی ئەو بیرو
ڕایانەی هەیە کە بە ووشە
دەخرێتە ڕوو ، دەتوانێ ئەوەی
کە مرۆڤایەتی لە ڕابوردوودا لە
تاکاڕو بیرکردنەوەدا خستویەتە

هێواڵتاری گێڕ

کار وەریبگری . ئەمڕۆش بەهۆی ئەو ئامادەییەی کە ئەیبردن بە بیروڕای کەسانی تردا هەیەتی دەتوانی لەجاکیە دیکریەکاندا بەشداری بکات و لەژێر سێبەری هەمان ئامادەیی لە بیروڕای خۆی و ئەنجامەکانی وەرگیراوەکانی بگەیەنێتە هاوچەرخەکانی و نەوەکانی داهاتوو . ئێستا دەڵێین:

لەبەرئەوەی مرۆڤ ئەو ئامادەییەی هەیە کەلە ڕێگەی هونەرەوە دەستونەستی هەڵگری وەرگرێت . ئەم ڕووەوە دەتوانێ دەستی بگاتە ئەو هەستانەی پێش ئەو مرۆڤایەتی پەی پێ بردووەو هاوچەرخەکانی ئێستا هەستی پێ دەکەن و ئەوەی هەزاران ساڵ لەمەوبەر ئادەمیزادەکانی پێسوو هەستیان پێ کردووە . لەهەمانکاتدا دەتوانی هەستەکانی خۆی بگەیەنێتە هەڵگی دی .

هەرکاتێك مرۆڤ ئامادەیی تێگەیشتنی بیروڕای پێنیەتانی نەبوو کە لەبۆنەی ووشەو زماندا دارێژراوە و نەیتوانی ئەوەی بەبیری دادێ بیگەیەنێتە کەسانی تر نەوا گیاندارێکە وەك ئاژەڵو لەئاکاری (کاسپارهوسر) دایە . ئەگەر مرۆڤ ئامادەیی وەرگرتنی هونەری نەبایە هێندا هەر لە ئۆجی وەحشیەتی دا دەمایەوە لەوەش گرینگتر بەربڵاو نووزمن بەیەك دەبوون .

ئەم ڕووەوە چالاکی هونەر ڕۆژ گرینگەو هەمان بایەخی چالاکی (وردنە) ی عەیەو بەهەمان شێوەش گشتی یە .

هەروەك چۆن (وردنە) ئەك هەر لە ئاموژگاری و ووتارو کتێب دا بەڵاکو لەهەر باسێك دا کە بیرو ئانی کردنەوەکانی خۆمانی پێ لەگەڵ بەکەسەر دەگوزینەوە ، کارمان پێ دەکا ، ئاواش هونەر بەمانای فراوانی ووشەکە ـ لەتەواوی ژیانی ئێمەدا ڕێنەدا دەکوتێ . بەڵام ئێمە تەنیا هێندێك دیاردەی ئەم هونەرە ـ بەمانای بەسەر تەسکی ووشەکە ـ بە هونەر دادەنێین .

هەرچی لەژێر ناونیشانی هونەردا لەسەر ئانوو کۆنسێرت و

ئایارتمان و به‌یکه‌رو هونراوه‌و
داستان ده‌ببینین و ده‌یبیستین و
ده‌یخوێنینه‌وه به هونه‌ر لـــه
ته‌لّه‌می ده‌ده‌ین . به‌ڵام ئه‌مانـــه
هه‌مویان به‌شێکی بچوکن لـــه‌و
هونه‌ره‌ی له‌ژیانماندا دۆستانـــه
له‌گه‌ڵ یه‌ك بێ‌ ده‌ژین و رازی
دڵمانی بۆ ده‌رده‌برین . ســـه‌ر
تاسه‌ری ژیانی مرۆڤ بره لـــه
هه‌موو جۆره ده‌سکه‌وتێکـــــی
هونه‌ری له‌لای لایه‌ی سه‌ربێکـــه‌و
نوکته‌و ڕووکاری خانوو و جل و
به‌رگ و که‌ل و به‌لی ئیش کردنه‌وه
بگره تا ده‌گاته کۆڕی کلێســـا و
پرسه‌ی ژیانی هه‌مووی به‌چالاکـــی
هونه‌ری داده‌نرێ . له‌به‌رئـــه‌وه‌ی
ئێمه هونه‌ر به‌مانا به‌رته‌سکه‌که‌ی
وه‌رده‌گرین هه‌ست به‌وه ناکه‌یـــن
که تێکڕای ئه‌و چالاکیانـــــه
ده‌گرێته‌وه که هه‌ست و نه‌ستـــی
مرۆڤایه‌تی ده‌گوێزنه‌وه . ته‌نیا
به‌وانه ده‌ڵێین هونه‌ر که له‌بـــه‌ر
هۆیه‌ك یا چه‌ند هۆیه‌ك لـــــه‌و
چالاکیه مه‌زنه‌ی جوڕ ده‌که‌ینـــه‌وه‌و
گیانی نرخ و مانای به‌بـــــه‌ردا
ده‌که‌ین .

له‌هه‌موو قوناغه‌کان دا مرۆڤ نرخ و مانایه‌کی وای بۆ ئـــــه‌و چالاکیه داناوه که هه‌ستی ژیانی خه‌ڵکی گواستۆته‌وه‌و به‌سه‌ر ، ئێمه‌ش ئه‌م به‌شه بچوکه‌مان به‌مانـــای به‌رفراوانی هونه‌ر وه‌رگرتوه .

ناودارانی پێشوو ، سوکرات و ئیفلاتون و ئه‌رستۆ ، به‌یامبه‌رانی گاورو جوله‌که‌ی سه‌رده‌تایی ئاوا سه‌یری هونه‌ریان کـــــردووه . موسولمانه‌کانیش وای تێده‌گه‌ن ، خه‌ڵکی ژیانی ئیستاش هه‌ڵاوایان وه‌رگرتووه .

هه‌ندێك له ماموستایانـــی مرۆڤایه‌تی وه‌ك ئیفلاتون لـــه کتێبی " جمهوری " یه‌که‌یـــدا و گاوره‌کانی سه‌رده‌تایی و موسوڵمانه‌کان و ئاگر به‌رستـــمـــان " ته‌واوی هونه‌ر یـــــان ره‌تکردۆته‌وه .

ئه‌وانه به‌پێچه‌وانـــه‌ی ڕای ئێستا - که به‌پێی ئه‌و ڕایـــه هه‌موو هونه‌رێك تا ئه‌وکاتـــه‌ی تامی تێدا مابێ هونه‌ره - لـــه ڕوویه‌کی دیکه‌وه به هونـــه‌ردا ده‌ڕوانن و ده‌ڵێن : له‌به‌رئه‌وه‌ی هونه‌ر به‌پیچه‌وانه‌ی " ووتـــه " که ده‌توانین بڵێین نابیـــرێ -

هەولێر کتێبخانەی

نووسەری کوردستان

وەرگیراو ـــ

* کاسپر هوسر : لاوێکی ئەڵمانیە کە پەیدابوون و شوێنی لەدایک بوونی نەزانراوە .

عاشقی ئه‌و

ماکسیم گۆرکی — سامی دشۆرش کردویه‌تی به‌کوردی

سه‌وڵنامه‌ی کتێب

رۆژێکیان .. ئاشنایه‌کم ئه‌م سه‌رگوزشته‌یه‌ی بۆ گێرامه‌وه :

سه‌رده‌مێ قوتابی دانشگا بووم له مۆسکۆ، وا رێکه‌وت بـــــوو ئافره‌تێکی له‌هستانیم هاوسێ بێ - ده‌زانی ده‌ڵێم چـــــی ب... - تیریزا - ی ناوبوو ...ئافره‌تێکی ره‌نگاڵه‌ی بالا به‌رزی ئه‌نـــدام درشتی برۆ چڕی روخسار ترش و تاڵ بوو ...ده‌م‌وچاوه‌که‌ی ئه‌وه‌نـــده هیلاک ده‌ڕگوت به‌ته‌ور تاشراوه . چاوه تاریکه‌کانی پڕته‌وێکـــــی حه‌ویانی یان تێدا ده‌ره‌وشایه‌وه . هه‌رکه ده‌نگه نه‌رمه‌که‌یـــــم ببیستبا یان ڕۆینه به‌نازو فیزو له‌ش گرژو بیماویه‌که‌یم بدیبـــا دڵم ده‌کوته غایله .. ژووره‌که‌م که‌وتبوه نهۆمی سه‌ره‌وه به‌رانبـه‌ر ژووره‌که‌ی ئه‌و ، که ده‌مزانی ئه‌و له ژووره‌که‌ی خۆیه‌تی ، قخـــــر ده‌رگه‌ی ژووره‌که‌ی خۆمم دا ده‌خست .. بێگومان ئه‌مه‌ش به‌ده‌گمه‌ن ڕووی ده‌دا .

که جارجار به‌ڕێکه‌وت له‌سه‌ر پێپێلکانه‌که یان له‌ناو حه‌وشه‌کـــه تووشی بها تبام بێکه‌نینێکی تفت و به‌دخوانه‌ی تێده‌گرتم .. یـــــان ئه‌گه‌ر هه‌ر به‌ڕێکه‌وت ڕوو به ڕووی یه‌کدی بها تبایینه‌وه .. جـــاوی

نووسەری کوردستان
وەرگیراو ـــــــ

ئامادەکردن و ساغکردنەوەی یوسف محەمەد بەرزنجی
٨١ ـــــــ

نووسەری کوردستان

چیرۆک ـــــــ

۸۳ ـــ

ـ جی ی؟

ـ تۆ بزانە چەند بێ ئیدراکم ؟ ئەمەیان بۆ من نیە .. کاکـــــــی ئوتابی .. بمبوورە .. بۆ دۆستێکمە .. هەڵبەتە نەک ئۆســـــت بەڵکو بۆ ئاشنایەکمە .. بەڵێ مرۆڤێکی ئاسنا ئەویش وەک مـــــن ـ تیریزا ـ خاوەن دڵێکی هەڵم و میهرەبانە .. بەڵێ .. تـــــۆ بڵێی بتوانێ نامەیەک بۆ ئەم تیریزایە بنووسێ ؟ .

تەماشایەکم کرد .. ڕوخساری شێواوبوو .. دەستەکانی دەلەرزین .. سەرەتا نێنە گەیشتم بەم ئاماژەوو دەرکم بدەمەلەکە کرد . گووتم :

ـ خاتوون .. بزانە .. نەکەسێک هەیە بەناوی پۆلەر و نەکەسێکیـــتر هەیە بەناوی تیریزا .. تۆ منتە دروێەک ڕێک دەحەیت ودەیخەیتـــە بەر دەستم .. داوات لێ دەکەم ئیتر بەهیچ شێوەیەک ئەزیەتـــم نەدەیت .. من لەگەڵ تۆ هیچ جۆرە ئاشنایەتیەکم نیە .. تێگەیشتی؟

تـــووشی سەرسوڕمانێکی لەپڕهات .. ڕەنگی هەڵبزرکا . بێ ئـــەوەی لە جێی خۆی جوڵە بکابە شێوەیەکی سەیر پێی لە پێ دەدا . لـــە حەزمەتان دەستی خستە سەر زاری وەک ئەوەی دەیویست قسەیەک بکـــا و نەیدەتوانی .. چاوەڕێ بووم بزانم مەسەلەکە دەگاتە کوێ .. لـــەپڕ بۆم دەرکەوت بە هەڵەجووبووم لەوەی کەوام دەزانی دەیـــــــەوێ ئالوودەی کارێکی ناشیرین و نادروستم بکات .. بەڕاستی بۆم ئاشکرا بوو کە مەسەلەکە شتێکی دیکەیە .

هەولێر ئەمەی کتێب

زمانی هاتە گۆ (کاکی قوتابی) لەبر دەستەکانی خۆی بەملاو ئەولادا هێناو بردو ئێجا بەتوندی بەرەو دەرگاکە گەرایەوەو چووە ژوورێ .. دیار بوو هەستێکی ناڕەحەت و ئازیەت بەخۆ چنگی لە مێشکی گیر کردبوو من هەستامە سەر پێ . گوێم هەڵخست . گوێم لێ بوو بەتوندی دەرگاکەی قەپات کرد .. منداڵی بێچارە .. بە تەواوەتی بۆم ڕوون بووەوە کەزۆر تووڕە بووە .. مشت و مڕێکم لەگەڵ خۆم کردو خۆمم ڕازی کرد بەوەی بچمە لای - تیریزا - و دڵی بدەمەوەو بیهێنمەوە ژوورەکەم و هەر چیەک بخوازێ بۆی بنووسم ..

چوومە ژوورەکەی .. لەئاوڵەولای ژوورەکەی ڕامام .. تیریزا لە پشت مێزەکەی دانیشتبوو .. هەنیشکی دابووە سەر مێزەکەو سەریشی خستبووە نێو هەردوو دەستی ..

گوتم : گوێت لێ بێ .

هەستایە سەرپێ .. چاوەکانی ئاگریان لێ دەباری .. لێم هاتە پێش دەستی نایە سەرشانم و دەستی کرد بەورتەورت و بۆڵە بۆڵ ئەوەی ڕاستی بێ .. بەدەنگە نەرۆتر سناکەکەی ناڵاندی :

- گوێت لێ بێ .. باپێت بڵێم .. ڕاستە نە پۆڵس وجودی هەیە و نە تیریزا .. بەڵام ئەم لەوجود بوون و نەبوونە چ بەیوەندیەکی بە تۆوە هەیە ؟ ئایا قەڵەم خستنە سەر کاغەز کارێکی زەحمەتە بۆ تۆ ؟ ها .. ؟ بەڵێ ؟ تۆبڵێ ؟ ئەی کورە موزەردە چکۆلانەکە تۆبڵێ ؟ ڕاستە هیچ کامێکیان وجودیان نیە .. نە پۆلس و نە تیریزا ، نەنها من هەم ، تۆ ئەم مەسەلەیە چاک دەزانی و خۆت ئەم کارە بێهودەیەت دروست کردوە .

گوتم : - بمبورە .

بەڕاستی سەرجەمی ئەم ڕەفتارو هەڵسوکەوتانەی جێگەی سەرسوڕمان بوون .

- چی ی؟ دەڵێی پۆلس لەکارەکەدا نیە ؟

- بەڵێ ..

ئامادەکردن و ساغکردنەوەی یوسف محەمەد بەرزنجی
۸۵ ـــــــ

نووسەری کوردستان
چیرۆک ـــ

مردوه • ئاشناکه‌م سوته‌کی جگه‌ره‌که‌ی داته‌کاندو نیگایه‌کی شه‌مگینانه‌ی بریه ئاسمان و گووتی (به‌لێ •• به‌لێ •• چه‌ندی مرۆڤ شتی باشتر بچێژێ ئه‌وه‌نده‌و زیاتربێر تینووی شتی شیرینی ژیان ده‌بێ •• ئێمه‌ش له‌ئاو له‌ت و کوته‌کانی شه‌رافه‌تمان دا گیرمان خواردوه‌و خه‌ڵکانی دیکه له‌رواڵه‌تی خۆبه‌رستیمانه‌وه ده‌بینین و به‌هۆی پاکیزه‌یی ئاسمانیمانه‌وه ئه‌م شتانه ده‌رك ناکه‌ین) •

سه‌رجه‌می ئه‌م ڕووداوانه‌مان زاڵمانه‌و گێڵانه دێته پێش‌چاو ئێمه ده‌ڵێین چینه محرومه‌کان به‌ڵام کێن ئه‌م چینه محرومانه ؟ دڵم ده‌خوازێ بزانم که چینه محرومه‌کان جگه له خه‌ڵکانی خۆمان ئاسا هه‌ر ئه‌و ئێسك و گۆشت وخوێن و ئه‌ندامه‌یان هه‌یه ؟ ئه‌وه سالانه‌ها سالانه ڕۆژ له‌دوای ڕۆژ ئه‌مه ده‌ڵێین و ده‌یڵێینه‌وه و به‌ڕاستیش گوێمان بۆ گرتووه •• ته‌نیا خۆی ده‌زانێ که ئه‌م ڕاژه‌یه‌نهان و ئه‌زیه‌ته‌به‌خشه چی یه ؟ ئایا ئێمه‌ئه‌وه‌تێ‌ده‌گه‌ین که ئه‌م ڕاژه‌یه‌نهانه‌ی مرۆڤ به‌ڕوه‌ریه ؟

له‌ڕاستی ئێمه‌یش خه‌ڵکانێکی گرفتارین و ئه‌وه‌نده‌ی من چاوم بڕ ده‌کا ، ده‌بینم چۆن گڵاوینه‌ته زه‌ڵکاوی خۆبه‌رستی و خۆخۆیی یه‌وه •• به‌ڵام ئێستر به‌سه •• ئه‌م داستانه ئه‌وه‌نده‌ی چیاکان کۆنه •• تا ڕاده‌یه‌ك کۆنه که مرۆڤ ته‌رم ده‌کا بیڵێ •• به‌ڵێ •• به‌ڕاستی زۆر کۆنه •

---

(۱) ئه‌م چیرۆکه‌ی ماکسیم گۆرکی له‌گه‌ڵ بێنج چیرۆکی دیکه‌ی چوار نووسه‌ری مه‌زنی ڕووسی له‌لایه‌ن (ابراهیم ئه‌قلیدی) یه‌وه کراونه‌ته فارسی و له ده‌قی کتێبێکی (۸۱) لاپه‌ڕه‌ییدا به‌ڵاو کراونه‌ته‌وه • ئه‌م چیرۆکه له‌ده‌قه ڕووسیه‌که‌ی دا ناوی (عاشقی ئه‌و) ه (Her lover) به‌ڵام له ده‌قه فارسیه‌که‌ی دا بۆته (زنی تنها) •

(س • ش)

سێ شیعری کاڤافی

کارنامەی وەرگێڕاوە

«کۆنستانتین کاڤافی ۱۸۶۳ - ۱۹۳۳»

۱- ئارەزووەکان

وەک ئەو لەشە نازدارە سەرووبانەی
لەبێستا.. ڕۆژگار پێی لێ نادوێنێ
لە مەرگدانەی ئازادەکاندا..
وەک گابان بە مرێشک لێ داخراوە
گوڵە باخ لە زووەر سەریانە
گوڵە ڕازی لە دێر بێ یانە
ئارەزووەکان.. هەر دێرینەکانی
ئارەزووی سارد بووە
ئەو ئارەزووانەی..
نە بێ یان و نە بۆیان.. دێنەوە
ئەمانە...
شەوێکی بە تام
کاتێکی کامەران
گەشاندنەوەیەکی بەرەبەیانیان
بێ ناهەقیەکی

۲/ نەخێر

وەریا.. وەریانا سێکی(؟) بردە بۆ فەوتی
وایکەم بێ ئاگاکەشی.. هەرمیشە..

مژیلکی داگیرساوه‌ی ..
له‌ سه‌زاری سه‌ریم دا .. بۆ داناوه ..
تا ئاگای لێ بێ و بگه‌ڕێته‌وه‌ لای و
سایه‌ قه‌بی .
هه‌ستیشه‌ گوێی بۆ ڕه‌وشه‌ باهه‌ڵ هه‌ستاوه‌
به‌ڵام که‌ دایکه‌که‌م
دوم به‌ره‌و ڕێڕه‌وی نزیکه‌وه‌یه .
نزیکه‌ به‌ ئاگا که‌ ..
هه‌ستیانه
زاڵه‌ گه‌رتوانه
گوێی بۆ داگرتووه‌ و
دوانی
که‌ڕه‌که‌ی هاژیلکه‌ی دێ
ناگه‌ڕێته‌وه‌ باوه‌شی .

۳ - مژه‌کانی

له‌به‌رده‌ماندا .. ڕۆژه‌ نه‌هاتووه‌کان .. ڕه‌شتر بوون
ڕیزێک مژی داگیرساوه‌ن .
مژی گچکه‌ . ئاڵنوڕی . گه‌رم . زیندوه‌ .
ڕۆژه‌ ڕابردووه‌کانیش .. له‌ پشتیه‌وه‌ جێ ماوه‌ن
وه‌ک ڕیزێک مژی کوژاوه‌ن
نزیکه‌کانیان هه‌ستیانه‌ فتیله‌کانیان .. سه‌ر به‌ دوکه‌ڵن
مژی ساردن . نوراوه‌ن . چه‌ماوه‌ن .
نامه‌وێ بیان بینم .
دیمه‌نه‌کانیان ئازارم ده‌ده‌ن .

هه‌واڵنامه‌ی کتێب

نووسەری کوردستان
وەرگێڕاو ـــــــ

چیروک

گەشتی چۆلەکە

سەعید اللە پەروێز

هەوالنامەی کێبڕکێ

ئامادە نەبووی هەرگیز وا بوئایانی دەستە فەرمانڕەوایی ولاتی خەون و ئارەزوەکانت هەلگری.

بەتەما نەبووی ئەم وەرزە زاکاوی پەژموردەیەی ئێستای خەزانی تەمەنت و دەسبەردارى فرزندەکانت ببیت و سەری بر ئاشوب و سەودا سەریت بەرەو کێشوەری بێ پایانی غەریبی و خۆخواردنەوە هەلگری.

حەزیشت نەدەکرد کەس بە هەراسانی و نەداری و کەم وڕەیی بزانێ.

ناحەق نەبووی کێ بەقەد تۆ خەمی کوێرەوەری ئازاری بێ دەگەیاندوزانی تەنیایی ماران گەستەی دەکرد.

کێ ئەوەندەی تۆ ئاگری غوربەت بەگیانی فێر ببوو و بۆ تەنیایی خۆی دەگریا.

کێ وەکو تۆ رەهەبای گومان و قەلەق هەبیابانی حەسرەت و نامرادی پێ تەی دەکرد.

بۆیە هەمیشە خەونت بەنیشتمانێکی بێ زیندان و پایتەختێکسی

بێ جەندرمەوە دەدیت .
هەمیشە خۆزگەت بۆ دونیایەکی بێ تاوان و سروشتێکی بێ خەزان دەخواست .
شێت نەبووی ، سەیرانان کاتێ سەری بێ نەواییت دەنا پێش خۆ عەشقی لوتکە پێ نمایی دەکردی و تاسەی خۆ دوزینەوە پەلکێشی دەکردی .
بەڵام ئێوارانی جەژنی خولیای مانەوەو گۆڕەگیری بەسەریان دەکردیەوە .
دیار بوو هەوانیش زەرگەتەی پەیمانیت تێ دەوروژان و کرمی دوودڵی سەریان بتکۆڵ دەکردی .
گۆڕەپانی خۆت نەبوو ، خەتای مێژەزمەی ئەو گومانە نەفرەجایە بوو کە چۆکی گەفی بەسەر سنگەوە دانابووی و مێشك و ڕامانەکانی بەرزەفت دەکردی .
خۆت نەبووی ، دەنگی دووەمی ویژدانی نەخۆشبوو دەم نادەم بەنای بێ دەبردیە بەر وڕێنە .
(نەی نەوە ناکەم ، بەخاکێکدا ڕانابورم درزەکانی قووتم بدەن . لانادەمە ژێر ئاسمانێ هەڵمکێشی . ڕوناکەمە تولە ڕێیێ ووڕم بکا .
کێ لەوانەی ڕوێشتن گەڕانەوە ؟!
کێ لەوانەی گەڕانەوە ژیان ؟ !
کێ لەوانەی ژیاش ، پەیمانی بڕا بەیان نەبوو ؟ ! ...) .
ئای کاڵۆڵ ! تۆ هەرچەندی دەتهێنا و دەتبرد ، نەبوتیە کاڵا دەکرایەوە نە لەبنیشی دەرنەچووی . خۆت بەتەنیا تێ دەکەوتبوی بەڵام هی هەموانت بەکۆڵەوە بوو .
هەر وەك گرێ کوێرەی هەوداری ژان و بێ هودەیی هەموو ئەم دونیایە بە تەنی مەینەتی تۆوە نالۆکابێ . یان چارەنووسی هەموو ئادەمزادانی سەر ئەم زەمینە بەر فراوانە زەلیلی دەست

ڕاڕایی و ناکارامەیی تۆ بن . بۆیە هەر تەنیا خەمی حزبت لەبەر نەبوو ، ژان و بریندی تەواوی کڵۆڵانی ئەم دونیایەت خستبووە ناو تۆپێشەبەرەی کوچە ناوەخت و بێ سەرەنجامەکەت .

- ٢ -

ئەو شەوە تا خۆر چاوی لەبەندەنەوە هەڵێنا ، نەخەو بەری چاوانی گرتی و نەفرندەی ئۆقرەش ڕوو کردەوە هێڵانەی دڵت . هەر هەر ئەم تەنکیش و ئەو نەدکێشت دەکرد . خەیاڵ و ناڕەحەتی وازیان لێ نەدەهێنای ، جار جارە وەریان دەگێڕایەوە سەر گازی پشت ، دەکەوتبتە ئەستێرە ژماردن . لەسەرگوزشتەی داچوڕانی ئەستێران ووردە دەبوویەوە لەوڵاتی بێ سنوری ئاسمان ڕادەمای . لەپڕ دادەچڵەکای ، تەرپێکی سارد سەراپای گیانی دەخستبتە بن ڕکێفی خۆی . گەنو گوکانی جوتەکی ئێوارەت وەبیر خۆی دەهێنایەوە ، دەکەوتەوە بیرت کە چۆن سەر لەئێوارە ئەوبەت بەعەزاب و نائارامی خۆتەوە گیرودە دەبوو ، دەتزانی ئەو هێندەتا وەک تۆ بێنەو بەردەکانی ڕۆژگار جەربەزەی نەکردوە ، بۆیە وەک تۆ بەرگەی ژان و خوربەتی ئەو سەوەی بێ نەگیرا و هەر زوو سەری نانی نەنێشەو ئیمانی تەسلیمی نووستن و خۆ لەبیرچوونەوەکرد . بەڵێ ، ئەو ناگای بێ نە تۆدو لەدەوروبەری لەدونیاش بڕیبوو .

حەزت دەکرد بیداری کەیەوە . بەڵکو دەسبارێکی ئەو خەمە قورسەت لەگەڵ بگرێ . ڕاستدەبوویەوە جوار چەکەلێی دادەنیشتی . ئاورێکتالی دەدایەوە ، لێگای سەرنجێکی قوڵت دەبڕیە ڕوخسارە ماتەمکەی . بەنوستویش خەم و خەفەتی هەر بێتوە دڵدار بووە بە هەناسەی گەرمی دەتزانی دەروونی کز جۆش دەدا . بۆیە لە بریاری وەناگاهێنانی پاشگەز دەبوویەوە .

- (وەناگای نایێنم ، بابنوێ . با بەنوستن ژان و ئازاری ئەم ئێوارەیەی لەبیر ببێتەوە . خۆ ئەو نەیدەزانی خەم و ناڕەحەتی

چیە ئەگەر منیش نەبیام بەکەس و هاوەڵ) .

چاوت توند دەنوقاندە ڕوت وەردەچەرخاندەوە لای ئەو لات ، شەرم دای دەگرتی ، ناوچاوانت دەبووە کارێزی ئارەقە دەردان ئارەحەتی پتر تەنگی پێت هەلدەچنی و چوار دەوری لێت دەتەنی .

لەڕادە بەدەر سەر وەڕ دەبووی ، نەدەوێرای پتر بیر لە جوتەکی و جودایی بکەیەوە ، هەستت پێ کردبوو ئەو لەمیهرەبانی و خۆشەویستی بەولاوە چی لێکەی دەرحەق بەتۆ ڕەوا نەدەدیت .

هەر ئەو خۆشەویستی و میهرەبانیەی بوو . وای لێ دەکردی خۆزگەی نوستنی هەمیشەیی بۆ بخوازی ، ئەگەرچی دڵت بەروەستی نەدەدای هەندە بیر لە نوستنی هەمیشەیی بکەیەوە ، هەستت بەشەرمەزاری دەکرد لەئاستی ، هەرزوو لەو خەیاڵ و بیرکردنەوەیەت هەڵدەگرایەوە .

- (ئەو لەوە گەورەترە ئاکوکی و جەزرەبەی ڕۆژگار چۆکی نشوستی پێ دابێنێ و سەری وەرەو بەرگەگرتنی پێ دابنەوێنن ، نەء .. ئاشێ خۆزگەی نوستنی هەمیشەیی بۆ بخوازم ،) .

سەرسام دەبووی ، سەرسام تر ، دیسان داوی بێئەنەو بردەکانت تێك دەئاڵۆسکانەوە ، جارێکی تر دەکەوتیتەوە بەر زەبری شەپۆلی دەریای خۆخواردنەوە .

- ٣ - - ٣ -

لەبر چاوت کردەوە ، تازە خۆر سەری لەپەنجەرەی ئاسۆوە وە ڕوور نابوو، دیار بوو درەنجی خەو لەدووا سەعاتی پاش ڕاکشانی نیوە شەو زەفەری پێ بردبووی . نەتدەزانی کەی و چۆن بەپۆلەی هەستی وروژاوت نیشتبووە سەر وەشەی زبڕە خەوی هێندا بەتەواوی تەمی بەئۆکاویت نەڕەوی بووە و موچڕکەی غوربەت گیانی لەرزۆکی بەرنەدابووی . بەڵام بەچەشنی شەو هەراسان و بەژموردە نەبووی .

قوڵتر سەرنجی سروشتی سیحراوی بەربەیانت دەدا ، دوورتر لەتەوێڵی گەنمی بارستانیەتت دەڕوانی ، دیار بوو دەرکەوتنی گزنگ و هەڵفڕینی چۆلەکان ، بناغەی تەلاری ڕۆژگارێکی بەرزتریان بۆ هەلدەنای و نەخشەی سروشتێکی ڕۆشنتریان بۆ دەکێشای .

دامەزراندنی لقێکی هەولێر / یەکێتی نووسەرانی کوردستان

لەچوارچێوەی ئەو نەخشەو پلانەدا کەبەکێتی نووسەرانی کوردستان دوای هەڵبژاردنەوەی دەستێ بەڕێوەبەری نوێ دایناوێ زیاتر بەرزکردنەوەی ئاستی چالاکی ئەدەبیو ڕۆشنبیری لەڕۆژی ١٩٨٢/١٢/٢٠ دا ئەندامانی یەکێتی نووسەرانی کوردستان لە ناوچەی هەولێر بەئامادەبوونی سێ ئەندامی لیژنەی ئامادەکردن کۆبوونەوەیەکیان پێکهێنا و سەبارەت بەنەخشەی چالاکیەکانی یەکێتی نووسەران گفتوگۆیان کرد ، دوای ئەوەی لەلایەن ئەندامەکانەوە گەلێ بیروڕای جوان لەپێناوی پێشختنی یەکێتیا ئالۆگۆڕ کراو گەیشتنە ئەو بڕیارەی کە (لقی هەولیر/ یەکێتی نووسەرانی کوردستان) دابمەزرێنن و لەهەمووشی گرنگتر بڕیاردان لەسەر دەرکردنی (نووسەری نوێ) وەک گۆڤاری یەکێتی نووسەرانی کوردستان لقی هەولێر، تا ئان بەشانی نووسەری کوردستان و (گزنگ) ووشەی ڕەسەن و بێگەردی کوردی بلێسەدار تر کەن .

هەولاتامەی کێتێ

سروودی سەربڵندی

لە گەڵتانم دێم
ڕێگای سەختی دژوارم دەبڕێم
بە یادی دەستت لە ناو دەستی خەباتی دەدەم
دێم بۆ ... زنجیری ڕەنگاوڕەنگ
هەزاران هاڵەم دەگەڵە
لە بەر دەرگای هەسارەکانتان ئۆتێکە دەکەم
دەمبەم سێبەر ...
لێتان جیا نابمەوە
دێم و هەر هەنگاوێکی نزیک
بە زمانی ساواکانتانەوە دەڵێم
خەونی بێ هوودەی ڕابردوو جێ دەهێڵم
لە ناو هیلانەی دنالەکان هەڵدەفڕێنم،
دڵنیاکان لە ناو ڕێگای شەوگارا بەرەڵا دەکەم
بە نیگەرانم دەکەم بە مێرگ
کێوەکان دائەگیرسێنم

دڵی خۆینایم دەکەم فیودتی حەوانەوە بۆ
تیکۆشەران
ناهەناهی ژیانی مایە
ئەم سنوورە بێ لەزانە
جێی ناهێنم
لەگەڵتان دێم..
بە ناو ڕێژنەی گڕی فاشستەکان ڕۆتی دەبم
منیش وەک ئێوە نەترسم..
بەردەوامی هێزی شۆڕشگێڕی مەزن وگەورەم.
دێم و هەڵناێمەوە
لەقوڵایی هەموو ترسێ
لەگەڵتان دێم
لەناو گڕ بێچکەی تفەنگەکان
هەوڵدەی هەرکەوتن دەڵێم
دەڵێم و ناگەڕێمەوە

گڕێ کوێرەی بیرنکی زیندوو

ئازاد کاکەی سارد

بن میچی ژوورە تاریکەکەی خستبووە ژێر تەلەسکۆپی چاوەکانی یەوە .. خۆی و بن میچ و ژوورەکەی دەهێنندەی تر لاکەورە دەبوو .. هەر بستێك بڕوژیکتەرێکی تێدا هەڵدەکرد ، وەکو بیەوێ هەقی تاریکی یەکە بکاتەوە ،ئای ڕووناکی چەند پیرۆزە !! چەند جارێك ئەمەی گوتەوە ....

بیرەکان ئازاری ناخی دەدەن ، بەدەست خۆی نی یە ناتوانێت خۆیان لێ ڕزگار بکات ئەمجارەیان گەرمتر کەوتۆتە ژێری ...

ڕۆژێکی سارد بوو لەتەختی ژوورەکەدا کەوتبوو، غەڵبەغەڵبی دەنگەکان کاسیان دەکرد ،، ... بەقوولی دەیڕوانیە زنجیرەکەی دەست و پێی و لەگەڵ ناخی دا لە زۆرانبازیەکی گەرم دابوو ....

جار جارەیش نووکە شەقی سمێل سورەکان و نەرەی جەنابی محەقق و ئازاری بریندەکانی بەئاگایان دەهێنایەوە ،، سەری بەرز کردەوە ، زیاتر خۆی گرمۆلە کرد .. دەت گوت قورسی هەموو دنیا بەسەر پشتی یەوەیە ! ڕوانیە دەرگاکەو بەدەنگێکی چاوەڕوان نەکراو هاواری کرد ! گیانەکەم ! ئەوە تۆی !! دەنگێکی ناسکی

تاساو بۆی سەندەوە ...

ئەم جارەیان لەگشتجارەکانی تر بەهێزتر تەکانـــی دا ... زنجیرەکەی بەدوای خۆی دا کێش کرد ... کابرای فەسالّ تالّ کەوتـــە بەینیانەوە بە پێ لەقەیەك ئەمی لەجێی خۆی چەقاندو ئەویشی بـــە چەپۆکێك لەسوچەکەی ئەوسەر توندکرد ...

شریان لەبەردا بڕیبوو.. لاشە نیوە ڕووتو پرچە ئالۆزەکەی لەگەڵ ووردە بریـنەکانی دەم و چاوی دا تابلۆیەکی ئەوتۆیان لەمێشکـــی ئەمدا نەخشاندبوو کە بەئاسانی لەبیری نەدەچووەوەو هـــەمـــوو سەر هەڵبڕینێك مێژووی ڕەش و لاپەڕەی ڕیسوایی فاشیەکان و داستانی دڵێڕی ئەوی دەنووسیەوە ... بەم حاڵەیشەوە پێش ئەم هاتە گۆ : دیمەنی من نەتبەزێنێ ... ئێرە سەنگی مەحەکی مەردایەتی یـــە ، ئەمانە چاوەڕێی لەوە باشتریان لێ ناکریت ، دەبێ وابکەن ،چونکە چارەنووسیان بەندە بەو کوتەکانەوە ... ووشە ئاگرینەکـــــان جەلادەکانی وورووژاند ..

مستێکی ڕەش خۆی گەیاندە کانیاوی ووشە سوورەکان ،،خوێنەکەی قوت دا و دیسان هاتەوە گۆ :

تەنیا بەڕەو ڕووبوونەوەت ئەمانە ڕیسوا دەکات .. یەکێك لێی زیت بوەو قیراندی بەسەریدا ،! فلّتە فلّتبێ حەیا .....

گوڕی خواردەوە و بە شەقێك تەختی زەویەکەی کرد.. دەبخۆ دەردت ، چەقە چڕوی بەڕەلا ... مەردانە لێی هەڵگەڕایەوەو بەتفێـــك ڕووی ڕەشی سواغ درا ، بەهێزتر هاواری کرد !

ئەو کاتە خۆمان بەمرۆڤ دەزانین کە لەبەردەم ئەمانەدا هیـــچ هێزێك باوەڕمان لەق ناکات ....

ووشەکانیان تادەبووە زیاتر بەسەر غەڵبەغەڵبی دەنگەکانـــدا زاڵ دەبوون ! منیش هەر کەسەکەی دەڕەوەم ، یەکێکیان ئاوڕی لـــێ

هەوالنامەی کتێب

نووسەری کوردستان
چیرۆک ـــ

دایەوە ! بەسە سەگباب ، ئەمانە چەند بێ حورمەتن ؟! ئای !!

ئەرەی ناسازی مەقۆورەکەی بڕکرد ، ڕووی کردە زنجیرەکارەکە ! بیاوبە ، کەرامەتت دەکێنم ، ئابڕووت دەتکێنم ... ئیمە ساویلکەنین ، پێمان بڵێ .. ڕاست قسەبکەو هیچی تر ..... ئەمیش نقەی لەخۆی بڕیبوو ...

تەنها ئەو، ندەی بەزاردا هات ! باوەڕەکەم لەهەموو شتێک لا پیرۆز تر کابرا تێکسمراوە ، ڕەزاگرانەکەی پشت میزەکە ، چاوی بەڕیبووە تەوقی سەری چارێکی تر نەڕاندیەوە ! ئادەی کورە باوەڕەکەی پێ نیشاندە ، تەمبێی کە پێ بڵێ !! ئەو دەم دڕێزانە وا نەبێ چارناکرێن ... یەکێکی دێزی کۆنە دەرزی چاوی ورگن ڕاست بووەوە ئەوەی ئەم نەیدەویست کردی ، پەلاماری دا ئەویش پاش قیژەو هاوارێک دڕانەکانی خستنەکار .. ئەم لێرەوە هێزی لێ بڕا .. چاوی بەرایی نەدەدا بروانێتە چاوە گەشەکانی و سەری شدەستەزاری و نەوازشی لە ئاستیانا دادەنەواند ... پچراندنەوەی هەر قۆپچەیەکی کراسەکەی چاوێکی ئەمی هەڵدەوەراند ، نەناخەوە دەسوتا حەزی دەکرا ئەو ساتە بمرێ و جارێکی دی ، ڕووناکی بەچاو نەبینێ بەڵام ووشە نەبەزەکانی ئەو هێزەیان وەبەردەهێنایەوە : نەبەزینی تۆ هەموو شتێکە لای من ...

دەنگی کابرای فەسارْ تارْ بەئاگای هێنایەوە ! ها ئێستا دەڵێی چی ؟ باشت کرد ؟! هەی کەرامەتشکاو ، ئابڕوو تکاوی ڕسوا !!!

خێرا قسەکەی لەدەم سەندەوە : ئابڕو تکاوو ڕیسوا ئێوەن کە سوکایەتی بەخەڵک دەکەن ، کەوجینە ئەوانە بێ کەرامەتن کە وا دەزانن شەرەف و کەرامەت بە دامێنی ئافرەتێکەوەیە ..... شەرەف لای من باوەڕە پیرۆزەکەمە ، نە دوراندنی هەڵوێستە ، کە دڵنیام ناتوانن هیچیان لەکەدار کەن ....

نورکە پۆستاڵێک قەیۆزی گەرم کرد .. پەنجەکانی دەستی ڕاستی

هێرشیان بردە سەر بریندەکانی پشتی و لەو سەرەوە بەسوری گەرانەوە بە دیوارو زەویەکە سرینیەوە .. تووکەکانی لەشی باوەشیان بۆ ئاسمان کردبووەوە ، سەری بەرز کردەوە ، بەدوان ئەویان بە پالەپەستۆ بردە دەرەوە ... دوا نیگاکانی ئەمیان جوانە مەرگ کرد سەرێکی خوراند ، زادەی ئەم بیرەیش لێرەدا بزرکا .. لە تاریکی یەکەدا توابووەوە بەخێرایی تەکانی دەداو زووەکەی دەپنوا ، لەسێ بەم هەنگاودا دیوارەکە دەیگێرایەوە ، باسەکان پچڕپچڕ پێتبڕکێ یان بوو لەمێشکی دا .. راما .. گوێ قەلاغی دەنگەکانی ئەو دیو بوو ... دوور کەوتنەوەو نەقەی پاژنەکان بڕا . گەرایەوە سەر باسەکەی خۆی ، بەگرانی دەهاتەوە بیری ،، سەری گلۆلەکەی دۆزیەوە ...

ـ بریاردان هەروا ئاسان نی یە ... بەزۆر دەکەوێ لەسەر مرۆڤ ، گرنگ ئەوەیە لە دوربینی مەسەلەکاندا زیرەکانە بیربکەمەوەو هەڵوێست وەربگرم . زۆر جار بریارێک رێژەوی چارەنوسی خاوەنەکەی بەجارێک دەگۆڕێت .. هەموو مەسەلەکە ئێمزایەک بوو دەبرایەوە ... کێ دەڵێ بەوەندە دوایی دەهات؟ نا مەسەلەکە لەوە فراوانترە کە من بیری لێ دەکەمەوە !!!!

وام نەووتایە چی دەبوو ؟ بەجۆرێکی تر بیگومان ، ئیستەیش لێرە نەدەبووم ، بەهەرحاڵ مرۆڤ دەبێ هەڵوێستی هەبێ ... دوو دڵێش شێوازێکی بێ باوەڕی یە ، بەڵام کەی من وام ، باوەڕم بە گشت بڕیارەکانم هەیە ، پەزیوان نیم لە هەڵوێستەکانم ، تازە نرخەکەیم بەدەستی خۆم داوە ...

ئاخ ، ئازیزەکەم .. ئەو ساتانەی دوا نیگاکانمی تێدا جوانە مەرگ بوون ، لەچاوە گەشەکانتا ئازارەکان کۆچیان کردو رازو بارە گرانەکانی هەردووکمان و ئەوانیان قۆستەوە ...

ئەی خۆت نەت گوت من لەپێناوی تۆدا و هەردوکیشمان بۆ هەموان دەبینە پرد .. تەزویەکی سارد بەلەشیدا هات ، قاچەکانی شل

بوون ، خوی لەسەر پی رانەگرت ، هەردوو ئەژنوی توند لەئامێز گرتبوو ، پەنجە کەلەی دەستی راستی تا نیوقەد بردبوە دەمیدا ....

تەقەی کیلۆنی دەرگاکە بەئاگای هێنا ، دەستێکی هێنا بەچاوی دا ، دووسەچەکی رەشی هەل ئاوسا وی توکن و رووبەکی گرژو مونی تیز دەرگاکەی پرکردبوو ، قەلەمێک و پارچە کاغەزێکی بە دەستەوە بوو ...

بەدەنگێکی ناساز ئەمەی گوت:

ژمارە ٤٩ ناونیشانی کەس وکارو خیزانەکەتم پی بلی ، بابە دواجار بیان ببینێت .

ئێوارەتۆ

ئێوارەی ١٩٨٢/١٠/٣ لەگوندی بالیسان ، ناوچەی خۆشناوەتی ئازادکراو ئێوارە کۆرێکساز کرا بۆ برایانی پێشمەرگەدو هاوولاتیانی گوندەکە .. لەم کۆرەدا باسێک بەناوی (بەرەو هاودەنگی شیعری هاوچەرخ) لەلایەن کاک ئەنوەر مەسیفیبەوە پێشکەش کراو کاک سعدالله بەرۆش کۆرەکەی بەڕێوە برد .. باسەکە بووە جێی هەڵسەنگاندن و ووتو وێژی زۆربەی بەشدارانی کۆرەکە .. ئەمەو کۆرەکە زیاتر لەدوو سەعاتی خایاند .

ئەوەی شایانی باسە کاک ئەنوەر مەسیفیو کاک سعدالله بەرۆش ئەندامی یەکێتی نووسەرانی کوردستانن .

سلاو .. بۆگیانی (بەرزان عوسمان)ی شەهید

* نووسەرانی کوردستان ، رۆژ لەدوای رۆژ بۆ هەموو لایەکی دەسەلمێنن کە نەک تەنیا وشە دەخەنە جەنگەوە ... بەڵکو خۆیان بەر لەوشە .. دێنە سەنگەری شەرافەتمەندی و چەکی پێشمەرگایەتی دەکەنە شان و بێ پەروا لژی رەگەزپەرستان و فاشیستان دەجەنگن ..

(بەرزان عثمان) ی شاعیرو هونەرمەند ...

ئەندامی یەکێتی ی نووسەرانی کوردستان ...

پێشمەرگەی دلێری کورد ..

ئەویش ، وەک شەهیدان (حسین مولود و جمیل رەنجبەر) جارێکی تر بە خوێنی ئاڵ ئەم راستیەی رۆشن کردەوە .

* رۆژی ١٩٨٢/١١/١٨ فاشیستەکانی بەعدا ، لە (کاریتزە) ی نزیکی شاری سلێمانی بە هێزێکی گەورەوە گەمارۆی (بەرزان) یان دا و ویستیان بە زبندوویی دەستگیری بکەن .. بەڵام (بەرزان) ی دلێر مۆڵەتی نەدان و چاپوکانە لێ یان هاتە دەست و تا شەهید بوونی نەیەهێشت بستێکی لێ بێنە پێش .

* هەزاران سلاو ..

سلاوی نووسەرانی کوردستان

سلاوی وشەی دلێری کوردی

سلاوی شانازی ..

بۆ گیانی پاکی شەهیدی نەمرمان (بەرزان)

یەکێتی ی نووسەرانی کوردستان

هەولنامەی کتێب

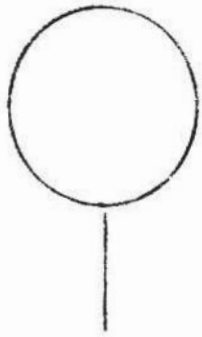

بۆ برایان نووسەرانی کوردستان

ژیاندنەوەو سەر لەنوێ بیناکردنەوەی لقە شەهیدکراوەکانی یەکێتی نووسەرانی کەرکووك، ئەك هەر یەکەم بەندی نەخشەی ئەمسالّمانە بەڵکو ئەرکێکی پیرۆزو گرنگی سەر شانیشمانە کە دەبێ کۆششی دڵسۆزانەی هەموومانی ئاڕاستە بکرێت و بە هاریکاری کردنی یەکڕاستی هەموو نووسەران بێتەدی ..

ئێمە ئەگەر چی لەناو شۆڕش ئیمکانیاتی ناو چیاو بەندەنەکانی کوردستانمان لەبەر دەستدایە کە ئاسکرایە چ ئیمکانیاتێکی بچووك و تایبەتین، بەڵام وزەو تین و تاوی شۆرشی پیرۆزمەندی گەلەکەمان لەگیان دایە .. بۆیەکە لەو باوەڕەداین کە ئەگەر بۆشمان نەکرێ لقەکە بەهەمان فۆرمی هونەری و دەسەڵاتی ئیداری و وردەکاری رۆژانەی سالانی ٧١ ـ ٧٢ ـ ٧٣ دابمەزرێنینەوە .. ئەوا بێگومان دەتوانین ـ دیسانەوە دەڵێین بە هاریکاری هەموان هەمان ناوەرۆك و هەمان خوێنی گەرمی کوردانەی لەشدا بیزوێنین .

ناماوەکردن وساخکردنەوەی یوسف محەمەد بەرزنجی

۱۰۹ ـــ

ئاشکراشە کە دەستەی بەڕێوەبەری لقی کەرکوک بەر لەوەی بە دەستی پڕێمە فاشیستەکەی بەغدا هەڵوەشێنرێتەوە ، لە ساڵی ۱۹۷۳ یەکەم ژمارەی (گزنگ) ی دەرکردبوو .. ئیتر لەوساوە مەسەلەکە لقی کەرکوک و گۆڤاری گزنگیان وەکو کەسەرێکی گەورە لەناو دڵی نووسەرانی کوردستاندا پەنگ دەخواتەوە و ئاوات دەخوازێ بەوەی ڕۆژێك دابێ و سەر لەنوێ لقەکە بکەوێتەوە سەر پێی ژیان و گۆڤارەکەیش وەکوو ئەستێرەیەکی پرشنگدار لەئاسمانی ئەدەب و ڕۆشنبیری کوردی دا بێتەوە جێوەو خرۆشان .

ئەوەتا .. خەریکە ئاواتەکە بێتە دی

ئەوەتا .. خەریکە ئاسۆی یەکێتی نووسەرانی کوردستان بە گزنگێکی نوێ بدرەوشێتەوە ..

تکا لەبرا نووسەرەکانمان دەکەین بەو بەرێ لە خۆبوردنەوە دەستی یارمەتیمان بۆ درێژ بکەن و لە ڕاو بۆچوون و بەرهەمی ئەدەبی خویانمان پێ بەش نەکەن بۆ ئەوەی بتوانین بەشێوەیەکی ڕێك و پێك گۆڤاری گزنگ لەتەك گۆڤاری نووسەری کوردستان دەربکەینەوە .. شانازیش بۆ هەمووانە .

لیژنەی ئامادەکردنی
یەکێتی نووسەرانی کوردستان

هونەرمەندی شۆرشگێڕی کورد

یلماس گونەی

لە نێوان

چەپڵەی سەرکەوتن و

دڕندەی فاشی یانەی دژێمی تورکیادا

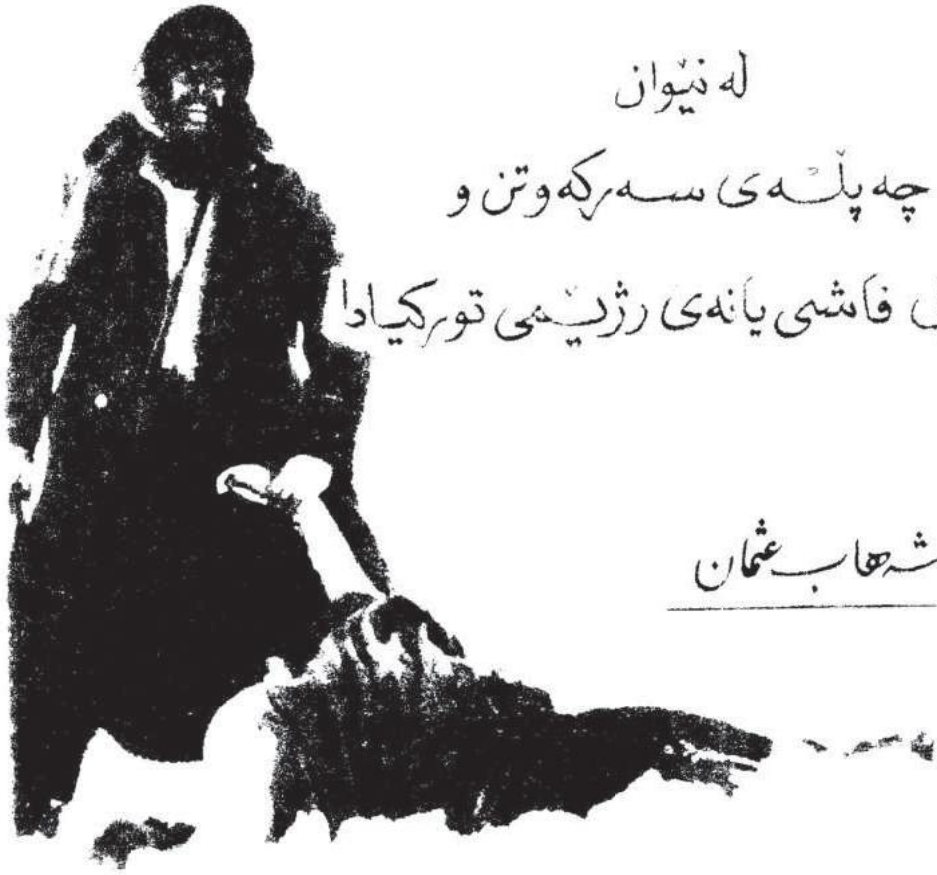

شەهاب عوسمان

هونه‌رمه‌ند یلماس گونه‌ی

شه‌وه زه‌نگی کوردستان جه‌نده تاریك و نوته‌كانی ... ناتوانی
رووناكی مۆمێ بداریته‌وه .
(گۆران)ی نه‌مر رایه‌ری هونه‌ری نوێی كورد به‌تاڵانو سه‌لیقه‌ی
ده‌وڵه‌مه‌ندو داهێنه‌رانه‌ی به‌شه‌ده‌به ره‌نگینه‌كه‌ی ، خوز به‌گه‌لێ
دنیا ناساندو به‌رهه‌مه‌كانیشی كه‌م و زۆر .. وه‌رگێڕرانه سه‌ر
زمانه‌كانی بێگانه .
له ئیستادا سه‌ره‌رای هه‌موو جۆره سیاسه‌تێكی ڕاگه‌زه‌ستانه‌ی
رژێمی به‌عدا .. له ئیستیڤالی سالانه‌ی قوتابخانه‌كانیدا
هونه‌رمه‌ندانی كورد سالانێ یه یه‌كه‌می به‌ده‌ست نه‌هێنن .
له كوردستانی تورکیاش‌دا هونه‌رمه‌ندێكی وه‌كو "عێڤان"چریكه‌ی
ده‌نگ و سروودە مه‌زنه‌كانی نه‌ك هه‌ر كوردستان به‌ڵكو ڕۆژهه‌ڵات و
دنیاشی گرتۆته‌وه .
ئه‌و ڕژێمانه‌ی كه بوونه میراتگری نه‌خشه‌كانی ئیمبریالیزم و
جلّه‌وی ئه‌و ده‌وڵه‌تانه‌یان گرته ده‌ست كه كوردستانیان به‌سه‌را دابه‌ش
كراوه ... ڕه‌نجێكی بێ هوده‌یان داوه بۆ گۆڕینی ڕوخساری
نه‌ته‌وایه‌تی گه‌له‌كه‌مان و ده‌ستیان ناوه‌ته بینی زمان و ئه‌ده‌ب و
گه‌شه‌كردنی كۆمه‌ڵایه‌تی و فه‌رهه‌نگی .. به‌ڵام له‌گه‌ڵ هه‌موو ئه‌مانه‌شدا
نه ده‌نگی خه‌باتگێڕ بووه‌و نه توانیویانه به بێڕنگ خۆری
بره‌و [illegible] بگرن

هەوالنامەی کێشت

ئەوەتا لەکوردستانی تورکیادا دەنگێکی تر بەرز دەبێتەوە دەنگی هونەرمەندێکی شۆرشگێڕ و سەنگی "یلماز گونەی" .. بەهرەی بڕ بەخشین و داهێنانی ئەم هونەرمەندە بۆتە ئەستێرەیەکی گەشی سینەمای هاوچەرخی دنیا و بە هونەرە مەزنەکەی هەگبەی خەم و ئازارەکانی کوردستان لەبەردەم مرۆڤایەتی دا هەڵدەڕێژێ .. !!

خوێنەری بەڕێز .ئاشکرایە فیلمی "ریگا" - یول-ی هونەرمەندی کورد یلماز گونەی لە فیستیڤاڵی "کان"ی جیهانی دا خەڵاتی یەکەمی باشترین فیلمی وەرگرت .. لەبەر بایەخی ئەم فیلمەو ئەنجامی سەرکەوتوانەی گونەی بە پێویستمان زانی ڕیبورتاژێک لەسەر چونیەتی فیستیڤاڵەکەو فیلمی ریگا و ژیان و بەرهەمەکانی ئەم هونەرمەندە ئامادەبکەین .. بەو ئومێدەی زیاتر و باشتر یلماز گونەی بە ئێوە بناسێنین .

لە ٤ تا ٧ ی ئایاری ساڵی ڕابردوودا فیستیڤاڵی ساڵانەی "کان"ی سینەمای جیهانی لە فەرەنسا ساز کرا .. فیستیڤاڵی ئەم جارە بە شێوەیەکی فراوانتر لەساڵانی ڕابوردوو .. گەلێ دەرهێنەری سینەمایی و ئەکتەری جیهانی و نەدیب و نوسەری بەناوبانگ بەشداریان تیاکرد .. لەوانە (گابریل گارسیا مارکزەئەنتونیونی جرایانی کافیانی ، کوستا گافراس ، یلماز گونەی ، ژیرالدرین چارلی چاپلن) و چەندین هونەرمەندی تری دنیا .

لەم فیستیڤاڵە دا گەلێ فیلمی سەرکەوتو پیشان دراو سەرەنجام لیژنەی هەڵبژاردنی سەرکەوتوترین و باشترین فیلم .. خەڵاتی یەکەمی "کان"ی بەخشی بەدوو فیلم ... یەکەمیان فیلمی "ڕێگا" - یول-ی هونەرمەندی کورد یلماز گونەی بوو .. دووەمیان "فلیمی-وون بوو-ی کوستا گافراسی ئەمریکی بوو .. ئەم فیلمە لە کتێبی (لە سێدارەدانی چارلز هرمان) ی تومماس هوسەردوە وەرگیرابوو فیلمەکە دژ بەپیلانەکانی سی . ئای . ئەی . بوو .

بێ گومان ئێستا ئەم دوو فیلمە لە زۆربەی سینەماکانی ئەوروپا دوای چەندین مانگ پیشاندانی هەر بەردەوامەو بۆتە جێگای بایەخی رۆژنامەو گۆڤارو دەزگاکانی راگەیاندن

لێرەدا با بزانین "ڕێگا" باس لەچی دەکا

یلماس گونەی لە "ڕێگا"دا باسی ژیانی ژێردەستی و کولەمەرگی میللەتی کوردو چەوسانەوەی سالانەهای سالێ دەکات، باسی گەلەکەی دەکات، کە دووچاری بارێکی ترستاك و دواکەوتوویی بووە ..بەڵام لەگەڵ هەموو ئەمانەشدا خۆڕاگرتن، دەنگی هەق و بێزاری دەخاتە ڕوو .. دەست بۆ ئازارەکانی خەڵکی زەحمەتکێشی کوردستان ڕادەکێشێ شایانی باسە دیمەنەکان و شوێنی ڕووداوەکان زۆربەی کوردستانی تورکیایە ..

فیلمەکە سەرەتا بە گۆڕانێکی کوردی و دیمەنی زیندانێك لە دورگەیەکی نزیك ئەستەمول دەستپێ دەکا بریاری عەسکەری پەیتا پەیتا بەپتا لە رادیۆە دەخوێنرێتەوە .. دەرێ نمایش لەپاسەوانەکانەوە ئەم جۆرە زیندانە .. لەوانەیە کە زیندانی دەتوانێ بۆ چەند رۆژێك مۆڵەت وەربگرێ و سەردانی کەس و کاری بکات .. فیلمەکە باسی چەند زیندانیەك دەکات کە هەریەکەی بە تۆمەتێ لە زیندانەکانی تورکیا ئاخنراون .. ئەم زیندانیانە لە هەفتەیەکا کە هەفتەی سەردانی کەس و کاریانەو بەپێی مەرج دەگەڕێنەوە .. گەڕانەوەی ٦ زیندانی بۆ شەش دنیای جیاوازتر لەیەکە بەڵام هاوبەش لە چەوسانەوەو مەینەتی ڕۆژگار .. "ڕیگا" زیاتر باسی لە هەفتەی مۆڵەتی ٣ زیندانی دەکا .

١ ـ سید علی پالەوانی سەرەکی فیلمەکەیەو دەوری "طارق آکان" دەبینێ مۆڵەت وەردەگرێ و لە زیندانەوە دەکەوێتە ڕێ بۆ شاری قونیە بە درێژایی ڕێگا جموجۆڵی سەربازی دەبینێ .. کە دەگاتە مالەوە توشی دیمەنێکی سەیر دەبێ .. "شریفە سیزری" هاوسەری کە بەیمانی گەڕانەوەو چاوەڕوانی پێدابوو مالی بەجێ

نووسەرانی کوردستان
ڕێبوارتاژ ـــ

ئیراوەو کاتی خۆی لەگەڵ ژن براکەی دا، دژیان کردووە پۆلیس
پێ ی زانیوە، ئەم کەسەیارەی پێ بووە رای کردوە پۆلیس دەیان دانە
بەر گوللە و لەئەنجام دا ژن براکەی دەکوژرێ .. لەم مۆڵەتەدا
دەیەوێ خیزانە تۆراوەکەی بهێنێتەوە .. سەرنجام هاوسەرومنالەکەی
بە زۆر لەمالێ باوکی دەرهێنێ و سواری شەمەندەفەر دەین بەلام
ژن براکەی دوایان دەکەوێتە ناوقیتارەکە و لە دیمەنی بشودانێکی
خیزانی دا دەیان کوژێت ... ئەوانەی کە لەناو شەمەندەفسەرەکەدا
بوون وا دەزانن لە ئەنجامی کاری ناشیرین دا ئەم کارە ڕووی داوە
لێرەدا دەرهێنەر ئاشومێدی و دواکەوتویی سەیری دیاربەکری
نیشاندداوە لە سایەی ڕژێمی فاشستی تورکیادا .

٣ - عمر دەوری نجم الدین جۆبان ئۆعلۆ دەبینێ بە مۆڵەت دەگەڕێ
وە بۆ گوندەکەی لەنزیک سنووری سوریا کە دەگاتە ناو دێ لە
سەر شاشەی سینەماکە دەنوسری (KURDISTAN) دا ئەنەوێتەوەو
خاکەکەی ماچ دەکا .. دەنگی تەقەو دەسڕێژی دێتە گوێ دەبینێ
پیاوەکانی ڕژێمی تورکی خەریکی بشکنینی مالێکن بەبیانوی
دۆزینەوەی قاچاخچی .. موختاری گوندەکە پێ ی دەڵێ شەو و ڕۆژ
ئەمە حاڵمانەو واز لە کوشتن و بڕین ناهینن .
هێزێکی سەربازی دێ لەسەر عارەبانەیەک چەند لاشەیەکی کوژراویان
پێ یە .. ئەفسەرێک ڕوو بە ڕووی خەڵکەکە دەڵێ ئەم وولاتە هی
هەموومانە ... ئێمە ئەم کارانەمان پێ خۆش نی یە بەڵام دەبێ
قانون بەسەر هەموانا جێ بەجێ بکەین یاشان دەڵێ خاوەنی ئەو
کوژراوانە کێ یە .. کەس خۆی ناکا بەخاوەنی لێرەدا گۆرانیەکی
کوردی لەگەڵ کارەساتەکەدا جووت دەبێ (ئەحمەدۆ .. ئەحمەدۆ)
بە دەنگێکی خەماوی و کاریگەر پاشان عومەرو خەڵکەکە سواری ئەسپ
دەبن و دەست دەکەن بە هوتاف کێشان .
خۆێنەرو بەڕێز : ئەوەی کە لێرەدا مەبەستمان بوو خستنەڕووی
ئەم سێ دیمەنە بوو کە بێگومان ڕووی تەواوی هەموو فیلمەکە نیە و

ریپورتاژ

نجم الدین جوبان ئوغلۆ
- عمـــر -

چەندین تابلۆی درامی تری لەم شێوەیەی تیایە .. بێ گومان لەهەر یەکێ لەم دیمەنانەدا ئەوپەری داهێنانی هونەری بەدەورو سەرکەوتبوی داوە بەدەستەوە .. دیارە ئەگەر (ڕێگا) بەچاو نەبینین تەنیا لەڕێگەی چەند سەرچاوەیەکەوە ناقۆنزخی تەواوی خۆی بدەینێ .

گونەی لەسەر " ڕێگا" قسەدەکات و دەڵێ :- (ئەو نمونانە لە ئەقلی منەوە دەرنەهاتوون بەڵکو بیستوومە با تۆمارم کردوە ، نمونەی ڕاستەقینەن و لەماوەی زیندانی بوونمدا لەگەڵیان ژیاوم) یەکێ لەسەرکەوتن و ڕاستگۆیی یلماس لە فیلمی ڕێگادا پشتی بەستووە بەئەکتەری نیشتمانەکەی خۆی ، مایەی شانازی یە کە زۆربەی ئەکتەرەکان کورد بوون و خۆیان شایەتی ڕاستەقینەی خەڵکەکەو پەروەردەی ناو خەم و ئازارەکەن ، سیمای کوردەواریانە یان ئەوەندەی تر فیلمەکەی بەهێز کردووەو بیری لەوە نەکردۆتەوە بۆ سەرکەوتنی بەرهەمەکەی ئەکتەری بەناوبانگ و جیهانی بێنێ و بە ماکیاج سیمای مرۆڤی وولاتەکەی خۆی بدا تێ و بەزۆر بیانکاتە ئەو شەخسیەتانە .

* ژیان و بەسەرهاتی گونەی چۆنیەتی ئامادەکردنی فیلمی ڕێگا یول .

یلماس گونەی (یلماس پتون) ساڵی ١٩٣٧ لەشاری ئەدەنە لە خێزانێکی هەژاری کوردا چاوی ژیانی کردۆتەوە ،، باوکی یلماس لەساڵانی سی یەکان دا نیشتەجێی شاری ئورفا قەزای سێوەرك بوو... بەهۆی شەڕی نێوان عەشیرەتە کوردەکانەوە ، لەبەرهەژاری ڕووی

کردە شاری ئەدەبەو لەکێڵگەیەکی کەتوکالی بەموکردن دا ـــــــووە کرێکار .. هەر لەوێ کچێکی کەردی مارە کرد کە وەکو خۆی کرێکاری بەموکردن بوو .. لەئامێزی ئەم خێزانە هەژارەدا یلماس لـــە دایك بوو .

لەسەر هەژاری و نەداری خێزانەکەی هێشتا منداڵ بووە، تازە دەستی یاری دەگرت .. کەوتە کارکردن ماوەیەك عارەبانەی یەك ئەسپـــــی لێ دەخوڕی و شتی خەڵکی بێ دەگواستەوە .. ماوەیەکی تر بـــــووە شاگرد قەساب وئنجا ئاوی دەفرۆشت و باشان کرێکاری کردە پیشـــە. یلماس لە چاوپێکەوتنێکا لەگەڵ رۆژنامەی (L EXPRES) کـــە گۆڤاری یانکی تورکیادا لە ژمارە (۵۸۲)ی دووبارە بـــــــــڵاوی کردۆتەوە گەڵێ باس و خواسی ژیانی دەگێڕیتەوە لەوانە دەڵێ: (هەم لەناو فەقیرو هەم لەناو دەوڵەمەندا ژیاوم لەبیرمە ئێمەی منداڵی هەژاران لە یاری کردن دا بۆ منداڵی دەوڵەمەندەکان دەبوینـــــە ئەسپ و بە پەت لغاویان دەخستە دەمی ئێمە .. من ئەوساکـــــــە هاوڕێیەکی باشم هەبوو ناوی اسماعیل بوو تەو قەت نەی دەویست ببێتە ئەسپ .. دوایی ڕۆژێك بیستم اسماعیل نەخۆش بووەو لـــــە خەستەخانە مردووە و تەرمەکەیم لە عارەبانەیەکی گادا، بینی لـــەو ڕۆژە بە دواوە ئیتر منیش بڕیارم دا نەبمە ئەسپ بۆ منداڵی هیـــچ دەوڵەمەندێ) .

بەو شێوەیە ئەرکی ژیانی دەکێشا و لەگەڵ ئەوەشا دەیخوێنـــد .. قوتابخانەی سەرەتایی و ناوەندی لەشاری (ئەدەنە) تەواو کرد ، باشان چووە زانکۆی ئەستەمۆڵ و لەبەشی حقوق و ئابووری وەرگیرا .. یلماس هەر لەسەرەتای لاوێتی یەوە بە باشی هەستی بە چەوسانـــەوەی تونددو تیژی چینایەتی و زێڕ دەستی گەلەکەی کرد ، دەیخوێندەوە و وەك نووسەرێك خۆی بەحەڵکی ناساند .. هەر لەو کاتەدا کە لـــــە زانکۆ دەیخوێند واتە ساڵی ۱۹۵۸ ووتاریکی لەسەر مەسەلـــــەی نەتەوایەتی و بەناوەرۆکێکی شۆڕشگێڕانە نووسی و لەیەکێك لـــــە

ڕۆژنامەکاندا بڵاو کردەوە ... دەوڵەتی فاشیستی تورکیا لەسەر ئەو ووتارە یلماسیان دایە دادگا و حەوت ساڵ و نیو حوکمی زیندانیان بەسەرا سەپاند .. یاش ماوەیەک بڕیاری حوکمەکەیان بۆ کردە سێ ساڵ و نیویک ، دوای بەڕەلاکردنیشی دوو ساڵ و سێ (نفر) دوویان - وەک لە ساڵی ١٩٦٦ کە هێشتا نەفەسووبەیوەندی لەگەڵ کۆمپانیاکەی سینەماکان دا کردو جارجار سیناریۆی بۆ دەنووسین ، لەسەرەتاکانەدا دەڵێ هەندگاوی نا... بە وای لێهات وورده وورده دەوری دەبینی و دەبووە قارەمانی فلیمەکان .. فلیمەکانی گونەی بە گەڵێ قوناغی پڕ تاقیکردنەوەدا تێپەڕی و بە شێوەیەکی گشتی بەسەر ناکۆکی چینایەتی،زوردارێ ئاغا و دێهات ، دەرسرینی زانستیانەی سۆشیالیزم بو مەسەلەکانی لە ڤۆرمێکی دراما دا دەخستە ڕوو .. بەم شێوەیە ناوی دەرکردو بووە ئەستێرەیەکی گەشی شاشەی سینەمای تورکی و ناودارەکانی سینەما لە ساڵی ١٩٦٨دا بووە خاوەنی کۆمپانیایەکی سینەمای خۆی کە پێی یان دەووت (کۆمپانیای سینەمای گونەی) یا (گونەی فلیم جیلك شرکتی) . لەهەمان کاتا لەسەر نوسین بەردەوام نەبوو لەو ماوەیەدا ڕۆمانێکی نووسی بەناوی (مردن بە ملکەچی) ئەم ڕۆمانە ساڵی ١٩٧٢ حەڵاتی ڕادیو و تەلەفزیۆنی تورکیای وەرگرت لە ساڵی ١٩٧٢ یلماس جارێکی تر کەوتەوە ناو تۆری (میست) و بەتاوانی هاوکاری لەگەڵ ڕۆژگیرانی وەک (دلێر گرمیش ئو ، لاش باراداخچ) کە پاشان ئەم٢تێکۆشەرە لەگەڵ (حسین ئایسان و یوسف ئەسلان) دا بیحەدام کران ، بەڵێ لەسەر یەیوەندی بەمانەوە درا بە دادگا و دەرکەوت کە یلماس هەندێ بارەو دوو دەمانچەی سمی داوە بەمانەو ماڵەکەشی کردبوە حەشارگەی ئەو ڕۆژگیرانەی کە لەدژی دەوڵەت بە نهێنی کاریان دەکرد . لەسەر ئەمەش ١٠ ساڵ زیندانیان بۆ بڕیەوە . ساڵی ١٩٧٤ بە هۆی عفوی عامەوە یلماس بەردەڵا بوو .. بەڵام یلماسی هونەرمەندی نووسەر ، سەرگەرمی

هه‌ولّ و خه‌باتی داهینان ، دەسی کرده‌وه به‌کاری هونه‌ری و به‌ ماوه‌یه‌کی که‌م بوو به‌رگردنی ملمی ته‌ندیده‌ پووی کرده‌ قه‌زای (یمور تالق) ی سه‌ر به‌ناری ته‌ده‌به‌ .. له‌ماوه‌ی ته‌رسه‌ئه‌رهیدا رۆژێك له‌گه‌ڵ ئاموزاکه‌ی دا له‌ چایخانه‌یه‌ك دانیشتبوون .. به‌ڕێکه‌وت له‌گه‌ڵ سه‌رۆکی دادگای یمور تالق دا ده‌که‌وێته‌ گفتوگۆیه‌کی تونده‌وه کار گه‌یشته‌ ئه‌وه‌ی به‌یه‌کا هاتی و سه‌رۆکی دادگا کوڕه‌و یلماس و ئاموزاکه‌ی دووجاری زیندان بوون . یلماس له‌و باوه‌ڕه‌دا بوو که‌ژیان له‌ سێبه‌ری فاشیه‌ت دا کارێکی زه‌حمه‌ته‌ بۆیه‌ له‌سه‌رده‌می دادگا ووتبوی (ئه‌و واقیعه‌ی ده‌ ساڵ تێ که‌وتم ته‌له‌یه‌ك بوو بۆم برابووه‌وه‌ من جاکه‌م نه‌کوشتوه‌)‌.. به‌ڵێ به‌ تاوانی له‌مه‌ش ۱۸ ساڵیان بۆکم بوا یلماس ئه‌م جاره‌ له‌ به‌ده‌ نه‌وه‌ چوزانه‌ نوسین و دانانی سینه‌ما نه‌چرانتو سه‌ناریۆی ده‌نوسی بو ده‌سنازده‌ کومیانیاکه‌ی به‌هۆر هاوڕێکانی وه‌ ئه‌نجامه‌ ئه‌دا ئه‌وه‌تا مان له‌بیر بچێ که‌ کومپانیاکه‌ی فیلمی ئه‌نیشه‌ی ئه‌نجام دا

له‌همان کاتا گۆڤارێکی ده‌رکرد به‌ناوی " گونه‌ی خۆز حاوه‌نی ئیمتیازی بوو رووتاری زماره‌کانی ده‌نوسی و مقاله‌ی تیدا سلاه‌ ده‌کرده‌وه‌ . گۆڤاری گونه‌ی گه‌لێ بایه‌تی سیاسی ، جیتایه‌تی نه‌ته‌وایه‌تی و مه‌سه‌له‌ی زه‌حمه‌تکێشانی سینه‌مای گرتبوه‌ خۆی .. به‌ڵام به‌داخه‌وه‌ " گونه‌ی " میبه‌ری هه‌ڵویست و ووشه‌ی پرشینگداره‌که‌ شی داخرا .

له‌ساڵی ۱۹۷۷ ـ ۱۹۷۸ رۆژنامه‌ی " وطن " ی تورکی رۆژانه‌ بۆ ئازادکردنی خه‌ڵکانی نیشتمانپه‌روه‌و به‌تایبه‌تی یلماس گونه‌ی ئیمزای کۆکرده‌وه‌ .. له‌ماوه‌ی ئه‌و ساڵه‌دا نزیکه‌ی ۱۰۰ هه‌زار که‌س ئیمزایان بڵاوکرده‌وه‌ به‌ڵام رژێمی فاشستی تورکیا گوێی نه‌دایه‌ ئه‌و داوایانه‌ی خه‌ڵك .. بیرمان نه‌چێ له‌ساڵی ۱۹۷۵ پێرد دا .. کاتێ یلماس له‌ زیندانی " ئیمرالی " بوو ده‌رهێنه‌ری گه‌وره‌ی ئه‌مریکایی

نووسەری کوردستان

ڕیپورتاژ ـــ

گونه‌ی تێ به‌بێ گومان دەیێك نیه ئه‌مرۆ له‌تورکیا به‌گشتی و له کورستانی تورکیا به‌تایبه‌تی یلماس نه‌ناسێ بێ گومان ئێستا یلماس گونه‌ی له ئه‌وروپا یه‌و حکومه‌تی فاشیستی تورکیاش جنسیه‌ی تورکی لێ سه‌ندۆته‌وه و حه‌که‌مه‌که‌ی سه‌غیابی بۆ کرده ۲۰۰ سالّ وه‌هه‌ژی بۆلیس ده‌ولی (ئینته‌رپول) و به چه‌ندین شێوه هه‌ولی ده‌ستگیرکردنی یلماس ئه‌دا و چه‌ندین راپورتی نارەزایی داوه به‌و ده‌وڵه‌تانه‌ی که یلّماسیان گرتۆته خۆ.. یلماس به‌م فلیمه ناوه‌رۆکی ژیانی چه‌رمه‌سه‌ری گه‌له‌که‌ی و کورستانی نیشتمانی دێرینه‌ی ده‌خاته به‌ر چاو و شێوازه‌کانی کوشتن و داپلۆسینی حکومه‌تی فاشیستی تورکیای ریسواکرد .

- ئه‌و فلیمانه‌ی خه‌لاتی پێ وه‌رگرتوه

یلماس گونه‌ی .. له ژیانی سینه‌ما دا گه‌لێ خه‌لاتی وه‌رگرتووه چ له ناوه‌وه‌ی وولات و چ له ده‌ره‌وه‌ی له‌وانه :-

۱ - شێش (ئاغت) خه‌لاتی به‌که‌می باشترین سیناریۆی وه‌رگرت .
۲ - ئێش (عاجی) خه‌لاتی به‌که‌می باشترین قاره‌مانی سینه‌مای تورکی وه‌رگرت
۳ - به‌یانی ڕۆژی کۆتایی یه (یارن سون گوندور) خه‌لاتی به‌که‌می فیستیڤالی برته‌فالّی زێرینی وه‌رگرت .
٤ - دوژمن (دوشمان) خه‌لاتی یه‌که‌می باشترین سیناریۆی وه‌رگرت .
٥ - رانه مه‌ر (سروو) خه‌لاتی یه‌که‌می باشترین سیناریۆی وه‌رگرت .
٦ - هه‌ڤال (ئارکاداش) خه‌لاتی یه‌که‌می باشترین قاره‌مان و سیناریوی وه‌رگرت .
۷ - ریگا (یول) له ئایاری ۱۹۸۲ دا له فه‌ره‌نسا خه‌لاتی یه‌که‌می باشترین فلیمی جیهانی وه‌رگرت .

ئه‌مه‌ی سه‌ره‌وه چه‌ند نموونه‌یه‌کی بوون دیاره خه‌لاته‌کان له‌کاتی حیاحیادا وه‌رگیراوه،به‌گشتی فلیمه‌کانی واقیعی چینایه‌تی پیشان ئه‌داو ڕۆژ ئاغا و ده‌ره‌به‌گ و ڕه‌بری بیری سۆشیالیستیانه‌یه هه‌ر

لەبەر ئەمەش سەرمایەدارەکانی تورکیا دژی دەوەستان و دەبونە ڕێگر لەبەردەم ناردنە دەرەوەی فلیمەکانی و بەشداری کردنی لە ئستیقالەکانی دەرەوەدا و هەزیان نەدەکرد سەرکەوێ و لێی دەتسان بەڵام گونەی بەنهێنی فلیمەکانی دەنارد دەرەوە لەوانە فلیمی (هیوا) و (ڕانە مەر) ئەم فلیمە ناوە ڕاستەقینەکەی (شوان و بێریوان) بوو لەبەر ئەوەی کە ناوەکەی کوردی بوو ناوەکەیان بێ لابرد . یلماس فلیمی زۆرە خۆشی دەوری زۆری بینیوەو لە فلیمەکانی دا گۆرانی و مۆسیقای کوردی زۆر جار بەکار هینناوە هەرچەندە لەکاتی پیشاندانیدا لە سینەماکان یان ڕەقابە پێی لادەبرد یان دەیان پەڕاند نموونەیەکی ئاشکراش فلیمی ریگایە کە گۆرانی و مۆسیقای کوردی تیایە .

« هەندێکی تر لەفلیمەکانی یلماس گونەی
« یاسای سنوور (حدود لرن قانون)
« گورگە برسیەکان (ئاچ کەردلر)
« هەزارەکان (زاڤال لر)
« باوك (بابا)
« ئەندێشە (ئەندیشە)
« هیوا (ئومود)
« ڕۆژێك حەتمەن (بیر گوین موتلەقا)

« یلماس گونەی بەهرەیەکە وەکو کانیەکی کوێستانی هەڵدەقوڵێ و تێکەڵ ئازارو خەمەکانی خەڵکی کوردستان دەبێت و جارێکی تر بە قولایی ئازاری نیشتمانەکەیا دەچێتە خوار .. یلماسی هونەرمەندو نووسەر لە لانکەی ئەم کەژە سەر بەتەمانەدا پەروەردە بووە .. بۆیە ئێستا هونەرەکەی ئاوێتەی خەبات و تێکۆشان دەکات و لە ویژدانەوە دەری دەبڕێ .. یلماسی داهینەر هەمیشە ئەستێرەیەکە لە پرشنگ دانەوەو بەرهەم و بەخشین دایە .. خەمێکە دەستی ڕوونا کی گرتوەو

به ڕێچکه‌ی نازادی دا که‌وتۆته ڕێ و لە هەڵە گەوره‌که‌یا نیشتمانێکی ئاسوده‌و هێمنی بێ یە .. که‌وتۆته ڕێ و کۆڵێ مه‌یته‌تی گەله‌که‌ی داوه بەشانیا . یلماس به‌چاوی کامێرا دیمه‌نه دڵ ته‌زێنه‌کان هەڵێنێت و به قولایی نازاری ماڵە هەزاره‌کاندا شۆڕده‌بێته‌وه و له ده‌رگای دڵیان ئه‌دا .. ده‌روونیان ده‌خوێنێته‌وه ، فرمێسکه‌کانیان هەڵنوسێته‌وه و ده‌ستبۆ بریندە کانیان ڕاده‌کێشێت وێنه‌یان ده‌گرێت و له هەگبه‌ی کامێره‌که‌یدا ده‌یان پێچێته‌وه ... یلماس خاك و نیشتمانه‌که‌ی باش ده‌بینێ و میللەته غەمبارو ڕەش پۆشه‌که‌ی خۆش ده‌وێ .. یلماس ئێستا ئاواره‌یه له‌خاکه‌که‌ی به‌ڵام له‌ویژدانی گەله‌که‌یدا ده‌ژی .. دووره له‌خزم و که‌س و کارو گەله‌که‌ی به‌ڵام هەمیشەش له‌ناویان دا ده‌ژی ، یلماس له لووره‌ی گورگ ناترسێ کوردی وڵاتی به‌فرو خوێن و شەهیده ئەمڕۆ مۆڵکی هەموو مرۆڤایه‌تیه به‌کۆڵێ خەمه‌وه سنووره‌و سنوور ده‌بڕیته‌وه‌و گوڵی خەمی کورد ئه‌دا له یەخه‌ی گەلان .. باسی خەزان و بڕسێ‌ی گەلاو سەرداب و فاشیه‌ت ده‌کات و به هونه‌ره مەزنه‌که‌ی شارا ده‌خاته سەر خەرمانی شارستانیه‌تی گەله‌که‌یی و وه‌کو هەڵو به‌رز ده‌فڕێ .

□ □ □ □ □ □ □ □ □

سەرچاوه‌کان

۱ـ تێکوشه‌رانی کوردستانی تورکیا
۲ـ ڕۆژنامه‌ی EXPRESS
۳ـ گوفاری " یانکی " ژماره (۵۸۲)
٤ـ هەندێ مجله‌ی عەره‌بی

ناوەروك

	لاپەرە
× وتەی زمارە ٠٠٠٠ ٠٠٠٠ ٠٠٠٠ ٠٠٠٠ ٠٠٠٠	٣
× شورەشگێرو هوزانڤانی ٠٠٠٠ خلیل زهوکی ٠٠٠٠ ٠٠٠٠	٥ ـ ١١
× سوکە پیسەکی یەك ٠٠ وەرگێڕاو ٠٠٠ هێژا ٠٠٠٠ ٠٠٠٠	١٧ ـ ٣٢
× جەزرەبەیەکی تر ٠٠٠ چیروك ٠٠٠٠ وسو ٠٠٠٠ ٠٠٠٠	٣٣ ـ ٤٠
× شێعر ٠٠٠٠ جەلای میرزا کەریم ٠ ٠٠٠٠ ٠٠٠٠ ٠٠٠٠	٤١ ـ ٤٢
× دوا سەرنج ٠٠٠ چیروك ٠٠٠٠ محمد موکری ٠٠٠٠ ٠٠٠٠	٤٣ ـ ٥٦
× ئەو رووبارە ٠٠٠٠ ٠ ٠٠٠ کاکە لاس ٠٠٠٠ ٠٠٠٠ ٠٠٠٠	٥٧ ـ ٥٨
× تیشك ٠٠٠٠٠ شێعر ٠٠٠٠ فەرید زامدار ٠٠٠٠ ٠٠٠٠ ٠٠٠٠	٥٩
× حەوتەوانەی ٠٠٠ چیروك ٠٠ حمە کەریم عارف ٠٠٠٠ ٠٠٠٠	٦٠ ـ ٦٧
× چوار هرنراوە ٠٠٠٠٠ ئەحمەد کەریم ٠٠٠٠ ٠٠٠٠ ٠٠٠٠	٦٨ ـ ٦٩
× هونەر چییە؟ ٠٠٠٠ وەرگێڕاو ٠٠٠ مصطفی غەفور ٠٠٠٠ ٠٠٠٠	٧٠ ـ ٧٨
× عاشقی ئەو ٠٠٠٠ وەرگێڕاو ٠٠٠ سامی شورش ٠٠٠٠ ٠٠٠٠	٧٩ ـ ٨٧
× سێ شێعری کافانی ٠٠ وەرگێڕاو ٠٠ کارزان ٠ ف ٠٠٠٠ ٠٠٠٠	٨٨ ـ ٩٠
× گەشتی چوارەکە ٠٠٠ چیروك ٠٠٠ سعدالله پەروش ٠٠٠٠ ٠٠٠٠	٩١ ـ ٩٥
× سروودی سەرکەوتن ٠٠٠ شێعر ٠٠٠ چیمەن کاویس ٠٠٠٠ ٠٠٠٠	٩٦ ـ ٩٧
× گری کویرەی ٠٠٠ چیروك ٠٠٠ ئازاد کانی ساردی ٠٠٠٠ ٠٠٠٠	٩٨ ـ ١٠٢
× ملاو بو گیانی پەرزان عثمانی شەهید ٠٠٠٠ ٠٠٠٠ ٠٠٠٠	١٠٣
× بو برایان ٠٠٠ نووسەرانی کوردستان ٠٠٠٠ ٠٠٠٠ ٠٠٠٠	١٠٤ ـ ١٠٥
هونەرمەندو نووسەری شورشگیری کوردیلماس گونەی شەهاب عوسمان ٠ ٠ ٠٠٠٠ ٠٠٠٠ ٠٠٠٠ ٠٠٠٠	١٠٦ ـ ١١٩

له‌سال ڕۆژێک له‌دایک بوونی

« یه‌کێتی نوسه‌رانی کورد » دا

ماندگی شوباتی هه‌موو ساڵێك .. ساڵڕۆژی له‌دایك‌بوونی یه‌کێتی نوسه‌رانی کورده .. بێ گومان یه‌کێتی نوسه‌رانی کورد بـــــه‌ری خه‌بات و تێکۆشانی نه‌پساوه‌ی ساڵه‌های ساڵی گه‌له‌که‌مانه .. وه‌ك ده‌سکه‌وتێکی نه‌ته‌وایه‌تی گرنگ .. ئاڵای وشه‌ی ڕاپه‌ڕیوی لـــــه هه‌ناوی قوربانیه‌کانی گه‌ل و نیشتمانا بـه‌رز کرده‌وه‌وپێـــــش ۱۳ ساڵ .. سه‌ربه‌رزانه هاته کۆڕی چالاکی و حزمه‌تی زمان و ئه‌ده‌بی کوردیه‌وه .. به‌رهه‌مه‌کانیان ڕه‌نگدانه‌وه‌ی خه‌م‌و ئازاره‌کانـــی گه‌لی کوردستان بووه .. هه‌میشه ویژدانی گه‌ل و ئایه‌تـــــی سه‌ربه‌مه‌که‌یان بوون .. هه‌ردەم هاوده‌نگ و له‌یه‌ك‌سه‌نگـــــه‌را (سه‌نگه‌ری به‌ره‌ی گه‌ل) ئۆپاك به زوڵمه‌تی شه‌وی تاریك‌ونوته‌کی کوردستان داوه به‌م بۆنه پیرۆزه‌وه له‌میانه‌ی سه‌نگه‌ره‌کانـــه‌وه ... له ئامێزی شاخه سه‌رکه‌شه‌کانی کوردستانه‌وه پیـــــرۆز بایی گه‌رمه‌مان ده‌نێرین بۆ نوسه‌رانی کورد .

سڵاوی گه‌رمه‌مان ده‌نێرین بۆ هه‌موو ئه‌و قوڵه‌مه نه‌ترسانه‌ی کـــــه به ووشه‌ی خاوێنی کوردی هه‌رچۆنێ هه‌ڵبێ ڕووبه‌ڕووی ڕژێمگیرانـــــه ده‌گرن .. و له‌سه‌نگه‌ری به‌رگری دا به‌کی ووشه‌ی گوڵنه‌ده‌ر ده‌که‌ته شانیان و به به‌رهه‌می پڕ به‌خێین و دامینانیان ئازا ده‌خه‌نـــه سه‌ر خه‌رمانی ئه‌ده‌بی کوردی و له ڕاستانیتی گه‌له‌که‌یانا وه‌کـــو چرا دائه‌گیرسێن .....

« نووسه‌ری کوردستان

KURDISTAN'S WRITER No. 6
Magazine of the Union of Kurdistan'S Writers 1983

هەوالنامەی کتێب

نووسەری کوردستان

ژمارە (٧)

هەوالنامەی کتێب

نووسەرانی

کوردستان

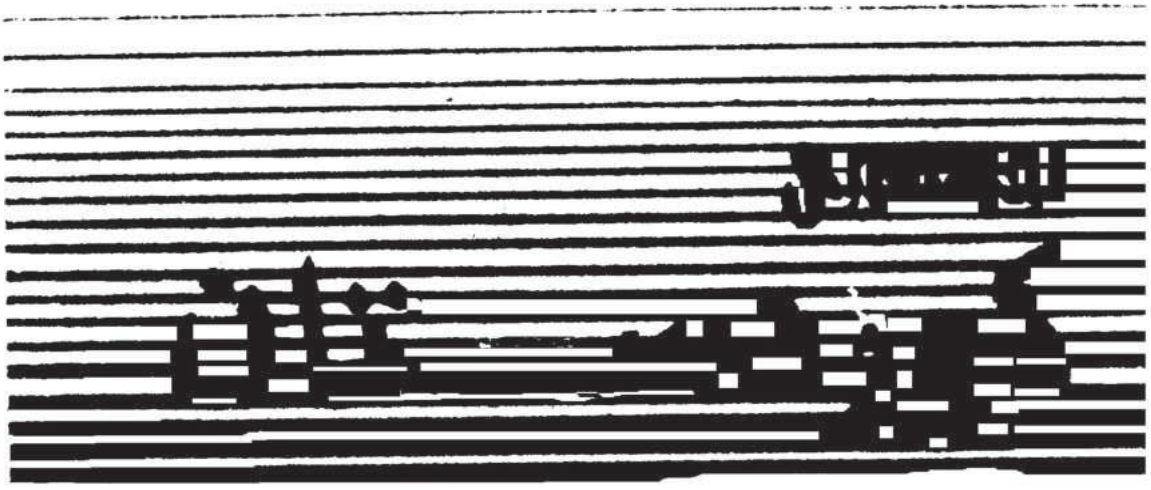

نووسەرانی

کوردستان

ژمارە ۷ گۆڤاری یەکێتی نووسەرانی کوردستان ئاداری ۱۹۸۳

هەوالنامەی کتێب

نوسەری کوردستان

گۆڤاری یەکێتی ی نوسەرانی کوردستان

ژمارە ٧
ئاداری ١٩٨٣

وتەی ژمارە

خوێنەری خۆشەویست . . .

وا لەگەل نوێ بوونەوەی سال و گەرانەوەی جەژنی نەورۆزی پیرۆزدا ژمارە حەوتی "نووسەری کوردستان" تان دەخەینە بەردەست و هیوامان بەهێزە کەبەسەر هەموو کەموکوڕیی یەکانماندا زاڵ ببین بەیارمەتی ئیوەی وەفادار و قەڵەمە پاک و رەنگینەکانی ئەدیبە نیشتمانپەروەرە دڵسۆزەکانی تیکڕای کوردستان بەرەو پێشەوەو پێشەوەتری ببەین .

ئێستایش کەمانگی نەورۆز و سەرەتای بووژانەوەی سروشت و ژیانە بەتایبەتی لەکوردستاندا کەچی هێشتا شەوی تاریکی فاشستەکان هەر بالّ ڕەش و شووبی بەسەر هەموو خاکی نیشتمانداکێشاوەو ئاگری زەبرو زەنگ و جەنگی نارەوای لەدژی ئیراندا هەروا لایەکی گرتۆتەوەو بە دەیان هەزار لاوی نیشتمانەکەمانی کردۆتە سووتووی ئاگری شەڕو بۆتە هۆی ئەوە کە دەیان هەزاری بەدیل بگیری و ژمارەیەکی زۆریشی هەلاتووی دەستی زوردارێن .

ئەمە جگە لەراگوێزانی هەزاران خانەوادەی کورد و غەیری کورد و وێرانکردنی پتر لە هەزار و دووسەد و پەنجا گوندی بەخێرو بێرو قەوخای کوردستان کە زۆربەیان هاوتایان کەم بوو لەزۆر لە گۆشەو کەنارەکانی ڕۆژهەلاتی ناوەڕاستا . . هەروەاکوت و کردنی پایزگای کەرکووکی مەلبەندی نەوت و شادەماری کوردستان و داهێستنی هەموو قوتابخانە کوردییەکانی دەرەوەی ناوچەی بەناو ئوتونۆمی و تەنانەت قوتابخانە کوردییەکانی پایزگای دهۆکیش سەرەڕای شیواندن و قەدەغەکردنی میژووی نەتەوەی کورد لە قوتابخانەکاندا و لابردنی لە کتێبخانەکاندا و ڕاگوێزانی زانکۆی سلێمانی و هەلوەشاندنەوەی کۆڕی زانیاری کورد و یەکێتی نووسەرانی کورد و گەلی دڕندەو دامەزراوە تری گەلەکەمان کە بەری تیکۆشانی خوێناوی ساڵەهای ساڵی گەلی کوردی تیکۆشەرمان بوون شتێکی ڕوون و دیارن . . هەموونی بەنیازی لەتلەت کردنی کوردستان و پچراندنی پەیوەندییە میژوویی یەکانی نێوان کورد و عەرەب لە سۆنگەی بەعەرەبکردن و بەبەعسی کردنەوە .

ئێستایش بەعسی یە کەوتە بینە شۆڤێنی یەکانی بەغدا و سەرکەوتەکەیان هەربەزوەملێ دەیانەوێ نەتەوەی کورد لەعێراقدا بتوێننەوەو ڕەگو ڕیشەی فەرهەنگو کەلەپووری کوردی لەبن دەربهێنن و واقیعی میژووی کورد و جوگرافیای کوردستان لەناو بەرن و شوێنەوانی بگەن . . هەروا دەیانەوێ ئەدیب و ئەدەبی کوردیش ڕابکێشنە لای خوێن و خزمەتی بیرە نزمە تەسکە ڕەگەز پەرستە شۆڤێنی یە بەعسی یەکەی خۆیانی پێ بگەن . . دەیانەوێ قەڵەمە ئەدەبی یەکانی کوردی بکرێن ئەگەر هەندێکی لەرزۆک و لاوازیشیان نەکرێین !

به‌لام ئه‌مه خه‌یکه‌و خه‌یال پلاویکه نایه‌ته دی چونکه‌کورد ئه‌و گه‌وهه‌رمیه که هه‌رگیزاو هه‌رگیز قابیلـــی توانه‌وه نیه‌و بهرای ببر لغناو نابری . . نه‌خوازه‌لا له دواپینجیه‌کی چه‌رخی بیسته‌میشدا که مروڤ تیـایـا لمسایه‌ی ته‌کنیك‌و زانسته‌وه به‌رمو ئه‌ستیره هه‌ره دوور‌مکان هه‌لد‌مکشی ! که‌چی گومان له‌سه‌رمنگری کرد‌ن‌و لغناوبردنی دوژمنانی مروڤایه‌تی، دوژمنانی کورد دانیه‌و نموونه‌ی ئاوایش‌له میژوودا زوره . لیره‌دا دمبی بلیین که میلله‌ته‌که‌شمان کوتایی له‌تیکوشاندا نه‌کرد وه‌و بی وچان و به‌هه‌موو توانایه‌کیه‌وه به‌ره‌مکانی ی دوژمنی کرد وه‌و دمیکا . . خو راپه‌رینه قاره‌مانی یه‌کمی به‌هاری رابرد وری کورد ستان و زنجیره چالاکی یـه به‌جوئه‌ته‌کانی پیشمه‌رگه دلیره‌کانی هه‌ره‌و هیزه به‌رهه‌لستکارو دیموکرات و پیشکه‌وتنخوازه‌کانی ولات به‌لگه‌ی بنه‌هیزی ئه‌م تیکوشانه‌ن .

ئیدی با گه‌رانه‌وه‌ی جه‌ژنی نه‌وروزی پیرۆز بکه‌ینه هاند‌ه‌رو پالّ پێوه‌نه‌ره‌مو پالّ پێکد‌انـ ئه‌مان له دهوری ئالای شۆرشه‌که‌مان و یه‌کگرتنمان له‌به‌ره‌یکی دیموکراتی پیشکه‌وتنخوازی فره فراوانداکـه تیکرای هێزه دلسوزه نیشتمانپه‌روه‌ره پیشکه‌وتنخوازه دوژمن به به‌سی یه فاشستکان بگریته خوی .

ئێوه‌ش ئه‌دیب و نووسه‌ره قه‌له‌م رەنگینه رسه‌نه‌کانی کورد ستان به وشه‌ی رووناك و جه‌نگاوه‌ری زاد‌ه‌ی نووکی قه‌له‌مه به‌هێزه داهێنه‌ره‌کانتان به‌شد اری یه‌کی گه‌ره گه‌وره‌تر له‌شه‌ری رووناکی دژ به‌تاریکید ابکه‌ن بـۆ به‌زاند‌نی هێزی شه‌ره تاریکی و ژێر به‌ره‌و ژوور‌کرد‌نی ته‌خت و تاراجی ئه‌وده‌ماکی هاوچه‌رخ و دامه‌زراند‌نی فه‌رمانره‌وایه‌تی یه‌کی نیشتمانی دیموکراتی پیشکه‌وتنخوازی (ئیتتلافی) له‌عیراقدا که ئۆتونومی راسته ـ قینه بۆ کورد ستان دابین بکا .

دەستەی نووسەران

دیدارێک لەگەڵ دڵزاری شاعیردا

□ محمد رەنجاو
ئامادەی کردووە

لە ٢٥-٣-١٩٨٢ و بەبۆنەی یادی (٤٨) ساڵەی دامەزراندنی حزبی شیوعی عێراق کە لە هۆڵی جەمال عەبدولناسری زانکۆی بەیروووتی عەرەبی سازکرا کە تیایا چوار شاعیری گەورەی عەرەب سەعدی یوسف و مۆمین پەسیسۆ ئەدۆنیسرو مەحمود درویش شیعریان بۆحزب و مەسەلە رەواکانی گەل خوێندەوە هەڵسووڕینەری کۆڕبکە شەوقی بزیخی شاعیر لەسەرەتای کۆڕەکەدا وتی : ئەم شاعیرانە تەنها شاعیری کۆڕەکەمان نین بەڵکو شاعیری پێنجەمیش لێرەیەو حزبی شیوعی عێراق خۆیەتی کە ئەم کۆڕەمان بۆ لە دایك بوونی ساز کردوە .

شیعرو حزبی شیوعی عێراق، دوو تریفەی ئاوێتە کراون و جیاکردنەوەیان کوڵێك خەمو فرمێسك لەگەڵ خۆیدا دێنێ و جیاکردنەوەی شیعر لە حزبی شیوعی سەربڕینی شیعرە .. دابڕینی حزبی شیوعی لە شیعر مەینەتیەکی جەرگ بڕانیە .. چونکە حزبی شیوعی خۆی شیعرێکی گەورەیەو ئیستاتیکای شیعریشی لەناو لەبی پاڵەکاندا هەڵدەهێنجرێ .

گۆرانی مەزن شاعیری جوانی وشتە پیرۆزەکان گەورەیی شیعرو بەردەوامی شتەکانە . دڵزاری شاعیری دوا وەچەی شاعیرەکانی ناو گێژەڵووکەی جەنگی جیهانی دووەم .. سەردەمی گۆران و شێخ نووری سالح و دڵدار و دیلان و هەردی و ع . ح . ب .

ماموستا دڵزار یەکێکە لەبەرزەکانی ئەو دەرختە رەنگ داکۆتاوەی کە شیعری نوێی ئیعرۆی کوردیان لەسیبەردا دروست بوو .. هەر بۆیە ش وەك گەرانێك بەدوای حەقیقەت و رابردووی شیعر لە بناری چیا سەرکەشە سپی یەکەی قەندیلا لە پاڵ حەقیقەتی سروشت و دەنگە زوڵاڵەکانی مرۆڤ و چۆلەکەو روبارە سەرکێشەکەی قەندیلا چاومان بە ماموستا کەوت .

لە ژووریکی خنجیلانەدا لە دەورو بەریکی شاعیرانەی خەست دا چەند کتیب و گۆڤاری کوردی و عەرەبی و فارسی ڕیز کرابوون .. لە پەنجەرەکەیدا کە لەدیوی دەرەوەیدا بەفر تا قەراغەکانی بلند بوو ئێنجانەیەك کە لقە رووکیکی تیدا بوو کە ماموستا دڵزار بە پارچەقای عیشقە شیعریەکەی هاوڕیەکی گیانی بەگیانی گوڵ و چلە ناسکەکانی دەرختە .

هەر لێرەوە بە باس و هەواڵەکانی شیعرو ئەزموون و مەسەلە گەورەکەی کۆڕی دوانەکە دەستی پێ کرد . ماموستا دڵزار باسی شیعرو مەسەلە گەورەکەی خۆی کرد .. باسی ئازارەکانی شیعری کرد .. باسی بریندارکردنی شیعری کرد باسی

پاشه‌روژو گه‌ورەی شیعری کرد . . ئەو شیعره ی
که پاپلو نیرودا ناوی ناوه (پشیلەی حەوت ڕوح)
ئەوەنیه شاعیر دەکرێ تازاری دەدەن له خۆشی
یێ بەری دەکەن . . بەڵام شیعر ڕووی کێوەکان
باڵ به شاعیر دەگرێ و ئەنجام شیعر بەگەورەیی و
حەوت ڕوحی و شاعیر بەسەر بەرزی دەهێڵنەوه .

پرسیار .

وەك ئەوەی شیعر یا تاقیکردنەوەی شیعر
شتێکی دانەبراوه لەبونی شاعیرو ڕێڕەوی
ژیانی تۆش وەك ئەوەی له کلاوڕۆژنەی شیعرەو
تەماشای ژیان و مەسەلەکەت بکەی یا له دەر-
گای مەسەلەکەتەوه بچیته ناو دنیای شیعر
بۆیە حەزدەکەین سەرەتای باسەکەمان بەتاقی
کردنەوەی شیعری و کارتێکردنی ژیان و
مەسەلەکەت له شیعر بۆ خوێنەرانی نووسەری
کوردستان باس بکەی .

وەلام /

تاقیکردنەوەی شیعریم ڕەنگە لەوەی ئەو
بارودۆخە سیاسی و کۆمەڵایەتی یانەن کە
تیایانا ژیاوم . . ڕەنگە لەوەی ئەو ڕۆژگارە
سەختو ئالۆزانەن کە بەدوای ڕەنجی دەوڵەتی
تورکە عوسمانی یەکانا هاتن و بزوزتنەوەی نەتە-
وەیی و ڕزگاری نیشتمانی لەنێوان هەردو شەڕە
گەورەکەی گێتی دا بەکارتێکردنێکی زۆری
شۆڕشی مەزنی ئۆکتوبەر زۆر بەتوندی لە
سەرانسەری ڕۆژهەڵاتا سەری هەڵدا .
لەڕۆژێکی سارد وسڕو سەرماو بەفریندا له
ئێوارەی هەشتی کانوونی دووەمی سالی ۱۹۲۰
دا لەخانەدانێکی ناسراو . . بەڵام نابلێی
دەست کوڕت و هەژار . . لەئەنجامی یەکەم
شەڕی جیهانی چاوم هەلیناوه .

باوکم مستەفای محەمەدی مستەفای
حەوێزی و دایکم ئایشێی مەلا عەبدول
عەزیزی کاکی زیره بوو ، هەر لەسەرەتای
منالێیەوه تابەریابوونی دووەم شەڕی جیهانی
هەموو هاوینانێك مالمان دەبردە باخێك
لەدوو باخەکەی " شەمە " و " ئۆمەر خوچان "
که ئەمەی دوایی یان سەیرانگەیەکی جوان و
بەناوبانگی کۆیە بوو . . بەدرێژایی وەرزی
بەهاری هەرسالێك و هەموو ڕۆژێکی هەینی
بەسەدان له خوێزانەکانی شاره دێرینەشیرینە
کەی کۆیە ڕووبان لەوێ و له سەیرانگە خوشەکانی
دێگە دەکرد . . بازنەی شایی ڕەشبەڵەکی
زۆر ئەوەی به دەهۆڵ و زورنای تیا دەگێڕدراو
جۆرەها یاری فولکلوری لێ دەکرا .

هەر لەسەرەتای منالێیەوه هۆگری دەنگی
خۆش و ئاوازی ڕەنگاو ڕەنگ و هەڵی پەلو پۆ
ڕەنگین و داروبەرەخت و ئاو و ڕووبارو دیمەنی
جوان و دڵڕفێن بووم .

له تەمەنی حەوت سالێمدا نێردرامه بەر
خوێندن لای مەلا سەعدەی کەپە . کە زۆر
شیعر دۆست بوو . زۆرجار کتێبەهاتە لای
باوکم هەر لەدەرگای حەوشەوه لەباتی سەلام
دەستی به شیعر خوێندنەوه دەکرد .

دوای خوێندنی دووسال له حوجره لە
لای مەلا سەعد و مەلا حەبیب بزرم به قوتابی

تاقە قوتابخانەکەی کویە . . دێتە یادم قوتابی پۆلی شەشەم بووم کە جارێك مامۆستا عەبدول رەحمان شەرەفی مەدیرو مامۆستای زمانی عەرەبیمان بوو ، ئەگەر دەتانەوێ فێری زمانی عەرەبی ببن ئەوا دەبێ کتێبی چیرۆك و داستان و بخوێننەوە وەك ئەلف لەیلە و هەمزە پالەوان و هی تر . . ئەم قسانەی مامۆستا وای لی کردم هەر لەهەمان ساڵدا ساڵی ١٩٣٦ بکەوە سەر خوێندنەوەی ئەلف لەیلەو ئەمیر هەمزەو سەیف بن زی یەزەن و لە پاشان زنجیرە روایەتەکانی تاریخی ئیسلام جورجی زیدان کە هەندێ ئەلقە بوون دوابە دوای ئەمانەیش هەر چیرۆك و داستانێکی کە ئەوسا هەبوون زۆر بەئارەزووەوە دەمخوێندنەوە

جا ئەم خوێندنەوەیە جگە لەوە کە فێری زمانو عەرەبی کردم تا رادەیەکی باشیش هەستی بیرو خەیاڵی کردنەوەی بەهێز کردم . . بەر لەمەیش باوکم کە شێعر دوست و فارسی زان و زمان پارانێکی باش بوو . . کتێبخانەکەی پر بوو لە شێعرو چیرۆکە کلاسیکی یەکانی فارسی وەك . . شانامەی فیردەوسی و ئەسکەندەرنامەو کولیانی سەعدی و دیوانی حافظ و هەفت پەیکەرو خەمسەی نیزامی و مثنوی مەولانا و دیوانەکانی شەمشی تەبریزی و قائانی و محەمەد خانی دەشتی و دەیان کتێبی تری ئەدەبی . . چەند بەزمێ و شەوقەوە داستانەکانی شانامەی بۆ دەگێرایندەوە (وەك : (زاڵ و رودابە) و (مەنیژەو بیژەن) و (رۆستەمو زۆراب) و (سیاوەش و سودابە) تاد . .

لەراستیدا ئەمانە هەموویان و خوێندنەوەی شێعرە بەسوزەکانی حاجی قادری کۆیی کە زۆجار دەیگریاندم و شێعرە بەهێزو بە پێزو پر لە وردەکاریێە کلاسیکی یەکانی نالی و غەزەلە ئاوداروبەسۆزەکانی کوردی و تایبەر بەگ و ئەدەب و لە پاشان مەولەوی و خالەی کوماسی و بێسارانی و خورشیدی خاوەری مەلا مستەفا دلێ دلی و دەیان شاعیری تر و شێعرە هونەرییەکانی هاوڕێی نەمرم مامۆستا گوران و شاعیرە هاوچەرخەکانم . . ئەمانە نێگرا بە لێك بەستنێکی دروست بە بارەی سیاسی و کۆمەڵایەتی عێراق و نێگەرای کوردستانەوە هەستی شاعیریان بزواندم و هەوێنی مێشك و دڵیان گرتەوە .

دەبێ ئەمەیش بڵێم کە لەناو بنەماڵەیەکی شاعیرو شێعر دوست دا چاوم کردوتەوە .

وەك گوتم باوکم شاعیر نەبوو هەرچەند جار جارەش تاك تاکە شیعری دەگوت بەڵام زۆر شێعر دۆست بوو ، باپیری باوکم لە دایکیەوە ــ حاجی مەلا بەکراغای حەوێزی (قاصد) شاعیرێکی ناسراو بووە هەروا هەر (نۆ) کوڕەکانی شاعیر بوون ، کە خاڵی باوکم بوون ، بەتایبەتی ئەمین ئاغای " ئەختەر " جگە لە دایکی باوکم " سوراحی " کە خوشکی ئەمین ئاغایش بووە جگە لەوە شارەزایی یەکی باشی بووە لە پزیشکی و دەرمان گرتنەوە لە گیایەکانی کوردستان شاعیرو

زمان پاراوێکی سەردەمی خۆی بووە کە لە سالی ١٩١٥ دا کۆچی یەکجاری کردووە .

جیا لەمانەیش پەیوەندی دۆستایەتی باشم بە ماموستا ئایینیەکانی کۆیە هەبوو . . زۆربەی مەلا یەکان دۆستم بوون بەتایبەتی شاعیرەکانیان وەک ماموستایانی نەمر مەلا محەمەدی مەلا ئیبراهیمی عەبدالآنی (دلاوەر) وعەبدول رەحمان (راجی) و مەلا مستەفای (عاصی) . . جگە لە شیعری ئەمانەیش زۆر کەشکۆلی شیعریم دەستکەوت و جۆرە ئاگاداریەکم لەشیعری کلاسیکی کورد پیدا پەیدا کرد و چێژێکی زۆرم لێ وەرگرت.

یەلای منەوە شیعر هونەرێکی (ابداعی) زۆر گەورە بوو . . شاعیریم لەلا وەک پێغەمبەر وابوو . . بەچاوێکی قەدرەوە سەیری شاعیرانم دەکرد . . ئەوەندە ئاواتم ئەبوو روژی لە روژان منیش ببم بە شاعیر .

جابەر لەوە کە شیعر بڵێم بەماوەیەک و دوای ئەم ماوەیەش زۆرم حەز بەتەنیایی دەکرد بەتایبەتی ئێوارانی پایز هەستم بەجۆرە ماتەمی یەکی ئاوێتە بەخۆشەویستی یەکی پەهێز دەکرد کە هەموو دڵو دەروونی دادەگرت و لەناویا نوقم ئەبووم لەبەر قورگم دەگیرا و هۆن هۆن فرمێسکی گەرم بەچاوەکانما خل دەبونەوە و دوا بە دوای ئەمە هەستم بە ئارامی حەسا ـ ئەوەیەکی تێگرایی دەکرد . لەپاشان ئەم دیاردەیە زۆرجار دەبوو بە پارچە شیعرێک ، شایانی باسە ئەو شیعرانەی بەم جۆرە خولقاون پارچەی راستی جگەرمن و پر سۆز و گوداز ن ، دیارە هەموو شیعرەکانیشم بەم جۆرە لەدایک نەبوون !

لەکۆتایی سالی ١٩٣٩و سەرەتای ١٩٤٠ دا دەستم بە شیعر تووسین کرد . زۆربەی شیعرەکانی سالانی (١٩٤٠ـ ١٩٤٥)م شیعری نەتەوەیی و دلداری بوون کە لەسەر هەمان کێش و قافیەی شاعیرە کۆن و هاوچەرخەکانم بەبێ ، هەرچەند جۆرە نوێخوازیەکیشیان لە رووی روخسارەوە تێدا بوون . ئەوەی جێی دانە ئەو کۆمەڵە شیعرەم کە (٧٠) پارچەو چەند چوارین و بڕە شیعرو فەردێک بوون ،لەبەهاری ١٩٤٥ دا کەوتە لای شاعیرو ئەدیبی نەمر هاوڕێ محمد تۆفیق وردی بە نیازی ئەوە کە هەندێکیان لەگەڵ هەندێ لە شیعرەکانی خۆی و شاعیرە هاوچەرخەکانم چاپ بکا . . کەچی لە پایزی هەمان ساڵدا (وردی) خۆی گەیاندە مەهاباد وچووە ناو کۆمەڵەی کوردستانی ئێرانەوە و لە کارسانەکەی تیکچوونی کۆمارە دیموکراتی یەکەی مەهاباد ا کۆمەڵە شیعرەکەم لەناوچوو.

لە شوباتی ١٩٤٣دا بووم بە سەربازو چووە حەبیانیەو بەغدا و زێڕەبەرەوانە بووم تا ١٩٤٤دا تێپەڕاندنی ئەلفستین و لەنیسانی ١٩٤٥دا لە شاری یافا . . لەسەر قەراخی رۆژهەڵاتی دەریای سپی ناوەراستدا لە تیژگەی رادیۆی کوردستان ، کەمێکی کوردی

ئیرتی رادیۆی شەرقی ئەدنا بوو ، لەگەڵ هەموستا گۆرانا بەیەکتری ناسیێتراین .

پاشی زمانی قلشیزم و دوایرانی شەڕی دووەمی جیهانی لەسەریانی دەرچووم و لە پایزی ١٩٤٦دا گەڕامەوە کۆیە و یەکسەر پەیوەندیم بە هاوڕیانی حزبی شیوعی یەوە کرد ، جا ئەم ڕووداوە گەورەیە کاریگی بەهێزی لەهەموو ڕوویەکەوە تێ گرتم و شیعرەکانم لەو کاتەوە مۆرکێکی تریان وەرگرت و زۆربەی زۆریان شیعری تێکۆشانن . شیعری خەبات و ژیانن بۆ زەحمەتکێشان گۆتراون . هەرچ ڕووداێکی گەورەی نەتەوەیی یان نێشتمانی یان نێودەوڵەتی ڕووبدایێ بە شێوەیەکی گونجاو لەگەل تێپەڕبوونی ڕۆژگاردا خستوومنە ناو جوارچێوەی هەلبەستەوە یان لەتاو تەلبەستەکانمدا ڕەنگیان داوەتەوە .

هەر لە پایزی ١٩٤٦دا چەند ڕۆژێک بوو گەڕابوومەوە کۆیە و تازە بیرمانەدیم یەکەمین حزبەمان کردبوو کە لەگەڵ هاوڕێی نەمر (دڵدار)دا لەسەر خواستی خۆی و لەماڵی خۆیاندا بە یەکەوە دانیشتین ، ئەوسا کاک یونس نەندا ی حزبی (تەوری وطنی) بوو کە هەمووسان لەو حزبەدا کارمان دەکرد و حزبی شیوعیمان سەرکردایەتی دەکرد ، دڵدار بەکاکە گەورەی (ئەلسەفی حلا ڕەزوقی محمود ئەزیزی خادم سوجاد) ەی ناسانەوە گوتبوو ئەم دڵزاری خاوەن هەڵبەستی (لک) یەزنی نەوەڕ شل) ە کە بڵاتەوە پەسەندە . ئیتر لەو ڕۆژەوە و تا ماڵ ئاوایی کردنی لەدنیا و ژیان ، دووهاوڕێ و دووهاو بیری یەکتر بووین ، هەرشەهریکی نووسیبای بوی دەخوێندەوە و هەرشیعریکی نووسیبام پیشانیم دەدا ، دڵدار دنەیەکی زۆری دام بۆ ئەوەی شیعرەکانم بۆ بڵاوکردنەوە بەڵێ گوڤاری گەلاوێژ بنێرم ، کە ئەم گوڤاری گەلاوێژە ڕۆلێکی گەورەی لە فێرکردن و پێشخستندا گێرا . . لەڕووی زمانی کوردی و شیعرو ئەدەب و تەنانەت زانیاری گشتیەوە . چونکە خوێندنی ڕەسمیم هەر تا پۆلی چواری ئامادەیی بوو .

لە کۆتایی هەمان سالی ١٩٤٦دا یان بە دەربرینێکی وردتر لە ڕۆژی ٢٨/ی تشرینی دووەمی ١٩٤٦دا ژنم هێناو هەر لەو کاتیش دایووم بە لێپرسراوی هەلسوڕێنەری (کتیبخانەی کومسنجاق) کە حزب خاوەنی بوو لە سونگەی ئەمەوە توانیم لە ماوەی پتر لە سالێک کۆمەڵە کتێبێکی باشی سیاسی و ئەدەبی و کومەلایەتی بخوێنمەوە و ئاسۆی زانیاریم هەندێ فراوانتر بکەم . . شایانی باسە لە سالانی دوای ئەم تاریخەدا بەهرەیەکی زۆری ئەدەبیم (لە قورئان) و (کتێبی مقدس) و ئیلیاد و ئۆدیسەی هومیرۆس و (ئینیاد) ی فەرجیل و (چیرۆکی ئەدەب لە جیهاندا) وەرگرت .

لەیەکی مایسی ١٩٤٧دا بۆیەکەم جار لەگەل چەند هاوڕیەکدا گیراین و لەسەرە-

تادا بەسالیک کردنیان حوکم دا ئینو لە پاشان حوکمەکەیان بەکەفیلی شەخسی گۆڕی و بەرەڵڵایان کردین .

سالی ١٩٤٧ سالێکی نەهات و ناخۆش بوو . . گرانی و بێ نانی خەڵکەکەی تەواو شێرزە کرد بوو . . زۆربەی ماڵان بە زەحمەت نانەجۆی رەشیان دەست دەکەوت ، ئەمە خەڵکێکی زۆری راکێشایە ناو کۆڕی تێکۆشانەوە دوا بەدوای ئەمەش راپەرینە مەزنەکەی ٢٧/ی کانوونی دووەمی ١٩٤٨ قوواڵێ و فراوانی پەکسی زۆر خێرای بە بزووتنەوەی نیشتمانی و سۆسیالیستی زانستی دا و کارتێکردنێکی راستەوخۆی شێوەو ئەدەبیش بوو کە لە بەرهەمی من و زۆربەی شاعیرە هاوچەرخەکانمدا رەنگی داوەتەوە نمایانە .

لە ناوەڕاستی مایسی ١٩٤٨دا دەوڵەتی ئیسرائیل دامەزرا و شەڕی عەرەب و جووەکە هەڵگیرسا و حوکمی عورفی جارێ درا ، شاڵاوی ئاگری زەبرو زەنگی عورفی سەرانسەری وڵاتی گرتەوەو بەندیخانەکان پڕکران لە تێکۆشەرو منیش یەکێک لەو گیراوانە بووم کە لە ٣١/ی مایسی ١٩٤٨ گیراوم لە پاشان لەسەرەتای سالی ١٩٤٩ شەش مانگ حوکم درامو هێشتا تەواوم نەکرد بوو چوار مانگی تریش لەسەر مەسەلەیەکی تری سیاسی حوکم درامو دوا بە دوای ئەمە بە بیانووی ئەوە کە لە ناو بەندیخانەدا شیوعیەت لە ناو شیوعی یەکانا بڵاو دەکەمەوە ! سێ سالیان بە حوکمی قورس حوکم درام . . زنجیریان کردە پێمو بو ماوەی سالێکیش دوای تەواوکردنی ماوەی بەندیی یەکەم بخرێتە زێر چاودێری پولیسەوە

ئەو ماوەیەم لە بەندیخانەی نیشتەدی بەغدا کووت بەسەر برد و توانیم لە ماوەی ئەم سێ سال و دە مانگەدا تا رادەیەکی باش کەڵک لە کتێب و خوفێرکردن وەربگرم و خۆم بێ بگەیەنم . . هەروا کوەڵە شیعرێکی گەرم و گوڕم دانا و زیاتر لە پەنجا گۆرانی شۆڕشگێڕم نووسی . . بەڵام داخی گرانم ئەم گورانی و سروودانەو زۆربەی شیعرەکانیشم جگە لە بەشێکی کەم نەبێ بۆم دەرباز نەکران .

لە حوزەیرانی ١٩٥٢ دا بوو لە بەندیخانەی کووت دەرچووم و لەگەڵ هاوڕێیەکمدا بە کەلەپچە کراوی و حەبسی بەرەو بەغدا و هەوڵیڕو کویە رەوانە کرامەوە لە کۆمەنی دوای پێنج مانگ ، بەفەرمانی حزب ، لەژێر چاودێری پولیس دەرچووم و ڕووم کردە هەوڵێر و کاری هەڵسووراندنی ڕێکخراوی ئەوێم پی سپێردرا .

لەناوەڕاستی مانگی مارتا لێپرسراوی ڕێکخراوی حزبمان لە سلیمانی گیراو کاری ئەوێ بەمن سپێردراو لەڕوژی یەکی نیسانی ١٩٥٣ بو یەکەم جارو بەنەهێنی گەیشتمە سلیمانی ، ئازاد و دایکیشی هەرئەو ڕۆژە بەر لەمن گەیشتبوون و لەمالی ئەفسەری شەهید مستەفا خۆشناو هەمووبیان بەیەک گەیشتنەوە . ئازاد ئەوسا تەمەنی لەشەش سال کەمتر بوو . هەر لەبەهاری هەمان ساڵدا هەمیسان

لەگەل ماموستا گوراندا بەیەك گەیشتینەوە بەڵام، ئەمجارە ماموستا لە ریزی حزبماندا بوو ، ئەو وەحمەد سالح دیلان پەیوەندی‌یان بەمنەوە هەبوو بۆیە جارەهای جار لە گردی سەیوان و لەمالی ماموستا کۆدەبوینەوە .

دێتە یادم رۆژی ٢/ی مایسی ١٩٥٣ بوو رۆژی وەرگرتنی دەسەڵاتە دەستوری‌یەکانی مەلیك فەیسەلی دووەم بوو شارەوانی سلیمانی دەهۆڵ و زورنای لەبەر دەرگی سەرای لێ دەدا ئێمەش من و ماموستا گوڕان و دیلان لە سەرکانی قەلانی پشت گردی سەیوان سەیرانێکمان ساز کرد ! ئەو رۆژە تائیوارە هەر شیعرمان خوێندەوە و لە شیعرو شاعیران دوایین .. هەرسێکمان لەبارەی ئیلتزامو بەرزی ناوەرۆك و جوانی رۆخسارەوە هاوبیر بووین ..

لە شەشی ئایی ١٩٥٤ دا بوو کە سلیمانیان بەجێ هێشت و رووەو کەرکوك و لە ٥/ی نیسانی ١٩٥٥ بوو کە ماڵەکەمان لە کەرکوك ئابلوقەدراو گییرا بەڵام بە پەلە بروزی لەگەڵ هاوڕی‌یەکەدا دەرچووین تا لە ١٥/ ٩/ ١٩٥٥دا لەسەر ئاوی دێوانەو لە نزیك گوندی کانی سارەی دەربەندیخانەدا گیرام .. پاش‌ماوەتنێکی (١١) مانگی لە گرتووخانەکانی سلێمانی و کەرکوك و هەولێرو کۆیەدا و دوای بردنم بو بەغدا و پێنج جار محاکەمە کردن بەکەفیلی شەخسی زامین لەگەڵ بەناوبراستی ئایی ١٩٥٦دا بەرەڵا کراوم تا شۆڕشی چواردەی تەموز بەدەردە سەریم بەسەر برد ، لەو ماوەیەدا هیچ جۆرە کارێکیان پێ نەدەدام و هەمیشە پەلپیان پێ دەگرتم و دوای پاکانەیان لێ دەکردم بەرامبەر بەوەی بمکەن بە فەرمانبەرێك لە کتێبخانەی گشتی کۆیە ! بەڵام هەموو کۆششێ کیان بەفیڕۆ چوو ، ئەمن نەبەزیم و ئەوان بەزین و سەرشۆڕو شەرمەزار بوون .

لە پایزی ساڵی ١٩٥٨ دا بووم بە خاوەنی (کتێبخانەی جمهوریەت) لەکۆیە کە هی حزب بوو ، لە بەهاری ١٩٥٩ دا بووم بە ئەندامی (٢٠٠)ی یەکێتی ئەدیبانی عیراق کە جەواهیری سەرۆکی بوو و لە حوزەیرانی هەمان ساڵدا بەشداری کونگرەی دووەمی یەکێتی یەکەم کرد و هەروا لە هەردوو کونگرەکانی ماموستایانی کورد لەشەقلاوە بەشداریم کرد .. شایانی باسە لەدواروژی دووەم کۆنگرەی ماموستایانی کورد لەگەڵ ماموستا گوڕان و کاك محەمەدی مەلا کەریم و کاك عەونی و برادەریکی تردا گەشتێکی زور خوش و میژووی مان بو گەلی عەلی بەگ و بێخاڵ و حاجی ئومەران کرد و ئەو رۆژە تائیوارەیەکی دڕەنگ نەگەڕاینەوە شەقلاوە وێنەگەلێکی نایابیشمان گرت کەچەند دانەیەکیانم ماوە .

جا دوای گەڕانەوەکەمان لە دووەم کۆنگرەی شەقلاوە بە چەند رۆژێك رووم لێ نرا کە وەك نووسەرێکی رۆژنامەی ئازادی بچم بو بەغدا . ئەوەبوو لەسەرەتای مانگی ئۆکتوبەری ئەمساڵەم ، ساڵی ١٩٦٠ ، رووم کردە بەغدا . تامانەکانم گەیشتن مانگی ئۆکتوبەری ئەمساڵەم سەرانسەری لەگەڵ ماموستا گوراندا لە

ئاپارتمانێکی یەکێك لە بالآخانەکانی بەغدا لەشەقامی شێخ عومەر بەسەر بردە ، کە ماموستا کۆشکی سێی پێ دەگوت ، لەوێ لەنزیکترەوە گوڕانم باشتر ناسی .. جارێك بە ماموستام گوت : لەم ڕۆژانە پارچە هەڵبەستێکی هۆنگرم لە فلان گۆڤاردا چاپ بکەم و لەڕاستیدا هەندێ بریسکەی شعریم تێدا بەدی کرد .. ماموستا لەوەڵامدا گوتی : " ئێوە زۆر بەشیعرەوە ماندوو ئەبین و بەڵام بەسەریشیا زاڵین " . هەروەها گوتی : " من لە کاتی شیعر دانانا تووشی ئازارێکی زۆر دێم وەك نەخۆشم لێ دێ تا لە دانانی شیعرەکە دەبمەوە ئەوسا هەست بە حەسانەوەیەکی تەواو هێنایەتێکی خۆش دەکەم " .

گوران زۆرجار سکاڵای لەدەس سك یەشە دەکرد . تووەز هەرلەوساوە تووشی نەخۆشی یەکوشندە مکە بوو بوو .

لە کۆتایی ساڵی ١٩٦٠دا دوای ئەوەی ئازادی دا خرا گەڕاوە کوێو لەوێش لە تەمووز ئاب و ئەیلوولی ١٩٦١ ماوەیەك خۆم لە چنگ ڕێژیمی کەریم قاسم شاردەوە دوای ئەوەی کە لەشەوی ٢٥–٢٦ تەمووزی ١٩٦١ پولیس هەڵیکوتایە سەر ماڵەکەمان و توانیم دەرباز ببم .

شایانی سڕنج ڕاکێشانە کە بەرهەمی شیعری من و زۆر لەشاعیرانی هاوچەرخیشم بە شاعیرانی عەرەبیشەوە لەماوەی شۆڕشی تەمووزدا ئەو گەرمو گوڕی و کەف و کوڵەی پێشوویان تا ڕادەیەك کپ بوو ، بەڵای من گوراتکاری وا گەورە کە هەموو ڕوویەکی ژیانی کوەڵگا بگرێتەوە .. ماوەیەکی زۆری دەوی تا وەرە دەگیری تا (استعاب) دەکری و دەبێتە تاقیکردنەوەیەکی نوێ .

کەچی بەسەرهاتی بچووك زووترو خێراتر وەرە دەگیری و هەزم دەکرێ و دەبێتە تاقیکردنەوە .

سەیرکەن باری فیکری بەر لەبەرپابوونی شۆڕشی گەورەی فرەنسا چەند ئامادەو لەسەر پێ بوو . نووسینە سیاسی و کۆمەڵایەتی و فەلسەفیی یەکانی ژان ژاك ڕووسۆ و ڤۆلتێرو دیدەرۆو هاوڕیەکانیان چەند کارێگەرو کارتێکەر بوون !

کەچی دوای سەرکەوتنی شۆڕشەکە ئەو هێزو توانا زۆرە بەئەند ازەیەکی زۆر دابەزی .....

شایانی باسە تائێستاش هەڵبەستەکانم سێ جار تووشی سووتان و لەناوچوون بوون . جاری یەکەم ئەوەو لای وردی بوو دوا بەدوای لەناوچوونی کۆماری دیموکراتیکی مەهاباد لەناوچوو .

لە پاش گەڕانەوەم لە سەربازی لە ساڵی (١٩٤٦–١٩٤٩) توانیم دوو دەفتەری گەورە شیعر بنووسم .. کەچی لە ڕووداوە تیرۆریەکانی ١٩٤٩ وحەپس بوونمدا یەکێك لەم دوو دەفتەرە لەناوچوو کە ژمارەیەکی زۆری هەڵبەست تێدا بوو .

هەروەها لە ساڵانی (١٩٤٩– ١٩٦٢) لە بەندیخانەو لەدەرەوە لەسەردەمی شۆڕشدا ژمارەیەکی زۆرم لەهەڵبەستی جواروجوڕو جواروین و بڕەشیعرو تاك تاکە دانا کە پتر لەسەدو

پەنجا هەڵبەست دەبوو .. باوکی پشتیوان بەخەتە خوشەکەی خۆی و بەمەرەکەبی رەشی چینی و بەشێوەیەکی زیدەجوان و ڕێک و پێک بۆی نووسیبووەوە جگە لە وەرگێڕانی پتر لە (٤٠) پارچە شیعری بێگانە لە شیعری ڕۆژئاوایی و ڕۆژهەڵاتی .. ئەمانە هەموویان ، جگە لە چەند پارچەیەك کە لە گۆڤاری هیواو ڕوناهی و چەند ڕۆژنامەیەکی تردا بڵاوکراونەتەوە ، لەگەڵ هەرچی دەسخەت و کتێبی جوان و ناوازەی هەبوو بەکتێبخانەکەوەش لە ڕۆژێکی ڕەشی هاوینی ١٩٦٣دا دۆژمنانی زانست و ئەدەب و ڕوناکی ئاگریان تێبەردا و کردیان بەخۆڵە مێش .. بەراستی بەم کردەوە چەپەڵەیان کۆستیان خستبوو داخیان نا بە دڵەوە ..

پرسیار /

ڕاتان چیە بەرامبەر کۆن و نوێ لە شیعری کوردیدا؟

وەڵام / شیعرو شاعیریش وەك هەر دیاردەیەکی کۆمەڵگا لە نوێ بوونەوەیەکی بەردەوامدان . ئەو شاعیرەی کە لە کەلەپووری ئەدەبی نەتەوەکەی ئاگادارنەبێ بەشێوەیەکی هۆشیارانە هەڵزی نەکردبێ .. بەرای من ئەو شاعیرە ناتوانی بەشێوەیەکی داهێنەرانە هیچ چەشنێکی پتەوو داڕژاوی نوێ بخاتە سەر دیواری تەلاری ئەدەبە ڕەسەنەکەی . با ئەو شاعیرەمان ئەدەبیە بلیمەتێکیش بێ لە ئەدەبی ئینگلیزی یان فرەنسی یان ڕووسیدا .. ڕاستە شیعرو سەرچاکی هونەرە جوانەکانی دنیا بەیەکەوە شیعرو هونەری جیهانی پێك دێنن .. بەڵام هەریەکەشیان بەرگی جوانی خۆی لەبەردایە ، ئەوەندە هەیە دەبی دەوڵەمەندکرێن بەبیرو ژیریی یەکتری . بەڵام ئەوەی شارەزای ئەدەب و هونەرەکەی خۆی نەبێ ناتوانێ بەشێوەیەکی سەرکەوتووانە بڕیاری مرۆڤایەتی یانە ئاوێتەی شیعرو ئەدەبەکەی ئاوێتەی هونەرەکەی بکا .

دەبێ شیعری کوردی بەرگی کوردی لەبەردابێ .. شەقڵی کوردەواری پێوەبێ تا بناسرێتەوە .

ئەو شیعرەی ئەمرو نوێیە سبەی کۆنە ... مەگەر ئەو تاك تاکانە نەبن کە نەمرن ئەرسەتن و هەرگیز کۆن نابن .

گرنگ لەکۆن و نوێدا ناوەڕۆك و ڕوخساری بەهێزو جوان و پر بە پێستی یەکترین ناوەرۆکی باش دەبێ ڕوخساری باش وەرگرێ ، بەڵام ناوەرۆکی کرچ و کاڵ هەرچەند لەبەرگی جوان و قەشەنگدابێ هەر کرچ و کاڵە .. مەیمەون قەد یەفەیش لەبەرکا هەر مەیمەونە !

ئەدەبی کلاسیکی هەندێ شیعری هەیە تادنیا دنیابێ هەر نوێیەو کۆن نابێ ، بەڵام زۆر شیعری بەناو نوێمان هەیە چەند ساڵێك یان چەند مانگێکە گۆتراون کەچی کۆن بوون و بێ کەڵکن !

بەداخەوە شیعری نوێمان زۆر کەمە ، کە بەراستی شیعرێ کەچی زۆربەی ئەو شیعرانەی کە بێ یان دەڵین نوێ .. زۆرو بوون .

پرسیار / ئەدەب و جەماوەر یان دەوربینینی شیعر لەسەلەکانی جەماوەردا چۆن دەبینن ؟

وەلام / ئەدەبی راستەقینە ئەو ئەدەبیە کە خزمەتی جەماوەری کار بکا . ئەدیبو شاعیر ئەگەر سەر بەگل نەبن . . ئەگەر ئیلتزامیان بەسەلەی گەلەوە نەبی . . دیارە بوا نەوێ یان نەیانەوێ لەخزمەتی بزوتنەوەی گەلدا دەبن !

هەرلەبەرئەوەیە ئەدەب بەتایبەتی شیعر و خوتبە بزوێنەرو هاندەرێکی باش و کاریگەر بوون ، جار هەبوە پارچە شیعرێکی گەرم و گوڕ کاری تیبە سەربازێکی کردووە لە مەیدانی نەبەردا .

تیکرای دەولەتانی دنیا ڕۆژ نیە بەهەزاران دۆلار و دینار لە پڕوپاگەندەو بلاوکردنەوەدا بەخت نەکەن . . ئەشیعرێش یەکێکە لە چەکە کاریگەرەکانی .

لینینی مەزن بایەخی زۆری بە ئەدەبو شیعری شۆرشگێڕی دەدا . . زۆر بەشارەزووە شەوقەوە شیعرەکانی پۆشکین و نیکراسۆف و شاعیرە شۆرشگێڕەکانی تری ڕووسی و گەلانی تری دەخوێندەوە . . بەدیان وتاری لەسەر ئەدەب و هونەر نووسیوە جگە لە کتێبێکی بەنرخیش بەناوی لەپڕوپاگەندەو بزواندندا

(ئیلیا ئەهرەنبورگ) ی ئەدیبی گەورەی سۆڤیاتی خاوەنی (شەڕی گەلان) ڕۆمانێکی زۆر بەرز و بالای لەجەنگی جیهانی دووەمدا گێڕا . . کە فڕۆکەیەکو تانێکی لەقەبەل کرابوو . . بەسەر هێڵە جەنگی یەکاندا دەگەڕاو وتاری ئاگرینی وەک نان بەسەر جەنگاوەرانەدا دابەش دەکرد !

ڕۆلی ئەراگۆنیش لەشەڕی بەرگری فەرەنسەدا لەگەلی شەڕی جیهانی دووەمدا و ئاشکراو دیارە کەچەند کاریگەر بوو .

خوجەواهیری شاعیری پایە بلندی عیراق وعەرەب . . هیشتا هەر لەزیاندایە کەچ ڕۆڵێکی هاندان و بزواندنی گیرا لەگەلی ڕاپەڕینەکەی کانوونی ١٩٤٨ دا .

هەروەها بێکەس و هەردی و هاوکارەکانیان شوێنی دیاریان لەم مەیدانەدا هەیە .

شاعیرانی بەرگری لەفەلەستین مەحمود دەروێش و سمیح القاسم و توفیق زیاد و ئەوانی تر کاریگی باشیان لە چەریکە فەلەستینی یەکان کردووە . . ڕۆڵێکی دیاریان لەشۆڕشی فەلەستیندا هەبووەو هەیە .

بۆیە شیعری شۆرشگێڕی و بەهێز ، هێزێکی دووچەندانە دەخاتە سەر هێزی چەکداری شۆرشگێڕەوە . شیعرو ئەدەبی شۆرشگێڕی زۆرجار ڕێیان بۆ شۆڕش خۆش کردووەو خۆشی دەکەن و گرکانی هەماسەتی جەماوەر دەتەقێنەوە !

پرسیار / دوا وتەت چیە بۆ شاعیرە لاوەکان ؟

وەلام / بەرلەوە شاعیرە لاوەکانمان دەس بدەنە قەلەمو شیعر بنووسن . . تکایەکی برایانەیان لێ دەکەم کە جارێ قەلەمەکانیان ڕاگرن تا دەتوانن بخوێننەوەو بخوێننەوەو بخوێننەوە

بەرەو لێکدانەوەیەکی فۆلکلۆری کوردی

• خالید جوتیار •

نەمەوێ لە هەرقۆناغێکی پێشکەوتن و چاکردنەوە دابێ و هێزی بەرەو پێشەوە چوون و مەودای لێک دانەوەی بەکیبان بارێ سایکولۆژی دا بشکێنەوە هەر ئەو هەبوون و رووداوو کارەساتانە دەبنەوە رواڵەتی ئازارو لایەنە هەستپێکراوو بنەرەتەکان چونکی هەر هەڵوێست و هەڵسەکەوتی تاکەکان لەبنەتای مەبەست تێکدێکەرەوەکان دەبێتەوە سنیاو مۆرکی گشتی نەتەوەکە خۆی . ئەو هەست و رادەربڕینەی کەسێکی ئەرکۆمەڵش بەگەر دەربڕی بارێکی گشتی و خەم و خۆری مەسەلەکان بێ ، خەڵکی بەئازارو هەستی خۆیانی دەزانن و پەل و پۆی بۆ لایەنەکان دادێ . بۆیە هەر پنجی تاقەکەسی یەو پاشان مۆرک و شەقڵی بەک [illegible] گشتی یەکەی وەرگرتووە ، وتیبگەم لەمەودای ئەو دونیایەدا چ بارێ بیرکردنەوە بێ .

بەمانا بەربڵاوو فراوانەکەی وەچ رووبەندێ کارو بزانتن بێ ، دەکەوێتەوە بن بارێ رادەربڕین و تێڕامان و بڕی هوردبوونەوە هەرباس و خواس و سەرو سەبردەش نی یە فولکلۆر پڵێ بۆنەهاریشتێ وچەندە پری نەبووبێ . . ئەرشی ژیان و بنیادەم و کارساتەکان " فروید " زیتر ئەو بەساری پەیدابوون و مەودابریەی فولکلۆر بە پێرەوی سایکولوژی بنیادەم دەبەستێتەوە . . دەیگوت ، ئەی بەرهەمانە هەموی هی منداڵانی بارێ دەروونی یەو هەر خەونیش ڕیچکەشکێنی " رویانی لێکدانەوەکانە . نەتەوەکان خۆیان داخوی بەرهەم و بابەتی خۆیانن بەڵام ئەو هەڵەدەگاڵدان و لێکدانەوەو بەرباری فولکلۆری هەموو گەلان دەکەوێت ، بابەڵێی بیرو لێکدانەوەشیان جیاوە ئەو بیرو باوەڕانەی فروید وەڵای هەموو زاناو فولکلورناسان ئەگەرچی بابەتێکی نوێ بوو بەڵام هەریەکەی ڕاوسڕنجی خۆی خستە ڕوو وەهەمەڕەنگیان هەر رەتیان کردەوە گرنگی ئەو بەساری سایکولوژی یە ئەوندە مەن برنێ یەو ئەو دەورەگرنگیەشی لەسەر هەڵدانی بابەت و بەرهەمی فولکلوری نی یە . دیارە فولکلۆر کارو بەرهەمێک ، مرۆڤایەتی و نەتەوایەتی یە لەهەندێ لای ئازار و تێڕامانیشی دا خەم و هەناسەی چینایەتیشی لێ دەبینن و دەنگی مرۆڤی چەوساوەو بێهێزراوە و بەرسنگی زۆردارو چەوسێنەران دەگرێ ، کەباسێکی گرنگی فولکلۆری بەر لەئیسلامەتیمان دەکەین دەبێ هەندی سەرەتای لێرەولەوێی وا پەیدابکەین هەتا بتوانین ڕێچکەیەک بدۆزینەوە ، سەرباسی ئەو بابەتانەی پێوەیێ . پێش ئاودێرکردنی ئیسلامەتی بو کوردستان ئێمەی کورد پێش ئایین باوەڕو فەلسەفەو دەنگ و ڕەنگی خۆمان هەبوو . . ئەو دینەخوایی یە گەلێک بابەتو بەرهەمو

لیکولینه‌وه

شون‌بزر کردین و هه‌ندێکیش بۆ باری سه‌رده‌می بلاوبوونه‌وه‌ی خۆی سیماو هه‌ناو گۆڕ کرد. هه‌تا ڕێی له‌بیرو فه‌لسه‌فه‌که‌ی نه‌گری و وه‌نه‌کا باوه‌ڕو لێکدانه‌وه‌و گێڕانه‌وه‌یان هه‌ناسه‌برکێ بکارساتو ڕێڕه‌وه‌کەی بکات . . بۆیێ میژوو نووسه‌کان ئێستاشی له‌گه‌ڵدا بێ ڕووی راست و ڕه‌وانی روزانەی بلاوبوونه‌وه‌ی ئه‌و دینه‌یان له‌کوردستان باس‌نه‌کرد و ... وه‌ك بڵێی وه‌ختی خوی ئه‌و کوده‌ته حه‌زارمت و کله‌پووری خۆی نه‌بووبێ و هه‌ربه‌شداری ئه‌و کارو کرد وه‌ه‌زنانه‌شی نه‌کرد بیت . دیاره هه‌ربابه‌تێکی نوێ که بێته کایه‌وه قه‌ڕه‌یه‌ستانی به‌بیری سه‌رده‌می ده‌کات و ئه‌گه‌ر سه‌رتاپاشی سه‌راوبه‌ن نه‌کات و له‌به‌رچاوانی بزرنه‌کات جێ له‌ڤی ده‌کات بێ‌ی ناره بابه‌تی به‌ر له‌خۆمان دووباره بکه‌ینه‌وه چونکی هه‌موومان سه‌رو سه‌ربرده‌ی هاتن و چونیه‌تی بلاوبوونه‌وه‌ی ئه‌و دینه‌مان لا گه‌ڵاله بووه . . بۆیێ له‌فولکلۆره‌وه ده‌ست پێ ده‌که‌ین

سه‌رباری ئه‌و هێرش و شالاوو جه‌نگ پرکرد نه‌ی سه‌رکورد هواری و ئاخنینو تی په‌ستانی باوه‌ری تازه‌و به‌جێ هێنتنی خه‌ڵکی له‌سه‌ر ده‌سته‌کانی ئیسلامه‌تی نیزیك هێدی هێدی ته‌وتی داپیرو ـ چکه‌یکی سامناك و ته‌ماوی له‌و ناوچه‌یه ته‌نیه‌وه . . هه‌ربۆیه ئێستاکه له سیحریکی به‌ر له‌ئیسلامه‌تیمان ده‌گوڕێین نێ یێ له‌داستان و سه‌ربرده‌یه‌کی جوانه‌ی ئه‌و وه‌خته ده‌گه‌ڕێ نێ یه . هه‌تا وه‌ی لێ هات ده‌ماری ئه‌و بزووتنه‌وه‌یه تێك ئالان له‌گه‌ڵ هه‌بیت و هۆش و بیرو لێکدانه‌وه‌ی خه‌ڵکی تێکه‌ڵی یه‌کدی بوون و تێك ئالان و حه‌کایه‌ت و داستان و په‌ند و ئه‌فسانه . ئاخاو ڕه‌نگ و ڕووی ئه‌و بابه‌تانه‌ی هه‌ڵگرت و بوونه ڕێبه‌ری کاروانێکی پر کارمسات و ئێستاشی له‌گه‌ڵدا بابه‌تیکی خومانه‌مان وه‌ك خۆی بۆ ناو وزێته‌وه . کیس فریزه‌ر " که‌کێیی لقی زیرینی نووسیه‌وه بلیمه‌تانه و کاراماییانه هه‌ناسه‌ی نه‌ته‌وه‌کانی له‌دین و نه‌ریت و ڕه‌وشت خسته ڕوو بو ئه‌و بابه‌ته‌کان له‌بارو سه‌رچاوه‌ی نووسراو گێرانه‌وه‌و کوتەش به‌رده‌ست بوون ، بو ئێمه‌ی کورد ئه‌وه‌ی بیری لێ ده‌که‌ینه‌وه له‌بار نێ یه ته‌نانه‌ت ئه‌و هه‌قایه‌تانه‌ی بۆتی به‌ر له ئیسلامه‌تیان لێ دێ سه‌ر وه‌شین کراون ، هه‌رنا ناوی پاله‌وانه‌کان گۆڕاون ، نه‌ته‌وه نێ یه خاوه‌نی ئین‌و ئازارو هه‌ناسه‌و به‌رهه‌می خوی نه‌بی و پاڵ و پسۆی بۆ هه‌موو لایه‌نه‌کانی ژیان نه‌هاوێشتبێ و به‌پێی لێکدانه‌وه‌و تێگه‌یشتنی خوی بابه‌ته‌کانی هه‌ڵنه‌سه‌نگاندبێ . به‌ڵام نه‌ته‌وه‌س نێ یه کورد ئاسایی هه‌وڵێ توانه‌وه‌ی دراوێ و ده‌سکاری میژوو کارمساته‌کانی کرابێ و ژیارو شارستانیتی و بواری داهینان و به‌ری بیرو لێکدانه‌وه‌ی سه‌راو بن کرابێ .

سه‌رباری ئه‌و لایه‌نه‌ش ئه‌وجا هه‌ستی ده‌مارگیری و قرس‌بوونی نه‌ته‌وایه‌تی و ده‌وره پەرەسەندنیش له‌به‌رهه‌می فولکلۆره‌که‌مان نابینین و هه‌ر ده‌ڵێ له‌باریکی زور ئاسایی و هێمنی ژیاوه‌تا چونکی وه‌ڵای ئه‌و بنیاده‌مه‌یه کورده ژیان زور له‌وه کەورەتروو پیروزتریش بووه‌و قه‌ت له‌ریچکه‌ی مرۆڤایه‌تی خوی لای نه‌داوه‌و خوێنی له‌ئاستی باری مرۆڤایه‌تی لا تەریك نه‌گرتووه ، که‌ده‌یمی

بەرامبەر هێزشی دڕندانەو خوێناوی توانەوەش چۆک دادەرو ئەژنۆ شکاو نەبووە . ئەو یەرحەب فولکلۆریانەی ئەمرۆ دەیان خوێنینەوە بەری بیری بەرهەلستی کردنی ئەو هیرشانە بووە .

داستانی شەروشۆرودلداریش نەرونەی کوردانی و فیداکاری مرۆیی کورد هەلدەگری بۆ مەیدانی کارەسات وبەرگری و لەقەوپەڕدانەوەی دژمن لەدونیای شانازی بەنەتەوە کـــــردن دەهێنێتەوە بەرچاوان ، ئەوە دونیای سەرهەلدانی فولکلۆری کورد ، سەرهەلدان و نەشـو نماکردنی هەر بابەتێکی نوێ خواست و ویستو سەردەمانێکەو بو مەبەستێیان چەند مەبە ــ ستێکی دیاری کراو و ناد یارکراوە مرۆڤ لەو دونیایەی ئەمرو تیید ادژی گەلی سەربردەی لە سوبەتی دیوەوهەند یکیان هی ئەوە بڕوا بەنە بەرهەم و لیکدانەوەی مەودابرو هەند یکیشـی هەر بەپرەپـر کاری ڕۆژانەی پێی دابین کراو هەر ئەو کارە مەزنانەی دونیای ئەوانەی دەستی هێزی خراپەی گەشتوتی و بەڵ کوتاوەتە بێی هێزە خێرخوازەکان ئەوانە دیاڵتـر و مەزن تریشن لەوانی دیکە

دەشبینین نەهێزی خێرخواو نەهێزی شەرخوازیش بەتاقی تەنێ داستانێکی لەبـــــارو مەزنی باری سەردەمیان دروست ناکەن ، ئەو دژایەتیەی دوو جەمسەری لیك تێدی نەبەت یەکەوە هەلدەکەن و تەبان نەبەد ووری و نەبەلیك دابرانیش ئوقرە دەگرن ، دەگەنە یەك و لێت دەبنەوە . هەر لەو خوێنەیەك دادان و لیك بوونەوەیەش یەرهەمێکی نوێ دێتە گۆڕی هەتا ژیانیش پێش دەکەوی و زیتر طی لەبەر ملی ئەو سروشتە ناهەمواروبەرچەرمەسەری یـــــە دەنی باری روشنبیری و لەدونیا زانین پەرەدستینی و تەشنەنە دەکا . ئەو مەودابڕەی بینەرو مرۆڤ زیاتر لەتاقی کردنەوەو لەخوێندەوریشت گەیشتنە ، چەند بەناو خوێدا بەتەوێو هەولـو تێگەیشتنیان بدا ئەوەندە پێش زیاتر لەو دیری دەسەلەکان دەگا ، یەکەمین بنیادەم خۆشـــو نەیزانیووە چۆن دروست بووە بۆیە هەر لەهەوەلێن ڕۆژیەوە بەدوای لەخۆڕسین و سەناخکردنی خۆیدا دەسووڕێ و سەربردەو داستانی دروست بڕوانی خڕی بەزور شیرە دەگیرێتەوە ، چونکـ هەر پرسیاربکی مەزن مەرام دانەوەیەکی مەزنیشی دەوێ . کەئەفسانەش باری بیری بنیـادە بێ هەوەلین تەرادیش لەمەودای بیرۆی تێگەیشتنی خۆی بووە ، هەرخۆی وەك سند ووتیکـــد ئاسنی بی دەرگا دەهاتە بەرچاوان و لەدەورەی رادەماوتی دەفکری وەك ئەوەی یلیمـی توچیت . چون دروست بووبیت خوی خوشویستووەو رقیشی لەخوی بڕتەوە ، خوی لەسروشتە دیاردەکانی گەورەتر دەبینی و پیشنی ناوبڕی ، بیری کردۆتەوە و خوی بەهەندەی وەرام رازی کردووە ، ڕۆژ چون هەلدێ و ئاوا دەبێ ، باران چون دەباری ، بو دەمری ؟ لیـ

ئەلکزاندەر کراب لەزانستی فولکلۆردا دەلی ((بابەتە خەرافی یەکان وا داهاتوون .خو لقێنەری ئەفسانە ئەوەندە بیر لەشتە نەدیتراوەکان دەکاتەوەو بەئارەزووە بیان بینی و ناشیا

کاتێ همتا جلەو بوخەیالێ خوێ شیۆر دەکاولەد ووڕەوە باسی ناوەوە دەکا وەك ئەوەی دیتبێ))
کەمرۆقیش لەبەر ئەو زروفە ناریك و ئالوزیی سەروبنە پەنای دەبردە بەر شتیك ، یان بو ترس
ڕەواندنەوە خواوەندیك دروست دەکرد و بو هیغانەدی مەبەستیکی هاناییەی دەبرد ، کەلە
ئاو دەترسا یان بو دابین کردنی پیداویستی یەکانی ئاوی دەویست خوای بو دادەنا هتد
لەروژی تەنگانە بەهەشتاوی پەنای بو ببات ، ئەمە بو هەموو شتەکان هەریەکەی خواوەندی
خوی هەبوو بوبە هەر لەبەرایی یەوە ، ئەفسانە تیکەلی ریچکەی دینداری و چەمکی لەدونیا
زانینی گرت .

د . عیزەدین مستەفا لەکتێبی لیکولینەوەی ئەدەبی فولکلۆری کوردیدا دەڵێ "هندێ
لەزانایان ناوی فیولۆژیایان بوعیلمیکی تایبەتی دانا وە کەلەئەفسانە ئەدەبی بەلام فیولۆژیا
ئەوەیە کەلەڕێی ئەفسانەوە بەدوای باوەڕی ئایینی کۆن و تازەی گەلاندا ئەگڕێ و بچارەکەی
ئەدەب ناروانێتە ئەفسانە . هەردوو گوتەکەی ناو ئەو کەرانەیە لەوەوە دەگمەن یەك کەسە
میتولوژیا گەرانی بەدوای ئەفسانەو ئەفسانەش هامیزی باوەڕی ئایینی یە چونکە ئەفسانە خەڵی
بۆمەبەستێکی ئایینی و لەخزمەتی بیری ڕوفایەتی پەیدا بووە هەر لەم ڕیگەیشەوە دەتوانری
هەست ولیکدانەوەو ڕووی لەدونیا زانین والاتر بکینەوە . مادام هەر شتەی خوای خۆی
هەبووەو لەپەنای ئەوەوە مەبەستمکان بەدیار دەکەوتن ، دێینەوە سەر ڕەمزو خواوەندەکان و
لەهەر ئەفسانەیەکدا بەرچاومان کەوتن ڕی و شوێنیان هەلدەگرین و ریچکەکەی دەست نیشان
دەکەین و باری تیگەیشان ودونیا دیدەیی نەتەوەکەش لەجۆری بوچوونی ئەفسانەکان دیارتر
دەکەینەوە . لەئەفسانەشدا خواوەند و ڕەمزەکان زیتر بە مەبەستیك باسیان دەکری و لەسەریان
دەوستی نەك هەر ناوهێنانیکی ڕووت و بێ مەبەست یان هەر خوی بو مەبەستیکی دیاریکرا و
دیتە ڕوو . ئوبرەمزی ئەفسانەکەیش ، دیو ، دڕنج ، مار ، پەری ، ڕۆژ ، مانگ ، بەرد ،
دڕەخت ، تاد ئەفسانەی کوردیش وەك ئەفسانەی هەر نەتەوەیەکی دونیا ڕەمزو نیشانەیی
هیزەکانی پیوەیە . خولقێنەکانی تیکەلی بیری ئایینی نەتەوە دراوسی کانمان بەش بەحالی
خوم ناتوانم باسی ئەفسانەی بەر لەئیسلامەتیمان بکەم و نموونەو بەرهەمی وەتو بینەوە بەر
چاوان خوێنەری پسی رازی بکەم ئەگەر چی لەهەندی ڕووی ئەفسانەکان شیرەو بژنی بەر لە
ئیسلامەتیان لی دەکەم و جارجارەئوبرەمز وەلای هەندێ هەلس وکەوت و دواندنی بەرایی یەی
دەروات و هەندەی پسێ ناچی لادەدانەوە ئەو هێڵە فەلسەفی یەی ئیسلامەتی ، ئەوتەمەیزو
ئوقرەنەگرتنەی ئوبرەزەکان بەرارابی و هەوڵێ خو بەلادا گرتنی پێشان وحەزو ناحەزی یەی بەرەو
ئیسلامەتی یەکەیە . ئێمە ئەو وەختە لەڕەمزو ئوبرەزەکانی بەر لەئیسلامەتی دەگمین کەڕەزەکان
لەشوێن و دونیای خویانەوە خو پێشان دەدەن . دەبێ لەڕەمزەکانی ئەفسانەی ئیسلامەتی

بگەین و بیان ناسین و بزانین بوچ مەبەستیك و هەواری لیكدانەوەیان كیهان رووی تیگە ـ
یشتن دەگریتەوە ، یان بە چ نیازیك بەكار هاتوون . لەئیسلامەتیش هەندی رەمز هەن هەر
وەك خوی دەمینیتەوەو شیوەی دیكە وەرناگری ، خوا شتیكی موتلەق و چەسپاوە ، هەندی
پیاوی ئیسلامەتی نیشانەی ئازایەتین ، شمێتان هەر نیشانەی لەخشتەبردن و فریودەری بنیا ـ
دەم ئەگەر چی بەر لەئیسلامەتیش لەخشتەبردنەكە بووە بەرەو خراپە هەر خراپەیەك بووبێ
كەچی لەئیسلامەتی بو لەخشتەبردن و لەئیسلامەتی لادانی بووە . وەك لەپێشەوە گوتمان
پێشان هەر شتە خوای خوێ هەبوو كەچی لەئیسلامەتی بو هەموو شتەكان بەرەوپێشەوە بەرەك
خوایە . ئەفسانەی كوردی ئەوانەی زیتر بەناو یەكدا چوون و تێك چراون باسی خوایەو زەوی و
وك بابەتێكی سەربەخو ناكا ، ئەرمنەد ، نمێ لە پالەوان و دیاردەكانی خودەبینن مرۆڤ
خوی خاوەنی هێزو توانایە ، بەهەول و تێكۆشان و خواندوكردنی خوی كۆسپەكان تەخت
دەكا ، نەخشەو پلانی سەركەوتن دادەنی ، بەدوای هێزی خراپەكاریدا دەگەری و نابەیلی
هەر خرێی پالەوانی سەركەوتووەو هیچ هێزێك چێگی پێ دانادا و نایروخێنی كەواتە تایبەتی
خوا دەبینین نەك خوا خوێ ، هەر ئەو دەسەلات و زەبر بەدەستیەی خوا بەر لەئیسلامەتیش
هەر هەبووە ، كەچی ئەو ئەفسانانەی راستەوراست باسی هاتن و بلاوبوونەوەو سەردەستەكانی
شەرمكانی سەردەمی ئیسلامەتی دەكەن زیاتر لەمەبەستی ئەوخوایە تاك و تەنیایە نزیك دەبێتەوە
لەو ئەفسانانە پالەوان هێزی لە خوا وەرەدەگری ئەو سەری دەخاتە بەرامبەری لاواز و دەسات
دەكاتن هەتا بێتو باوەری ئەو ئایینە زال دەبێ و خوی بلاوی لێ دەكا ، دەتوانم بڵێم ئەوە
ئەفسانانەی لەبارەی ئیسلامەتی یەوە دوورن تەنیا بو خزمەتی بلاوبوونەوەی جێگیرێتی ئەوە
ئایینەیە بە پێچەوانەی ئەفسانەكانی دیكە ، لەخزمەتی بیری مرۆڤایەتی و رەخساندن و دۆزینا
دیدەیی هەموو بنیادەمو مەبەستیش رونە . لەئەفسانەدا هەرگی بینە ڕێگرو كۆسپی
مرۆڤ دۆزمنی پالەوانی خێرخوازی ئەفسانەیە ، لەئیسلامەتی دۆزمنی دیاری كراو هەیە پالە ـ
وانی ئەفسانە دەست نیشانی دەكاو هەر لەبەرایی یەوە ڕێگەی دەربازبوون و سەركەوتنی لێ
دەگری و هەرچ سیفاتی سەركەوتنیش هەیە بو خوی دادەنی و گری دەدا ، هەتا لەئاكامیشدا
هەر پالەوان و كەسانی سەر بەخێكری خوی بەئانقەست سەردەخا و جێگیری دەكات لیرە زیاتر
مەبەست فیكرەكەیە نەك مرۆڤیان مرۆڤەكە ئامێزی چەسپاندن و ناساندنی بێرەكەیە بە
هەست و هۆش و دونیای پر خەم و ئازارو حەزە ناسكەكانی هەموی دەبێتە قوربانی مەسەلەیەكی
ئایینی ، مرۆڤ دا هێنەر نابینری و هەست دەكەی كەسەكان بەپێی بەرنامەیەكی دیاریكراو
دەسووڕێنەوەو بەرزەفت دەبن ، هەر لەری ئەو وردە سەرەتایانە دەتوانین بایەتی ئەفسانەی

ئیسلامەتیمان دەست نیشان بکەین و دیاربان بخەین ، کەراستەوخۆش دیینە ناو دونیای ئەفسانەی کوردی لایەنەکان ئالۆزتر تیك ئاڵۆزاوتر دەبینین . هەموو پیوەندیەکان تیك دەئالێن مردن و ناوەوەی مردن ، سروشت و دژواری و ئەو دیوی کارە نەپێنراوەکان ، هەرلایەکی ئەفسانەیەکی رخوماندا دونیای ئەفسانەو ژیان بەهەموو سەربردەیەکی دەبینین ، هەستت دەکەی باسیکی هۆنراوە بۆ دەکا ، دەپەری بەری و باسی ناخی هەموو لایەنەکانت بۆ بکا ، گەریدەی تیگەیشتن و لێکدانەوە بکاڵا کردنەوە . دەپەرێنین ((گەر لەکۆنجی فەلسەفەوە بروانینە ئەفسانە ئەتوانین بەجۆرێکی هۆشیاری کۆمەلایەتی دابنێین)) . دەپارە پایەی هۆشیاری کۆمەلایەتی بەپێی باری چەندی و چۆنیەکە دەگۆڕی و هەتا ئاقی کردنەوە و لێکدانەوەی ئەو ژیانە ئۆندتر و خەستتر بێ هێندەش زیتر هەڵەگە تیرێفسەل دەبی و ئاکامیش بەرەو روون کردنەوە یەکاڵا کردنەوە دەچی .

مادام ئەفسانە باری بیرۆڵیکدانەوەو تی روانینی کۆمەڵ بێ ، دیارە دەڵەکانیش هەربەپێی ئەو تی راڤانە وێك دێتنەوە . لەئەفسانەی کوردا هێزی خراپە دۆژمنی راست و دروستی مرۆڤ هەوڵی لەناوچوونی دەدا ، دەبەرێ ئاکامی فەلسەفی مردن بگۆڕی و لەسەری بهانێتەوە ئەوە تی روانینی کۆمەڵە ، هەر هەڵی کۆمەڵ بۆی لەوە کردوتەوە ، شتێك ناوبنی دیموو هێندەی سیفاتی بۆ دابنێ و لێی بدوێ . بۆنموونە مردن لەگەڵ خێری جنسی خۆی دەتوانێ ژیانێکی بەئاسوودەو کامەرانی بژیەت یان نا ، خاتوونی ئەفسانە خۆی دووجەمسەرێگەی دادەنێ کەلەئەنجامدا دەبێتەوە بەری بەری مردنی کۆمەڵەکە هەموویی ، لەئەفسانەی کوردیدا دیو هەر لەشکەوتەکان و تاریکی دا دەژی هەموو کەس نایناتی و ناشوێری ، کەئاژەڵێکی دەفرینی مەبەستی ئەفسانە ئەوەیە بڵێ جنسی بنیادەم و گیاندارانی پێکەوە هەڵدەکەنێ و زاوزێ دەکەن یان نا ، ئایا دەتوانن ژیانی هاوسەری لەگەڵ یەکدا بەرنە سەر و بنیادەم ئاسایی بژین ؟ ! پاڵەوانی فریدراو شۆخی هێز دەبێ و هەر لەکۆنجی ئەشکەوت و بن گۆڕەتاریکەکان دەژی ، دێو هەوڵی لەبار بردن و بانێدەوەی بەناگۆڕو غریب دەزانێ و تەسلیمی دەستی قەدەر ناپسی هەتا بۆی بگەڕی ، هەوڵی راگرتن و دەرباز بوونیش دەدا ، بەڵام هەموو هەر بەئارەزووی ئەو نابێ ، لەوی هەر ڕوبکەش و گیانی دوور لەمرۆڤ هەبێ ، دونیای لایەری مرۆڤ و شتەکان نامۆن ، بۆ هێنانەوەو دەرباز کردنیش ڕاوێژولێکدانەوە دەکەی ، لەبەر عەقڵ ڕێگەی خۆشکەرو رابەرە ، ڕوناکی کەهێزی سەرکەوتووەیەتی بەهەناچوونی هەر بنیادەم . زۆرجارانیش ئەو هێزە خێرخوازە هەندێ گیانداری بۆ بۆی ئەفسانە پیرۆز دەبێنی ، لەبەر جاری وادەی نیشانەی خراپەکاریێکە دەکۆڕی ئەوە حاڵەتە زۆرکەیە و یان ئەوەتانی هەموو هەڵ و تێکۆشانی

تەکەی بەفیرو دەچی و بەژنو شکاوی جی دەهیلری . ئەفسانەی کوردی سەرکەوتوانە ئەو دوو هێزە دەست نیشان دەکاو ئەگەر دەتی هەندی ئەفسانەش بلاوکرایەوە ئەو وەختی بەشێکی تری ئەو گرێشارە تەواو دەکەم .

سەرچاوەکان

١ــ علم الفلکلور . الکزندر کراب ــ وەرگێرانی د . رشدی صالح

٢ــ لێکۆڵینەوەی ئەدەبی فولکلۆری کوردی د . عیزەدین مستەفا

□ □ □

پاشماوەی دیدارێک

بەوردی لە تێکڕای فولکلۆری گەلی کاکڵنەوە گرنگیکی تایبەتی بە خوێندنەوە و لێکۆڵینەوەی شی کردنەوەی بەند و چیرۆکە میللی و ئەفسانەیی یەکانمان بدەن وەک مەم و زین و ئاسۆ و مال مال و خدر و سیامەند و شێخ فەرخ و سەید مواندو ئەوانی تر . شارەزایەکی باش لە زمان و ئەدەبیات و رەوشتی کوردەواری پەیدا بکەن و ئاگاداری میژوو و باری سیاسی گەلەکەمیان بن و زمانی کوردی بەدروستی بزانن ، بە قۆناغی شیعری کلاسیکی کوردی بخوێنەوە . هەر لەبابا تاهیری هەمەدانی یەوە تا مەلای جەزیری و ئەحمەدی خانێ و نالی و سالم . کوردی و حاجی قادری کۆیی و تا دێگاتە پیرەمێرد و گۆران و شاعیرانی ئەمڕۆمان .

هەروەها پێویستە جۆرە ئاگاداریەکیشیان لە ئەدەب و ڕێبازەکانیا هەبێ و بزانن چۆن بیری پێشکەوتووی گەلانی جیهان تێکەڵ بەئەدەبی گشاوەی کوردی دەکەن .

هەشتی جەنوەری سالی هەشتاو سێی

چەرمان بەسەرە

پەیژەی تەمەنی دڵزار لە پایەی شەست و سێ یەکە

لە بلاوکراوەکانی شاعیر

١ ــ ئاوازی ئاشتی و ئازادی
بغداد ــ ١٩٥٨

٢ ــ خەبات و ژیان ــ بغداد ٩٦٠

٣ ــ گەنجینەی بابا تاهیری هەمەدانی
وەرگێراوە ــ ١٩٦٠

٤ ــ لینینی مایکۆفسکی ــ ١٩٧٨

٥ ــ هاوبەیمانی لەنێوان کرێکار و جوتیاراندا ــ لینین ١٩٦١

شۆڕشی ئەیلوول

هیوای باڤێ نوری

ڤێبەر صەف کەنا: خەلیل دەشوکی

هەر ژدەمێ ئیمپریالیستێ ولاتێ مە یێ دژی (کوردستان) لسەر دەرلێتین دەمی و بەر دابشکری ، هەمی دەرگەهین ئاشتی و ڕوشنبیری و بەلاڤکرنێ لبەر نقیسەڤانین کورد هاتنە گرتن وچ دەلیڤە نەدان کو فیری خاندن و نقیسینا کوردی ببن . ئێ دگەل هندی ژی دلسۆز و نقیسەڤانا دەرگەهێ دشکاندن و بزاڤ کەدن بەرف گشەدانکا بەرفرەهـ دبن لی مخابن ژبەر کریارین فاشی بین وان دەولەتان بەرامبەر ئازادی‌خازا نەدکارین ناڤـــن خوێت دروست لسەر بنقیسن ، ژلەورا لبن ناڤێن نهینی بەرهەمین خو بەلاڤ کرن ، دگـەل ڤی یەکێ ژی پارتین راپەری لکوردستانێ دبرەکی دەزن دفیرکرن و نقیسین و بەلاڤکرنـا کوردیدا دبینن . ئەڤە هەمی ژ لایەکی و ژلایەکی دیڤە ژبەر کو نقیسینێن بەرهـا پیتورژکوردان بتیپین لاتینی نە ، نقیسەڤان و ڕوشنبیرین کورد لپارچین دی نزانن پسی بخوێنن وبنڤیسن ئەڤە هەمی دبنە ئەگەر کو بەرهەمین بتیپین لاتینی دئینە لەهاندن نەگەهنە دەستێن خوەندە کی ژی وەرناگرین . هەلبەت بەرهەمین بتیپین عەرەبی ژی دئینە نڤیسین دیسان گرنداری‌یەکا مەزن بو کوردین کوردستانی تورکی و سوریـی و ئین ئەرمینیا سڤیەتی پەیدا دکەن . . . لسەر ڤە هیڤیـە کوردستانا مەزن رزگار بیت و ئەم هەمی بتیپین لاتینی بخوێنین و بنڤیسـین . . نەهو من پسی خوشە چیرۆکا ژیهاتی ژبەرهەمی نقیسەڤانەکی کورد کو بتیپین لاتینی هاتیـە نڤیسین وەرگیرە سەر تیپین عەرەبی و دانە بەر چاڤین خاندەڤانین کورد ، هیڤیدارم سود و مفایەکی ژی وەرگرن .

ئەڤ چیرۆکە دگوڤارا "چیا" دا ژمارە " ٢ " نەڤروزا سالا ١٩٦٦ لبن ناڤی (باڤـی نوری بەلاڤبوویە ولدویماهیـی خویا کرە کو لشامی زیندانا مەزن ١٤/ ١٢/ ١٩٦٠ هاتیـە ڤەهاندن و نڤیسین .

شەڤەکا پایزێ

هەڤال دڤێ تو هەر تشت ژ رەشو رە خوەش‌بدی زانین . نەمازە گیهاندن ئو بەلاڤکرنسا روژنامێ ! هەرچی نامەی بیرا نەکە دڤێ بدەستی خوە وی بدە تەمو .

ب ڤان گوتنا جڤین گیها داویسی . فەرزو بەر سینگا خوە دبن جلان دە ، تژی ژماریسن روژنامێ کر ئو نامە خستە بەریکا خوە .

پشتی کو خوە باش‌گرید ا ئو سەری خوە پیچا ل پسیکلەتا کو هەڤالان دابوی سرار بسو ئو ژ ئالیی بارەش‌ژباژیر دەرکەت .

دەم سال پاپز بو دنی‌سار شەڤ رەش‌بون ئو پەشکین بارانی ژی هور هور دبارین . هەر رەڤ ژبەر پیزی خوە دورتر ڤە دبیت . کورد دبیژن شەڤا رەش کەلەها میرایە . بەری دشەفین وەلی دە دز ئو نژدوڤان چەلەنگ دبون ب دور گوندان دکەتن دەرمیان دە ڤەدکەتن ئو ب تالانا خەلکی رادبون . لێ پاشی دیتن کو دزی تشتەکی کریتە ئێدی دەڤ ژی بسەردان ، لی ژ رەبەنی ئو بەلەنگازی ، دەست ب قاچاخیسی کرن .

دڤێ شەڤێ دەل ، گوندی دبەر سینور دە کاروانەکی قاچاخچیان کاربو کو د سینور رە دەریاس‌بە ، رەشو ژی ل وی گوندی ژبو کو کەروین رە دەریاس‌بە ژ ئێڤاردەل بەندا فەرزو دا کو روژنامەیان ئو بەلاڤوك ئو نامە بگەهینی . دڤیا بو کو فەرزو بەری ب ریکەتنا کاروبسن بگەهە گوند ، هەیا کاری رەشو بەرو بەر ژی رە بدە زانین . ژلەومرە تەڤێ تاریا شەڤێ ئسو نەقنجیا ری بسیکلەتا خو ب لەز دا ژون ، پر جاران ژری دەردکەت ئو ل کورتال ئو خەپەکان راست دبو . . .

ب ری دە رامانەك نەباش‌ئو کریت دهاتە بیرا فەرزو . . کو ئەگەر بەلایەك بی سەری رەشو ئو ڤە نەگەرە ، وی سیڤێ ژی رە ب مینە . . ژمیزڤە دلی فەرزو د سیڤێ دەهبوو ، سیڤسی ژی هاى لی هەبو دخوەست وێ ژخوە رە بینە لی بەخت ئالیکاری نەدکر هەرسال ژخوە رە دگوت : گافا ئەزی بیندەری راکم ئەزێ سیڤێ بخوازم لێ دەما بیندەر رادبو ئو دیت کسو تیرا دبارا سالێ ناکە ، دهشت سالا دیتر . هەیا بەری چەند مەهان ، هەو بهیست کسو رەشو سیڤسی ژخوە رە خست ئو ڤەلەنا وی ژی دا ئو نیزیك وی بگوهیزە . ڤێ یەکێ دلی فەرزۆ

چیرۆک

گەلەکی ئیشاند؟ ! حەقی وی تونە بوژ رمشو بخەیدە ، نەژی ژسیڤی ، هەچی رمشو بونە دزانی کو دلی فەرزو دسیڤی دە ژلەورا ، رمیا فەیدا خوە نەدیت ، ئەڤ تیر د دلی خوەدا هشتبو ئو پەردەکە ستور کشاندە سەر کولین خوە .

لی ئیشەڤ کو سیڤی دهات بیرا وی ، نە دکاری لید انا دلێ خوە نە ب بیزە ئول پەی قان خەیالان نەچی ، هەیا دمنگی سەیین گوند ئەو شیار نەکر ، خەیالا سیڤی د بەر چاڤین وی نە چو بو . .

گاڤا گیها گوند ، بەری خوە دا مالا کو کاروان پەیابو بو دیت کو رمشول بەندا وی بو . دوم ئو دریژ پیرە پەیڤی وکاری وی دا بەر ، تشتین کو ژی دهاتن خوەستن ، یەکا یەک ژیرە دان زانین ئو سەر وەخت کر .

دمنگی شەڤی ، کاروان ژ گوند بدەر کەت ئو بەری خوە دا باکور . فەرزو قەدرەکی ب رەخ وان کەت ، پاشی ئەو ئو رمشو چون رویین هەڤ ئو رمشو ب رمیا خوە دە چو .

فەرزو ڤەگەریا کوند ئو هلکشیا سەربانەکی دا گوهدا ریا چونا کاروان بکە ، ژبەر کو ب رمشو رە تغاق کرا بو کو دەما ژ سینور دەرباس بە سی جاران ئەوی ژیرە پیلد خوە بیخە .

شەڤ کەر بو سەیین کو پەی کاروین ڤەگەریا بون خوە دا بون بەر دیواران ئو تەکا تەک دەرەوین ، هنەک ژوان خو سپارتبون خەوی ئو هیدی هیدی ژ خەو رە دکو زین . ژ ڤرتینا بابی رەش ئو فیرینا پوشی ئەرزەلان پێڤە تو دمنگ نەدهات . ژ دورڤە جراویسکین چەند ماکینین جوت خویاد کر . فەرزو بەری خوەدا بو باکور ئول ژ دەما کو کاروین نیرە چو بو دنیرت ئول بەندا پیخستنا پیلد رمشو دما

دڤی بیدەنگی بێ دەل بەر بابی رەش دیسا سیڤی ب بەر چاڤین وی دکەت : بە بەژنا زراڤ ئول هەڤهاتی ، رو دینا سور کولی ئاورین شەوات ژوان چاڤین میشنی ، کەنی شیرین ژ سبەهەکی بهاری گەشتر ئو خوەشتر بون . . .

گەلو چما دڤی کیلیی دە سیڤی تەڤلی پیلین مەژیی وی دبو ؟ ما ژبەر کو دمرگیستیی وی دەرباسی سینور دبو ؟ ما ژبەر کو دزانی کو سینور تژی بومبەیە ئو دەرباس بون تی رە وەک دمرگەهی مرنی یە ؟ بەلی ترکان سینور سەراسەر تژی بومبە کر بون ، دا کو پیشیا چون ئو هاتنا کوردان ببرن ، ئەو سینور ژبو پەرچەکرنا وەلاتی ملەتەکی هاتبو دانان ، هەمی ئەشیر ئو مالیات دنیڤی رە کربو دو پەرچە ، بیتر سینور خەتا ریهەسن بو ، ریهەسنا کو مهەند یەکی ئەلەمانی ژ ترینی رە دا نیبو دهیلەکە وەلات دمبو سینور ! گەلەک مال ئو مالیات ژهەڤ قوت بوبون دمستی باڤ ژکر ، بی برا ژبری ، خال ژخوارزی ئو یی ئاپی

ژ برازی بو بو . گاڤا یەکی بخوەستا ژسەر خەتی هەرە پسمامێ خوەدی بی خوە لبن خەتی ببینە . دڤیا بو دناڤ بومبین سینور رە دەرباس بە ، نەهەوجەیە ئەم بیژن کو سینور بو بو دەرگەهی مرنی ئو شەڤی ب دەهان خورتین هیژا ئو میرین مخابن ب پیژین بومبان ئو ب تفەنگین ئەسکەران دهاتن کوشتن . . .

ژبەر کو تورانیان رمیا دەباری ل بەر کورد ان تەنگ کرا بو ، گەلەکین وان ، ژبەلەنگازی رمیا قاچاخیی گرتبون ، پرتال ژ ژیر دبرن باکور دا بکار بن پاریەك بخوەن ئو د وەلاتی خوە دە برجی نەمینن . .

ژبەر کو دەرباسکرنا سینور پر ب ترس بو ، دەما رەشو نیزیکی خەتی دبو دکەت بیرا فەرزو کو هەیە بومبەیەك پی دە ب تەقە ئو سیڤی یا دەلال ژی رە ب مینە . .

فەرزو دناڤ خەیالان دە بو ، گاڤا نشکاڤە زر مینەك خورت ئو بلند دنیا دا گرت ، پیرە ژی بروسکەك ئاگر ل سینور ڤەدا ، ب لەز ئو بەز فەرزو خوە ژبان دە ئاڤیت ئو بەر جیی تەقینی فە بەزی ، گاڤا نیزیکایی لیکر ، بەزا خوە سست کر ، قەلزی ژ پیژنی ، دەنگی تەقکرا کاروین ژدور دهات ، پیژنا لەشکەرین سەر سینور ژی ل پەی وان بو . تەقین ئو قیرین ب دەشتی دکەت ، روناهیا چاقکین جیبین کو ب باکور ڤە دچون ، ل هاویر دکرن وەك روژ ، لێ ل سەر سینور ، ل جیی تەقینا بومبی ، دنیا کەر ئو لال بو ئو پیژنا تشتەکی نەدهات ، فەرزو شانس ما ، گەلو بومبە چەند کوشتی ل دور خوە هشتی بون؟ فەرزو نەدکاری بەرسڤا قان تشتان ب دە ئو ب رەشو رە ژی چ هاتبو نە دزانی ، ئەوی دا خبرە کو ڤەگێرە گوند ، لێ پیژنا نالینەکە کور ئو زراڤ ئەو دا سەکناند ، پشتی کو جیی نالینی ناسکر ، هیدی ، هیدی ، ل سەمتا دەنگ چو ، گاڤا نیزیکایی لی کر ، پیژنی ئو ب دەنگەکی نزم پرسی :

ـ ئەو کی یە ؟

دەنگەکی لی ڤەگراند ، لێ دەنگەکی ناس !

ـ ڤردە مەیی ، تو یی ل بومبان راست بو یی !

ئەڤ دەنگ ، دەنگی رەشو ب خو بو ، ئەو هەڤالی کو بەری بیستەکی خاتر ژی خوەستبو ژبو ئارمانجا ملەت ئو خەباتا وەلیت بەری خوە دابو هیلد باکور ئو خوە ل ئەردی مرنی راست کر بو . دڤێ گاڤی دە ژی رویی سیڤی ب بەر چاڤین فەرزو دکەت ، ئەگەر دەنگی خوە نەکە ئو ڤەگەرە گوند تو کەس ل پیش وی . دەمیا سیڤی دە نامینە . کەس نکارە ژی گازنان بکە کوچما ! جەندەکی رەشو ژناف بومبان رانەکشاند ؟ هەر کەس دزانە کو پار دیسا

بومبه‌ب یه‌کی دی ده‌ ته‌قی ، نه‌ مر ب‌ برین بو ئو دو روژان وه‌لی برینداری ما ، لێ کەسی نه‌ دویری پێشه‌ همره ، همیا مر ئو سیسالك ئوجناوران لاشی وی خواری . .

گاڤا دراما‌نا خوه‌ ده‌ فه‌رزو گیهایێ ، دا خوه‌ کو ڤه‌گه‌ره‌ ، لی نشکاڤێ تشته‌ك هاته‌ بیرا وی ، روژنامه‌ ئو نامه‌ کو ب‌ رمشو ره‌ نه‌ ، ئه‌گه‌ر بکه‌ڤێ دمستی دوژمن ، گه‌لەك هه‌ڤال ئی پسی بینه‌ ناسکرن ئو ئیشاندن ،ڤی یه‌کی هشی فه‌رزو ئانی سه‌ری وی ئو رابو . ژنوڤه‌ بەری خوه‌ دابو ره‌شو ئو دمنگ کری !

ــ رمشو ئه‌ز فه‌رزو مه‌ ! بوینا ته‌ چاوایه‌ ؟ ما گه‌لو تو نکاری خوه‌ بگه‌هینی بن خه‌تی ؟

ــ نا نه‌رزو نکارم خوه‌ بلقینم ، رانی من شکه‌ستی یه‌ ئو بریندین دن ژی ل دمست ئو پسیرا من هه‌نه‌ .

ــ چ ب‌ روژنامین ته‌ هات ؟

ــ ب‌ من رمنن ، همسته‌ ژمن ره‌ پاشێڤه‌ دا ئه‌ز وان بشه‌وتینم .

دڤان گوتنان دمریه‌کی دی ل بەر فه‌رزو ڤه‌بو ، کو ئه‌گه‌ر کاخت بینه‌ شه‌وتاندن ، بی بەر پرسیار دبه‌ ئو تو کاری وی ژێکه‌ری پێشه‌ نابینه‌ ، ئه‌گه‌ر بەر ب‌ سیڤی یا خوه‌ ، یا ژی ره‌ ل راستی مایی .

ب‌ پیژنا دمنگی رمشو ره‌ همسته‌ ئاڤێت ، همسته‌ چو هنه‌کی دور کەت

ــ ته‌ دور ئاڤێت ، نکارم بگه‌می ، رمشو گوتی :

فه‌رزو دزانی کو دم تەنگه‌ ، لمشکه‌رین ل پشی کاروین چو بون ، پر ناژون وی ئه‌گه‌ر ئو بین جیی کو بومبه‌ لی ته‌قی بو ، دما بین جیی جه‌نده‌کی رمشو ، همر تشت وی بکه‌ڤێ دمستی وان ژبەر کو ئه‌وی ل بەر لاشی وی ڤه‌که‌ڤن همیا روژ بینه‌ دمری . ل بەر ڤی رامانی فه‌رزو همر تشت ژبیرا کر . همیا ب‌ سیڤی ، ته‌نی دبیرا وی ده‌ خه‌باتا ژبو وه‌لیت ما ، ما نه‌ رمشو دڤی ری ده‌ دمر ؟ ! دڤی گاڤی ده‌ ئه‌وی بی پەروا ئاژوت سەر جه‌نده‌کی رمشو ئو بی دژواری گیهایی . دمستین وی ئاڤێتن سەر ستویی خوه‌ ، دمستین خوه‌ ل بەژنا وی پیچان ، ئه‌و هلدا سەر ملی خوه‌ کو بەره‌ پاش ڤه‌گه‌ریا ، فه‌گه‌ر ژی دیسا ب‌ هیسانی ئو بی ترس قه‌دیا ، ئو ب‌ سه‌لامەت گیهان بن خه‌تی .

ــ ب‌ روژ هه‌ڤالین کاروین رمیك دناڤ بومبان ده‌ هین کر بون . گاڤا ئه‌م گیهان سینور ، ئه‌ز ل بەر وی ریچکی رونشتم ، همیا کاروین همی ببوری ، لی کاڤا من دا خوه‌ کو رابم ، پیسی من ل تیله‌کی کەت ، هه‌و من وی رمین ئو بروسك ل پسی من ژمنین ، زمینه‌ که‌ خورتو بایه‌کی گه‌رم ئه‌ز بەر هه‌وا کرم ئو ئاڤێتم ، بیسته‌کی بی هش ئو گیژ مام ، پشتره‌ ئه‌ز ل خوه‌ شیار بوم ئو من دیت کو دخونا خوه‌ دڤه‌رگه‌ڤزم . . . ئیش بی دلوڤانی خوه‌ دده‌

من . . هنەکسی راوەستە ، بیهنا من دچکە ، فەرزو !

دەنگی رەشو هن بەهن سست دبو ئوئیدی نەما دکاری راست بپەیڤە ، ئو ژنشکاڤە سەری وی خەلیا ، لاشی وی ژسەر ستویی فەرزو هاتە خوار ، فەرزو باری خسو یی گران بهادانی ئودیت کو هەڤالی وی جان دده . . شەڤا رەشنە دهشت کسو دهلمین پاشین دە سەر چاڤین هەڤالی خوە ببینە . سەری وی دانی سەر چوکا خوە ئسو بیدەنگ ، بەسەر دە هیستر باران دن ، هینگی بایی رەشدناڤ پیلین خوە پەشکین بارانی بەسەر هەردو هەڤالان دە بەردان ، هەر وەکی کو ئەو رین وی شەڤا پایزی ژی دخوەستن هیسترین خوە تەڤی هیسترین فەرزو بکن ئو بەسەر خەباتکاری وەلیت دەبگرین .

پشتی کو بیهنا خوە دەرخست ژنوڤە فەرزو باری خوە هلگرت ئو بەری خودا گوند ، لی پشتی کو دەقەك ژ ئەردی وەلیت بەخونا شەهید مکی نو هاتە ئافدان ، ئو پشتی کسو ئەوی ل بەر لاشی رەشو سوند خوار کو شەڤا دی ئەوی کاری وی بیە سەری ، پشتی کسو سینگا خوە ل بایی رکێ ژزێر کەران تژی کر . .

بەڤان رامانا ئو بەڤێ ڤینا خوەت ، فەرزو گیها گوند ، لاشی رەشو ل سسەر ملی وی ، رکا کولید ارین زێر کەر ددلی وی دە ئو رابین خەباتی ئین کور ئو دریژ دەژیێ وی دە . . .

بەڤی ئاوایی فەرزو بەری خوە دا بو پیشمند میکە روناك ئو بەهیڤی : هیڤیسا مرن ئان گیهاشتن !. . .

نامەیی : کاغەزی ـ نامە
بسیکلەتا خوە : بایسکلا خوە ، پایسکلی خوی
بارەش : دەڤەرمکە ـ هەریم ـ ناوچە
پوز : دفن ـ لوت ، کەپو
کورتال ئوخمپەکان : کور ئوچال ـ چال ، قورت
دکوزین . دەنگی دخەودا ، وەکی سەی . . سەگ
کویتینا بای : دەنگی بای ، گوژ گوژا بای ـ گڤە گڤی با
ئەرزەلان : پەرو پوش ، پوش و پەلاش
چیراو یسکین : لایتی ترومبیلی ـ لایت
دەهما : دەما ، کات

میشنی : قەهوائـــی ـ قاوەیـی
شیوات : گەرمایـی ، شەوتـی ، گەرمـــا
دکیلیـی دە : د ئالوزیـی دە ـ ئالوز
تەئللـی : دکەتە بەر ، تیکەلی وی دبو ، تیکەل بوون
هیلەك : د ئەگەرمك ـ هەریمك
قەلزی ئو پیژنـی : بەزا خو سست کر ، هیدی چو ، لەسەر خو چوون بەریوە .
تەئگەرا کاروبـن : ریزا کاروان ـ ریزی کاروان
هاویـر : هەوار
پیلا خوە بیخـە : لایتـا خو هەلکـە ـ لایتی خوت هەلکە .
قەلەنا وی لا نەختی وێ ، مارەیـی کێ
هیستر : روندك ، فرمیسك
هەستە : ئاگر چقمـاق ، چەرخ
رکـێ : کەرب و کینـی ، قیـن
رابیـن خەباتی : ری بیـن خەباتی ـ ریگای خەبات
پیشەند میك : ریبازمك
هیڤـی : ئومید ، هیوا
گیهاشتن : گەهشتن ، گەیشتن
بهیست : گولی بو ـ گویـی لی بو ژنەوتـی
مەرۆڤ : مـرۆڤ
کەلەهـا میرایـە : کەلا میرایـە ، قەلای میردان
جڤیـن : ئـاخفتـن ـ قسەکـردن
گیهـا داویـی : گەهشـتە دویما هیـی ـ گەیشتنە کۆتایـی
ل بەندا فەرزو : ل هیڤیـا فەرزو ـ لەهیوای (فەرزو)ناوە
هایلی هەبو : هاژی هەبوو ، ئاگای لی بو
بخەیدە : سل ببیت ، عاجز ببیت
هلکشیا سەر بانەکی : چو سەر بانەکـی ـ ووە سەر بان
دەرگیستیـێ وێ : دەزگرێ وێ ، دەزگیـرانەکەی
باکور : ژوری ـ شمال
پیـلا خوە : لایتـا خو ، ئەلەکتریکا خو ـ چرای دەست

چیرۆک

حەمەکەریم عارف

خۆی کرد بەفرۆکەخانەکەدا ، دڵت نیچیری ترس بووەتەماشای کـــرد کامیرای چاو زۆر زیت و زەنگ بووەئەم وینەیەی دووبارە دەکردەوە .

زەنگی دەرگای حەوشەکە لێ دەدەیت ، دەکرێتەوە ، دووهەنگـــاو یان شتێك پتر دەرۆیت ، بەلای دەستی چەپ دا دەرگایەکی دی دەکریتەوە دەچێتە ژوورەوە ، بەرانبەرتەنەفەیەکی چوار کەسی ئەبلەقی چـــاوە روانویە ، بەلای دەستی راستدا پەنجەرەیێك بە سەر کورسیەکیدوو کەسی دا دوش داماوە ، بەلای پشتتەوە تاقە کورسیەك تەنیایی خۆی بە وانـــی دی دەسپێرێت ، بەرانبەر پەنجەرەکە ، کتیبخانەیەکی پەڕبووت ، چـــوار خانە بووە خانەی یەکەم ستروێیەك و چەند کاسێتێکی لە ئامیز گرتبـــوو خانەی دووهەم چەند تابلویەکی نەناسراو چاو شارکێ ی لە گەل میوانی شارەزاو نەشارەزادا دەکرد ، خانەی سێیەم چەند شرە کتیبێکی کـــوردی گازەندەیان لە بە ختی خویان دەکرد ، خانەی سەروو تر دواخانە بـــــە نەوازیشەوە چەند کتیبێکی ئنگلیزی لە ئامیز گرتبووەهەر خانەیـــەك رەنگدانەوەی دەنگی خۆی بووە .. ئەمە سەرگوزشتەی ژووریکی پەرپوتـــی ئەو خانووە بوو !!

"کە شوینێکی نیگەران ونارەحەتە ، دەمەوێ میزی بکەم !!

هەستایە سەر پی ، دەرگاکەت بری ، بەلای چەپ دا پیچت کردەوە ، دوو هەنگاو دەستیان گرتیت ، لە گەڵاوە کەدا ... ئەو جا هەنگاوێکـــی دی و لەجێگای مەبەست دا گیرسایتەوە ... دوای ماوەیەك هاتیتەوەرێ مخونا و ئاوی باران پەلەی ئاسمانی نیگای چاوی شینت بوون هەنگاوێك لـــە رارەوەکە دا بە دیوارەکانی ناساندیت ، خوت ناسی ، دیوارەکانت ناسی ، مرۆڤ زۆر بزێوێ دروست کراوە ، دەیەوی هەموو شتێك بزانیت ، هەنگاوێکـــی دی دەرگایەك لێت هاتەوەڵام :

- ئه‌مه ژووری نووستنه .
- ئێ چیه‌ ؟
- نابێ بیبینی
- بۆ ؟!
- ناخۆشه
- تۆ نه‌خۆشیت؟
- چۆن ؟ !
- چاك
- ژماره‌ی ته‌له‌فۆنی نه‌خوشخانه چه‌نده ؟
- ٢٠٧٨٥

پەنجەی دوشاوێ مژەهەکەرەت دەخالەتی فرۆکەی تەلەفونەکە کـــــەوت پزیشك نوستبوون ...

- ئەوە چی دەکەیت؟
- تەلەفۆن بۆ نەخۆشخانە دەکەم
- بوو؟!

ئەی تۆ نەخۆش نیت

نەخێر

کێ دەڵێ بۆ تۆمە ؟

کەس .. ئەی گاڵتەم پێ دەکەیت؟!

بەڵێ ...

چما ئەمن مەزاق چی تۆمە ؟!

بەڵێ ..

میێردەکەم ئاگادار دەکەمەوە

بۆ بر واتبەمیێردەکەت هەیە ؟ !

بەتۆ چی؟!

چۆن ؟

بزانیت یان نا هەمەسەلەکە دەگوڕێ ؟!

زۆریش

چۆن ؟
جارێ تۆ چیت؟ !

نازانم ..
زۆرەکان هاتنەوە یەك ەلەفرۆکەخانەیەکی ئەم جیهانە دا خویان هەراج کرد ەکەس بەپولیکی قەلب نەی کرین .. گرێ ی دەروون ەئەم مالە پاکەی ریسوا کردووە .. کە روانیە بەرامبەری ئافرەتیەك و وپیاویك ، بەتەنیشتیەکەوە کالای ژیانیان هەراج دەکردەئەو باجی بەم و ئەم باجی بەو دەدا ...
زۆرم تاسەی ماچێکە !
ئەلێ ی چی ؟
هیچ
چۆن ؟!
گەوجی ..
زەردە خەنەیەك لەئاسمانی لێوەکانی دا خەرمانەی دا و بە خێرایی وون بوو .
تێ ناگەم !!
هەلبەت ..

× × ×

میزدەکەی ، بەدەم مەستی ئازارەکانی دەروونەوە خەفە بووبە دوو قۆلی مانەوە ... ئەو خۆی گێل کرد ەئاروزووە هەراسانەکانی بە بنجی نەمەك سڕ کرد، نیگای کاشیەکانی هەلدەلوشی ەسەرو خوارەراست و چەپ ژماردنی ەحەوت بە ئۆ ەناخی خۆی یاخی بوو... " دەبێ لایەنێك بم ەیان پرسیار یان ولام .
چەند دەکات؟ !
- ەگەویش هەر وێستاوەەکەلەشی یەیکەر ئاسایی ەبە ئاشکرا بانگی ئەمی دەکرد ...
وەرە پێشەوە ..
نا ەناتوانم
بۆ ؟!

من پشیله نیم
پۆلا دەناسیت؟
کام پۆلا ؟!
منداڵە رۆژ نامە فرۆشەکە
بەڵێ .. بەڵێ ..
خزمتە ؟!
بۆ ؟!
هەروا ..
هەستی شەشەم زۆر لاپەرەی بۆ هەڵدایەوە هەڵبەت پۆلای میـــرد منالی رۆژنامەفرۆشی هەژار دەناسیت، دەشزانیت چۆن کوڕرا هچـــۆن بوو بە بەردەبازی گوێزانەوەی ووشەی چاك .. لە کەناری هەستەکانیدا دەڕوان ..
خۆتان لە چوار ریانەکەی نێوان ژووری میوان ئاشپەزخانە هەۆڵ ژووری نووستندا لەبیر کردبوو .. بە بێ ئەوەی لە دەسەلاتی خـــۆت دا بی ، چاوی نەوستدوا کاشی ژووری نوستنی بە سەر کردەوە، بـــە دریژی بیست و بە پانی دە کاشی بوون هەڵە دڵی خۆتدا دەتگوت:
زور گەورەیە .. لە خوت دەپرسی ..
بۆ ؟!
٢٠ x ٢٠ = ٤٠٠ سم
باشە
١٠x ٢٠= ٢٠٠ سم
ئێ زۆر گەورە نی یە
بۆ گەورە نی یە ؟
٢ x ٤ = ٨ م
٨م چی گەی ٢٠ ئاوارەی لێ دەبێتەوە هزۆریش بەئامانی ...
بەڵام بۆت دەسەلمێنم کە گەورە نی یە
چۆن ؟!
چونکە قەوارەی تینوور ئێمە گەلێك لە ٨م گەورەترە .
ئافەرین .

چوونە ژوورەوە ەتۆەئەوە ئەوتۆی مێ کەرەتی بانەو بانی یەك ئاو داو هەر تێرتان نەخوارد ، ئەویش لەو لاوە خەود دەبینی .

"گێلاس گیان ەخوشم دەوێ ەبڕوام پێتە ەهاوڕێکانی من هەموو سەگن لێیان ناترسم .. خزمەتیان بکەو هیچ سڵ مەکە ..."

کە تەواو بویت ەکێشاتەوە ەبەر لەوەی بیکێنیتەوە ەتۆخژنی ماچێکی قوڵ دوا دەمارەکانی لەشی بەسەر کردیتەوە ... لە بەر را بەڕیت، تۆمە زیادگارێك بووەلە سەر شاشەی بیرەوەریەکانتدا لێ ئەدرایەوە ەچاوت گێڕا ەئەملا ەئەولا، بەرانبەرت.. خەمی گەورەتئەوە بووەدوا چیروکتدونیای روناکی نابینی .. جا بو نەی بینی .. بیخە سەنوقی پوستەوە بە ئەدریسیکی نا دیارا بو شوینیکی وونی بنێرە.. گرنگ نی یە..."

دەقاو دەق روانیتە بەرامبەر .. هەروا پۆڵە ماچ پووەدەهاتنەوە لە سیدارەی لێوا دەخنکینران .. ئەو جارەش بەبی هیچ شیوەن و رۆ رۆیەك لە ناخی دلدا دەنیژران ەلە دلی خوتدا دەتگوت:

"چون دلیان دیت ئەم ماچە ناسکانە بنیژن ؟ ئاخو زیندودەبنەوە ؟! بەرانبەرت لە خوتگرت ، تو دەبوویت بە پرسیار و ئەودەبوو بە وڵام ، دیارە پیچەوانەش پیچەوانەیە

بەڵی زیندوو دەبنەوە ەئەگینا چون وا بەئاسانی دەی نیژن !

دەی سا زیندوو نابنەوە

بۆ ؟

چونکە کێوی لەزەتسەختە ەئارەزویەك کەرەتدەیگاتێ و گیانی دەسبێڕیت .

تێ ناگەم !

کێوی لەزەتو گیانی ئارەزوش ەلەوە چڕترن هەروا بە ئاسانی خۆیان بخەنە باوەش تێگەیشتنەوە .

تۆ وەرە سەر چیرۆکەکەت .. دە واز بێنە ەبەپولەی چاو رەهاکە ەبا باغچەی ئەو دەم و لێوە بەسەر بکاتەوە ەدەی با ئەو گولینە بخاتە ژێر باوهشێنی بالە فرکەی کەساسیەوە ... تەماشا ەبالا نازبەسەر شۆڕ ەبیدا دەکات ەمەمکی قوت و تورپتشەر بە هەوا دەفروشێت

چاوی شین و مه‌نگ بووه‌به‌ماموستای ڕه‌وتی ئارامی ده‌ریا ، هه‌م و لێوی کەمێك پف خواردوو هه‌ڕمشه‌ له‌گه‌لوره‌ترین پاله‌وانی له‌زه‌ت وئاره‌زوو ده‌کات ..

ئه‌وا ئاره‌زووه‌کان وه‌کو حەسحەس هه‌راسیان لێ هه‌لگیراوه‌ وبێهوده‌ دێن و ده‌چن .. سل ده‌که‌نه‌وه‌ هه‌ڕمشه‌که‌ هه‌وه‌گه‌وره‌تره‌بوێرن توخنی بکه‌ون نه‌خێر وا خه‌ریکه‌ دەستی بوڕ خواردن هه‌ڵده‌برن هه‌وا دەستیان بە سنگه‌وه‌ گرت .. هه‌موو سوالێ یه‌ك ئاوردانه‌وه‌ هه‌گره‌ دزه‌ نیگایه‌ك ده‌که‌ن ...

وه‌ره‌ ...تۆ له‌ هه‌مویان چاکتریت ...

بۆ ؟

وا ز بێنه‌ هه‌ای که‌س ده‌نگ مه‌که‌ هه‌بیخه‌ره‌ جانتای چیروکه‌که‌ته‌وه‌ و دای بخه‌ !

ئه‌دی له‌وه‌ دوا ؟!

بی سل کردنه‌وه‌ هه‌فرێ ی بده‌ ده‌ریای سپی ناوه‌راسته‌وه‌ .

به‌ چی ده‌چێت ؟!

به‌ڵای که‌مه‌وه‌ ناکوژرێ .. مه‌رگی خوێ نابینێ .

ئاخر که‌س نای خوینێته‌وه‌ هه‌نه‌خوێندنه‌وه‌ی خۆی له‌ حۆزدا مه‌رگه‌ با هه‌ده‌خوێندریته‌وه‌ .

لێ ی تی ناگه‌ن .

بۆ؟

به‌کوردی نوسراوه‌ !

کوردی !!

به‌ڵێ .

باشه‌ کوردی بمسا پورتی نی یه‌ ؟!

با

کامه‌یه‌

خه‌مه‌ !

زه‌رده‌ خه‌نه‌یه‌کی تاسا و هه‌تمی سه‌ر چاوه‌کانی به‌ ئاستەم ڕه‌واندەوه‌ زۆر چاکه‌ هه‌چاکیی ده‌خوێندریته‌وه‌ .

تاخر کێ ...؟!
هەڵوێن هەونکە شەپۆل زمانی خەم هەڵە هەمو زمانێکی دونیا کتر دەزانێت .
سەرتاهەڵبڕی ئاهێکت پێدا هاتەوە هەو لە هینایی ئاسمانەدا بەبێ تاقەتی لاپەڕەکانی فدرهەنگی نەێنی هەلدەدایەوە .. کەیشتە لاپەرەی(۱۲) تۆی بینی هبزەیەکی پر بەزەیی پێ بەخشیت .. دڵت پە خۆتسووتا هەویستت بگری هویستت پێ بکەنی هڵە خۆتت پرسی :

"هەرێ گریان لە پێکەنین تێ دەگات " ؟!
ئەی بۆ پرسیارەکە ئاوەژوو ناکەیتەوە .
قەیدی چیە !!
..هەرێ پێکەنین لە گریان تێ دەگات !!
ئاسمان گەورەیە هنابرێتەوە هئەویش لاپەرە (۱۳) دا ناخاتەوە ، دەیەوێ بەهنەیەکی فێنك و ئاستەمت بناسێنێ هتۆش وەکو منداڵ گرو دەگریت هپی یە ناسکە وردەکانت لە عەردی دەخشینیت هزرنەی پاوەنەکانت کاروانی ئومیدی دایکتی را دەگرتەوە .
کاروان لەشوێنی خۆی وێستا .

× × ×

خۆت پی نەگیرا هلێت پرسی :
بۆ لەم لاپەرەیە نا پەریتەوە" .
بەسەمێکی نامۆیی فرمێسکەخۆی دا بووە بەم وردە شەپۆلی دەریای چاوە شینە کانیەوە .
من چیرۆکم خۆش دەوێ !!
مەبەستت ؟!
کە دانیشتبویت هەڵەمەکەد دەستت هناوکی چیروکێکی دەبری بێ کەی کاغەزیش باومشی بۆ گرتبووە هماموستای ووشەش خەریت بوو ناودلێ دەنا ...
چۆنت زانی ؟!
چونکە من خۆم چیروکم .
ئێ چیە ؟!

چیرۆك چیرۆك دەناسیت •
•••••
ئەرێ پرسیارێك
فەرموو
باسی منت کردووە ؟!
جا کردبێتم یان نا مەی لە مەسەلەکان دەگوڕێ ؟!
ئەزانی چی ؟
چی ؟!
دایکی ژیان هەر گیز رووبەکی خۆشی نەدا ومەتی !
واتە نازو رووی خۆت لە پیروکێکی من دەدەی ؟!
زەردە خەنەیەکی هەتیو بەدستی بە قژی ناخی هەلقراوی دا هێنا
و سەری خوشحالی لەقاند •
ئەوەم لەگەل دا دەکەیت ؟!
ئاخر چیروکی من ناخوێندرێتەوە !!
وا مەلێ •• زور چاکیش دە خوێندرێتەوە !
چۆن ؟
جارێ نو بە چزمانیك دەنوسیت ؟
بەزمانی کوردی ئا ببورە بەزمانی خەم •
گە شایەوە هێگایەکی خێزانی بە دەوری خوێدا گیڕا جگەرەیەکی
دا گیرساند هەتوبەلە دووکەلی مژی یەکەم بەچاو تروکانێت لە ناخی
سی یەکانیەوە هاتەدەرێ هەوکو کاژە هەورێکی تەنك بەری مانگی
رووی گرت بە دەستەناسکو خرپنەکەی بەدستی چاپی دووکەلەکەی
رەواندەوە •
چاکترین زمانە !
چۆن ؟
گەورەترین جیهانلێی تی دەگات و دەی خوێنێتەوە •
بە شەرمەزاریەوە گوتت :
من ئەو جیهانە ناناسم •
ئەی چۆن بو ئەو جیهانە دەنوسیت ؟!

من !
بەڵێ ..
من بۆ کەس نانوسم !!
کەواتە نوسەر نیت؟!
نازانم ..
نازانم خۆی لە خۆی دا نوسینە
گریمان ولیە ئەدی کێ ی دەر خوینیتەوە ؟!
پی کەنی و :
شــەپول !!
نیگایەکی مەلولت تی بری بە هەمان نیگا وڵامی دایتەوە .....
نیگا کانتان ئالگاوی یەکدی بوون :
ئەدرەسەکەتم نادەیتی .
بو چیتە ؟!
هیچ
کەواتە بنووسە
"گوێی زەوی بەدەستی خاتچیروك بگات .
فرمیسکێکی هێشتا نەڕژاوە داوای ئەدرەسەکەی لی کردیت .
بنوسە مجیهانی چێروك بەدەستی نازانم بگات .
پاشکوی ووتەکەتەکان بەپەلە خۆیان گەیاندە سەر ئاوەڕێی :
چیروکەکەت نوسیوە ؟!
نەخێر
دەر نوسیت؟! لەبیرم نەکەیت؟!
....
جوانترین چیرۆك ئەوەیە هێشتا نەنوسرابێت !!
× × ×
کاروان هەر چەشیوە ...کاروانە کاروانە هکاروان بۆ وا بـــێ
هەست و خوستی ..؟!
ڕۆڵەم کورێ خیرینم مبو نامناسیتەوە مبۆ لێم نەبانی ؟!
هەقی خۆمە

بۆ ؟!
چونکه تو منت‌له فه‌رهه‌نگی ناسینه‌وه‌دا سری یه‌وه !!!
چۆن ؟!
ئه گه‌ر منت‌بناسیایه هه‌رگیز له‌خۆتت‌دا نابریم !!
له دەسه‌لاتی مندا نه‌بوو !
منیش یه‌کەم کەس توم ناسی هیه‌کەم جاریش به‌تو نامۆ بووم .
" ئاخ یه‌کەم جار هخۆزگه هێنده‌م دەسه‌لاتت‌ده‌بوو هیه‌کەم و یه‌که‌مجارم له سێداره‌ی نه‌بوون بدایه ... " .
دیسانه‌وه پێیه ناسك و وردیله‌کانت‌له عه‌رزه‌که خاندەوه هزرنگه‌ی پاوانه‌کانت .. هەوەی نامۆیی له دەوری سەری دایکایه‌تی دایکت‌دا دەئالاند .
دەڵێ چی ؟!
هیخوای له‌زه‌ته‌کانت دەسپێرم !
چی دی ..
هیچ !!
به‌ڵام ئه‌م قسانه‌ت‌بیر نه‌چێته‌وه .

× × ×

کاشی خاڵخاڵ دەبینیت هئاره‌زووه نه‌وسنه‌کانت هەمه زەرد دەبنه‌وه چوونه ژووره‌وه هتوئه‌و هئه‌و توی ، ۳ که‌ره‌تی بانه‌و بانی یه‌ك ئـــــاو دا و هیر تیرتان نه‌خوارد هئه‌ویش له‌ولاوه‌خه‌وی دەبینی .
" گیرس گیان خوشم دەوی ی ه بروام پێته هاوریێکانی من هەمـــــو سەگن هلێیان ناترسم .. خزمه‌تیان بکه‌و هیچ سڵ مه‌که ... " که کێهاتوه شلپه‌ی ناو لنگی ته‌ر هشیوه‌نی بو ئه‌نجامی نه‌زاو دەکرد ..
تاسبردیتیه‌وه ـ
(به‌ڵام ئه‌م قسانه تبیر نه‌چێته‌وه) !!
من وه‌کو تۆ نیم .
چۆن ؟!
ئه‌و دوو جار سوار بووه‌من یه‌ك جار
ئه‌مه ئه‌و پەری ترسنۆکی یه !!

هێڵانامه‌ی کتێب

چۆن ؟!
مرۆف دەبێ بەجەرگ بێت خۆی تا لأوی ئەنجامی کارەکانی بنوشێت هەتوو دوو بەیەك تاوانباری !!
چۆن ؟!
یەکیکی دیشت کرووە بەها و بەشی تاوانەکانت !
بەجارێ وورِ بوویت ،گیلاس زلەیەکی ئەسپایی لی دایت :
ئەوە چیتە ؟
هیچ !
تو خوا
بەچاوی تو هیچ .
چاوت بریبە پِن میچەکە ،گیانی خاتچیروك بە ئاسمانەوە سەمای دەکردو بە مە دلنەوایی خۆی دەکرد :
(ئیستا لە چمکێکی ئەم جیهانە دا ئەو دەگری،بەبێ هۆ دەگری ،بۆمن دەگری).
چاوەکانت ئەبلەقە بوون ،لیۆە کانت تەتەلەیان دەکرد ،هێگای گیلاس بزوتنی لیۆەکانی لەقاف دا گرتیت .
ئەی ئەم جارەیان ؟
چی ؟
دەڵێ ی چی ؟
(ئیستا لە کونجی شەودا کەسێك پێ دەکەنی ،بە بێ هۆ پێ دەکەنێ بەمن پێ دەکەنێ) .

• ○ •

جیرۆکی مندالان

میهرناز

• لاوکی موهنه‌دی •

وه‌رگێڕانی له‌ فارسیه‌وه: جوهه‌ر کرمانج

یه‌کی بوو یه‌کی نه‌بوو، پیاوێك ژنێك و کچێکی هه‌بوو... کچه‌کەی ناوی میهرناز بوو، ژنه‌که‌ی مرد. میهرناز پێش گچکه بوونه‌ی ده‌توانی به‌دروستی کارو باری ناو مال به‌ڕێوه ببات، ناچار باوکی ژنێکی دیکه‌ی هێنا. به‌ڵام ژنێکی زۆر به‌دخوو بوو، له‌م ژنه‌یدا کچێکی بوو ناویان نا "فه‌رەحناز" که‌ گه‌وره‌بوو وه‌کو میهرناز جوان نه‌بوو. ژنه حه‌سوودی پێ ده‌برد، دەستی کرد به‌ئه‌زیه‌تدانی، تا وای لێ هات وه‌کو کارەکەریکی ناو مال ڕەفتاری له‌گه‌ڵدا ده‌کرد، هه‌ر ڕۆژه هه‌نجه‌تیکی پێ ده‌گرت و نازاری ده‌دا. ڕۆژێکی زستان چ هه‌نجه‌تێکی نه‌دیته‌وه پێ گوت:

میهرناز... برۆ بیابان دەسته گوڵێکی سووڕم بۆ بچنەو وەرەوە... ده‌مه‌وێ گوڵاو دروست بکەم. میهرناز پێش پێ ی گوت:

ئاخر به‌م چله‌ی زستانه سووره گوڵ پەیدا نابێ...!

باوه‌ژن پەنای برده بەر لیدان و کوتان! دیاره تۆ له من چێتر ده‌زانی ها... هەر کارێکی پێت دەڵێم خوت تۆ هەڵده‌قورتێنی ده‌بێ هەر بچی... ددنا لەم ماڵەت ودەر ده‌نێم...!

ناچار میهرناز بڕیاری بوو ڕۆی بیابانی گرته بەر. به‌فر و باران له‌ ڕوومه‌تی ده‌دا. دیاریکه‌ ڕۆی یه‌کێ گرته بەر، دێتی له‌ پەنا گردێك چوار پیاو له‌ده‌وری ێك دا ڕوونشتوون وه‌کو ئه‌وانه‌ی دێت چووه لایان. یه‌کێك له‌پیره‌مێرده‌کان پێ ی گوت:

کێژۆله‌ گیان ئه‌تۆ به‌م به‌فرو بارانه بۆچی هاتوته‌ دەری؟ میهرناز سەر برده‌ی خوی بۆ گێرانه‌وه و گوتی:

زر دایکم سوور گولی لی خواستووم‌و ئه گەر بوی نەبەم لـــــه مالیم وه دەر دەنی • پیرە میردیکیان که ناوی زستان بوو گوتـــی : بەهار گیان •• دەبی تو ئەم کیژه ناهومید نەکەی • بەهار گوتی : زور چـاکه •

چەرخیکی بە دەوری خوی لی دا بەفر توایەوه • درەختەکان چووزەرەیان دا ،چووزەرەکانیش خونچه ،خونچەکانیش بوونه گول ،میهرناز چەبکیکی لی چنی و بەردو مال بوو • زردایکی سوورما لەباتـی ئەوەی پی رازی بیت ناراز تر بوو و گرتی و چنیکی خوشی لـــی دا •• بو زیرت نەدەهینا ؟ بەم جورە ئازاری کیژەی دەدا • روژیک ی دیکه پی ی گوت دەبی بروی قەرتالە سیویکی سوورم بو بینی •• ئەگەر نا لە مالیت وەدەر دەنیم •• !

میهرناز ناچار دیسان بەر بەفرو بارانه ری ی بیابانی گرتـــه بەر •• رویشت تا گەیشتەوه هەمان گرد که چرار پیرەمیردەکه ئاگریان کردبووه و خویان گەرم دەکردەوه •• پیرەمیردیکیان که ناوی بەهـار بوو گوتی:

کیژوله گیان دیسان هاتیەوه •• ؟

میهرناز گوتی : چ بکەم باوەژنم دووبارە لەمالەوه وەدەری ناوم و داوای سیوه لەسوورەدم لی دەکات بروی بیهم •• ئه گەر نەی بەم لیم ناگەری بچمەوه مالی •

بەهار رووی کرده هاوین و گوتی : دادە هاوین ئەرچاره نورەی تۆیه یارمەتی ئەم کیژوله بدەیت •

هاوین له شوینی خوی بلند بوو و چەرخەیەکی لی دا •• هـــەوا گەرم بوو بەفر بوه ئاوو درەختەکوفەیان دا دار سیوەکان بـــه بەرن له سیوی گەورە ی لەسوور •• میهرناز سەبەتەی پری سیو کـــرد و خوا حافیزی له چرار پیرە میردەکه کردو بەردو مال بووه ،دیسان زر دایک لی دانیکی چاکی بو کرد و گوتی : بۆچی زیرت نەدەهینا •• میهرناز گوتی : ئاخر ئەو سەبەتەی دابووتدمن لەوه زیاتـــری نه دەگرت •

زر دا یك گوتی ده‌باشه پی ئاوی هینده‌ی له سه‌ر بروی • بـــه‌م جوره جه‌زره‌به‌ی ئه‌م کیژه‌ی دا هه‌تا هاوین دا هات له هیکرا به بیری دا هات به‌فرو هه‌ر بخوات •• به میهرنازی گوت: برو هیندی به‌فـرم بو بینه !

میهرتا زیرگوتی :

ئیستا به‌فر چ ده‌کات • چله‌ی هاوین به‌فر له کوی پیدا ده‌بیت •

زر دایك گوتی : هه‌ی به‌د خوو دیسان خوت تی هه‌لقورتاندو لـــه رووی له خوت گه‌وره‌تر قسه‌ت کرد هبرو ده‌نا ده‌رت ده‌که‌م • میهرنازی بیچاره ری ی بیابانی گرته‌بـه‌ر هدیتی چرقه‌ی هه‌تاو و گه‌رما هه‌لمی له سینه هه‌لدهستاند ، ئاره‌قه‌ی کرد ، بی هیز بوو • له‌م ماوه‌یـــه چاوی به چوار پیره‌میرده‌که کـه‌وته‌وه که له‌ژیر دره‌ختیك دانیشتبوون و باومه‌ینیان له خویان ده‌کرد هجووه پیش و سلاوی لی کردن هپیـــره میردیکیان گوتی : ئه‌مجاره بوچی هاتوی ..؟

گوتی هاتوم به‌فر ببه‌م • ئه‌گه‌ر نه‌یبه‌م ده‌رم ده‌کات هماویـــن رووی کرده زستان و پی ی گوت:

داده گیان ئه‌م کیژه به‌ره‌وشت و چاکه و له‌سه‌ر تویه که به‌فری بده‌یتی • زستان چه‌رخه‌یه‌کی لی دا و هه‌وا سارد بوو هبه‌فـر باری همیهرناز به‌فره‌که‌ی هه‌لگرت و گه‌رایه‌وه مالی هکاتی که ده‌یویست بچیته‌وه مالی کوری پاشای ئه‌وی دیتی به‌دلیك نا سه‌د دل ئاشقی بوو و دایکی ناردە دا خوازی ی و به هه‌زار نازو سکو میهرنازیـــان گواسته‌وه و بردیانه کوشکی پاشا • که چووه ئه‌وی ده‌ردی دلی خوی هه‌موو بو کوری پاشا گیرایه‌وه هئه‌ویش ناردیه دوای زر دایکـــه به‌د ره‌وشته‌که‌ی و هینایان وبه سه‌زای خوی گه‌یاند •

□

کەی دێیەوە بۆگیان؟

نووسینی - عەلی ئەشرەف دەروێشیان وەرگێڕ - مەحمود خۆشناو

زستان بوو .. شەوو بوو.. بەفر ئەباری .. بەفرێکی ئاودارو زۆر ، لەگەڵ (مریەم)ی خوشکم لەپشت شووشەی تەم گرتووی ژوورەوە راوەستابووین ، بە پەنجە لەسەر شووشەکان نیگارکێشیمان دەکرد !

من وێنەی دەرەختێکم کێشا و مریەمیش وێنەی ئینسانێک .. لەنێوان لقی دەرەختەکەو چاوی ئینسانەکە سەیری دەرەوەمان ئەکرد.

بەفر لەئاسمان وەکو سەرینی پەرکراو ئەهاتە خوارەوە و بەنازو حەوشەکەماندا پرش و بلاو دەبوەوە .. بێچوە پشیلەکەی مریەم لەلەکەناری زۆپاکە دەبۆرژا .

مریەم لەقوماشە کۆنەکانی دوو دەستکەشی بۆبێچووە پشیلەکەی دووری بوو ! بەڵام پشیلەکەی نەی دەهێشت بیکاتە دەستی ! .

دایکم نیسکی پاك دەکرد، تا بەیانی بۆمان لێنێ ، ئای چێشتی نیسك چەند بەتامە، چەند خۆشە .. بەتایبەتی کە دایکم پارەی بوایە (خیار شووری) دەکڕی و دەرخواردی ئەدایین ، زۆرم - حەز لێ ئەکرد ، بەڵام ئەو مریەمە شەیتانە قەت لەسەر سفرە دانەئەنیشت ! دەیکردە هەراو دەیویست تەنها خواردن بخوا ..... هەرچەند کاکم سەعید دەیگوت با هەموومان پێکەوە خواردن بخۆین بەڵام گوێی نە ئەدایێ . براکەم ئەڵێ ئەبێ هەموو شت یەکسان دابەشبکرێ . بەڵام مریەم زۆر نەوسن بوو ، هیچی نەئەچووە میشك . دەبوایەباش فێری گەم . فێرم دەکرد هەرکات کە قاچم لەسەرما سر ببی دەبی گۆرەوێیەکی خووریم بداتێ و شەوانەپشیلەکەشیم بداتێ تا لە لای خۆم بخەوێنم . بێچووە پشیلەکەش دەبێ بەیەکسان هەر شەوە لای یەکێك بخەوێ . دایکم بانگی من و مریەمی کرد و ووتی

(بەسەباری وەرن مەشقەکانتان بنوسن تا وەکوو من کوێرو نەخوێندەوار نەبن)

من دەستم کرد بەخوێندنەوەی ئەو کتێبەی کە سەعیدی برام بۆی کڕی بووم و مریەمیش دەستی دایە دەفتەری مەشق و و چووە لای بێچووە پشیلەکەی دانیشت .. سەعیدی برام شەوانە لە دانیشگا دەرسی ئەخوێند و بەرۆژیش لە قوتابخانە دەرسی ئەدایەوە ..... هەموو کاتکتێبی دەخوێندەوە ، قسەی خۆشیشی بۆ دەکردین .

دووسالێ لەوەو پێش باوکم لەکاتی کارکردن لەسەر بینایەکی دە قاتی کەوتە خوارەوەو مرد ! سەعیدی برام خەرجی ئێمەی ئە دا دایکیشم لە خەیاتی ئیشی دەکرد) تا ئێمە بژێنێ و دەرخواردی ئێمەی بدا ! .

بەفر ئەباری .. بەفرێکی تازەو سپی .. وەکو خوری بەرخ سپی بوو ، لە دەرگا درا .. سەعیدی برام بوو ، دایکم چوو دەرگای کردەوە .. کاکم سەعید هاتە ژوورەوە .. هەموو گیانی تەڕ ببوو وەکو پشیلەی - لەئاو هەڵکێشرا و .. بەخێرهاتنمانکرد . بە میهرەبانی یەوە - وەڵامی دایەوە .. من و مریەمی ماچ کرد بە سمێڵی تەر بوی گۆنای ئێمەی تەڕ کرد .. سمێڵی براکەم زۆر جوان و نەرم بوو.

دایکم زۆپاکەی هێنایە بەردەم سەعیدو سەری بەخاولی ووشك کردەوە و بە میهرەبانی ووتی (کوڕم سەعید چاکەتەکەت چی لێکرد ؟ وەکو پشیلەی ناو ئاوت لێ هاتووە ! ئێستا سەرمات دەبێ وەرە نزیك زۆپاکە با گەرم بیتەوە)

براکەم بزمی و پشیلەکەی مریەم لە جێگای خۆی راچڵەکی و باوێشکی ئەدا .

سەعید ووتی (دایە گیان لە رێگا دەهاتمەوە . ژنێك منالێکی لە باوەش بوو بەو سەرما و بەفرە ئەی بردە لای دکتۆر و تەنهاش بوو منالەکەشی بەو سەرمایە تایەکی زۆر گەرمی لێ بوو ، منیش چاکەتەکەم خستە سەر شانیان و لەگەڵیان چووم بۆ لای دکتۆرو دەرمانیشم بۆ کڕین و لەگەڵیشیان چووم تامالەوە ! ژنێکی گەنج بوو زۆر بە تووندی ئەلەرزی ، منالەکەشی زۆر کزو لاواز بوو . لەو

کاتەی کە ژنەکە دەیویست چاکەتەکەم بداتەوە ، خۆم لە پەنا و پێچەکانی کۆلانەکان دا وون کرد • دڵم بڕوای نەئەدا چاکەتەکەی لێ وەرگرمەوە •

دایکم تۆزی لووتی دا بەیەکا و پاشان ووتی (قەیدی ناکا کوڕم بە قوربانی تۆ بێ •• بەڵام مەعلوم نیە کەی پارەدار ئەبین تا چاکەتێکی تر بکڕینەوە • لەوانەیە هەر نەتوانین بیکڕین ، ئەو چاکەتەش یادگاری باوکی رەحمەتیت بوو) •

براکەم دووبارە بژمی ، دانیشتین و نانی ئێوارەمان خوارد •• براکەم تێك چوو بوو ، کەمتر قسەی دەکرد ، دیار بوو کە بیری دەکردەوە ، لە ناکاو هەناسەیەکی ساردی هەڵکێشا ، نازانم بۆ !

*

*

لەکاتی نووستن مریەم پشیلەکەی هێنا و چووە لای دایکی بخەوێ ـ منیش دەمویست لای دایکم بخەوم • براکەشم لەخوار ژوورەکە نووستبوو شەو سارد بوو •• مریەم شەڕی لەگەڵ دەکردم • هەم دەیویست لای دایکی بخەوێ هەم دەشی ویست لەلای پشیلەکەی بخەوێ ، مەگەر نابێ دایکم پارە بدا بە هەردوکمان •• لە سەر خۆ نرم نرم لە مریەم گرت و لووتی پشیلەکەم راکێشا • پشیلەکە واقەیەکی کرد و مریەم گریا • دایکم لێما تووڕە بوو (خواکە گیان ئەو پشیلەیە لە دەست ئەو دوو ئاگری قودرەتە رزگار کەیت) سەرەنجام دایکیان لە نیوانیان نووست • مریەم لەلایەکی پشیلەکەشی لەبەینی خۆیی و دایکی دانا •

براکەم گەوزی ئەدا و خۆی وەردەگێڕا ، بەخەبەر بوو بیری دەکردەوە چاوی دانەخستبو ، زۆر لەسەر خۆ لەسەر زگی دایکم دەستم درێژ کرد پشتەنجەی پشیلەکەم گرت ، زۆر گەرم و خۆش بوو ، خەوم لێکەوت •••

بۆنی سوتان • بۆنی کاغەزی سوتاو کاسی کردبووم ، بەخەبەر هاتم بیرم کردەوە خوایە دەبێ کوێ سووتابێ ؟ لەوانەیە مالەکەمان گڕی گرتبێ •• لەناو جێگاکەم هاتمە دەرەوە •• بەفر ئەباری ، بەرەو بۆنەکە چووم ، سەیرم کرد براکەم لە جێگەی خۆی نەماوە

دڵم تەنگ‌بوو ، چوومە ئاشپەزخانە لە درزێکەوە سەیری دەرەوەم کرد ،شتێکی سەیرم دی ٠٠ نەم ئەتوانی باوەڕ بکەم ٠

براکەم دانیشتبوو لەسەر کارتۆنێك و تەنەکەیەکیشی‌لە پێش‌خۆی دانابوو ٠ ئاگر لەتەنەکەکە دەهاتە دەرەوە ، بڵێسەی ئاگر دەم‌و چاوی براکەمی بەچاکی نیشان ئەدا ٠ دەم و چاوی‌سوور ببوەوە - سمێڵە زەردەکەشی دیار بوو ٠ خەم و پەژارە لە روخساریا بەدی ئەکرا ٠ وەکو ئەوکاتانە دەهاتە بەرچاوم کە لەمن و مریەم تووڕە دەبوو ٠

براکەم دەستی خستە ناو گونیەیەك کە لەتەنیشتخۆی دابنابوو کتێبێکی دەرهێنا ، لە ناوەڕاستیا پارچە پارچەی کرد و پەڕە دەی‌خستە ناو ئاگرەکە ٠ خەریك‌بوو هاوار بکەم برا گیان بۆ وا - دەکەی؟ کتێبە باشەکانت هەسوتێنە ! چونکە براکەم هەرچی پارەیەکی هەیبوایە ئەیدایە کتێب کڕین ، کتێبی بۆمن و مریەمیش دەهێنا ٠ بەڵام هەموو کات ئامۆژگاری دەکردین کە دەبێ کتێبەکان پاك و خاوێن ڕاگرین ، چەند جار خۆی لەمن و مریەم تووڕە دەکرد کە بۆچی چیرۆکەکانی کە من بۆتان ئەهێنم بەرگی ناکەن؟ بەراستی بۆ براکەم کتێبە ئازیزەکانی دەسوتێنێ ؟

سەعیدی برام ٠٠ کتابێکی تری لەتاو گو نیەکە دەر هێنا ، توانیم بەرگەکەی بخوێنمەوە کە نووسرابوو(شەهادەت) مەشخەڵی گرەکە دەم و چاوی روونا‌ك کردبوەوە ٠

لەسەر خو گەرامەوە ، بەڵام قاچم بەر گسکی کەناری دیوارەکە کەوت و ماوەیەك وەستام ، کەس بەخەبەر نەهات ٠٠ هاتمەوەو زوڕەوە - مریەم هەڵسینم !

پشیلەکەی مریەم تەکانێکی داو مریەم گەوزێکی دا ٠ هەڵم سەند دەستێکی هێنا بە چاوی‌خەوالوێی ، پەم ووت(وەرە لەگەڵما با شتێکی زۆر سەیرت نیشان دەم)

مریەم ووتی (خەوم دێ توخوا لێم گەڕێ ٠٠ کاتێ گاڵتە کردن نیە بەوشەوە)٠

ووتم گاڵتەی چی بێ میشك ، وەرە سەیر کە سەعیدی برام کتێبەکانی

ئەسوتێنی ! وەرە با نیشانت دەم،
مریەم بەو هەوالە دڵ تەزێنە ، خەوەکەی زڕا .. دایکم کە لە پرخەی خەودا بوو خۆی وەرگێڕا و دەستی بە پرخە پرخ کردەوە ،
لەگەڵ مریەم چوینە پشت دەرگای (ئاشپەزخانە دیار بوو کە سەعیدی برام کتابێکی تری پەڕ پەڕ دەکرد تا بیسوتێنێ ! فرمێسک لە چاویا قەتیس مابوو . لە پشت چاوێلکەکەی دیار بوو ، جانازانم فرمێسکەکەی لەبەر دوکەڵی ئاگرەکە بوو یا فرمێسکی بۆ کتێبەکان دەڕشت ! .
مریەم کە بەتوڕەی کراس لەسەر جێگا هەڵسا بوو . لەناکاو بڕمسی و سەری بەر دەرگای ئاشپەزخانە کەوت . نەمان زانی کە لەتاواچیبکەین رونا کی ئاگرەکە لە عەینەکی براکەمی ئەداء سەری بەرز کردەوە و هەراسان بوو . هەڵسایە سەر پێ . بۆ ئەو دەرگایە هات کە ئێمە خۆمان لێ ماتدابوو . وبستمان ڕابکەین ! بەڵام براکەم دەرگاکەی کردەوەو منو مریەمی بینی ! .
چاوێلکەکەی هێنایە سەر لروتی و ووتی (منا لینەبەو شەوە لێرە - چی ئەکەن ، بچن بخەون دەی ، سەرماتان دەبێ)
مریەم کە قورگی گیرا بوو ، ووتی (کاکە سەعید بۆچی ئەو کتێبانە دەسووتینی ؟ ئەگەر سەرمانە من دەفتەری خراپ و بێ کەڵکم هەیەو - هەندێ داریشمان هەیە کە لە هەیوانەکە کۆمان کردۆتەوە ، بچم بۆت بێنم ؟ ئەترسم بە زتلە (ئاگرۆکانی) بێت . ئەدی دایکم نەیگووت هەر کەس ئاگروکانێ بکات شەران لەسەر جێگاکەی ئەروا؟ ! بۆ یاری بە ئاگر ئەکەی؟
سەعید ووتی (منا لینە حەقتان بەسەر منەوە نەبێ ، دوایی پێتان ئەڵێم کە بۆچی ئەو کارە ئەکەم ! ئێستا بچن بخەون - دەبڕون دەی - دەنا ئێستا دایکم هەڵ ئەسێ لێتان ئەدا)
نەمان دەویست بچین بخەوین ! بەڵام کاکم ووتی (زوو بچن بخەون دەنا دایکم هەڵ ئەسێتم لێ تان دا)
مریەم ووتی (روزبێپ) وەرە با بچین بخەوین هەقت بەکاکم نەبێ دڵنیابە خۆی ئەزانێ بۆ وا دەکا ! با دایکیشمان لێمان نەدا .....!
زۆر خەمگین بووم ، ئەگەر هەزار نانیان بخستابەتە بەردەم خۆشحاڵ

نه‌ده‌بووم ـ له‌سه‌ر خۆ خزاینه نا لێفه‌ی دایکم ، قاچی ساردو سڕم به‌ر قاچی دایکم که‌وت ، به ده‌م خه‌وه‌وه‌وتی (ئه‌ی کوڕێ بم ئه‌و کوڕه‌م بۆ وا سه‌رمای بووه ده‌بێ هه‌وای ژووره‌که ساردبووبێ ؟ له‌وانه‌شه زۆپاکه‌مان نه‌وتی تیا نه‌مابێ) ووتم (دایه گیان بنوو هن قاچم له زێر لێفه‌که‌ها تبووه ده‌ره‌وه هیچ نیه) ده‌سته‌کانیشم له داپکم دوور خستبوه‌وه که به‌ری نه‌که‌وێ نه‌وه‌ك بڵێ ئه‌دی ده‌ستت بۆ واساردە بو ئه‌وسا چیم وه‌ڵام دابایه‌وه .

چاوه‌کانم لێك نابوو به‌ڵام مه‌شخه‌ڵی کتێبه سووتاوه‌کانی کاکم سه‌عید هه‌ر له‌به‌ر چاوو بوو .

مریه‌میش هه‌ر به‌خه‌به‌ر بوو . پشیله‌که‌شی خه‌ریکی لستنه‌وه‌ی ده‌ستی بوو مریه‌م نووست . پشیله‌که‌ی دووباره ده‌ستی به پرخه پرخ کردو منیش ورده ورده ده‌مم تاڵ بوو خه‌وم لێکه‌وت .

*

*

به ده‌نگی پۆستال و پاشنه‌ی ئاسنین هه‌راسان بووم و به خه‌به‌ر هاتم ئێمه که نووستین چراکه‌مان کوژاندبوه‌وه ، به‌ڵام که هه‌ڵسام چراکه داگیرسابوو ، مریه‌م له‌خه‌و هه‌ستاو و له‌ترسا هاواری کرد دایکیشم له ته‌نیشتمه‌وه لنسه‌ر جێگه‌که‌ی خۆی لێفه‌که‌ی له‌خۆیه‌وه پێچا بوو ـ دانیشتبوو ـ زوو ·· زوو ده‌یگوت (یا قه‌مه‌ر به‌نی هاشم ، یا حه‌زره‌تی عه‌باس ره‌حمێکمان پێ بکه‌ی ، رزگارمان که) پشیله‌که‌ی مریه‌م له ترسا رای کرد و له ده‌رگا چووه ده‌ره‌وه .

چاوم لەگەڵ رووناکی ژوورەکە را هات ، نازانم چیم دی ! چەند کەسێکی بالا بەرز و قەڵەو لەسەر سەرمان کۆببوونەوە .. رەشاشی گەورەیان بەدەستەوە بوو ، بەرامبەر ئێمە رایان گرتبوو ، لەولای ژوورەکەش چەند کەسێکی تر بە دەوری کاکم سەعید کۆببونەوە ، ئابلوقەیان دابوو ، دایکم من و مریەمی لەخۆی نزیك کردەوە ، دەلەرزی ، مریەم - وەکو لالی لێهاتبوو ، دەنگی سەیر سەیری لە قورگی دەهاتە دەر ، لوولەی رەشاشەکان هەروەکو لەفلیمەکانی ڤترسناك بووم بوون ، بەرامبەر ئێمە - راگیرابوون . یەکێك لەناویان لە هەموویان چوارشانە تر بوو ، دەستی بەقسە کردن کرد - بۆنی عەرەقی دەمی هەموو لایەکمانی بێزار کردبوو ! بە ئاوازێکی ترسناك ووتی (نەجوڵێن .. هەروا لەسەر جێگاکەتان - دانیشن) .

دایکم کەلەسەر جێگاکەی ئەلەرزی ، هاواری کرد (ئەی ناموسڵمانینە واز بێنن با دەسمالەکەم لەسەرکەم ، مەگەر ئێوە ناموستان نیە؟ مەگەر ئێوە ژن و منالتان نیە ؟)

یەکێك لەوانە لەسەر لێفەکەوە شەقێکی بەهێزی کێشا بەقاچی دایکم ووتی (بێ دەنگبە فاحیشە .. ئەگەر دایکێکی باش بوایتایە کورەکەت ئەو کارانەی نەدەکرد)

دایکم هەڵسایە سەر پێ و ووتی (فاحیشە خۆتی - مەگەر کورەکەی من مانگی خواردووە ؟ پارەی کێ دزیووە ؟ هیچ گەنجێك لە کورەکەی من باشتر نیە و ئێوە چیتان لە گیانی ئێمە دەوێ ؟ دزانی نیوە شەو ئەی ڕێگرینە ! ئەی عەردی خۆری بێ دینینە) ئەو پیاوە عەرەقخورە بە شەق کەوتە سەر سنگی دایکم ، دایکم نەفەسی گیرا -

ئیمە پتر خۆمان بە دایکمانەوە چەسپاند و دەستمان بە شیوەنو زاری کرد .

لەولای ژوورەکەش سەعیدی کاکمیان لە جێگا دەرهێنا بوو بەسەر - زگدا پاڵیان خستبووە دەستیان لە پشتەوە بەستبوو هەموو گیانیان دەپشکنی تەنانەت دەستیان بەناو بێجامەکەو دەگیڕا . لە یەکێکیان سەیری دەرەوەم کرد دووکەسی تر لەسەر دیوار بەچەکەوە وەستا بوون ... زۆر پەریشان بووم و میزیشم زۆر دەهات ئەمریەم خۆی بە دایکمەوە نووسا ندبوو بە دزی سەیری ئەم لاو ئەو لای دەکرد ! ڕەنگی سپی ببوو .

دایکم بە هێواشی لەژێر لێفەکەوە عەباکەی لەخۆیەوە پێچا و لەبەر خۆیەوە ئەیگووت (ئەی ئەو دڕانە چۆن هاتنە ماڵی ئیمە کەی ڕۆژی دێ لە دەست ئەوە بحەسێینەوە . کوڕی پۆر زەینەبیش بار بەو شەوەیە بردیان وونیان کرد)

دووبارە جەردەکان چوونە ئاشپەزخانە و ئەو جارە کە زۆریان سەرما بوو بەراکردن هاتنەوە ، دەڵەرزین ، لە ژوورەوە خۆیان گەرم کردەوە .

یەکێك لەوان بە سەعیدی ووت (کتێبەکانت لەکوێ داناوە ؟ زوو پێمان بڵێ تاخیرمان سەکە درەنگمانە)

براکەم ووتی (من کتێبم نەبووە و نیمە) یەکێك لە جەردەکان یژمی و منیش لەبەر خۆمەوە ووتم (یا خوا ڕاست نەبێتەوە) پاشان دەستیان کرد بەگەڕان و پشکنینی ژوورەکەمان بە شەوەیەك بەسەر یەکدا خێوا تدیان وات دەزانی لە ژوورەکەمان بەفر باریبووە ، پاشان دێتەکەکانیان دراند چوون جانتای من و مریەمیش گەڕانو جاویان بە کتێبەکانی (صمد بێهرەنگی کەوت و هەڵیان گرت (ماسی بە ڕەشە بچکۆلەکانیا بوو بردیان

من بە قورگی تاڵ و تفتاو گیراوەوە ووتم (ئەو کتابە هی منە - دەتانەوێ بۆ کوێ‌یەرن ؟) یە کێك لە جەردە دەم درا وەکان ، ووتـــی (بێ دەنگ بە بێ قیمەت ئەوە ئیشی تۆ نیە)

ترسام .. چاوەکانی زۆر ناشیرین و بلێ بوو ،ددانەکانی رەش هەڵگەڕابوون ،قژێکی ناهەموار و تێك ئالاو ، زۆر بە سام بوو بۆیە ترسام هەموو بە دەوری یەکتر کۆبونەوە و شتێکیان نووسی ،کاک سەعید کە گوناى سووری لە عەرزا چەقی بوو ، چون دەستیان کردەوەو ئەوەی - نووسیبویان پی یان ئیمزا کرد ١ پاشان دەستیان بەستەوە . دایکم لێیلن نزیك بوەوە و ووتی (توخوا ئەو منالەم مەبەن) تەنها ئەمان هەیـــە بمانژیێنێ ، پاش ئەو ئیمە چی بکەین ؟ من لە جێگەی ئەو بەرن ئـــەو سەرمای بووە و نەخۆشە ،تای لێیە) کەللە گەورەکەیان زللەیەکی بەهێزی کێشا بە بەنا گوێی سەعید و ووتی (بەو زللەیە چاکی ئەکەینەوە دڵنیابە) من و دایکم و مریەم دەستمان کرد بە گریان و وا وەیلا ،بەلام لەو شەوە تاریکە دەنگی ئیمە بەگوێی هیچ کەس نەدەگەیشت . نازانم بۆ هاوسێ کان لە ئاستی ئەو قیژان و هاوار کردنەی ئیمە گوێیان گران بوو ، نازانم بۆ بـــە خەبەر نەهاتن کاکم سەعید رزگار کەن ؟ .

جەردەیەك کە بۆنـــی عەرەقی لـــە دەم دەهات لە من نزیك بوەوە و ووتی (بابە گیان تۆ ناوت چیە ؟ منیش ووتم (روز بێیە) دەباشە پێمان بڵێ براکەت کتێبەکانی لە کوێ دانەنێ ؟ ئەگەر پێمان بڵێی بایسکلێکت بـــۆ دەکرم و هەر ئێستاش براکەت بەر ئەدەین)

من ووتم(نازانم براکەم کتێبی نیە ! ئەو بەرۆژ دەرس ئەڵێتەوە و شەوانیش دەچێتە دانیشگا ، کتێبەکانی لە ناوتاقە کە دانەنێ) پاشان

جه‌رده‌که منی برده گوشه‌یه‌ك و به‌دزی لێی پرسیم (براکەت باسی "لینین" تان بۆ ناکات؟)

ووتم (براکەم "وازه‌نینی" هه‌یه که‌بۆ دەستی دایکم ده‌یکرێ و زۆر جاریش باسی "وازه‌نین" ده‌کا ده‌لێ بۆ دەست قه‌لشین باشه بەلام نازانم "لینین" بۆچی باشه . هێشتا براکەم "لینین" ی بۆ نه‌کریوین)

بێگومان من ناوی "لینین" م گوێ لێ ببوو و براکەشم زۆر جار باسی "لینین" ی بۆ ده‌کردین و پێی ده‌وتین که "لینین" دۆستی زه‌حمه‌تکێش و کرێکارانه - کاکم بێجگه‌له "لینین" باسی (ته‌ختی و مه‌هدی ره‌زایی و خه‌سرۆ گوڵ سورخی/شی بۆ کردبوین ،به‌لام من ده‌موبست فێڵیان لێ بکه‌م بۆیه ده‌م ووت براکەم "لینین" ی بۆ نه‌کریوین !

جه‌رده بێ ره‌حم و خوێن تاله‌کان ، دووباره دەستیان کرد به گه‌پانی زێڕ راخه‌رو کومباره‌کان ،به‌لام هیچیان بۆ نه‌دۆزرایه‌وه بێجگه‌له کتێبی (ماسیه ره‌شه بچکۆله‌کان) و چه‌ند کتێبێکی تر نه‌بێ که هی من بوون ،هیچی تریان بۆ نه‌دوزرایه‌وه

سه‌عیدی برام که تیشکی چاوه میهره‌بانه‌کانی له‌و دیوو شوشه‌ی چاویلکه‌که‌ی دیار بوو به دەستی به‌ستراو بۆ دوا جار حواحافیزی له ئێمه کرد و بردیان ،منیش به‌دەم هاوار و گریانه‌وه ووتم

که‌ی دێیەوه براگیان

یه‌کێك له جه‌رده‌کان ووتی (به‌یانی دێته‌وه ، دڵنیابه به‌یانی)

کاکم سەعیدیان ڕەبە پێش خۆیان، ئەوانیش بەچەکەوە ـ دوایی گەوین دەرگای حەوشەیان لە دیوی دەرەوە داخست تا ئێمە نەچینە دەرەوە !

دەنگی ئۆتۆمۆبیلەکان کۆلانی پڕ کردبوو ٠٠ دوور ٠٠٠ دوور کەوتنەوە پاشان دایکم دەرگای کردەوە و بەراکردن چووینە کۆلان مچەندین جار لەسەر سەهۆڵ دایکم خلیسکا و کەوت و هاواری دەکرد (ئای سەعید، سەعید گیان ، من بە تەنها لەو کۆلانە لەگەڵ منالەکان چی بکەم ؟تۆ هەمو کەسم بووی) دەنگی ئۆتۆمۆبیلەکان نەما ٠٠! پشیلە بچکۆلەکەی مریەم بە تەنهایی لە هەیوان ڕاکشا بوو و دەرگای ژوورەکەشمان کرابوەوە و گەرمایی تیا نەمابوو

بەفر کەم کەم هەردەباری ٠٠ تاریکە شەو بوو ، بەفرێکی زۆر باری بوو هەموو حەوشەکەمانی پڕ کردبوو ٠

لەگەڵ دایکم لە هەیوانە سارەدەکە دانیشتین ، دایکم شیوەن و گریانی بوو و دەم و چاوی خۆی دەڕنیەوە و فرمێسکی دەڕشت ٠ من و مریەمیش دەگریاین ، کەسێ نەبوو دڵ نەوایی دایکم بکا و فرمێسکە ڕژاوەکانی کە لەسەر گۆنای وەکو مرواری ڕێچکەی گرتبوو بسڕێتەوە ٠

دایکم دەیگوت (سەعیدی نازەنینم ،بۆرخە بچکۆلەکەم ئاخۆ ئێستا ـ کەوتبیتە بەردەم چ گورگێکی درندە ، ئای دایکت بە قوربانت بێ ٠ بە منالێی نوقرچێکم لێ دەگرتی تا چەند ڕۆژ جێگەکەی هەر دیار بوو و تا چەند ڕۆژێك ڕەش و شینی دەمایەوە ! ئای ڕۆڵە گیان چەند بەشەرەف و نامووس بووی سەیری کەست نەدەکرد کەس نەبوو گلەییت لێ بکا ، چەند میهرەبان بووی ، تو هەم کورم بویت و هەم نان ئاوەری منالەکان و یادگاری میردە خۆشەویستەکەشم بویت ٠ باش بوو باوکت مرد ئەو ڕۆژەی

به چاوی خۆی نه‌دی خۆزگه منیش بمردبام ئه‌و رۆژه‌م نه‌دیبا • ئێستا - سه‌رماته ، له ده‌ست ئه‌م گورگانه چی ئه‌که‌یت ، چیت به‌سه‌ر دێنن)

من ده‌گریام ... به‌ڵام هێشتا مریه‌م له ترسا نه‌ی ده‌توانی قسه بکات حه‌په‌سابوو ! ئیتر بێ کەس بووین • کاکم سه‌عید نه‌ما بوو ده‌ستی - نه‌وازشی بێنێ ،

*
*

شه‌وێکی ناخۆشمان گوزه‌راند ، وه‌کو ده‌رمانی تاڵ تاڵ بوو ، تا به‌یانی نه نوستین ، به‌یانی دایکم زوو منی ره‌وانه‌ی قوتابخانه کرد و مریه‌میش له‌گەڵ خۆی برد ، له قوتابخانه قسه‌م بۆ نه‌ده‌کرا ، ئه‌و رۆژه نه‌م زانی ماموستاکه‌مان چی ده‌ووت ! نه‌یاریم کرد و نه له‌گەڵ منالان قسه •• هه‌رچی لێی ده‌پرسیم ده‌م گوت دایکم نه‌خۆشه

نیوه‌رۆ گه‌ڕامه‌وه ماڵه‌وه • ماڵێکی چۆڵ و هۆڵ و ساردو سڕ ، یاتاغی کاکم سه‌عید هه‌ر له‌وێ که‌وتبو ، هه‌ڵم گرته‌وه‌و بۆنم ده‌کرده‌دایکم هێشتا نه‌گه‌رابوه‌وه • هه‌ندێ نانی ووشك له‌سه‌ر سفره بەجێ ماببوو خواردم • پشیله‌که‌ی مریه‌م هاته لام دانیشت و به‌زمان ده‌ستی ئه‌لێسته‌وه • ئه‌ویش ده‌یزانی که ماڵی ئێمه خه‌م دایگرتووه‌و خۆڵه میشی کراوه به‌سه‌ردا • دڵ ته‌نگ دانیشتم ، زۆپاکه‌شمان نه‌وتی نه‌مابوو ده‌ستم به‌گریان کرد ... ئێواره ، دایکم و مریه‌م هیلاك و ماندوو گه‌ڕانه‌وه چاویان خوێن تێ زاوو فرمێسکاوی بوو ، چووبونه هه‌ر جێگایه‌ك به دڵ شکاوی گه‌ڕابونه‌وه ، چو بوونه (کۆمیته) چونکه ده‌یان گوت هه‌رکه‌سێ بگیرێ ده‌یبه‌نه کۆمیته • ورده ورده مریه‌م ماندووی سایه‌وه و هیلاکی به‌ده‌ر کرد

وەرتی کاکە رۆژ بینەمن و دایکم چوینە دائیرەیەکی گەورە ، ئەفسەرو سەربازو پۆلیسی لێ بوو ئەفسەرێك دەستی خستبوە گیرفانی پانتولەکەی. لەگەڵ دایکم لێی نزیك بوینەوە ، دایکم پێی ووت (کوڕەکەم گیراوە منیش پەلاماری دەستیم دا و ووتم براکەمم دەوێ کاکەم سەعید)

ئەو ئەفسەرە بێ ڕەحمە پشتە دەستێکی کێشا بە دەمما و فڕێی دام ! دوو پۆلیس بانگ کرد دایکمیان دوور خستەوە ،تا ئێوارە دانیشتین کەس جوابی نەداینەوە ، ناچار بەهەناسەسارد گەڕاینەوە .

چوار ساڵ تێ پەڕی .. من و مریەم گەورە بووین . دایکم دەچووە خەیاتی و ئیشی دەکرد ، ئێوارانیش ڕاهرۆی نەخۆشخانەی دەشوشت تا بتوانی ئێمە بژێنێ ، منیش لەسەر شۆستەی جادەکان خەریکی کتێب فرۆشتن بووم ، یارمەتی ماڵەوەم ئەدا و شەوانیش دەرسم ئەخوێند مریەمیش کاروباری ماڵەوەی دەکرد .

پشیلەکەی مریەم چوار بێچووی پیوو ، من و مریەم لەکاتی بێ ئیشی کتێبمان دەخوێندەوە ، دایکیشم تۆزێك فێڕی خوێندەواری ببو دایکم دەیگوت توخوا ڕۆڵە فێڕی خوێندەواریم کەن تا بزانم بۆچی سەعیدیان لەسەر کتێبی (سەمەدی بێهەرەنگی) گرت .

کاکم سەعید هەوالێ نیەو بێ دەنگە . دایکم لەو ماڵ بۆ ئەو ماڵ ئەچوو تا بەڵکو هەوالێکی کاکم سەعید بزانێ ،لە کارو کاسبیش ببوو دایکم شەوانە هەر خەریکی دوعا کردن بوو و دەیگووت خوایە من سەعیدم لە تۆ دەوێ)

من و مریەم بەردەوام کتێبمان دەخوێندەوە تاوەکو کاکم سەعید بەشەرەف بین و ببینە ئینسان ،تا وەکو ئەو بیر لە ژیانی هەزاران و

خەڵکی چەوساوە بکەینەوە ، ئەگەر نان نەخۆین گرنگ نیە بەڵام ئەگەر کتێب نەخوێنینەوە عاجز و دڵگیر دەبین بەڵام دەبێ شەوان کتێب بخوینینەوە تا یادی کاکم سەعید زیندو بمێنێتەوە .

من شعرێکی باشم بۆ کاکم سەعید هۆنیبوەوە هەر کات دەم خوێندەوە داوێکم و مردەم دەگریان بەڵام نازانم بێچوە پشیلە چەقاوەسووەکان بۆ هیچ تێ ناگەن هەرلەو ژوور بۆ ئەو ژوور جرت و فرتیانە و دێن و دەچن دەم ویست فڕێیان دەم ، بەڵام دایکم دەیگوت توخوا ڕۆڵەگیان - ئاوارەیان مەکە با دایکیان خەم نەخوا ، ئەو شیعرەی بۆ یادی کاکم سەعید نووسیبووم ، دوا جار بوو کە قسەم لەگەڵ کرد و پێم ووت :

کەی دێیەوە برا گیان
xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

بە چاوانی تیشکەاوێژ
بەرەنگی پایزی تەنیایی
بەگیرفانی پڕ لە سۆز و بەخشندەیی
بە دڵی پڕ لە تینك و ڕۆشنایی
کەی دێیەوە برا گیان ؟

بە بەفرو سەرما ڕۆیشتی تەنیا تەنیا
کەی دەگەڕێیەوە ئەی گوڵی گوڵدان
سوورەگوڵی باخچەی ئێمە سپس و وشك بوو
شادی لەناخی ئێمە دا کۆچی کرد
کەی دێیەوە برا گیان ؟

بگەڕێوە با دایکم چیتر فرمێسك نەڕێژێ
خۆزگە من نەبوو مایە
هەموو کات گوێم لە وشەکانت دەگرت
چۆڵەکەکانم بەیادی تۆ لەقەفەس ئازاد دەکرد
چیتر باڵندە ناخەمە ناو قەفەس
دەرس و مەشقەکانم دە نووسم
کەی دێیەوە برا گیان ؟
تا ئەو سێبڵە جوانەت ماچ کەم
ئەو کاتەی ڕۆیشتی شەو بوو بەفر ئەباری
بگەڕێوە لەگەڵ خوتا بەهارو گوڵ بێنە
گوڵدانی دڵی دایکم خاڵی و ساردە
پرچی وەکو بەفرە دایکم
کەی دێیەوە برا گیان ؟
ئێمەش وەکو تۆدە گرین ڕێگەی بەخشندەیی و شەهیدان
بە پێکەنین ڕێگەت دەگرین .

هەرتەنها بەفرە شێوەنت دەگا

شێخۆی
هەوجود بەهمان

(داستانی هیجری من شەڕی بە نوومین ناکرێ
پێت دەڵێم گەڕئە مجارە چاوم بەچاوت کەوتەوە)

سەرم لە ژێر دەرەختی پیری ئەم زەمانە
هەڵپڕووخاوە ناشارەوە
دەزانم سەدای ئەم زەنگە سووڕگەڕەلە کوێوە دێ *
دەبە نارمایی سانە هەرە ساساکە خان
گۆنای دڕداری مایع دەکەم
دەزانم شارەخان دەرمانێ
گوڵەکان دڕشاک دەبن و هەڵدەوەرێن
بانگەزەفانیش مۆسیا دەکرێن
لەبەرامبەر گەلەبی دەرختی پیری ئەم زەمانە هەڵدەساوە
سەرووی بۆکێوە هێشینەکە دەنووسم کە دوێنێ
لەبیرەوە نەماوبێ کە بەنیوەڵی غاکەنارا بۆشەکە داشۆڕبووەوە

خۆزگە مرۆڤیش کێوێ دە بوو
لە ناو شەپۆڵی فرێشتەکان دە ئوابە دە
خۆزگە مرۆڤ بە فڕە دە بوو
لە تورەیی بوونا ... دە بوو دە بە لێکی دە نە وشەیی
بە دە دوورترین تە دە ڵا دە فڕێ
بە فڕانبارە دە ...
لێرە ... دەبێ خۆڵەمێشی جادە پەڕانی بتکا بە سەدای بیرە دە ربیە سەرادە کان
لێرە ... دەبێ لوتکەی دە شە باکان بڕسێری
لێرە ... شە پۆڵی دە ریای جیابوونە دە و بە رچەستە بوون بە رووناکیی
بوونەستە !
سەمای قەدیمی ئادەم کانیادە گۆشە گیرە
چیت دە خانە دە یاد :
« بۆ دوا جار دەست لێک بە رانی دوور مردۆڤ
سەرگ لە جادەی یەکا دە بینین ،
دوا دە روازەی دنیا لە بەر دەم قەدەرە ئەشکەنجەی هیرۆشیما ،
لێوی وشکی گوناهباری دوانزای لێ دە رچێ و ... لە داری دە ن .))
خۆئادەم بە رە دە سیمۆ چێ ژدانی کە دە کانی رۆژگاری بوون
زریانێ هات و قوونی دان !!

وەڵامم سەدای ئەم زەنگە لەکوێوە دێ
دڵم دەڵێ شنایی گیانم دەکەم بە چرای ئەم گوندە تاریکە
کاروانێچیە سەرمەستەکانیش لە ترپەی مانگی دەگەڕێن و
گەردەڵوڵ دەدەن بە بانی ژیان دەکەن ...
ئۆی ئەم بە فڕەهارەش هەڵدەهاری
ئاسمان بە فڕەو دەچیا بە فڕەو ... سەرۆف بە فڕ
دەبێ هەناوی دەرچێ ! .. مێژووی گوناهەکانمان بسووتێنێ
داڵەشکری بە فڕڵەسەر چرپەی خەنجەری من و
فاسیەی کەوانی ئەم ئاوایە داگیرکاری ئەبەدیەتی سازکرد
کێ دەتوانێ نەهێنی بە فڕ ئاشکرا بکا ...
ئەسپەدە چەند بە فڕباری ، دەترسم
بە بانی هەناوڵەئامێزی بە فڕابەری
دەترسم بە بانی لە چاوەڕوانیا رەق بمەوە
(با) پێش نامەکانتم بۆنە هێنێ و ؟!
چیتر چاوەڕێم نیت نەکەوێتەوە .

* ئەم وێژەشیعرێکی حاجی قادری کۆیی یە
* سووگداز : تانە یەدار

لە یادی نەورۆزدا

دلێر زار

یادی تۆ، نەورۆزی ئازادی و ژیان
یادی هەلسانی هەزاران رەنجبەران .
کردەوەی کاوەی دلێر و قارەمان .
بێ گومان ئیسپات ئەکا بۆ میللەتان
شۆرشی خوێنینە بەس
بۆ گەلان فەریادڕەس
ڕێی شەڕف، ڕێگەی ژیان ڕۆشن ئەکا
کێوی نادانی وەنەبوونی کون ئەکا
هێزشی سەرتاگر وئاسن ئەکا
جەرگی ئیمپریالزم ئەبڕن ئەکا
ڕاپەڕین شۆڕی شەو
داهێنێ ڕۆژی نەو .

(١)

سبەوان کچە و ئارام دەکشێ ،
نە خێرا دەچڕێ ،
ئۆخرێن بە بالندەی ئاوڵ پڕ گریە و
چلی ڕووتی سەرکەنارێ و
ئەوکناچانە دەبەخشێ
کە کلکی چاوی خومارییان بە فرمێسکی ئاڵ دەشۆڕێ
کاتێکیش بە کێشمکە خۆیێن
شاسوارێکی عێلی جافی تێکەڵ دەبێ
سەرناسەری سنوور هەڵدەگرێ و هەڵدەجێ

(٢)

هەندێ کەرەتە نیشتمانم ستوفیە کەو
لەناو ترسی باشووکەیێ
خۆی لە باخەڵم دەکوتێ !
یاوەکێ ئاسکی ئەستانبۆڵی سەحۆڵ بەندان
لە سەرمانا
خۆی لە کوخەکەی من دەنێ !
هەندێ جارێش دەکەزێ وایە

هەولێرنیوز
www.hawlernews.com

«بە شێوەی ڕەنگاوڕەنگان
دەڵێم»
مایکۆفسکی

شێوەی
نەوزاد ڕەفعەت

سەردان دەشت و کێوو هەڵاتی بێهێشی
خۆی ڕێی خۆی دەدۆزێتەوە .
بەڵام دەو ڕووگەی ژیان و مەرگی خۆی دەناسێتەوە
پرۆشکە ئاگرێکی سووری وەکو دایکت
هەموو ژەوی دەگرێتەوە .

- ٣ -

پێرەشەو بابە کۆمەکۆم دێ وەکو باڵی
گەردانەوەی پەڕەسێلکە و
پشکووتنی گوڵای دارم بۆ دەهێنێ
گەرمای ئازایە

لەو دیوشووڕەی ستەمەوە
نامەیەکی ژنەکەم بۆهەڵگرێ

- ٤ -

ئەوەگریە و نالەنالێ ژنەکەم
ناهێلێ ئەم شەوکەس بنوێ
ئەی دەبێ لەدایکبوونی نەتەوەیێ
چ فرمێسک و ئازارەق و خوێنێکی بوێ ؟

- ٥ -

ئەم بەهارە

دوو سێ چا نێرگزم له‌ نێرگز و نێرگسه‌ جاڕێکی
ئاقاری - شێوه‌ پیران - خواست ،
جه‌ڵه‌ت به‌ جه‌ڵه‌ت ، گوند به‌ گوند
له‌گه‌ڵ خۆمدا جه‌نگه‌رت تا
دامه‌ ئه‌وبه‌ر کرمانجه‌ی که‌ پارزستان
شه‌وێ دره‌نگان دای کردین
ئاگری بۆکردینه‌وه‌ و چای بۆ ئێمه‌ ناین .

- ٦ -

به‌ هانگ ئێمه‌ بازدو جه‌نبێ
چونکه‌ قۆناخ دوورو دڕێژ بێ
هاوڕێکانم نیازه‌ به‌ شه‌و بگه‌ونه‌ ڕێ
ده‌ناچیتر له‌ ئاسمانی مرجه‌ڵه‌ یه‌ و
له‌ خاکی من سه‌رجه‌نگه‌ڕێ .

- ٧ -

ده‌ڵێن : ڕۆژێکی به‌ فرانبار
پیره‌ پاشایێکی زۆردار
له‌خۆڵام و قه‌ڵاداری ڕا ده‌خوڕێ :
« ئه‌و به‌فره‌ له‌کفن ده‌چێ و

هه‌ولێر کتێبخانه‌ی

مەجلس لێرە بارێ » .
ژیکەوت کەو وەختە دانایێ لەوێ بوو
وەی وەباتە بن گوێی و وەپرسێ

« پاشام خۆش بێ
کەی کێوەکان بەرەگەو وەگوێزرا
تەختەکران
ئێمجا بەفر وەبرێتە وە
لەمەودوا دانا کاتەوە » .

ئۆخرێ : ئاخری
ئەوان : گەردن .
مشکە خوێن دڵۆپە خوێن
کناچە : کێ
سۆنە : کلاوی کوردی
ئەسان : زەسان
لەلەت : زۆرگ . شۆڕبێی گرداوی
بەلەد : شارەزا
شیوەبیران : گوندێکە لەبن چیای بێدەوان لەوەڵاتی کۆیە .

کۆچەی هەرگ

بۆنەوانەی لەبەرفراخنسکان

لە شیعری ... عبدالکریم دەشتی

بەنێو تەی ئێوارە دا مەلم دەپینی دەگریان
لە دەشت و بێ نجەی دۆلێکی سوور دا دەهاتنە وە
شاخ و کێوان جێوڵ دەکرد و باریان دەکرد
دەجوونە کێشوەری بەفر و بۆرەش و بەفرەسپان بۆ لانەی
جەستەی خەفەتبار ساز دەکرد

× × ×

بەنێو تەی ئێوارە دا .... دەشتی خۆی دەدایە دەست
رەشەبای دۆڵی دووکەڵ
لێ دێڕێی تەپ و تۆزی نەنگیان دەسوتان . .
هەر دەسەری لوونکە کانی هەڵدەگرت و بارکۆڵەی مەرگی تێک دەنا دەنوایە وە
سەرماشکێنی دەنایە ملی کاروان
کۆمەڵێ تەسپ سواران لەژێر پێ نۆی سوورە بەفری تەو دێوە دا
ئادی بەستو مەلی گیانی دێل دەکردن
کە بردیە ئاسمان لە زریان دەنایە وە ...

مانگە شەوان دێنە دەری و خەنجەر و تیشکی سیپەدە دەگۆڕنەوە
دەمەو ئێوارانە بردنوارێ دەنادە لە سێبەر دەگرن . . .
هێندێکیان بۆن و بەرامەی رەشمە و تفەنگ و دیلیان دەڤا
هێندێ بیشیان
وێنە دیتیان دەرزێنە نێو تیری سەرای فاجیانمیان
کە کاروانیش دەگانە جێ ، بۆنی گەردن و جامانی
لە یاری کاروان هەڵدە فڕێ
دێ دەوەنە بەر تیشەی خەم و شەفەی بان
دەبنە بۆلێ مەلی سیی ، سیی ، سیی دەڵێ دڵێ خواد
گریەی سنان . .
دەمەو ئێوارانە مەرگێ بەفەو دیرانێ هەڵدێجێ و
بەڕەندازەی دڵێ عاشقێ دەخوێنێ
سوێسکەو بارەکەوی چیا بۆ دەردونی خۆی بانگ دەڤا
بوکی سووری بریتی چەندڕەسپ سواری
دەکانە سینەی کوێستان و ڕوون و خوێنیان دەڤانەوە
چەمی خوێن لە شاڵی بەفرا ئاگر دەگرێ . . .
لوتکە وردوردە دەنوێنەوە
کە بەبانیش ڕاوچی بەڤان دەکەونە دروێنەی شاخان

ئه‌م ڕۆحی خۆشه‌ بۆنه‌ مه‌ل و ده‌نوکیان ئاسوده‌ ده‌چێته‌وه‌ .
له‌و دۆڵانه‌ جار جار مانگه‌ شه‌و ده‌بێته‌ یه‌ری به‌کی له‌ خه‌م ئاوتاو
گیانی ئه‌و ئه‌سپه‌ به‌له‌که‌ی - بۆیاری - ئه‌لده‌ستێته‌وه‌
ده‌ هیلێنی . .
ده‌چێته‌ ژێر به‌ڕی یه‌ری
ره‌شه‌ له‌کی ئه‌سپ سواڵی ژێر به‌فرسه‌ڕێکی ده‌چێته‌ ئاسمان
ئه‌وی تریش ده‌سمالی له‌گۆی خۆیدا ئه‌لده‌نێی و
چیا پڕ ده‌بێ له‌ یه‌ری
یه‌ری ده‌ستی و به‌نجه‌ی خۆیان له‌ خه‌ڵه‌ی نه‌ری سوده‌ ده‌گرن
هۆزی سواران له‌ژێر به‌فری دێته‌ ده‌ری
باده‌ شێ فه‌ریکی ئه‌ناو له‌ پشتی ئه‌سپان باده‌که‌ن
یه‌ری به‌ڕان ده‌گه‌ڕێنه‌وه‌ ئاشه‌ی ئاسمان
ئه‌وانیش بۆنه‌مان ده‌سڕن . . . .
ئه‌ستێره‌کان دێنه‌ خواری و له‌ به‌خه‌ی وانه‌کان ده‌پڕژێن ...
جار جار نه‌ندبوه‌ مانگه‌ شه‌و له‌ و دۆڵانه
بۆڕی وا سوده‌ ده‌چێته‌وه
ئه‌و شه‌وانه‌ مانگ ئه‌وه‌نده‌ به‌کوڵ ده‌گری چاوی ده‌بێته‌ گۆی خۆڕێ !

دەیانبینم . . . . ڕەنج بسکی خۆی داوە پێی وڵە خۆی دەدا
ڕەنج دەگری و ئاگر لە گیانی بەرئەدا
کە یەکە شاخان دەدرێنی و بەنیو فڕی خۆی دەردەخا
دەڵە ئسنە وە کە ڤانن چیا سوی لێ نەهاتبوو
دەڵە ئسنە وە ئێستا کە لوتکە ڕیشی سپی بووە
ئەسپی بەربوونە نەکیوو لە کوێ ژنی چیا دەدەن
بەدای سواری کێو بان دەگرن
دەڵە ئسنە وە وە نەڤان دەن بڕبنان هێستا زیندووە
خەنجەر و خوێنی بەنەوە بۆ ئەو بەری
خۆر لە ئاکشاو ئاسۆ تێکەڵی بەفر بوو . . .
کاروان ڕابرد . . داشەی شێوەی نەدۆزیەوە . . .
بەگەر شێوە سوورە ئەسپەڤانی خەفەس
میلەنان لە دەبەفرانباران سەردەربگار
دەوندەر دۆستان بە دوایی . . . .
دەمەو شێوازان بەربان خەرەبنەوە .
فرێسک و خوێنی ردومەنی - ئۆماری - لە پرچان دەدەن
بەفری برینی خوڵدی ئەسوونەوە

مەلی سیی هەناسەبان
بۆ نێو ئاسمان دەفڕێنەوە
دەمەوێ ئەم هەڵپەڕینەی بەکجار زۆر لە بنجەوە کەم دێنە زەوری
کە سەرێشی دەدەمە بەر کلۆی سیی
جگە لە رەشەڵە شتێکی تر ... نابینمەوە ...

بە ئارام ئەوانێ ... لە دڵیدا
دووبارەی مەکەوە ... سیرەی هەڵۆ و چیەی بۆرانی شێوەی گێڕا
دەنگ و سەدا ... بۆنی خوێنی دڵێری خەفەتی
بۆ سڕۆتی - کردە
دەنێرن

هاوکاری کتێبخانەی

لە ئاماژەکانی یەکێتی نووسەرانی کوردستان

١ــ بڵاوکردنەوەو گەشەپێدانی گیانی نیشتمانپەروەری و مرۆڤایەتی .
٢ــ تەرخان کردنی هەموو وزەو توانایەکی ئەدەبیمان بۆ داکۆکی و بەرگری لە بەرژەوەندیەکانی گەلی عێراق .
٣ــ قوڵکردنەوەی گیانی برایەتی کورد و عەرەب و هەموو کەمایەتی یەکان .
٤ــ بەگژداچوونی ئیمپریالیزم و هەموو جۆرە چەوسانەوەیەکی مرۆڤ .
٥ــ داکۆکی و لەسەر کردنەوەی ئەو ئەدەبانەی دووجاری گرتن و ڕاونان و هەڕەشە دەستدرێژی بکەن دەبن .
٦ــ یارمەتی دان و دەستگیرۆیی ئەدەبانی یەکێتی لەروووی گوزەران و تەندروستی و گەشەپێدانی توانا و بەهرەی ئەدەبی و هونەریانەوە بەپێرەوەچوونی پێویستی یەکانیان .

سەرچاوەی بابلۆ نیرۆدا

وەرگێڕانی کاردانی ئەدەبی

١- جەماوەر وەڵام

لە پشتەوەی کەم دا ... چیا هەیە

لە پشتەوەی کەم دا ... بەرد هەیە

بێ لەگەڵم .

(شەو) بە چیاکەی دا ... سەردەکەوێ

(بەرەبەیان) بەرد و بەردەکە دەخزێ

بێ لەگەڵم

کێیە ؟؟ نەوانەی بازاڕ دەچێژن ؟

نایان ناسم !

بەڵام دەیانەستمن

نایان ناسم . .

بەڵام بانگم دەکەن و دەڵێن :

« لێرەوە بازاڕ چەشتووەکان »

بێ لەگەڵم

چونکە پێم دەڵێن :

گەلەکۆلۆلەکەت
لەنێوان چیاو ڕوباردا
لەگەڵ ئەوەمودا بڕسێتی وژانەشدا
نایەوێ بەتەنیاتێ بکۆشێ
چاوەڕێی تۆیە
ئەی هاوڕێ
ئەی ئەوەی خۆشم دەوێی :
دەنکە گەنمێکی سوور زۆر گچکەیەو
لەوێ تێکۆشان سەختە دەڵێو
ژیانیش سەختتر
بەڵام
هەر دەبێ بڕۆی لەگەڵم .

٢ . لەدێ نابڕدا جۆگەلەکەم

سەرەتای هەمودا سالێک
زەوی بۆنی نانی شاخی وسێوی دەربایی دەگرێ
کاتێک نیشتمانەهەژارەکەم
لەسەرکەوایەکی بەخێشوچنراو دانیشتبوو
زوڵم وزۆر .. دەمێکی مارئاسایی پیری دانگرێی کردەوەو

گازی لە دلی زەوی گرت

بڕۆشە باکە کۆتای هات و
ژیانە ساکارەکە .. تاڵی بێ یان شیرین
گەڕایەوە شوێنی خۆی

زۆر کەس لەوەیان بیرچووەوە
زۆر کەس مردن
لە مرۆڤیش .. هی تر هەن
ئەم ڕۆژانەیان نەچەشتووە
چونکە لە وسالەدایکە نەبوون
بەڵام . . . . . من
نەبیرم چۆتەوەو
نەمردووشم

من دەرەختێکی مانگی یەنایبرم
لەنێوان جەنگەڵە سوورتاوەکەو
لەو بڵێسە بەجێزانەی

له ناوه‌ند گه‌ل لاکان داسه‌پایان ده‌کرد
به‌ره‌گ داکوترا وبووم
ئای !! له‌وسانانه‌ی مه‌رگ
چ سوودتانێك و
خۆله‌تێش به‌باچوون و
تێکشکانێکی ته‌خته‌یی بوو . !!
ماوم وگه‌لا به‌لقه‌کانمه‌وه ناماوه
به‌لام دڵم پڕه له‌گۆڤیکه‌وچه‌که‌ره
خێشتا گوڵ ده‌گرم وبیرده‌که‌مه‌وه
من دووایین لقی نازارم
ئه‌ی نیشتمانه‌که‌م .

۳ - هه‌ڵاڵی

ئاه ..
ناته‌وێ ...
هه‌ڵاڵی ده‌ت‌ترسێنێ .

ناتەوێ بەجوو ئێک پیلاوی دڕاوەوە
بچێتە بازاڕ و
بە کراسە کۆنە کەتەوە .. بگەڕێتەوە .

خۆشەویستەکەم
وەک دەوڵەمەندەکان دەڵێن
ئێمە هەژارمان خۆش ناوێ
وەک هەر دانیکی پیسی گازگر
کە تائێستایش گازلە دڵی مرۆڤ دەگرێ
هەڵێ دەکێشین :
گەرچی تائێستایش گازلە دڵی مرۆڤ دەگرێ !
بەڵام .. نامەوێ لێی بترسێ .
خۆگەر بەهۆی منەوە
هەژاری پەی بە حاڵەکەت بردووەو
پیلاوەزێرینەکانتی دڕاندووە
پڕی مەوە زەردەخەنەکەشت بڕێنێ ..
کەنانی ژیانی منە .
گەرکرێ خانووەکەتی نەدڕا

به‌ حه‌ نگاوی پڕ شکۆوه‌ .. بۆ کار بڕۆ
ئه‌وه‌شت له‌ یاد بێ که‌ من ..
له‌ وساته‌ پڕ شکۆیانه‌ت دا .. تێیت ده‌ڕوانم و
حه‌ست ده‌که‌م
من و تۆ پێکه‌وه‌ ساماننکی گه‌وره‌ین
ئه‌و ساماننه‌ین که‌ هێشتا نه‌وه‌ی
به‌خۆیه‌وه‌ ...
نه‌ی دیوه‌ ...

هاوڵاتیانه‌ی کتێب

له‌ پێڕه‌وی ڕۆژگاری یه‌کێتی

" یه‌کێتی ی نووسه‌رانی کورد ستان " ڕێژه‌ به‌خه‌باتی پێشکه‌وتنخوازانه‌ی وشه‌ی کورد ی ده‌ دات و ؛ ئه‌ده‌ب و هونه‌ری نه‌ته‌وه‌که‌مان له‌مه‌ترسی شێواندن و دابران له‌ خواست و ئاواته‌ گه‌وره‌کانی نه‌ته‌وه‌که‌مان ده‌پاریزی و ، وه‌ك یه‌کێتی یه‌کی ئازاد و شۆرشگێر شوێنی شیاوی خوی له‌ تێکۆشانی ئه‌م قوناخه‌ سه‌خت و ئالۆزه‌ی خه‌باتی گه‌له‌که‌مان و گه‌لی عیراق به‌گشتی ده‌گرێ بو به‌دی هێنانی ئازادی و ئاشتی و برایه‌تی و پێشکه‌وتنی کومه‌لایه‌تی .

* * *

نەسرەت سەیفی

۱

نە پکە شاخی بەربتە وە
رووباری ، یاهەر چیچ نەبێ خیلانەیێ کوردەبتە وە
ئەی چیایێ گەرهەژایە وە
دەبێ چەندین بڕین دەمیان بکەنە وە وبکوژێنە وە ؟!
دەبێ چەند سوکێل بینە وە ؟!

۲

ژوانگەی کچێ لە شەوانی ئەنگوستە چاوا
پڕی تاسە و خۆزگە و ترسە
ئەی شەو حەیرشێ دەبێ چەند بەربوونەوە و
هەستانەوە لە کوڵ بێ ؟!
دەبێ چەندێك بالوڕە و حەیران و لاوك بە کول بێ ؟!
چەند پڕا بکوژێنتە وە ؟!

۳

دار بەڕوێ بسووتێندرێ ، بتە کوڵك
ئەوساش سائی ئاوس بێتە وە .

هه‌رچیم نه‌بێ تو وله‌ره‌گیلکی چرۆیێ ده‌گرته‌وه
ئه‌ی خاکێ گه‌ر به‌ فرگرێ
ئاسمان شین بێ
پڕی گڵ و به‌ردو ئاوبێ
ده‌بێ بشتێ نقوومی بێ و بێنیته‌ لم ؟!

٤

مه‌حموود کاوانی له‌بن دارگوێزی خه‌وی لێ که‌وتووه
من به‌ چاوی خۆم شه‌وه‌زریانان ده‌بینم
ده‌ستی له‌ بناگوێی ناوه‌و
حه‌یران و ولاوکی سێوه‌و کاوێس ئاغای ده‌کونمه‌ بارانی ئێواره‌ هاوینێ
له‌چاوان ده‌باری
من به‌ چاوی خۆم ده‌یبینم
هێشتا سه‌فینی کۆله‌وه‌ره‌نیشی ده‌سته

بەرکۆڕەی خەم

شێعری ... ئەحمەد عارف

ئێوارەیە و
گڵێرەی جادەکانی تۆنێشتۆتە
سەرفەرسیلی مزوڵی من و
بۆتە جوانا و دەستە خوێسار ئاساکەی تۆنەبێ
نای سەربێوە ..
لەبیرانی من و تۆدا
نەبا ئەسپی هەستێ بە نەوێڵی ئامادەنی و
مەوکە و شەنی لێڵ دەترازێنێ
تابەنێسکەوەگانەچێ
تۆلە ئارانی و
من لە ئامێزی بوونی زۆزانی
وابەبان ئەنگوتی و
دونە کانت دەسپێنی گەردنم
تابەڵکو لە بوونی ئاڵەم رۆژە دا تێر تێر بنووسم
دەڵێم گەڕێ وڵە ئارانی

بۆ خۆت چاوانت لێك بنێ
هی دی با میوانی خه‌ونه‌كانیشت نه‌بم ..
ئه‌گه‌ر ده‌ترانی منی زۆر هان
ئالام گانه‌وا چه‌ندم ئاره‌زوو له سه‌روه‌ی هه‌ناسه‌یه‌كی تۆیه
ئۆقره‌ت نه‌ده‌گرتم و
سواری ئینی ئازاره‌ووبیت و له ئامێزت ده‌گرتم
هه‌تا ئارام ئارام ده‌نووستم ..
تۆ .. تۆ .. تۆی پیرۆز و خۆشه‌ویی
رۆژێ نه‌گێل گێله‌و نه‌به‌ر موریكت به خۆده‌بینی
نه‌ده‌ستێ جلی جوان و ئاسایی هه‌بوو
هه‌رده‌م تابلۆیه‌كی پێش بووبیت و
بۆ خۆشی منی كلۆرۆس و بابرده‌له‌یی ده‌كه‌نیت ..
ئه‌ی بۆچی نه‌نها بۆ جاری
نابینه‌ پیرۆز و ئاسمانی زیلی ده‌رونم رۆشن كه‌ی ..
ئه‌مڕۆ دوربالله‌ باڵه‌كانت
گه‌رمه‌شینی گه‌راونێكی خۆم ده‌گێڕم و

بۆ لوو چۆنە خەرمانەی ئۆفرەم و نادێ ناسرەوم ..
ئەی بۆچی ناپەیت و
بیستە سۆفی ئەم سانانەم و نادێ کوێرئاسا
لەسەر هەڵە لۆ سوفی هەستا هەڵکوڕێ
نەبا پەدی دەرە تۆم لەگەڵ جەستەما هاوبرکرێن ..
ئەمشەو
شەوی بەڵەبەو
هەنبەم ناوە نەسەر پەوەزی ئەژنۆم و
وەرینگەی ناخم دەملاوێنێ ..
ئەم شەو
من سوار و تۆ پیادە
بەکوێرێی ئەسپی کەملانەبێ بەك ناگرێنە
فرمێسکی ناخم لەکاتی شەوێندا .
لەگەڵ کۆدا بەزمی دانانشینی کۆتەڵم دەگێڕێ
بۆنابەی وکەوشەن بەزین بێ
نۆشی هەنبەتا بخەبێتە سەربالی نەمنم و
بەرکۆڕەی خەمەکانم بترازێنێ و
بەرۆچکەبەك بۆهیواکانم بکەیتەوە ..

فه‌رهه‌نگۆك

شه‌وێن .. مه‌یله‌وه‌یاندن له‌ئاغری شه‌وا

جواناو .. ئاره‌قه‌ی سه‌ره‌مه‌رگ

خوساو .. زوفم

هه‌نبه .. ته‌وێل . نادجه‌وان

نێسکه .. ئه‌نجه‌ولاری ئه‌سپ

به‌یانی ئه‌نگوت .. به‌یانی سه‌رهتای مه‌وان

وه‌سپێن .. ره‌سه‌یه‌که شتوان له‌ئه‌ستۆی مه‌ری وه‌کاتاله‌گه‌رنوه‌ستاو

مه‌یوه‌رگه‌رانی بزانێ

بۆلێل .. ناریك و رونی ئێواره

زورهان .. پیری له‌کارکه‌وته

زیل .. پێش زور ره‌ش

پێڕو .. کۆ

گراوی .. دوست . وه‌رگیران

موغ .. پێغه‌مبه‌ری ئایینی زه‌رده‌شت

هه‌لاوت .. کێوی زۆر سه‌خت و هه‌ڵدێر به‌هه‌زار

هه‌ڵدێرکردن .. لێك جیابوونه‌وه‌ی به‌رخ و مه‌ر

ناوەرۆک

وتەی ژمارە ١
لێکۆڵینەوە
دیدارێک لەگەڵ دڵزاری شاعیر دا ـ محمد رەنجاو ٣
بەرەو لێکدانەوەی فلکلۆری کوردی ـ خالید جوتیار ١٣
شەفەقکە پایزێ ـ باقی نووری ٢٠
چیرۆک
چیرۆک ـ حەمە کەریم عارف ٢٧
مێهرنواز ـ جوهەر کرمانج ٣٨
کەی دێیتەوە ـ علی دەرویشیان ٤١
شیعر
هەرتەنها بغرە شیوەنت دەکا ـ موجود سامان ٥٦
لە یادی نەورۆزا ـ دڵزار ٥٩
چەند پەنگرێک ـ نوزاد رفعت ٦٠
کوچەی مەرگ ـ کەریم دەشتی ٦٤
سێ شیعری نیرۆدا ـ کارزان ٦٩
بۆ فرمێسکی سووری سپی ـ انوەر مەسیفی ٧٥
بەر کۆڕەی خەم ـ احمد عارف ٧٧

هەولێرەوە بۆ کتێب

نووسەری کوردستان

ژمارە (٨)

هەوالنامەی کتێب

نووسەری

کوردستان

8

ژمارەی تایبەت بە چڕۆک

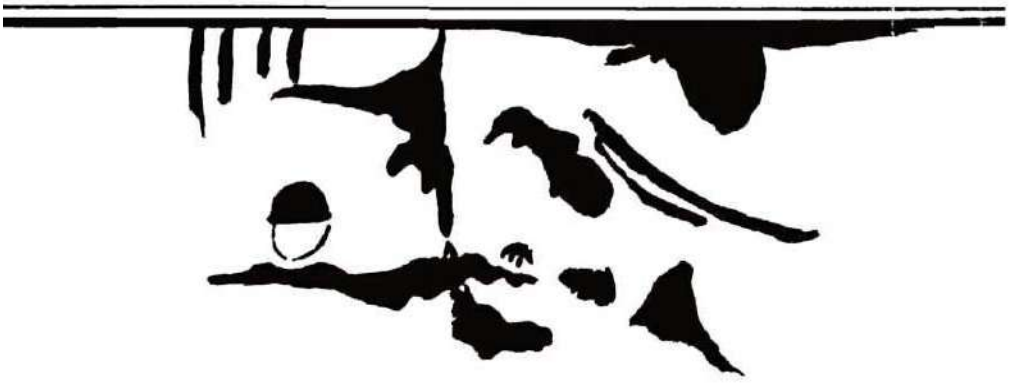

ئۆفاری یەکێتی نووسەرانی کوردستان

هەوالنامەی کتێب

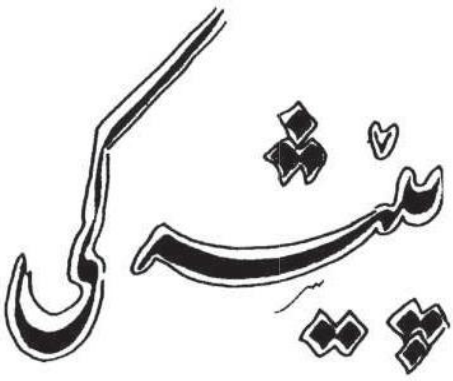

تەمەنی چیرۆکی کوردی کە کەمێك لە نیو سەدە پترە، هەر لە چاو کردنەوەیەوە (لەخەوماکەی جەمیل سایب ۱۹۲۵) تا ئیستا ، کاروانەکەی شکوداره ، بەپێی قوناغە جیاکانی ژیانی کوردەواریمان و ، گورانە بەردەوامەکانی باری سیاسی و ئابووری و کومەلایەتی و ، کێشەو مل ملا پێکانی چینە جیاوازەکان هەنگاوی شایستەی ناوە ، بە پێچەوانەی هەندێك جوری ئەدەبی ترمانەوە ، ئەم هەر لەسەرەتاوە بە ریالیزم هاتوتە گوری و لە قوولایی کێشەکانی کومەلگاوە سەرچاوەی گرتووە، چاکترین نموونەمان (لە خەوماو مەسەلەی ویژدان) ن .

کەهەردووکیان سەر بە ریالیزمی رەخنەیین و ، خەوش و نادروستی و دژواریەکانی ئەو سای ژیانمان بو دەردەخەن .

سالەکانی سی و چلی ئەم سەدەیەش قوناغی گەشە کـــــردن و هەنگاوی چالاکانەتری چەروکی کوردیە ، لەم سالانەدا گوفـــــاری گەلاویژ دەوری هەرە سەرەکیی بینی بو بەرچاو خستنی چەروکـــــی نویی کوردی ، زوربەی هەرە زوری ژمارەکانی چەروکی خومالی یان بیگانەیان تیا بلاوبوتەوە ، سەردەمی گەلاویژ (۱۹۳۹ ـ ۱۹٤۹) هەندیك ناوی درەوشەداری لەم بوارەدا تیا دەرکەوت .

ئەگەر چی چەروکی کوردی هەر لەسەرەتاوە بەرگی چەروکـــــی هونەریان لەبەر دابووەو شیوەی حیکایەت و چەروکی فولکلوریـــان لەخو نەگرتووە ، بەلام لە سالەکانی گەلاویژدا چەروکی کـــــوردی زیاتر ئەم بەرگەی بە خووە بینی چ لەرووی پوختی زمان و چ لـــە رووی بەرجەستە کردنی هوشیارانەتری کیشەکاندا کامل تـــــــر بوو .

نووسەرانی ئەم سەردەمە بەهوی شارەزا بوونی زیاتریـــــان لەئەدەبی ئەوروپا ـ بەتایبەت کورتە چیروك ـ توانیان فورمـــی کورتە چەروکی کوردی تەواو بخەنە قالبی شایستەی خویەوە .

ناوەرۆکی زوربەی چەروکەکان کیشەی چینایەتیەو مل ملانـــی نیوان دەرەبەگ و جووتیارە ، کەئەمە لە خویدا کروکی مەســـــلە ئالوزەکەی ژیانی ئەوسای کوردەواریە .

لەپال ئەمیندا چەروکی خومالی (ئەو چیروکەی کەســـــکانی بەرەوشت و خوو و نەریت و هەلچوونی دەروونی و پەیوەنـــــــدی

کومەلایەتی و ئابووری و سیما و هەلس و کەوتیان کوردن و ، بابە تەکەیش لە خوبدا بون و بەرامەی ئەم وولاتەو سەرجەم چالاکیەکانی مروفی کوردیان پیوەیە) .

هاتە گوری نووسەریکی ئەو سەردەمە تەواو لەم لایەنەوە دەست رویشتوە .

سالەکانی بەنجا درەوشاوەتر چیروکی کوردی خوی نوانە کومەلیك نووسەری بەتوانا هاتنە پیش ، چیروکەکانیش زیاتر رووی هونەرییان لە خوگرت ، بیجگە لە کیشەی جوتیاران مەسەلەی شاریش هاتە ناوەندەوە ، کیشەی کریکاران خوی لە چەند بەرهەمیکدا بینیەوە .

لەو سالانەدا گوفارەکانی هیوا و شەفەق بەتایبەتی و ، گوفاری هەتاو و روژنامەی ژینیش دەوری چاکیان لەم بوارەدا بینی ..

چیروکنووسانی بەنجاکان بیجگە لە ناوەروکە رەخساوەکانی پیشوو ، مەسەلەی تریان وروژاند ، حوکمی تەشەنە کردنی بیروڕای جیاواز و دروستبوون و گەشە سەندنی بەرەی سیاسی فراوان ، بیری نووسەرانیش دەولەمەند تر بوو .

یەکیك لەو مەسەلانە کە چیروکنووسانی بەنجاکان دەستیان بو کیشا کیشەی سەتەوایەتییە ، نووسەران زیاد لەوانی دی لەوە گەیشتن کەم گەل هەیە وەك کورد وولات دابەش و بی چارە

نووس بیت ، ئەو چیروکنووسانە بەبیریکی پیشکەوتن خوازیەوە کەوتنە دەرخستنی ئەم لایەنەو جوری چارەکردنیشی .

شورشە پیروزەکەی کورد لە ١١/ئەیلوولی ١٩٦١ دا بەتەواوی رووی ئەدەبی کوردی بو مەسەلەی کیشەی نەتەوایەتی وەرگیرا ، ـ ئەگەر چی سالەکانی شەستبەهوی شورش و باری نالەباری کوردستانەوە چاپەمەنی ناوازە بلاو کرابیتەوە ، بەلام ئەوەی کە هەبوو لە راژەی ئەو قوناغەو بو مەبەستە رەواکەی شورش دەنووسران ، بلاوبوونەوەی ئەو بەرهەمە هەلگیراوانە کەوتنە سالەکانی حەفتاوە ، دوای بەیان نامەی ١١ی ئازارو رەخساندنی دەرفەتی لەبار بو بلاوبوونەوە ، بویە هەر لەسەرەتای سالی خەفتاوە چەندان چیروکی کوردی نوێ چاویان هەلهینا ، کە ئەتوانین ناوی (چیروکی پیشمەرگانە) یان لێبنێین ، چونکە یان کەسەکانیان پیشمەرگەن ، یان ناوکی باسەکان لەنا و جەرگەی کارەسات و رووداوە تراژیدیەکانی شورشەوە سەریان هەلداوە .

ئەم تەقینەوەیە تەنیا لە ناوەروکی چیروکەکاندا بەدی نەهات ، بەلکوو فورمیشی گرتەوە ، تازەترین تەکنیك کە لە ئەوروپاوە سەری هەلدابوو هاتە ناو چیروکی کوردیەوە .

چیروکنووسان خویان لە گیرانەوەی رووت و زور لەیاسا دیرینەکانی چیروك وەك (سەرەتا و گری و چارەکردن) بوارد خەیالی رووت و رووداو دروست کردنی ناماقوول و سوپەرمانی

کەلاخرا ، رستەی کورت و بروسکەیی و ، زمانی پوختی شیعری و ، کەسەر زیندوەکانی ئەم ژیانە بوونە کەرەسە .

زوربەی هەرەزوری ئەو چیروکانە بە مەبەستی سوور بوون لەسەر خەبات و ، گەشە پیدانی بزاوتی پیشمەرگەی و ، رووبەرروو بوونەوەی نیاردە دزیوەکان نووسراون ، بویە ئەتوانین ئەم قوناغەو تا ئیستایش بە قوناغی زیرینی چیروکی کوردی نا و بنیین ، چونکە بە ناوەروك دەولەمەندو بە شیوە شکودارن .

لەدوای سالەکانی حەفتا و شەشەوە کە جاریکی تر بزوتنەوەی کوردایەتی شیوەی نوی و ریبازی هوشیارانە تری لە خوگرت چیروکی کوردیش دەبوو هەنگاوی شیاوتر بنیت ، بەلام ئەدەبی کوردی بە گشتی خرایە ژیر سانسوری سیخورە رەسمی و نا رەسمیەکانەوە ، دیارە ئەم قوناغە وەك بو بزوتنەوەی کوردایەتی و شورشی دیموکراتی ناسك و مەترسی دار بوو ، هەروا بو ئەدەبیش ریگایەکی خوش نەبوو .

ئەگەر لەپیش هەرەسەکەی حەفتا و پینجدا چاوە دزیوەکان کەمتریان لە رووناکیا نابینا بوون ، ئەمجارەیان بە ئاشکرا دەیان ویست ووشەی رەسەنی کوردی بکەنە کویلەیەکی زەلیل و ئەلقە لە گوێی دوژمنانی کورد ، نەیان دەویست هیچ بەرهەمیکی سەر بەم گەلە ستەم دیدەیە بلاوبیتەوە ، رەقیبە ئاشکرا و نهێنیەکانی دەولەت ، ئەو دەزگا بەناو روشنبیریە کوردیانەی

که هه‌ندیك قه‌له‌می ناپاك و زولیان تی که‌وتبوو ، ئه‌وانه‌ی له‌سه‌ر حیسابی سیخوری و سانسوریه‌ت پله‌و پایه‌یان له‌وده‌زگایانه‌ دراببوویه ، هه‌موو ئه‌مانه چاویکیان کرد بووه چوار تا هه‌موو ووشه‌یه‌کی پاکی کوردی له‌هه‌ر شوینیکدا بنووسریت له سیداره‌ی بده‌ن و ، نووسه‌ره‌کانیشی بخه‌نه به‌ر مه‌ترسی‌ی راپورت و گومانی ده‌وله‌تخستنه سه‌ر ، به‌لام هه‌موو ئه‌مانه نه‌یان توانی ریگا به نووسه‌ره خاوه‌ن هه‌لویست و ئازادیخوازان بگرن ، نووسه‌ران به‌گشتی له کاروانی خه‌باتی گه‌له‌که‌یان دوانه‌که‌وتن ، له‌وساوه تائیستا چه‌ندان چه‌روك نووسراوه‌که بونی چیاو هه‌ردوو نوالـه و دونده‌ی کوردستانیان لی دیت ، باسی ئه‌و گونده راگویزراوانه ده‌که‌ن که خه‌لکه‌که‌ی به‌زوره ملی و ناره‌وا له‌خاك و مه‌زرای خویان ده‌ربه‌ده‌ر کراون ، ده‌نگی ئه‌و دایکانه‌ن که کوری پیشمه‌رگه‌یان شه‌هید کراوه ، نزکه‌ی ئه‌و باوکانه‌یه که له سه‌نگه‌ردا پیشوازی کوره‌کانیان ده‌که‌ن .

ئیمه به دلنیاییه‌وه ده‌لیین چ ئه‌و چه‌روکانه‌ی بی سانسور له شاخ نووسراون و چ ئه‌وانه‌یش که‌له‌نا و شاره‌کانی کوردستانه‌وه به‌نا و هه‌زار داوی باریکدا تی په‌رینراون و بلاو کراونه‌ته‌وه ، هه‌موو شایه‌تیکی راسته‌قینه‌ی ئه‌م سه‌رده‌مه‌ی ژیانی هه‌ر لایه‌نه‌ی میلله‌ته‌که‌یانن ، میژوویه‌کن سیمای شانازیان هه‌لگرتووه هه‌ر له‌به‌ر ئه‌مه‌یه که به شانازیه‌وه ژماره‌یه‌کی گوفاری

نووسەری کوردستان بو ئەم بابەتە ئەدەبیە تەرخان بکەین .

ئەمە وەفایە بەرانبەر بە چیروکنووسانی کورد ، یەکەم هەنگاوی پرۆژەی ئەدەبی بەرگری کردنیشە چونکە ئەم چیروکانە بە جیاوازی شیوەی نووسینیانەوە ، خویان لەو جورە ئەدەبیەدا دەبینەوە ، تیکرای چیروکەکان باس لە موعاناەروفی کورد ئەکەن ، لەو کارەساتانە دەدوین کەلەنا و جەرگەی ئەم وولاتەوە سەرچاوەیان گرتووە ، ئەو ئازارانەن کە هیشتا بە سوین کەسەکان پینەمەرگەی نا و سەنگەرو برسی و لەچینە چەوساوەکانی کوردن .

حوینەرد بەریز :

رەنگە ئەم ژمارە تایبەتیە پاساوی ئەو چەند مانگ دواکەوتنەی گوفارەکەمان بداتەوە ، راستە ئیمە لە دەرکردنی گوفارەکەدا ماوەیەك دواکەوتووین ، بەلام هەموو سووچەکەیش خومان نین ، بریارە دوای ئەم ژمارەیە ژمارەی تایبەتی - شیعر - و ژمارەیەکی تایبەتیش بەرهنە دەربکەین .

تابتوانین ئەمانەویت لەکاتی خویشیدا بیخەینە بەر دەستتان ، هیوادارین بمشداریمان بکەن و ، لەسەرنج و نووسین دا بەسەرمان بکەنەوە .

"" دەستەی نووسەران ""

دەرویش برایم لە بیکەی سزادا

علی خالد حمید

دەرویش برایم مرد .. بێش ئەوەی دەرویش برایم گیانی دەرچێ ، کەس بەزمان بەسەریا نەگەیشت ! .. دەڵێن : لە دوای دەست رێژی نیوەڕۆ ، دەرویش برایم پێکرا و لەو ناوە کەوت کەس بەهانای نەهاتن .. زامەکان ئەوەندە زۆر قوڵ بوون ، خوێنی لەبەر نەهێشتووە .. مردن هەر مردنە .. بەبابێ یان بە بەران هەر لەبەفر کەم دەبێتەوە .. منیش دەزانم دەرویش برایم ئەوتاکە گەڵایە نییە کە بە تەنیا دەستبەرداری درەختی ژیان بووبێ و مرد بێ .. ئیمڕۆش نەمردایە سبەینێ هەر دەمرد .. بەم شێوەیەش نەبوایە ، بەجۆرێکی تر هەر لەناو دەچوو .. مردن شتێکی ئاسایییە و لەهەموو گیاندارێ روودەدا .

لەو رۆژەوە چاوم هەڵێناوە ، چەندەها دۆست ، بی ماڵئاوا-

یێ جێیان هێشتووم ، بەچاوانی خۆم ، ساتە تاڵەکانی گیاندانی باوکم دیی ، لەباوەشما خۆشەویسترین کۆرپەم تەواو بوو.. کێ هەیە ئەمری بۆ هاتبێ ؟! .. نوحی تەمەن درێژیش هەر مرد .

گڵگامیش دنیای تەی کرد ، یەکانگیری تەلەسم بوو، لەگەڵ مەترسیەکاندا دەستەو یەخە وەستا ، ئەفسانەکانی هەلوەشاندەوە .. ئەمری دەسگیر نەبوو ، جا دەرویش برایمی مجێور ؟! .. چ گەوجێ وا دەزانی هەتا هەتایێ دەمێنێ ؟!.. خوا پەرستەکان لەو بڕوایەدان کە . بەزادانی مەزن دروستی کردوون ، گیانی پێ بەخشیوون ، هەر کاتێ گەرەکی بوو لێیان وەردەگرێتەوە ..

مردن لای مادییەکان گەلێ رووتەرە : ئامێرەکی سەرەکی لەلەشدا زەرەر دێنێ و پەکی دەکەوێ ، دڵ لەلێدان دەخاو مردن دروست دەبێ .. بەڵام مردنی دەرویش برایم لەو ئەمەنەدا ، بەو شێوەیە ، ڕەنگ و بۆیەکی تری هەیە

نەخرا ئەوەندەی خۆش دەویستە بێ ئەو ئۆقرە مەگرێ و بیە شوێنیا ..... لەهیچ .... و نەخۆشی و ئازارێکی ئەوتوی هەبوو ، دڵی ... ، لەجوولە بکەوێ ! ..

دەرویش برایم مرد ، مردنی دەرویش برایم رووداوێکی کۆمیدی ـ تراژیدیە ئێوە بە تەواوی دەرویش برایم ناناسن من هاوڕێی گیانی بە گیانیم و دوستایەتیمان خۆش بوو ، زۆر جارم پێ وت ، بە قسەی نەکردم ، دەبوایە هەربەم دەردە بچێ! ..

ده‌رویش برایم ، هه‌ر ئه‌و پیاوه لادێیه‌ ده‌م و چاو ناولایه ، سمێڵ ده‌سکه کەوه‌ره ، ریش ماش و برنجه . چاو رەشی بـــــرۆ ئەستووره ، پۆشته و پەرداخه .. نەبوو که هەموو روژێ ، لـــــه (بەختەباران)ەوه تا (باران بار) دوو جار تەکیەو بەرده‌می ده‌رگای تەکیەی ده‌مالێ .. ئاوڕشـــێنی خەستی ده‌کرد .. بەڵکـــو ده‌رویش برایم هەموو قورئانی بەسەرو سۆره‌وه لەبەر بوو .

زۆرجار لەسەر حەوز و بەرهەیوانەکە خەڵەسووتا ، لەبـــەر خۆیەوه سوورەتەکانی ده‌وور ده‌کردنەوه

ئەی سەد بروبەکا ده‌نا لای وا بوو وەستایی قورئـــان لەجۆری بروبەکانی دایە ، ئەگەر بەتەواوی ده‌ریان نەخاەمانای هەموو ئایەتەکان ده‌گۆڕێ .. ئەمەش کێشەیەکی تری دروست کرد .

لەسەرەتادا گوریس کیشەکیەکە بێ شێوەیەکی نەێنی و فسکە فسکسەری هەڵدا ، بوە دەنگە دەنگ .. وای لێ هات ، کەس نەبوو ، لەناوەراستی قورئان خوێندنی رۆژانی پرسەدا ، دەنگی دەرویـــش برایم ڕای نەچڵەکێنێ .

بەناره‌زاییەوه رووی لە قورئان خوێنەکان ده‌کردو ئایەتەکا ەی بۆ راست ده‌کردنەوه .. بەوەش دڵی ئاوی نەدەخواردەوه ، تانە ەی لەو مەلایانەش دەدا کە قورئانی بێ خەتم کردوون .. قورئـــان خوێنەکان تەکیەیان تەرک کرد .

هەندێکیان کە نەیان دەتوانی دەست بەرووی خاوەن مردووەکە

هەوە بنێن ، تاکە مەرجیان ، دەم کوت کردنی دەرویت برایم بوو ، لەنا و ئەو حەشەماتە تەریقیان نەکاتەوە .. بەڵام دەرویش برایم خەنجەری دەبان بوو .. خۆ ئەگەر بەم جۆرە لەناویان نەبردایا ، دەبووا یەخەی مەلاکانی شار بگیرایا .. مەلاکان ؟ کێ دەڵێ دەستی ئەوانیا تێدا نییە ؟ .. ئەگینا کەر دەستی دەچێتە دەرویش برایم ا .. دوور نیە ، ڕێی تێ دەچێ .. لەو ڕۆژەوە مەلاکان بوونەتە موچە خۆری دەوڵەت ، هەندێکیان ، مەلایەتیەکەیان نە بۆ موسلمانیەتی و نەبۆ خوایە ...

سەد بەردیان بەپشت مەلای خەتێ دادا وە .. هەزار سەڵاو لە دیداری فەرمانرەواکان دەدەن ..

بۆیە دەرویش برایم ئەم هەموو حەشەماتەی کۆ کردۆتەوە؟ ئەوە چیە ؟ .. دەڵێی هەموو شار ڕزاوەتە ئێرە .. هەمووتان گەرەکتانە مالئاوایی لێ بکەن ، بەشانی خۆتان بۆ کوردستانی بەرن ؟ .. نەء .. نەء .. ئەم عەرەبە قاچاغچیە ، بۆ دیتنی تەرمی پیشمەرگە هاتووە ، حەز دەکا بزانێ پیشمەرگە چۆنە ، چۆن ڕادەکێشرێ .. لەدڵی خۆیدا دەڵێ : ئاوا یەکیتی نیشتمانی دەپارێزین !! .. ئەم فەقێیە دەیەوێ مژدە بۆ قورئان خوێنە کوێرەکان بەرێ! .. ئەی تۆ ؟ ا .. تۆش گەرەکتە مالئاوایی لەدەرویش برایم بکەی ؟ ا .. ئێوە دانووتان پێکەوە نەدەکولا!. بەبیرم هاتەوە ، تۆ دەمێکە دەرویش برایمت بە مردوو

دانا وه ٠٠ ئه‌وه‌نده‌ت بۆ گیرا وه‌ته‌وه ، ئه‌ ـ ـووه ٠٠

لای تۆ ، ده‌رویش برایم له‌و رۆژه‌وه مرـووه که‌وازی له‌کار و کاسبی هێنا و بووه مجێوری ته‌کیه ٠٠ لای تۆ مردوو دوو جـــار نامرێ ! ٠٠ ئه‌ی بۆ ها تووی ته‌رمه‌که‌ی ببینی ؟ ! ٠٠ ئه‌ترســم پەشیمان بووبیه‌وه ٠٠ گەره‌کته بۆ دواجار سەیری بکه‌ی ٠٠ وەر بـه حەشا ماته‌که بده ٠٠ که‌لێن له‌به‌ینی شانه‌کان بکه‌وه ٠٠ ئا ئاوا ، وه‌ك من ، به‌ینی دوو که‌سان دردە ، وا بزانه ریزی ئازووقه‌یـه٠

مەترسه ، ئه‌وان حەز ده‌که‌ن هەموو شار بڕژێته ئێره ٠٠ ته‌قه ناکه‌ن ٠٠ وه‌ك من ئیتر قاپ‌عاره‌قی زەحلاویت بخواردایـــه‌وه پیاوێکی تر ده‌بووی ٠٠ نه‌گریانت ده‌هات ، نه‌ترس له‌لەشتا دەمـا وه‌ك بلدۆزەر دڕت‌به هەموان ده‌دا ٠٠ شیری شێر گاڵته‌ی پـــێ ناکرێ ٠٠ تۆش نازانی ، ده‌رویش برایم له‌به‌ر خاتری چاوی ژنـی هێهه‌می شێخ دنیای لەخۆی حەرام کرد، له‌به‌ر چاوه‌کانی ئه‌و بووه نه‌ك خوا پەرستی ٠٠ شەرم مەکه ٠٠ له رۆژی وادا هەموو راستیه‌ك سەرهەڵده‌دا ٠٠ دڕده ده‌ی ٠٠ پاڵ نێ تا ته‌رمی ده‌رویش برایمـت لێ ده‌رده‌که‌وێ ! ٠

ئه‌وه‌یه ته‌رمی ده‌رویش برایم ؟ ! ٠٠ به‌که‌لوپه‌له‌که‌ی وادەر ده‌که‌وێ ٠٠ ئه‌وه ٠٠ ها ٠٠ ئه‌ی بۆ له‌ته‌کیه هێنا ویانه‌ته ده‌رێ٠٠ ده‌بێ له‌ده‌ره‌وه بووبێ ؟ ! ٠٠ نەء ٠٠ نەء ٠٠ ده‌رویش برایم پـاش نوێژی خه‌وتنان ته‌کیه‌ی به‌جێ نه‌هێشتووه ٠٠ ئه‌وه چیه‌؟٠٠ ئـــەم

کلاشینکوفە بێ قۆنداغە چیە خراوەتە ناو دەستی ؟ ... لـــەوە سەیر ترم نەدیووە .. ئەگەر شەوێ ، ترس دەستی لەبینە قاقـــام نەنابایا ، لەتەقەکانی سەر لە ئێوارە ســـڵم نەکردایەوە .. بەم دەردە نەدەچوو ، نەهێنی ئەم چەکەشم بۆ دەردەکەوت .. ئەوە تـــۆ چی دەکەی ؟ ... خۆ ئەگەر کەس دەرویش برایم نەناسێ ، تـــــۆ دەیناسی .. بۆ هەر ئەم جارە تەقەیان لەتەکیە کردووە ؟ ...

دیوارەکە هاوار دەکا .. دەڵێی نایان ناسی .. کەس نازانی خێرو شەڕ لەچیدایە ؟ .. ئەوان چاو دەنوقێنن و فیشەك بـــە با دەدەن .. گرنگ لای ئەوان : ئاگرە سوورە ، لەخوم دوورەیە .. شەو لەوێ بوومایا ، لەباتی تەرمێ ، دوو تەرمیان دەردەهێنا .. تەرمی منیشیان لەتەنیشت دەرویش برایمەوە درێژ دەکرد .. ئا .. ئـاوا قۆنداغە تفەنگیان لەدەم و چاوم توند دەکرد ، ئا .. ئاوا .. بـە پۆستاڵ دەم و لووتیان دەکووتامەوە .. دوور نەبوو، لەباتـــی کلاشینکوف ، نارنجۆکێکیان بدایا دەست من .. لێم دێ نارنجۆکـم بەدەستەوە بێ ؟ .. ئا .. ئاوا پاك کەوتبم .. بەم دەســـــتەم نارنجۆکێکی پەلاماردان .. جا چی دەبوو ؟ ا .. ئا .. بـــــەو گوریسەی بەدەستیانەوەیە ، قاچی منیشیان دەبەستەوە .. وەك پێشمەرگەکەی هەفتەی پێشوو ، کەلە پشتی جێبی سەربازی یـــان شەتەك دا و تا ونجڕ ونجڕ بوو بەنا و شاردا رایان کێشا .. نا .. نا .. بڕوا ناکەم .. دەرویش برایم پێشمەرگە نەبووە ... ..هەموو-

مان ده‌رویش برایم ده‌ناسین .. ره‌نگه خه‌ریکی ئه‌وه‌بن میکرۆفونی مزگه‌وتی گه‌وره بکه‌نه‌وه ، داوای لێ بوردنی کوشتنی ده‌رویش برایم لەخه‌ڵکی بکه‌ن .. ئا .. ئه‌ی بۆ وا جه‌زره‌به‌ی ده‌ده‌ن ؟ ا .

ده‌تۆ له‌بەر ده‌مم وه‌ستاوی ، ڕێم ده .. تێر گریان نه‌بووی ؟ ا .. بۆ ده‌گری ؟ .. تۆ وەك من ده‌رویش برایم ده‌ناسی ؟ا..

ره‌نگه ناویشت نه‌بیستبێ .. لاچۆ .. منیش ده‌مه‌وێ سه‌رێکی پیا بگرم .. هەر چه‌نده سه‌ربازه‌کان ناهێڵن لێی نزیك که‌ویته‌وه ، به‌ڵام دیاره .. هەموومان ده‌یبینین .. ئه‌ی بۆ سەیر کردن نه‌هاتووی ؟ ا .. به‌هەرچاوێکه‌وه ته‌ماشای بکه‌ین هەر سەیر کردنه .. خه‌ڵکی گەڕەك ، ده‌میان بۆته ته‌ڵه‌ی ته‌قیو ، به‌فسکه له‌یه‌کتری ده‌پرسن :

ده‌بێ ده‌رویش برایم پێشمه‌رگه‌ی ناو شار بووبێ ؟ا.. هەموو‌تیان پێکه‌وه ده‌ڵێن : نا..بابه.. ئەو ته‌رکی دنیای کردووه ، پێشمه‌رگه‌ی چی ؟ا.. من ده‌مزانی نوکه چه‌قۆیه‌ك هەڵده‌گرێته‌وه هەرجارێ دوا بکه‌وتابام ، یان شێخ ژن له‌گەڕان بوایا ..ئه‌وه‌نده سەره‌تاتکێی ده‌کرد ، تا سەربازه‌کانی ناو سەنگەره‌که‌ی به‌را مبه‌ری به‌ئاگا ده‌هێنا .. هەر جارێ ته‌قه له‌ته‌کیه ده‌کرا ، لێی ده‌پارامه‌وه واز له سەره‌تاتکێ بێنی .. شه‌وی گوللەیه‌ك ده‌قۆزێته‌وه .. به‌ڵام هەر به‌خه‌یاڵیشیا نه‌ده‌هات ، به‌گاڵته‌وه پێی ده‌وتم : ئه‌وه‌نده گەوجن ، پێشمه‌رگەو ده‌رویش برایمی عاشقی

عارەق خۆر لێك جیا ناكەنەوە ؟!.. ها .. چیم وت .. بۆ.. تازە جیما ... ها .. عاشقی بۆ دەرویش دەگونجێ ، عارەق خۆری.. نا .. تازە .. خۆ پاش مردنی لە تەكیە دەری ناكەن ؟! .. چیان لەدەست دێ بیكەن .. عارەق خۆر بوو ، لە تەكیەش دەیخواردەوە. . سا .. پێتان خۆش بێ یان نە .. مەست و سەرخۆشیش دەبوو و منیش هەر ئەو شەوانە تا مم لەعارەق دەكرد كەلەگەڵ دەرویش برایمدا دادەنیشتم .. ئەو شەوانەی نۆرەی تەكیە بووایا ، لە خۆهیدا پێم بە ئەرز نەدەكەوت .. یەك قاپ عارەقم پەیدا دەكرد ، هەر شتێكم لەبازار بدیایا ، بۆ مەزە دەم كڕی .. پاش بانگی خەوتنان خۆم بەتەكیەدا دەكرد .

بەجووتە جووتە دادەنیشتین ، شامان بەسەپانی خۆمان نەدەزانی خۆ زستانان لە دەوری سۆپا دارەكەی ناوەڕاستی ژوورەكە دادەنیشتین بە ئارەزووی خۆمان قاچمان لێ رادەكێشا ، پاڵ دەكەوتین .. زۆر جار بەسەر خواردنەوەوە خەومان لێ دەكەوت .

دەرویش برایم مرد .. دەرویش برایم بێ ئەجەل مراندرا .. كوشتیان .. ئەوەندەیان سەرو پۆتەلاك كوتاوەتەوە ، خەریكە منیش نەی ناسمەوە .. وادیارە لای ئەمان هەموو كورد پێشمەرگەیە .. یاخی بوون .. ئەگینا بە چاوی خۆم ئا .. ئەو سەربازەم دیووە چەندەها جار لەتەنیشت دەرویش برایم نوێژی كردووە و دوایش باسی ئایین كراوە .. چۆن دەرویش برایم ناناسیتەوە .. هەموو

ئه‌و سه‌ربازانه‌ی وه‌ك گورگ گه‌مارۆیان داوه ، له‌شی ده‌رویشی برایم ده‌شێوێنن .. به‌یانیان راستیان کردۆته‌وه‌و له‌حه‌وزی ته‌کیه‌ها ویشتووه .. ئا .. ئه‌و ره‌شه‌یان .. دوێنێ ئێواره‌ سه‌لامی له ده‌رویش برایم نه‌کرد ؟ ا.. ئیتر چۆن نایناسی ؟ ئه‌بێ دڵو میشکیان نه‌فرەت له خۆیان نه‌که‌ن ؟ .. ئه‌و کڵاشینکۆفه‌یان له‌کوێ هێنا ؟.. مه‌گه‌ر هه‌ر خۆیان له‌م شانۆگه‌ریه‌ بگه‌ن ا.. تۆخه‌یاڵاوی لێیان ورد به‌وه .. سه‌یره‌ .. ها .. هه‌ر جاره‌ سه‌یری لایه‌کیان بکه‌ .. ها .. چۆنت دێنه‌ به‌رچاو .. ئه‌م لای جندیه‌ .. ئه‌و لای سه‌ربازی ئه‌رته‌شه‌ .. له‌م لاوه‌ جندرمه‌ت دێته‌ به‌رچاو .. ها .. خه‌یاڵاوی سه‌یری رووبان بکه‌ .. دیووتن ؟ ! .. له‌ پیاوی جاران ناچن .. به‌هه‌ر لایه‌کدا ده‌روانی به‌هیچ کڵۆجێك ئاشنای ئه‌م خه‌ڵکه‌ نین .. له‌هه‌مووی سه‌یرتر ، له‌گه‌ڵ جوولانه‌وه‌ی بیلبیلدم دا ، هه‌ر جاره‌ ، به‌جۆرێ وه‌ دیار ده‌که‌ون .. تاکه‌ی وا رادەوەستن؟ .. ئه‌وه‌ کوشتیان ، ئه‌وه‌نده‌یان لێدا که‌س نای ناسێته‌وه‌.. ئیتر چاوه‌ڕێی‌چی ده‌که‌ن ؟.. ئه‌گه‌ر داوای لێ بوردنیش ناکه‌ن ، ته‌رمه‌که‌مان بده‌نه‌وه‌ ، خۆمان ده‌ینێژین .. ئه‌گه‌ر به‌وه‌نده‌ چاوی خه‌ڵکی شارتان نه‌ترسا ندبێ .. به‌هیچ ناترسێ .. چیتان گه‌ره‌که‌ .. ئا .. باش بوو ، ئه‌وا لۆریه‌ك و جێبێ هات .. ته‌ماشای ده‌که‌ن و ته‌رمه‌که‌مان بۆ به‌جێ دێڵن ا.. دێ ده‌ن .. ڕێیان که‌ن ، بازوو رزگارمان بێ .. من له‌و بڕوایه‌دام ئه‌مانیش ده‌زانن

دەرویی برایم کورد بووەو بەس .. رەنگە بە دریژی تەمەنی دوو سێ جار لەگەڵ پێشمەرگەش دا نەنیشتبێ .

حەتای منی تێدایە .. دەبوایە ئەوەندە خۆپەرست و ترسنۆك نەبوومایا .. دوێنێ شەو نۆرە گورو زمان بوو .. هەر دەبوو پێکەوە بین .. پاش نیوەڕۆ قاپە عارەقێکی سەرمۆرم کڕی، کون و قوژبنی بازاڕم تەی کرد ، جوانترین مەزەم پەیدا کرد.. بە حۆرێ پێچا منەوە کە پیرە دایکیشم هەستی پێ نەکا .. هەر ئێوارە نەبوو ، لەترسی تەقە خۆر ئاوا بوو.. دەست ڕێژ ، دەست ڕێژی چەکدارەکانی دەقۆزتەوە ، ناو بە ناویش گوێت لە تەپەی تەقەی پێشمەرگە دەبوو .. چەند جارێ تەکانم دا خۆم زاتم نەکرد .. چوومە لای دەرگا ، نەم وێرا .. کەشەو دڕەنگ بوو ، کار لەکار ترازا ، کەس ناوێری ئەم ماڵ و ئەو ماڵ بکا .. بیرم لەدەرویش برایم دەکردەوە کە ئۆقرەی لێ هەڵگیرا وەو سەرەتاتکێ دەکا .. بەڵام دەبوایا کە شەو دڕەنگ دەبوو ، دەستی لەمل بشوشتایا !.. کە پیرەدایکخەوی لێ کەوت ، لە تەنیشت پێخەفەکەمەوە پریسکەکەم کردەوە ، بەیادی ساتە خۆشەکانی لای دەرویش برایم ، نیو قاپەکەی خۆم ، بێ کەم و زۆر هەڵدا و بەلادا چووم .. لە مەلا بانگدانا ، لەشەپوو هورِی دایکم را پەریم ، پەلاماری مەزە و عارەقەکەم دا لەجێگای خۆی هەڵگیرا بوون .. دەنگی پیرەدایکم دا .. بەدەم هەنسکی گریانەوە دەنگوباسی کوشتنی لێپرسراوێك و دوو

سه‌رباز و ونجڕ ونجڕ کردنی ده‌رویش برایمی دامێ ..کاس وورڕ بووم .. به‌ناشتا ، نیو قاپه عاره‌قه‌که‌ی ده‌رویش برایمم بێ ئاوهه‌ڵدا، به‌ده‌م ڕێگاوه خۆم پۆشته کرده‌وه ..

ئا..ئا.. ئه‌وه چ ده‌که‌ن ؟ !.. کوڕه ده‌یانه‌وه وه‌ك پێشمه‌رگه‌که‌ی لێ بکه‌ن ... ئا .. ئا .. سه‌ری گوریسه‌که‌ی قاچی له‌پشتی جێبه‌که شه‌ته‌ك درا .. گرێ کانی تاقی ده‌که‌نه‌وه .. کوڕه خه‌ڵکینه خۆتان له‌خوا مه‌که‌ن ، که‌ی ده‌رویش برایم پێشمه‌رگایه‌تی کردووه؟! .. کوڕه باوکم من ناوێرم ئێوه ده‌نگ بکه‌ن .. به خۆڕایی کوشتیان ، راشی ده‌کێشن .. که‌س نییه تۆزێ غیره‌تی پیاوه‌تی بجولێ و بڵێ : باوکم ئه‌م کابرایه هه‌ر ده‌رویش و مجێوری ئه‌م ته‌کیه بووه .. ئیتر راکێشانی بۆ چییه ؟ !.. ده‌رویش برایم کوردایه‌تیشی نه‌کردووه .. کوڕه باوکم ئه‌مه تاوانێکی زۆر گه‌وره‌یه .. کوشتتان ، به‌پۆستاڵ و قۆنداغه تفه‌نگ ده‌م و لووتتان پان کرده‌وه چونکه کورده ، به‌سه ، بڕایه‌وه .. ئه‌م راکێشانه‌ی بۆ چییه ؟ !.. کوڕه جێبه‌که‌یان ئیش پێ کرد ، قسه بکه‌ن .. قسه‌ی چی بکه‌ن ، به‌دۆنکی و شه‌ق و تفه‌نگ که‌وتنه ناومان ،ماڵمان پێوه ده‌نێن .. خه‌ڵکی هه‌ر به‌وه را ده‌گا خۆی رزگار کا .. چاره .. یانی به‌وه‌ش رازی نین ده‌رویش برایم رابده‌کێشن ، ده‌ست له ئێمه‌ش رابده‌وه‌شێنن .. جا ئه‌گه‌ر پیشمه‌رگه‌مان نه‌بوایا چییان لی ده‌کردین ؟ !... لاقاوی راکردووان به پێچه‌وانه‌ی جێبه‌که‌وه

دەم با ٠٠ ئەوا کەوتە رۆیشتن ، با وکم خەڵکینە با دوو گاشە بخوێنودەرویش برایم لە راکێشان رزگار کەین ٠٠ ئەوە بۆ داوا لەخەڵکی دەکەی ؟٠٠ ئەی تۆ چیتە ؟ ا٠٠ شیری شێرت نەخواردووە؟ ٠٠دە تۆ هاوار کە ٠٠ دەبوێرە ٠٠ دەم هەڵێنە ٠٠ قسە بکە ٠٠ ئەوە لاشەی راکێشراوی دەرویش برایم لەسەری کۆلانەکەی لای کردەوە ٠٠ سەری بەر شۆسەکە کەوت ٠٠ کەس نەبوو هاوار بکا ٠٠تۆ٠٠تۆ٠٠تۆ ٠٠ سەری نارەزایی بادان چ دات دەدا ٠٠ دەبێ بجوڵێین ٠٠ دەبێ کارێ بکەین ٠٠ دەبێ نارەزاییەکەمان لەئاستی کردەوەی پێشمەرگ هکان بێ ٠٠ ئەگینا وەك میردەزمە لەسەر سنگمان لاناچن ٠٠ هەموو مان بە دەردی دەرویش برایم دەچین ٠

ئەیلول ١٩٨٣

ڕه‌شو

١

ئای له‌ مه‌زنایه‌تیی مرۆڤ ! وای له‌ نه‌مریی ئه‌و که‌سه‌ی که‌ له‌ زه‌ویه‌وه‌ پەل بۆ خۆر ده‌هاوێ و به‌ تیشکه‌کانی ، داستانێکی مه‌زن بۆ دوا ڕۆژی وه‌چه‌کان ده‌هۆنێته‌وه‌ .

ما فی خۆته‌ گه‌ر بپرسیت : چون ڕه‌شۆ ناسی ؟

هه‌ر دوو به‌ڕێکه‌وت ؛ له‌ سه‌نگه‌ڕێکدا بووین . نه‌خشه‌ی سه‌ربه‌له‌که‌مان وابوو که‌ سه‌نگه‌ره‌کانی دامێن ڕێگاکه‌ ، چه‌شنی دانه‌ خۆره‌ بن بۆ ڕاگێشانی هێرشبه‌ران ، بۆ ناو ئه‌و بۆسه‌یه‌ی که‌ پوخت‌چنرا بوو ، له‌و ڕوانگه‌یه‌وه‌ سه‌رنجی ئارانی شه‌ڕگاکه‌مان ده‌دا و به‌ ئاستەم لێومان ده‌بزوا .

ڕه‌شۆ خوێن گه‌رمێکی دڵسۆز بوو . ڕووی ، له‌ناخی ده‌ریاوه‌ هیمنیه‌که‌ی خواستبوو . پەڵه‌یه‌کی سپی له‌لاجانگی خاوه‌ن کارگه‌یه

وە هەڵاتبوو لەسەر ئەم نیشتبووەوە • سێبەری خەم و خوسیەکی خەست، جارو بار لەرووبا رەنگی دەدایەوە • لای چەپمانەوە بایەکی توند هەڵیکرد، بەخۆمم گوت : "" ئێستا بای وا لەناو شەقامەکانی شاردا، دەکەوێتە مشت و پڕ لەگەڵ پەلکەی درەختەکان و دیلانێ بە تەناف و بوزگوڕی سەربازەکان دەکات •

(ئای •• شار، لەوێ هەر ساتێکم زیندە چاڵکردنێك بوو)•

وتم :

- کاك رەشۆ، دەزانی ئازاری مرۆڤ لەوەدایە کە پووك بیت وەك دارەکەوت ! سووك بیت وەك پەری مەلوچکەیەك بەدەم گەردەلوولەوە !

وتی : بەڵێ •• وایە، مرۆ نابێ هەر بۆ خۆی بێت •

وەڵامەکەی هانی دام کە پتر نزیکی بکەمەوە •

- کاك رەشۆ، پاشانیش پێویستیمان بە راپەڕینێك دەبێ • چاوی وەکو جووتە ماتێکی رەش لەمن بڕی وەك ئەوەی گومان لە دڵسۆزیم بکات •

- بۆ !؟

- خۆت دەزانیت کەلەم قۆناخەماندا، زۆر بە بەشداریی دەکەن بەڵام شۆڕش وەکو شەمەندەفەرە، لە هەر ستاسیۆنێکدا هەن دادەبەزن و هەن سوار دەبن •

پاش ئیستێك، هەستم کرد کە بەچاکی لەمەبەستم نەگەیی، بویە

وتمه‌وه :

- هه‌ندێك له‌وانه‌ی چه‌کیان به‌شانه‌وه‌یه رۆژێك دێ ، چه‌ك دا ماڵن . بگره‌ ئێر به ریڕه‌وی راسته‌قینه‌ی شۆرشه‌که‌مان ده‌وه‌ستن .

دیسانه‌وه وتی :

- بۆ !؟

- چونکه به‌رژه‌وه‌ندیان نامێنێ و ماندوو ده‌بن به‌ڵام ده‌زانی ئه‌وانه سه‌ربه‌کام تۆێژن ؟

شه‌قڵی تووڕه بوونێك ، به‌لا رووپا خۆی نواند . ده‌نگم وه‌کو میخسکه بوو که گزاڕه‌م کێشا :

- چینی خوێنمژ له‌ئاغا رووته‌و ده‌ره‌به‌گ و شێخه دڕۆزنه‌کان و ئه‌وانه‌ی هه‌میشه ورگیان به‌گۆشتی قه‌ل و سوێسك ده‌ئاخنن و که‌چی باس له‌مه‌ڕ برسیتی ده‌که‌ن !! ئه‌وانه به‌نیازێکه وه ، لکاونه‌ته پاڵدمی شۆرشی ره‌ش‌وڕووته‌کانه‌وه . بێگومان نایبه‌نه سه‌ر .

تۆزێك رووی گه‌شایه‌وه . دوو ماته ره‌شه‌که‌ی چاوی بریسکاند وه ده‌نگی وتی : بڕیاریکه‌و داومه .

ده‌نگی ره‌شۆ له‌کنم ، تام و چێژی میۆژی هه‌بوو ، ده‌ستم نایه سه‌ر شانی .

- ئێمه مانان سووته‌مه‌نیی شۆرشین .. بۆیه ده‌بێ

نەوەی ئێمە لەبەر و بومی بخۆن ٠

تەقەیەکی تاك و تەرامان کردبەو نیازەی سەر لە دوژمن بشێوێنین و بە هەڵەیان بەرین ٠ هەندەی نەخایاند کە گەمارۆ دران و نەخشەکەمان هاتە دی ، زۆرمان گلاندەوە کە جۆرەها ئارەزوویان لەدڵدا بوو ٠ لەئێمەش پێکران کە نیسانەوە ئاواتە کانیان جوانە مەرگ بوون ٠ ئەودەمە ، لەنێوان ژیان و مردندا ، هەستی مرۆڤایەتیم بەتوندی رایچەناندم ، وەکو ئاوێکی پەنگخواردووە ، رایشڵەقاندم ! گیتیم لەنا و دوو کەوانەی رەشدا بینی ، ئای ژیان ٠٠ وای مردن ٠٠ ئای مێژووی مرۆڤی چارەرەش ٠٠ وای مرۆڤایەتی سەر بڕراو ٠٠

× × ×

ئاسمان خۆی کوتایە کراسە رەشباوەکەی شەوەوە ٠ ئەو کاتە بە کاغەزێکم چووانند کەبەدەست منداڵێکی رەژوو فرۆشەوە بێت ٠

بەشێنەیی بۆی هەڵکشاین و لەسەروو تەوە ، بۆ حەسانەوە و شامکردن ، لێرەولەوێ جۆ بڵاومان کرد ٠ خۆ سەرەرای ئازوقەی خۆمان ، ئافرەتانی دی ، کولێرەی گەرم و دۆیان بۆ هێنابووین ٠

من و رەشۆ لەژێر ئەو دارەبەڕووە ـ پێشمەرگەیەدا بووین کەلە گەرمەی نەبەردا ، شەپۆلی حەیران و لاووك و هۆرەی لێوەدەگەیشتە پەردەی گوێمان و تەوژمی بەگیان ونەستمان دەدا ٠

تەنانەت هێرشبەرانیش هەستیان بەو ئاوازە ـ هاندەرە ـ

گیان هەژێنانە کرد بوو ، بۆیە لوولەی بریێن و گرینۆف ودۆشکەیا
ن تێدەگرت • بەڵام حەمەدەمین حەیران ـ ئەوە نا وی ئێروکانـــەی
بوو ـ کۆڵی نەدا و دەنگەکەی وەکو کەوانەی بۆمبا وێژ ، لەچـــەك
کاریگەرتر ، دەبارا ندە سەریان •

خۆم بەخۆمم وت : (راستە گشت رێگایەك / وشەیەك / فیشەک
یك بەرەو بانە دەچێت) • رەشۆ دەستی بۆ رادێوکەم برد ودەتگی
(حەمەی ماملێ)ی نزم کرد •ئەوساش با فرەیەکی پێچایەوە •

پرسیم : ئەرێ •• چۆن گەیشتیتە ئێرە ؟

چۆڕی دۆلە نا و دەفردا مابوو • بینی بەدۆکەوە نا و پاشـــان
کاسەی سەری را وەشاند • سەرنجی دام • منیش گۆشەی بینینـــــم
گواستەوە سەر دار جگەرە خۆمالێیەکەی ، کەخۆی لەکەوت بروســـتە
کرد بوو • وا مزانی لە پرسیارەکەم خۆی مەڵاس دەدات بۆیـــــــە
جو وتباقیەم کردەوە ، بەڵام چۆن ، هەر بەچاو •

گوتی : مردن رایکیشـــام •

گورج بەر پەرچم دایەوە : بەڵکو بڵێی ، بۆ ژیان دەمریت •

هەناسەیەکی کروزاوبی دەپەڕاند • جووتە ماتە رەشـــەکەی
چاوی لە خاڵێکی نادیار چەقاند ، لەدڵی خۆما وتم : (مـــەرگ
پاڵ بە سەر لێشـــێوانەوە دەنێتکە بەرەو گومبوون و گۆشەگیری
و •••• رووخان ، روبچنە خوار ، کەچی رەشۆ بابەتێکی دیکەیـــە
و مردن رووەو پەیوەندایەتی و بەختکردن دەیبات •

بەدرێژایی و پانایی چەند لاپەڕەیەکی لەژیانی خۆی بۆم هەڵدایەوە .. دەنگی وەکو زەنگێکی میهرەبان ، ژێی ناخی بزواندم . کە ناچارم بە چەند دێڕێکی خەستکراو ، تۆماری بکەم. (دێیەکی خنجیلانە - باوکێکی پیر - قەدپاڵیك - سەرخانی ئەم ماڵ بۆتە حەوشەی خانووی پایینی - دوو سێ لوولەی تاپۆ و یەکتیر بوونەتە شووڕە لەرووی سووتاندنی دێ و چەمەکە - فیشەکێکی وێڵ سنگی مام فەتاحێك دەسێ - خوێن ، خۆڵ دەخوسێنێ ، خۆڵ ، ڕەنگی خوێن هەڵدەمژێ - دەستێکی تووڕەش ، قوڕەلینجەکە تۆپەڵ دەکات و دەیگرێ لەسپڵی ئاسمان - یەکەم هەنگاو دەنێیەڕەو خۆر) .

دره‌ختی پیرۆز

ڕێبوار

لەسەر خۆ لەنا و جێگاکەی ها تە دەرێ ، چرا کزەکەی کەمێك خۆش کرد ، کەوتە خۆ گۆڕین .

کەتەوا و بوو ها تە سەر ـ کاروان ـ ی بچکۆلانە ، زۆر بە هێوری بەتانیەکەی لەسەری لادا ، خۆی نووشتاندەوەو ماچێکی گەرمی روومەتەکانی کرد .

کاروان بەدەم هەناسەیەکی قوول و پرخەیەکەوە رووی کەلا خست و کەوتەوە نا و خەوە خۆشەکەی .

ئەمجارەیان ـ سوارە لەپاڵ سەری پیرۆزی خێزانیدا چەنچکەی کرد پەنجەکانی بەسەر روومەتی و نا و چاویا هێنا پیرۆز وەك لەخەوێکی ناڕاسایی‌دا بێت وکوت و پڕ چاوی کردەوەو ڕاپەڕی هێشتا نیوەی لەشی لەژێر جێگاکەدا بوو کەچاوی بەم کەوت ،

راستەو خۆ بەسەر سامیەوە پێی ووت :

ـ ئەوە چیە ؟ خۆت گۆڕیوە ؟ بۆ کوێ ؟

سوارە لەسەر خۆ وەڵامی دایەوە

ـ هێواش .. با کاروان بەئاگا نەیەت .

پیرۆز هەستا ، لە چراکە نزیك کەوتەوەو سەیری سەعاتەکەی دەستی کرد .

وەك میلی سەعاتەکە دەرزیەك بێت و بەنا و چاویا بچەقێت هەڵیشاخاندەوە :

ـ نیوە شەوە ! ئەڵێی خۆتت لێ تەوقە !

ـ ناتوانم بمێنمەوە ، ئەمە سێ شەوە لاتانم .

ـ ئاخر پێم ناڵێیت کێ بەم شەوە دەرئەچێت؟ ئەزانیت دەوری شار چۆنە ؟

ـ گوێی مەدەرێ ، هیچ نابێت ، ئەو شەوەیش کە هاتین هەروا بوو.

ـ لەهەموو هەورێك باران نابارێت ، تۆ ئەمشەو بەتەنیایـــت ، هاورێکانت رۆیشتوون .

ـ زۆرم قورت مەهێنەرە سەر رێ ، بڵێ خوات لەگەڵ و هیچی تـــر .

ـ ئەی بۆ ئێوارە نەت ووت ئەڕۆم ؟

ـ لەبەر دڵی تۆ ، ئەمزانی خەو ناچێتە چاوت .

ـ ئەی خۆ ئەبوو هەندێك شتت بۆ ئاماده بکەم ، ئێستا چۆن وا بە پەلە

- ته‌وا و کۆکم ، ته‌نیا چاو ماچ کردنێکم ماوه

پیرۆز که‌میك بێ ده‌نگ بوو ، دوو دڵۆپ فرمێسك زایه چاوی بۆشه‌وه‌ی سواره هەستی پێ نه‌کات که‌میك به‌م لاو ئه‌و لادا خۆی گێڕدا ، ئه‌نجا چاوی تێ برِی و ووتی :

- به‌ته‌مای له کوێوه برِۆیت ؟

- چۆن نازانیت ! به‌ڵای داره‌که‌ی هاوڕێمانداوه ، له‌بیرته چه‌ند رازو گله‌یمان له‌ژێردا کردوه ؟

پیرۆز ته‌وا و ده‌نگی لێ برِا ، بزه‌یه‌کی خسته سه‌ر لێوی ، به‌ڵام له‌ناو چاوه شینه‌کانیه‌وه ده‌یان وه‌ڵام و پرسیاری بێ جێت ده‌خوێنده‌وه ، له‌ناخه‌وه خوا خوای ئه‌وه‌ی بوو شته‌کانی زوو به‌ به‌ده‌سته‌وه نه‌یه‌ن ، به‌ڵکو دره‌نگ بکه‌وێت و پاشان له‌رۆیشتن په‌شیمان بێته‌وه ، به‌ڵام له‌گه‌ڵ هه‌ڵپه‌و پێ داگرتنی سواره‌دا بۆی نه‌کرا ، ناچار ئه‌ویش له‌گه‌ڵیا که‌وته کۆکردنه‌وه ، هه‌ربه‌ده‌م گه‌رِانه‌وه دوو چنگ چه‌وه‌زو چکلێتی کرده گیرفانی شه‌رِوالکه‌یه‌وه ، به‌جوته هاتنه ناو حه‌وشه‌که ، سواره وه‌ستاو سه‌ری بۆ ئاسمان به‌رز کرده‌وه ، له‌ودیوه‌وه ئیستێکی کردو ته‌وا و هه‌ستی راگرت که‌زانی دنیا کرِه گه‌رِایه‌وه دواوه .

سواره ده‌ستی به‌سه‌رو قژی پیرۆزا هێنا ، ناو له‌پی بووه گه‌ڵای دره‌ختێکی ئاونگ لێ که‌وتوو ، ده‌ستی کرده ملی و ناوچاوی ماچ کرد ، به‌نجه ناسکو و شوشه‌کانی گوشی ، دیسان پیرۆز له

پێشیەوە هاتەوە دەرێ و ئەویش دوای کەوت ، بۆ دوا جار دەستی دایە سەرشانیدا و ماڵ ئاوایی لێ کرد .

پیرۆز بەپەلە گەڕایەوە نا و حەوشەکە ، لای بۆڕی ئاوەکەی چەند گەڕا هیچی دەست نەکەوت ، ناچار هەر دوو دەستی کردە کۆچەلەو پڕی کرد لەئاو ، بەپەلە گەڕایەوە و گەیاندیە بەر دەرگا ، بەدوای سوارەدا هەڵیدا و کەمێك وورتە وورتیشی لەگەڵدا کرد ، سوارە گەیشتبووە سەر ڕێزی کۆڵانی سێیەم ، پیرۆز هەر لەدەم دەرگاکەدا وای چاو تێ بڕیبوو دەیوبست ببێتە کۆترێکی سپی و بەسەر شانیەوە بنیشێتەوە ، نەی زانی چۆن لەبەرزایی پێش دەرگاکەیان هاتبووە خوارێ و بێ ئاگا وورد وورد کەوتبووە هەنگاونان ، کەسوارە ئاوڕی دایەوەو تارمایی پیرۆزی لەپاڵ دیوارێکدا بینی وەستا ، پیرۆزیش هەر لەشوێنی خۆیدا ووشك بوو سوارە نەی ویست نەهاواری لێ بکات و نەبێشگەڕێتەوە سەری ، پیرۆزیش نەدەگەڕایەوەو نەدەچووە پێشتر ، خۆی کورك کرد بوو .

سوارە بەرەوژوور چەند هەنگاوێکی تری نا ، وەستاو ئاوڕی دایەوە ، بینی پیرۆزیش چەند هەنگاوێك لە جێگاکەی ترازاوەو - بەرەو لای ئەم هاتووە ، ئەمجارەیان بە ناچاری و نیمچە وەرز بونێکەوە گەڕایەوە لای ، کە گەیشتە پاڵی لەسەر خۆ پێی ووت :

- بۆ دوام کەوتوویت؟ دەبگەڕێرەوە گوڵەکەم .. دەی ، رەنگە ئێستا کاروان بە ئاگا هاتبێت .

ـ کاروان ها وده‌می هه‌موو شه‌ویکه‌ ، ئه‌زانم به‌یانیش تا دره‌نگ به‌خه‌به‌ر نایه‌ت .

ـ ئه‌ی چۆن ، ناگه‌ڕێیته‌وه ؟

ـ نازانم واهه‌ست ئه‌که‌م به‌دوای خۆتا رام ئه‌کێشیت .

ـ ده‌بگه‌ڕێره‌وه گوڵه‌که‌م ، لێره‌ مه‌وه‌سته‌ ، با منیش دره‌نگ نه‌که‌وم .

سواره‌ ده‌ستی کرده‌ ملی و رووه‌تی نایه‌ سه‌ر گۆنای هه‌ستی به‌ فرمێسکه‌ گه‌رمه‌کانی کرد که‌ له‌گه‌ڵ دڵۆپی باراندا به‌ رووی ده‌ها تنه‌ خواری .

ـ ئه‌وه‌ بۆ ده‌گریت؟ تۆ جاران ئاقڵ بویت ، ئه‌مجاره‌ زووئه‌گه‌ڕێ مه‌وه‌ ، بڕیار بێ .

ـ تاکه‌ی به‌ ته‌نیا بژیم ، بۆ نامبه‌یت ؟

ـ چه‌ندم پی ووتیت جاری کاتی ئه‌وه‌یان نیه‌ ، ده‌گیرم مه‌ده‌ ..

ـ ئه‌ی خوا هه‌ڵده‌گرێت به‌ ته‌نیا خۆم و ئه‌و منداڵه‌و ....

ـ چی تر ؟

پێنجه‌کانی له‌نا و له‌پێ زبره‌که‌ی سواره‌دا ختووکه‌کی خۆشیان پیاده‌هات ، له‌سه‌ر خۆ و به‌ ده‌نگێکی ناسکه‌وه‌ وه‌ڵامی دایه‌وه :

ـ چۆن چی تر ؟ ئه‌ی نازانیت یه‌کێکی تریش به‌ڕێوه‌یه ؟

ـ ئه‌میان له‌که‌یه‌وه ؟

ـ سێ مانگه .

ـ خوا بکات کچ بێت ، ناوی ئەنێین ـ زەنگ ـ

پیرۆز زەردەیەك کەوتە سەرلێوی و چاوە شینەکانی لـــــەو تاریکی پەنا دیوارەدا بەرووی سوارەدا گیرا ، ئەویش دەستی بە سەریدا هێنایەوە ، چەند هەنگاوێك بەرەو ماڵی کردەوە ، ئەمجار هیان دووعا خوازیەکی گەرمتری لەگەڵا کردو بەرەو ژوور پـــێی لێ هەڵکرد .

× × ×

شار رەشەبایەکی نوستوو بوو ، لەو سەنگەرانە دەچوو کەلە چاوەڕوانیا هەناسە لە خۆ دەبڕن ، پەلە هەورەکان تا دەهاتـــن زیاتر تاڵ دەبوون و بەرەو دڵی شار سنگیان نەوی دەکرد، هێدی هێدی ئاسمان کەوتە چەخماخەو بارانیش بووە لێزمە ، سوارەیـــش بەلا کۆڵان و پەنا و پاساردا بەرەو سەرووی شار هەنگاوی دەنـــا ، تاوێك گورج و جارێك لە پەنایەکدا گوێ ی هەڵدەخست ، بـــاران دەیکوتاو ، قورو لیتەی کۆڵانەکانیش بەر بەستیان دەکرد ، بـــە خۆی ووت :

(پیرۆز راستی کرد و ئەمە شەوی دەرچوون نیە ، وابزانـــــم سروشت دامنی دڵە زوێرەکەی ئەوم بێ ئەڕێژێت) .

کەلە سنووری ناو هار ئاوا بوو ، گەیشتە جمسەری ئـــــەو ڕێگایەی راستەو خۆ دەیگەیاندە شوێن مەبەستەکەی ، هێشـــــتا مەترسی ڕێگا مابووی ، بۆیە زیاتر خۆی ئامادە کردو بەوورپایو

هه‌نگاوی له‌سه‌ر خۆی نا .

ئه‌گه‌ر چی تاریکه‌ شه‌وێکی ئه‌نگوسته‌ چاو بوو ، به‌ڵام که‌له‌ شوێنی تاقه‌ داره‌که‌ نزیك که‌وته‌وه‌ هه‌ستی‌ی ڕێ نمایی کرده‌ ترسی بڕا ، وه‌ستا ، باران و قوڕی ڕێگا ماندوویان کرد بوو، ئاره‌زوی حه‌سانه‌وه‌ی ده‌کرد ، ده‌ستی بۆ ئه‌ولقانه‌ گیڕا که‌ سه‌ریان کێشا بووه‌ لای ڕێگاکه‌و ، ئه‌م هه‌موویانی ئه‌ناسی ، تفه‌نگه‌که‌ی لەشانی کرده‌وه‌و به‌لقێکیانه‌وه‌ هه‌ڵیواسی ، باڕانه‌که‌ له‌وێدا که‌میك هێور بوو .

پاڵی به‌ داره‌که‌وه‌ دا و هه‌ر له‌ شوێنی خۆیدا چه‌نچکه‌ی کرد ، هه‌ناسه‌یه‌کی قوونی کێشا ، به‌ده‌سته‌ سره‌که‌ی سه‌روو چاوو لاملی سڕی ، ده‌ستی بۆ گیرفانه‌ قورسه‌که‌ی برد ، چکلێتێکی نایه‌ ده‌می ، وای هه‌ست کرد بۆن و به‌رامه‌ خۆشه‌که‌ی پەرۆزه‌و به‌سه‌ریا دێت ، یادی ئه‌و ڕۆژانه‌ی کرده‌وه‌ که‌له‌ژێر هه‌مان داردا به‌یه‌ك ده‌گه‌یشتن و رازو نیازی ئه‌و بندارەیان ده‌کرد ، زۆرینه‌ ته‌نیا سێ ساڵ له‌مه‌وبه‌ر بوو ، ئێواران سه‌عاته‌ وەختێك له‌وێ دائه‌تیشتن ، ره‌نگیان بۆ ژیانی داها تووبان ئه‌رشت .

ئێستا ئیتر هه‌ر شه‌وێك .. هه‌ر ڕۆژێك .. که‌له‌گه‌ڵ ـ هاوڕێکانیا ڕێگای بکه‌وێته‌ ئێره‌ ، له‌بن ئه‌م داره‌دا ئه‌یان وەستێنێت و بۆیان ده‌ڵێت :

کوڕینه‌ ... هه‌ر جارێك هاتن که‌میك لێره‌ لابده‌ن ، بێگومان له‌و

سەرەوە بە سەلامەتی ئەگەڕێنەوە ٠

وەک هاوڕێکانی ئەمەیان لابوو بێتە راست ، یان هەرخوویان پێوە گرتبێت ، ئەگەر سوارەیشیان لەگەڵدا نەبیت لێرە هەر دەوەستن ، هەموو جارێکیش یادی ئەوو پیرۆزی تیا ئەکەنەوە ، بە راست هەر لە درەختێکی پیرۆزیش ئەچێت ، چونکە تا ئێستا ئەوانەی بیرەدا تێ پەڕیون زیانی گەورەیان لێ نەکەوتووە جگە ناویان ناوە - درەختی پیرۆز - ٠

بەدەم یادەکانیەوە چکلێتەکەی ناودەمی تەواو بوو ، ئەنجا کەوتە تروکاندنی ئەو دەنکە گوڵە بەڕۆژانەی پیرۆز بەدەستی خۆی شەوێک لەوەوبەر برژاند بووی ، کەویستی هەڵبستێت بروسکەیەکی کوتو پڕ لەمێشکیدا ، هەموو یادگارەکانی لێ شیواند و شلەژابە پەلە دەستی بە گیرفانیا کرد و هەمووپانسی پشکنی ، کەهیچی دەستگیر نەبوو لەپی بەناو چاویا کێشاو

ئاخێکی قوڵ لە ناخیەوە سەری هەڵدا ، هەستایە سەرپێ ، هەستی نە لای تاریکە هەوو نە لای باران ما ، تەنانەت پیرۆزیشی لەیاد کرد ، نەی زانی چی بکات ، یان ئەبێت جارێکی تر بەناو مەترسی و باران و ڕیگای شلە قاودا بگەڕێتەوە ، یان ئەم سەفەرەی هەر نەکردایە چاکتر بوو ، هاتنە ناوهار ، خۆ گۆڕین و ماڵەو ماڵ کردن ، ترسی هەزاران جاوی دزێو ، خەمی کاروان و پیرۆز ٠٠ هەموو ئەوانە بۆ ئەو مەبەستەو ئەویش

هیچ ، ئه‌مه پەنی پیرۆز بوو ، سەری لێ تێکدام و نەمزانی چی ئەکەم ، ئەوەندەی دەست هێنایە ڕێگام لەوە نەبووتفەنگەکەیشم لەبیر بچێت ، ئەی ئیستا چۆن ؟ لای هاوڕێکانم بڵێم چی ؟ بێگومانم پێم دەڵێن :"" ئەی تۆمان بۆ چی نارد بۆ شار ؟ یان پیرۆز هەموو شتێکی لەبیر بردیتەوە "" نەخێر ئەمە ناکەم ، دەگەڕێمەوە نا و شارو چی ئەبێت با ببیت ، ئەگەر چی ئەمیش کاری عاقلانە نیە ، چونکە فریای گەڕانەوە ناکەوم و کاتم بە سەر ئەچێت ، ئەی چۆن ؟

تفەنگەکەی کردەوە شانی ، بەبێزاریەوە کە دەت ووت خوو بەردی قورست لەسەر شانی داناوە هەنگاوی بەرەو شارنایەوە ، وەستایەوەو کەوتە دڵەڕاوکێ ، بیری کردەوە ، ویستی لیان هەنگاو بنێتەوە کە دەنگێك هەستی ڕاگرت ، بەرەو دواوەکشایەوە ژێر دارەکە ، تفەنگەکەی بەزوویی لەشانی کردەوە ، دەنگی پۆی یەکێك بوو بەرەو لای ئەم ئەهات ، ئەم خۆی دایە ئەو لیو درەختەکە تا نزیك کەوتەوە ، هەر کەزانی تەوا و گەیشتۆتە ئاستی،دەنگیدا ، ڕێبوارەکە زوو وەڵامی دایەوە :

ـ سوارە گیان خۆم ۰

سوارە وەك لە ئاسمانتبەردا بێتەوە وابوو ە لەبەر خۆیەوە ووتی :

"" پیرۆز ۰۰ ئەمە مانای چی ؟ ""

ـ ئەى نازانيت چيت لێ بەجێماوە ؟
ـ ئەزانم ، نامەكان .. هێناوتە ؟
ـ ئەى بۆ چى هاتووم !

سوارە هەناسەيەكى شادى هەڵكێشا ، لەش و دەروونى بە يەكجارى حەسانەوە ، دەستى كردەوە گەردنى پيرۆز و سەروچاوى نايەوە ناو قژە تەرو پەخشانەكەى ، لەسەر خۆ ووتى :
ـ ئێستا ئەگەرامەوە ناو شار ، گوڵەكەم چۆن وێرايت بەم شەوە تووشە پڕ لە مەترسيە بێيت؟ ئەى كاروان ؟
ـ كاروان تا بەيانى هەلناسيت ، كە گەرامەوە خەو نەچووە چاوم ، گڵۆپەكەم هەڵكرد ، كراسەكەى شەو گۆڕيبووت بەديوارەكە وە هەڵواسرا بوو ، هێنامە خوارێ بۆ هەڵگرتن ، كەچى نامەكانم تيا بينى ، نەم زانى چى بكەم ، وەك بەسەر ئاگرەوە بم وام لێهات ، ئەمزانى تۆ ئەمجارە تەنيا بۆ مەبەستى ئەو نامانە هاتبوويت ، ئەو كاتەم هاتە بەر چاو كە ئەزانيت و ئارام ناگريت و بێگومان بووم سەر دەكەيتەوە بە شارا و ئەوسا خوا ئەزانيت چيت بەسەر دێت .
ـ پيرۆز.. ئەمە كارى تۆنيە ، بەم شەوە چۆن ئافرەت ئەكەوێتە سەر ئەم رێگايە !
ـ ئەترسام ، بەڵام خۆمنيش كارێكى بچكۆلانەم هەر لەدەست نيەت تۆسم خۆش ئەوێت .

بێ ده‌نگ بوون ، تا سواره‌ لێی پرسی :

ـ بەم بارانه‌ چیت کردۆته‌ بەر ؟

ـ خۆم له‌ شەڕوالێکی تۆ هەڵکیشاوەو به‌ جا مانەیەکیشت سەرو ملم باش پێچاوەتەوە .

ـ ئەی ئەزانیت ئێرە کوێیە ؟

ـ هەر لەوێ ئەمزانی لێرە ووچان ئەگریت و لەوانەیە پێت بگەم ، لێرە نەبوویتایە بێ هیوا ئەبووم .

ـ کەواتە بە ناهەق ناوی لێ نەنراوە درەختی پیرۆز ، جێگای بەهەمو و ئاوات گەیشتنێکە .

پیرۆز نامەکانی دایە ، ئەویش بەدەم و چاو ماچ کردنەوە پێی ووت :

ـ پێکەوە دەگەڕێینەوە .

ـ من بۆیە هاتووم تۆ ئەمەیان نەکەیت .

ـ ئەی پێت خۆش نیە ئەمشەویش لەگەڵتا بم ؟ تۆ خۆت نەت ووت ؟

ـ ئەوسا جیا بوو ، تا دەگەینەوە لەوانەیە رووناک بێتەوە .

ـ کە چوویتەوە چاوەکانی کاروان ماچ بکە .

دەستە گەرم داهاتووەکەیان لەیەکتر بەردا ، پیرۆز چالاکانە بەرەو شار بووەوە ، سواره‌ دڵە راوکێی بوو ، تا ماوەیەک هەر لەژێر دارەکەدا مایەوەو گوێ قولاغی سرکەو دەنگی ڕێگا بوو ، کە دڵنیایی پەیدا کرد ، خۆیشی یەکەم هەنگاوی ڕوو

لە چیای بەسەر ئەو ڕێگایەدا نا .. کە هێشتا جێ پێیەک گوڵاوی
بارانە نوێکەیان تیا نەشڵەقاند بوو .

سالاروسەمیی

ویسی

هەواڵنەری کتێب

پ . م سەردار بۆی گێڕامەوە وتی :

شەڕەکەی ئەو رۆژەمان ، یەکێک بوو لە شەڕە هەرە سەخت و ستەمەکانی جەبهەی لای ئێمە .

دوژمن لەشەو و رۆژێک لەو بەریەوە ، بەتۆپ و تەیارە بەردەوام ناوچەی سەنگەرەکانی ئێمەی دائەبیژا .

بەسات بواریان نەئەدایین ، یەک بەدەم یەکەوە ، نیوسەعات .. سەعاتێک .. دوو سەعات بەتۆپ و ، چارەکێک تا نیو سەعات بەتەیارە .

ئێمە هەر زوو لەنیازی دوژمن حاڵی بووین و پشتمان لێ کردەوە ، چی تر پێویستی بەملە قوتێ و بەپێش دەمدا هەڵڕوانین نەئەکرد ، بەتاقی کردنەوە لەوە شارەزا بوو بووین ، کە هەر

وەختێك ئەم دابێژانەمان بۆ ماوەیەك وەستێنرا و کپبـــوەوە ، مانای دەس پێ کردنی هێرشـی سەربازەکانێتی و دەستەو یەخـــە راوەستانمان لەرووی یەکتردا ، کەئەوسا ئیتر تۆپ و تەیارەکانیان ، نە بەفریای ئەوان ئەکەوون و نە ئەتوانن هیچ کارێـــك بکەنە ئێمە .

کەدنیا تاریك بوو ، لە ئاگر بارانی فرۆکەکانیان رزگارمان بوو ، بەڵام تۆپەکانیان تا رۆژ بوەوە ، بەردەوام و بـــێ پشوودان هەر گوللە بارانیان ئەکردین .

سەرکردەی جەبهەکەمان بەناچاری بڕیاری دا ، بەهەر نرخێك بێ بریندارەکانمان لەکۆڕی شەڕ دەربازبکرێن و بگوێزرێنەوە ، من یەکێك بووم لەوانەی ئەم ئەرکەم پێ سپێردرا ،لەسەنگەرەکانمان هاتینە دەرەوەو بەگورجی کەوتینە خۆمان .

لە لقەکەی ئێمە سێ بریندارمان هەبوون ، ئەوەی بەمـــن سپێردرا ، لاوێکی لاوازکار بوو ، تەڵەزمی گوللە تۆپێك دابـووی لەشانی راستی ، ئێسقانی چیخ کرد بوو ، قۆڵ و قەپرغـــەی لای راستی ، خەڵتانی خوێنێکی وشکەوە بوو بوو ، نرکەو نالەم لـــێ نەئەبیست ، تەنها بەینا و بەین ، بەدەنگێکی ماندووی پڕ لـــە ئازار پێی ئەووتم :

ـ تکایە یاریدەم بدە ئەو شانەم قورسایی نەکەوێتە سەرو نـــە جورلێ .. ئازارێکی دڵبڕوێن تیایا کسپە لە جەرگم هەڵ ئەسێنێ ،

بریندارەکانمان گەیاندە جێ ، ژووری مزگەوتی ئاوایی‌یەکی چۆلی نزیک جەبهەکەمان بوو ، پێشتر ئێمەش چەند بریندارێکی تریش گەیەنرا بوونە ئەوێ ، دکتۆرێک خەریکی تیمار کردنیان بوو .

هەر لەو ساتەدا کە دوکتۆرو بریندارەکانی ترم بە دی کرد ، لەناکاو دڵم خورپەیەکی کردو ناوی سالاری برام لەقوواڵایی بیرو هۆشمەوە بروسکەی دا ، پێشمەرگەی لقی دووی بالیۆنەکەی خۆمان بوو کە لوتکەی شاخێکی تەنیشتمانیان تەنی بوو ، بەپەشۆکاوی یەوە هەنگاووم هەڵهێنا و کەوتمە هەڵپواتین ، بەخێرایی و بە پەرۆشەوە چاووم ئەگێڕا ، تالەپڕ کسپەیەک لە ناخی دەروونمەوە سەری هەڵدا و بەسەرتاپای لەشما بروسکەی کرد .

قەڵەمبازوم دایە تەنیشتی و بەچۆکدا هاتم .. هاوارم لێ کرد :

ـ سالار .. سالار ...

بێ ورتەو جوولە لەسەر گازی پشتکەوتبوو ، لە گەڵ بیستنی هاوارەکەمدا ، تەقەلای دا سەری بجوولێنێ و بڕوانەبزوا ، دەستم خستە ژێر سەری و بەرزم کردەوە ، رانم نایە ژێر پشتی و سەریم گرتە باوەشم ، گەشی و بریقە لە چاویا نەمابوو .

سەرنجێکی کزی ماندووی لەروخسارم گیرکرد و ئیتر چاوی لەچاووم لانەدا ، بەئاستەمێک لێوی بزواند بەدوێ ، نەیتوانی .

دەقیقەیەك و دوان و سیان و ئەو چاوە بێ بریقـــــــە و ماندوانەی نابوونیە ناو چاومەوە ، لای نەدات ، هەستم ئەکـــرد پێلوەکانی ئەیانەوێ وەك لەوحی ئاسن بەسەر چاوەکانیا داکشێنو بەڵام ئەو دوا تۆز قاڵ تین و توانای خۆی ئەخاتە کارنەیەڵێت، تالەئەنجامدا ئەو دوا تۆز قاڵمش توایەوە ، لەوحە ئاسنەکان بەسەر چاوەکانیا داکشان و بۆ هەتا هەتایە لە هەڵاتنەوەکەوتن.

سەریم نووساند بە سنگمەوە ، بۆ ماوەیەك فرمێســـــکی گەرم بەسەر قژو سەرو روخساریا رشت تا دوو پێشـــمەرگەکـــەی پەلەکەی خۆمان ، سەری سالاریان لەباوەشم دەرهێنا .. دەستیـان دایە بن باڵم و خستیانمە سەرپێ ، یەکەمیان وتی :

- بڕیارمان وایە ، من بگەڕێمەوە جەبهەو لق ئاگادار کـــەم ، حەمە عەلیش لەگەڵ تۆدا لێرە بمێنێتەوە .

- پێویستبەمانەوەمان ناکا .. با بڕۆین .

تەقەلایان دا گلم بدەنەوە .. رازی نەبووم ، دانەویمـەوە .. ناوچەوانی سالارم ماچ کردو پێشیان کەوتم .

× × ×

لەبەرە بەیانی ئەو شەوەدا ، دوژمن هێرشەکەی دەس پـــێ کرد ، زریانێکی گوللەبارانیان ، کوێرانە ئەدا بەرووماندا و خۆشیان بەدوایا بەرەو پێش تەکانیان ئەدا .

وەبەر بەشداری زۆر شەڕی سەخت و ستەمی ترم کـــرد

بووه‌ به‌ڵام له‌ هیچیاندا دوژمنم هێنده‌ سه‌ر سخت و به‌هه‌ڵمه‌ت نه‌دیبوو ، ئه‌تووت بڕیاری داوه‌ ، هه‌رچی تین و توانا و رق و كینه‌و هێزو ده‌سه‌ڵاتێكی هه‌یه‌ ، بۆ ئه‌م شه‌ڕه‌ی ته‌رخان بكات و بیخاته‌ كاره‌وه‌ ، وه‌ك گه‌ڵای دار لێیان ئه‌خرا و وه‌ك دروێنه‌ قه‌لاچۆ ئه‌كران ، كه‌چی هه‌ر ته‌كانیان ئه‌دا بۆ پێشه‌وه‌ .

ئه‌تووت : ده‌ستێكی ساماكتری مردن له‌پشته‌وه‌ ، ساماكتر له‌ده‌سته‌كه‌ی به‌رده‌میان ، به‌ره‌و پێشه‌وه‌ رایان ئه‌مالێ .

له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا ، دوای نزیكه‌ی سه‌عاته‌ وه‌ختێك ، ئه‌م هێرشه‌ هه‌ره‌ سه‌خته‌ی دوژمنمان دایه‌ دواوه‌ و زاڵ بووین .

ئه‌وان به‌ره‌و دواوه‌ هه‌ڵاتن و نۆره‌ی هێرشی ئێمه‌ هات .. ـ نۆره‌ی راونان و جه‌زره‌ به‌ لێدانیان

گێڕانه‌وه‌ی یه‌ك به‌یه‌كی ئه‌و كاره‌ساته‌ سته‌مانه‌ی من له‌و شه‌ڕه‌دا دیمن ، كارێكی زه‌حمه‌ته‌و زمان له‌عۆیه‌یان نایه‌ . به‌ڵام با ئه‌وه‌یانت بۆ بگێڕمه‌وه‌ كه‌بۆمن به‌تایبه‌تی ، بوه‌ شای كاره‌ساته‌كانی ئه‌و شه‌ڕه‌و هه‌رگیز له‌یادم ده‌رناچێ ...

وه‌ك چۆن ئه‌وان شه‌وو رۆژێك بوو بواری پشوودانیان به‌ ئێمه‌ نه‌ئه‌دا و به‌ دواشیا نه‌دڕاندانه‌ هه‌ڵمه‌تیان هێنایه‌ سه‌رمان ،ئێمه‌ش هه‌ر یه‌كسه‌ر كه‌ هێرشه‌كه‌یانمان دایه‌ دواوه‌و كه‌وتینه‌ راوناقه‌یان ، یه‌ك سات بواری خۆگرتنه‌وه‌و پشوودانمان نه‌دان و رامان ئه‌مالین .

من سەرباری هەموو هۆیەکانی تر ، رق و کینەی تۆلە سەندنەوەیەکی گەرما و گەرمیش ، هەست و بیرو هۆشمی ئاگرئەدا و تارادەی تەوا و فەراموش کردنی مردن بۆی بەپەروش بووم .

مردوویەك چەند بیر لەمردن ئەکاتەوە و ئەیەوێ لە دەستما هەڵبێ ، منیش تەنها هێندە بیرم لێ ئەکردەوە و لێی ئەترسام .

بەڕا کردن لەم بن بەرد بۆ ئەو بن بەرد بەرەو پێشەوە تەکانم ئەدا ، تەنها بە غەریزە خۆم ئەکوتایە پاڵ بەردەکان ، ئەگینا ئیتر بەهیچ جۆرێکی تر بیرو هۆشم بەلای خۆ پا راستندا نەئەچوون .. بە پێوە نیشانم ئەگرتەوە و تەقەم ئەکرد .

ئەگەر رۆژێك لەرۆژان ، هەموو کارەساتەکانی تری هەموو ساتەکانی تری ئەو شەڕەم لە بیر بچێتەوە (تەنانەت ساتی شەهید بوونی سالاری براشم) ، بەڵام هەرگیزا و هەرگیز اکارەساتو ساتی رووبەروو وەستانی خۆمم لەگەڵ (سەمیر)ی دیلدا بیر ناچێتەوە .

× × ×

تاشە بەردێکی بچووکەو من خۆم ئەگەیەنمە پاڵی .

شانی چەپمی داڕەدەمە سەرو هەر بەپێوە نیشان ئەگرمەوە ، لەدووری یەنجا مەترێکەوە ، دوو سەرباز بەدی ئەکەم بەپرتاو هەڵدێن ، لوولەی تفەنگەکەم ئاراستەی یەکەمیان ئەکەم ، نیشانی لێ ئەگرمەوە ، رق و کینەی ئاگراوی ناو ناخم ، بۆ

چاوی راستم ئەبێتە دووربینێك ، کاسەی سەریم لێ ئەکاتە گوومەزێك ، پەلە پەتکە لێنمەوە یەك و زامەی برنەوەکەم تێکەل بە هەزاران زرم و هووڕی تر ئەبێت .

چاوی راستم لەمووی سەر لوولەی برنەوەکەم دا ئەگرم ئەمەوێ بڕوانمە ئەنجام ، فریا ناکەووم ، هاوارێك بەدوای زرمەی برنەوەکەمدا ، لەو دیو تاشە بەردە بچووکەکەوە لێتە بەر گوێم :

ـ بۆ خاتری خوا مەم کوژە .. خۆم ئەدەم بە دەستەوە .

هەر بەغەریزە دڵم خورپەیەکی کردو باشتر خۆم دایە پاڵ تاشە بەردەکە ، سڵەمیمەوە .. بە غەریزە سڵەمیمەوە و خۆم مت کرد .

بەڵام ئەو ، لەم سڵەمینەوەو خۆمت کردنەی من بێ ئاگا بوو ، ئەو لەساتی بە چۆکدا هاتنی خۆیدا بوو بۆ مردن وهاواری لەدوا تروسکەی هیوای ژیان ئەکرد بە فریای بکەوێ ... ئەپارایەوە ...

ـ بۆ خاتری خوا مەمکوژە .

هاواری پارانەوەی دووهەمی ئەو بۆ ژیان ، خورپەو سڵەمیتەوەو خۆمت کردنی منی ڕەواندەوە ، هاوارم لێ کرد :

ـ چەکەکەت فرێ دە .. دەست هەڵبڕەو خۆت دەرخە ، تفەنگێکی سمینۆفی فرێ دایە نزیکمەوە ، خۆشی بەدەم ترس و سامێکی

کوشندەوە ، لەپاڵ تاشە بەردەکە هاتە دەرەوە ، هەموو گیانی رەنگی مردووی لێ نیشتبوو ، چاوەکانی ئەو پەڕی زەلیلی و پارانەوەیان ئەنواند ، کە پەیتا پەیتا لە بەینی برینەوەکەی دەستم و روخسارە ئەیهێنان و ئەیبردن ، ئەویش بەغەریزەئەیزانی ، تەنها ئان و ساتێکە ... چاو تروکانێکە و بەدوایدا ئیتر گەردە لوولی ئازارێکی هێجگار تووندو تیژ لوولی ئەدا و بە بیخی نەبووندا لوولی ئەدا تە خوارەوە ... و ئیتر بۆ هەتا هەتایە ژیان بە خۆیەوە نابینێتەوە .

چەندە ئەو لەو ساتانەدا ، ترس و سامێکی کوشندە وەک شیشێکی سوورەوە کراو ئەچزا بە هەناویا و ئەی برژاند ، منیش هێندە ئازاری زۆرانبازی یەکی سەخت لەنێوان تەووزمی ئارەزووی تۆلە سەندنەوە و هەستی مرۆڤایەتیمدا دەروونی داخ ئەکردم ...

بیکوژە .. بەزەیی پێ ناشێ .. درندەیەکی ناو پیشە و دارستانە .. بەزەیی پێ ناشێ .. سالاری برات ...

دەلاقەکەی ورگی .. سەرنجی چاوەبریقە ماندوەکانی .. چی پێ ئەووتیت؟ ا.. چی لێ داوا ئەکردیت؟ ا.. هەر وازوو فەرا-موشی ئەکەیت؟ ا.. هەر وا زوو لەبیرت ئەچێتەوە ؟ ا.. بەزەیی پێ ناشێ یەکێکە لە درندەکان .. بیکوژە .. بۆ چاوەڕێ ئەکەی ؟! .. بیکوژە .. بیکوژە ...

من ئاگاو هۆشم لەبەر بڕا بوو ، هەستم بەو بزوتنەوەیەی

خۆم نەکرد ، کەبڕنەوەکەی دەستم بەرز کردەوە قۆناغەکەیم نا بە شاخەوە ، لوولەکەیم ئاراستەی سەر سنگی کرد ، پەنجەم خستە سەر پەلەپیتکەو لەوەدا بووم پەنجە بێنمەوە یەك ، هاوارە پڕ زەلیلی و پارانەوەکەیم لەبنی بیرێکەوە هاتەوە بەر گوێ :

ـ تکات لێ دەکەم مەمکوژە .. باوەڕم پێ بکە ، تاقە یەك فیشەکم نەتەقاندووە ، ئەوەتفەنگەکەم سەیری کە .. ئەوە فیشەکدانەکەم گوللەکانی بژمێرە ! .

من هێشتا هەر لوولەی برنەوەکەم ئاراستە کرد بوو .. بەو پەڕی رق و کینەوە لوولەی تفەنگەکەم ئاراستە کرد بوو .

ئەو بەردەوام بوو لەسەر پارانەوە و ئەیووت :

ـ ئەمساڵ لە قوتابخانەی مامۆستایان دەرچووم .. هەر یەکسەر کردنیانم بە سەرباز و رایپێچی کۆڕی ئێوم شەڕەیان کردم .. تکات لێ ئەکەم ...

لەوە بە دواوە پێویستم بەوە نەبوو زیاتر گوێ لەقسەی ئەوبگرم ، زورانبازی یەکەی ناخی خۆم بەلایەکدا کەوتبوو ، ئەم ووت :

بەلام دیلێکی دەستە ووستانە .. بێ چارەیە ... لە و ساتەوەی تفەنگەکەی فرێ دا و دەستی بەرز کردەوە لەوە کەوت بە شەڕکەرێکی دوژمن دابنرێ ، لەو ساتەوە ئیتر ژیانی بۆتە ئەمانەتێك لە ئەستۆی منا ، نا .. ناشێ .. بە هەر ترخێك

بێ ، ئەبێ دان بە خۆما بگرم و خۆم لەم نامەردی یە پیارێزم ٠

ئیتر نەم هێشت لەوە زیاتر لەسەری بڕوات ، هیچم لەگەڵا نەووت ، لوولەی بڕنەوەکەم داگرتە خوارەوە ، چاووم بڕی یە چاوی و دانەویمەوە ، سمینۆفەکەیم لە زەوی هەڵگرت و پێم ووت:

ـ مەترسە ٠٠ دڵنیا بە نات کوژم ٠٠ پێشم کەوە ، بەرەو دووا وە دامە پێش خۆم ، تا گەیشتینە جێ ، هەر چەند هەنگاوێك و بە ترس و لەرزەوە ئاوڕێکی لێ ئەدامەوە ، تا بە تووڕەییەوە پێم ووت :

ـ پێم ووتی مەترسەو دڵنیابە ٠٠ ئیتر بەس ئاوڕ بدەرەوە ٠

× × ×

پیش ئەوەی لەگەڵ دیلەکانی تردا بی گوێزنەوە بۆیە نێخانە شەوو رۆژێك لەسەنگەرەکەماندا لەگەڵمانا مایەوە ، هەرچەندە دڵنیا بوو بوو ، بەڵام هێشتا ترسی هەرلەدڵا مابوو ، شەو بانگی کردمە لای خۆیەوە ، بەدوورو درێژی باسی ژیانی خۆی بۆ گێڕامەوە ، دوای ئەوە کەوتینە قسەو باس و تا درەنگ وەختێك دانیشتین ، منیش باسی کارەساتەکەی سالاری برام بۆ گێڕایەوە ، ئەو راچەنینێکی شێتانە راچەنی ٠

ئینجا بۆ ماوەی چەند ساتێك ، چاوی بەسەر روخسارما ئەبڵەق بوو ، دوایی سەری چەقاندە دیواری سەنگەرەکەمان و رووخساری خۆی تیا وون کرا

دوای ماوه‌یه‌ك من پێم ووت :

ـ شه‌و دره‌نگ بووه ٠٠ باشتر وایه بخه‌ویت ٠

سه‌ری لمخۆڵ و گڵی دیواری سه‌نگه‌ره‌که‌مان ده‌رکێشایه ده‌ره‌وه ، مانگ هه‌ڵاتبوو ، تیشکێکی زیوینی به‌سه‌ر ناوچه‌که‌ماندا پمخش ئه‌کرد ، رووخساری (سمیر)ی دیلیشی رووناك ئه‌کرده‌وه ٠

بۆ یه‌کەم جار پاش له‌ رووخساری ورد بوومه‌وه وه‌ك سالاری برام تازه سمێڵی رمش ئه‌کرد ٠٠ تازه له‌وه‌دا بوو هه‌ڵیداو ببێ به پیاو ٠

دوو دڵ بوو له نووستن ، ووتی :

ـ نه‌ء قه‌یناکه ٠٠ حه‌ز ئه‌که‌م هه‌روا دانیشم ٠

وتم :

ـ به‌ڵێن له‌من وه‌رگره ٠٠ به‌بێ ترس بنوو ٠

ووتی :

ـ هه‌تا ئه‌مرم ئه‌م مه‌ردایه‌تی‌یه‌تم له‌بیر ناچێته‌وه ٠

به‌تانی‌یه‌کی خۆمم دایه ، راکشا بنوێ ، به‌ڵام خه‌و نه‌چووه چاوی ، تا رۆژ بوه‌وه هه‌ر گینگڵی ئه‌دا ٠

که بردیان زۆر به‌گه‌رمه‌وه ده‌ستی گوشیم و وتی :

ـ ژیانێکی نوێت پێ به‌خشیووم ٠٠ هیوادارم له دوا رۆژێکی زۆر نزیکدا و دوای سه‌رکه‌وتنتان ، بتبینمه‌وه و به برادەرێکی هه‌ره دڵسۆزی خۆقم بزانیت ٠

دەستم دڕێژ کرد بۆ بەری لای دوژمن و وتم :

ـ ئەگەر لە ژیانا هێشتمیان .

سەرێکی خەفەتباریی لە قاند ، چاوی پڕ بوو لە فرمێسک

رووی لێ وەرگێڕام ، هەنگاوی هەل هێنا و ڕۆیشت ، کە دوور کەوتەوە ، هەستم بێ کرد بەسەر قولی قەسەلە عەسکەری یەکەی فرمێسکەکانی چاوی ئەسڕی .

مارت/ ١٩٢٥

ڕه‌به‌نۆک

جۆلا

هاوڵنامه‌ی کتێب

ـ"" ڕه‌شه‌بایه‌ ، ڕه‌هێڵه‌یه‌ ، شڵۆقه‌یه‌ ... ئه‌ی خوایه‌ ئه‌م قه‌د باڵ و پێده‌مه‌تاییانه‌م هه‌رگیز له‌بارێکی ئاسایی دانه‌بینیوه‌ .

یا ساماڵ بووه‌ ، ڕۆژ هێنده‌ گه‌رم داهاتووه‌ هه‌موو گیا و گوڵ و گوزارێکی هه‌ڵپڕوکاندوه‌و کردوونه‌تی به‌ قه‌ره‌ بروت ، یا خود هه‌ر کرێوه‌و توڕ و سه‌رما و سۆڵ و به‌سته‌ڵه‌ك بووه‌و هه‌موو ڕوه‌کێکی سڕ کردوه‌و له‌ شوێن خۆیا سووتاندوویه‌تی ... "" .

وه‌ك بڵێی کۆکه‌یه‌کی توند به‌ربینگی گرتبێ ، به‌دەم ئاخ و حه‌سره‌ته‌وه‌ که‌وته‌ بیر کردنه‌وه‌و له‌جێی خۆیا دۆش داما ووه‌ك کچی ده‌ریا خۆی له‌ژێر پەرچه‌ما شارده‌وه‌ ... له‌م کاته‌دا کزه‌ بایه‌کی فێنکی هه‌ڵکردو خش‌خش گه‌ڵاکانی هێنایه‌ له‌رزانه‌ ، جا ئیتر ئه‌وه‌ته‌وه‌ ئاخاوتن و به‌ده‌نگێکی به‌رز بانگی کرد ..

-"" کورە هۆ کاکی برایەنە ، رۆڵەکانم : داری گوێزو گێوز و کاژو سەروو قەزوان و مازوو ... و ... ئەوانی تریش ."" .

کچێ هۆ خوشکینە ، کیژەکانم : نێر گزو بەیبوون و شلێر و سەرنخوین و تەڵی وەنەشەو رەبەنۆك ... و ... ئەوانی تریش..

گوێم لێ بگرن : منی دار بەرووی پیری کەنەفت و ستەم دیتەی هەزاران هەزار ساڵەم ، ئێستا بشت کۆماوو دەست لە ئەژنۆ خۆ گرمۆڵە کراوەم .

بەڵام هێشتان چاو زیت و مێشك رەوان و زمان پاراوو لەگەڕ نەکەوتوو م .. ، بەڵام هێشتان کامە پەل و پۆی وشك هەڵگەڕاوەتە بەوای شنە بایەك هەزاران چووزەرەی تەڕو تازە دەردەکەنەوە و مژدەی دو وبارە نوێ بوونەوەی ژیانم پێ دەبەخشنەوە ....وا لە پەنایەکا ، لەنێو هەڵەموتا ، لەگەوە شاخێکی گەلێك هەوراز و رکا لەنا و کۆمەڵە بەردێکی گەورەو رەق و بەهێزدا کە هەردەم بەرگەی ستەمی گەردووڵی چەپگەردیان گرتوەو نەرووخاون ... منیهیان لە پەنای خۆیانا حەشاردا وەو لەچاوە نزە برسی و تینوەکان دا شاردوومیانەوەو لەدەستە رەشەکان پاراستوومیان..

دەمەوێ ئەم شتانەی کەبە چاوی خۆم دیون و وەکو ئەمانەت بۆم پاراستوون ، ئیمڕۆ دەمەوێ بۆتانی باس بکەم .

من ئیم :

هەرچی لەو شوێنەوارەدا روابوو و دەستیان گەیشتی

قرتاندیان ... هەر زیندەوارو گیان لەبەرێ هەبوو و دەستیان گەیشتێ مراندیان ... هەرزادو زادەوارو پیخورێ هەبوو و دەستیان گەیشتێ ژەهریان تێ کرد ... هەر کاتی و دەراوو جۆ و جۆ باریك هەبوو و دەستیان گەیشتێ وێرانیان کرد ... هەر شالورو کەو و کەو دەری و هەر مەلێکی خۆشخوان هەبوو ودەستیان گەیشتێ مسیان لە قورگی کرد ...

من دیم :

هەر پیرو کەنەفتێکی بەجێ ما و لەهەر کونە شاخێکا یان لە هەر کۆرە گوندێکیان دۆزیەوە و دەستیان گەیشتێ وەکو شانەی هەنگوین کوشیان و شیلاو گیان هەڵمژی جا تووڕیان هەڵدا و کردیانە خۆراکی قەڵەرشکان ... هەر زەریەك لەکاتی هەوار چۆڵ کردنا لەئاقار مابووبێتەوە و لە دایباوان[2] دابڕابێ و دەستیان گەیشتبێتێ لەخۆیان موتربە کردووە ... بەڵێ بەزۆر وایان لێ دەکرد ... بەهیوای ئەوەی کە زۆڵە مرۆڤێکی دڵ رەشی وەك خۆیانی لێ پەیدا بێ و راهاتووی ئاوو هەوا و کەشی ئەم دەور و بەرەش بێ ... ، هەر زارۆکێك[3] کە لەپاشۆڵی دایکیا بەر بو وبێتەوە یان لەنا و جۆلانەدا بەجێ مابووبێ و ئەوانە... ئا بەڵێ ئەوانە ... دەستیان گەیشتبێتی .. بردوویانە لە دایەنگای تایبەتی دا دایان ناوەو بۆ نیازو ئامانجی تایبەتی خۆیان لە ژێر داری ژەهردا پەروەردەیان کردووە ... جا باپێو

بڵێم و بڕواهم پێ بکەن ... چونکە من نەپەڕی سپی دەخوێنمەوە و نەهی رەش و نەنووسرا و ... بەڵکو ئەوسەرو سەر بردانەتان بۆ دەگێڕمەوە کە بەچاوی خۆم دیون وبەگوێچکەکانم گوێم لێ بووون و بە هەستەکانم هەستم پێ کردوون ...! ... هەموو چەوت و چەوبڵی و تاڵیەکم لەمانە بینیوە ... جێی متمانە نین ، بێ گفتن ، ماری سڕن ، شایستەی هیچ نین .

دوای نەختێ وەستان و بیر کردنەوە لەبەرە خۆی کەوتەوە ئاخاوتن ووتی :

" کەرەسە ترستاك و کوشندەکانتان ئێستاش وان لەبەرچاوم ... ئای بۆمباکان ، دەرزیەکان ، کۆنکریتەکان ... هەموو تانە ئادگاری نوێ ترین چاخ و تازەترین شارستانیەتان پێوە دیارە ، بەڵام بۆگەند ترین مەبەست و بۆ دواکەوتووترین بەروار بەکار دێنرین ... ! ... " .

نەمامی دار گوێزێك لە نزیك شوێنەواری خانوو بەرەیەك دا لە قەدی بڕاوی دایکیا هەڵچوو بۆوەو شلکەی دەکرد ، گەرەکی بوو باگۆی بداتەوە بەڵام پیرە بەڕوو زوو دەمکوتی کردەوەو ووتی :

ـ " کڕیە چ مەڵێ ، تەنها خۆت بەهێز بکەو لەنا و مەچوو .. " دارە بەنێك کە تازە باڵای کردبۆوە ، ویستی لێی ببرسێ .. ئەی چەتریش ... ؟ مام بەروو گوتی : " کڕ بە چ مەڵێ ، تەنها خۆت بەهێز بکەو لەنا و مەچوو ... " .

ئه‌سپیندار ، چنار ، بی ، سه‌روو ، کاژ ، گێوژ ، مازوو-- به‌هه‌مان شێوه ، به‌یبوون ، شلێر ، سه‌رنخوین ، وه‌نه‌وشه ،نێرگز ... گوینی ، ئه‌سپوون ، هه‌ڵز ، که‌ما ، به‌ره‌زا ،.. ئه‌وانیست که‌وتنه سرکه سرك و ویستیان بیدوێنن و ئه‌ویش زیاتریان بۆ بڵێ و "" چۆن ... چی بکه‌ین ... که‌ی ..-" وشتی وای له‌گه‌ڵا بێژن ، به‌ڵام ئه‌و ... به‌هه‌مان شێوه ، به‌ڵێ به‌هه‌مان ره‌فتار... ده‌گه‌ڵیان ئاخاوت و هه‌مان وه‌ڵامی نه‌مامه گوێز و داره به‌نه‌که‌ی دانه‌وه ... ! ...

له‌و ساته‌دا گوڵێکی باڵا سه‌وزی لاسك باریك ، گه‌ڵا ورد و ئارموو شین ، سه‌رکوڵم ئاڵ و چاو پڕ له ئه‌سرین ، برژانگ ڕەش و ده‌روون زێرین ... وه‌ك ته‌لی که‌مانچه سروه‌بای ناو دوڵه قووڵو مه‌نگ و بێ ده‌نگه‌که ده‌یهه‌ژاندەوه وڵه نزیك ئاوه‌ڕێ ی کانیه‌کی وشك کراوداشلك شلك بۆ خۆی هه‌ڵگیرسابوه‌وه ...

بینای سه‌رنجی نیگا زه‌رد هه‌ڵگه‌را وه‌که‌ی دا پیره بەروو و گوتی :

ـ "" مامه پیره‌م ، گه‌وره‌م ، ستەم لێته‌کەم ... گەر به‌لانه‌وازی و له‌ش و لاره مه‌گروومیه‌که‌ی من ناکه‌یت ، بیکه به خاتری ژیانی ره‌به‌نایه‌تی و بێ هاوسه‌ریم ، بیکه به‌خاتر تاقانه‌یی و بێ هێزیم ، گوێم لێ بگره‌و ماوه‌ی قسه کردنم بده-- ئه‌ویش نه‌خێرێ بیری له‌قسه‌کانی کرده‌وه و هه‌لوه‌سته‌یه‌کی بۆ

کرد ، پاشان سەرنجێکی قوواڵی دا و ووتی :

ـ "" تـــــۆ ... تۆ کێیت .. ؟ .. ""

ـ "" هەر وەك پێم وتی ، ناوی خۆم بە خۆمەوەیە ""

ـ "" رەبەنۆك ، ئەمە تۆیت ؟! .. ""

ـ "" بەڵێ منم ""

ـ "" ئەوە ماوەی قسەکردنم پێ دایت ، بێژە بزانم چ دەڵێی .. ؟

ـ "" گوێم لەبانگەوازەکەت بوو ، ئاموژگاریەکانتم هەموو وەك بزمار لە قیشکی چەقین و رەفتاریشیان پێ دەکەم ، بەڵام ... ""

ـ دوای نەختێ چاوەڕوانی چ قسەیەکی تری لە رەبەنۆك گوێ لـــێ نەبوو ، جا وتی : "" ئێ ... بەڵام ـ ی چی بڵێ ..؟ شەرمێ مەکە ، کاتی شەرم کردن نیە ، کاتی شت نەگوتن نیە ، چیت لەدڵایـــە بیڵێ بەڵکو سوودێکی بۆ گشتمان دەبێ .. ""

رەبەنۆکی ناسك و تەلازیش ، هوروژمی نا و دەروونی پڕ لـــە تاسەی و جوولەی کزە بایەکە ، زیاتر خستبوویانە جم و جـــۆڵو هەژانەوە ...

دیسان دەمی ئاخاوتنی لێ کردەوەو گوتی :

ـ "" تۆ داوات لەهەموو رووەکەکان کرد و وتتخۆ بەهێز کـــەنو لەنا و مەچوون ، بەڵام هەرچەندە ئەگەر واش بکەن هەر سوودی نابێ ئەگەر .. ""

ـ "" ... ئێ دەی ، دەبڵێ ، ـ ئەگەر ـ ی چی ؟ ... ""

ـ "" ئەگەر بێ و ... ""

ـ بەقسە پێ بڕینێکەوە ئەم لەجیاتی ئەو هەڵیدایێ و وتی : "" ئەگەر بێ و یەك نەگرن ... ها .. ! ... ئەگەر بێ و کۆمەکی لەگەڵ یەك نەکەن ... ها ... !.. ؟ ""

ـ "" بەڵێ ، بەڵێ ، گەر بێ و وانەکەن "" .

ـ "" ڕەبەنۆکی چاو بەڵەك و ژیکەڵەم ، ئەگەر چی کارەساتو بەری منی وا لێ کردووە کەپەی بەشتان ببەم بەڵام تۆش کارەساتو نامکی ... ! .. راستە چۆنی دەڵێی وایە بەڵام گوێم لێ بگرە با گۆشە نیگایەکیش بدەینە هەندێ لایەنی پێویست و نادیار ... .

ژیکەلۆکەکەم ، بۆ ئەوەی لەبلان و لە پیلانی پیس و چەپەلان دوور بین ، بڵا با هەر داریك بۆخۆی و بە خوایشتی خۆی گەڵاوڵق و پۆپێ دەرکا، بەڵام من دڵنیام لەمەی کەوا ئەو دارانە هەتا گەورە تر بن ڕەگ و ریشەیان زیاتر لەناو ئەم خاکەدا پەرش و بڵاو دەبیتەوە ، جا هەر یەکەو لەلای خۆی پەل داوێ تا بە شێوەیەکی زۆر سروشتی ڕەگ و ریشۆڵەکانیان تیکەڵ بەیەك دەبنەوە ، جالەم کاتەدا ئەوزەنگەدارو ئەم ڕوەکە خرشانەی کە باقو دەبن و ڕەگ و ریشەیان بەدارە ڕەسەنەکانی تراوا نەگاتەوە ، ئەوا بڵێین و نەڵێین زۆری پێ ناچێ ووشك دەبن و لەشوێن خۆیانا دەڕزێنەوە "" .

لەم کاتەدا دوو دڵۆپ ئاونگی ڕوون لەدیدەکانی گوڵە

رەبەنوك هەڵوەرین و جابە تاسەوە کەوتە ئاخاوتن و وتی :
- "" بەڵێ بەڵێ راستە ، ئای کەدڵ خۆش بووم بەم وەڵامـــەت "" پاشان بە پێکەنینێکی پڕ لە هیوا و ئاواتەوە گوتی : "" ئـــەو ساتە منیش لەسەر رەگ و ریشەی ئەو ئاوپتەیەدا جوقە دەردەکەمەوە و چەتر خۆم بەڕەبەن و بەتاك و تەرا نایەتە بەر چاو ، چەتـر خۆم بەبێ کەس نازانم "" .
- بەڵێ بەڵێ ، رەبەنۆکەکەم ، ئێستا چۆن هیمای ئێمەیت لـــە رەبەنی و لەبێ کەسیدا ، ئەوکاتیش ئاوا دەبیتەوە هیمای ئێمـــە لەپشت ئەستووری و لەرەنگی خوێنا وپتا ... ! "" .

١) شـــڵۆقە : بەفرو باران پێکەوە .
٢) زەری : کـــچ .
٣) دایباو : دایك و باوك .
٤) زارۆك : مناڵ .
٥) مەگرومی : ناسـك .
٦) هێـــما : جەفەنگ ، نیشانە ، رەمز .

بەلێن

ڕێگەیەن

کەلەگەڵ ئاوەڵەکانیا گۆڕەکەیان دەپەستەوە ، فرمێسک لەسەر ڕوومەتی دەزوولەی بەستبوو ، ئەو پیاوەی کەلەیادی نەیەگریان پەی بە چاوەکانی بردبێت ، لەوەدەچی پەری دڵی ناسک کردبێت .

هێور بوو ، بەڵام بەگورج و گۆڵی هەڵدەسوڕا ...

بەیانی زوو کەتازە ڕووناکیەکەمەکەی دەمەو بەیان دڕی بەتاریکی شەودا بوو ، دەرگای ئەو ژوورەیان بە کێڵۆن داخست خوی کرد بەوەی بەرامبەریا و منداڵەکەی بە ئاگا هێنا ،ناردی بەدوی برادەرە هەرە نزیکەکانیدا ، ئەوانەی هەموو شیرینی و تاڵیەکیان لەگەڵدا چەشتووەو جێگا بڕواین .. دوای ماوەیەک لای گردبوونەوە ، دەست نیشانی پاچ و خاکەنازەکەی پۆ دوانیان کردە

بەدەنگێکی نزم پێی راگەیاند کە بچن لەولا پەڵە چنارەکەی نزیک گۆڕستانەکەوە بەگورجی گۆڕیک ئامادە بکەن ... ئەوەندە گرژ و مڕ و مۆچ بوو پرکێشی ئەوەیان نەدەکرد هیچی لێ بپرسن ، تۆزیک وەستان بەهیوای ئەوەی سەر بڵند بکا تا لێی بپرسن : (بۆکێ ؟) بەڵام کە چاوی بەرزکردەوە گڕی بڵێسەی چاوەکانی ئەو پرسیارەو هەموو پرسیارەکانی تری هەڵکوروزاندن .

ئیتر بێ سێ و دوو دەستیان دایە پاچ و خاکە نازەکەو رۆیشتن ، بەرلەوەی لەدەرگاکە بچن بەو نیودا ، بانگی لێ کردن ـ ئێوە بۆ ئاودانی چنارەکان دەچن .. وەرنە پێشەوە ، گوێ بگرن ، زۆر دوور مەکەونەوە ، هەر لەولا پەڵە چنارەکانەوە کوڕەکەم دەنێژین .

(کام کوڕ ؟ هەردوو گەورەکەی بێ سەرو شوێن لەنا و چوون کەسیش نەیزانی لەکوێ گۆڕەو شاردران !! لەسێ کوڕو کچێکیش زیاتر نەبووە ، کچەکەی لەماڵ و میردی خۆیەتی و کوڕە بچووکەکەشی ئەوە بوو کەئەم بەیانییە لەدوومان هات ، خۆ ژنەکەشی ساڵێک دوای لەدایک بوونی بچووکەکەو چوار مانگ دوای سەرە و نگوم بوونی دوو کوڕەکەی ماڵ ئاوایی لەدونیا کردو بە جەرگ سووتاوی سەری نایەوە .. تۆ بڵێی یەکیک لە کوڕەکانی سەری هەڵدابێتەوە ؟!) .

ئەو چاوانەی دایخستبوون وەک گاسن زەویەکەیان دەکێڵا ،

بڵندی نەدەکردن ، هەر یەك لە برادەرەکانیشی چەندین پرسیار بەسەر دەمو چاویەوە سەمایان دەکرد ، کەچی بواری تاکە پرسیارێکیشی نەدەدان .. جار جار قسەی بۆ دەکردن ، بەڵام وەك لەژێر باریکی گرانی وادابێ کەنووزەی لێ بڕیبێ ، بە ئاستەم گوێیان لێ بوو کەلەژێر لێوەوە دەیگوت :

ـ نابێ کەس بیمان بزانێ ، بۆیە هەر بەئێوەم راگەیاندوە ـ چونکە نامەوێ لە گۆڕەکەیا را چڵەکێ !! گەر سەرم دانەوە سپاردەکەی دەبەمە سەر .

کەئەم قسانەی دەکرد دەستی لە گیرفانی ئاخنی بوو ، خشە خشی لەشتیك دەهێنا ، دیار بوو کاغەزە ..

« مامەگیان لەگەڕانەوەدا پێکڕام ، هاوارێکی بەرز لەناخمایە دەربەڕی ، بەڵام لە گەروومادا گرتم و کردم بە نووزەیەك ، نەمپێشت دەرچێ ، خۆم بە دیوارەکەوە نووساند ، بەخۆ خشاندن لە دەرگای ماڵەکان دوور دەکەوتمەوە ، نەمدەویست لێیانەوە نزیك بم ! چونکە نامەوێ ببمە هۆی ماڵ ویرانی کەسێك ! بۆیە مەحاڵە لەگەڵتا بێم ، نایەم ، تکات لێ دەکەم جێم بهێڵە ! تەنیا سپاردەیەکم هەیە ، ناو نیشانم لەسەر ئەم پەڕە کاغەزە نووسراوە ، بەهەر حاڵێکیش بوو توانیم دێرێك بۆ هاوڕێکانم بنووسم ، بریا ئەگەر بۆت بلوایە بتدانایەتێ ، بەوە کارێکی زۆر بەجێت لەگەڵدا دەکردم !

ئەمیش کاتێك گوێی بۆ ئەو قسانە شل کرد بوو کەبە دەم ئازارێکی پڕ سوێوە دەیکردن ، دەستە سڕێکی لەسەر بریندەکەی دانا بوو سەریشی لەسەر رانی ، دەیگوت :

ـ کوڕی خۆم تۆ خوێنێکی زۆرت لێ رویشتووە ، دونیاش زۆر ساردە ، بەم حاڵەوە بەرگەی ناگری ، بابچینە ژوورەوە تا تۆزێك گەرمت بێتەوە ئەوسا قسەیەکی لێ دەکەین .

ـ مامە گیان مەحاڵە ، سەر بەهیچ ماڵێکدا ناکەم ، تۆ هەر ئەوەی کە پێم وتیت بۆم مەیسەر بکە ، ئیتر برۆ خوات لەگڵ تکایە شایەتی ئەوەشم بۆ بدە کەتا ئەو کاتەی گیان لەلەشما بوو لەدەرگای هیچ ماڵێکم نەدا .. تکات لێ دەکەم !! ..

لێرەدا بەکوڵ گریا .. لەکەم تەرخەمیەکەی زۆر شەرمەزار بوو ، هەر چەند بەبیری نایەت کە جارێك لەجاران ، لە هەموو ئەو چەرمەسەری و تووشی و نەگبەتیەی بەسەریا هاتووە بەو جۆرە دڵی قوڵپی دابێ ، بەڵکو ئەگەر ئەو جارەی لێ دەر بکەین کەخۆی لەبەرا بۆ نەگیرا و ئەو بەڵێنەی بە خۆیدا کە ئێستا بە هۆیەوە دەستەوستانە ، هەمیشە خۆی لەوە پاراستووە کە دڵۆپە فرمێسکێك چیە بەچاویەوە نەبینرێ .. کە چی ئەوەتا بۆتە منداڵێکی ساوا و خۆی بۆ ناگیرێ ، ناچار بوو لایەکی جەمەدانیەکەی لەسەر چاوی دابنێ و پێی وشك بکاتەوە ، بەڵام ئەوە داڵدەی نەدەدا ، چونکە هەر کە لای دەبرد بەخورِ فرمێسکی

گەرم لە چاوەکانی گلۆر دەبوونەوە ، خۆشی زۆری پێ سەیر بوو ، بۆیە لەژێر لێوەوە دەیگوت :

ـ کەی من ئەوەندە دڵ نەرم بووم ؟ بۆ بە قسەم کرد ، بۆ؟

" بەناخێری گیانم سەرم بەرز کردبووەوە تا بەزەیی لە دەم و چاوما بەدی نەکا ، قسەم بۆ دەکرد تا قایلی بکەم لەکەلی شەیتان بێتە خوارەوەو لەگەڵما بێتە ماڵەوە ، کە چی کەسەرم نەوی کرد ، چی ببینم ! بزەیەکی کەم لەسەر لێوی هەر وەک بەدەم فریشتەکانەوە پێ بکەنێ ، بێ جوولەو بێ هەناسە خۆم دا بەسەریا و بەبێ ئاگایی ئەو هاوارەی ئەو لەکاتی پێکانەکەیدا لەگەرویا گرتی ، من دەرم پەڕاند ، چۆن هاوارێک هەرگیز بەبیرما نەهاتووە کەمن ئەوەندە دەنگم تیژ بێ ، شەوم شەق کرد ، بەلامەوە وابوو کە ئەستێرەو دەرگا و پەنجەرەی هەموو ماڵەکان چاویان تێ برِیوم ، سەرزەنشتی ئەوەم دەکەن کەلە خەوێکی خۆشدا رام چڵەکاندون ... ساتێکی نەبرد هاتمەوە سەر خۆم ، پەڕە کاغەزەکەیم ئاخنیبە گیرفانم .

ئەویشم دابەسەر دەستما و بەهەڵە داوان گەیانمە ژوورەوە ، دوای تۆزێک لەو دیو دەرگاکەوە گوێم هەڵخست ، کەس نوبە و دونیا چۆتەوە دۆخی پێش قیژەکەم .

بەسووکی درزێکم کردە دەرگاکە ، چاوێکم بەتاریکای یەکەدا گیرا ، چاوم دەبینان ، چونکە ماوەیەک بوو لەو تاریکای یەدا

بووم ، پێی راها تبووم ·· هیچی ناثاسایم بەدی نەکرد، ها تمە دەرەوە ، خوێنەکەی وەك تۆو بێ کردم بە ژێر خۆڵی کۆڵانەکەوە و شوێنەواریم نەهێشت ، جا گەڕامەوە ··· هەرچەندە لەوە دڵنیا بووم کە شەهید پێویستی بە شتن و کفن نییە ·

کەچی بێ ویستی خۆم مەنجەڵە ئاوێکم لەسەر ئاگرنا تاکوڵا ، ئەمجا کەوتمە شتنی ، بەرگە لیفەیەکی خاوێنم بەردەست کەوت ، بۆم کردە کفن ·

تا بەیانی نوێژم لەسەر کرد ، جار جارەش زۆر بەکوڵ دەگریام ·· دەستم برد دەستەسر لەگیرفانما دەربهێنم ، بەسەر کاغەزەکەی کەوت ، وەك دەمی بریندەکەی بێ و قوڵپبدا ، هەستم بەگەرمی خوێن دەکرد ، ئەوسا زانیم کە نامەکەی گیانی تیایە·· کە پەرە کاغەزەکەم دەردەهێنا دەستم پێوەی دەلەرزی ،بەو سەرمایە هەموو گیانم نیشتە سەر ئارەق ·

وەك لەبەر دەم مەزنترین مرۆڤدا بم و پرکێشی نەکەم چاوی تێ برم ·· تاماوەیەك نەمدەوێرا بیخوێنمەوە ، وەك نارنجۆکێك بێ و پیاما بتەقێتەوە ·· دوا جار تینم دایە خۆم و خوێندمەوە·

ئەمجارەیان بەچۆکا هات و سەری خستە ناو هەردوولەپیەوە لەجاران زیاتر کوڵا ، بەجۆرێکی وا هەموو گیانی دەتگوت مریشکی سەربڕراوە هەڵدەبەزێتەوە ··· دەستیان دایە باڵی ، راستیان کردەوەو بەبێ دەنگ پێش خۆیان دا ، لەناخەوە لەگەڵ

خۆیدا که‌وته مشـــت و مرێکی سه‌یر :

(ـ که‌ی تۆ وابویت؟ بۆ وا لەخۆت ده‌که‌یت؟

ـ نازانم ، هه‌رگیز ئه‌مه‌م به‌خۆمه‌وه نه‌دیوه ! .. بـــه‌ڵام منداڵێك له‌به‌هاری ته‌مه‌نیا تا ئه‌و رادەیه جوامێر بێت نکۆڵی لەخۆی بکات ، ئه‌مه شتێکه به‌بیری که‌سدا نایه‌ت!!

ـ ده‌ڵێی خۆت که‌مت کردوه ؟ له‌سه‌ره‌تاوه تا ڕۆژه شوومه‌که‌ی به‌ری چاوتی تیا تاریك بوو و چه‌که‌که‌ی شانت که هه‌میشـــه وەك چاوت ده‌تپاراست ، پیاوه‌تی خۆتت تیا به‌دی ده‌کرد ، به نزیـــك ترین ئاوه‌ڵت داده‌نا ، ڕۆژ جار وەك گیاندارێکی هه‌ڵس و که‌وتت له‌گه‌ڵدا ده‌کردو له‌گه‌ڵی ده‌دوایت ..

لێت بوو به تێڵایه‌ك ، به‌هه‌موو هێزی خۆت ده‌تکێشا به‌تاوێره به‌رده‌کاندا ، دوایش له‌سه‌ر گابه‌ردێك چه‌سپت ده‌کردو بـــه‌ردی گه‌وره‌ی وات پیا ده‌کێشا ، تا پارچه‌ی گه‌وره‌ی ته‌خته‌کانی به‌قه‌ده‌ر ئه‌نگوستێك و که‌متریشـی لێ هات ، خۆ پارچه ئاسنینه‌کانیشـــی به‌جۆرێك کوتاتـنه‌وه که‌کەس نه‌زانێ ئه‌وانه پارچه‌ی چی بـــوون ، هه‌ر له‌وه‌وه ناخیشت ئاڵۆز بوو ، ئه‌مجا ئه‌و به‌ڵێنه‌ت دا کـــه تا هه‌تایه جارێکی تر نه‌بێته‌وه د ۆستت و له شانی نه‌که‌یـــت هه‌ر دواى ماوه‌یه‌کی که‌م ئاڵۆزی یه‌که‌ی ده‌روونت سه‌ری هه‌ڵـــدا و به‌هه‌مووشت هه‌ڵده‌چویت !... ئه‌ی کوڕه‌کانت چیان لێ هات؟ کـــێ ده‌ڵێ ئه‌وانیش هه‌ر وەك ئه‌م له که‌نه‌ڵانێکدا له‌بن به‌ردێکـــدا

وایان لێ نەهاتووەو کەسێکی وەک تۆیان لەکاتی خۆیدا بۆ نەڕەخساوە ، یان ئەگەر ڕەخسابێتیش هەر هەمان داوایان لێ نەکردووە ؟ بۆیە وا سەرەو نگوم بوون !! ..

ـ ئەم قوڵپ دان و دڵ گەرمیەشم لەوە دەچێ جگە لەوەی کە مەزنی کارەکەی هۆیەکی سەرەکییەتی ، بەڵام هەروەک بۆنی ئەوانیشم بەمەوە نابێ وایە ، کە دەمشت وام دەزانی ئەوانەی خۆم لەبەر دەستایەو دەیانشۆم ، کەلە کفنم دەنا لام وا بوو ئەوانەی خۆم لەکفن دەهاوم ، کەنوێژم لەسەر دەکرد هەر وەک لەسەر تەرمی ئەوانەی خۆمی بکەم وابوو .

ـ جا جیاوازی ئەم و ئەوان چییە ؟ بۆ هەر سێکیان هەر بە یەک هۆ و لەیەک ڕێگادا وایان لێ نەهاتوە ؟

ـ ئیتر لەمەودوا منیش چوونە سەر گۆڕستانم دەبێ ، هەموو هەفتەیەک دەچمە سەر گۆڕی هەر سێ کوڕەکەم ، ئەوەی کە ئەمڕۆ بەدەستی خۆم ناشتم جێی ئەوانیش دەگرێتەوە کە هەر نازانم گۆڕیشیان لەکوێیە .. دەزانی سەبوریم هات و خەریکە (کانی) فرمێسک چۆڕ بڕ دەبێ ؟ ... بەڵام نەء چوونە گۆڕ بێ سوودە !!) .

× × ×

کە دەرگاکەم لێ کردنەوە سیان بوون ، یەکێکیان بەژوورەوە کەوت و دوانەکەی تر لەبەر دەرگامەنەوە .. داوام لەوانیش کرد بێنە ژوورەوە قایل نەبوون ، هەرکە گەیشتینە لای ڕوونا کی

یه‌که واقی ورِما ، به‌سه‌ر سورِمانه‌وه تێی ده‌روانیم و ده‌مـــی ببووه ته‌ڵه‌ی ته‌قیو ، که‌وته لێوه لەرزێ ، له‌وه ده‌چوو وه‌ڵامـــی ئه‌و پرسیاره‌ی ده‌ستگیر بووبێ که‌بۆی ها تبوو ٠

ـ فه‌رموو کورِی مامه ٠

ـ دوێنی شه‌و ٠٠٠

بروسکه‌که له‌مێشکی دایه‌وه :

"" "" نازانم چۆن لێم به ئاگا هاتی ، من خۆم له‌ده‌رگاکه‌تان دووردەخسته‌وه ، تومه‌ز له پەنجەره‌ی ژووره‌که‌ی سه‌ر کۆڵانه‌که‌تـان نزیك ده‌بوومه‌وه ٠٠ نه‌مده‌ویست که‌س پێم بزانێ ، که‌چی تۆم لـــێ پەیدا بوویت ، بچۆره ژووره‌وه واز له من بهێنه ، نامـــه‌وێ به‌هۆی منه‌وه تووشی به‌ڵایه‌ك ببیت ، تکات لێ ده‌که‌م برۆ ٠٠٠""

ـ ئه‌وه‌ی ئێوه لێی ده‌گەڕین ئەم نامه‌یه‌ی لاجێ هێشـــتم ، ئه‌مرۆ ناشتم ٠

که‌نامه‌که‌ی وه‌رگرت و کردیه‌وه زۆر له‌و دێڕه‌ی خواره‌وه‌ی راما ، ئه‌وه‌ی که به‌کوێره خه‌تێك نووسرابوو ، ئه‌وه‌ی که‌تاکه شتبـــوو من لێی تێ بگەم ، چونکه ئه‌وانه‌ی تری خوێنده‌واری خۆی ده‌ویست به‌هه‌موو که‌س لێك نه‌ده‌دراوه ، نووسیبوی (هاورِێ یانی رێگای پیرۆزم ، من به‌ڵێنه‌که‌ی خۆم برده ســـه‌ر !!) ٠

که‌سه‌ری بڵند کرد فرمێسك له چاوه‌کانیا قه‌تیس مابوون ، له هه‌مان کاتیشدا به چاکی له‌من ووردەبووه‌وه ، سه‌رنجی ، پەڵاو و

، رانك و چۆغەكەو ، جامەدانیەكەی دەدا ، تەنانەت دەستی دریژ كرد كڵاوەكەشی داگرتم و بەچاوی شارەزایەكەوە تێی دەڕوانی ، لەوە زیاتر فرمێسكەكانی بۆ رانەگیران ، بوونە چەند دڵۆپێكی گەورەو بەسەر رووەتە لووسەكەیدا خزان و بەدەوری - بیخی چەند تاڵە موویەكی لای چەناگەیەوە گردبوونەوە ، هەروەك ئاوی بدەن و پەڵەی نەشر و نوماكردنی لێ بكەن ... لەژێر لێوەوە بۆ خۆی دەدوا : (- ئەو رۆژەی هەرگیز لەیاد نەدەكرد ! ..) .

كڵاوەكەی بەدەستەوە گرتبوو ، هەموو گیانی پێ دەكەنی وەك كێڵگە یەكی تێر ئاو گەشر ببوەوە ، نەیدەزانی چۆن شادی خۆی دەربڕێ ، لێم نزیك بووەوە و لەكاتێكدا دەموو چاوی وەك گوڵاڵە سوورەی لێ هاتبوو ، پەلە پیتكەتلێ بدایە خوێنی شەرمنی لێ دەردەپەڕی ، پێی گوتم : (دەزانی ئەمەی بە دەستی خۆی بۆ چنیوم ، ئەگەر چاك لێی ورد بیتەوە گەلێك شتی بە بایەخی تیادا بەدی دەكەیت ، هەمووی گەشر بینی و هاندەر من) .

سەری بەرز كردەوە چاوی لەئاسۆ گیركرد ، هەروەك بەختیاری گەشترین دوا رۆژ لەودیو كەلەكەوە لەدایك بووبێ و تەنیا خۆشی بیان بینێ .. چاوەكانی دەبریسكانەوە .

ئیتر خۆی بۆ نەگیرا ، باوەشی بەملما كرد ، ئەم لاو ئەو لای ماچ كردم ، كڵاوەكەی نایەوە سەرسەرم و منیش جەمەدانیەكەم لەسەر بەستەوە ، نەختێك لێم دوور كەوتەوە ، بەبزەیەكی

نایابەوە پرسی :

ـ ئەی چۆن فێری ئەم جۆرە بەستنە بویت ؟!

هەناسەیەکم هەڵکێشا ، وێنە خوێناوی یەکەیم دەرهێنا و ئامەدەستی ، ئەمجا قۆڵم کرد بە قۆڵیا و پێکەوە چوینە ئەو دیو دەرگاکەوە ، لەگەڵ دوانەکەی تریشدا چوار قۆڵی ملی ڕێمان گرت ، لەبەر خۆشەوە دەمگوت :

(دەبێ منیش لەبەڵێنەکەی خۆم پاشگەز ببمەوە !! ...) .

مانگی یەکی ١٩٨٣

هەوالنامەی کتێب

پێشکەشە بەو پۆلە هەڵوێرەی کەلە رۆژگارێکی سەختو نا هەموواردا هەموو خەمەکانی ئەم گەلەیان لە دڵیانا کۆمەڵ کرد بوو بەنیازی رەواندنەوەو لەناو بردنی و بۆ وەدەست هێنانەوەی رۆژی ئازادی و سەرفرازی بۆ هەموو مرۆڤێکی کورد لەم کوردستانەدا ..

پێشکەشە بەو پەلە پێشمەرگە کۆرپەیەی کەلە پاش کارەساتی شوومی هەکاری رووبیان کردە گوندێکی ئەو کوێستانانەی قەندیل بەدوای پاروە نانێکدا کە برسێتی لای لێسەندبوون .. پێشکەشە بە (ن) و هاوڕێکانی ...

"حەمە تاڵ"

پێوارەی تاریخ

حەمە تاڵ

گوندی "س" یەکێکە لەو چەند گوندانەی کەلەدێر زەمانەوە لەسەر نووکی رمە تیژەکەی نێوان هەر سێ ئاقارەکەدا ، بەوێنەی

پیره‌داریکی یه‌کجار به سالّاچوو ، ره‌گوو ریشه‌یان به جۆرێ لـه‌و کوێستانه‌دا توند کردووه که بوونه‌ته پارچه‌یه‌کی دانه‌برا و لـه گا به‌رده‌کانی دالّانیه‌ر و لووتکه سه‌رکه‌شه‌کانی ... نه ئـازار و ئه‌شکه‌نجه‌ی رۆژگار توانیوێ له یه‌کیان بکات و نه‌زه‌برو زه‌نگی زه‌مانه له‌باوه‌شی قه‌ندیلی دایکی میهره‌بانداجیای کردوونه‌ته‌وه .

چه‌میک له ناوه‌راستدا دێ یه‌کی کردووه به‌دوو به‌ره‌وه ، له به‌ری رۆژهه‌لاتی چه‌ند به‌له ره‌زوو باخێ ده‌ستیان له گه‌ردنـی کۆمه‌له خانوویه‌ک ئالّاندووه که ژماره‌یان ده یانزه مالّێکه ... به‌ری رۆژ ئاواش هه‌مان که‌رته سێوی ئه‌مبه‌وو به هـه‌وراز دا هه‌لّواسترا وه ، ئه‌گه‌ر خانوو به‌ره جیاوازه‌کانی مالّی کوێخـای لێدا ببڕی ، خه‌لّکه‌که‌ی برای دایک و باوکین ..

تازه تیشکی زێڕینی به‌ره به‌یانی پایز پۆپه شمینی‌رازاوه‌ی به‌سه‌ر گونده‌که دا پۆهیبوو ... رێچکه‌ی مه‌ڕو مالّات شاده مـاری دلّی دێ یه‌که‌ی ئه‌و رووژاند و له‌هه‌ر دوو به‌ره‌که‌وه سـنگیـان ئه‌کوتا بۆ ده‌وه‌ن و شێخه‌لّه‌کانی ئه‌مبه‌رو ئه‌وبه‌ر ، کۆڕ گه‌لـی شوان و گاوانیش هه‌ر یه‌که‌یان به گه‌رووی شمشالّه‌که‌یا چـوو بـووه خواره‌وه له ئاشێکی ئه‌کرد ... خه‌می دلّو ده‌روونی خۆی به‌بـا ئه‌دا ...

خاله و سووش به‌یانیان که ده‌رگای له ئاژه‌لّه‌کان ئه‌خـسته سه‌ر پشت و به‌ڕێ‌ئه‌کردن ، خۆی له‌پەنا دیواری کوخته که‌یانـا

گرمۆڵە ئەکردو ئەچووە باوەشی هەتاوە سەرما بردەڵەکەی بەرە بەیانی ئەو کوێستانەوە .. خەموخەفەتی هەموو ئەم دنیایەی لە دڵە گەورەکەیا خستبووە سەر یەك ،.. تەمی دووکەڵی جگەرەی تێک هڵ بەو هەموو لوولانە ئەبووەوە کەلە بۆڕی زۆبا و ئاگردانەکانی ناو دێکەوە بەرەو لووتکەی قەندیل کش و مات لەیەك ئە ئاڵان ...

دەستی راستی چەترێکی بەسەر ناوچەوانیا هەڵدا بوو ، ئەو چەند تارماییەی لە چاوەکانی ئەگرت کە تووڵە رێگەی بەرامبەری تەکانی بەرەو ناو دێ پێ ئەدان ... کە زیاتر لێیان نەوی چەند زەلامێکی چست و چالاکی بەدی کرد کە کەوتبوونە ناو پەڵەی درەختەکانەوە بەرەو لای ئەم ئەکشان ..

خاڵە وسوو لە چاوەکانی دڵنیا نەبوو بۆیە خێرا خێرا گەردی برژانگەکانی لا ئەدا و دووکەڵەکەی بەردەمی باوەشێن ئەکرد .. لەبەر خۆیشیوە رووی پرسیاری لە چاوەکانی ئەکرد بێ ئەوەی وەڵامەکانیان بسەلمێنێ ! .. تا ئەهات مێشك و دڵو دەروونی تێکەل بە چاوەکانی ئەبوون ، پێکەوە گرێ کوێرەکانیان ئەکردەوە (بڕوا ناکەم هیچ رەشکەو پێشکەیەك بێت ! ... ئەوەتان .. یەك ، دوو ... ئەوە سێ و چوارو پێنج .. ئەوەتان وانزیك بوونەوە ... ئەی ئەم بەرگو تفاقەوە لەکوێوە هەڵقوڵاون ؟ .. فریشتەن یان دێو و درنج ؟ ...) .

پرسیارەکان ، خاڵە وسوویان بەرەو رۆژگارێکی دێرین گەڕانەوە

... بەرەو ئەو سەردەمانەی بینینی ئەم ریبوارانە کاریگەری ئاسایی و تێکەڵ بوو بە ژیانی خەڵکەکە ... بوونیان سەرەڕای هەندێ ناڕەحەتی، دڵنیایی بوو بۆ پاریزگاری کانی و چەمو روبارەکانیان، مایەی گەشە کردنی باخ و ڕەزو بەراوەکانیان بوو.

تەڕی وەرزی ئەو بەهارانەیان بوو کە ئێستا هاوینێکی پڕ لە قات و قڕی و گرانییە ... لەو ناوچانەی خوار ئەمانەوە لە بری ئاوازی کۆترو بلبلو قومری ئێستا کە کونە پەپوو تا پۆی ڕەشی لە بنباڵیا بەستووەو شاباشی پیا هەڵئەدا ...

هەموو ئەو ڕۆژگارانەی لەبەردەی چاوەکانیا بینییەوە کە خەریک بوو شاڵاوی ئاگر هەموو ئەم ناوەی ئەمانیش بگرێتەوە کە ئێستا مایەی بوون و مانیانە ...

خاڵە وسوو لە نێوان چاوەکانیا و لەنێوان میشک و خەیاڵیا خەریک بوو ببێ بە دوو کەرتەوە کاتێ یەکێک لە ریبوارەکان لەبەر دەمیا وەک سوورە چنار چەقی :

- ڕۆژ باش خاڵە گیان .. چۆنن؟ چاکن؟ .

کانی چاوەکانی پڕ بوو لە فرمێسک ... دەمو پلی تاساوی بە زەحمەت هاتە گۆ :

- وەی ڕۆژ ... باش ... باوکەکەی ... باوکم ... یاخوا بەخێر بێی ... سەرچاوی خاڵە ..

گلێنەی چاوەکانی خاڵە وسوو خۆیان لە ئامێزی سنگو شانی ڕێبوارەکە توند کرد ... زۆر باوەڕی بەو ڕاستییە نەبوو کە بەری چاوەکانی گرتبوو بۆیە زووتر ئامبازی نەبوو تێر ماچی بکات کەهەر دەمو پلی لەسەر ڕوومەتی هەڵئەگرتخێرا پڕی پیا ئەکردەوەو ریشە سپیەکەی ئەچەقاندەوە بەنەرمە تووکەکانی دەمو چاویا .. دەستێکی لەسەر شانی و دەستەکەی تری دەستەکانی بەرنەئەدا :

- ئەی ئەوە برادەرەکانی ترتبۆ نە هاتنە پێشەوە ... باوکەکەی باوکم ؟ .

خێرا جگەرەیەکی لەقوتوکەی دایەو بۆشی داگیرساند ..

- دەتوخوا ئەگەر بانگیان لێ نەکەیت ...

- حەز ناکەین ببینە مایەی نارەحەتی و سەریەشەتان ! ..

تووندتر دەستەکانی ئەگوشی و زیاتر لە چاوەکانیا مەلەی ئەکرد :

- دەك نامەردت نەکەن ... سەرێك بەهۆی ئێوەوە بێتە ژان ، با هەر بیەشێت ... دەتوخوا بانگیان بکە بابچینە ژوورەوە لە خزمەتتانا بم ..

چاوودەمو دڵی ڕێبوارەکە زیاتر هۆگری خاڵە وسوو ئەبوون .

- وابزانم پێویستبە هاتنیان ناکات .. چونکە ئێمە بە کارێکی گرنگ هاتووین و حەز ناکەین بمێنینەوە ...

مژیکی تری دایه‌وه له جگه‌ره‌که‌ی و نه‌رمه کۆکه‌یه‌کی بۆکرد :

ـ ئه‌وی ئه‌مه‌وێ چه‌ند نانێکه‌وبۆ خۆم و برا ده‌ره‌کانم ... ئه‌گه‌ر هه‌یه ؟!

خاڵه وسوو سوێندی گه‌وره‌ی دابه گوێی ریبواره‌که‌دا بۆیه ناچاری کرد برا ده‌ره‌کانی بانگ بکات .. ئه‌میش چووه ژووره‌وه له‌و سه‌ره‌وه به چه‌قۆیه‌ك و کاوڕێکه‌وه هاته ده‌ره‌وه و له ناوبانه کاوره‌که‌ی دابه‌عه‌رزا ...

له‌به‌ر خۆیه‌وه :

ـ ماڵ و منداڵیشم ئه‌کەم به قوربانتان .. هه‌زاری وه‌ك کاوره رمش به فیدا تان بێ ...

پاش ئه‌وه‌ی به‌خێر هاتنی ریبواره‌کانی تریشی کردو تیژ ماچی کردن ، که‌وته که‌وڵ کردنی کاوره‌که .. جار جار مش ده‌نگی له ماڵ و منداڵی ئه‌کرد که زوو نان و چایی بگه‌یەنن ..

ڕێبواره‌کان گه‌رم بوونه‌وه‌و ده‌ستیان کرده نان خواردن ... زۆری نه‌برد خاڵه وسووش له‌کاری خۆی بووه‌و هاته‌وه لایان .. ڕیزه جگه‌ره‌یه‌کی تریشی تێگرتن :

ـ یا خوا به‌خێر بێن ... خێر و به‌ره‌که‌تتان هێناوه ...

چه‌ند به‌خێر هاتنی ئه‌کردن ئه‌وانیش ئه‌وه‌نده سوپاسیان ئه‌دایه‌وه به گوێیا ...

خاڵه وسووش زوو زوو داوای له هه‌مینی خێزانی و ڕێحانه‌ی

کچی ئەکرد کەخزمەتی میوانە خۆشەویستەکانیان بکەن ... ئینجا لە خوارەوەیان دانیشت ، بەنەرمە کۆکە گەرەکی بوو ئەو هەموو خوێنەی لەدەمو چاوە چرچولۆچەکەیا پەنگی خواردبووە بیرەوێنێتەوە ... پاش یەك دوو مژی درێژ لە جگەرەکەی :

- کورینە هەر چەندە ئەکەم ... دڵم ڕێم نادات ئەوی لەبەر چاومایە بەڕاستی بزانم ... ئەڕێ ئەبێ بۆ جارێکی تر باوەڕ بکەم ئێوە ئەبینمەوە ؟ .. نازانم ئەمە خەوە یان ... - ڕێبوارەکان چاویان لەچاوی یەکترا تیکەڵ ئەبوو ... چاوەڕێی وەڵامیان لە ڕێبواری یەکەم ئەکرد .. ئەویش پاش یەك دوو مژی درێژ لە جگەرەکەی .. کەوتە دروست کردنی وەڵام بۆ ڕیزە پرسیارەکەی خاڵە وسوو :

- خاڵە وسوو زۆر باش بڕوا بکە ئەمەی ئەیبینی کارێکی ڕاست و دروستەو نەخەوەو نەخەیاڵ ، ئێمە ڕێبوارانی نەوەی نوێین .. نەماموخەڵفی تازەین .. باوەڕی پتەومان بە ژیانو سەربەرزی ئێوەیەو خۆمان بەبەشێکی نە پچڕاوەی ئێوە ئەزانین ...هاتووین غەمەکانتان لەگەڵدا بار بکەین .. دڵ بە ڕۆژگاری ڕەشتان بدەین .. گیان بکەینەوە بەبەر درەختەکانتانا ... تین ئەدەینەوە کانی و ئاوەکانتان ..

پاش ئەوەی سەرو جامانەکەی نەختێ ڕاستکردەوەو مژێکی تری گەیاندەوە بە جگەرەکەی دەستی و لەدەرگای زۆپاکەدا

سه‌ره‌که‌ی له‌لەشی کرده‌وه .. گورج خاڵه‌وسوو جگه‌ره‌یه‌کی تـــــری گه‌یانده جگه‌ره‌ی یه‌کەم .. مژێکیشی لەم دا و لەسەر قسەکانـــــی رۆیشـــــت :

- ئێمه زەردەخەنه ئەگەڕێنینەوه سەر لێوی منالەکانتان ... - ها تووین بەرەو ئاسۆیەکی رووناك دەستتان بگرین وەجارێکی تر بتانخەینەوه باوەشی شادی و خۆشی ... ئێمه هوانی مەڕو باخەوانی باخوڕەزتانین ..

خاڵه وسوو بەجۆرێ لەووتەکانی رێبوارەکەدا توا بزووه حەزی نەئەکرد هەرگیز دەم لەیەکنێ ... دەموچاوی یەك پارچه چاوبـــوو دەمی رێبوارەکەیان هەڵئەمژی ... بەقوربانی لەش و لاری ئەبـــوون .. کە ئەو لە قسەکانی بووەوه ، ئەمو هەمینی خێزانی جوانترین و ناسکترین وشەی ویڵو ساریفەتیان بەسەریانا ئەباران و دوعای خێرو سەرکەوتنیان بە گوێیانا ئەدا ... ئەمان لێبوونەوه رێبـــواریکیان جانتایەکی لەباخەڵیا دەرهێنا و دەفتەرێکی بچکۆلـــەی لێ دەرکرد .. پاش کەمێك رووی لە خاڵه وسوو کرد :

- خاڵه وسوو ، زەحمەت نابی ماڵی ئەم ناوانەمان پیشـــان بدەن ؟ .

چاوەکانی لەچاوی بڕین و دەستی بەخوێندنەوەی ناوەکان کرد

- یەکەم (...) دووەم (...) سێیەم (...) .

خاڵه وسوو هەر لەگەڵ یەکەم ناودا ئاوی سارد کرا بەتۆقی

سەریا ... تاوەکان شیش بوون و چزان بەپەڕی دڵیا ... پەنجەی پەشیمانی کەوتە نێوان ریزە دانە شاشەکانیەوە ... لەنا و چەرە دووکەڵی جگەرەدا ، هەنگاوی تێکەڵوپێکەڵی لێهەڵهێنایەوە ...

(ئەمانیش هەر هەمان ئەوانەی پێشووترن .. خەریکی میواندارى و خزمەتی پیاوی گەورەن .... حەز بە ئاشنایەتی و ناسیاویان ئەکەن ... ئەی بۆچی لەماڵەکەی منا هەواڵی ئەو ماڵانەم لێئەپرسن ؟ .. نەء ! بڕوا ناکەم لەوان بکەن وپاشماوەی ئەوان بن !! ئەمان لەوان ناچن ! ئەی بۆچی لەمانە ئەپرسن و حەز بە میواندارياں ئەکەن ؟) .

ڕێبوارەکە ماوەیەک چاوەڕێ بوو خاڵە وسوو دەم بکاتەوە بۆیە پرسیارەکەی بۆ دووبارە کردەوە ..

ئەمیش بەدەمو لێوێکی لەگۆ چووەوە :

ـ بە قوربان ، ئەگەر بێ ئەدەبی نەبێ .. ئەو ماڵانەتان بۆ چیە ؟ .

ـ تەنیا ئیشێکی تایبەتیمان پێیانە ..

یەکێک لە ڕێبوارەکان وەک لە قوواڵایی دڵی خاڵە وسوو ئاگادار بێ :

ـ شتێکی ئەو تۆمان لەگەڵیانا نیە .... هەر تەنها حەز بە ناسینیان ئەکەین !! .

مام وسوو زۆر بە تووندی ئاغزە جگەرەکەی لە بەردەم خۆیا

چه‌قاند ، ئه‌مجاره‌یان به‌نا به دڵیه‌وه ده‌بی قوتوره‌که‌ی کرده‌وه و سه‌رو چاوه‌ی دانێ و خۆیشی چاوه‌یه‌کی بۆ ورگی زۆپاکه بریژ کردو که‌وته هه‌ڵمژینی ... سێ ناوه‌که و قسه‌کانی ڕێبواره‌که‌ڵگه‌ته‌که به دووکه‌ڵی چاوه‌که‌ی دا به‌ره‌و بنمیچی ژووره‌که هه‌ڵکشان (به‌هه‌ڵه دانه‌چووم ئه‌مانیش هه‌ر هه‌مان وه‌چه‌ی نه‌مامی ئه‌وانن.. یا له‌وانیش نه‌چن ... "" نه‌مامو خه‌ڵقی تازه‌ین ... غه‌مه‌کانتان له‌گه‌ڵدا به‌ش ئه‌که‌ین ... خۆمان به‌به‌شێنکی نه‌پچڕاوه‌ی ئێوه "" ئه‌مانه چه‌ندیان به‌چه‌ندن ؟ ! ئه‌ی ئه‌گه‌ر وایه بۆچی یه‌که کوخته‌که‌ی من نارازین وه‌هه‌واڵی ماڵی کوێخا و کوڕه‌کانی ئه‌پرسن؟ خۆ باوه‌ڕیش ناکه‌ن به‌هه‌ڵه داچووین .. هه‌ر وه‌ك ئه‌وانی تر به‌کسه‌ر که‌ئه‌هاتن ڕوویان ئه‌کرده ماڵی ئه‌وان و به خه‌ڵکه‌که رازی نه‌ده‌بوون ..) .

له‌مه زیاتر نه‌یه‌ویست له‌و گۆمه لێڵه‌دا مه‌له بکات :

ـ کوڕینه خه‌ڵکی ئه‌م ئاوایه‌ی ئێمه وه‌چه‌ی یه‌ك باوه‌ره بابه‌ته‌و هه‌موو بڕاو که‌س و کاری یه‌کین ، ئه‌وه‌ی خزمیش نه‌بێ هه‌ر وایه‌ فه‌رقی نیه ... ده‌مێکی گه‌یانده‌وه به جگه‌ره‌که‌ی و هه‌ر جاما نیه‌که‌ی نه‌خێتێ ڕاست کرده‌وه :

ـ هه‌ر وه‌ك عه‌رزم کردن ، هه‌موو که‌س و کاری یه‌کین ته‌نیا ئه‌و سێ ماڵه نه‌بێ که له ده‌فته‌ره‌که‌ی ئێوه‌دان .. یه‌که‌میان کوێخا خۆیه‌تی و دوانه‌که‌ی تریش کوڕه‌کانین ..

ئەوان نەبن ، وەك پێم ووتن خەڵکی ناو دێ هەموو براوکەس و کاری یەکن ... دوای یەك دوو نەرمە کۆکە :

ـ حەز ئەکەن لەحەوشەوە ماڵەکانیانتان پیشان بدەم ! ..

ڕێبوارە کەڵەگەتەکە :

ـ سوپاست ئەکەین ، بەناونیشانەکەتدا ، ماڵەکانیان شارەزا بوین پێویست بەپیشان دانی تۆ ناکات ..

ڕووی کردە براددەرەکانی :

ـ کوڕینە هەستن با بڕۆین ، فریایان کەوین ..

خاڵە وسوو بڕی دایەخۆی پێڵاوەکانیان بۆ دابنێ .. یەکێکیان دەستی گرت :

ـ خساڵە گیان ، کاری وا ناڕەوایە تۆ پێڵاومان بۆ دابنێی ..

خاڵە وسوو بەسەرسامێکەوە :

ـ قەیدی ناکات بەقوربانی ئێوە ئەبم .. کە بەڕێ کەوتن ڕێبوار یەکیان لەگیرفانیا بڕێ پارەی بۆ دەرهێنا ... ئەمیش بەسەیرێ کەوە تێی ڕوانی :

ـ دەك نامەردتان نەکەم ئاوها ... بۆچی باوکی کەستانم کوشتووە ئەم دوژمنایەتیەم لەگەڵا ئەکەن ؟...

بەدەم دەست دڕێژ کردنەوە :

ـ ببورە خاڵە گیان ، تۆ خۆشەویستی ئێمەی ... باوکی ئێمەی بەڵام ئێمە حەز ناکەین ئەرکمان بەسەر کەسەوە بێ و کەس

به‌هۆی ئێمه‌وه زه‌ره‌رمه‌ند بێ .. جگه له‌مه‌ش ، ئه‌وه‌ی هه‌ماته هه‌ر هی ئێوه‌یه به‌ده‌م ده‌ست‌به سینگه‌وه گرتنه‌وه :

- کوڕینه خۆشم ئه‌وین ، حه‌ز ناکه‌م وه‌ك ئێوه تێکتان را له‌گه‌ڵتا نا تێکی بده‌م ، برۆن به‌لای کارتانه‌وه ... به‌ڵام ئه‌بێ بۆ قاوه‌ڵتی نیوه‌ڕۆ له خزمه‌تانا بم و پێکه‌وه گۆشتی کاوڕه ره‌ش بخۆین .. هه‌ر له‌م سه‌ریشه‌وه قسه خۆشه ، رازی نابم جنێوتان پێ بده‌ن ها !!

یه‌کەمیان به‌زه‌رده‌خه‌نه‌یه‌که‌وه :

- به‌خوا خاڵه وسوو کارێکی وات له‌گه‌ڵمانا نه‌کرد که له‌ڕوومان بێت له‌و گۆشته بخۆین ... عافیێتی خۆتان بێت .. وابزانه تێرمان لێ خواردووه ..

کوڕینه .. سا به‌و خوایه‌ی که‌له‌ به‌زه‌نه‌دا نه‌بووه جارێکی تر له‌م ناوچه‌و وڵاته‌ی خۆمان چاوم به ئێوه بکه‌وێته‌وه !! ئه‌گه‌ر ئه‌مڕۆ له‌گۆشتی ئه‌م کاوڕه نه‌خۆن ، هه‌ر ئێستا له‌به‌ر ده‌متا نا به‌و چه‌قۆیه‌ی ملی کاوڕه‌که‌م لێسکرده‌وه ، ورگی خۆم داته‌ڕم ، له‌به‌رده‌م مااڵ و منداڵیشما ئێوه گوناهبارن .. ئیتر ئاره‌زوی خۆتانه ! ...

هه‌ر یه‌کەمیان چاوی له‌چاوی ئه‌وی تریانا گیر ئه‌کرده داوای دوا قسه‌یان بۆ خاڵه وسوو ئه‌کرد ... ڕێبواری یه‌که‌م ، ئه‌م به‌ڵێنه‌ی زۆر لاستەم بوو ، له‌ناستی قسه‌که‌ی خاڵه وسووشدا

بێدەسەلاتبووون بۆیە بەناچاری لێویکی هەڵقورتاند :

ـ نازانم چۆن ئەم بەڵێنەت بدەینێ ؟ ..

وەك بیەوێ لەدەستی قورتاربن :

ـ هەر چی چونیك بێ جارێ مانلتان ئاوابێ و خوا حافیز... ئەوانی تریش مانلئاواییان کردو دوای کەوتن ..

خانلە وسوو لەبەڵێنەکەیان دڵنیا نەبوو ، بۆیە گوریسی لێکدانەوە کەوتە جەڕەبابە کردنی مێشکو خەیانلی (ئێمە شوانی مەڕو باخەوانی باخچەو رەزتانین ... ئێمە ئەمانەوێ زەردەخەنە بگەڕێنینەوە سەر لێوی منانلەکانتان ... کانی و ئاوتان بپارێزین و گیانیان بکەینەوە بەبەردا ... ئێمە ! ئێمە ... خۆ قسەکانیشیان لەگەڵ ئەوانی پێشوودا جیاوازن ... ـ رەفتارەکانیشیان هەر جیاوازە ... نابێ پێلاومان بۆ دابنێی . حەز ناکەین ئەرك بین بەسەرکەسەوە) حەوشەوزوورلەژێر پێیدا زەلاەتیان بوو ، بەهەر دوو دەست درۆ و راستی قسەکانیانی تاوتوێ ئەکرد و لەیی ئەکۆڵینەوە (نامانەوێ بەسەرکەسدا ئەرك بین .. تۆ خۆشەویستی ئێمەی ... تۆ باوکمانی .. ئەی. باشە بۆچی بەڵێنی هاتنەوەتان نەدامێ ؟ ! ئەگەر پارەکەم وەرگرتایە ئەهاتنەوە ؟ ئەمە چۆن ئەبێ ؟ کەیجێی رەوایە ؟ ئەبێ مانلی کوێخا و کورەکانی چەورتر نەبن ؟ ئەشبێ وابێ ... دوور نیە ..." شوانی مەڕو باخەوانی باخچەو رەزتانین ..."ئەمەیان

چەندی بە چەند ؟ خۆ دەربارەی کوێخا و کورەکانی شتێکم درکاند ... ئەبێ شتێك تی نەگەیبن ؟ ..

تا ئەهات هەوری ئاسمانی مالی خاڵە وسوو بەخەمو بەژارە ئەستوور تر ئەبووەوە ، .. کرمی دوو دڵی زیاتر لەمێشکیا گەرای دائەنا ... دەرزی و درەوشەی گومان زیاتر ئەچەقین بە دڵیا ... بە مێشکیا ... لەدەروونیا بەهەموو جەستەیا .. نە بە جنێو و تووڕە بوون و هەڵشاخین بەهەمینی خێزانی و ڕێخانەی کچیدا ، نەبەمڕ لێدانی توند لە جگەرەیەك لەدوای یەکەکانیا .. نەبە تێهەڵروانینی بەمالی کوێخا و کورەکانیا ، بەمانە هیچیان نە کێچی کەوڵ و ئاگری دەروونیان دائەمرکاندەوە ، نەوەڵامی ئەو هەموو پرسیارەیان پێ ئەدرایەوە کەلە کەللەیا پەنگیان خواردبووە ، وەك دانیشتنی لەبیر چووبێتەوە یا عەردی نا و ماڵەکەی نەی ئەگرتە خۆی بۆ یە وەك مەکۆی دەستی جۆڵا ئەهاتوو ئەچوو .. پێیەکی لەژوورەوە ئەوی تریان لەدەرەوە بوو ئەتووت ماخولانێتی ... پاش کەمێك ڕمی لەشی لەناوەڕاستی حەوشەکەدا چەقی ، لەنا و چەرداخی چەرە دووکەڵا دەروازەی تێرا مانو پرسیاری خستەوە سەر گازی پشت (شوانی مەڕتانین ، باخەوانی باخچەو ڕەزتانین ... باوەڕی پتەومان بە ئێوەیە ... ئێمە بەشێکی نەبچڕاوین لە ئێوەو خەمەکانتان ئەدەین بە کۆڵمانا ..

قسەکانیان نوێ و نەبیستراون ، ڕەوشتیان جوان و شیرینە

... خۆیان بەگەورە دانانێن ... هیچ هەستێکمان بە ئەرك ولەش قرسیەکیان نەکرد .. بەڵام تێنەگەیشتم بۆچی بەتەمای هاتنەوەیان نەکردم ؟ .. خۆ ئەگەر نەیەنەوە و لەوێ بن ، دیارە هەر دۆستی کوێخان و قسەکانیان هیچیان بەسەر هیچەوە نیە ...) .

هەڵماتی هەر دوو چاوی لە قاوغەکانی مێشکیا دەپەرین و نووسان بەدەرگای حەوشەوە .. ڕێبوارەکان بەدەست بەستراوی نێچیرەکانیان کرد بە ژوور ... هەردە پەنجەی لە چاوەکانی نیشت ئەیویست تەمی ڕەشیان لەسەر بڕەوێنێتەوە ، لە گەرووی شێری گومانا گیری خوارد بوو نەی ئەزانی چۆن لێدەرچێ ؟ ..

(ئەمەی ئەیبینم راستە ؟) ئەیویست وەهە تاساوەکان لە گەرویا دەرپەڕێنێ ، بۆی نەئەهات ... زیاتر هەناسەی سوار بوو ... پەلووپۆی ساردوسڕ ئەبووەوە .. هەنگاوی بەرەو لای ـ ڕێبوارەکان ئەنا ، لەدوای نەئەهات ... ئەیویست لە باوەشیان بگرێ ... ماچیان بکات .. بیانخاتە ناو پەڕەکانی دڵیەوە ... ـ نەیتوانی و بەدەما کەوت ..

ڕێبوارەکان پەلاماریان دا و گەیاندیانە ژوورەوەو لەبەر زۆباکە رایان کشان ، زۆریان لەگەڵا هەوڵدا لەم چەند رستە نیوەو ناجڵەیان بەولاوە نەدرویەوە (ئۆخەیش ... پێش ئەوەی بمرم ... بەچاوی خۆم ... شوانی مەڕەکانمان ... باخەوانی ڕەزە ... کانمان ... دی .. توخوا ... ئەگەر .. گۆشتی کاوڕە

ره‌شیش عافیه‌ت ... نه‌که‌ن .. گه‌رده‌نیشم ... ئازاد ... که‌ن) -

هه‌والنامه‌ی کتێب

دووکەڵ

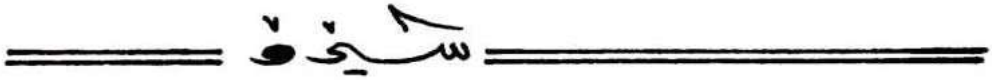

دەگێڕمەوەو دەڵێم :

ئەم گەردوونەی ئێمە مێژووی زۆرو زەبەندی هەبووە .. لەسەر هەر کەرتە شاخێك و دیواری ئەشکەوتێکدا چەرۆکی کارەسا تێك هەڵکەنراوە ..

دەگێڕمەوەو دەڵێم :

ئەم دونیایە هەزاران هەزار مێژووی هەبووەو کەس نەیزانیوە .. فەرموون گوێ لەم کونە مێژووە بگرن کە گەلێ تازەشە :

سەرەتای سەرەتا .. کردگارێك تەنیا .. هەر خۆی تەنیا خاوەنی هەموو دونیا بووە .. نە کەس لەسەرەوەو نە لە ژێرەوە هەبووە .. هەموو رۆژێ لەسەر عەرشی پیرۆزی خۆیەوە سەیری ئەستێرە مەزنەکانی کردووە .. دەریای پان و پۆڕ .. دارستانی

زه‌به‌للاح و بێ سه‌رو سنوور .. زنجیره چیای بڵندو سه‌ر به تەم‌و
روونا کی و تاریکی ....

سه‌ره‌تای سه‌ره‌تا .. هه‌موو شتێ هێمن و جوان و مه‌زن خۆی
نواندووه .. به‌ڵام هه‌موو شته‌کانیش له نێوان حه‌وت ئاسمان و
.. له‌سه‌ر هه‌موو ئەستێره‌کانا کپ و بێ ده‌نگ بوون .. بێ جووکه و
جوولە .. کردگار له‌و بێ ده‌نگیه پەست و وەرس بوو ..
ماتوونیگه‌ران له‌زه‌وی ئەستێره‌کان و ئاسمانی بێ کوتایی ورد
ده‌بووه .. خەم دایگرت و باویشکێکی دا .. پتر دڵی گوشرا ..
ده‌ردی ته‌نیایی پتر تاوی بۆ هێنا و دایه پرمه‌ی گریان .. تکه‌ی
فرمێسکه‌کانی وەك گەوهەر به‌سه‌ر ده‌ریا پان و پۆڕه‌کانا
دا ده‌باریین و ... ده‌بوون به ماسی ورد ورد .. ماسیه‌کان
گەوره‌تر بوون .. زاو زێیان کردو پتر بوون .. که برسیش
ده‌بوون ماسیه گەوره‌کان ماسیه ورده‌کانیان ده‌خوارد .. کردگار
بۆ ئەم زوڵمەش گریا .. هەر چەند ئەو پتر ده‌گریا .. پتر و پتر
ورده ماسی فرمێسکه‌کانی ده‌که‌وتنه ده‌ریا و ده‌بوون به خۆراکی
ماسیه گەوره‌کان .

پتر خەم دایگرت و له داخی ماسیه مه‌زنه‌کان نه‌هه‌نگی
زۆری خولقاند .. نه‌هه‌نگه‌کانیش ماسیه هەره گەوره‌کانیان
ده‌خوارد .. له‌و رۆژه‌وه تا ئێستا بنی ده‌ریا بووه‌ته جه‌نگێکی
هەمیشه‌یی نێوان نه‌هه‌نگ و ماسیه گەوره‌و ورده‌کان ..

دەگێڕمەوە و دەڵێم :

ئێستاش کردگار هەر بۆ ماسی فرمێسکەکانی جارانی خـــۆی دەگری و ژیر نەبووەتەوە ٠

دەگێڕمەوە و دەڵێم :

رەشەبا و گەردەلوولیش ئاخ و هەناسەی خەفەتـــی کردگارن ٠٠ ئەو ئاخ و هەناسەی بۆ مەرگی ماسیەکانی خۆی هەڵیـــــان دەکێشێ ! ٠

تەنیایی و خاموشی زۆری بۆ هێنا ٠٠ چەپڵەیەکی لێـــدا و هەزاران هەزار جۆرە مەل و فرندەی سەیرو جوانودزێو کەوتنـــە فڕین ٠٠ فڕینی سەربەستی ٠٠ بەڵام ئەوانیش بەدەردی ماسیەکـان رۆیشتن ٠٠ پترو پتر بۆ ئەوانیش گریا ٠٠

وای نەدەویست ٠٠ ئەی بۆ وای لێ دێ ٠٠؟ ئەم هەمـــــوو ناکۆکییەی نێو دەریاکان و ئاسمانی بەر فراوان غەمگیـــــن و بێزاری کرد ٠٠ خەفەتخان و نیگەرانی ئەو هەموو زوڵم و شـەڕو ئازاوەیە بوو ٠٠ لە داخانا هاتبە خەیاڵیا و چەپڵەیەکـی تری لێدا و ملیونەها زیندەوارو ئاژەڵی جۆرا و جۆری جوان و دزێـــو رزانە نێو دارستان و بیابانەکان ٠٠

ئەوانیش بەدەردی مەل و ماسیەکان رۆیشتن ٠٠ !

کردگار بۆ ئەوانیش تێر گریا ٠٠ ا

وای نەدەویست ٠٠ ئەی بۆ وای لێ هات ٠٠ ؟

نه‌مشیده‌ویست به‌ هاواریێك .. به‌ فیکه‌یه‌ك هه‌مووی‌ان له‌نـــاو به‌رێ .. ئه‌ی ئه‌وسا خۆی به‌ته‌نیا چی بکا .. ؟ سه‌یری چی بکـــاو له‌چی ورد بێته‌وه .. ؟ بۆ کێ بگری و به‌چی پێ بکه‌نێ ..؟ ده‌ردی ته‌نیایی ئه‌وانه‌ی پێ خولقاند .. ئێستا چۆن .. به‌چی بگه‌ڕێته‌وه نێو دونیای پڕ خه‌می ته‌نیایی .. ؟

ناکرێ .. زه‌حمه‌ته .. !

ته‌نیایی و خامۆشی زۆری بۆ هێنا .. به‌ خه‌یاڵیا هات :

" ده‌ریای پڕ ماسی .. ئاسمانی پڕ مه‌ل .. دارستانی چڕی پڕ ئاژه‌ڵ .. هیچیان دادم نادەن .. بۆ ئه‌وانه نوێنه‌رو چـــاو نێرێکم گه‌ره‌که .. ئه‌م بێ ده‌نگییه‌ش قورسه .. ته‌می ته‌نیایـــی منیش ده‌ڕه‌وێته‌وه .. له‌م گریانه‌ش زیر ده‌بمه‌وه .. که‌واته بـــا ده‌ست پێ بکه‌م .. با هه‌ندێ له‌م ئه‌ستێرانه‌ی ژێره‌وه ئـــاوه‌دان ببنه‌وه .. هه‌موو رۆژێ لێره‌وه .. له‌سه‌ر عه‌رشی پیرۆزی خـــۆمه‌وه سه‌یریان ده‌که‌م .. هه‌م هاوده‌نگییه‌و هه‌م سه‌یران .. که‌واته بـــا زوو که‌م .... "

ئاسمان هه‌ر ئه‌م ئاسمانه‌و .. زه‌ویش هه‌ر ئه‌م زه‌وی‌یه بووه .. رۆژێك و .. ساڵێك و .. سه‌ده‌یه‌ك و .. هه‌زاران هه‌زار ســـه‌ده هاتوون و تێپه‌ڕیون .. که‌چی کردگار هه‌ر به‌ته‌نیا تۆزی غه‌ریبـــی له‌خۆی ته‌کاندووه‌و به‌بای کردووه ..

ده‌گێڕمه‌وه و ده‌ڵێم :

بارانی هەموو ئاسمان : گریانی کردگار بووە ..
رەشەباش : ئاخ و هەناسەی
گرمەی گەوالّەش : نالّینەکەی
بوومەلەرزەی سەر ئەستێرەکانیش : کەف و کوڵی خـــــەم و حەسرەت و حەزی دڵە گەرمەکەی
بورکانیش : قوڵپی گەورەی سووتان و چزانی جەرگە برژاوەکەی
دەستی پێ کرد ..
وەستایانە هەموو هونەر و بەهرەو توانای خواهانەی خـــۆی خستە کار ..
دروستی کردن ..
تەمی تەنیایی و هەوری خەم رەوینەوە ..
هێدی هێدی لە گریانی بێ ئامانی ژیر دەبووە ..
جوان و رێك و بێ وێنە بوون .. بۆ ئەوەی تا ماون هـــــەر داگیرسا و بن .. تا لە شەوانی دوورو درێژ ئەستێرەکان بدرەوشێنەوە و روونا ك بن .. لە ئاگری دڵی گەرمی خۆی ..لـە نووری پاکی خۆی دروستی کردن .. چی لە ئاگر سیحراوی تر؟ ..ئای کـــــە مەزنی و ترسێکی خواهانەش دەبەخشێ .. چیتر هەیە کە لە ئاگـــــر پاکتر بێ ؟ .. ئاگری سووتانی دڵی کردگار .. !
یەك یەك روحی ئاگرو نووری خۆی بەبەردا کردن ..بوونەوەرە

کانیش یەکەیەکە هاتن و کڕنووشیان بۆ برد .. ویستی هەندێکیان " ڕۆح ئاوی " بن .. بەڵام نەخێر .. ترسا .. ترسا لەوەی ڕۆح ئاوی یەکان × ڕۆح ئاگرینەکانی لێ بکوژێننەوە .. ئەم دەسکردو بوونە گەلێ خواهانەو سیحراویەیی لێ بشێوێنن .. ترسا لەوەی بە دەردی مەل و ماسییەکان بچن .. پاشان بە شەقێکی مەزن و خواهانە هەموویانی هەڵدا سەر زەوی یەکێ لە ئەستێرەکان .. لەسەر عەرشی پیرۆزی خۆیەوە دانیشت و بانگی ڕاندیشت .. بە هەموویانی وت :

"" گوێ بگرن .. ئێوەن ئاگری دڵە گەرمەکەم .. سەربەست و فریاد بن .. خود موختاری خودی خۆتان بن .. بەڵام تەنها شتێ لێتانی قەدەغە بکەم : درەختی زۆری دارستانە مەزنەکانی سەر ئەستێرەکەمە .. توخنی مەکەون .. هەموو شتێکی دیکە هەی خۆتانەو بۆ خۆتانە .. مەشپرسن بۆ .. ؟ ئەوەیان نەێنییەکی خۆمەو ئێوە مەیزانن .. ! "" .

سەرەتای سەرەتا .. کردگار یەک ئەستێرەی چۆڵی ئاوەدان کردەوە .. ئەستێرەکەش لە ئەستێرەکانی دیکە ڕووناک و ڕۆشنتر ببووە .. ورشەو بڵیسەو گەرمی هەموو قوژبنێکی دونیای گرتەوە - بەزم و ڕەزمی تێ کەوت .. زاووزێ .. کردگاریش لەسەر عەرشی پیرۆزی خۆیەوە سەیری خوارەوەی دەکردو پێدەکەنی .. مەست سەراسیمەی ئەم بوون و بوونەوەرە تازەیە بوو .. لەخۆشیانا

دەگریا و فرمێسکی رانەدەگرت .. هەناسەیەکی حەوانەوەی هەڵکێشا.
دەگێڕمەوە و دەڵێم :
"" هەر ئەو هەناسە خۆشبەختییەی کردگار هەزاران هەزار ساڵ عومری بووە .. ! ""
خەیاڵ بردی یەوە .. سەیرێکی ئەستێرەکانی نیکەی کرد .. حەزی کرد ئەوانی نیکەش ئاوەدان بکاتەوە .. تا پتر بێ دەنگی بمرێ و .. تەمی تەنیاییش بڕەوێتەوە .. ئاسمانیش رووناکتر .. تا هەموو قوژبنێکی ساردیش گەرم دابێ و ..
کە چی فریا نەکەوت ..
زوو کۆتی کەوت .. !
چۆن .. ؟
دەگێڕمەوە و دەڵێم :
زۆری پێ نەچوو .. رۆژێکیان یەکێك لە رۆح ئاگرەکان .. هەر لە پەناوە .. کەس نەیزانی و بە دزییەوە درەختێکی زەبەللاحی بەخۆوە سووتاند .. رۆحی ئاگرینی گەورەتر وترسناکتر بڵێسەی سەند .. هەر زوو بوو بەهەرا .. نهێنییەکە تەقییەوە .. ئەوانی نیکەش پێیان زانی .. هەر یەکەی لەئاستی خۆیەوە :
چی دارو درەخت و دەوەنی بکەوتبایە بەردەم .. چالاکانە بەخۆیەوە دەیسووتاند .. بوو بە هەڵلاو زەنا و فەرتەنەو رکەبەری .. قرچە قرچی سوونانی درەختە مەزنەکانی نێو دارستانە بێ

سنووورەکان کردگاری وڕو کاس کرد .. هەندێکیان تا دەهات رۆحیان گەورەتر .. گەورەتر دەبوو .. بااڵو باڵاتر .. ترسناك وترسناکتر .. هەندێ زوو فریا کەوتن و هەندێکیش زۆر درەنگ .. هەندێکی دیکە هەر فریا نەکەوتن .. هەندێ لەو رۆح ئاگرینانە بوون بە گەورەترین مەنجەنیق .. ببوون بە دۆزەخ ..

دەگێڕمەوە و دەڵێم :

"" ئەم دۆزەخەی کە ئێمرۆش باسی دەکری : هەر ئەودۆزەخەی جاری جارانە .. "" .

هەر یەکەی باڵاتر و تیژ ترو بەگوڕترو شێتانەتر بڵێسەی ئاگرەکەی بەبەرزایی ئاسمانا هەڵدەچوو .. لێرەو لەوێ .. لە هەموو شوێنێ : ئەوانەی کە زوو فریا نەکەوتن درەختە باڵا بەرزەکان بە خۆیانەوە بسووتێنن .. ئەوانە ناچار بوون وچوونە ژێر باڵ و سایەی لە خۆیان مەزن و بڕ گرتر .. هەندێکیان زۆڵ و چالاکانە گەیشتنە گەلێ دارستانی زەبەلاح و بێ سەرو سنوور .. ئەوانەش رۆحیان ئاگری بێ ئامانی پتری هەڵگرت و هەتا دەهاتن مەزنتر دەبوون ... !

× کێ بیکوژێنێتەوە ؟ !

ـ خۆ رۆح ئاوێك لەو نێوانەدا نەبوو .. !

هەموو شوێنێ بوو بەئاگرو چڕە دووکەڵ و رمانی پڕلەنەمان .. کردگاریش بەخەم و خەفەتەوە سەیری خوارەوەی دەکرد .. وبستی

زوو فریای ئەستێرە خۆشەویستەکەی خۆی بکەوێ .. ویستی بارانێکی رەحمەت بەسەر ئەو ئاگرە بێ ئامانەدا ببارێنێ .. هەموو مەلو فڕندەی ئاسمان سووتان .. دەبوون بە خەڵووزو بەر دەبوونەوە .. یەکەمجار پەڕو باڵیان سووتا .. پاشان گۆشت و ئێسقان .. دەریاو ئۆقیانووسەکان لە تینی ئاگرە مەزنەکە کوڵان .. ماسیو نەهەنگی نێو دەریاکانیش کوڵان .. هێدی هێدی هەمو دەریا و ئۆقیانووسەکان بوون بە هەڵم .. نەهەنگ و ماسی یەکانیش سووتان و بوون بە خەڵووز .. هەر زوو زیندەوەرو ئاژەڵی بیابان و نێو دارستانەکان توانەوە .. بۆن کڕوزی گۆشت و ئێسقان کردگاری وڕو کاس کرد .. شاخ و چیا مەزنەکانیش هێدی هێدی توانەوە .. ویستی زوو فریای ئەستێرە خۆشەویستەکەی بکەوێ ..

نەیتوانی .. !

زوو کوستی کەوت .. !

لەچاو تروکانێکدا دووکەڵ هەموو ئەستێرەکانی گوتە باوەش .. تا ژێر عەرشی کردگاریش هەر دووکەڵ و تەم تومان بوو .. هەر حەوت ئاسمان و ئەستێرەکانی دیکەش پڕ بوون لەدووکەڵ .. دووکەڵ .. دووکەڵ .. ئەستێرە خۆشەویستەکەی وەک پشکۆیەکی چکۆلانە دەسووتا و دەبوو بە خۆڵەمێشێ .. خۆڵەمێش دونیای پڕ کرد .. کردگار ئەستێرەکانی دیکەی لێ ون بوو .. چەند جارێك پژمی ..

دووکەڵ هەناسەی بێ سوار کرد .. تا دەهات ئاگرە گەورەکان ئاگرە وردەکانیان هەڵدەلووشی .. ئەستێرە ئاوەدان کراوەکەش ببوو بەیەک پارچە گڕو ئاگر .. کردگاریش چاوەکانی خستەوی هەلدەگلۆفی .. وای لێ هات دووکەڵ هەموو شتێکی پێچابەوە .. هەموو شتێکی خنکاند .. هەموو شتێکی ون کرد .. پتر عەرش و ئاسمانەکانی داگیر کرد .. یەک لە دوای یەک ئەستێرەکانی شاردەوە ..

دووکەڵ ..

دووکەڵ ..

دووکەڵ ..

پاشان .. هێدی هێدی عەرشەکەی لەنا و دووکەلدا خنکا .. هێدی هێدی دووکەڵ چاوی کردگاری کوێر کرد .. ئەویش کوێرو نابینا .. سۆمایی و ئاوی چاوانی رژان ئەوەندەی بۆ چاوی خۆی و سووتانی ئەستێرە خۆشەویستەکەی بگری .. ئێستاش .. تا ئێستاش ئەو ئەستێرەیە هەروا دەسووتێ و دووکەڵ دەکا .. کردگاریش بێ بینایی دانیشتووەو هەروا دەگری .. دەگری .. دەگری ....

کوڕی چیا

بەستەلەک

نامە بچکۆلانەکە بە شریتێکی ئاوی پێچرابووە ، وای لێ کرابوو لەتەنگانەدا قووت دەدرا .. چەند جار نامەکەی لەنا و لەپیدا ئەمسەرو ئەو سەرو .. ئەمبەرو ئەوبەری پێکرد.. بە هێوری شریتەکەی هەڵدەپچڕاند .. دەقی پێچراوی یەکەی بەسەر یەکدا ئاودیو دەکرد ، نامەکە لە بچووکیەوە بۆ پان و پانتر دەکرایەوە ، دەقی پێچرانەکەی لەسەر رووپەڕی کاغەزەکەدا دیار بوو ، دەستی بە خوێندنەوە کرد :

ڕۆڵەی شیرینم کوڕەکەم ... کوڕی چیا

چاوە جوانەکانت ماچ دەکەم و تێر تێر لەباوەشت دەگرم.. تا مەزڕۆی دووریت پێ دەشکێنم .. هیوام خۆشیتە ، کوڕەکەم بە چیاکانی ئەوێم سپاردی ، قسە زۆر لەهەناوم دایە نازانم چۆنیان

بخه‌مه سه‌رکاغه‌ز ، که‌چی له‌گه‌ڵ زۆری قسه‌ش زۆر به گران نێنه‌ده‌ڕێ و گه‌لێ جار له‌نووسیندا رادەوه‌ستم و مه‌عته‌ل ده‌بم ، نازانم بۆ ! تۆ بڵێی هۆیه‌که‌ی ئه‌وه‌بێ یه‌که‌مجاره لێمان دوور که‌وتی‌یه‌وه‌و پێی رانه‌هاتووینه ؟ یا شتی تره ؟ هه‌ر چۆنێك بێ وورده وورده ده‌چمه دوێ .. زۆرجاریش لێم تێك ده‌چێ ، ئه‌ووشه‌یه‌ی که‌ده‌مه‌وێ ده‌ریببڕم خۆی نادا ته ده‌ست و ده‌ستم پێ هه‌ڵده‌گرێ .. ناچار وه‌کو په‌ڵه‌وه‌رێکی کێوی بێ و له‌ده‌ستم به‌ره‌ڵڵا بوو بێ به دوایدا ویڵ ده‌بم .. له ئاخری دا به‌ده‌ستی نێنمه‌وه .

کوڕی خۆم : دوای ده‌رچوونت زۆر پەریشان بوین هه‌و و رۆژ ئیسراحه‌تمان نه‌بوو تا سۆراغی گه‌یشتنت پێمان گه‌یشته‌وه و هه‌ناسه‌ی ئاسوده‌ییمان دا .

پ..م چکۆلانه‌که‌م : من وه‌کو باوکێك و ها وه‌ڵێك ئامۆژگاری یه‌کت ده‌که‌م له گوێی بگره .. له‌بیرته زۆر جار ده‌تووت خۆم به‌کوڕی ئه‌م چیایانه ده‌زانم وائێستا به‌ڕاستی بوویته کوڕی چیا .. ئینجا داوات لێ ده‌که‌م ئه‌و ڕێبازو مه‌به‌سته‌ی گرتۆته‌وبۆی ده‌رچووی فه‌راموشی نه‌که‌ی و لێی لانه‌ده‌ی ، شتی‌لاوه‌کی فریوت نه‌دات ، کورد به‌رست‌به‌و که‌س به‌رست مه‌به ، له‌گه‌ڵ قازانجی میلله‌ته‌که‌ت دابه ، له‌بیرته ده‌تووت ئێمه ته‌وا و که‌ری ئێوه‌ین .. ئیمه هه‌ندێکمان کرد به‌ڵام ... ئینجا ده‌بێ ئێوه ته‌وا وی کەن ، کورد به کورد به کورد .

دایکت چاوت ماچ دەکات دەڵێ ئاگادارێ خۆی بێ ، خەریکە وردە وردە رادێ .. گەلێ ژەمیش بێ فرمێسک رەت ناکات ، زۆر جارێش لەبەر خۆیەوە دەڵێ "" قوربانی شان و کلاشینکۆف و رەختی کوڕانی چیا بم "" .

دەزانی دووا ی تۆ درندەکانی شار هەراسانیان کردین شەوان سەعات دووازدە دەها تنە سەرمان ، دەمانچەیان بەڕووتی بەستەوە بوو بۆنی دەمیان دەهات دەیانووت "" وین ابنک اذا متجیب نقتلکم "" زوور نەدەما سەری پێدا نەکەن ژێر سیسەمەکانیش کە پشیلەی بەبن وەناچێ سەیریان دەکرد ، ئینجا جوێن و هەر هشەو .. شتی تریش ... نزیکەی دوو هەفتە شەو بێڕیان نەدەکرد تەنیا سەعات (۱۲) ی شەویش دەها تن بەرۆژ هیچ دیار نەبوون و وایان دەزانی تاریکی شەو کردەوە نارەسەنەکانیان دادەپۆشێ .. هەر چۆنێک بوو ئەویشمان رەت دا .

کوڕم مەراقی ئێمەت نەبێ .. هاوەڵەکانت سەریان لێ نەبڕیوین .. زۆر باشین،لەکۆتایی‌دا (ئاشتی) لەیاد نەکەی .

خوا حافیز باوکت

بەیەک دوو قەد نووشتاندی یەوەو خستیە گیرفانی .

(۲)

چەند ماکینکی شین و مۆر لەسەر دەم و چاوی دا دەبینران ، لەبەردەم تۆپڕەوەکەدا نێرانە وەستا بوو و چاوی چەقاندبووە

چاوی ، هەر پرسیارێکی لێ دەکردبۆمبایەك بوو بەدەم و چاوی تۆیژەرەوەکەدا دەتەقیەوە ، لەدڵەوە ئافەریمی دەکرد .

تویژەرەوەی یاسا نەناس ویستی خۆی لە وەڵامەکانی قورتار بکات و حوکمەکەی بەپەلە خوێندەوە :

- بەپێی یاسای ژمارە .... ساڵی .... بڕیارمان دا بەختکاتدنی "" رابەر دلێر مەحمود "" .

نەیهێشت قسەکەی تەواو بکات چاوی چەقاندە چاوی و ووتی :

- ئێوە پیاو کوژن کەی یاساتان بووەو سەرتان لێ دەرکردووە ، - ئێوە خوێن ڕێژن و یاسای بەرەڵایەتان هەیە ، زۆر چاك بزانن کورد لەپەت و سێدارەی ئێوە نەترساوە منیش لەمردن ناترسم ئەم مەدالیای شەرەف و سەرکەوتنە لەگەردنم دەکرێ .

سەر رووتەکە ئیشارەتێکی دا .. دووریان خستەوە ، نەیاز هێشت پتر بە سەرو سیمایاندا بێتە خوارێ .

(٣)

دەستڕە کلینیکەکەی پان کردەوە نووکە قەلەمە رەصاصەیەکو وکەکەی خستە سەرو نووسی :

دایە .. بابە ، خوشك و براکانم

من مەدالیای نەمریم بۆ خۆ وەرگرت .. تکاتان لێ دەکەم دلگیر مەبن چونکە چیا کوڕی تری زۆرە بە کوڕو برای خۆتانیان بزانن ، هیچ باکی مردنم نیە ، بەس حەیفم ئەوەیە کە خۆم بە

قەرزداری میللەتەکەم دەزانم نەشمتوانی پتر خزمەتی بکەم ..
مردن دەبێ ببێ بەڵام ئەگەر ئێستا پێم ناخۆش بێ لەبەر ئەوەمە
هێشتا لەسەرەتای نەخشەکەم بووم .

بابە : چۆنت لێ داوا کرد بووم ئاوا بووم و ئاواشبەرەو
کاروانی شەهیدانەوە دەڕۆم .. خەمم بۆ مەخۆ یادی کوڕی چیات
بکەوە .

دایە : قەرزداری شیرتم ، قەرزداری دایکی گەورەمم
(نیشتمانەکەم .. کوردستانەکەم) کە نەمتوانی قەرزەکەتان
بدەمەوە .

دایە .. بابە

پرسەم بۆ مەگرن .. لەلای من پرسەی ئێمە ماناز بەزینە
بەرامبەر فاهستەکان .. ئینجا بەزینم ناوێ .. نیشانەی
پرسەگرتنتان نەوێ ، چونکە ئەو ڕێگایەی گرتبووم زۆر چاك
دەمزانی مردنی تێدایە ئەگەر لێی بترسابوومایە نەم دەگرت .

دایە

کوڕیکی کەت ماوە کە دەستی چەکی گرت بێنێرە با جێی
کوڕی چیا بگرێتەوە ، دەزانم کەمی ماوە بۆ دوا جار چاوم
پێتان دەکەوێ .

خوا حافیز

کوڕی چیا

دەستمکەی قەد کرد •• تەقەتی کرد •• هێندەی نەبرد بۆ لیدەنی دوا جار بردیان •

هەوالنامەی کتێب

کورەی دڵی باوک

گوند ەکە بە سنگی شاخەکەومیە زۆربەی حەوشەی خانوەکانیان بەرە لە تاشە بەردی گەورەی چیاکە کاتی خوی خەڵکەکە لەوە زیاتر بۆیان نەشکێنراوە ڕێبوار بەسەر ڕێگا پێچاو پێچەکەی ناو ماڵانا سەرەو ژوورملی ڕێ ئەگری تۆش لە دەمەدەمی ئەو نیوە ڕۆیەدا خوت و کلاشینکوفەکەی لای شانت سەرنجت لەو ووشک کەلەکانە ئەدا کەلەم لا و لەو لای ڕێگاکەوە کرا بوو و هەنگاوەکانت هێواش و لەسەر خۆ بوون دەگەیشتیتە ئاستی هەر خانوێك کە خەڵکت تێدا بەدی دەکرد سڵاوێکت لێ دەکردن و ئەوانیشربە گەرمەوە خوڵقیان دەکردی بەڵام بزیارت دا بوو لا نەدەی لە ناوە ڕاستی ڕێگاتوو لەمار یەکەدا تووشی فەتاحی مامەیارە بووی زۆری بۆ هێنای کە تاوێنك لایان دانیشی لەبەر دڵی ئەو ئیستێکت بۆ کرد و هەر بەپێوە کاسە یەدۆی سارد تنا بە دەمتەوە تا تێرت لێ خوارد مەوە بە دەستە سڕی بەر

پشتینەکەت دەمو لینوت سڕی و دوعا خوازیت لە فەتاح کرد و رووەو هەوراز‌ەکە هەڵگاوت نا ٠

لەپشت‌مالانەوە لەناو قەدی چیاکەدا کانیاوێکی سارد و خۆش هەبوو لەوێ لاتدا هەردوو دەستت کرد بە کزجەڵەو ناتە بەر پلوسکەکە چەند شڵپێکت بە دەمو چاوتادا و لەدوایبشدا مستێکت لە ئاوە سارد مکەیە خواردەوە خەڵکی ئاوایبش بەردەوا ئەهاتن لە جزگەڵەی خوارکانیەکەوە وولاخەکانیان ئاو ئەدا ئەمجا کوندەو جەوهەد مو مەتارەکانیان لەبەر پلوسکەکە پڕ ئەکرد و بەردەو لای ڕەزو نەمامەکانیان سەرئەکەوتن ٠

کەمێك لە کانیەکە دوور کەوتیتەوە لەلای ڕاستیەوە کزەڵە درەختێکی سەوزو جوان شنەی شەماڵ ئەیلەراندنەوە چوێتە ژێر سێبەرە بیبەکەی دامێنیان کلاشەکانت داکەندو کردتن بەسەرین قایشی چەکەکەت کردە ملتو لەگەڵتا ڕاکشا دەستسڕەکەت دەرهێناو دات بە دەموچاوتا "" ووتیان دوای نوێژی نیوەڕۆ لێرە چاوەڕوانمان بە ٠٠٠٠ هێشتا کات بەد مەبەوە ماوە ئەگەر بتوانم سەرخەوی دەم "" ڕێبوارەکان وایان زانی نووستووی کاکەڕەش بە حەمە سووری ووت ؛

"" ئەوەتا مۆستا بزوا لێرە بە تەنیا لێی ڕاکشاوە ""

ئاوەڵەکەی لەولاما ووتی ؛

ـ دەبێ چاوەڕوانی برادەرەکانی بکات و نیازی ئەو دێیان بێن

ـ لەڕاستیدا نامەخوا زۆر بەکارە سەرەڕای ئەوکونە گەورەش کراوەتەوە جگەری زۆر خۆڕاگرە ٠

ـجا هەر ئەوە بەخوا ئەڵێن شان بەشانێ گەنجەکان ئەجەنگن و کەم فرمێ هەیە بەشداری نەکردبن ٠

گفتوگۆکەیان خەوی لێ تەرە کردی دەستێکت بە بەر باخەڵت بـــــرد
لەناو جزدانەکەتا وێنەکەی (ئاکۆ) ت دەرهێنا دەسرەکەت لەســـــەر

چاوت لادا و کەوتیتە سەرنج دانی وێنەکە "جەرگەکەم ئاکۆگیان ۰۰ چەند
حەزت ئەکرد هاوینان بچێ بۆلادێ لەگەڵ خزمان بچی بۆسارەز و
باخەکانیان و لەوسەرێشەوە تریێ سەرقوڵەو پەشمیریمان لەگەڵ خۆتا بـــۆ
بهێنێ "بەڵام بەچیا بڵند ەکەی ئەوبەر چاوە گەشەکانت نەدەتروکانـــد
سەیری پەزەکانت ئەکرد کە وەک تابلۆی قەدیوار بەدڵیچیاکـــــــەوە
نووسابوون ڕێزە میوەکان لەبەر چاوت بوون بەسوارو بەتاو بـــــۆ لای
تۆ ئەهاتن ئاکۆ سوارچاکی دیار بوو لەپێش هەمووانەوە ئاکۆی نازدار،
ئاکۆی تاقانەی بەچ کوێرەوەرێنەك پێنت گەیاند تاگەیشتە زانکۆ هەمـــوو
جاری ئەتووت "خوا بەدڵێ خۆمانێ لەگەڵ کردی شوکر ئـاکـــــــۆ
لێمان دوور نەکەوتەوە" ۰

بەڵام ئەو ئاواتەی لەناو قەدا پچڕا لەسالێ سێ یەما زانکۆ بە هەمـوو
نازو بازێکەوە هەڵاج کراو بەچاو نووقاندنێ ڕووت کرایەوە ۰۰ ئاکـــــۆ ش
دوور کەوتەوە لێتان پێنج ڕۆژ تووڕ دایکێ کاتتان بە پەنجە ئـەژمـارد و
چاوەڕێی پێنج شەممەتان ئەکرد ۰۰ هەر لەبەیانیەوە دایکی دەســتـی
بەشت ئامادە کردن دەکرد کام چێشت ئاکۆ دڵی پێوەی بوو تاسووق بوو
لای بۆی لێ دەنا و ئەیووت :

"ئێمڕۆ ئاکۆگیان دێتەوە دایکی بەری ئەوەندەی خواردنی لۆقمێتـــــە
خوارد لەبەر چاوی کەوتووە"۰

زۆر جارێش شەوان کەدووقۆڵێ ئەبوون پەی ئەووتی :

"باوکێ ئاکۆ خوا مرادم بدات ئەم هاوینە شەکراوی (حەیرانی)ێ بـــۆ

بخۆینەوە دڵیان پێکەومیەو کچی چاکە خوا لێکیان نەکات "تۆش بە زەرد مخەیەکەوە پێت ووت :

"جا من ژیانم بۆچیە بۆ بەختیاری ئاکۆ نەبن پەیمان بن ئەم هاوینە بۆی دیاری ئەکەم "

شەوانی هەینی ماڵە خنجیلانەکەتان ئەبوو بەبەهەشت ئاکۆو هاوڕێکانی ئاوەدانییان ئەخستە ماڵ و گەڕەکەوە .

تا ئەو پێنج شەممەیەی کەلەوانە نیە هەرگیز لەبیر بچێتەوە ....

سەرنجێکی تری پڕ لەناسۆرت لەوێنەکەدا فرمێسکی لە چاوەکانتا قەتیس مابوو لەناخی دڵتا وەک سەماوەر ئەکوڵای ...

دوای نان خواردنی نیوەڕۆی ئەو ڕۆژە ڕەشە بەدایکی ئاواتت ووت :

" ئافرەت پاش نیوەڕۆ چەند دەرسێکم هەیە کەلن بوومەوە ڕاست دێمەوە بۆ ماڵەوەبەهیچ لایەکا ناچم پاکۆش کە هاتەوە چاوەڕوانم بکات شەوێ ئەچین بۆماڵی خاڵی "

دوای تەواوبوونی دەرسەکانت دوو زەرف میوەت کڕی لای مزگەوتەکەی گەڕەکی خۆتان لە پاسەکە دابەزیت کەنزیک ماڵ بوو بوویتەوە گەڕەک و شەقامو هەموو شتێک لەبەر چاوت ئاسایی نەبوو "گەڕەک بۆ خۆڕشاوە؟ ئەم قەڵەبالغیە چیە ؟

دەنگی گریانو شینو شەپۆر دێت خوایە خێر بێ "دڵت کەوتە پەلەپەل کەگەیشتیتە بەردەرگا لەیەکەم هەنگاوتا هەناسەت سوار بوو لەپەلو پۆکەوتیت! زەرفەکان لەدەستت کەوتنە خوارێ کە ڕووتگێڕا "چۆن ئەبێ شتێ وا ڕووبدات ؟ ئایا چۆنەکەبوو وابەئاسانی بە

دار لاستیك بكوژری؟ "

دایكی ئاكۆت دی سەرتاپای لەقور گرتبوو بەپیرتەوە هاتوو بەهەر دوو چەپۆك كینشای بەسەری خۆیا و ووتی :

" مالت ویران بن ئاكۆیان كوشت "

تۆش هەرئەوەندەت ووت :

" خوای گەورە چۆن زوڵمی وا قبووڵ ئەكەی ؟ "

بۆ بكوژری وەلەسەر چی جەرگی من بسووتێنن ؟

× × ×

هەناسەیەكی ساردت هەڵكێشا ئەوكاتە نا هەموارەت هاتەوە بیر كە یەكن لەدراوسێكانت هاتە لاتەوە و پێن عەووت :

" مامۆستا خۆت پابگرە كۆستەكەت گەورەیە بەڵام دەبێ تۆ لە و گەورەتر بی ئارامت بن ... هەستە بابچین بۆ نەخۆشخانە "

دەستێ دایە ژێربالت تاكسیەكی بانگ كرد و پێكەوە چوونە ناوی لە رێگا زیاتر مەسەلەكەی بۆ روون كردیتەوە ووتی :

" ئاكۆی جوانە مەرگ كەمێشتە مالەوە خۆی گۆڕی بوو بە رانك و چۆغەكەی لەبەر ئەكاتو ئێمەوێ بچن بۆلای هاورێكانێ .. پاشیە ك چارەكە سەعات دەنگی تەقە هات كەبەد مێوە چووین خەڵكەكە ووتیان : عەزەی خەجن كوشتی "

تۆش بەقوڵپێ گریانەوە لەهاورێكەت پرسی :

ــ ئاخر پێم بڵێ بۆ كوشتی و؟ لەسەر چی ؟

ــ خۆت ئەزانی عەزە پێاوی پڕێمە وەك سەگی هار بەرەڵای گیانی ئەم خەڵكەیان كردووە ئەوەندەی پیاو خراپێ كردووە لەسێبەری خۆی

ئه‌ترسن ۰

ــ جا ئاکۆی من که‌ی لهم شارهیه تا بیناسن ؟

ــ هه‌رلهسه‌ری کۆلا نه‌کهوه که‌ئاکۆ به‌دی ئه‌کات له‌لای خۆیهوه وای لێك ئه‌داتهوه که پێشمه‌رگهیهو بۆ کوشتنی ئهو هاتووه ئیتر بن سن و دوو ڕیزی دمانچه‌ی لن ئه‌کاو ئاکۆ خۆڵتانی خوێن ئه‌بن ۰

که گهیشتنه خسته‌خانه به‌رگبه‌ڵه‌ك و به‌رگ زه‌رده‌کان دهوریان دای ۰

ــ تۆ باوکی ئهم تاوانباره ئاژاوه چیه‌ی ؟

ــ من باوکی ئاکۆم ۰۰۰ ئاکۆ قوتابی زانکۆیه ئاژاوه‌چیش نیه ۰

ــ نه‌خێر کوڕه‌که‌ت پێنا‌گوترێ ۰۰ ئه‌گهر تۆ راست ئه‌که‌ی ئه‌ی بۆچی پێناسه‌ی زانکۆی پێ نیه ؟

تۆزۆرت ووتو ئه‌وان که‌میان بێست دوای هه‌وڵ و ته‌قه‌لا یه‌کێ زۆر لاشه‌ی کوڕه نازداره‌که یان دایته‌وه له‌کاتێکدا چه‌ند پسوڵه‌یه‌کیان پێ مۆر ئه‌کرد ی هێشتا ئه‌وان قسانه‌که‌ی خۆیان لێ ئه‌دا و ئه‌یانووت ۰۰ ئاژاوه‌چیه‌کی چه‌په‌ڵمان کوشت ۰۰

که‌سواری پیکابه‌که بوویت و له‌ژوور سه‌ری ئاکۆوه دانیشتی یه‌کێ له هاوڕێکانی هاته تێنیشتیه‌وه جریانی به‌گوێتا ۰

۰۰ ماموستا من ئاگادارنووم که کوشتیان پێناسه‌که‌ی زانکۆیان بۆشوێنه‌ووڵی له‌باخه‌ڵی دهێناو دڕاندیان ۰۰۰ تا بڵێن گومان لێکراوێکمان کوشتووه ۰۰

× × ×

پاش چەند ڕۆژێك هەندێ شتی ناومالت فرۆشت ئەم چەکـــەی ئێستات پێ کڕی ماڵ ئاوابێت لەقوتابیەکانت کرد لەپێناوی ئـــەوەی ئەوانیش بەدەردی ئاکۆ نەچن خۆت و دایکی ئاکۆو هاوڕێتازەکـــەت کە ئێستا لەشانتایە ملی ڕێگاتان گرتو ڕووتان کردە شاخ ... چوێتـــە ڕیزی ئەوانەی دژ ڕوشمیان وایە لەژیانا "کەم بژێو کەڵ بژی"

× × ×

وێنەکەت خستەوە بەر باخەڵت پاڵت بە شوورە بیەکەوەدا وورد وورد ئەو ڕێبوارانەت دەناسیەوە کەتیشکی ڕۆژەکە لەقەد و فیشەکەکانیانی ئەدا و بریقەیان ئەهات گەیشتنەلات بەخێزهاتنەوەت کردن لەروخساریانـــا تێگەیشتی کەشوکەر هەموو بەسەلامەتی گەڕاونەتەوە ڕووتکردەوە ئازاد و پێتووت:

"پیرۆزبایێتان لێ ئەکەم بەڵام ئەوەتان لەبیر نەچێ لەهێزش بردنـــە سەرکۆنی مارو دوێشکەکانێ ئەم شەودا منی تیام ... نابـــێ لەفەرمانە شکۆدارەبێ بەشێبم ... ئەمەوێ چەند کۆنبکیان بەســـەر ا برووخێنم"

ئازاد بەزەرد خەندەیەکەوە ووتی:

"ماموستا سەرمان لەڕێتایە ... ئەمشەو بەدڵی تۆ دەبێـــت"

هاوینی ۱۹۸۲

به‌رات

فه‌خرالدین محیالدین

هه‌ولێرەی کتێب

له‌لای داریکی چرگه‌او سێبه‌ردار لای دا و پاڵی پیوه‌دا ، ئار-
ه‌قی رمش و شینی ده‌ردا بوو ، زۆر که‌شه‌نگ هه‌ناسه برکێی
روژه ڕێیه‌ك بڕی ده‌کرد :

"" ئای ! کاتی مرۆ به‌ره‌و رووی یه‌کی له ئاواته مه‌زن و له
میژینه‌کانی خۆی هه‌نگاو ده‌نێ ، ڕێگا چه‌نێ کورت بێ ، هێشتا
هه‌ر دوایی نایه‌و چه‌نێ هه‌نگاویش به‌په‌له تر بنێت هێشتا هه‌ر
به‌ڕێگا که‌وه نابینرێت و وه‌کو توزوگه‌ردی ڕێگا بڵاو ده‌بنه‌وه"" .

ته‌کانێکی دا نه‌یتوانی راستبێته‌وه ، سه‌ری بۆ شۆڕ
کرده‌وه‌و ده‌ستیکی نا به زه‌وی یه‌که‌دا و به‌قورسی یه‌ك خوی به
ئاسمانا هه‌ڵواسی و ته‌نکانی دا و ملی ڕێگا که‌ی گرته‌وه ، دار و
به‌ردو که‌نده‌ڵان و زورگی له‌پاش شه‌قاوه‌کانیا به‌جێ ده‌هێشت و

ئاخی بۆیان هەلنەدەکێشا ، خۆشحال بوو بەوەی رۆیشتنی نووشوستی نەهێنا و گەیشتە مەرامەکەی دڵی ، بۆیە رووی وەرنەدەگێڕا ..

زۆر دەمێکە ئابەم رێگایەدا گوزەری نەکردووە ، لەوەتەی جێی هێشتووە ئاشنای نەبۆتەوە ، ئێستاش لەبەر ئەوەی پەلەی گەیشتنێیتی نایپڕژێتە سەر ئەوەی بە ووردی بڕوانێتە هەموو شتێکی ئەو رێگایەی سەردەمێکە جێی هێشتووە .

پەلەی گەیشتنی بوو ، جار بە جار بە جارێ ساتەی دەدا و بەهەزار حاڵ و جۆر خۆی دەگرتەوەو بەردەوام هەڵپەی بوو ؛

"" ئەنجاغ دەمەو ئیوارێ دەگەمە جێ ئارام و بۆ هەتا هەتایە بەختەوەر دەبم .

خۆر ئاوا خۆم دەکەم بە ژوورا و .... "" بێ دەنگ هەناسەیەکی قوولی هەڵکێشا .

سەرکەوتە بەربەندەنێك و سەری هەڵبڕی ، لەدوور .. زۆر - دوورچاوی بە چیاکەوە هەڵگەڕاند ، بەفری کوێستان هێشتا رەشایی دانە پۆشی بوو ، قەدەرێك راوەستاو تەزووێکی سارد بەلەشی داهات و لەگەڵ زەبری مووچڕکەیەکدا کەوتە لنگە فرتێی سەرەمەرگ لەدەریای شین و بەرین و بێرەوەری یەکانی لەمەڕ سالانێکی لەمەوبەری .

کەگەڕایەوە .. دایکی لەسەر سیلەی کۆلانەکە چاوەڕێی دەکرد ، هەستی بەشتێکی ناشاسایی کردو بێ دەنگ بەرەو دایکی کشا

ـ کوڕم ئه‌وه له کوێ بوی؟ وا تا فیکه "" نارین "" هاتووه و چاوی له‌ڕێی گه‌رانه‌وه‌ته .

ـ ئه‌وه به‌ڕاستته ؟

ـ ده‌بچۆره ژووره‌وه‌و ....

ـ جا توخوا بەم ره‌مه‌با و لێزمه بارانه ناهه‌واره هه‌تا ئێره هاتووه‌و ئه‌وه‌نه‌ش جاوه‌ڕێی‌کردووم ؟ خومن پەم ووت ئه‌گه‌ر کەژ له‌بار نه‌بوو نه‌یێت !!

له‌ده‌رگاکه ئاوا بوو ، چووه ژووری .

ده‌ستی له‌نێو ده‌ستیا ئارامی سه‌وزی گرت و سه‌ری ده‌یان بنچکه خه‌می له‌ره‌گ و ریشه‌وه ده‌رهێنا و کۆمه‌ڵێ گوڵه گه‌نمی زێڕینی ئاواتی له‌بریان ناشت .

له‌ته‌نیشتیه‌وه رونیشت و متمانی نه‌کرد ، . که‌بەری له‌بڕیاره زیندووه‌که‌ی خۆی و خۆشه‌ویستی یه‌که‌ی ئه‌و ده‌کرده‌وه دڵی وه‌کو پارچه ئاسنی به‌ر باران ژه‌نگی ئازاری ده‌گرت .

له‌پاش هه‌ندێ ده‌مه‌ته‌قێ چاکه‌ته‌که‌ی له‌به‌ر کردو هه‌ڵسا و پێکه‌وه با وه‌یان به‌شه‌قامه ته‌نگه‌به‌ره چاڵ و چۆله‌که‌دا کرد و پاش ماوه‌یه‌کی بێ ده‌نگی ئه‌م بەی ووت :

ـ ئه‌وا ئۆغر ده‌که‌م ، حه‌ز ناکه‌م چاره‌نووست به‌مروڤیکی چاره‌نووس به‌نها نه‌وه گرێ بده‌ی . ئه‌م ڕێگایه هات و نه‌هاته و نه‌خوازه‌لا نه‌هاته‌که‌مان پێ ببڕێت .

ئەو دیمەکانی پڕ بوون لەئەشکی سۆزیکی بی پایان و بە پشوو سواری یەوە بەوی ووت :

- من تۆم بۆ ئەوە خۆش نەویستووە تا بۆشایی یەکانی زیندەگی خۆمت پڕ بکەمەوە • هەتا ئەم کاتەی پێکەوین ە دەست بەردارت نەبووم و لەمەودواش هەر بەبایەنك هەڵدەکەم کەلەو هەوارەوەسەر هەڵبگرێ و خۆی بکا بە سینەی منا ، لەتۆشەوە نێری ئەوە بووم ڕێبوارێکی ئەمەگداری ئەم هەواڕە بم •

- ئاخر گوتم تۆش هەست و ئارەزووت هەیەو منیش گەر نەبم بە تراویلکەی ڕێگا دوورەکان ە ئەوا یەکگرتنەوەی هەردووکمان شتێکی بەدەرە لەبیر کردنەوە •• چونکە ئەو ڕێگایە گەلێکی سەرنگون کردووە و هەتا هەتایەتا گۆڕی گوم کردوون •

- ئەوە تۆ چی دەڵێی یت ە مەگەر مەرگ بتوانێ لەتۆم بکات مەگینا هەمیشە کەللەم بەبیرەوەری یە نەمرەکانت قانگ دەدەم و کارەکانم وەئەنجام دەگەیێنم •

هەر دوو بێ دەنگ بوون • کە چاوی ئەم هەڵگەڕا بەقەد و بالای ئەو و لەزەمینەی بڕچە ڕەشەکەیدا ئۆقرەیان گرت ە دەستێکی نیشۆ بڕچی بردوو خردەلووکە بەفرەکانی ئامێزی تەکاندوگەیشتنە سەر سینەی کۆڵانەکە •

لەبەر دەرگاکەیاندا ئیستێکی بۆ کردو دەستە ڕاستی بۆ دڕێژ کرد ، تا هێزی تیا بوو گوڕی و ئەو بەچاوی پڕ خەمەوە لە

دەرگاکە ئاوا بوو .. ئەمیش خۆی بۆ سەفەرێکی دژوار تەیار کردبوو ، بەخۆشحالێیەوە هەنگاوی دەنا هەتا لە کۆلانەکە بێچی کردەوەو لەچاو وون بوو .

(٣)

دەمەو خور ئاوا بێی نایە سنووری جی ئارام . زەردەخەنەیە کی زیندوو سەر لیوەکانیان داگیر کرد .. دەستێکی بەخۆیەوەگرت ، "" راستە .. درۆ ١١ ؟ وامن هاتوومەتەوە ئەم دیو سنور ؟ ""

گەیشتە خانووەکە ، چووە ژوورێ و چاوی بو ئەو گێڕا .. وەبەرچاوی نەکەوت لەو بەولاوە کەف و کولێ هەناوی بەکەسی دی دانەدەمرکایەوە . ئەو لەبەرچاوەکانی ئەمدا بوونی هەمور مروڤایەتی بوو .. کەئەوی پێشاد نەبووەساتە وەختێك هەمور ئەوانی دی بەدیوار دەزانی ، کە دەدوا دەیروانیە دیوارەکان و خەمی تاڵ دلیان پر دەکردو دەم و چاوی گرژ دەبوو .

"" "" ئێ خۆ من لەو باوەڕەدا نەبووم کە بگەڕێمەوەو دوای چوار ساڵێ رەبەق ئا لەم ژوورەدا تۆتکە بگرم ا چوار سال بەر لەئیستا "" ناربن "" بەڵێنی ئەمەگداری خۆی بۆ نووی کردمەوە .. ئاخۆ ئیستا کەللەسەری بناغەی کوشکی جی تاوانیکی نامروڤانەی پی دامەزرا بێ ؟ ا ... ""

وەکو ئەوەی دەرزی ئاژەن کرابێ ودەربەریەە دەرەوەو بۆ

هەمیشە ئەو دەرگا ژەنگاوی یەی جارانی داخست و بەختەوەر بـــوو کە تەمەنیکی چەند سالێ ئەم و گیانی پیروزی ئەو بەختبوو بـوو لەو ریگایەدا .

چووە دەرەوەو هەر لەبەر خۆیەوە دەی ووت :

" با "" ناریەنیش "" لەگەڵ ئەو چوار سالەی دوورکەوتنەوە م دا .. بەرا تی روخاندنی کۆشکی تاوانەکان بێت " .

شوباتی ١٩٨٤

بەرگەلوو

هەڵهاتن

فاضل کەریم

هەواڵنامەی کتێب

ـ بۆ ئەمکوژن ؟
ـ ئەبێ بکوژرێیت .
ـ بێ تاوانیش ئەکوژن ؟
ـ تۆ کەی بی تاوانیت؟ هیچ شتێك هەیە پاکانەت بۆ بکات ؟
ـ چەند جارم بۆ روونکردنەوە ، زمانم مووی لێ هات هەر بەرواخم پێ ناکەن .
ـ بریاری ئێمە نیە ، ئێمە ئەرك و فرمان جێبەجێ ئەکەین .
ـ کوێرانەش جێبەجێی ئەکەن ؟ وێژدانتان ئازارتان نادات .
ـ تاوانەکەت زور گەورەیە ، بەڵام ....
ـ ئێ .. ئێ ..
ـ گێرەو کێشەکە زۆر ئاڵۆزە ..

ـ هەموو شتێکم بۆ باس کردن ...
ـ ئێمە ئەو هەل و مەرجە چاك تێ ئەگەین ...
ـ بڕۆن ئەوانیش تێگەینن ، بۆیان ڕوونکەنەوە ، با نەمکوژن ..
ـ کارەکە سەرووی دەسەلاتی ئێمەیە .. بەداخەوە ناتوانین هیچت بۆ بکەین بەگوریس ، لەپشتەوە ، هەر دوو دەستیان بە قەتیس دار تووبەکی پیرەوە گرێ دابوو ، لەخوارەوەش ، هەردووقاچیان شەتەك دابوو ، ڕێگەی خۆ جوولاندەوەی بەهەموو شێوەیەك لی بڕا بوو ، چاوە شینەکانی بە ئاستەم لەژێر قژە کاڵە خاوەکەیدا بەدی ئەکرا ، لێوە ووشك هەڵگەڕاوەکەی هەر لە قڵشی دەو قوڕو لیتەی قەراخ چەم و ڕووبار ئەچوو ، دەم و چاوەخەمبارەکەی لەهەموو لایەکەوە تویخی هەڵدابووەوە ، بریندەکان تەتماخەیان بەستبوو.. دەمەونیوەڕۆیەکی هاوینی زۆر گەرم بوو ، هەموو شت ئەکولاً ، قولپەی لێوە ئەهات ، گرەو هالاویکی هێندە بەتین بوو ، کەس هەناسەی بو نەئەدرا .. هەتاو تۆپێکی ئاگرین بوو ، لەسەر سەری لەنگەری گرتبوو ، دائەکشا ، زمانە درکاویەکانی وەکو پەنگر بە بریندەکانیەوە ئەچزاند ، گەرما و ئازار بە هێجگاری ئۆقرەیان لی بڕیبوو ، گەر گوریس و دارەکە نەبوایەنەیئەتوانی بۆ ماوەیەکی وا درێژ خۆی لەسەر پێ ڕاگری .

بریندەکەی سەرانی زۆر ئاوسا بوو ، هەستی کردەکە گوللەکەی تێدا مابێتەوە ، ئازارێکی شێتانە لووڵیدا ...

ئه‌وان تفه‌نگه‌کانیان هێنا بووه سه‌ر پێ ، له‌تیبه‌ری تاشه به‌ردێکدا هه‌ڵتروشکابوون ، جار جار سه‌یری ڕێبوارییان ئه‌کرد ، جارجاریش به‌دووربین سه‌یری ده‌ورو پشتی خۆیان ئه‌کرد .

ئه‌یان زانی نێچیره‌کانیان له‌پەل و پۆ که‌وتووه و تواناى هه‌ڵهاتن و ده‌رباز بوونی نه‌ماوه ...

ـ کاڵێ ماوه ؟

ـ ئه‌یبه‌نه‌وه بۆ ماڵی خۆیان .

ـ نایکوژن ؟

ـ باوکی ئه‌زانی .

ـ ئه‌و تاوانێکی ئه‌و توێی نیه .. هه‌ر چیم لێ ئه‌کەن قه‌ی ناکات ، به‌ڵام ئه‌و هه‌ق نیه هیچی لی بکەن ...

ـ با من بکوژن ..

ـ منیش خۆم ئه‌کوژم .

ـ ئێمه به‌بێ یه‌ك ناڕین .

ـ ئه‌بێ بیری لی بکه‌ینه‌وه و خۆمان به‌ده‌سته‌وه نه‌ده‌ین .

ـ چۆن ئه‌م کێشه‌یه چاره سه‌ر ئه‌کرێ ؟

ـ با پێکه‌وه بڕۆین !

ـ بۆ کوێ ؟

هه‌واڵنامه‌ی کتێب

ـ سەری خۆمان هەڵگرین ..

ـ هەر دووکمان ئەکوژن و ئابروشمان ئەچێ ..

ـ هەر ئەوەندە دەربازبووین ...

ـ فرمێسك پر هەر دوو چاوی بوو ، دەنگیشی پر لەگریان بوو بەسۆزەوە سەیری کردم ، سەیر کردنێك هەموو شتێکی تری بیر بردمەوە .. باوەشمان بەیەکدا کرد ، یەکترمان گووشی ، سنوورەکان توانەوە ، بووینە یەك ، قژە شەوەیی یەشمزیزاوەکەی لەناو دەست و پەنجەو هەناسەمدا ئەفرین ، لێوە ئاڵەکانیشی و ەکوکۆترێکی سەربراو لەناو کورەدا ئەسووتان هەستمان ئەکرد ، ئەرز لەبن پێماندا دێتە یەك ، هەر ئەهاتە یەك و ئێمەش وەکو بەفری لێواری چەمی بەهاران هەر بەرەو هەوراز هەڵئەکشاین ... هەموو شتێ براوەتەوە ، باوکی ژن بە ژنی پی کردووە .. ئەم بو پیاوێکی پیر ، کچەکەی ئەویش بۆ باوکی ئەم ، کاڵێ و کچەکەی ئەو ئەبێ بێ چەندو چوون رازی بن و ورتەیان لێوە نەیەت ...)

ـ لەتینوودا خەریکە کوێر ئەبم .

ـ ئەمە دەشتێکی قاقرە ، بۆ دەرمانیش چۆریك ئاوی تێدا دەست ناکەوێ .

ـ هەروا زوو بیرتان چووەوە ؟ چیم بو نەکردن ؟ پێنج ساڵ ژیانم نەخستبووە سەر لەپەوە ؟ ئێستاش وا هەڵس و کەوتم لەگەڵدا ئەکەن .. ئەی ئێمە هاوڕێی یەك نەبووین ؟

ـ مه‌تاره‌كان ئاوی تێدا نه‌ماوه ..

ـ هه‌ر تۆزی ده‌مم ته‌ر ئه‌كه‌م .

ـ خۆشمان بڕ ناكه‌ین ، خۆشمان مه‌ترسی ئه‌وه‌مان هه‌یه له‌تینوودا كوێر بین ..

ـ ئه‌توانن نه‌ختێك ده‌ست و پێم بكه‌نه‌وه ؟ ناتوانم له‌وه زیاتر خۆم راگرم ، جمگه‌كانم هه‌مووی هه‌لوه‌شایه‌وه .. ئه‌مه‌وێ له‌سه‌ر ئه‌رزه‌كه راكشێم ..

ـ ئه‌رزه‌كه وه‌كو دۆزه‌خی لێ هاتووه !

ـ گوریسه‌كه ده‌ست و قاچمی بریه‌وه ، دۆزه‌خ له‌م به‌ستنه‌وه‌یه خۆشتره ، ده‌ست و پێیان كرده‌وه ، یه‌كسه‌ر خۆی به‌سه‌ر ده‌مدا خست ، له‌سه‌ر ئه‌رزه‌كه ، جارێكی تر ، ده‌ست و قاچیان به‌سته‌وه...

(... ده‌مم چه‌قیبه زه‌وی یه‌كه .. كاتێك ویستم سه‌نگه‌ر بگۆڕمه‌وه ، گوللەیه‌ك به‌رسنگم كه‌وت .. نازانم چه‌ند جار تلم خوارد. تفه نگه‌كه له ده‌ستم په‌ری ، خۆم له‌ناو چاڵێكدا دۆزیه‌وه ..ده‌مم چه‌قیبه زه‌وی یه‌كه‌و باومشم به‌ئه‌رزه‌كه‌دا كردبوو و توندیش چنگم خاكه گیر كرد بوو .

ده‌مم ووشك بوو و هه‌ناسه‌شم سوار بوو .. یه‌كم جار بوو له ژیانمدا هه‌ست به‌وه بكه‌م ، زه‌ویش هه‌ناسه‌ی هه‌یه ، هه‌ناسه‌ی ئه‌ویش وه‌كو هه‌ناسه‌ی كاڵێیه ، لێدانی دڵیشیان وه‌كو یه‌كه

، هیچ سۆزو خوشەویستیەکیش ناگاتە ئەو سۆزو خۆشەویستیـــەی ئەوان ئەیبەخشن ، زۆرم تینوو بوو ، گەروم هاتە یەك ، خەریك بوو کوێر ئەبووم بۆ قوومیك ئاو ، هەلی کۆپتەرەکانیش لەکۆڵـم نەئەبوونەوە ، هەر جارە دەسریژیکیان لی ئەکردم ، هەر جـارەش پارچەیەکم بەر ئەکەوت .. نازانم بۆ کاتێك مرۆڤ تەقەی لـــێ ئەکرێ یەکسەر دەمی ووشك ئەبێ و هەناسەشی سوار ئەبێ ؟

هەلی کـۆپتەرەکان زۆر نزم بوونەوە ، سپیەری پەروانەکان یان هەموو گیانیان داپۆشیم ، سەر لەنوێ دایان گرتم ، ئـــەو ناوە بووە چرە دووکەڵ و تەپ و تۆز ، خۆم هەڵدایە کەندەلانێك ەوە ، خوێن و تینوویەتی و گەرما خەریك بوون ئەیان خنکانـــدم بەسکە خشکێ رۆیشتم پەکم کەوت ، بەنە خوێنەکەم کردەوەو هـــەر دوو دەستیشم گرتەوە ، وێستم میزەکەی خوم بخومەوە ، پەشـیمان بوومەوە ، لەترسی ئەوەی نەوەك ئەویش بخۆمەوەو هیچم دەســـت نەکەوێ لە کاتێکی ناخۆشتردا بیخۆمەوە ...) .

ـ لەشەڕەکەی پاردا کێ دەستپێشکەری کرد ؟
ـ بەسەرماندا سەپێنرا !

ـ بەهۆی هەڵەی فەرماندەکە تووشی شنان و ژێر کەوتن بوویـــن .
ـ تەنیا هەڵەی زەلامێك بەس نیە بو دۆراندنی هەرێك ..
ـ ئەو زەلامە دوا بریاری بەدەستەوە بوو ...

ـ شه‌ره‌که شه‌ڕێکی ناهاوتا بوو ، به‌تووشمانه‌وه بوو ، شوێـــن و کاته‌کەش به‌گوێره‌ی ئاره‌زووی دوژمن بوو ، ده‌ستپێشکه‌ریش به‌ده‌ست ئه‌وانه‌وه بوو .. بۆیه فه‌رمانده‌که هیچ ریگه‌یه‌کی تری به‌ده‌سته‌وه نه‌ما ، ته‌نیا ریگه‌ی پاشه‌کشه نه‌بێ .

ـ هه‌ر له‌سه‌ره‌تاوه ئه‌بوایه ئه‌م خاڵانه‌ی ڕه‌چاو بکردایه !

ـ ئه‌ی تۆ تووشی لێپرسینه‌وه نه‌بووی ؟

ـ گه‌ر بریندار نه‌بوومایه هه‌ڵیان ئه‌واسیم !

ـ ئه‌بوایه ئه‌و کاته سزات بده‌ن ، چونکه تو ئێمه‌ت به دۆڕاندن دا .

ـ خۆمن فه‌رمانده نه‌بووم !

ـ تفه‌نگه‌که‌ت بزر کرد !

ـ من خۆشم له‌مردن گه‌را مه‌وه ، به ئه‌نقه‌ستیش تفه‌نگه‌که‌م فـــرێ نه‌داوه ...

ـ گه‌ر تۆ سه‌نگه‌ره‌که‌ت چۆڵ نه‌کردایه ، ئه‌وان گرده‌کانیان لـــێ نه‌ئه‌گرتین و ئێمه‌ش وا مان لی به‌سه‌ر نه ئه‌هات ...

ئه‌رزه‌که گره‌یه‌کی سه‌یری لی به‌رز ئه‌بووه‌وه ، له‌ســـه‌ردەم راکشا بوو ، ئه‌وه‌نده هیلاك و ماندوو بوو ، بیری لای ئه‌و گه‌رما و ئاگر بارانه نه‌ما بوو ، هه‌ستی کرد هه‌تاو به شاقولی له‌ڕێکی ناوه‌راستی پشتی وه‌ستاوه ، زۆر به‌شێنه‌یی ئه‌جوولیته‌وه ، شـــۆر ئه‌بێته‌وه ، به‌خوڕو به‌لێزمه ئاگر به‌سه‌ریا ئه‌باڕێنی ، یا هـــه‌ر

وەکو چۆن خانوو دڵۆپە بکات ، واش دڵۆپەی ئاگرین ، تك تـــك ئەتکـایە نێو شانیەوە ، تاسەر ئێسك و پرووسکیش ئەیســـووتان سەری هەڵبڕی ، ئەوان شاژان ، داوای ئاوی لێ کردن ، یا ئەگەر دەرمانێکیان پێ بێت بۆ سەر برینەکەی قاچی ، ئەوان وولامیـــان نەدایەوە .. لەپڕ بیری کەوتەوە ، کەپێش ئەوەی بگەنە لای ئـــەم دار تووە ، چاوی بە چاڵاوێك کەوتووەو نەختێك تەرایی تێدا بووە .. یەکسەر هاواری کرد :

ـ چاڵاوێك لەم نزیکەدا هەیە ..

ـ بۆ گەنی کردووە .

ـ قەی ناکا .

ـ قوراوێکی پەتیە .. پری کرم و زەرووە .. بەرازیش ناتوانـێ تووخنی کەوێتەوە

ـ گرنگ نیە .

ـ هیچمان نیە تێی کەین !

ـ مەتارەتان پێ نیە ؟

ـ پەس ئەین ..

ـ ئەتوانن بو ئەوێم بەرن ؟

ـ ئەتوانی رێ بکەی ؟

ـ گەر یارمەتیم بدەن : بەڵێ .

ـ ویستی دەست بەدارەکەوە بگرێ و هەستێ ، نەیتوانی ، بڕیـ

نه‌که‌ی قاچی زیکاندی ، هه‌ردووکیان بن بالیان گرت و به‌رزیان کرده‌وه ، به‌سه‌ر ده‌مدا که‌وت .

زۆر هه‌ولیان دا ، هیچ سوودێکی نه‌بوو ، هه‌ر یه‌که قاچێکیان گرت و له‌سه‌ر پشت ، به‌نا و ئه‌و درك و دال و چاڵ و به‌رزیه‌دا ، تا لای چاڵاوه‌که رایان کێشا ، بۆگه‌ن پیاوی کاس ئه‌کرد .

که‌س نه‌یئه‌توانی نزیکی ده‌می چاڵاوه‌که بێته‌وه ، به چمکی جامانه‌کانیان لووتیان گرت .

چاڵاوه‌که ئه‌گه‌ر چی زۆریش قوول نه‌بوو ، به‌ڵام ئه‌وه‌نده‌ش قورِاو له بنیدا نه‌مابووه‌وه ، تینوویه‌تی‌ی پێ بشکێ ، ئه‌وته‌یتوانی دابه‌زێته خواره‌وه ، له‌به‌ر ئازاری قاچی .. به‌ته‌ما بوو به‌سه‌ر سه‌ردا خۆی هه‌ڵداته خواره‌وه ، ئه‌وان له‌پشته‌وه پشتی ملیان گرت و نه‌یان هێشت .. نه‌یان زانی به‌چی چۆری قورِاوی بۆ ده‌رکه‌ن .

تایه‌ك له پێلاوه لاستیکه‌کانی داکه‌ند و بۆی هه‌ڵدان ، ئه‌وان تیا رامان ، سه‌یری یه‌کتریان کرد ، سه‌یری پێلاوه لاستیکه‌که‌یان کرد ، سه‌یری ده‌م و چاوی ئه‌ویشیان کرد ، ئاوه‌که له‌پێلاوه‌که پاکتر نه‌بوو ، یه‌کێکیان دابه‌زێته خواره‌وه‌و ئه‌وی که‌شیان له سه‌ره‌وه وه‌ستا .

بر تا یه‌ك پێلاو قوراویان بو هه‌ڵگوزی ، پاڵاماری هه‌ر دوو

دەستی دان ، چاوی نووقاند و بەسەریەوە ناو مژی لی بـــــری
.. حەوت تاکە پێلاو ئاوی خواردەوە .
بەتاکی پێلاوی هەشتەمیش دەم و چاوی فێنک کردەوە ، قوراو لـــە
نێوان هەر دوو لێویدا هاتبووە خوارەوە ، سەر سنگیشی پێـــوە
بوو بوو .
ـ چەند جارمان پێ ووتی : بەگران لەسەرت ئەکەوی .
ـ پیاو خۆی پی دابین ناکرێ .
ـ هەموو شتێکت دۆراند !
ـ ئێوەش هەموو شتێکتان دۆراندووە ، ئەوەی من کەوتوتە ســـەر
ئەوەی ئێوەش چاری لەبنەوەیە
ـ ئەزانی چۆنت باس ئەکەن ؟
ـ هیچ بەشیمان نیم !

(... سەروو بابۆلەیەکمان بەدەستەوە بوو ، دەرگاکەمـــان
داخرا بوو ، بەدیوارەکەدا سەرکەوتین ، خۆمان هەڵدایـــــە
خوارەوە .
دەستمان کردە قەڵەمباز و راکە راکە.. دایکم جارێ لـــە
دالانەکـە نوێژی ئەکرد . کەمنی لەگەڵ منالی مالی دراوسێکەما-
ندا بینی چاوی چووە تەوقی سەری ، دەنگی بەرز کردەوە . یەکسەر
زانیم شتێکی ناشـایی رووی داوە و ئەو زۆر پێ زیز بووە .

راوه‌ستام ، پاش نوێژو دوعا کردن پی‌ی وتم :

ـ چه‌ند جارم پی وتی له‌گه‌ڵ ئه‌و منالانه‌دا یاری مه‌که ؟ کمسی که‌ت بینیوه له‌گه‌ڵیاندا یاری بکات .

ـ هه‌ڵمات تێنمان ئه‌کرد !

ـ هه‌ڵمات ینی چی و قوزه‌لقورتی چی .. که ووتم یاریان له‌گه‌ڵدا مه‌که ، ئیتر نابێ یاریان له‌گه‌ڵدا بکه‌ی .. نازانم چۆن تێ ئه‌گه‌ی و که‌ی تێ ئه‌گه‌ی ؟ ئه‌مانه کمس نازانێ خه‌ڵکی کام وڵاتن و له‌کام تیره‌و تایه‌فه‌ن هه‌موو کمس به مه‌زه‌نه باسی ئه‌وه ئه‌کات ، که پیاوه‌که ژنه‌که‌ی هه‌ڵگرتبی ، ئه‌گینا بۆچی خزم و کمس و کاریان سه‌ریان لی نادەن ؟

ئه‌مانه داوێن پیسن !

ـ داوێن پیس !

ـ به‌ڵێ داوێن پیس .. باوکت بزانێ سه‌رت ئه‌برێ . جارێکی که نه‌که‌ی یاریان له‌گه‌ڵدا بکه‌ی ، ئه‌گینا هه‌مووی بو ئه‌گێڕمه‌وه ..) .

ـ گه‌ر زوو خۆتت به‌ده‌سته‌وه بدایه ، تووشی ئه‌م به‌زمه نه‌ئه‌یووین

ـ به‌ڵای منه‌وه مردن و خۆ به‌ده‌سته‌وه دان وه‌کو یه‌کن ...

ـ جاری وا هه‌یه مرۆڤ خۆی خۆی به‌ده‌سته‌وه ئه‌دا بۆ ئه‌وه‌ی سه‌ری نه‌دۆڕێنی ...

ـ جاری واش هەیە مرۆف هەڵئەخەڵەتێ ...
ـ ئەتوانی خۆت بەدەستەوە نەدەی .
ـ لەپێناوی کاڵێ و لەسەر بەڵێنی ئێوە ...
ـ هیچ رێگەیەکی ترت لەبەردەمدا نەما بووەوە .
ـ ئەمتوانی تا دوا هەناسە شەڕ بکەم ..
ـ زۆر منالانە بیر ئەکەیتەوە !

(... تەقەکەی زۆری نەخایاند ، لە هەموو لایەکەوە هاوار و قیژ و قاڕ بەرز بووەوە ...
ـ وەرە دەرەوە .. نا تکوژین ..
ـ بروا تان پی ناکەم .
ـ ئێمە جاران هاوری و هاوسەنگەر بووین ، ئێستاش بیرورامان لەسەرت نەگۆڕاوە .. دڵنیا بە یارمەتیت ئەدەین و ناهێڵین کەس دەستت بۆ بەرێنی ...
ـ لەوە ناچێ نیازتان پاک بێت ، ...

هەر جارە لە پەنجەرەیەکەوە تەقەم ئەکرد . من بەدەمانچە و ئەوانیش بە کلاشینکۆف ، ناچاریان کردم تەقەیان لێ بکەم ، ئەگینا قەت رووی چەکم تێ نەئەکردن ... من و کاڵێ لەمالی خزمێکمان خۆمان شاردبووەوە .

ئەمان دێ بە دێ و کون بە کون ، شوێن پێیان هەڵگرتبووین

و تا ئێرەش هەر بە دوامانەوە بوون . من خۆم ئەمزانی مالی کاڵێ لەلایەك و ئەمانیش لە لایەکی ترەوە ، هەروا بە ئاسانی دەستمان لی هەڵناگرن ، لەهەر کوێش بەرچنگیان کەوین تیکە تیکەمان ئەکەن ...

لەبەر هەیوانەکە راوەستا بووم ، سەیری دەورو پشتی گوندەکەم ئەکرد ، کاتێك ئەمانم لی پەیدا بوون و تێیان خوڕیم خۆم هەڵدایە پەنا دیوارێکەوە ..

دایان گرتم ، ناچار بووم بەر پەرچیان بدەمەوە ، بەهۆی تاریکیەوە یەکترمان باش بەدی نەئەکرد ، تەقەمان لە جێی تەقەی یەکتر ئەکرد ...

ـ با خوێن نەرێژرێ ...

ـ قووش لەدەستمان دەرناچی زوو وەرە دەرەوە ..

ـ تەنیا لاشەکەمتان دەست ئەکەوێ ..

ـ خانووەکە گڕ تی بەرئەدەین ، تەنیا پێنج دەقیقە مۆڵەتت هەیە .. پاش تەواو بوونی ماوەکە ئاگریان لە گوێسەبانەکان بەردا چەند تەقەیەکم لێ کردن وێستم جێ گۆڕکی بکەم ، چونکەدووکەڵ خەریك بوو ئەیخنکاندم و ئاویش بەخوڕ لەچاوم ئەهاتە خوارەوە ، لە دەرگایەکەوە بوی دەرپەریم ، دایان گرتمەوە ، بەرکەوتم ، دوو سی تەقڵەم دا .. خۆم گەیاندە ژوورێکی تر ، هەستم کرد ئاوێکی گەرم بە قاچمدا دێتە خوارێ ، پڕ نا و

پێڵاوەکەم ئەبێ ، دەستم بو سەر ڕانم برد ، پەنجەکانم بـــــە بریندەکەدا چەقین ، قاچم ئەجوولایەوە زانیم کاریگەر نیـــــەو ئیسك نەشکاوە .. پاش ماوەیەکی تر ئەو ژوورەشیان ســـــووتـــان لەسەرەتادا ژوورەکە پر بوو لە دووکەڵ ، پاشان ئاگر تینی بـــو هینام ، خەریك بوو ئەپیشامەوە ...

گوێم لەدەنگی کاڵێ بوو !

ـ ڕێبوار گیان وەرە دەرەوە .. سوێندیان بو خواردووم کە هیچت لی نەکەن ..

ـ بروایان پی مەکە ، من ئەیان ناسم .. هەر دووکمان بەســـــەر یەکـدا ئەکوژن ...

ـ لە خانووەکە ئەسووتێیت ، گوللەت پی نامێنێ ..

ـ ....

ـ ڕێبوار گیان لەپیناوی من وەرە دەرەوە ...) .

پۆلێك دالڵ زۆر بە بەرزیەوە ئەفڕین ، ئەیان قریشکانـــد ، بالّە ترسناکەکانیان بۆ هیرش و پەلامار دان بلاّو کردبووەوە ، یەك لەدوای یەك ، بەشێوەیەکی بازنەیی ئەسوورانەوە ، ئـــــەم مەلانەش بۆن ئەکەن یا هەست ئەکەن مەرگ بۆسەی بۆ یەکێـــــــك ناوەتەوە .. ئەوەی هاتە بەرچاو ، چۆن دالّەکان ئەنیشـــنەوە ، بەزندوویەتی ئابلوقەی ئەدەن ، هێرشی ئەهێننە سەر ، هەر یەکە

له‌لایه‌که‌وه چرنووکی لی ئه‌گرن و به‌ده‌نووکیش ، پر به‌ده‌م ، گۆ-
شتی لی ئه‌که‌نه‌وه ٠

ئه‌ده‌نه شه‌قه‌ی بال ، کومه‌لێك ئێسك و پرووسك له‌دوایان
به‌جێ ئه‌مێنێ ٠٠٠ زوو دیمه‌نی داله‌کانی له میشکی خوی لابرد ،
چونکه هه‌ر له‌و هه‌لی کوپته‌رانه ئه‌چوون ، که بار به‌لاماریان
دان و له کۆلیان نه‌ئه‌بوونه‌وه و له‌سه‌ر ئه‌رزه‌که‌ش سێبه‌ریان
دروست ئه‌کرد ٠٠

- بۆ مرۆڤ مرۆڤ ئه‌کوژی ؟

- هوێ زۆره ٠٠ هه‌ندێ جار خه‌ڵك له‌سه‌ر هه‌ق ئه‌کوژێ ، هه‌ندێ
جاریش له‌سه‌ر ناهه‌ق ٠٠٠

- من هیچ هۆیه‌ك به‌وه نازانم مرۆڤی له‌سه‌ر بکوژرێ ٠

- ئه‌گه‌ر له‌سنووری مروڤایه‌تی ده‌رچوو ؟

- کوشتنی مرۆڤیش له‌سنوور ده‌رچوونه ا

- ئه‌مه‌یان سنوور دانانه بۆ پاریزگاری ئه‌و سنووره ٠

- ئه‌م سنووره خه‌لك دروستی کردووه ، له ئاسمانه‌وه دانه به‌زیوه
خه‌لکیش هه‌ر به‌که بۆ خۆی فووی پێدا ئه‌کات و هه‌ر به‌که‌س
به‌ڕه‌که به‌لای خۆیدا رائه‌کێشی ٠

(٠٠٠ هه‌موو جارێ قابیل هابیل ئه‌کوژێ ، لاشه‌که‌ی به‌سه‌ر

شاندا ئەدا و وولات بە وولاتێ ئەیگێڕی ، پەکی ئەکەوێ ، لاشەکەش ئەرزێ ، بەدیاریەوە دائەنیشێ و نازانێ چی لی بکات .. ئەویش چالێ بۆ هەلئەکەنی و ئەینێژی .. بەڵام گیانی هابیل وەکو تارمایی یەکی ترسناك هەر بە شوێنیەوەیە و هەر دوای ئەکەوێ و هەر راوی ئەنێ تا ئەو رۆژەی ئەویش ئەخرێتە چاڵەوە و دەمی پر لە خۆڵ ئەبی ...) .

ـ جارێکی کە چاوم بە کالێ ئەکەویتەوە ؟

ـ زۆر زەحمەتە !

ـ چی ؟

ـ ئێمەت سەر شۆڕ کرد ، ناو و ناوبانگت زراندین ، ئابڕووت تکاندین ، کەسیش بروای پێمان نەماوە ، تەنیا بە خوێن ئەم لەکەیە لە نێو چاوانی ئێمە ئەسرێتەوە ..

ـ بە داخەوە ئێوەش وا بیر ئەکەنەوە !

ـ ئەتەوێ چۆن بیر بکەینەوە ، وەکو بیر کردنەوەی ناو پاکەتو قوو تووە ؟

ـ ئەبێ بیر کردنەوەتان زۆر جیاواز بێت .

ـ ئەوەی تۆ کردووتە پەیوەندی بەڕەوشتەوە هەیە نەك بەبیر و باوەر !

ـ وا مەزانی ئێوە ئەتانەوی بەبیروکار دونیا بگۆڕن ، بەڵام دیارە شۆڕشگێڕیەکەتان لەسنووری قسەو نووسینی سەر کاغەز

دەرناچێ ..

ـ گەر ئابروو تکان بە شۆرشگێری دانرێت ، ئەوە ئەبێ خۆمان لەقور بگرین بۆ شۆرشگێرێتی ..

(... ئەترسم کالێش بکوژن .. لەم وولاتە یاسای سەیر بۆ خۆشەویستی و نووستن دانراوە .. ئافرەت ئەبێ بە ئارەزووی پیاو بالێ کەوێ ، جاری وا هەیە یەکتریان خۆش ناوێ و پێکەوەش ئەنوون ، ئافرەت ئەبێ ئافرەت ئەبێ پیاوەکەی بە هەموو شێوەیەك رازی کات ، ئەگینا خۆی لەنا و دۆزەخیکی بێ سنوور خۆی ئەدۆزیتەوە ئەوەی لەم یاسایە هەڵگەڕێتەوە خۆینی ئەکرێتە کاسەوە ... ئەترسم بەرو بڕۆی کالێش بتاشن و خۆڵ و دۆی یەکەن و بەرەو پشت سواری کەرێکی بکەن و دێ بە دێ بەهوو هاوتەکە لێدان بیگێرن .. ئینجا بە درندانە ترین شێوە بیکوژن ..

ـ ئەبوایە پێکەوە نەنووستینایە ..

ـ دەرەنگ بێ یا زوو ئەبینە ژن و مێرد ..

ـ پێمان بزانن هەردووکمان ئەکوژن ..

ـ خۆشەویستی من سنووری نییە .

ـ منیش خۆشم ئەوێی ، بەڵام لە ئەنجامەکەی ئەترسم !

ـ چەند جار باوکم رۆیشتە لای باوکت ، ئەو لەکەلی شەیتان نەهاتە خوارێ ...)

ـ ئەتوانن ئەم دەستەسرە بە کالێ بدەن ؟

ـ دوایی بیری لێ ئەکەینەوە !
ـ هەمیشە وولامەکانتان پر پێچ و پەنایە ...
ـ زۆر ڕوون و ئاشکرایە ..
ـ کوشتنی من هیچ ناگۆڕێ ..
ـ بڕیارەکە سەرووی دەسەلاتی ئێمەیە ..

هەر یەکە قاچێکیان گرت ، لەسەر پشت تالای دارەکە کراندیان ، لەپشتەوە دەستیان بەستەوە .. یەکێکیان کلاشینکۆفەکەی لەشانی داگرت ، هێنایە سەر پێ ، لەی چووە پیشەوە .

ئەو سەیری دەست و نێو چاوانی ئەکرد ، لەدووری سیهەنگا وەستا ، ئەو ڕووی بەو لاوە کرد .. ڕێزیکی بەلا چاوانیەوە نا ، بەشێوەیەکی زۆر توند چەند تەکانێکی خوار ، سەری بەرەو دواوە چوو ، قژە کاڵە خاوەکەی بەرەو دواوە بژ بژ بووەوە ، خوێن لە و لووتی فیچقەی کرد و بەشان و ملیا هاتە خوارێ ..

ئەوان سەیری یەکتریان کرد و تفەنگەکانیان کردە شان و ملی ڕێگەیەکیان گرت .. دالەکان نزمتر بوونەوەو قایمنەر ئەیان قریشکاند .. ئەو هەر پرخەی لیوە ئەهات ، هەروەکو ئەو جارانەی لە باوەشی کالێ خەوی لی ئەکەوت ، ئەویش پاشان بۆی ئەگێڕایەوە ، کەچون پرخاندوویەتی ...

گوێتنگن ۱۹۸۳/۹/۲۵

فه‌رهاد

برادوست

فه‌رهاد لاویکی که‌له‌گه‌تی ره‌شتالەی خوین گه‌رم بوو ریشیکی ره‌شی چری هیشتبووه ، جه‌وهه‌ری لاویتی ئه‌وه‌نده‌ی تر خستبوویه بریق و باق ، سمیله قه‌ترانیه‌که‌ی و قه‌له‌مه ریك و پیکه‌که‌ی و چاوه ماره‌کانی ئه‌وه‌نده‌ی تر لیی بوو بوون به‌نه‌خش ، له گوندیکی خنجیلانه‌ی بر له کاره‌سات دا چاوی هه‌لهینا ، گوندیك روژگار ریگه‌ی به درك ته‌نی بوو ، جهانی له‌به‌ر چاوی‌مروفه‌کانی تاریك کرد بوو .. فه‌رهادیش زه‌ده‌ی ده‌ستی ئه‌و پلاره زکماکه بوو ، وبنووی نا و ده‌ریای چه‌وسانه‌وه‌و ئه‌فسانه بوو.. به‌لام که ها ته ریزی مه‌ردانه‌وه‌و له‌به‌رنامه‌کانیان گه‌یشت و چاوو هیشکی کرانه‌وه ، دنیا له‌به‌ر چاوی فراوان بوو ، له‌گه‌ل براکانیا ئه‌چوونه نا و کوره‌ی ئاگره‌وه‌و جیگه‌ی ده‌ستیان دیار بووه ، چه‌ند

جاری ناوی لیهاتوویی خوی بیستەوە ، خەلکەکەیش بەری دەستیان بو رائەخست بەسەریا بروات ، لەهەر ناوچەیەك دا بوایە ئەی شەلەقان و سامی ئەخستە دەروونی ناپاکانەوە ، هەلمەتەکانی جیگای رەزامەندی برایان بوو .. ئیوارەیەك تازە لە چەای گلە زەردە هاتبووە ، زور ماندوبوو ، هەندی پشووی گرت ، چووە سەر جیگە ، بیری لەسەرکەوتنی ئەو روژەی ئەکردەوە ، بەلام پشتی لەو گورە پانە کردو لەناو شەپولەکانی رابردوویا ون بوو ئەی وت ،(دنیا لەبەر چاوم گوراوە ئەلیی تازە لە دایك بووم ، ژیانی لەمەو پیشم فت ، درەختیکی بیبەربوو ، ئاوی بی کیلگە بوو ، کەس نەبوو باسی نیشتمان ، خەبات ، شورشم بو بکات ، دوژمن وەك مورانە وابوو یە پیلووی چاومان ، کویری کرد بووین ، لەشی کرمول کرد بووین ، تیرە چەتی ئەت وت ریشەی گولییە لیمان جیا نە ئەبووە ، خولیای هەمیشەییمان بوو ، هەر لە منداليیەوە بەو شیرە گوش کرا بووین و چگە لە خەرمان سووتان و کلکی کەر بریین و دزی و ..... هیچمان نەئەزانی ئەگەر یەکیك لە هوزەکەت تاوانباریش بی ئەبی بیپاریزی و ریزی باسا بوگەنەکانیان بگری .. ئەو روژە مامەم هاتبولام بو ئەوەی (نالە) ی کوپانخوار بەرەللا کەم ، لەبەر ئەوەی لە هوزی منە ، هوزیش لای ئەوان پەرستگایە ، پیی وتم :

ـ کورم بویە دلمان بەتو خوشبوو وتمان هوزەکەمان پیش

ئەخەیت ، نا هیلی کەس دار بە سەر دارمانا بکات و تیرەکانی تر لە عاشمان زارەتەرەك ئەبن ، بەلام عەمرت کورت بی ، ئاو چەوانت زەقەو خیری پیوە نیە .. بزانە لەپاشە رۆژدا چۆن خویری ئەکرییت ..

ـ بەگوێرەی یاساو بەرنامەی دیاری کراو ئەروم ئەگەر بەو پیو دانەبیت ئەبی هەر خەریکی دزو دروزن بم ، واز لە هیوای گەورەم بینم .. ئەمانە تو ئەیان لێی کاو کونن منیش کای کون بەبانا کەم و پاسەوانی خزمی سەپانی شیخ ناکەم .

وەك باسی هوزەکەت ئەکەیت ئەی بو چی باسی تیکوشانی ئیمە ناکەیت؟ !

ـ وەکوو ... ؟

ـ چەند سالیك لەمەوبەر ئەتان توانی ئاوی سازگارلەکانیاوەکان بخونەوە ، ؟ ! ئەتان توانی خەلفیك بروینن .. ؟

ـ بەلی ناوی خوتت بیستوتەوە و گالتە بە هوزەکەت ئەکەیت ئەوەندەت بەسە ..

ـ ئەوەندەم بەشە پیم بلین لە ریی خاکیا ئەجەنگی ، ئەوەی راستی بی خوشەویستی خاکی لەجیی تیرە چەتی داناوە .

شورشم کردوە بە چرای ، خوم و دوژمنی پی ئەدوزمەوە ، ـ جاران وام ئەزانی ئەو دوو پارچە زەویيە هی کنە کە ئەیان کیلم ، بەلام ئیستا لای من ئەو سنوورە باوە نەماوە گەورە

بووە ، هەتا بی گەورەتریش ئەبی ..

چیشتە نگاویك بەناوچەی بازیان دا لەگەل هاوریکانیا بەرەو خوار بوونەوە ، لەهەموو گوندیك ماوەیەکی دیاری کراو ئەمانەوە ، گویی ئەوانەیان را ئەکیشا کە جیگەی گومان بوون ، ئەوانەیشیان رست ئەکرد کە سەرپیچیان لە کاریان ئەکرد ، پیش ئەوەی بگەنە گوندی مەحموودی ئەم هەوالەیان پیگەیشت :

(ناوە جاخەکان ماوەیەکە منەتان ئەکەن و ئیستایش بوتان لەبو سەدان ..) .

فەرهاد بە هاوریکانی وت :

ـ بانە چینە ئەم گوندەو بەلایان بەسەرا نەبارینین ، ئەوەی مەترسی لی ئەکری مەشەکی واشەکانە ، هەر چەند سیبەر داهاتووەو دەوەنەکانی جی هیشتووە ، بروا ناکەم تازە هەستن.. یەکیکیان وتی .

ـ واشەکان هەمیشە لەسەر بین درەنگ و زوویان بو نیە ، گرنگ خو ئامادە کردنمانە .. ئیکە کەی لەو نابووتانە ترساوین ـ ئەوانە پییان ئەوتری : (سینگ شیری ماکەر پشت) هەتا بلیی بی برشتن .. ویستیان خویان بگەیننە بناری چنارە ، بەلام جو خورەکان پشتیان لی گرتبوون و وەك گایەل مولیان خوارد

بوو ، بەیەکا ئەهاتن ، خویان ئامادە کرد ، بەسکە خشی وردە وردە جمان ، ئەوانیش ئاگایان لەمان بوو نزیک بوونەوە ، دەست پیکرا ، گوللە وەک باران ئەهاتە خواری میشکی مروفی کاس ئەکرد ، فەرهاد گەرم بوو جیی بەخوی نەئەگرت و ئەچووە پیشەوە ، جار جاریش بە پیوە باروت بارانی ئەکردن ، لەگەل دوا هەستانیا چاوی چەپی پیکرا ، دیای لەبەر چاو تاریک بوو ، دەستی شل بوو چەکەکەی لەدەست کەوتەخواری ،(هەر دەستی ئەوان نەکەوم باشە ، بروا ناکەم بەرانبەری برادەران بووەستن و بەردەوام بن .. هەر ئەبی هەل تیزینن ..) خوین بەسەر و ملیا هاتە خواری و سینگی خویناوی بوو ، بەچاوەکەی تری گلینەکەی بینی شور بووبووە : (دیارە دەماری ماوە...)

چەقوکەی دەرهینا و دەمارەکانی بیری و هەر لەوی دا بووراندەوە ، ئاگای لەهیچ نەما ، خوینیش بەردەوام لە لەشی دیتە خواری ، براکانی ، پالوەکانی پچرانن و کوپانەکانیان خوار بوون و چنگ لەسەر شان راویان نان ، ئەتوت : هیستری چەموشن و ویرغەو غار ئەکەن .. وەک لەوە پیش بریار بوو چوونە چنارە ، بینیان بە گەروو کانیەکەوەنا ، هەوایەکی هیمن ئارامی تیهینانەوە ، دەم و چاویان شوری ، دانیشتن سەپریان کرد جگە لە فەرهاد هەموویان دیارن ، بەلام نەبوونی ئەو کاریکی گەورە بوو زیانیکی بی شومار بوو، چەندەها خەیال

بەمیشکیانا ئەهاتن و ئەچوون ، چەند باس و خواسیان لەسەر کرد یەکیکیان وتی :

- ئەم ریس و گوریسەی ناوی بچین سوراخی بکەین فەرهاد دیار نیە فەرهاد .. کزەباکە بەهیز تر بوو ، لق و پوپی چنارەکانی بەیەکا ئەدا و دەنگیکی هیمنانەیان لی ئەبیسترا دنیا تاریك بوو ، چوونە گوندی (محمودی) خەلکەکە تینووی دەنگ و باسیان بوون ، دلیان لایان بوون ، پووڕە گولزار دەمیك بوو گوی قولاخیان بوو ، لەپیش هەمووياناسووسەی کردن و خوی پیگەیانن و پیی وتن :

- کاکە فەرهاد لە مالی ئیمەیە ..

ئەو رستەیە هینانیە لەرزەو خستنی یە رووباری گومانەوە چونکە وایان ئەزانی پریندارە یان کوژراوە ..

- ماوە .. ؟

- ماوە چاوی چەپی پیکراوە ، پاك شوریمان بەداو و دەرمانی خومالی برژانمانەوە .

وشەی ماوە تینوییتی شکانن و گومانی را مالی ..

- چون بوو زانیت پیکراوە ؟

- هەتا شەر کوتایی هات ئارام نەبوو ، ئەت وت باری خویی مەملەحەخراوەتە سەر پشتم ، دوای ئیوە چوومە جیگای رووداو لە دوورەوە تارماییەکم بینی و وتم ئەم تارماییە لەوەو پیش

لەم زەوی یەدا نەبوو ، هەبی نەبی ئەوە زەلامە چوومە سەری ووتم :- زەلام کیی .. ؟ بەلام نقە لەدارو بەردەوە هات لەوەوە نەهات ، خستمە سەر پشت لای خومەوە وتم ئەمە قەدرو بالای فەرهادە ، دەنکی شقارتەم لیدا سەیرم کرد خوی بوو .. منیش وتم :- دەك موقراییم دابی ، خوزگە من کویر ببوومایە دەستم خستە سەردلی ، دلی وەك مەکینە لیی ئەدا .

لەخوشی‌دا چاویم لەبیر چووە ، بەپەلە خوم گەیانە مالەوەو چەند زەلامیکم هینا و چەند تارماییەکی ترمان بینی چوویندە سەربان ، توقیم وام ئەزانی ئیوەن .

بەلام چلکاو خورەکان بوون ، یەکیکیان ئاو بەدەمیا ئەهاتە خواری ئەت وت کەرەو کالەك ئەخوات ..

- چەند کەس ئەبوون ؟

- چوار ..

- × × ×

هوشی هاتەوە ، بەتەنیا چاوەکی سەیری هاوریکانی کرد وتی :

- ئیستا لە کوین .. ؟

لەپیش ئەوەی وەلامی بدەنەوە دەستیکی بو چاوی برد و دامیا یەکیکیان وتی :

- چاویکت سوور بوتەوە هیچ نیە .

زەردەخەنەیەك کەوتە بان لیوی و وتی :

- ئەمە وەلامی پرسیارەکەی من نەبوو ، حەز ئەکەم ئەوە بزانم هەتا بە چەقو دەمارەکانیم بری ئاگام لەخوم بوو ، چەند جاریك بانگی کاك بەکرو هاوریکانیم کرد بەلام جەنگ ناوی خوی بەخویەوەیەتی ....

- چەندیان لی جیما .. ؟

- چواریان لە لەوەر خران و کامیان ژەنرا ..

- کەمە ..

- سەیریکی هاوریکانی کردەوەو وتی :

- وتم ئەمجارە لە گورستانەکەی خومان تووند ئەکریم و ئەبمە بیوانی ئارام و بیستون و هەفالەکانیان هەر چەند جیی شانازیەوەمردن لەگەل ئاوەلان جەژنە .

× × ×

پزیشکی پسپور لاویکی چاو شینی کەلەگەت بوو تەمەنی سی سال ئەبوو نیشانەیەك بەسەر رووەتی لای راستیەوە بوو جەنتایەکی بچووکی بەدەستەوە بوو ، هاتە سەری ، چاوی کردەوە خستیە ژیر زەبری نەشتەرکاریەوەو دەرمانی کردو چەند روژی پشووی بو دانا .

× × ×

سه‌ر گه‌وره هات بو لای ، ریشیکی ته‌نکی هیشتبووه‌و لای رووه‌ته‌کانی به‌مووکیش هه‌لکیشا بوو ، ده‌ستی خلی قاوه‌یی له‌به‌ر کرد بوو پشتوینیکی ره‌شی له‌سه‌ر به‌ستبوو ، جامانه‌یه‌کی مه‌یله‌و پشده‌ریانه‌ی به‌ستبوو ، دیمه‌نیکی سام ناکی هه‌بوو ، ئه‌ویش به‌رزه پی له‌به‌ری هه‌ستا و یه‌کتریان ماچ کردو به‌را نبه‌ری دانیشت

ـ ئی کاکه ئه‌رشاد چونی که‌فاره‌تت بی ..

ـ سوپاس

ـ نیشتمان شانازیت پیوه ئه‌کات .

ـ منیش شانازی پیوه ئه‌که‌م .

ـ نیشانه‌ی شانازیت دیاره‌و هیچ هیزیک نایکوژیته‌وه .

ـ ئه‌لیی چی بت نیرم چاوت بو بکه‌ن .

ـ هه‌تا ئیستا چیت وتووه به‌قسه‌م کردوویت به‌لام ئه‌مه‌ت یه قسه ناکه‌م ، چونکه خوت وتت :ـ نیشانه‌ی شانازیت پیوه دیاره .

ئایا نیشانه‌ی تیکوشان به شووشه ئه‌شاریته‌وه ؟! ئه‌گه‌ر له‌سه‌ر دزی بوایه حه‌زم ئه‌کرد .

ـ ئه‌م خاکه مروفی وه‌ك توی هه‌بی هه‌میشه ده‌شت و ده‌ری سه‌وز ئه‌بن ، هه‌ندی بیده‌نگ بوو : (من بویه ئه‌و قسه‌یه‌م کرد وتم لاوه ئه‌وه‌ك هه‌ست به‌که‌م و کوری بکات به‌لام دیاره هوشیار و مه‌رده‌و ریبازی شورش کاری تیکردووه منیش ئه‌وه‌م گه‌ره‌که .)

× × ×

جاریکی تر وەك مەردی مەیدان هاتەوە کایە بە بـــــرا و ناوچەکانی ولاتەکەی شاد بووەو یەکسەر کەوتەوە چالاکـی و رووی ئەکردە هەر جیگەیەك رووی ئەو ناوەی سپی ئەکرد وەك ســـوارەی بەبەزەوی لەبەر نالەو نەعرەتەی خوی و هاوریکانی ئـــەلەرزی و خور پەیان ئەخستە دلی ئەوانەی تەپلی بیماریان لێئەدا ، کـەم شەو هەبوو گویان لە چالاکی خویان نەبی ، شەقامەکـــــان و کیوەکانیان هینا بووە گیروگاز ، ترسیان لەدلی سپلـــەی لاورگ رووانبوو دروشمیان : (ترس نیوەی لەشـــکرە ..) بوو .. .

× × ×

عەسرانیك سەرەتای پایز بوو ، تازە پەلەی دابوو ، زەوی قورو لیتە بوو .. ئوتومبیل دەر نەئەچوو ، فەرهاد لەگـــــەل هاوریکانیا لەوبەر تانجەروە بوون و بەرەو شاخی بـــەرانـان ئەچوون ، چەند بەد کاریکیان رست کردبوو بەرەو دادگـــــای خویانیان ئەبردن ، ئەوەندەیان زانی دوو مەشك وەشـــــین بەسەریانا کشان ، چەند جاریك بەسەریانا هاتن و چوون ، ســـەر هوی ئەو سەریان کەلی بارانان بوو ، هی ئەمسەرینیان گوســـدی هەزار میرد بوو خویان بەزەوی دادا ، بەڵام ئەوان هەتا بـــــوو نزیك تر ئەبوونەوە لەوانە بوو بنیشنە سەر زەوی ، ئەمانیـــش هیچ حەشار گەیەك نەبوو خویانی تیا بشارنەوە ، هەر چەنـــــد

هەولیان دا داریك بەرنیك ، دەوەنیك نەبوو ، وەك ئەلیـــن :
(پیچی دەوەنیك هەندێ جار لە تەختی شایەك باشترە) .

یەکێکیان زۆرنزم بووە ، لەسەر فەرهاد وەستاو بالەکانی رەپ بوون ، ئەویش خوێ پێنەگیراو دەستریژی لێ کرد ، بـــەرز بووە ئەستوونی چوو بە ئاسمانا ، دانەوێ یەوەو ئەو نـــاوەێ کیلاو کردێ بەشەوەزەنگ ، بەردو دارەکانیش گردا .. فەرهـــاد پێکرایەوە ، بەڵام ئەمجارە کومەلێك چڵ و چەوێ مابوو .

× × ×

هاوریکانی هەلیان گرت یەکی لە هاوریکانی قسەکانی ئـــەو جای فەرهادێ بیر کەوتەوە :(وتم ئەمجارە لە گورســـتانەکـــەێ خومان تووند ئەکریم و ئەبمە میوانی ئارام بێشـــــــتوونو هاوریکانیان ، هەر چەند جێی شانازیەو مردن لەگەڵ ئـــاوەلان جەژنـــە ..) .

بەڵی قسەکانی هاتنە دێ و هەموویان پێشوازیان کـــردوو بوو بە میوانی هەمیشەییان ، کورەداری ســـەرگورســـتانەکەیش سەریان نەوێ کردو بەماتەمەوە لەباوەشیان گرت .

تێبینی :- ڕوو داوی ئەم چیرۆکە لە ڕۆژی ١٩٨٢/٢/٢٧ دابووە.

نامە

فەرهاد عەلی

ماوەیەکە ئاوایی ئاسایی نییە ، دەترسان ، بەخوشیان نەیان دەزانی لەچی دەترسین ، شتیکیان بەبەر گوی کەوتبوو نەیان دەزانی چ بکەن و چونی خو لی قوتار کەن ، بەجوریک کاری کرد بووە سەر رەفتارو هەلس و کەوتیان ، هیچیان بو نەدەمایەوە رق و تورەیی خویانیان بەسەر ئاژەل و خیزانەکاندا دەبارانند .

هەوالەکە توی مقو مقوی لە نیواندا چاندبووە، بەلام لە کارو کاسبی نەخستبوون ، ئەمەیان جیی مەت و مر نییە، چونکی لەهەر کاتیکدا لەخەلکی ئەم دەی(شوراو) ، بپرسیت :

" ئەری چی ئیوەی بەم بەدبەختە رەقانییەوە لکاندووە؟ "

یەکسەر گەورەو بچوکیان دەلین :

"" ـ ئيمه‌ ئه‌م خوله‌ وشكه‌ ده‌گوهين ده‌گوشين تاكو خـــان و ئاوی لی وه‌ده‌رنين "" .

ئاوای ده‌گوت چنگی له‌گه‌لدا له‌زه‌وی هه‌لده‌گرت .

بره‌ ماليكی گلين ی خاموش له‌پال ليژاييه‌كه‌دا سه‌ريـــان به‌يه‌كدا كردووه .

به‌لام وا ماوه‌يه‌كه‌ ترسيكی نادياری ليويانی خستوته‌ سه‌ريه‌ك و بو دوور ده‌يانروانی ، روانينيكی وا كه‌ هه‌زارو يه‌ك خوزگـــه و پرسياری تيا به‌دی ده‌كرا ، به‌لام هيچيانيش ده‌رنه‌ده‌بـــری .. نه‌يان ده‌زانی چ بكه‌ن ، له‌و ماوه‌يه‌دا مام خدر چه‌ند جاريـــك چووه‌ شار به‌لام هيچ سوراخيكی چنگ نه‌كه‌وت .

هه‌ندی جار كه‌ روو به‌رووی شتيك ده‌بيته‌وه‌ ئه‌و ترس و سامه‌ی جارانی لات نامينی ... وا ئه‌وه‌ی ليی ده‌ترسان ته‌وما :

چيشته‌نگاويك چه‌ند منداليكی لا هه‌لتليفاو به‌ راكـــردن گه‌رانه‌وه‌ ئاوايی ، به‌دم هه‌ناسه‌ بركيوه‌ ئه‌مه‌يان بـــو كه‌سرو كاره‌كانيان گيرايه‌وه‌ ، وه‌يسمش كه‌له‌ هه‌مووياں به‌ته‌مه‌نتر پـــوو خوی گه‌ياند ده‌ (حه‌سه‌ن) ی كاكی :

"" له‌گه‌ل خوله‌و ئازادو كاووان دا له‌سه‌ر گرده‌سوور يـــاری مان ده‌كرد بريك سه‌ريا ز هاتن ، ووتيان ليره‌ ياری مه‌كه‌ن ئيمه‌ش ترساين ، به‌رخوله‌كانمان دوور خستنه‌وه‌ چوينه‌ سه‌ر گرده‌كـــه‌ی به‌رامبه‌ريان ، وه‌ك گور هه‌لكه‌نه‌ گرده‌كه‌يان هه‌لكه‌ند .

قولیان کرد قولیان کرد ، خولەکەیشیان کردە پەرژیـــــن ترساین ، دواجار چادریکیان هەلدا .. رامان کرد .. ئیتر ....

هەر ئەو روژەو وەك هەموو ئیوارانیك ، لەسیبەری گـــــا بەردەکەی تەنیشت مالەکان ، هەر یەکەو وەك نهینییەکی بـــــو ئاشکرا بووبی و تەنها خوی دەرکی پی کرد بی سەری دەلەقاندەوە

- ئەم گوت ..
- چیت گوت ؟
- ووتم و ئەھ ..
- ئاخر چی ؟ ا .
- ئالەمە دەترساین .
- باشە لەم دییەی ئیمە خو فابریقەو کیمیا نییەوا بو ئیمرە هاتوون .
- لەبەر خاتری هاهاها ئەو ئاگرەیە .
- باشە لەوە دەترسن ئیمە ئالیرەوە بە پف دەیکوژینینەوە ؟ ا
- ئەیهو هەیهووو ...

مام خدر تاشەو کاتە کلاو حامامەکەی لەسەر بوکی ..اماسەر و بی دەنگ پەیتا پەیتا دەستی بەسەری کولەکە تەمیا دەهیـــــا ووتـــی :

- ئەی خەبەرتان نییە .. جواویان ناردووە هەر روژی دوو کا - روان ئاویان بو ببەین ؟ .

حه‌سه‌ن هه‌ستایه پی به‌ده‌نگیکی به‌رز ووتی :

- بوچی ئیمه بو خواردنه‌وه‌ی خومان ئاومان ده‌ست ده‌که‌ویت تا بو ئه‌وان ببه‌ین ؟ .

* * *

روژی دواین له‌هه‌موو ماڵیکدا له‌سه‌ر شیو کردن باسی ره‌عنای بیوه‌ژن ده‌کرا ... به‌دڵیژایی ئه‌و روژه ره‌عنا شوان و به‌رخه‌وانی ده‌ورو به‌ری دیی هه‌راسان کرد بوو هه‌والی ته‌نیا مانگاکه‌ی خوی لی ده‌پرسین ، تا ده‌مه‌و ئیواره‌یه‌کی دره‌نگ گه‌رابوو ، خور له زه‌رده به تووله ریگاکه‌ی ته‌نیشت گرده سووره‌وه ده‌گه‌رایه‌وه ئاوایی ، له که‌نده‌لانیکدا ئارمایی‌یه‌کی ده‌بینی ، لیی ده‌چیته پیشه‌وه هه‌ناسه له‌خوی ده‌بڕی و ڕه‌ق هه‌لدێ ، دواجار هه‌ناسه‌یه‌کی سارد هه‌لده‌کیشی و به‌رقه‌وه ته‌ماشایه‌کی سه‌ر گرده‌که ده‌کات ئیتر بی ده‌نگ ده‌گه‌ڕیته‌وه هه‌ر ئه‌وه‌نده ده‌ڵی

- له‌ترسانا ئاژه‌ڵیان لی بووه به‌زه‌ڵام .....

بو سبه‌ینی مام خدر بانگ ده‌کەن و پێی ڕا ده‌گه‌یه‌نن که شه‌ڕان ئاژه‌ڵ به‌ره‌ڵلا نه‌که‌ن و ئاوبشمان بو سوگه‌ر بکه‌ن ..

خدر له‌بال گا به‌رده‌که‌دا ئه‌مه به‌خه‌ڵك ڕا ده‌گه‌یه‌نی .

حسن ی مام علی ده‌ڵی :

- ئافره‌تی ئه‌م دێیه ئاو بو کەس نابات ، له‌مه‌ولا ئه‌وی خوی به‌پیا و بزانی هه‌ر که روژ بووه‌وه ماڵ و منداڵی خوی له‌ماڵ

ناهيليتەوە ، دواجار چى دەكەن با بيكەن ....

ـ من دەليم گوايە ... قالەى براتلە (وبدايە) و بو ئەوەى گەرمان پيدا نەكەن با ...

ـ ئەمانە لە كوى دەزانن قالە كيەو لە كوى دايە ؟

هەرمشەو گورمشەو جوين پيدان ملى پى دانەخەواندن هەر كە روژ هەلدەهات ، ئافرەت لە دى كەدا نەدەما .

تا مەشكەو وردە كارى ئاو مالياں لەدەرەوە بە ئەنجام دەگەياند .

روژ بە روژيش تەنگيان پى هەلدەچنرا .

ھاتوو چوى دەورو بەرى گردە سوور قەدەغە كرا ، لەو دەورو بەرە چەند پارچە زەوى يەك بەوەردى هيلرايەوە ژمارەى كەلاكى رمشە ولاخ و بەزى ئاوايى روژ بە روژ پتر دەبوون .

روژيكيان خولەو ئازادو كاروان و وەيسە ، كە لە دى يەكى نزيك فيرى نووسين ببوون بەدزى يەوە بەرەيەكيان لە دەفتەرى يەكيكيان هەلبچرى و ئەم نامەيەيان بو قالەو مامە رەسە بە خەتيكى ناشرين نووسى :

" مامە قادر .. دەسەكانت ماچ دەكەين . سەلام لە هاوريكانت دەكەين . ئيستا ناهيلن لەسەر گردە سوور يارى بكەين مانگاكەى پورە رەعنا و كەرو چاشەكەى مام خدرو دوو بەرخى ئيوە شەو دەست ريژيان لى كردوون داوا لە باجى ئامين و پورى خديجە

ده‌که‌ن ئاویان بو ببه‌ن .. ئیمه نازانین چ بکه‌ین . "" لـــــه خواره‌وه ناوی‌خویانیان نووسی ..

به‌لام چونی بنیرن بو کاکه قادریان . گه‌لی بیری‌خویانیان گوشی ، تاکه‌وته‌وه بیریان هه‌ندی‌جار که ده‌چن بو قوتابخانـــه هاوریکانی کاکه قالیان تووش ده‌بن زوری نه‌خایاند له نـــیوه شه‌ویکدا بووه روژی‌حه‌شر .. بو سبه‌ینی سه‌ربازیکی زور رژانـــه ناو ئاوایی‌وه ، به‌هه‌رچی ده‌گه‌یشتن دایان ده‌پلوسی له دواییـــدا حه‌سه‌ن و مام خدر که‌ره‌م حاجی و چه‌ند که‌سیکی تریان له‌گـــــه‌ل خویاندا برد ، وه‌یسه‌و هاوریکانیشی به پرتاو خویانیان گهیانده گرده سوور به پارچه چادرو قه‌وانه کونه یاری‌خویانیـــــان دامه‌زراند .

هەولێر کتێب

نەفرەت

ریحان

دوزەخی کنیوەروکە تا دەهات زیتر جوشی دەسەند •• بـــــە
بەرگیکی سەراپا قەترانییەوە •• وەك زورجاری دی لەبـــــەر
دەروازەی ئەپارتمانیکی دوونهومیدا هەل بروشکایەوە ، پرچـــە
ئالوزە شانە نەکراوەکەی بەسەر شانە لاوازەکانیدا شور ببوونەوە
و ببوونە ساباتی سینەو مەمکە قوتەکانی ، پریاسکەیەك خواردنی
نابووە ژیر عەبا رەشەکەیەوە •• گەلیك ژان و دەردی ســـــەری
لەسیمای زەرد هەل گەراوی دا دەخوینرانەوە •• خەمی میردە بـی
سەرو شوینەکەی ئوقرەی لی هەل گرتبوو •• برستی لی بری بووەبو
چوار مانگ دەچی ئەستیرە ئاسا کوژاوەتەوە •• ئەمیش هەمـــوو
شەوی لە چاوەروانی پەی بوونەوەی دا گیانی دەبیتە ژانیکـــی
رەش و دەتوپتەوە ، شەویکی بەهارە بوو لە ئامیزی شیرینیـــان

ده‌رهینا و برنیان .. ووتیان هینده نابا ده‌یهینینه‌وه .. به‌لام وه‌ك گیژه‌لووکه له‌م سه‌ردنیایه‌ی نه‌هینتبی و فرانه‌بیتی .. هیچ ئاسه‌واریکی نه‌ماوه .. بویه له‌و روژه‌وه ئه‌پارتمان نه‌ماوه له بن نیواره‌که‌ی دا هه‌ل نه‌تروشکابی و به‌پال ده‌رنه‌کرابی.. کار به ده‌ستانیش هه‌موو روژیك به درویه‌کی بچووك ئه‌ستیره‌ی هیوا گه‌وره‌که‌ی پەی ده‌که‌نه‌وه ..

شه‌قامه‌که چول بوو .. تاك و ته‌را ریبواران ده‌رده‌که‌وتن و به‌خیرایی ری یان ده‌بری .. تاساتیك زووتر له‌تینی گه‌رماکه قوتاربن ، ته‌نیا هیرین بوو له‌به‌ر تینی گه‌رماکه سه‌ری نابووه سه‌ر ئه‌ژنوکانی و نائومیدی خویی له فرمیسکه گه‌رمه‌کانی دا ده‌تواندەوه‌و ته‌نیایی خوی به گاسنی یادەکانی ده‌کیلا .

له‌و حال پەشیوی یه‌دا و له ئاستەیرو تی رامانه دزیوه‌کانی پاسه‌وانه زه‌به‌للاحه‌که‌ی به‌ر ده‌روازه‌که‌دا ته‌نیا یادەکانی بوون ده‌گه‌بینه فریادی و له‌گه‌ل خویان ده‌یانبرده گه‌شتی هه‌واری روژانی رابردوو .. بوماوه‌ی چەند ساتیك له دوزه‌خه دووریان ده‌خسته‌وه ، بیری بووه کوتریکی لانه‌وازو هیدی هیدی له‌شه‌قامه چوله‌که دوورکه‌وته‌وه .. به‌ره‌و دووا گه‌رایه‌وه بو پەنج مانگ له‌وه‌به‌ر .. بو سه‌ر گویسوانه‌ی ئه‌و مالی خوشترین روژی ژیانی له‌هه‌گبه‌ی دا هه‌ل گرتووه ، روژی زه‌ماوه‌نده‌که‌یان ...

(هەموو ان کەیف خوش بوون .. ئەم و دلیریش چور چـــور شادی یان لی دەتکا ، دەستە خوشکانی لەدەوری خر ببوونەوە .. تا دەست بەسەریان دابهینی و پویان بلی ... (نوخشەتان لیبی) .. رەشبەلەك گەرم بوو .. جیلان هەر یەك لەدەستی دوی خوی دا هەل دەپەری .. بووك و زاوا دەستیان گرت .. هەموو گیانیان هـــەل دەپەری .. لەخوشیدا شەلال بوون .. دەستیان دەلەرزی .. کوامـــە کانیان سوور هەل گەرا بوون .. شانیان لەشانی یەکدا توند کرد بوو .. گەرەکیان بوو تیکەلی یەکدی ببن و لەنیو یەکـــــەك دا بتوینەوە .. ئەم ئارەزووی گەمەی دەکرد ...

ـ دلیر ئەوە بو دەلەرزیت ؟

ـ کارەبایەکی بەتین بەلای راستمدا دەبری .. موچرکـــەم پیادی و دەلەرزم .. دەترسیم زور کارم لی بکا و لەجیی خوم ووشکم بکا .

ـ دوور لەگیانت .. ئادەی کوا لای راستت .. ئای ... خو منـــم !

پیکەوە دایانە قاقای پیکەنین و هەموو گیانیان خەنـــدەی لی دەرژا .) .

لەگەل دەنگی ناسازی پاسەوانەکەدا راچلەکی و گەرایـــەوە ســەر شــەقامەکە ...

ـ ئەری ئەوە تو هار بوویت .. بەم قرچەی نیوەرویەلیرەدا

دانیشتوویت .. نیازته رون لمخوت بگریت ؟ !

- (گەرەکی بوو ئامبازی سەری بووایەو دەستی لەبینی گیر کردایە .. ئیزرائیل ئاساروحی دەرکیشایە) نا .. هارنە بووم .. ئیوە منتان هیناوەتە ئیرە .

- ئیمە ا .. بـــو ؟

- میردەکەمتان لی دزیوم .. هەروا زوو بیرتان چووە ؟

- (قاقایەکی تال) بو میردەکەت ئالتوونە .. تابیدزین

- چاکتان دەناسمەوە .. هەموو لیك دەچن .. روخـــــارە تالەکەتانم لەبەر چاوە کەبەو نیوە شەوە بە یـــــال وەدەرتان نا .. (ساتیك بی دەنگی) خوا هەل ناگـــری .. بو ئەوەندە بی بەزەیین .. توزیك ویژدانتان بی .. بەخوا هیچی خرابی نەکردووە .

- ویژدان ؟ ! قسەی ئەچەرو بەجەر مەکە .. لیرە نیهـــە .

- بروا تان پی ناکەم .. زور جاری تریش ئەمەم پی ووتراوە .. پیتان هەل ناخەلەتیـــم .

- سەرمان مەیەشینە بەم گەرمایە .. لیرە برو .

- ناروم .. وازتان لی ناهینم .. هەمووتانی لەســـــەر دەکوژم .

بەقاقایەکی بی لەزەت و تیز پی کردنەوە لەسەرکورسییەکەی بالی دایەوە .

ئەمیش چاوەکانی ئاگریان لی دەباری .. شیتگیر بوو..قیزی لەهەموو شتیك دەکردەوە .. چاوی بەدەوری خوی دەگیرا هەقاما مەکە لەخاموشی دا شەلال بوو.. هەموو شتیك هیمن بوو .. تەنیا ئیمە بەشیوی دەبینرا .

دوو کوتر وەك روانرابن و لەدەست مەرگ هەل هاتبن .. بە خیرایی بالەکانیان لیك دەدا ، تالەسەر گویسوانیك ئارامیان گرت .. دەنووکیان لەدەنووکی یەك دەسوو .. یەکدی یان رادەموسی ، تاویك بەهیوری هەل نیشتن .. لەهیکرا منالیکی چەتوونیان لی بووە ملوزم .. بەبەردیك هەلی فراندن و ئارامی لی تیکدان ، بەم بایە بچووبا و بەتوندی گوی منالەکەی بابدایە .. چونکە خویی و دلیری لەچاوانی دوو کوترەکە دا دەبینی .. هەستی بە ئازاری ئەو بەردە دەکرد..دەتووت بەسەر دلی ئەم دا کیشراوە ، بەلام ناتوانێ لەجێی خوی بەرز بیتەوە .. بیزاری تەنگی پی هەلچنیوە ، هیشتا گولا ی بیست پایز زیتری نەدیتووە .. کەچی لەرو لاواز وەك ئافرەتیکی چل سالان دەنوینی .. بەزەیی بەخوی دا دیتەوە .. چەند مانگیك لەمەوبەر ببووە جێی چاو پی هەلینانی خەلك .. کیژانی هاوزی ئیرەییان بە نەشمیلی و بەژن زرافیەکەی دەبرد ، کەلەگەرەك دا

دەردەکەوت .. ئاخ و ئوف و ئلپەی بەخودا کیشانی کورانی گەرەکی بەسەردا دەباری ، ئەمیش پور ئاسا ری ی دەکردو زیتر گری تی بەردەدان . . هەستی بەکەیف و شادی دەکردو ئاوریشی لی نەدەدانەوە ، کەچی ئیستا قیز لەهەموو شتیك دەکاتەوە .. حەو سەلەی نەماوە .. بەزمانی دل لەگەل دلیر دەدووا ...

" ئای دلیر گیان .. دەبی ئیستا لە چ کونجیك توند کرا بیت .. دا خو لە نیوان چوار دیواری رەش و ئەستووردا چون گوزەران بکەیت .. چون بەرگەی ئەو هەموو ئازارە بگریت .

بەلام ... بەلام دلنیا بە بەووزووانە هەر دی یتەوە ئەمشەو خەوم بینی .. تا ئیستا چی خەوم نیوە هەمووی هاتوتە دی .. ئەمشیان هەر نیتە دی .. بو مەلای مزگەوتەشم گیرایەوە ووتی خیر دەبی ئینشەللا ، لەخەونمدا ... پاییزیکی ووشك و بی باران بووو .. خەزان بنیا دەمیشی وەك گەلای دار زەرد دەکرد ، خەلکە کە هەردەم دەستبە دووعا بوون .. باران ببارێ ، ئەو خەلکە لە چاوەری ی باران دا بی ئوقرە بوون .. من لە چاوەری ی تودا ئوقرەم لی برابوو .. تو بارانی منیت ، شەو بوو .. بەکزی لەمەوشەکەدا هەل کورما بووم .. بە فرمیسك یادەکانم دەشتەوە ، لەناکاو دلوپە ئاویك بەسەر لووتمدا نزپەی کرد .. دلوپیکی تریش .. یەکیکی تر ... ریزبان بەست .. ئاواتی خەلکە کە هاتەدی .. بارانیکی لیزمە دای کرد .. زامەکانی ساریژ

کردن ٠٠ خەمەکانی بەبادان ٠٠ دلم خەبەری دا کە بارانەکەی منیش هیندەی نەماوە ببارێ ٠٠ جریوەی چولەکەکانیش سەبووری بەدلم دەدا و رووناکی دەخستە دەروونمەوە ، لەهیکەوە ٠٠ لەو شەوە زەنگەدا تارمایی‌یەکەم بەدی کرد ، هیدی هیدی هەنگاوت دەنا ٠٠ دەتویست بە هاتنەوەت نەزانم و بی خشپە بێیت ولەدواوە دەست بنێیتە سەر چاوم ٠٠ تاراچلەکم و خوشی‌یەکی چاوەری نەکراو بڕژێتە ناخمەوە ، بەڵام من هەر زوو بەدیم کردیت ٠٠ لەنێو هەموو تارمایی‌یەکان دا تارمایی تو دەناسمەوە ، وورده وورده نزیك دەبوویتەوە ٠٠ خوم لی بی ئاگا کردیت ٠٠ دڵیشم هیند بە پەلە لێی دەدا ٠٠ ئەوەندەی نەمابوو لە خیرایی‌دا لەلێدان بکەوی ، موچرکم پیا دەهات ٠٠ وەك شورەبی دەلەرزیم ٠٠ لەدواوە بەبی دەنگ دەستت نایە سەر چاوم ٠٠ بی ویستی خوم راچلەکیم ٠٠ بە شیواوی‌یەوە ئاورم دایەوە ، باوەرم بەچاوی‌خوم نەکرد ٠٠ لێشاوی خوشی‌یەکی بی سنوور رژایە ناخمەوە ٠٠ دڵە تاریکەکەم تروسکەی تێ کەوتەوە ٠٠ هەموو شتێك لەپێش چاوم رووناك ... ٠٠ وەك دنیایەك لەوە پێش وەك دڵی من تاریك بوو بێ ... هیچ ... وا لا کردیت ٠٠ تیر یەکترمان ماچ کرد ٠٠ دڵیر گیان بوویە دڵنیام کە دێیتەوە ٠٠ "" .

جیکەی تایەی ئوتومبیلێك گومی بیر کردنەوەیی شلەقاند ٠٠٠

"" دەی‌خوا بتان گرێ ٠٠ ئەوەشمان پێ رەوا نابینن ٠٠ لە

خـه‌یا لیشدا بی شنه‌ی خوشی که‌میك فینکی به‌دلمان بدا "" .

شه‌قامه‌که‌ پـه‌یتا پـه‌یتا خه‌لکی تی ذه‌رژایـه‌وه .. ده‌رابـه‌ی دوکانه‌کـان هه‌ل ده‌درانه‌وه .. ئوتومبیلی ره‌نگاو ره‌نگ به‌تیـژی تی پـه‌ر ده‌بوون .. به‌هورن لیدان شوین ئافره‌ته ریبواره‌کـان ده‌کـه‌وتن و شه‌قامه‌که‌یان ده‌خروشاند ، گه‌رما سه‌ری کاس کـرد بوو .. سه‌ری نایـه‌وه سه‌ر ئه‌ژنوکانی و دیسان کوتره‌که‌ی بیـری باله‌کانی لیك دایـه‌وه .. فری .. دوور فری ...

(ـ دلیر ئه‌گه‌ر من شتیکم لی بی تو چی ده‌که‌یت ؟

ـ شتی وه‌کو چی؟

ـ وه‌کو... مردن !

ـ جا ئه‌وه پرسیاره ؟

ـ بـو ؟!

ـ چون بو ؟! ئه‌و ئه‌زرائیـلمش ده‌کوژم که‌له تو نزیـك ده‌بیـته‌وه ..) .

دوو دلوپ فرمیسك له چاوه‌کانیدا قه‌تیس بوون ....

"" دلیر گیان گویم لیته هاوار ده‌که‌یت .. تو نه‌مردوویـت .. ئه‌وانه‌شی که به‌مردووت ده‌زانن نامانقوولیان کرد ، تو به گژ مه‌رگدا ده‌چوویت .. ئیتر چون مردن پیت ده‌ویری ؟! نا .. نـا .. دلیر .. دی یـته‌وه .. من ده‌زانم دی یـته‌وه‌و هه‌موو کاتـه ناسکه‌کانی رابردوو تازه ده‌که‌ینه‌وه .. ئه‌وساش تو پـه‌لیك قـور

بەدەمی ئەوانەدا دەدەم و هاوار دەکەم ... ئەوەتا دلیـــــر زیندووە .. نەمردووە .. "" .

لەدەنگی خوی وەئاگا هاتەوە .. پاسەوانەکە گوێی لەدەنگی بوو .. هاتە لایەوە .....

- ئەری ئەو دەنگە دەنگەت لەچیە ؟ خو خوا هەر ئـــەوی دروست نەکردووە .. بانەیەتەوە .. چی رووداوە ؟ هـــەر پیاو زورە .. مەترسە بەبیوە ژنی ناکەویت .. هیشـــتا بەبەرتەوە ماوە ..
- ئای چەند گیلن .. ئیوە لەخوتانەوە سەیر دەکەن چونکە لەزمانی عەشق ناگەن .. ئازەل لە ئیوە چاکترە ..
- (قسەکەی پی بری) چەند منالتهەیە ؟
- پینج مانگە زەماوەندمان کردووە .. منالم نییە .
- بەخوا گەوجیت .. کە هیشتا منالیشتلی نەبووە ئیتـــر بو ئەوەندە خوتی پیوە ماندوو دەکەیت ، هەر گویشـــی مەدەری .. تا مانگیکی تر بووەستە .. هاتەوە باهەوانە هاتەوە .. توش چیتر دا مەنیشە ، من بو تومە .. حـــەز ناکەم بە خورایی ژیانی خوت تال بکەیت .. (دەستیکی بە سمیلە پانەکەی داهینا و بە ددانەکانی سمیلـــــی کروشـــت) .

بەمورەوە لچیکی لی هەل قرچاندو رووی لی وەرگیرا ..

پاسه‌وانه‌که زیتر لی‌ی نزیك که‌وته‌وه .. ده‌ستی نایه سه‌ر شانی .. ئه‌ویش ئاوری لی دایه‌وه .. پاسه‌وانه‌که ده‌له‌رزی .. ئاره‌زووه ئاژه‌لیه‌که‌ی تاوی سه‌ند بوو .. هوشی به‌خوی نه‌مابوو .. بزه‌ی ده‌هاتی .. چاویکی داگرت ، له‌ناکاو تفیکی خه‌ست به‌ته‌ویلی یه‌وه نووسا .. پشوکا .. پاشه‌کشه‌ی کرد .. له‌سه‌ر کورسی‌یه‌که پان بووه‌وه ، ده‌ستی به ته‌ویلی‌داهینا و تفه‌که‌ی سری .. به‌لام شوینه‌که‌ی پیوه بوو به نیشانه ، هه‌ناسه‌ی سوار بوو .. ده‌له‌رزی .. لیوی‌خوی ده‌گه‌ست .. به‌چاوه زه‌قه‌کانیشی نیگای گلاوی تی ده‌گرت .

کاسه‌ی قینی پر بووی شیرین لی‌ی ده‌رژا ، خوزگه پارچه ئاسنیکی ده‌خواست تا میشکی به‌ستووی پاسه‌وانه‌که‌ی پی بکردایه‌ته ئاو پرژینی شه‌قامه‌که ، ناوچه‌که تا ده‌هات زیتر خه‌لکی تی ده‌رژا .. گه‌رماکه‌ش هیدی هیدی تینی که‌م ده‌بووه‌وه ده‌ره‌وی یه‌وه ، شیرینش له‌گه‌ل هه‌زارو یه‌ك‌جوین و نه‌فره‌ت‌دا پاسه‌وان و ده‌روازه مروف قووت ده‌ره‌که‌ی جی هیشت و به‌شه‌قام و کولانه‌کان دا شور بووه‌وه .

ره‌گی هیوایه‌کی نوی به‌ناخی دا روچوو .. هه‌ستی ده‌کرد به‌و نزیکانه بروسکه‌ی نه‌فره‌تیکی ئینسانی گشت‌ئه‌پارتمانه مروف کوژه‌کان ده‌روخینی و پاسه‌وان و ویژدان مه‌یهوه‌کان ده‌کاته ژیله‌مو ، له‌خه‌نده‌و قیژی منالانی سه‌ره‌وی و کولانه ته‌نگه‌کان

دا زایەلەی ئەو نەفرەتەی دەبیست .. بویە حەزی دەکرد ببیتەوە بەمنال و لەگەلیاندا بیکاتە گەمەو قیژەو هاوار ، هەستی دەکرد بەو نزیکانە گەوالە رەشەکان لەسەر ئەستیرەکان لادەچن و دلیر لەگەل کازیوەدا چەپکە نیرگزو تیشکی زیوینی بەدیاری بو دینی و خوی بەمالدا دەکاتەوە ..

× لیرەدا سوود لەقسەیەکی پیشینان وەرگیراوە کە دەلی (جبریو ەی چولەکە مانای گەرانەوەی خوشەویستیکە) .

چیرۆکی مندالان

بەهەشتی

هەولێمی کتێب

پێشکەشە بە زیندانیەکانی لە بەهەشتین

حسین سنجاری

دایە گیان : شەو بوو گوتت دەبێ سبەی بچم هێلکە بکرم - باشە ئەوە بارە ، برۆ چوار هێلکە بکرە ، دووانی بۆتۆ دوانیشی بۆ من ، ئەم بەیانیە هێلکەی دەخوین ، نانیش بکرە ، رۆلە گیان لەرێگا ئاگاداری خۆتبە تا دەگەڕیتەوەمش چایەکە ئامادە دەبێ .

" دارو " دایکی ماچ کرد .. "" زوو وەرەوە "" دایکی ئەمەی پێ گوت و کوڕی لەمال دەرچوو .

ئەو بەیانیە رۆژێکی خۆش بوو ، ئەم هێشتا تەواو نەڕەو ببوە ، دارو بیری دەکردەوە کە دەبێ وریا بێت و هێلکەکان نەشکێنێ ، بەتایبەتیش چونکە ڕێگاکە پڕیەتی لە کەندو کوسپ و بەردی زل زل .

"" چون بیشکینم ""دارو "" وای بەخوی دەگوت و سەرنجیشی دابووە دار "" تووە "" یەك ماوەیەك راوەستا :

ـ خوایە دەبی ئەمە چی بیت ؟

بەراستی دارو شتی وای نەدیتبوو ، ئەگەر چی روژی دەیان جار بەم ریگایەدا هاتوو چوی کردبی .

بەسەر درەختەکەوە بالندەیەکی رەنگاو رەنگی پەرو بال نەخشینی بەرەنگی سەوزو زەردو سوور و شین و نارنجی و مووری بینی ، زوری لا سەیر بوو .

دارو نەك هەر نەیدیتبوو ، بەلکو ناویشی نەبیستبوو .

ـ خوایە چەند جوانە :ـ دارو بیری لەوە کردەوە چون بەبیدەنگی بەسەر دارەکە بکەویت ، بیگریت و بیخاتە باخەلی و پیشکەشی دایکی بکات .

ـ خو دایکم زور پی خوشحال دەبی ، دەبی خوشحالیش بیت !

هەموو دنیا دەزانن دارو چون کوریکە ، کەهیشتا منداڵبوو خەلك بەدایکیان دەگوت : دەبی " پیروزە " یەکی بو پەیدا بکات . ئەویش لە بزەیەك زیتر وەلامی نەدەدانەوە .

روژیکیان نەنکی دارو لە گوندەوە هاتبوو و پیروزەیەکی هینی لەگەڵ خوی بو دارو هینا بوو .

"" هیچ چاویك لێی دەربا و نابیت ""

قەرەجیك ئەو ساڵە هاتبوە گوندەکەیان و وای پی گوتبوو

کە هیشتا نەنکی ما بوو .

داروش ئاگاداری ئەم هەموو شتانە بوو ، تەنیاش مەبەستی رازی کردنی دلی دایکی بوو ، بە ئەسپایی سەرکەوتە سەر درەختە کەو لە بالندەکە نزیك بووە ، هەناسەیەکی هەلکیشا و کەمیکی دیکەش لێی نزیك کەوتەوە ، بالندەکەی گرت و خستیە باخەلی ئەوەندە دلخوش بوو ئەگەر زور وریا نەبا لەخوشیانا دەکەوتە خوار .

- چ زوو گەرایەوە رولە ؟ هیلکەکانم دەبی وا چایەکەش پی دەگات .

- دایە هیلکەم نەهینا !

- بو لەبازارا نەبوو ، ئەدی نان ؟

- نەخیر دایە هەر نەچووم .

- ئەدی ئەوە چیە لە باخەلت؟ .. کورم ئەوە چیتە ؟

دارو بالندەکەی نیشان دا .

- باشە ، بەلام دەبی دووبارە برویتەوە بازار ، خو بی نان نابین !

ئەمەی گوتتو کورەکەی ماچ کرد .

دیسان دارو رویی ، زور دلخوش بوو ، زانی دایکی چون ئەم رەنگانە چون کاری تی کردن ، چونکە هەر کە چاوی پی کەوت یەکسەر گوتی ئەمە بەهەشتیە .

لەریگا دارو تەماشایەکی دار تووەکەی کردەوەو بە خـــوی گوت : بەهەشتی ا ؟

کەبەنان و هیلکەوە گەرایەوە ماڵەوە ، چاکەش ئامادە بـوو بەدایکی گوت :

ـ دایە گیان رەنگە ئەم باڵندە بەهەشتیە برسی بیت ا

ـ ئەری بەخوای ... چەند دەنکە ساواریکیان لەگەڵ خو برد ، کـە دەرگای ژووری خەوتنیان کردەوە سەیریان کرد باڵندە بەهەشـتیە کە نەماوە ، تووەز بەیانی زوو کەلەخەو هەڵسابوون پەنجـەرەی ژوورەکەیان کـردبووەو لەبیریان کرد بوو دایبخەنەوە ، باڵندە کە رویشتبوو کە سەیری دەرەوەیان کرد ، دوور دوور دیتیـــان باڵندەکە بە بەرزی ئاسمانەوەیەو دەفری ا هەر دەڵێی پەلکـــە زیرینەیـــە .

ـ رۆڵە بۆ ئەم باڵندەیە مەگری ، هەر ئازادی چاکە .

بەڵام دایکی دارو ئەمەی گوت و چووە ژووریکی دی دەســـتی بەگریان کرد ، بـریاری دا ئەمرو سەر لەزیندان بدات ، بەڵکـو باوکی داروی چاوێبکەوی .

تیبینی : ئەم چیرۆکە لە سەرەتادا بە ئەڵەمانی نووســـراوە و پاشـان چیرۆك نووس کردویە بە کوردی .

بۆسە

بەیادی سەفوەت سەرحەد
چوار سەعات تەمەن
"شکەستە بەهاری عەرەبی" ئەبو شەهاب
موکری

خۆئەگەر " ئەو " بە ئاستەم خۆ وەلاخات و هەندێ سەربەرز کاتەوە ، ئەوا دەتوانێ لە درزی نێوان هەر دوو بەردە سوپەرەکەیەوە ، ئەو پێدەشتە پان و بەرینە بەدی کات ، کە دوێنی ئێوارە " ئەم " بەفی گیرۆدەی بێ بەنایی کرد ..

دوێنی ئێوارێ " ئەم " پشتی بەکات قایم کردە بێی بە جەرگی خۆیا نا و بەخۆی وت :

" ـ رەنگە تەنها هەر نیو سەعاتە رێ بە پێدەشتەکەدا بڕۆم . بێ هەڵدەگرم ، دنیا تاریك دادێ ، بەئاسانی بە دۆڵەکەی ئەو دیویا دەڕۆم و پۆستەکان دەگەینمە چێ "

کلاشینکۆفەکەی هێنا بووە سەربێ ، بەدووربینەکەی ئەو ناوەی پشکنی بوو ، لە چیاکانی ئەمبەرو ئەو بەری پێدەشتەکەدا

چ جولّەیێکی نەبینیبوو ..

دەشێ " ئەو " یش " ئەم " ئاسا بەهەمان وریایی ..... وە کەوتبێتە ڕێ ..

دوێنێ ئێوارەی درەنگ کە هێشتا خوری شەکەت دوا تیشکە سوورکالّەکانی خۆی هەلّنە کرد بوو ، نیو سەعاتە ڕێیەکی مابوو ئەو دیوی تروپکە گەشەکە بێ " ئەم " خۆی تاودا ، تا گەیشتە ناوەڕاستی پێدەشتەکە جگە لە هاژەی کزە بایێکی سارد هیچی نەدەبیست ، لەپڕ گیزەیێك بەلای سەریا هات و دەنگێکی زلی بە دوای خۆیەوە پەلەکێش دەکرد " ئەم " ڕاچلّەکی ، هەر کە ئاوڕی دایە دەیان دەسرێژی لەسەر یەك بەدەما خستی ، هەلّسایەوە ، بە پەلە خۆی گەیاندە بەردێکی چکۆلّەی نزیك ، ترس و حەپەسان تێکەلّی دەروونی بوون ، گوللەش دەوروو بەری بەردەکەی دەبێژا ، هەناسەی سوار بوو ، شلّەژا ، قوڕگی وشك هەلّگەڕا ، تفی بۆ قوت نەدەدرا ، دەسرێژەکەش گەرم و گەرمتر دەبوو . " ئەم " دەیزانی کەس ناپێکی ، کەسی نەدەبینی هێتگیر ئاسا پەلە پەتکەی کلاشینکۆفەکەی دەکێشایەوە ـ ئەو کلاشنکۆفەی کە هەمیشە ستایشی دەکرد (کوترێکی ئاسنینە ، شانم هێلانەیەتی گەمەی بۆ دوژمن گرکانە وزەوی لێدەکاتە دۆزەخ ، هەر کە چاو دەنێمە سەر سێرەی ئەو پیاو کوژانەم نیشان دەدات ـ کە دەیانەوێ بمکوژن) هێتانە تەقەی دەکرد ئیدی کەمتر گوێی

لە دەنگی تەقەکان دەبوو ، ئەویش سەبارەت بە کاس بوون و
ئەژان و ترس بوو . لەنێو بازنەیێکی دە پانزە مەتریا ، لە
پەنا بەردەکەیدا لەنیو تەپ و توزا ون ببوو . گەلێ بە پەلە
بوو ، کات زوو بگوزەرێ ، قورگ وشکی و تینویەتی تەنگی پێ
هەلچنی .. سەبارەت بە ناشارەزای و کەم تەجرەبەیی ، لە پێنج
شەش دەقیقەیەکدا فیشەکی کلاشنکۆفی بەخۆی نەهێشت ، وڕ و کاس
بوو ، ترسی ئەوەی هەبوو بۆی دابەزنە خوارێ و دەستگیری
کەن ، دەمانچەکەی دەرهێنا هەموو زەبن و وزەی لە چاوانی خۆیا
کۆکردبووەوە .. هەتا و ئەو نیوی تروپك بوو ، کەسی بۆ نەهات
تەقەکان کز بوون ، هەر چیەکی کرد نەیتوانی هەلسێ وابزانی
لە ترسا قەلەمی دەست و پێی شکاوە ، خۆی هاندا ، نیمچە
تەکانێکی دایە بەر خۆی ، کەچی پێی ڕاستی لەجێی خۆی
نەدەبزوا ، دەستی بەلای ڕانیا هێنا و حەپەسا . ! تەز هەر
لەیەکەم دەسرێژا ئەنگێوراوە ! ! هەر چۆنێ بوو بەسکە خەکێ
ئەم بەردو ئەو بەردی کرد ، نزیکەی سێ سەعات زیاتری پێ
چوو ، وا کیلۆمەترێ لەو شوێنەوە دوور کەوتۆوەتەوە .. ئێستا
" ئەم " لەبەرزایدایەو لەنێوان دوو گا بەردەوە دەروانێتە
سەر پێدەشتەکە . شەوێ بەجا مانێیەکەی خۆیڕێژی سمتی ڕاگرت و
توند بەستی ئەوا ئێستا لەم بەرە بەیانە ساردەدا ـ ئەم
بەیانییەی کە مژدەی ڕۆژێکی نوێی پێ لە نەێنی پێیە ، ڕۆژێك

وەك هەموو رۆژان بیست و چوار سەعات لەتەمەن هەڵدەمژێ و بیست و چوار هەزار داو و کۆدەتا و نەخشەو پیلان و بیری پیرۆز و دڵوپە خوێنی پیرۆز تری لەخۆ بوردوانی رەش و روت دەکاتەمێژوی خۆی . رۆژێك چگە لە سێدارەو کوشتن و راگوێزان وناچار کردن ، جگە لە بێدەنگی و بێدەنگی و جامبازی و هەراج و سەودا سەری و غەریبی چی دیی تێدا نییە ـ چاوەڕێی چارەنووسی" خۆی" و " ئەو " دەکات ، .

" ئەو " پش لەنێو ئەو پێدەشتەدا ، لەپەنای دوو بەردی چکۆڵەدا خۆی ماتداوە ، لەنێو تەپ و تۆزی گوللە و بە بەکا چوونی بیرو هۆشی نوقم بووە ... هەر لەگەڵ یەکەم دەسرێژی ئەم بەرە بەیانەدا " ئەم " وە ئاگا هاتەوە ـ نەك لەخەوـ بەڵکو لەنیمچە بێ هۆشییەك کەسەرما و ئێش و خوێنرێژی وزەیان تیا نەهێشتبوو ، هەر کە تەقە وەئاگای هێنایەوە یەکسەر دەستی دایە دووربینەکەی و سەرنجی پێدەشتەکەی دا .

" ـ ئا ! ئەوە خۆ دەیناسم ، هاورێمە .. "

" ئەم " هەر چی ئێش و ئازارو تێنوێتی و ترسی هەبوو لە ئاستی نیمەنی ئەو هاورێ یەیدا رەوی یەوە ، خۆی لەبیرکرد ، چ جارێ ئەوەندە خۆی بێ دەسەڵات و دەسەوسان نەبینیوە ، لەبەر چاویا هاورێ یەکی خۆشەویستی لە نێو بوسەیێکی بێ ئامانـدا گیری خواردووە و ئەمیش هیچی بێ ناکرێ ، هەر هیچ ! !

" ئەو " بەجۆرێکی ئەو تۆ لەپەنای ئەو دوو بەردەدا خۆی مات داوەو تفەنگەکەی لەدەسگرتووە ، هەر وەك ئەوەی بۆ پێشمەرگایەتی لەدایك بووە ..

خۆ ئەگەر هەندێکی دیش پێ بە جەرگی خۆیا بنێت و زیاتر سەر بەرز کاتەوە ، بروانێتە چیاکەی بەرانبەری ئەوا جێ گرپی گوللەکانیان دەبینێ - کەبی‌وچان دایدەگرن - .

خۆ ئەگەر هەندێکی دیش خۆی وەلاخات ئەوا بەجووانی لە دووری دووسەد مەترێکەوە دەپانزە دار ، داری بەرپو و قەزوان و گوێزی نیمچە رووت و پەرت و بلاو دەبینێ ... دارەکان دەڕوانن سەر دولێکی بێ ئاو ، دولیش دامێن و ئابڕوی چیاێکی سەخت و پروتە ، چیایش فەرمانڕەوای پێدەشتە ، پەناگاو دایکی چەندین سەنگەری دیرینیشە ...

سەرما لەنێو ئێسقانەکانی " ئەم " دا هاتوو چو دەکات ئەو خوێنە مەیهوو ڕمهەڵگەڕاوەی سەر شەروالّەکەی بەلا سمتیەوە نووساوە ، ئازارێکی گەلێ تیژی هەیە . رەنگە بتوانێ تا چەند سەعاتێکی دی ئیدارە بکات ، خۆ ئەم (دووگابەردە) تا سەر نابنە پەناگای ..

" جا کێ دەڵێ ئەم دوو گابەردە پەناگایە ، هەمان ئەو دوو بەردانە نین ، وزەو ناچاری یەکەی بمژن و پاشان ببنە شاهێدی لەنا و چوونەکەی! بیست و چەن ساڵێکە یالەوەتەی مێژوو

ئەمەکداری ئەم میللەتەیە ، چیا بووەتە سەنگەر و پەناگا ، جێی خۆ ئاردنەوەو بەرگریە ، بریندار و سەربەرزە ، بەزمانێکی سادەو بێ گرێ دەڵێ : گەر پێشمەرگەم لەسەر بێ چ هەنگاوێکی بێگانە ناتوانێ تروپکم پیس کات ، گەر هەتاویش هەلنەبێت ئەوا خوێنی پێشمەرگە دەبێتە هەتاوی هەمیشەبیم " .

" ئەو " لەنێو تەپ و تۆزی گوللەدا نوقم بووە ، خۆ ئەگەر سەیری پشتەوەی خۆی بکات ئەوا زەویێکی بەبار و ڕوت دەبینێ کە لەهەندێ شوێنیا بەردی خوارو خێچ دومەڵ ئاسا بەسەر پشتیەوە دیارە ، بنجك و کەما و کەتیرە لەنزیکی وردە بەردەکانیەوە سەریان هەڵداوەو جێیان بۆ خۆ کردووەتەوە ، لەنێو ئەم کوێستانەدا ڕەوتی تەمەنی سروشتی چەندین هەزارە سالەیان بە سەر دەبەن .. زستان ، بەفر دەبێتە پۆشاکی ئاو دامانیان بەهارانیش لەنێو گوڵ و سەدان جۆرە گیای نیا خۆ ئارایشت. دەکەن ، هاوین و پایزانیش بەدەم شنەی شەماڵ و ڕەشەبای تورەوە ، سەمای بێ ئارام و شێتانە بۆ خواوەندی سروشت دەکەن ..

خۆ ئەگەر " ئەو " لەنێو ئەو دەسڕێژە گەرمەدا بتوانێ هەندێ سەر بەرزکاتەوە سەیری دامێنی چیاکەی لای چەپی کات ، ئەوا دەیان دار دەبینێ ، تا نا و قەدی چیا هەڵکشاون و چەن مەتڕێ لەژور دارەکانیشەوە بەردی زل زل پاڵیان بەیەکەوە داوە

پێپه‌لکه ئاسا ڕێ بۆ تروپکی خۆش ده‌کەن • خۆشه‌گەر زەینی کـــۆ کاته‌وه ، ڕاسته‌و ڕاست بڕوا نێته نێو به‌رده زله‌کان ئه‌وا گـــڕو ته‌پوتۆزی ئه‌و یه‌کدوو (بی‌که‌ی سی) یه ده‌بینێ که‌به هیچ جۆرێ ده‌رفه‌تی جوڵه‌ی نادەن و دایده‌گرن و له‌نێو بازنه‌یه‌کی تـــەپ و تۆزیا کردوویانه به نیشان و ئه‌ملاو ئه‌ولای ده‌بێژن و کاسیان کردووه •• گەر سەیری لای چەپی (بی‌که‌ی سی) یه‌کان بکات ئـــەو دوو سێ جاشه " قەناص " به‌ده‌ستانه ده‌بینێ که که‌وکۆزی ســێڕه‌ی لێده‌گرن و هەر ساته‌و گوللەیه‌کی بۆ ده‌که‌نه نوێنه‌ری کینـــــەو رقی بێ ئه‌ندازه‌ی خۆ فرۆشیان • ئه‌و دوو به‌رده‌ی خۆی له‌پشتیان ماتداوه بوون به قەڵغانی •• نه‌ك هەر ته‌نها ئه‌و دوو بـــەرده‌ی سوپه‌ری به‌ڵکو هەموو به‌رێکی ئه‌م کوردستانه قەڵغان بـــــوون و قەڵغانن بۆ پێشمەرگه‌ی دەرویش ئاسای تەریقه‌تی خاکپەرستی ، هەر به‌رده‌و چەندین هەزار گوللەو گوللە توپ و رۆکێتی به‌زانـدووه و شاهێدی چەندین نه‌به‌ردی قاره‌مانانی حەق و ویسته گەلێ لـــــەو به‌ردانەش خوێنی گەشی دلێرانی هەمیشه زیندووی کردووه‌ته‌به‌ڵگه‌ی مێژووی سەرده‌می که‌ڵه پیاوان ! •

خۆ ئه‌گەر به ئاسته‌م خۆ وەلاخات و هەندێکیش ته‌کان بدا ته به‌ر خۆی ئه‌وا ده‌توانێ به سکه خشکێ خۆی بگەیینێته ئه‌و بـــەرده زله‌ی لای چەپی که چل پەنجا مەترێ دووره لێی •• خۆ " ئـــەوان " پەله‌پیتکه لەسەر چەکەکانیان به‌رز ناکه‌نه‌وه ، هەموو هـــــەر

بەجارێ دەسرێژی لێدەکەن ، خۆ ئەگەر جۆیەکەیشی بگۆڕێ هیچ شتێ بۆ ئەم دۆخەی " ئێستای " ناگۆڕێ ، نە کلاشنکۆفەکەی بوردی ئەوەی هەیە بە تەقە کردن بیانشڵەژێنێ نەئەو بەردەبش دەتوانێ تاسەر بیپارێزێ ٠

" ئەم " نەیدەزانی بەبەزەییەوە سەیری " ئەو " دەکات یا بە خۆشەویستی ، بەرادەیێك تێکەڵی تەقەکان ببوو وەك ئەوەی سێرە لەم گرن لەگەڵ تەقەکاندا ڕادەچڵەکی و لەبەر خۆیەوە دەیووت :

(ـ باوەڕ ناکەم دە دوانزە سەعات بەم وەزعە خۆی پێ بگیرێ تا شەوی بەسەرا بێت و خۆی دەربازکات ، خۆ ئێستا هەرگیز ناتوانێ بکشێتەوە ، ڕێگەکەی هەر پێدەشتە ، بۆ کوێ دەچێ ؟ خۆ ناتوانێ بەدزە دزە ئەم بەردو ئەو بەرد بکات هەر پێدەشتە ٠٠ دیارە لەمێژە بەدیان کردبوو و تەقەیان لێنەدەکرد ، هەر بۆ ئەوە بوو لەدەستی نەدەت و بەچاکی بکەوێتە نێوان پێدەشتە ڕووتەکە ! خۆ ئەوە بەگەرمتر تەقەی لێدەکەن باوەڕ ناکەم لەبەر تەپ و تۆز بەردەمی خۆی ببینێ ٠٠ رەنگە ئێستا لەنێو ئەم تەپ و تۆزوترسەی ئەم ساتە وەختەی ئەم ئاگر بارانەدا بتوانێت سنوری بیرکردنەوەی بەرینتر کات ، رەنگە بتوانێ بەوردی " رەصدی " ناخی خۆی بکات ، لەوردی و کاریگەری یادو بۆ چوونەکانی ورد بێتەوە و بزانێ کامیان لەکاتو

شوێنێکی ئاوهادا سەر هەڵدەدەن .. دوێنێ ئێوارێ منیش هەمان وەزعم هەبوو . لەو هەشت نۆ دەقیقەیەدا بیرم لەزۆر شت دەکردەوە ... " .

" ئەو " لەبەر گەرمی تەقەو دەسرێژەکە بێ جوولەو مات بوو ، " ئەمیش " نابەنا و دەستی دەدایە دوورینەکەی گاه سەرنجی هاوڕێکەی دەدا و خەمی بێ ئەندازەی بۆ دەخوارد گاه سەرنجی جێی جاشەکانی دەدا ...

" ئەم " نەیدەتوانی ببزوێ تەنانەت ئومێدی ئەوەشی نەما بوو ، ئێش و ئازاری خۆی لەبیر کردبوو ، جار جارێ دلی خۆی دەدایەوە .

(ـ جێیەکەی خراپ نییە .. ئەو دوو بەردە پاراستوویانە ـ چاکە هەر لە بەرانبەریەوە تەقەی لێدەکەن ... دوور نیە بۆی بێنە خوارێ لای چەپ و راستیشی بگرن .. خۆمن تاقە فیشەکێکی کلاشنکۆفم پێنیە تاوا لەجاشەکان گەیێنم ، هاوڕێکانی هاتوونە هانای و بۆ چەن ساتێ بیانشڵەژێنم .. هۆ .. خۆ کلاشنکۆفبووردی ئەوەی بەبەرگاتەلایان .. جاندەمانچە لەکات و شوێنێکی ئاوهادا چ کەڵکێکی هەیە ، ڕەنگە .. گەر لای چەپی بگرن منیش یان لێ ئاشکرا بم .. چ جەوانمەرد و ئازایە خۆ تاقە فیشەکێ خسار ناکات .. خۆزیا دەمزانی ئێستا بیر لە چ دەکاتەوە "

" ئەم " دوێنێ ئێوارێ هەندێ شتی سەیر سەیری بەبەر چاو

تێدەپەڕێ وای هەست دەکرد دواشتە لەنێو مێشك و دیدەیا لەنگەر دەگرن .. وێنەی ژن و منالّە وردەکانی بەبەر چاویا تێدەپەڕین.

ڕوخساری دایکە بەستەزمان و کڵۆڵەکەی بەر دیدەی بـــــەر نەدەدا ... ئەو دایکەی ئێستایش بە چل فلس دەڵێ چواردە فلسی و بەهەشتا فلسیش دەڵێ پەنجایێك و سێ دە فلسی ئێستایش هەر ئەو قەوانەی سالانی ۹۵۸ ـ ۹۵۹ دووبارە دەکاتەوە ..

(ـ ئەم عیراقە خۆشی بەخۆیەوە نابینێ .. مەلیکیـــــان کوشتووە مەلیك .. ئەولادی پەسول بوو .. دەستیان بە خوێنـــــی ئەو سەیدە سوور بوو .. ئیتر چۆن خۆشی بە خۆیانەوە دەبینن ..)

" ئەو " وەکو " ئەم " نییە .. دوێنێ ئێوارێ " ئـــــەم " هەندێ شتی سەیر بە مێشکیا گوزەری دەکرد ، هەر وەك خەیـــــاڵ هیچی دێ نا ، ئەو ڕۆژەی دەهاتە بەرچاو ژنە بێوەژنەکەی ـ پاش کوژرانی خۆی ـ چەن ساڵێ ، یا چەند مانگێ ، یا چەند ڕۆژی شـو دەکات ، منالّەکانی دەکەونە ژێر دەست و بەزەیی باوەپیارە ! یـا لارێ دەگسرن ، چ ڕۆژگارێ لەبەر چاویا بەر جەستە ببوو ، ئـەو ساتە ناپەسەندو نەگریسە بەبەر چاویا تێدەپەڕی کە ژنـــــە بێوەژنەکەی روو لە مەسئولێکی مێیازو داوێن پیس بکـات و بڵێ :

(ـ قوربان ژنە شەهیدو هەتیو بارم و ...

وای دەهاتە بەر چاو کە کابرای مەسئول زیاد لە پێویسـت ڕێزی لێدەگرێ و ... لەگەڵ ئەم خەیاڵەیدا خۆی دەدواند .

(ـ دوور نییه ، له‌به‌ر ته‌مه‌نڕوخساری .. ڕه‌نگه‌ حـــه‌زی ژنه‌که‌یشم تێکه‌ڵی سه‌رنجه‌کانی کابرا بێ .. ده‌شێ بۆ نه‌ ؟ جـــا بۆ ؟ ئینسانی سه‌ده‌ی بیسته‌م و سه‌ده‌ی سۆز هاڕین و وه‌فا فرۆشتن نییه ..) .

" ئه‌م " حه‌زی ده‌کرد بزانێ " ئه‌و " له‌کات و شوێنێکـــی ئاوهاێ ته‌مه‌نیا بیر له‌ چ ده‌کاته‌وه ، به‌مه‌زه‌نه‌ بۆی ده‌چوو .

(ـ ڕه‌نگه‌ بیر له‌هاوڕێ و کەس و کاره‌کانی کاته‌وه ، کـــه هه‌واڵی مه‌رگی ببیستن بۆ چه‌ن ڕۆژو سه‌عاتێ غه‌مباریان ده‌کـات و ماته‌مینی دایانده‌گرێ .. یاشانیش هه‌ر وه‌ك نه‌بوویێك له‌بیـــری که‌ن .. ئه‌مه‌یان ڕێی تێده‌چێ " ئێستا " بیری لێ کاته‌وه .. من دوێنێ ئێواڕێ ئه‌مه‌م به‌ خه‌یاڵدا هات ، که‌ چی ئه‌م هه‌و هه‌نـدێ پێکه‌نینم به‌خۆمدا هات! یانی چی خه‌ێم بخۆن ؟ جا چ ده‌گـــۆڕێ. ده‌بێ له‌بیر کرێم ، خۆ ئه‌گه‌ر له‌بیر کردن و بیر چوونه‌له‌ته‌مه‌ندا نه‌بێت ڕیانه‌که‌ ناگوزه‌رێت .. سروشت یاسای خۆی هه‌یه‌ ده‌روونـــی مرۆڤیش بۆ که‌وی بوون له‌گه‌ڵ واقعدا یاسای پته‌و و پۆلاینی هه‌یه‌ هه‌رگیز وابووه .. دوێنێ شه‌و زیاتر پێکه‌نیم به‌ خۆمدا هـــات که‌ هه‌ڤاڵی ژنبرام وه‌بیرهاته‌وه) .

هه‌ڤاڵ گه‌لێ خۆشه‌ویستی " ئه‌م " بوو ، خوێنگه‌رمیه‌کـــه‌ی مایه‌ی سه‌ربه‌رزی و دڵخۆشی (ئه‌م) بوو ، هه‌ر که‌هه‌واڵی شـــه‌هید بوونی هه‌ڤاڵی بیست گه‌لێ غه‌مبار بووای زانی پشتی شـــکا ، چ

غەمێ ئەوەندەی شەهید بوونی هەڤاڵ کاری تێنە کردبوو ، ناحەقی نەبوو جگە لە خزمایەتی هاوڕێی بوو .. کەچی هێشتا چلەی نەچوو بوو خوشکە ڕەشپۆشەکەی ناچار کرد ، لەنێو ئاڵۆشی دەسلەملانـــدا نەك تەنها هەڤاڵی شەهیدی جوانەمەرگ بەڵکو خۆی و دنیـــــای کوێرەوەریشی لەبیر کرد .. پێرار بوو هەواڵی مردنی خاڵیـــان پێدا ـ کەزۆری خۆشدەویست ـ بەپەلە لە بەغدا وە گەڕایەوە بـــۆ سلێمانی ، چەند ڕۆژی لەنێو پیاواندا لە پرسەی خاڵیـــــــا دانیشت ، ناخی دەکوڵا ، پاش هەفتەیێك گەڕایەوە بۆ بەغدا ، ئەو کچە خۆشەویستەی بۆ سەرەخۆشی هاتە لای (مردن ڕێی هەموومانـەو خۆتان خۆش) هیچ ولامێکی ئەو تۆی پەسندی پێ نەبوو ، بێدەنـــگ بوو ، سەرە کاسەکەی نایە سەرسنگی ، ئاگری تێبەر بوو ، پـــاش چەن ساتێ لە نوێندا یەکیان هەڵدەمژی .. سارد بووەوە ..

" ئەم " نازانێ کەی ئەم قسانەی بۆ " ئەو " ی هـــاوڕێی گێڕابووەوە " ئەو " پێش بەکوردییەکی بێ گرێ ولامی دابووەوە :

(ـ ئافەرین هەرگیز ئەم کارەت مانای بێ ڕێزی و لەبیـــر کردنی خاڵت نییە ، حەز ناکەم پەشیمان ببێتەوە ، خواســـــتی کات و ویستی ئینسانی خۆتت ومجێ هێناوە) .

" ئەم " وایزانی بۆ دڵدانەوە ئەم قسەیە دەکات ، بۆیـــە چ کارێکی لێ نەکرد تا " ئەو " بەردەوام بوو وتی :

(ـ منیش ... کە براکەمیان ئیعدام کرد ، تەنها سێ ڕۆژێ

له ماڵیدا ئۆقره‌م گرت ، پاشان گه‌ڕامه‌وه بۆ دانشگا .. زۆربه‌ی شه‌وان ، تا به‌ره به‌یان له‌باوه‌شی دڵداره‌که‌مدا ده‌توامه‌وه .... مردن یانی مردن ، گه‌ر وانه بێ ده‌بێ ئێمه‌یش به جۆره مه‌رگێ باجێ مه‌رگی که‌سانی خۆشه‌ویستی خۆمان بده‌ین ..)

" ئه‌م " ترسنۆك نیه ، که‌چی شه‌وێ له بێده‌نگی و تاریکی نێو ئه‌و چیایه گه‌لێ ده‌ترسا ، به‌هیچ جۆرێ چاوی نه‌چووه خه‌وه‌خۆ سه‌باره‌ت به خوێنڕێژی و ئێشی سمتی نه‌بوو - که زیاتر له سێ چوار فیشه‌کی به‌رکه‌وتبوو و کرد بووی به خڕخاڵ - به‌ڵکو وای هه‌ست ده‌کرد تاریکی‌وبێ ده‌نگی له برینه‌که‌یه‌وه دا ده‌چۆڕێ چه‌ندی حه‌ز ده‌کرد به ده‌مانچه‌که‌ی ته‌قه‌یێك بکات و بێده‌نگی‌یه‌که بووو روژێنێ ، تا هه‌ست به بوونی خۆی بکات ، که‌چی ترسی له بێده‌نگی پاش ته‌قه‌که بوو، گۆدی بکات .

" ئه‌م " زۆر به‌وردییه‌وه سه‌رنجی ئه‌و ده‌دات .. ئه‌وا ورده ورده ده‌نگی ته‌قه‌کان گه‌رمی‌یه‌که‌ی پێشووی نه‌ما ..

(- ڕه‌نگه ئێستا هه‌وڵی ئه‌وه بدات جێی‌یه‌که‌ی بگۆڕێ جا بۆ کوێ ده‌چێ ؟ پێده‌شتێکی پان و به‌رین .. خۆ به‌ڕا کردنیش بێ پێنج شه‌ش ده‌قیقه‌ی ده‌وێ تا ده‌گاته نێو ئه‌و نیمچه دۆڵ و ئاو ڕانه‌ی لای ڕاستی .. خۆ ئه‌گه‌ر هه‌ڵێته سه‌ر بێ ئه‌وا سه‌د ده‌رسه‌د ده‌یئه‌نگێون .. ڕه‌نگه خۆی مه‌ڵاس دابێ تا ئه‌و کاته‌ی بۆی دێن و شێرانه لێیان بێته ده‌س .. خۆزیا ده‌مزانی " ئێستا " بیر لە

چ دەکاتەوە دەشێ گەلێ شتی کاریگەر خۆی بۆ ساتە وەختێکی ئاوها مەلاش دابێ دەشێ "ئێستا" بیر لەو ساتە گەش و ڕوونەی تاقە کوڕە جووانە تەمەن یەک سالّەکەی کاتەوە ، کەلە داهاتوودا شانازی بەرە بکات کە کوڕە شەهیدەو بەشێکی تەواوی دڵسۆزان بە نەوازشەوە دەستی بەسەرا بێنن ..) .

" ئەم " هەژدە سالّ لەمەوبەر قوتابییەکی تەمەن حەوت سالّە بوو ، لە قوتابخانە گەڕایەوە ، کەسی لە مالێدا نەبینی تفاقی نێو مالّ پەرت و بلاّو بوو جانتای کتێبەکانی دۆر هەلّدا هاتە بەر دەرگا ، پوورە خاوەری هاوسێیان لەهەموو جارێ زیاتر دڵسۆزانە تر دەستی بەسەرا هێنا بە بێدەنگییەوە یەکدوو فرمێسکی ڕشت " ئەم " وایزانی لەبەر خاتری باوکییەتی واڕێزی لێدەگرن ، چونکە خاوەر هەمیشە بە منالّەکانی خۆی دەووت :

(ـ ئاگاتان لە عەدنان بێ باوکی پێشمەرگەیە ... عەدنان کوڕە پێشمەرگەیە ..) خاوەر خۆی و مێردەکەی هەموو سەرە مانگێک شەکرو چا و ڕۆن و برنج و وردە شتی پێویستیان بۆ دەهێنان . دایکی عەدنان لەڕوو دادەما ناچار دەبوو لێیان وەرگرێ .. ئەگەر چی دایکی عەدنان قسوری نەدەکرد ، تۆێک بەدەست و پەنجەیەوە نەمابوو لەبەر جلشۆری مالاّن ، بەلاّم لەبەر پیرۆزی سۆزی هاوسێکانی هەندێ لەو جۆرە یارمەتییانەی قەبوول دەکرد ... ئەو ڕۆژە پوورە خاوەر لەهەموو کاتێ زیاتر نەوازشی

کرد ، دەستی گرت و بردییە ماڵەکەی نانی نیوەڕۆی دەرخـــوارد دا ، زۆری پێنەچوو دایکی هاتەوە ، خاڵ و خاڵۆژنیشی لەگەڵـــدا بوو ، پاش یەکدوو دەقیقە حەوشەکەیان پڕ بوو لەژن ، نەیاندەوێرا بەدەنگی بەرز شیوەن بکەن بەڵام بەجۆرە گریانێکی بێدەنگـی ئەوتۆ باوکی‌عەدنانیان دەڵاوانەوە ، دڵی بەردی دەکردە ئـــاو .. ئیدی لەو ڕۆژە بەولاوە ، هاوڕێ و هاوتەمەنکانی عەدنـــــان ڕێزێکی زۆر ریان لە خۆی و لەدایکی دەگرت و هەمیشە دەیانووت :

(ـ عەدنان کوڕە شەهیدە ....»

« ئەم « لەو سەردەمەدا لەنێو منالاندا بە دەیان جـــۆر باسی چۆنیەتی شەهید بوونی باوکی دەکرد هەر جارەو بەخەیاڵـی منالانەی شتێکی بۆ زیاد دەکرد .. دەیووت

(ـ باوکم یەك فیشەکی بڕنەوی بێ نەما ، بە خەنجەرەکەی شەڕی دەکرد ، پاشان دە گوللە زیاتری بەر کەوت ...)

ڕاستی دەکرد دە گوللە زیاتری بەرکەوتبوو بەڵام شـــەڕە خەنجەرەکەی بۆ دروست کرد بوو)

« ئەم « دەیویست لەڕێی سەرنجی تیژیەوە هێڵێ دروســـت کات و بتوانێ لەڕێی ئەو هێڵەی سەرنجیەوە خەیاڵی « ئێستای« ئەو بخوێنێتەوە : هەردەمی منالی خۆی بە بەرچاویا گوزەر دەکات، خۆ گەی جار بۆی

(ـ بشێ « ئێستا « ژیانی باسکردووم لە قوتابخانەو گـــەڕەك چ منالێکی چەتون بووە .. چەند دەستی ڕاست‌بووە ، هەمیشـــە دار

لاستیکی پێ بووە ، لەشەڕە گەرەکدا تا سەریان نەشکاندبا پاشە کشێی نەدەکرد بشێ " ئێستایش " ئەم بەزمە بەشەڕە گەرەك تێ بگات؟ • چ پرسیارێکی گەوجانە دەکەم)

" ئەم " لەدنیای ساف و بێگەردی منالّی خۆیدا ، راها تبووە سەر دەسنیشان کردن و جیاکردنەوەی ڕەش و سپی هەر کە لە قوتابخانە دەگەرایەوە لەگەڵ منالاّنی گەڕەکدا کۆ دەبوونەوە دەبوون بە سێ بەش : بەشە هەرە زۆرەکە دەبوونە سەرباز " ئەم " لێیان دەچووە پێش و پێیانی دەووت :

(ـ ئێوە عەسکەرن •• نەختێ گوناحیشن !)

هەر لەنێوان هەمان دەستەی منالاّندا ، چەند منالێکی هەڵدەبژارد ، دەوری سەیارەو تانگی پێ دەسپاردن ، دەبوایێ سەرتاسەری وازی یەکە گفتوگۆ و گرەگڕ بکەن بەشێکی دیی لە منالاّن جیا دەکردەوە و دەوری جاشی پێ دەسپاردن ، بە ئەقڵی ئەو سەردەمەی دەبوایێ ئەو منالاّنەی دەوری جاش دەبینن پارچە گوریسێ لەچەشنی کلك بە پاشۆڵیانەوە ڕۆڕ بێتە خواریّ و زمانی قسە کردنیشان زەڕین بێ و لوشکەش بهاون • بەهێکی کەم لە منالاّن دەمانەوە دەوری پێشمەرگەیان دەبینی •• لەو گەمە و یاریەدا دەبوایێ " ئەم " دەوری لێپرسراوی پێشمەرگەکان ببینێ ، بەپارچە داریّ نەخشەی شەڕی لەسەر زەوی یەکە دەکێشا : پێشمەرگەکان لەلایەن عەسکەرو جاشەوە گەمارۆ دراون دەبێ

هەولی دەربازبوون بدەن .. لەدار هەندێ تفەنگی منالانەیان دروست کردبوو ، داری ئەستوریش دەوری شەستیرو چەکی قورسی دەبیتی ، بەدەستی هەر منالێکەوە با دەبوایێ دەنگی گرکات پێش ئەوەی فیکەی دەسپێکردنی شەڕ لێ بدات لە جاشەکان دەچووە پێش ، بەدەنگی بەرز پێیانی دەووت :

(ـ ئێوە جاشن زۆریش سەگو سەگبابن !!)

شەڕ دەستی پێدەکرد ، هەر کە جاشێکیان دەکوشت دەیانکردە هەڵڵاڵ ، شێرانە هەڵمەتیان دەبردە سەر ئەو منالانەی دەوری تانگ و سەیارەیان وەردەگرت ، تا دەمەو ئێوارە شەڕ نەدەوەستا .. دەبوایێ کۆتایی هەموو شەرێک بەوە هاتبا " ئەم " شەهید بێ ... جاش و سەربازەکان دەوریان دەگرت ، بەدەم لەنزیکەوە چەند کەسێ تەقەی لێدەکرد ، بەدەما خۆی دەخست هەڵدەسایەوە وەک پێکراوی لەتری دەدا ، دەکەوت ، هەڵدەسا ، جارێکی دی دەکەوتەوە

لەگەڵ هەڵسانەوەدا دەستی دەبردە بەر پشتوێنەکەی ئەو پارچە دارەی دەر دەهێنا کە لە چەشنی خەنجەر دروستی کرد بوو .. خۆی وا دەنواند کە دە پانزە گوللەی بەر کەوتووە ، ئەوجا " ئەم " بەخەنجەرەوە هێرشی دەبرد ، خۆ ئەگەر جارێ لەو هێرشانەیدا منالێکی دەور جاش وەرگرتووی بەردەست کەوتبا دەبا بەخەنجەرە تەختەکە سەری بشکێنێ ، پاشان بێدەنگ دەکەوت و چاوانی لەیەک دەنا !!! شەوانیش خەونی بە باوکییەوە دەبینی . گەر ڕۆژی ئەم

یاری یەیان نەکردبا ئەوا ئەو شەوە خەونی بەباوکییەوە نەدەبینی
(ـ خۆ دوێنێ ئێوارێ بە پێچەوانەی وازی یەکانی سەردەمی منالێیم ، سەری چ جاشێکم نەشکاند .. ڕاستە کەوتم و هەڵسامەوە شڵەژام بەم لاو ئەولادا تەقەم کرد .. خۆزیا بەو هەموو فیشەکە سەری جاشێکم ـ هەر هیچ نەبا ـ بریندار دەکرد ..)

تەقەمەندێ کز بوو ، واهەست دەکەن پێکاویانە
(ـ ئافەرین . خۆ ئەوە سەر بەرز دەکاتەوە بۆ بەردەمی دەڕوانێ ، ئەوە لولەی کلاشنکۆفەکەی نایە سەر بەردەکە ، بڵێی کەسێکی بەدی کردبێ ؟ خۆمن لەم بەرزییەوە چ کەسێ بەدی ناکەم ڕەنگە بۆی بێنە خوارێ لەدوو لاوە بۆی بێن ... نەخێر ئەوە بە قەناصە لەبەردە سوپەرەکەی دەدەن .. ئافەرین ، تفەنگەکەی داگرت ، زیاتر خۆی ماتدا .. دیارە گەلێ وریایە .. خۆزیا دەمزانی بیر لە چ دەکاتەوە ..)

هەر کە دوێنێ هەو " ئەم " گەیشتە ئەم شوێنەی یەکەم وێنەی دایکی لەبەر چاویا بەرجەستە بوو.. دایکی لە ڕوخسار و شێوەی سەردەمی منالێی " ئەم " دا کەچۆن لە ئاستی پرسیارەکانی " ئەم " ئەو بەستەزمانە ڕەنگی تێکدەچوو دەپەشۆکا ، دەگریا :
(ـ دایکە سبەی جەژنە با بچینە سەر قەبرەکەی باوکم)

نەك وڵامی نەدەدایەوە ، بەڵکو بەجۆرە گریانێکی بێدەنگ دەگریا چاوانی دەبوونە خوێن ، ئیدی تەنها گریان لەنێو ئەو

چوار دیواره‌ی ژوره‌که‌یان ده‌نگ و ڕه‌نگی هه‌بوو چیدی نا ! تـــا جارێکیان دایکی پێی بەجەرگی خۆیا نا ووتی :

(ـ باوکت قەبری نییه

وایزانی گاڵتەی لەگەڵدا دەکات ، پرســـی

(ـ چۆن ؟)

چ بێدەنگییەك ئەوەندەی ئەو جارە ترسناك نەبووە کاس و ڕڕ بو و بە پەلە وتی

(ـ دایکە چۆن ئەبێ ؟ ئەی مردوو نانێنە نێو قەبرەوە ؟)

(ـ بەڵێ بەڵام باوکت قەبری نییە)

(ـ یانی نەمردووە ؟)

(ـ بـــا)

(ـ ئەی کوا قەبرەکەی ؟

(ـ پاش ئەوەی کوشتیان بەبەنزین ....

دایکی خۆی پێ نەگیرا ، گریا ، گەڵێ گریا ئیدی نازانـــێ چۆن ئەو شەوەیان گوزەراند ، پاش یەکدوو ڕۆژێ بێ ئەوەی بپرسێ دایکی ووتی :

(ـ بەنزینیان بەسەر تەرمەکەیا کردو سووتانیان !

ماتەمینێکی ئەو تۆ دایگرت ، تا ئەم سااڵنەی ئەم دوایەش بەڕوخساریەوە چاپ ببوو . کاری ئەو قسەیەی دایکی لەناخیـــا

ڕەگی داکوتی و بەرەو ناختر دەچوو .. ئیدی گەمەی ئێوارانی گۆڕا حەزی دەکرد بەجۆرێ هەهید بێ چەشنی باوکی بێ گۆڕ بمێنێتەوە .. داوای لە منالان دەکرد کراسەکەی بەری بدڕێنن و بە چوار دەورا بلاوی کەنەوە و بیسوتێنن .. تا ڕۆژێ دایکی پێی وت

(ـ کوڕم ئەمە سێبەم کراسە لەم سێ ڕۆژەدا دڕاندووتە .. پارەمان لە کوێ بوو ؟ کێ هەیە کراست بۆ بکڕێ ؟ کێ هەیە خەمت بخوا ؟)

دایکی گریا ، " ئەمیش " بۆ دایکی بۆ باوکی گەلێ گریا .. ئیدی شێوەی گەمەی ئێوارانیان گۆڕا لەگەڵ ڕۆژگاردا ئارام و بێدەنگ بوو .

ئەوە ئێستا ئێمێکی سەیر کسپە لەناخی " ئەم " هەلدەسێنێ ئەوە خوێنی گەرم بەلاسمتیەوە دێتە خوارێ ، جا مانیەکەی وەکو چادری لێهاتووە ، وردە وردە لاقی دەپەنمێ نسەك تەنها لاقی بەڵکو لای ڕاستی جەستەیشی لە گۆچووە ، سەرماکەی ئەم شەویش زەبری خۆی پێ ئواندووە ، گوێ یەکانی قورس بوون کەمتر تەقەکان دەبیستێ ، ئەوا وردە وردە بەر چاوی ڕێشکەو پشکە دەکات ..

(ـ بمێ منالەکانم شانازیم پێوە بکەن .. من هەمیشە شانازیم بەباوکم دەکرد ...)

باوکی " ئەم " دەیزانی پێشمەرگایەتی لەگەڵێ شت پێ ڕۆژ تڕە بۆیە " ئەم " و دایکی " ئەمی " جێ هێشت ، نەك هەر خۆی بەڵکو مەخفەڕێکی پۆلیسیشی لەگەڵ خۆیدا برد .. لەقوتابخانە ناوی " ئەم " عەدنان نوری شەریف بوو کە چی لە گەڕەکدا پێیان دەوت عەدنان نوری باهچاویش ، هەر پاش شەهید بوونی باوکی نەیزانی چۆن ناوی بووە عەدنانی خەجێ بێوەژن ، سەرەڕای ئەوەی دایکی شوی کرد کەچی ئێستایش هەر بەم ناوە ناسراوەشەوێ یادی سەردەمێکی سەختی تەمەنی وە بیرهاتەوە .. شێخەی مامی خۆ ئەم ناوەی وەکو میژوویش لە حیسابی خۆیدا سڕی بووەوە ، کە چی شەوێ بۆ ماوەیێك ئەو دەم و چاوە ناپەسەندو نەگریسەی شێخەی مامی لەبەر چاو لانە دەچوو ئەو ڕوخسارەی نەك پێکەنین ناموی بوو بەڵکو هەموو ژیانی ناموی ژین بوو .. جگە لە " ئا " و " نا " چ قسەیێکی ئەو تۆی نەدەکرد ، گەوج و بڵێ بوو تەوەزەل و چلکن ، شڕپۆش ، سەرباری ئەوەی کۆشی خێزانی هەبوو کە چی دایکی " ئەم " ی خواست .. ئەو ڕۆژەی دایکی " ئەم " شووی کرد ، ڕۆژێکی تاڵ و درێژ بوو ، هەر نەدەبڕایەوە ، هەند پەشۆکاو وبەرچاو لێڵ ، وڕ و کاس ، حەپەساو ، ڕەنگ هەلبزڕکاو شەرمەزارو قوڕگ بڕ لەگریان ، لێوەکانی قەتماغەیان بەستبوو ئەو ڕۆژە نەك تەنها ڕقی لەدایك و مامی بووە بەڵکو هەرشتێ پەیوەندی بەوانەوە هەبا مایەی قێزوبێزی " ئەم " بوو حەزی

دەکرد تەنها ئینسان نەبا ، سەگ ، گورگ و وەرچ ، پشیلە ، یا هەر ئاژەلێکی دی با ، حەزی دەکرد تا مردن تا مردن لەنێو کراسە کۆنەکەیدا با ، بێ جەژن و جەژنانە ، چڵکن و پێپەتی نەک دایکی لێ داگیر کەن ، چ پۆژێ هەندە ئەو پۆژە ژیانی لەلادا ڕووت نەبووەوە ، چ گریانێ هەندەی گریانی ئەو پۆژە فرمێسکی گەرمی پێ نەڕشت ، چ شەرمەزاری و خەجالەتێك ، لە ئاستی سەرنجی ئەو منالانەی ها و تەمەنی نەبوو ... هەر بۆیە " ئەم " ئەوەندە دڵگیر نەبوو کە پاش یەکدوو ساڵێ هێخە لە ڕەشبگیرێکدا گێرا و ئیدی سەرنگون بوو ، نەک غەمبار نەبوو بەڵکو پێشی خۆش بوو ، " ئەم " ئەو یەکدوو ساڵەی دایکی شووی کردبوو لەماڵی خاڵیدا بوو هەر کە هێخە نەما ، دایکی " ئەم " لەگەڵ کچۆلەیێکی چاو گەش و ژیکەڵەدا گەڕایەوە ، لە ژوورێکی چکۆلەو لەماڵی خاڵیا ژیانیان دەگوزەراند ، ئای کە پێی خۆش بوو لە سێ مانگەی پشووی هاوینا کرێکاری دەکرد هەر کەمەشی سەرەتایی تەواو کرد ، کرێکاری بووە کاری پۆژانەی ، شەوانیش دەچووە قوتابخانە ، گەلێ کەیفخۆش دەبوو کە ئێوارانی دایك و نەشمیلی خوشکی چاوەڕێیان دەکرد هەر یەکەو بەجۆرێ یارمەتییان دەدا ، خۆی دەگۆڕی و بەرەو قوتابخانە دەکەوتە ڕێ .. سەردەمێکی خۆشی ژیانی بوو ، هەموو شتێکی بە لاوە جووان بوو ، تا ئەو پۆژەی نەشمیلی خوشکی لەگەل کچانێکی

زۆردا گیران و پاش ڕۆژێ تەرمەکەیان دایە دەستی دایکی، گەورەو بچوکی گەرەك، بەشێکی تەواوی خەڵکی شار کەوتنە دووی تەرمەکەی نەشمیل " ئەم " نەشمیلی گەلێ خۆشدەویست، بۆ مەرگی نەشمیل ئەوەندە دڵگیر و غەمبار نەبوو، نەیدەویست بەغەم پەرۆزی لە ناو چوونەکەی لەکەدار کات.. نەیدەویست مەرگە پڕشکۆو ژیانە سادەو ساکارەکەی بە چەن دڵۆپە فرمێسکی و هەندێ غەم کۆتایی پێ بێنێت.. چۆن ئەو وشە پاك و بێگەردانەی فەرامۆش دەکرێ

(ـ کاکە خۆزیا منیش، توانای تۆم هەبا و کرێکاریم کردبا)

(ـ نە، دادە تۆ بخوێنە، کەگەورە بوویت یارمەتی من و دایە بدەو ...

(ـ چاکە کاکە دەخوێنم، شەو و ڕۆژ دەرسەکانم ڕەوان دەکەم دەبم بە مامۆستا، نا دەبم بەدکتۆر، نادەبم بە .... کاکە حەز دەکەم ببم بە پێشمەرگە ..

(ـ یانی دکتۆری پێشمەرگە ؟)

(ـ نا .. هەر پێشمەرگە ..)

(ـ پێشمەرگە گەلێ زۆرن، کارەکەیان قورسە)

(ـ دەزانم .. چایان بۆ لێدەنێم، جلەکانیان دەمۆم)

(ـ ئێستەیش پێشمەرگەیت ..)

(ـ بەڕاستی تە)

(ـ بەڵێ)

(ـ چـــــــــۆن ؟)
(ـ ئەی نازانی پێشمەرگایەتی تەنها " چیاو تفەنگ و شەڕ نیە)
(ـ با ە کاکە بۆت باسکردووم)
(ـ دەچاکە پێشمەرگەی یا نەء؟)
(ـ پێشمەرگەم .. هەر پێشمەرگەم)
بەڵێ وەك پێشمەرگە شەهید بوو ..

دەنگی تەقە لەکزبووندا بووە، تەنها جار جارێ دەسرێـــــژێ و یەکدوو فیشەکی قەناصـە دەگرنە " ئەو " " ئەمیش " زیاتـــــر بەر چاوی لێڵ دەبێ و کەمتر دەتوانێ زەینی خۆی کۆکاتەوە تەنها بە سەرنجێکی نیمچە کز دیمەنەکەی " ئەو " هەڵدەمژێ ...

چەند مانگێ لەمەو بەر " ئەو " و " ئەم " لە مزگەوتـــــی دی یەکدا چاویان بەیەکدی کەوت " ئەو " لە گەرمیاندا جەولـەی دەکردو گەرابووە و " ئەمیش " پۆستەی بۆ گەرمیان دەبرد ، پاش چاك و خۆشی هەواڵ پرسین " ئەو " بۆ " ئەمی " باس کرد
(ـ بەداخەوە هەردووکیان شەهید بوون ..
(ـ لەیەك رۆژدا ..)
(ـ بـــــــەڵێ !)
(ـ چـــــــۆن ؟)
(ـ ئیتـــــــــر ..)
(ـ دەزانم جەلیل و جەلال دوو برای ئازا و خوشەویست بوون.. بەڵام

له ....

(ـ به‌کورتی له چالاکی‌یه‌کی نهێو عار ـ ده‌مه‌و ئێواره‌یێـــــك ده‌گه‌ڕێنه‌وه ، ئیاره فیشه‌کیشیان که‌م بێ مابوو ، ده‌که‌ونه نێـو که‌میته‌وه ، سه‌ره‌تا هه‌ر دووکیان به‌رکه‌وتن و که‌وتن ، جاشه‌کـان

ده‌یا نویست به بریندار ی ده‌سگیریان که‌ن ، بۆیان چون ، ئه‌مانیش لێیان هاتنه ده‌س توانیان دوو جاش بکوژن ، له‌سێ چوار ده‌قیقه‌ی یه‌که‌مدا هه‌ر یه‌که زیاتر له ۳۰ ـ ٤۰ فیشه‌کیان ته‌قاند ، بۆ دوو ده‌قیقه‌یێکیش توانییان هه‌ندێ ته‌قه‌ی دی بکه‌ن ... هه‌ر یه‌کـــه و فیشه‌گێکی پێما ، جاشه‌کانیش به‌گوڕتر بۆیان ده‌هاتن .. ده‌یانزانی گه‌ر خو بده‌نه ده‌سته‌وه ئه‌وا به‌چ جۆر ده‌کوژرێن .. هـــــه‌ر دوو بڕیاریان دا دوا فیشه‌کی خۆیان بکه‌نه ئه‌و میدالیایه‌ی سه‌ر سنگی یه‌کتر ، تا سه‌ربه‌رزی هه‌میشه‌یی بۆ خۆ و خانه‌واده و نه‌تـــه‌وه ببه‌خشێت .. به‌رانبه‌ریه‌کدی وه‌ستان له‌یه‌ك ساتدا به‌نجه‌یـــــان له‌ به‌له پیتکه ترازان ، به‌سه‌ر یه‌کا که‌وتن ، خوێنه‌کانیان تێکـه‌ڵ بوو و خاکه‌که‌ی ڕه‌نگین تر کرد .. بریا ده‌مزانی ئه‌و جۆره ساته چ ساتێکی سامناك و سه‌یره وا بڕیاری ئاوهای کوت و بڕ ده‌بێته پارسه‌نگی مه‌رگ و ژیان !)

کاتێ که " ئه‌و " ئه‌مه‌ی بۆ " ئه‌م " ده‌گێڕایه‌وه به جـۆری له‌ئاسۆ ڕاده‌ما وه‌ك ئه‌وه‌ی خۆی یه‌کێ له‌و دوو برایه بێ و لـــه ئاستی هه‌لبزاردن و بڕیاردانا بێ " ئه‌میش " که گوێبیســـــتی

ئەو باسەی بوو هەمان هەستی هەبوو .. دەیزانی (ئەو) هاوڕێی جەلیل و جەلال بوو حەزی دەکرد زیاتریان لەسەر ببیستێ

(ـ تەمەنیان چەند بوو ؟)

(ـ جەلیل ٢٥ و جەلالیش ٢٨ ساڵان بوو)

(ـ لەمێژە پێشمەرگە بوون ؟ خوێندەوار بوون؟)

(ـ سێ چوار ساڵێکە .. نەخێر نەخوێندەوار بوون)

(ـ کورە دەوڵەمەند بوون یا ..)

(ـ گەلێ هەژار بوون .. باوکیان ٩٧٤ لە زۆزکدا شەهید بوو.. یەکدووساڵ پاش ئاشبەتاڵ لە ئیراندا پەناهەندە بوون ، هەر کە هەواڵی شۆرشی نوێیان بیست گەڕانەوە ، هەر یەکەو لەحیسابی خوی تفەنگێکی کڕی ..)

(ـ چاکە کەسێکیان هەیە خەمی دایك و کەسیان بخوات ؟)

(ـ جەلال دەیووت : چ خەمی ئەوەم نیە دایك و خوشك و برا چکۆڵەکانم بێکەس و هەژارن .. بەشێکی تەواوی نەتەوەکەم وەکو ئێمەن جا با برسی بن .. یانی برسیەتی ئەوان هاندەری ئیمەیە با خاو وستمان دەکاتەوە ؟ .

(ـ جەلیل ـ پش هەمان ڕای هەبوو ؟

(ـ هەمان ڕا ؟ نەخێر .. قوڵترو ورد تر بوو

(ـ چون ؟

(ـ دەیووت : توشی کوردە ناموسی هاتووم ، هەر چەندە سەر

ده‌هێنم و سه‌ر ده‌به‌م ، له‌م کورده تێناگه‌م ، له‌یه‌ك كاتـــدا ئه‌وپه‌ڕی نژ به یه‌كه‌كانیان كۆ كردووه‌ته‌وه له خۆ بوردن و فیـدا كاری و گه‌وره‌یی • پۆخڵی و دزی و جه‌رده‌یی و خه‌یانه‌ت •• پـێم سه‌یره له‌هه‌موو میلله‌تانی دنیا سته‌مدیده ترین ، كه‌چی ڕۆژ بـه ڕۆژ وه‌كو میزی حوشتر ••• ئاغایه‌تی و ئاغایه‌تی ••• خزمایه‌تـی و واسته !) گه‌لی شتی دیشی ده‌ووت

(ـ وه‌ك ؟

(ـ ده‌یووت : سبه‌ی ، دووه‌ی ، ره‌نگه مفاوه‌ضاتێ •• شتی •• ئێ ! ئیدی هه‌رسنگ شێری •••• له‌ڕیزی بیشه‌وه •• جاكێ به كڵاوی ئێمه •••• به‌هه‌ر حاڵ من بۆ كه‌وێ كردنی ناخ ویسته‌كانی خۆم شـــورش ده‌كه‌م

(ـ چاكه ، نه‌خوێنه‌وار ، چۆن ئه‌م قسانه ده‌كات ؟

(ـ بۆ كێ ده‌ڵێ خوێنه‌واری هه‌موو شتێكه ، بۆ كه‌م خوێنـه‌وار و خاوه‌ن دكتوراتـ بینیوه ، له‌گه‌ڵ كه‌ریان بگۆڕیته‌وه كورتانه‌كـه‌ت زه‌ره‌ره !

×

« ئه‌و » ورده ورده ده‌بزوێ •

« ئه‌م » ته‌نها ده‌توانێ به ئاسته‌م سه‌ربه‌رزكاته‌وه ••

« ئه‌وان » له‌دوولاوه بۆ « ئه‌و » چون ••

« ئه‌و » له‌ئه‌وپه‌ڕی ئاماده‌ییدا یه

« ئه‌م » ده‌یانبینێ ، هه‌ناسه‌ی سواره ، هه‌موو خه‌ڵكی ئه‌وه‌یـــه

کە هیچی لە دەست نایێت ..

« ئەوان « لێی نزیك بوونەوە ، سەرەتا یەکدوانێکیان « ئـــەو « یان دایە بەر دەسرێژ و یەکدوو یەکی دی یان بەپەلە بۆی چون..

« ئەو « شێرانە هاتە دەست دووی لێ خستن

« ئەم « وەك ئەوەی تازە گیانی هاتبێتە بەر سەری بـــــەرزەوە کرد بزەیێکی رەنگین نیشتە سەر روخساری ..

« ئەوان « بەگوڕتر بۆی هاتن .. نارنجۆکیان تێ گرت

(ئەو « مەردانە تر هاتە دەس.ێی دیشی لێ خستن

« ئەم « نەیزانی چ هێزێکی خواوەندانە بزوانی ، ئەم ســـاتەی لا بووە شادترین و بەختەوەر ترین سەردەمی ژیانی .

« ئەویش « بێ دەربەستانە لێیان دەهاتە دەس

« ئەم « توشی شاگەشکە بوو

« ئەو « فیشەکی بێ نەما

« ئەوان « نیازی دەسگیرکردنی بوون ..

« ئەم « حەپەسا

« ئەوان « گەلێ نزیکی بوونەوە ، لەسێ چوار لاوە بۆی دەچون

« ئەو « خۆی وانواند بەرکەوتووە و تفەنگەکێ لەدەست پەڕیوەوەر دوو دەستی ناوەتە سەر زگی

« ئەوان نزیکی بوونەوە چوونە سەر سەری ، لەپڕ گرمەیێك و تەپ و توزێ بووە جوانترین دیمەنی بەر چاوی « ئەم « تەز ئـــــەو

نارنجۆکێکی گرتووەتە دەستخۆی و ئەوانی بە جاری تەقاندووەتەوە ..

" ئەم " پیکەنی ... گەلێ پێکەنی .. شادو بەختەوەر بوو، هێدی هێدی شادی و بەختەوەری بەچەن رەنگێکی جوان لە چاوا نییەوە دەر دەپەری لەسەر تەرمەکەی" ئەو " دا کۆلکە زێرینە ئاسا دەوەستا !

" ئەمیش " لەبەر جووانی و پیرۆزی دیمە نەکە حەزی نەدەکرد چاوانی بتروکێنێ .. پاش یەکدوو دەقیقە حەزەکەی هاتەدی ، چاوانی زەق لە ئاستی ئەو نیمەنەدا وەستا . جوانترین نیگای تیادا پاراست .

کتێبخانەی وانامەی کتێب

پێرست

١ــ پێشەکـــي	دەستەی نووسـەران	١ ــ ٧
٢ــ دەروێش برایم لە بێشکەی سزادا	علي خالد حميد	٨ ــ ١٩
٣ــ رەشـــو	م ٠ ش	٢٠ ــ ٢٥
٤ــ درەختي پیروز	ڕێبوار	٢٦ ــ ٣٧
٥ــ سالار و سەمیر	وەیســي	٣٨ ــ ٤٩
٦ــ رەبەنوك	جـــولا	٥٠ ــ ٥٧
٧ــ بەڵێن	ڕێژین	٥٨ ــ ٦٨
٨ــ ڕێبوارەکان	حەمە تاڵ	٦٩ ــ ٨٤
٩ــ دووکەڵ	شـــێرۆ	٨٥ ــ ٩٤
١٠ــ کوڕی چیـــا	بەشـــدار	٩٥ ــ ١٠٠
١١ــ کوڕەی دڵي باوك	لاوك	١٠١ ــ ١٠٧
١٢ــ بـــەرات	فخرالدین محي الدین	١٠٨ ــ ١١٣
١٣ــ هەڵهاتن	فاضل کریم	١١٤ ــ ١٣١
١٤ــ فەرهاد	برادۆســت	١٣٢ ــ ١٤٢
١٥ــ نامـــه	فەرهاد علي	١٤٣ ــ ١٤٨
١٦ــ نەفرەت	ڕێزان	١٤٩ ــ ١٥٩
١٧ــ بەهەشـتي	حسێن سنجاری	١٦٠ ــ ١٦٣
١٨ــ بۆســـه	موکـــــری	١٦٤ ــ ١٩٢

بۆ ئاگاداری هه‌موو برایانی ئه‌دیب و ئه‌ده‌ب دۆستان:

١ مارکه‌ی داهاتووی نوسه‌ری کوردستان

١ مارکه = ٩ = ١ مارکه یه‌کێکی تایبه‌ته به شیعری کوردی

١ مارکه = ١٠ = تایبه‌ته به لێکۆڵینه‌وه‌ و هه‌ڵسه‌نگاندنی

١ مارکه = ٨

١ مارکه = ١١ = تایبه‌ته به لێکۆڵینه‌وه‌ و هه‌ڵسه‌نگاندنی

١ مارکه = ٩ =

هه‌واڵنامه‌ی کتێب

یادی 200 ساڵەی دامەزراندنی شاری سلێمانی

جەژنی کوردستانی مەزنە
جەژنی پیشمەرگەی قارەمان و جەماوەری
فیداکار و هونەرمەندی رەسەن و-
ئەدیبی هەڵوێستخاوێن و بەشەرەفە

پیرۆزبێ یادی دامەزراندنی 200 ساڵەی

نووسەری کوردستان

ژمارە (٩)

هەوالنامەی کتێب

نووسەری

کوردستان

ژمارەی تایبەتی «شەبەر»

پێشەکی :

خوێنەری ئازیز

- یەکێتی نووسەرانی کوردستان بەم تەمەنە کورتەو بەم توانایەی کەبۆی دابێن کراوە، وێڕای هەموو سەختی و ناهەمواری یەکی چاپەمەنی وا (ژمارە (٩)ن گۆڤارەکەی دەخاتە بەردەستتان کەبۆ شیعر تەرخان کراوە، ژمارەی پێشوش تایبەتی بوو بە چیرۆک، لەداهاتوشدا هەوڵ دەدەین ژمارەیەکی تایبەت بەشانۆگەریو یەکێکیش بە هەڵسەنگاندیمان ئامادە کەین .

- شیعر کوردی لە سەرەتاوە خۆی نەریت کردووە لەگۆڕان و دێرەخان و هەتا ئەو کاتەی ڕێبەرێکی مەزن هەستی نەو خەڵکەی زۆرلێ کراوەی خۆڕشاندووەو فێری یاخی بوون و شۆڕش و خۆشەویستی کردوون. دەتوانین بڵێین هەر لەگەڵ سەرهەڵدانیل بزوتنەوەی نوێگەری پێوە دیار بووە، بەڵام لەماندوبوونی کەبەردەوام لەگەڵ بەرەی خێری میللەتەکەیدا بووە و لێشی نەترازاوە .

"شیعر" بەرەنگار بزوتنەوەی نەو شیعرانەی کەدژی هەموو جۆرەکانی چەوساندنەوە رادەوەستن و لەگەڵ هەموو خواستێکی ڕەوای نەتەوەو مرۆڤایەتیدان، دەبێ ئەوەش بزانین شیعری کوردی لەبەرەوەدێعی نەکردوە بەچەند بارودۆخی سیاسی و هەڵومەرجی بوارەکان ئەرکی پیرۆزی خۆی بەجێ گەیاندوە .

ئەم ژمارەیەی بەردەستتان دەستەیەک شاعیر (دووپارچەو کوردستان) بەسەریان کردۆتەوەو لەڕێگای شیعرەکانیانەوە دەتانبینن . ئەوەی شایانی گوشتیش بێت زۆرکەس بەدەنگمانەوە هاتنو بەرهەمیان بۆناردوین نەرا ئێمەش ئەم گوڵبژێرەمان ئێ چەپن کردوەو پێشکەشی ئێوەی بەڕێزی دەکەین، دەبێ ئەوەش بێژین، ئەو شیعرانەی کە لەدووتوێی ئەم ژمارەی گۆڤارەکەماندان زۆر بەدڵی ئەو شاعیرانەن کە لەشارو شارۆچکەکانی کوردستانەوە بۆمان هاتوون . هیوادارین ئەم کارەسەمان بەبێتە مایەی شادیتان .

هەر بژیں
دەستەی نووسەران
ساڵێ / ١٩٨٤

١

" دیوی دووەم لە کاسێتی ، هەنگاو ... میژوو "

عوسمان شەیدا

١٩٨٤

کوردستانی پرسە و ئاگر ..
هۆ ولاتی قەرەچی یەکان ، یەکەم کەس نیم
باسی خاپوور بوون و سوتان
باسی دیلێتی و چاو شۆڕی هەندێك ئینسان
باسی سەنگەری بەرگری
بۆ تۆی هەمرو رۆژ سك سوتاو ، بگێڕمەوە
کوردستانم یەکەم کەس نیم ...
ئێستاش پرسیار ...

بخەی نازی پێشمەرگەی هەڵۆی گرتووە ، دەڵێ بدوێ :
عیشقە عەقیدکی حەوتسالّ سڕ
ـ هەکاری ـ دەهێنێ و دەبا
ـ ونی کەرویشکەی سەوزە گیای ـ بەمۆ ـ دەکا
لە نێو سنگی بەفری ـ قەندیل ـ
سەنگەری ـ هەڵگوردا ـ دەنوێ ...

× دیوی یەکەمی کاسێتی ، هەنگاو .. میژوو
سەرما دڵی نەگوشیوە
سەری شکۆی بەر سێدارەی نەبینوە

بۆسە ...
ئارام و هێمنی ساتە وەختی پێڵوی خەوی نەدزیوە
گەڕان بە دوای لەتێ نانی وشك و مەتارەیەك ئاوا
مشتێ لە دەرگای تاریکی جوتیاری دێ پێ نەداوە
پرسیار.. پرسیارەو.. پرسیارێش
رووباری خەم ، زێی زووخاوە
زێی زووخاویش ..
ئارامی دوای سەرچۆپی یە
دەنگی نووساوی هاواری :
جەژنی بڕوخێ و بژی یە
بەڵام پرسیار..
ئێخەی خانە خوێی گرتووە
وان ئێمە و ئێمەش دڵی وان
وەك باوك و کوڕ
وەکو دڵ و گەڕانی خوێن
وەکو شێمای مرۆیەکی گەلەك ئاشنای نێو کوردستان .
کوردستانم ..
هو ئامێز و سەنگەری رێی تێکۆشانم
پێیان دەڵێم : لە چاوەکانم بپرسن ، پێتان دەڵێ
گرێی دڵم لە چ ماڵێ کردۆتەوە
سەیری گەشتی سەوز و سووری نێو دەفتەرەکانم بکەن
نهێنی من : ئەو خەرمانەن یا زۆر تۆخن
یا نیگایان ، بەسەر روانینی خۆیان ـدا کاڵ بۆتەوە

هەوالنامەی کتێب

پێیان دەڵێم : ئێوە ئەستێرە سورەکەی سەر کاسکێتە ،
زەیتوونی یەکەی - شاسوار جەلال - ی شەهیدن
ئێوە سەردابی سێ کوچکەی
خاڵە شەهاب ، جەعفەر ، ئەنوەر
حوزەیرانی حەفتا و شەشی مەرگ و مانن
ئێمە ئێوەو .. ئێوەش بەهێی زەردی سینە
بەڵام پرسیار ..
وەشاندنی گوچانی دەستی ئینسانی ڕێ نەبینە
کوێریش وەڵامی خۆی دەوێ ، لە خانە خوێ
بەڕێزینە ..
ئەوان سیان بوون
ئەویان ڕومانیکی خەمو ئەڵقە و قەیدی نارنجۆکێك
دووەم شیعرێکی ڕەش پۆشی بەژن زراف
ئەوی دی ناسنامەکەی خۆی
لە ڕێ چاویان بە - پیرەمەگروون - دەکەوێ
سەری ناوە بە گوێی - دابان - ی عیشقەوە
سێ هاوڕێ کەش .. دەنگ دەدزن
دەگێڕنەوە :
چپەی - پیرەمەگروون - ی ژان بە ..
دابان - ی لوتکە دەڵێ :
کام ڕێ سەختە
کامە هەڵدێرو ڕەوەزە
بۆ کاروانیە چیایی یەکان ، تۆێشوی سەفەری ئاسۆیە

تەنیا مەبەست ..
پاراستنی تیشکی تیژی دووچاوی رەشی هەڵۆیە
ئەوان دەڕۆن
دوای سەفەرێك کە لە تشرینی دووەمی حەفتاوشەش ـ دا
پەنجەرەی لە روو داخرا
دەگێڕنەوە ..
گەوالّە هەورێکی سپی ، هێدی .. هێدی دەکشێ و دەکشێ
ئەستیرەیەك لە نیو رەنگیا دەکوژیتەوە
دەبن بە دووان
بە سیان ..
بە سەد ..
لەوە زێتر ناژمێردرێ
ئێستا ئەو گەوالّە هەورە
راشکاوی بەردەمی پرسیاری تەورە

گەواڵنامەی کتێب

باژێرێ من

خەلیل دهۆکی

۱۹۷٦

باژێرێ من بتوزو مژه...
چیروکا من
مینا داستانا ستێرا
کاروان کوژه....
کینه ئیرو بکەنه گازی ؟!
هو دوژمن و
بەس کالو زاروکا بکوژه ؟ !
لسەر کەلەخا
بەس بکەنەو بەس بگرنژه ....
ئای کوردینو !!
پسیار بکەن !!
کانیا خوشیا بو لمە نازیت ؟!
بهارا دەیکا کولیلکا چرا نائیت ؟ !
گەنجێ بو روژەکا هوسان ئیرو گەهی
بۆچی خو گوری ناکەت و خوینێ ناڕێت ؟!
خو هشیار کەن
چ چلخانەیە هوین تێدا ؟ !

٦

ئه‌ری ما کەس نەما دڕێدا ؟!
بەس ئەگێڕن و بەس بێژن
مە چ ژێیە ؟!.....
یێ لبەر پێلێت دەریا هوهار
للا ئەلاقێ شەنگە ئومێد
دگەل کنارێ تەنهایێیە ....
برسی چاق لنانێ سێلێیە ....
زاروی چاق لشیوی دایکێیە ...
بەس ئەگێرن و بەس بێژن مە چ ژێیە ...
خەبات نە بەس جارەکێیە ....
کاروان نە بەس کاروانی یێ هەر شەقێیە ...
مە ژخانەك دگەل روژێ یە ....
چاق مەلێیە .. چاق مەلێیە ....

هەولێری کتێب

خۆڵ باران

مەریوان وریا قانع

مانگی ٣ ی ١٩٨٤

بە ئەسپایی هەمی کۆچت بە کزە با ئەسپێریت
ئەویش ئەیبا
بەو کێوانەوەی وەرئەکا ..
بۆیەڕەنگی چیاکانی ئەم وولاتە
لە دەروونە لە خاك چووەکەی من ئەچن

ئەی ناسمەوە
جێگا ماچی ئەستێرەیی تەوێلی تۆ
بەسەر گەلاّو ڕەگی پیری درەختەوە
بۆنی گەرمی سەرهەڵگرتوی پرچەکەی تۆ
بەگابەردی ناو سەنگەری شاخانمەوە
ئەی ناسمەوە
من عشقی خۆم لە کزەبای دەسبە سەری
ئەم کێوانەی وولاتەمدا ئەناسمەوە
مەلی زامداری شاخ نەما ، لەسەر شانم هەڵنەنیشێ .. و
باسی کۆچی تۆم بۆ نەکا ..
ئەستێرەی نیووەشەو نەما ، نەبارێتە سەرجێگەکەم و

باسی خه‌می پێشمه‌رگانه‌ی خۆم بۆ نه‌کا ..
((له‌گشت شوێنێکا ئه‌تبینم))
به‌چیچکانۆ دانیشتویت و چیلکه له زه‌وی ئه‌خشێنی
(حه‌رەسیات) و ڕێ بڕینی نیوه شه‌وانم ئه‌ژمێڕی و .. له‌ناخه‌وه
قا .. قا .. به‌م سه‌رده‌مه شێت و پشکورێژه بێ ئه‌که‌نی .. ..
ئه‌تبینم و هه‌لسه‌ر گلێنه‌ی چاوان و ، سیره‌ی زیته‌له‌ی چه‌که‌که‌م
ساته وه‌ختێ دائه‌نیشیت
که‌چی کاتێ که ئه‌تگه‌می .. وه‌کو خه‌باتی چه‌ند ساله‌م
ئه‌بیته ته‌م ..
ئه‌رۆی .. ئه‌فڕی .. له‌هه‌وڕێکی دوور ئه ئالیێ ی ..
له‌و به‌رزه‌وه .. وه‌ك تفه‌نگێکی سه‌ره‌و خوار ..
سه‌رسامانه بوم ئه‌روانی ..
ـــ ئه‌ی (نه‌شمیل) گیان ..
ببیه بالداریش ئه‌تناسم فڕینی تۆ هه‌بۆ هێلانه‌ی دڵی منه
ببیه ئه‌ستێره‌ش ئه‌زانم تروسکه‌ی تۆ ..
بۆ شه‌وگاری پڕغوربه‌ت و دووکه‌ڵاوی گیانی منه ..
ئه‌تناسمه‌وه ..
له‌م جیهانه پر مردن و وڵات سووتان و کوچه‌دا هه‌ئه‌تناسمه‌وه ..
ئه‌تناسمه‌وه هه‌له دوورەوه ئه‌تناسمه‌وه ...

گر له‌بالای ڕەق هه‌لاتوی ٢٤ ساله‌ی من به‌رده‌و
ئاسمانی ئه‌م شاره تووڕه مه‌ده به‌ر ماچ هه‌باکون نه‌بی .. و

چی دی ئەستێرەی لی نەرژێ ...
من ئەم شارەم لەخوێنی خوما ناشتووەو .. لەنا و دڵما خەواندووەمە
بە مەرگی تاقە مەلێکی .. تێر .. تێر .. ئەگریم ..
ئەم ئاسمانە مەدە بەر ماچ .. ..
ئەستێرە رژان و مردنە و بەسەر ماڵی هەژارانی شارەکەما دائەباری
ئامێزت پرکە لەحەزو .. سنگت بنێ بە خۆلی گەرمو بر تاسەی
وولاتە تووڕەکەمەوە ..
ئەوساکە گوێت لە لێدانی ترپەی دڵمە ..
لە خۆلی ماتی ژیر سنگتا
بۆ عەشقی تۆو ئەم گەردوونە سەراسیمەیە لێ ئەدا

(نەشمیل) رووبارەکانی شار
دەم ئەنێتە نێو دەمتەوە ،تافێرە هاژەی عەشق بن ..
باڵندەکانی نیووە شەو ..
بەڕوو باڵیان لە روحە شێتەکەت ئەسوون
تا وەنەوشەیی داگەڕین ...
چ ئافرەتێکی ئەم سەدە مەینەت بارەی
دڵی وولاتی عاشقت رەنجاندووە .. ..
دەمناڵ بووین .. من ئەرخەوانی (سەیوان) و
تۆش بەفری سەرگویسەبانەی ماڵەکەتانت ماچ ئەکرد ..
ئەتووت ((بەفری ئەم وولاتە ،بەری یەکی سپی تیایە خوشم ئەوێ))
ئێستا گەورەیت و ئامێزت ،وەکو ناخی جوتیارانی وولاتەکەم گەورە بووە

چ سحرێ بووی .. چوار وەرزی سالّ بێ ماندوو بوون ..
بە سەر شیعرو جەستەی ماندووما ئەبارێیت .. ..
چ بەفرێ بووی .. بەهەر دە پەنجە وەك منالّ ..
بەبێ تێر بوون لێم ئەخواردیت ..
ئێستا گەورەیت .. بۆیە حەزوپێکەنینت گەورە بووە ..
زامی کوچ و دابڕان و مالّ ئاوایت ...
وەك ((ئاشبەتال)) تاڵیسقانەو قوڵتر بووە ...
ئێستا تەنها یادی شیرین ...
دڵیلی گەشتی ئەم گەردوونەم ئەداتە دەست ..
تەنیا خەمی ...
دوا فیشەکی شەرێکی سەخت ...
بەسەر سەرما ئەبارێنی .. ..
ئیستا گەورەیت و ئازارت گەورەبووە ...
لە ئامێزێ بم شارەوە .. بانگی روخسارم بگرێت ..
با تۆزی خەم بەم سەردەمی کۆچ کردن و دەس لێك بەردانە ببە خشم
لە ئامیزتا بم شارەوە ..با خۆلە میشی دا گەرێ ی ...

کە وولاتەکەم بینی مێرگی بریندی گرتبوو
ووتم برچت .. تەنیا برچت .. سارێژەکات
کە تۆش کوچت کردو رۆشتی ..
دڕەم زامی ئەم وولاتە بوو بە دەریا .. ..

ئەسپی ئەم کۆچەت را گرەو
هەرچوار پەلی ببەستەوە
ئەوجا چیم لی ئەکەی بیکە ..
تۆند .. تۆند دەست و پێم گرێ دە بە درەختەکانی (قەندیل) ەوە
بەفری ئەم وولاتە هەمووی بە سەر سەرما ببارێنە ـــ .
چیم لی ئەکەی .. بیکە .. و .. مەرو ..
لەزستانا دەرم کەن بەربارانو بمدەنە دەس سەرما وسۆلەی سەرشۆستەکان ..
بە هاوینا مەتارەیەك خەمم بەرێ و فرێم دەرە بیابانێکی چۆلەوە ..
مەهێلە بەهار ببینم .. بە ئەستێرەکانیش بڵێ ئەم دوێنن ..
گوڵەکانیش فێر بکە ەکەلێیا نزیك بوومەوە
لاسکەکانیان بپێچنەوەو بە زەویدا شۆربنەوە
پایزیشم لی زوێرکەو .. بە درەختەکانی بڵی رووت ببنەوەو
لە تاقە ((گوللە)) یەك چیبە ئەم بارێزن ...
چیم لێ ئەکەی بیکەو مەرۆ ..
بالندەکان تی گەیەنە .. با وورده بەرد بەسەرسەرما ببارێنن ..
بە رووبارەکانیش بڵێ . دوای هیچ شەرێ قوومە ئاوێکم نەدەنی ..
٢٤ سالە دووکەڵی ئەم سەدەیە هەڵئەمژم و بێزارنابم .. ..
تا ئازادی گەلایەك ئەرووێنمەوە ،
دارستانێك ئاگر ئەگرێت .. ..
تا بەری کوچی تۆ ئەگرم ،
قافلەی هاری تویشەبەبەرەی کوچێکی تر ئەکاتە پشت ..
٢٤ سالە ئازادی ئەم سەدەیە ئەمبروکێنێ و بێزارنابم ..
لووتکەی چیا یەك ئەدوێنم ..

بنارەکان هاوڕێم لێ نادەنەوە
لەگەڵ ماسی ڕووبار ئەڕۆم ،
سەر بۆ ئاسمانی هاوارەکەم هەڵئەبڕم
درەختەکانی سەرجادەو کوڵانەکان لێم ئەڕەنجێن ..
با بڕەنجێن و .. تۆ .. مەڕۆ
ئەستێرەکانی سەر سەرم ، وەرزەکانی ساڵ بەک .. بەکی ..
شەەو بەک شەەو دووشەمە .. ئاب و ئەیلوڵ
هانگەکانی بۆ ئەوان ..
گوڕانی و گەڵاڵە درەخت وشەوو دەریاکان بۆ ئەوان
کۆشکی گەورە ..بەبێ هاردو هدانی و دیسکۆی بەر گڵۆپی بەمەیی ڕەنگ
هەرچی سۆزانی نا و شارو ..
کەڕا وشین ..چاوشین .. هەیە گەنجێ بۆ ئەوان
منی هاوڕێی گاشە بەردو تفەنگ و شەو .. زۆرم ناوی ،
تەنها جارێ ... ماچێکی گەرمی وولات و
بیاسەیەکی ئێوارانی (تووی مەلیک) و
دانیشتنێکی دوو بە دووی (نەشمیل) نەبێ ...
با بڕەنجێن و تۆ مەڕۆ ...
هێندە ئەم وولاتەم خوش ویست
ئێستا پولیسەکان بەک ... بەک ...
وەک چۆن حەزیان لە لەزەتی
لەشی ئافرەتی سۆزانی و کچە پانتۆل تەسکەکاندە
ئاواش حەزیان لە ئازاردانی دەرون وگیانەتوورە بووەکەمە ..
با بڕەنجێن و تۆ مەڕۆ ... (نەشمیل) مەڕۆ

رەش

تیلی ئەمین

هاتن و گوت
- هو شاعیر و وەرە بلەز
روژا نوی یە ..
مژدەکێ بدە کاوەی ئەبەز .
- هو مللەت و ..
چ بێژم ئەز
ئەژدەهاك بر دمێنە
خوزیا کاوە کێ سەر بەرز .
هەر یەك دبێژیتن ئەزم ئەز
لێ شێقا وەلاتێ من هەر دەم ..
بە یارەو کەسەك ناکەتە چەم و رەز .
ژ گوتنا بر کرن هزار دەفتەر و کاغەز
تەنی کریارەکا بتنی نەهاتە دەست .
مارکسی نەو ...
هەژارێت وەلاتێ من ، هەر ددەرکرینەو دناحەز .
بیشکەفتینەو ...
هەری دبەر بشتا ئاغای را

مه‌قه‌س و گه‌ز ٠
یه‌کگرتینه و ...
تولا کورد کوژیێ مودیله‌کا نوی یه ...
د نیڤا سینگێ مه‌قه کرن
سه‌د تیك و ده‌رز ٠
گه‌لو چیا ؟
که د خودا یت ڤی مللەتی ،
ژ دوزا درست و راستی بێ
هه‌ر ره‌قه‌و به‌ز ٠

هەولێرنامەی کتێب

گۆڤاری بوو ڕووەکەم پێناسەی خۆی کرد

چیاگەرمیانی

۱۹۸۱/۱/۲

چوار دیوارو ..
بنمیچێك و .. دەرگایەکی داخراوم
بەزیندان یان بەندیخانە ناو براوم
من بۆیە بنیات نراوم
ئاشتی خوازان بەندکەن لەناخی ناریکم
ڕێبوارانی خۆر وێڵ بکەم
لەتولە ڕێگەی باریکم

× × ×

چوار دیوارو ..
بنمیچێك و دەرگا بەستی داخراوم
بەزیندان یان بەندیخانە ناو براوم
ئێسقانی پۆڵای جەستەی کورد
بنمیچمە .. دیوارمە
خوێنی گەشی ئافرەت و منالّی وورد
جۆگەلەیەو بە ناخی من تێ ئەبەڕێ و ئەبێتە ڕق

× × ×

چوار دیوارو ..
بنمیچێك و .. دەرگایەکی داخراوم
بەزیندان یان بەندیخانە ناو براوم
چاك ئەزانم
رۆژێ ئەبێ وەك نەبوو بووم وا ئەڕوخێم
شوێنەوارم ئەبێتە گۆڕ
تیا ئەنێژرێ ئازارو زۆر
هەر دڵۆپی خوێنی لادێ گەورە ئەبێ .. و
سیروان ئەبێتە لافاوی رقی پیرۆز
دەمبا بەرەو کیشوەری ژان
خوێنی سوریش هاوار دەکا : -
کوردستان هەواری کوردە
چۆن دەبێ بکرێ بە زیندان
ئەو یادەی هەردەم زیندووە

تەزووی سەرما ، بە شۆستە بێ چراکانی لەشما ئەبزوت
تەوقی سەری ئەتەزانم
تا نەچمەوەناخی بیرو ..
کوختی یادگارەکان نەبن بە میوانم
بەڵام نەڕەشەبا ، زریان
نەسەرما نە بروسکەی ڕق
نەگرمەی هەوو ، نەشخوڕەو هاژەی ئاودامان
نەیان بەزانم و هەر نەیانبەزانم

× × ×

دەنگی دەستمان ئەناسمەوە
ئەمشەو لە دەرکای دڵتان دام ، بوم کردنەوە
داستانەکەی بیرەوەریم بۆ کردنە چیرۆکی ئەو شەوە ڕەشەی
زریان حوکم رانی دەکرد
سوتەمەنیم شك نەدەبرد
سەرینەکەو بالیفە شڕەکەم سوتان
تا پەنجە تەزیوەکانتان بێنەوە گۆ
دڵۆپە ئەشکە قەتیس ماوەکانی چاوتان بڕەون
ئێوە سەرما سڕی کردون
تەنیا گڕی خوێنەکەتان دێنێتە جۆش
بەڵام ئەوانەی نەدوێنێ یان لەبیرەو
نەشخەمی سبەینێ دەخۆن

وەکو مردوون
گڕی دۆزەخیـــش نایا نهێنێتەوە هۆش
شەونی یە خەونی بەمەیی و خەم ئێوەم نەکاتە میوان
گلێتەمتان بۆ رادەخەم..
بێڵوەکاتم ئێشك چی بێداریمن و ..
باسەوانی ئەو هەناسە نامۆیانەن
کەسروە بایی خاکێکن سور ەکێوێکن دوور
من ئەو کەسەم، دڵی خۆم و بیعرەکانم
نیشتمانی ئەو هەورانەن
بەڵێن وایە لە چاوی ئێوە دابارین

× × ×

هەموو رۆژێ بەردەکەی سەر شانی " سیزیف "
بەرەو ئەو کەژە سەختانە هەڵئەزنێن
بەڵام جیاوازی بەردەکەی شانی ئێوە..
کاتێ خلۆر دەبێتەوە
کەللەی خوایەك لە خواکانی تاوان و رق یەکسان دەکات لەگەڵ زەمین

× × ×

هەر دوێنێ شەو ەلە چاوتانا گیڤارام دی
نەخشەی پڕۆژەیەکی نوێی بۆ دەکێشان
رێگایەکی سوریشی کرد
بۆی باس کردن ... ئەو رێیە بۆ ئاسۆ ئەڕوا
جا هەر کەسێ خۆری دەوێ
٢٢ پەیژەیی سەختی ئەم رێگایە سەرکەوێ

یان ئەیگاتێ
یان خوێنەکەی دەبێتە تۆوی هیوا .. و
لە گشت بستێکی هەوارەکەیدا دەڕوێ

× × ×

هەموو تان پێش مەرگ کەوتون و
بەرەو خۆر چوون
بەڵێنتان دا تا نزیك پرشنگ نەکەون ئەسرەون و هەرگیز نەنوون
هەتا چەپکێ تیشك نەدەن لە بەرۆکی کەژ
لەپەرچەمی سنەوبەر و ئەرخەوانی ئەم هەوارە
بەرەو دوا نەگەڕێنەوە
لەدڵما بوونە یادێکی رووناك هەتاو
لەو رۆژەوە
لە تاریکستانی ناخما بوونە مۆمێکی داگیرساو

بۆهاوڕێیه‌کی فه‌له‌ستینی

هه‌لگورد

ئێمه فێرین
که‌چۆن به‌رێ ی مردنا بڕۆین و نه‌مرین !
ئیمه فێرین
به‌به‌رزی ی ئاسۆ و ڕێ ی به‌رده‌لانا
بڕۆین و نه‌مرین !
ئێمه هه‌ردووك
سی یه‌کانمان به‌بۆنی هه‌ناسه‌ی دارگویز و دار زه‌یتوون
پڕپڕ ده‌که‌ین ،
با وه‌ش به‌تفه‌نگدا ده‌که‌ین و .. ماچی ده‌که‌ین ،
چه‌ك له ئان و
خۆشمان له‌سه‌ر چیاکان ، دانا به‌زین ،
تا وه‌کو نان و گوڵ و خۆر
بو منالّه هه‌ژاراکانی کورد ستان و فه‌له‌ستین
وه‌دەست دینین ..

× × ×

هاوڕێم .. من و تۆ هه‌روه‌کو زه‌یتوون و گوێز
ئاوێزانی یه‌کتر بووبین ،

عەشقی تینمە

لەژێر گەلاو لق و پۆپی دار پرتەقاڵ و بەرووداو
گر دەستێنی و
رەگی خۆشەویستی وولات
وەکو رەگی تووڵی درەخت
بەناخی دڵی خاکە داگیر کراوەکانماندا دەچەقێ ..

× × ×

لە ئاوێنەی چاوەنووسی چاوەکانت
هەزارەها رەش و رووتی ویرانەخاك ـ ویرانەماڵ
بەفرۆکەی زایونیزم ، بەدی دەکەم ...
ئافرەتانی ئاوسی بەدیل گیراوی
شارە خوینا ویەکەی ـ قونس ـ بەدی دەکەم
کەڵەو دیو دیواری بەندیخانەکاندا
منداڵی ژانیان دەبی ! ...
لەئاوێنەی چاوەنووسی چاوەکانت
ئاوێنەی چاوەنووسی خوم و هەزاران
رەش و رووتی وێرانەخاك ـ ویرانە ماڵی وولاتم
بەفرۆکەی فاشیستەکان ، بەدی دەکەم

× × ×

هاوڕێم .. دەستمان لەنێو دەستی یەکتر دەنێین
بە ڕێگای سەختی ژیاندا گوزەر دەکەین ،
سواری ئەسپی هیوا دەبین و

به‌ره‌و ئاسوی سوور هه‌نگاو ده‌نێین ،
به‌ره‌و هه‌تاوی سه‌ربه‌ستی ،
هه‌تا ئه‌و دنیای سه‌رکه‌وتن رانا وه‌ستین
یا سه‌رده‌که‌وین
یان ده‌مرین !

هه‌واڵنامه‌ی کیب

که‌رکووك
حوزه‌یرانی ۱۹۸۲

چەک و کاروان

سەپان

نەوروزی ـ ۱۹۸۰ ـ

یەکێك شیرینکی هەبوو
هەر خەریکی بوو دەی سوو

دەی گووت : بۆ لێفەومانە
ئەم شمشێرە دەبا نە

کە لێی قەوما (فەقیرە!)
سەریان بڕی بەو شیرە

دوژمنی ئێمەش وایە
چەکەکەی بۆی بەلایە

چەك لەدەست ئەو بێ خێرە
وەك تفی سەرەو ژێرە

هەر کردەوەو چەکی خۆی
مەرگ و گۆڕ هەڵکەنن بۆی

لە عومری ئەم مێژووە
زۆر دار چەك بە دەستبووە

کە بەرەی رووت و داماو
بۆی ها تبێ تین و تاو

راساوەتە بەردو دژ
بۆ گیانی بەرەی زۆر دار

لە بۆ خەڵکی چەوساوە
ئەمڕۆش هەر ئەمە ماوە

چەکن بۆ خەڵکی هەژار
چەکوش وبێل و بەردو دار

ئەما نیشخوێن دەڕژێنن
گیانی دوژمن دەردێنن

کە بە دەستخوێنمژان بێ
دەبێ بەن بڕمان دان بێ

دەی بەقوربانی کوڕبم
هی تین و تاوو گوڕ بم

هەڵمەتبەرن ، تەکان بەن
زەندەقی دوژمنان بەن

تێلاڵ لە دەستی ئێوە
سامی بڕنەوی پێوە

لەلای ئەو ترسنۆکە
کوچك تانانرنجۆکە

ئەو کە زۆر چەکی پێ یە
دیارە زۆر ترسی لێ یە

لای ئەو گەوجە ، نازیرە
هەرمنە وەك شمستیرە

دەست و قاچی لەرزۆکە
تا بڵێن ترسەنۆکە

لەگوڕو گیف بەولاوە
هیچی دی پێ نەماوە

دەبێ وەك کابرای گۆرین
بە چەکی خۆی سەر ببڕین

× × ×

چونکە ئاگرتان کەمە
بە دەستەندەو ژەم ژەمە

ڕوو لە پێچ و پەنا کەن
بە تێڵاچەك پەیا کەن

لە هەر کوێ دوژمن کزە
لێی دەن ، لێی ببڕن ووزە

هەر وەکوو (جنۆکەی خێر)
ئازابە دوژمن بوێر

نەزانی بەرەی دوژمن
چۆن دەجن ، چۆن وون دەبن

هێزی لەسەر کۆوە کەن
دەرگەی رقی بۆوە کەن

چەك و قول بەستی بکەن
بی هۆش و هەستی بکەن

بەشەق و دارو کەللە
بەبەردو دار ، بەگوللە

هەر لێیان دەن ، لێیان دە
بۆ ئاودەستفرێیان د

هەر چیان بنیات نەوە
لێیان بسکەن بە کەلاوە

× × ×

ئەو چەکەی کاریگەرە
ئەمڕۆ بیرو باوەڕە

بە باوەڕی ئیشکەران
کرێکارو رەنجدەران

کە جەوهەری ژیانە
تێشووی ڕۆژی تێکۆشانە

ریزی خۆتان پتەو کەن
هێزی دوژمن جدەو کەن

ئەو لە باوەڕ لاوازە
باوەڕ ، تۆپکلە پیازە

لەشێکی بێ باوەڕە
کەندوی بۆش ، لاشە کەڕە

لە کوێی باوەڕ بەهێز بوو
لە وڕی لێ دەن ، زوو بە زوو

باوەڕی چی ، بیری چی ؟
ئاقڵ مەندی و ژیریی چی ؟

هەواڵنامەی گێڵێ

سەرجەم فێڵ و درۆیە
لەکەللەی ئەودا کۆیە

گەلێ کە خاوەن هەق بێ
بە وەریشی لە تەک بێ

هەڵمەت و قوربانی دان
کۆڵنەدان لە تێکۆشان

مافی خۆی هەر وەر ئەگرێ
رێگە دووریش بێ ، ئەبڕێ

دا پڵۆسین ، نا یەکسانی
بێ سەربەستی ، بێ نانی

گەل لەماف بێ بەش کردن
رەنجی ئیش کەران بردن

دەبێ هەموو گۆڕ بکرێن
دۆڵی هەموویان بدرێن

دەنا ، نابێ چەک دانێن
ئەم رێگایە وەلانێن

ئەمانە نەیەنە دیی
بێکەمی و چۆنی و چەندی

کاروانی ئەم رێگایە
هەرگیز کۆتایی نایە

١- راسان . پڕدانە شتێک ، بەخێرایی دەست بردن بۆ شتێک .
٢- جدەو . جدەوی بۆ ولاخە ئەرکانەی لەبەر بریەنی ئاوشانی پەکی رۆیشتن وکارکردنی ئەکەوێ .

پێنج چه‌پکه گڕی سوور له ئاگردانه‌که‌ی گه‌رمیانا

ده‌رسیم

خۆتو گوڵی به‌هارێك نیت
لێوی ووشکی خه‌زانی وێڵ بتژاکێنێ !
مه‌لۆتکه‌ی سه‌ر بێژنگیش نیت
((شه‌وه))ی شه‌وێك بتتاسێنێ
تۆ تاشه به‌ردێکی سه‌ختی
دامێن سه‌فین و .. هه‌ڵگوردی
نه‌ره شێری .. سه‌دەی خوێنی
((گیقارا)) که‌ی .. گه‌لی کوردی ؟!!

- ٢ -

قوڵنگێکم گرته ده‌ستم
رازی فه‌رهادی ئه‌درکان
گوێم نا به بستێ خاکه‌وه
ئه‌ها ته گوێم .. هاوار ، پەیمان !
که‌تۆم له دڵما هه‌شاردا
له‌گیانما ره‌گت داکوتا
وه‌ك دایکم .. وه‌ك کورد ستان .. !!

- ٣ -

باوە شاسوار
ئەی سەرکەشە کلۆلەکەی
هەزار بەهار
تۆ لە میژە چاوی شەیدات
داستانی من مار ئەکات
هەواڵی گەرمیانی سەختم
بۆ ((کێوە رەش)) .. ((سەفین))
ئەبات
ئاگام لێتە .. بە تاسەوەی
بۆ لاوکێ .. بۆ حەیرانێ
ئەو گۆرانی یەی تۆ ئەتەوێ
((گوڵان)) .. ((زمناکۆ))
ئەیزانێ ؟ !

- ٤ -

سەرت بێنە
لەبرینێکی قووڵەوە
.. بە شاخوێن بەرما بڕوانە !
بزانە کێ ؟
لەتەك خوێنما .. تێکەڵاوە و لەسووڕانە !
کێ رەگی لە باڵمدایەو ؟ .. لە میشکمدایەو پەنهانە .
کێ لەسەر زمانەی دڵم ؟ .
هەڵیبەستووە .. هێلانە !

- ٥ -

گەر ئەمزانی
وەلّام هەیە بۆ پرسیارێ
سوخمەی زنجیر ڕێزی زریان
ئەترازێ.. لە ڕووی شارێ
گەر ئەمزانی .. پرسیارەکان
درەخت ئاسا هەڵناپاچن
برچی زەردی هۆنراوەم
ناسووتێنن
هەڵناقاچن .
لە پایتەختی ژان ئەمپرسی ؟ .
ژمارەی زیندانی زۆرە .
یا زیندان و سێدارەتان ؟
تاکە پۆستاڵی بەنرخە .
قاقای تیاترۆ پیرۆزە .
یا هاواری گەدا بۆ نان ؟ !
تاوان نوسکەی حەزتان بوو .
یا بۆردمانی .. کوردستان ؟ !

داو

جەوهەر کرمانج

تۆ رۆشنایی شەوانی تاریك و ئەنگوستە چاوی
تۆ داستانێکی گەورەی ،
بەربارانی پایزانەی مەرو بەرچەم دارز راوی
تۆ رێبوارێکی دیوانەیت ،
مەرگی خۆتت هەنگوتوە و ەتینوو ، برسی
لە هەنگاوی خۆت رادەخوڕی
کار مامزێکی سرکیت و لەوەتەی هەی
پاریزت لی نەستێندراوە و
مەر نشێوو چیا دەبڕی
زۆر جار گەرای ەو نەشمردی
زور جاری دیش ، چارەنووسست ،
بەرەو چاڵی مەرگی بردی
سەنگرایتەوە ،
کەرتی مەڵاڵم نەخلیسکای
بەلەقی دار بەرویەکدا گیرسایتەوە
جاری وابووەئەوانەی کە لەگەڵ تودا
هاوسەفەرو هاو جێگا بوون

ئەوانەی کە لە داوینی چیا و بەفرا
شەوان ویکڕا دادەگیرسان
چرای یەک کوێرە ڕێگا بوون
داویان لە ڕێت دەنایەوە
لوولەی چەک و مەترەلوزیان وەردەچەرخاند
کوخت و لانەکانی تۆیان دەکوتایەوە
جاری واش بوو ، وەکو ئەیوب
بەئازاری بریندی خۆت دەتلایتەوە و
روحت وەکو پەپولەیێ بالی دەکوتا
جاری واش بوو ،
بازت دەدا ،
بەسەر سەد تەلبەندو تخوب
یەک یەک ، دوو دوو ،
سێ سێ چوار چوار ....
کومەڵ کومەڵ .. هاوڕێکانت
داو گیر دەبوون
دەکران بەسێدارەو بەتا ...
کەچی هەر ماوی و نەمردی
هەرهاتی هەر گەورەتر بووی
وەکو هەڵۆ ..
هەر هاتی و هەر بەرزە فڕ بووی
لە کوێستانا ..
دەبوویتە خور گەلاوێژو

هەوالنامەی کتێب

هەرەست دینا بە بەفرو
قولپت دەدا ،
بە جۆگەو روبارو کانیش
لە گەرمیانا ..
دەبویتەی چرای مەجلیسی هەژاران و
تریفەت دەدا بەماندگ و
ئاسمان و ئەستیرەکانیش
وەکو درەختی دەمەو عەسرو ئیوارانو
تا دەهاتی سێبەرت دردێژتر دەبووون
تا دەهاتی ، بەرپێت زێتر رۆشن دەبوو
چاویشت پتر تیژ دەبوو ،
وردە وردە گەورە تر بووی
خێرا خێراش بەرزە فڕبووی
خۆت تاکە سواری مەیدان بووی
خۆت پێشەنگ وقەتارکێش و سەرکاروان بووی
هەنگاو چوکسی بێ دانەدای بەرمایتەوە
ترس و مەرگ ..
زەفەریان پی نەبردیت و
هەر رۆیشتی و هەر رۆیشتی
رۆیشتی و نەگەڕایتەوە
هەر هاتی و هەر گەورەتر بووی
رژایتە چاوی دنیاوە
بووی بە گوڵی زیندە خەوێ

٣٢

درای لە سوخمەی پیدەشت و
پیرە چیات پی رازاوە
ئەدی هەرتۆ نەبووی وەکو بورکانی سوور
لەدەروونیشەختە بەندی، چیاکانا هەڵقوڵا یتەوە
رووباری خوێن و هەنگوینت لەبەر روی
ئەو شتلە ئەمامە نەبووی
گوندو.. گوند .. شار، شار چادر چادر
خوێن دێرکرای
لە کارتەوە ژیایتەوە
هەر هاتی هەر گەورەتر بووی
لق و گەڵات سەوز بوون و
سێبەرت بست بە بست رۆیی
ئەمێستاش دوای هەزار بڕین
لە دوای برسێتی و نامۆیی
لەپاش تەمەنێك ئەشکەنجە و
پەت و سیدارەو راگوازین
دوای روو بەروو بوونی دەیان، مەرگی بەقین
بویتەوە عەگیدی جاران
وەکو چەتۆ ..
گورزت هیناوە مەیدان و
نەك هەر گاران ..
تەمات وایە،
گوندان لە تاڵان وەگێڕی و

هەوالنامەی کتێب

باراش بینیە وە بوئاش و
بگەی بە وەرزی درویّنەی
هەموو قەرسیل و تەباران
هو کارمامزە سرکە کەی ، کەس نەگرتی و نەبەستەوە
ئەی ئەیوبە بریندارە
لەش و جەستە پر درمەکەی
خوینی خوتت دەلیّستەوە
تو تەنیا نیت ..
هەموو چیا و بنارەکان
هەموو رەزیکی سووتاوو
گوندو رەشمال و شارەکان
هەموو ئەوانەی کاریّز بوون
بو رووباری ژیانەوەت
هەموو ئەوانەی دالّدە بوون
بوّ ھەوانی ماندوو بوون حەسانەوەت
هەموو دلّیان لەگەل تۆیە
نەك هەر خوّت تیمار کەیت و
بەس بریتی خوت سارێژ کەی
نەکەی وەکو خدری زیندە
کە تیّرا و بروویت ....
لە سیبەری درەختیکا
لاقی ماندوو بوون دریّژکەی
تو تەنیا نیت ..

ئیمەش بە ئارەزو گوندەوە
بە چیا و دەشت و دەرەوە
بە پیرو کۆك و رەندەوە
بە سەپان و رەنجبەرەوە
تێنووین .. برسین .. بریندارین
ئێمەش چاوەڕێی بەهارین
ئێمەش حەز دەکەین بالامان دریژبن و
سیبەر لە سووتاوان بکەین
بە عەزرەتین کونە بریتی والامان ساڕێژبن و
تفەلە چاوی ، .. قامچی وەش و ،
جەلادی چەوساوان بکەین
هەندگاوی ..
تو نە سواری و نە پیادەیت
نە ئایەخی ...
نە مەست و سەرخۆشی بادەیت
نیچیروانێکی و وای بەسەردا
ترۆپی چیایەکی بەرزی خەرەند داوێن
قۆچی کێوێکی خورتت لە کەمەندا
نازانیت نە ،
دەیکەی بە تاق و سەردەرەی
کۆشکی خەونە سەوزەکانی
هەزاران کۆتری هیلانە بە قەدی درەختا سووتاو
نە توش لەڕێ عەشقی خوتا

کتێبخانەی کتێب

قوربانی دەدەی بەگیان و
دەروی بە دەردی سیامەندا
ماسیگرێکی و وای لەنا و
دەریایەکی شین و مەندا
دمکی قولابت لە کەللەی بۆرە ماسییەکدا گیرە
ئاگادارببە ...
نەکەی خەو دەستت بێ شل کات
با دەستێکت بۆ سەول بێ
دەستەکەی دیش هی نیچیرە
نەکەی بنووی
با متمانە بەم قولاپ و داوە بکەیت
داو هەر داوە
قولابیش زۆر کەرەت دەخزی
تو وای دانی ئەمە مەرگەو
لەم مەیدانە لەگەڵ تۆدا یەخا نگیرە
نەکەی هەرگیز خەوە کوتکە بتباتەوە
تەکان بدە ...
ها کەدیتت تێکرای وولات
گەیشتە دنیای سەوزایی و
خۆری نەوروزی تر هەلات

١٩٨٤

دیوار ب گوهن

دلۆڤان

نە ئاخڤن ... دیوار ب گوهن
هەکە دی ب سەر مەدا
کەڤن .
نە ئاخڤن ... چیا ب گوهن
هەکە دێ مامز و کویڤی
ل پا نا ڤاسینگی وان رەڤن .
درویبارا دا خیڤەتێت گوها
ڤەدا ینە ،
ل رەخ کنارا هەمی دەڤن .
د شکەفتا ڤەژی ... و
ل بن بیڤا ... ژخو دهێبا ربن
چونکە هەمی تاری و شەڤن .
نە ئاخڤتن خوێش دەرمانە
گوهـ د مشەنە ...
هەمی قولاچ و کوژیکا
ئەو ڤی د کەڤن . !!

× × ×

بۆچی هۆسا ترسنوکین
بریـنێت خو ...
دبن جلکێت خوڤه دڤەئیرین .
کوڤانێت خو د سینگێت خودا
ڤه د کیین د هیرین .
گوتنکێت خو ... ب سەرێت لێڤا
بو هەڤد و د دبیژین
ڤه د گێرین

× × ×

نو ...وەنەکەن
دلێت خو ڤالاکەن ...
ڤەکەن
دەرکەن دەریا کوڤانێت خو
دیوارێت ب گوهه
ب هەرێفن و
بزالەکەن .
خیڤەتێت وان ...
تێکدا ب بێچن ،
کنارێت رویبارا شەکەن .
د ناڤا شکەفتێت رەش و تاری
چرایێت کەش بەلاڤەکەن .

× × ×

بلا نەیار ژبەر دەنگی مە ...
ژ واری مە ب رەقن ... و پێلن
نەکو ئەم ژ گوهێت وا
ب ترسین ...
کو دی ژینا مە تێك ئێلن .
چونکە هندی ...
دو چیا مابن ...
دو نەفرو بیر و هنجارەك
ئەقان چیا ب کوّلن
ب کێلان .
زێرەقانیت وەلاتی مە
بهۆستەکی ژ ئاخا بیروز
دەست ژی بەرنادەن
نا هیلن .

١٣ / ١ / ١٩٨٤

کەپکە برین

عبدالکریم دەشتی

هەورە ، هەور ..
گوێت لێیە چۆن دەگرمێنێ و چەمی خوێنی سەری ئێمە هەڵئەمژێ ؟
ئەم خاکە چۆتە شەقاری مێژوی تاڵ و چاوت لێیە
چۆن گیا و گوڵی دەروونی کوێستانی خۆی لە سێدارەی پایز ئەدا ؟
زێ لافاوی نەهامەتی و فات و قڕی
دەکا بە رەوە گورگێك و لە درەختی خوای بەرئەدا ..
چیاکان وەك هەندێ باڵندەی کڕمۆڵە
لە بەر تۆڕی ئاگراوی تینوویەتی ئەم هەوارە ئەزریکێنن
وەك کۆمەڵێ سوار ئاسا ، لە دوای ئەوەی گەمارۆی گوللە ئەشکێنن
تا نەکەونە بەردەستی تاسە و کەشەنگی
خۆیان لە گەردەن و یاڵی ئەسپەکانیان شەتەك ئەدەن
لە پانتایی خەمی مێژوو خۆیان ئەگرن ئەخنکێنن ..
منالی ئەشکەوت و پەسێوە کەپکەشاخی ترسیان لە خۆ لول داوە
وەکو ئەسپە شێی پشت نەکراو !
لە سێبەری خۆیانەوە رادەپەڕن و دەڕوونەوە ، بەرەو بیابان رائەکەن
ئەوە گرمە گرمی هەورە یا نرکەی زامی شاخێکە بۆ ناباری ؟
ئەوە شەقار شەقاری خاك و کێڵگە و زەندوڵی چیایە

٤٠

بۆ لالە و تەمی تیا نیە و لە نەهامەتی نا تارێ؟
ئەی ئەوە زێی بادینا نی دڵتان نییە بە گوڕ ئەگری
ئاگر لە جەرگی تەماوی شەو بەر ئەدا ..؟
ئەوە گرمە گرمی هەورە یا منالە بەسەر ترسی منالێنتی ئەگمێنێ ؟
بە دوای ئەو دایکە ئەگەڕێ
ستالەهایە بەکراسێکی رەشی پرسە بە بەردەمیا رائەبوریت و ون ئەبێ !
شەختەی تاسەی لێ ئەشکێنێ و
ئاسمانی فرمێسکی چاوی ئەدا تەوە ..
" ئەگرین ، ئەگرین ، ئەگرین ، ئەگرین ..تا جەرگیان کون کون ئەبێ !
بەکام لاوە پاساری باز وتان فڕی و ئەو ئاسمانەتان تەنیا کرد ؟
کە درەختەکانتان جێ هێشت ، هێشتا مەلی ساقەی تیا بوو
بۆ کوێ سەری خۆتان هەڵگرت ؟
دەبوا خوێنی ئەم خاکەتان بسپاردایە دەماری چیا ..
دەبوا رەختە و فانوسقەتان بسپاردایە شوانی قەندیل
ئەوان هێندە تا خەنجەر و تفەنگی تا پڕ لە سەرپەفتەی میێزوی کۆنا
لەبەر شەترەکان دەردێنن دەچوونەوە چەمی گەرمیان
دەچوونەوە پشت ئەو غەرە بەردانەی کە
باپیرانیان لەو دیویەوە دەفەی سنگیان دەبوە "مەتربێزی گوللە"
دەبوا کە کۆچ و کۆچبارتان لێك نایەوە
تا ولێ خۆتان بۆ بەچکەی زستان گرڕابا ،
کاتێ ریمان کەوتەوە سەر هەوارە خەمی دێرینتان
تەنها ئەوەندەمان پێکرا تەرمەکانتان کۆکەینەوە ..
چی یان نا و نێیسن ؟

لەبەر ئەوەی ببونە جێ گوللە داخی ئەوانەی کە لە باتی ئاو
خوێنی مەیان ئەخواردەوە " پێشمەرگەی وون "
تەنها ئەوەندەمان پێکرا کۆشکی هەڵەی شوێن پێی ئێوە بڕوخێنین
گەڵای زەردی پایزی نێو خوێنی دڵتان هەڵوەرێنین .
هەورە ، هەور ، ساقۆیەکی بارانا وی لە بەرایە و بە تورەیی
بەسەر هامۆنی چاومانا رائەبووری ...
" ئەوان لە دوای ئەوەی کەوا بەیکەریان بۆ وشەی خۆیاندا ئەتاشی
بۆ سبەینێ بە شەڵواری هەڵکراو و بە پێ خواسی
تەورێکیان ئەگرنە دەست و هەڵوێستی خۆیان قاش ئەکرد
شیعریان وردو خاش ئەکر .. "
سەرەتا دەبوا بزانن سەرای ڕووبار لە کوێوە دێ !
دەبوا بزانن ئاگری تورەیە بورنیان ئێستا نی کێ ئەسووتێنێ ،
ئەو ئاوێنەی خویان ئیادی ، ویان تێدا نەناسیەوە .
" بە زمانی لاڵی دڵیان شیعریان نووسی
بە کەڵبەی ئاگری ڕقیان راستیان ئاڵۆکۆڕتەوە
بۆیە دوێنێ لەبەر چاوی هەموو خەڵکی
ڕشەکانی خۆیان بردە هەرا خانە ڕیعری خۆیان فرۆشتەوە "
دەبوا کەووشەتان جێ هێشت ڕ ئەگی مێژووتان ناسیبا !
زمانی شیعرو لە بەر با
تا تاجی هەتا هەتایی نەمردنیشتان لە سەربا .
ئەوە گرمە گرمی هەورە ...
یا کۆڤانی خاکی تورەی خۆمانە وا ئەلرمێنێ ؟
گوێتلێیە چۆن باسی کۆچی ساڵێکی مامزان ئەکا

چۆن شاخ و قۆچیـــان جێ ئەهێشت ..
تا وەچەکان لە زمانی هۆزی زەردی خۆیان بگەن ؟
سالێ عەشق لەسەری ئاسکێکی داخێڵ و ئێڵی خۆی لەبیر کرد
سەری کردە لوتکە و ترۆپکی چیایان ..
دارستانەکان هەژان و جۆگەلەکانیش بۆی گریان
ئاسك پیر بوو ، دڵی وەکو بەفری زستانان سپی بوو .
بەڵام گڕی ئەوینی خۆی بەسەر وەچەی خۆی داگیرسان
ئێستا هەرچی نەوەی هەیە تیشکی ئا ئەم عەشقەی تیایە
بۆیە ئاسکی ئەم زەمینە بەرەوەعەشقی چیایە "
دبوا ئێوەش فڕینتان بۆ باڵی ئێمە جێ هێشتایە
سەوزیتان بۆ درەختی دڵ جێ هێشتایە
جامی عەشق و خۆشەویستیتان گرتبێ و
لەسەر ڕێگە و بن و ڕەشماڵ و داوێنی چیاتان ڕشتایە .

پایزی - ١٩٨٣

دەنگی ئارام

بلێسە

(پێشکەشە بە گیانی پیرۆزی شەهید ئارام)

دەنگێ لە پشت چیاوە دێ ..
... ئەی درەختەبێ چرۆکان
چرۆ بکەن
ئەی ئەوانەی هەتا دەمرن
چاوەڕوانی ، تاقە یەك چاوی بینین
ئێستا بە دووچاوی خۆتان
تەماشای جوانی ی چیا کەن
دەنگێ لە پشت چیاوە دی
بۆ ناخمان شۆڕ دەبێتەوە
ئەی ئەوانەی ا:زیندان
چاوەڕوانی ، هەواڵێکی جەرگ بڕ بوون
زنجیری دەست .. پەتی ملتان
بکەنە ملی ئەوانەی ..
خاکیان فرۆشتبە لەتێ نان

× × ×

وا (ئارامێ) بەڕێ وەیە و ، چریکەی دی
((دەنگم هاتووم

٤٤

من نێرا وی وولاتێکم
مروڤه‌کانی قه‌ره‌جن
هه‌ر رۆژه‌ی له‌هه‌وارێکدا
بارگه ئه‌خه‌ن .
ده‌نگم هاتووم
تا گه‌یشتومه‌ته ئێره
له‌گه‌ڵ ژانی کرێکارا
به‌سه‌ر هه‌زاران جوتیارو ..
برسیه‌کانا تێپه‌ڕیوم .
به نار (چڕه دوکه‌ڵ) و ، (گڕو) (بۆکروز) ی
هه‌زاران دێ ی سوتێنراوا .. تێپه‌ڕیوم .
سه‌رم له‌گه‌ڵ شه‌ماڵێکی بێ ئوقره‌دا
هه‌ڵگرتووه)) .
((هاتووم .. هاتووم
خۆرم بێ یه ، بۆ وولاتێ
له‌و کاته‌وه‌ی دروست بووه
تروسکه‌یه‌کی نه‌دیوه
(روناکیم بۆ ئه‌و په‌روانانه‌ی
ئه‌وه‌ته‌ی هه‌ن ، چاوه‌ڕوانن
ساتێ له‌روناکیدا بسوتێن)
باڵم هاتوم ..
بۆ ئه‌و کۆتره بێ باڵانه‌ی
به‌نجه‌ی رقی جانه‌وه‌ریی

بەڕو بۆیانی هەڵوەراند
نانم هاتووم
بۆ ئەو هەژارە برسیانەی
پشتودانیان
زللەو شەق و دار و جوێنە
ئیتر کردنیان
پەیمان دانی بۆرجواکان و
قسەی پووچ و بێ بەڵێنە))

× × ×

((هاتووم .. دەنگم بەخەڵکی شار
بناسێنم
ئەمجارەیان .. نینۆکی هیچ درندەیەك
لە لەشمدا نا چەقێنرێ
هیچ ووشەیەك ، لەگەروما
ناتاسێنرێ
(قانع) بکم ، بە گیانی داگیرساوەوە
هاتووەوە
بەچەوساوەکانی جیهان شاد ببمەوە
(بێ کەس) بکم ، (بیست و حەوت ساڵە)
بەرامبەر گشت (ئەدمۆنزێ)
ئەڵێمەوە ..
ئالاّم هاتووم ..
ئالایەکی رەنگاو رەنگم

٤٦

بۆ وولاتێ .. هه‌تا ئێستاش
خه‌و به ره‌نگه‌کانیه‌وه ئه‌بینێ
گۆڤارێکم .. بۆ منالانی وولاتێك
هه‌تا ئێستاش .. خه‌و به ووشه‌ی ئه‌ستێره چاو شینه‌که‌یه
ده‌بینێ
هه‌تا ئێستاش .. خه‌و به‌نه‌خشی ئه‌ستێره قژ زه‌رده‌که‌یه‌وه
ده‌بینێ
هاتوم ده‌نگم به ئافره‌تانی ..
وولاتان ، راگه‌یه‌نم
هاتووم .. هاتووم
ده‌بێ ببمه هه‌ناسه‌ی کرێکاران و
ره‌ش و رووتی ئه‌م وولاته
هیچ نه‌بێ هه‌رده‌بێ ببم
به ژه‌مێ نان
بۆ برسیه‌کان
بریا ده‌بووم به شنه‌یه‌ك
بۆ ئاره‌قه‌ی نێو چه‌وانیان
ده‌بمه بڵێسه‌و ژیڵه‌مۆی
گڕوتینی ئه‌م خه‌باته
هاتووم هاتوو
سرودێکی ئازادییان بۆ بڵێمه‌وه
کاروانێ ترم له ڕێیه‌و
هه‌ر دێمه‌وه .. هه‌ر دێمه‌وه

هه‌واڵنامه‌ی کێبڕکێ

بانگ

جوامیر

" با" ی ئەوین لە " ماردین
کە تۆوی لاوکێ ئەفڕێنێ
شاخەو شاخ ..
دێ بەدێی بادینان ئەیهێنێ
بۆ ئەوەی :
لە وەردی حەیرانی سۆرانا بیچێنێ
" با " و ئەوین کە لە سەر ئاپاڕات هەڵ ئەکا
پاڵ ئەنێ بە دەوری گەردنی چیاوە ..
بەرەو خوار
ئەیداتە پێش خۆی بەپرتاو رانەکا
ئەبەوێ زۆر زووتر
بگاتە سەر " کەلار "
تاوەکوو تینوێتی گەرمە سێڕ بشکێنێ و
لەسەر ئەو بە خوڕەم دابکا .
" با " ی ئەوین .. کەلەسەر مەزاری
گوڵ گوڵی مەم و زین
فو ئەکا بەکونی شمشاڵی " خانی " دا

ئه‌وسا که هه‌ر شیعره‌و باڵ ئه‌گرن
هه‌ردا و هه‌رد .. دۆڵاڵ دۆڵ
به‌پۆڵ دێن
تا زووتر بگه‌نه ئاسمانی " خاك و خۆڵ "
ره‌شبه‌ڵه‌ك ده‌سبگرن له دڵی " نالی " دا
که‌له : "وان "، بای ئه‌وین
شه‌هیدێ ئه‌بینی ناوه‌ستێ
ده‌س ئه‌باو
له‌قۆو کاکۆڵی ی قوربانی ی کرمانجه
له باخچه‌ی خۆره‌تاو
گوڵی خوێن ئه‌چنی و
له‌وێوه به‌باوه‌ی
بۆ ماله پێش مه‌رگه‌ی
ناو " کۆیه " ی ئه‌هێنێ
ئه‌ی خاکی جنراوم !
گوێم لێته بانگ ئه‌که‌ی
گوێم لێته زریانی ئازاری و هه‌ڵ ئه‌که‌ی .
ئه‌ی هه‌کار !
ئه‌ی سه‌ری خوێناوی کوردستان !
من بازووی له‌شی تۆم ، ته‌وێڵتم
چاو ! چاوه
گلێنه‌ی راستتبم ، چه‌پتبم
چاو ! چاوه

هه‌واڵنامه‌ی کێبڕ

هەردوکمان دووبالّی مەلێکین
دووسەری یەک بردی چەمێکین
دوو برژی پەیوەستی روخساری
دوو روخی رووباری ٠
ئەی باکوور !
باکووری هەناسەی "بەتلیسی"
ئەی بەفری گڕ گرتووی
سەر سنوور
ئەو رەختەی لە وێوە بزماری
بەسنگتانا داکوتن
لێرەوە ! خوێن لەبەر
ئارەکەی من ئەڕوا!
گەر پرچی رەزێکت لەوێوە هەڵکێشن
لێرەوە زریکەی شەبۆلی سیروانم ..
سەر ئەکا
ئەی باکوور !
باکووری سێدارەو زیندانی مانگی تاڵ
ئەی "مەمۆ" .. ئەی چەتۆ وی
داستانی برسێتی و نانی تاڵ ٠
ئەو وەختەی کەلەپچەی ئەستەموول ...
کەلەپچەی رژیمی گورگە بور
دەست و بێی گورانیی
"دەرسیم" ت ئەبەستی
٥٠

ئازادیت ئەداتە بەر سوونگی ..
درەختی باخانت ئەکوژێ ..
ئەستێرەت سەر ئەبڕێ ..
ئەو رەختە! نەء ئێستا
ئەی باکوور !
باکووری بڕینم !
باکووری ناوچەوان بەبەفر داپۆشراو
ئەی مێژووی سەك سووتاو !
لەنێوان لوتکەوە
دەستی سەوز دڕێکە ..
جڵەوی ئەسپەکەی شۆڕشی "حسەین" و
"عەزۆ" تم لێ بگرە
هاوارکە :
بڕ بەدەم ئەشکەوت و نارگەلیت هاوارکە :
ڕێم بدەن .. ڕێم بدەن !
کاروانی چراو بەڕێوەم
هیوام و بە پێوەم
هاوارکە ! لەبرای - ئەزهەنی - و پێی بڵێ :
من هاتوم بۆ ئەوەی
خوێن بدەم بەکەژی ڕەنگ زەردو
بە پەیژەی لاشەما ..
ئازادی سۆزان و بادینان
پێکەوە سەرکەوێ .

وەختێتی !
پێش مەرگەی کوردستان وەختێتی ..
ئەم خاکە ئەنجن و زامدارە
دەر سێ شت خواستێتی !
یەکەمیان : یەکێتی !
دووەمیان : یەکێتی!
سێیەمیش : یەکێتی !
وەختێتی !
مەفرەزە .. مەفرەزە ..
ڕائێمە خۆمان بەست
ڕا ئێمە دوو هەزار، چوار هەزار
دە هەزار دەستمان کرد
بەیەک دەست..
ڕائێستە بەپێوەین
ئامادە . ئامادە . ئامادە
ئامادەین وەک ئەوسای
سەر ڕێگەی داستانی " بێتواتە
ئەی ڕیزی مەشخەلان
کوڕانی ـ کۆمەڵە .
مەسافە . مەسافە . مەسافە!
وەک ڕێچکە پشکۆکەی
ئەوساکەی
نا و شەوی " ئالوەتان "

ئامادە .. ئامادە .. ئامادە ..
مەسافە .. مەسافە .. مەسافە ..

ئەی باکوور
باکوور! بریقم
هەی مانگی گیراوی ناو چنگی تاریکی
بادینان! ئەی لانکەی ستراتی دێرینم ..
هۆ برای زازۆیی و کرمانجم
من وادێم ڕێ مەگرن لە کڵپەی
نەورۆزی ئامانجم
ڕێ مەگرن لە جەپکێ گوڵ سپی
ئاشتیی من
ڕێ مەگرن لەتەوقەی ئەوینی
دەستی من!
ئەوەتا وا گورگی سەر کەوشەن
گورگی بۆر .. گورگی ڕەش
بێ کڵاو ، کڵاو دار ، ریشنیان
لمۆزیان لە خوێنی ڕژاومان وەر ئەدەن
بە هەڵپەی کەڵبەی تیژ . قەپاڵیان
ماسۆلکەی لاڕان و سەر شانمان ئەپچڕن
گورگن و ناپرسن ..
بۆ ئەوان گۆشت گۆشتە
سۆزان بێ و بادینان

کورد کوردە !
ئەی برای زازایی و کرمانجم
وا هاتووم رێ مەگرە لە تەشکی
ئاوات و ئامانجم
من هاتووم لە گوڕی هەڵدێرو نشێوتا
مۆتەکەی سەر سنگی ناکۆکی بنێژم !
من هاتووم بریینی دەربەندوو
لوتکەی شاخ سارێژکەم ..
من هاتووم بەیداخی بەفرینی
خۆزگەست بۆ هەڵکەم
ئەی برای زازۆیی و کرمانجم
من تیرەو ، ئەم و ئەو ، تاکە کەس ناناسم
فەرهادم ئەم رەنجە هەر لەبەر
" شیرین " ی رەنجدەران ئەکێشم
من تەنها بۆ چاوی کوردستان
دێوانەم ، عاشقم ، دەرۆێشم !

× ×

ئەی برای ، سەنگەر جیا
ئەی برای ئەودیوی
دیواری من نەبین
وەرەوە سەنگەرێك هەڵکەنین
سەنگەرێك بەر باچە هەڵکەنین
کەیاخی چیمەن " و " حصار " م

٥٤

هەڵیان کەند ..
سەنگەرێك تا ئێستە ئەووتێ و
دواجار بەخوێنی "سەید کەریم" گڕی سەند
براکەم گەرا جەمێك
لەمبەر بێ و لێکمانکا
سەدان چەم، زێ و رووبار
بانگ ئەکەنەوە بەکگرین
براکەم! گەر دەشتێك و دڕك و داڵ لێکمانکا
سەد دەشتی گوڵجاری ئەم خاکە
بانگ ئەکەنەوە بەکگرین .
براکەم
گەر ئاشتیم گوڵی گرت
گوڵێکی گوڵدانی چاوم بە .
زێ بەکی کەمانی مژدەم بە .
گەر دەنگی سەر بەستیم هەڵیکرد
باڵێکی گۆرانی و بەستەم بە .
گەر گریۆ کەوتەوە
براکەم! وەرەوە
پێکەوە گڕ بگرین
پێکەوە لە شابی خوێناویی شۆڕشدا
دەسبگرین !

١٩٨٤/١١/٨
٥٥

هەژالنامەی کتێب

ژانی ئەستێرەیەکی چیایی

رەنو

" ئاوەگرد " بارچەیەکە لە تاریکی ،
دارستانەکەی بنارییش تاریك تر
لە هیچ لایێکەوە ترووسکایی یەك دیار نییە !
ئەوەی دیارە تارمایش نییە !
ئێوارەش .. دووکەڵێ دیار نەبوو
(حەوت رۆژ بوو ، بەنا و بەفرا رووەو زریان ...
رۆیشتبوو ، بەفر لە گەڵیا دڵ رەق بوو
گۆرەوی و پێستی قاچەکانی تێکەڵاو کرد بوو)
نیازی بوو ...
بگەڕێتەوە " ئاوەگرد "
وچانێ بدا و شەویش ئاگر بکاتەوە !
" ئاوەگرد " کپبووە ،
دڵیش تووندە !
ڕێگا و جۆگاکان .. ،
نووشتاینەتەوە ئاو بەکتری ،
بەردەڵانەکان لە خۆێن سوور بوون !
گوڵەکان لەترسا خەوتوون ..

٥٦

دەمزانی دەکوژریّ ...
و جارێکی تر چوڕاوگەی لەشی نارژێتە ناو
شەقەکانی خاك .. ،
دەمزانی کۆچی ئەمشەوەی بەرەو ژوورە
هەڵگیرسانی تروپکەکانە ..
بەرد کون دەکا ...
هەموو شتێ ئاسنین دەکا !
ڕێگا ئاڵۆز دەبێتە ناو ماتەمینی تەم
ڕەگەکان دەسووتێن و باڵ دەگرن ،
" با " ش قەف بە دەوری خوێدا دەکات ..

هەوالنامەی کتێب

- ٣ -

تۆ چیت ؟
هەڵۆی ترۆپکی تراژیدیاکانی ؟
بۆرانی دەم ڕیبەندانیت ؟
یا خرۆشانی ((ئازاد بوونیت)) ؟ ..
شارەزای هەموو شتەکانیت ..
کامە ڕێ هەڵدێرە !
کام گوند خوێنی ڕزا ژیر ڕەنۆ بەفر ؟
کام گیان گڕی تێبەر بووە !
" ئاوە گرد " نقوومی تاریکایی یە ،
لەشی سڕ بووە !
کۆچێکی پایزانە بوو ،
بروسکەی گیانی هەموو ڕوونا کیەکانی تری ،

بو ماوەیەك راگرت ..!
دوایش شکایەوە نا و بازنەی خۆی و ونیانی کرد ،
دوا جاریش ،..
لەشی لە چرای دەستی بووەوە و
لەشی رۆیشت بۆ مالی خۆی
و چراش بە قەدپالّ وەنووسا ...
دوای هەموو رەشەبا دریژەکانیش
هەر دەسووتا !.

کاتێ شارەزەردەوالّە ئەوروژێ

حەمەسەعیدحەسەن

هەڵەبجە غەززەی خەمناکەو
منالاّنی بولیس بەردەباران ناکەن
دوکاندارەکانی ،
دوکان بەرووی پوستالا داناخەن
سلێمانی سۆیۆتۆبە و
گەنجەکانی دەست نادەنە یەخەی سیخور
هەمور گوندێکی کوردستان
چاوەڕوانی ئەنجامەکەی ژنێرنیکایە وو
کەچی رۆژنامەو گۆڤارو ئاژانسی دەنگوباسەکان
نوستووی گوێ ی گاڵن

وروژاوە
هەرشارەزەردەوالّە یەو وروژاوە
هەر قوتابی قوتابخانەکەی هیتلەرە
گەڕی لەم ناوە ئالاّوە
زەردەوالّە بە شانەکان
بەو سنوورەش رازی نابن
با بەریان نەخشەی کێشاوە

لایان وایە
میزوو عەرەبانەیەکەو
بەپالّی ئارەزووی ئەوان
ئەگەڕیتەوە بۆ دواوە
ئەی شارە بچکۆلانەکەم
ڕۆژێ دەیان
موخی لاوان
دەرخواردی سەرشانی زووحاك ئەدەیت.و
مارەکان هەر تێر نابن
ئەی مارەکانی سەرشانی زووحاکی نوێ
ڕۆژی دادێ
ئەوەندەی پانیی شارەزوور
ئەوەندەی بەرزایی هەڵگورد
لەبەر بینی ئاغاکانتانا خر ئەبێ
جامی شارە بچکۆلەکەم فراوانە
بەڵام باسەد ئەوەندەی تر فراوان بێ
ئەو ڕۆژە دادێ پڕ ئەبێ
ئەو ڕۆژە دادێ بر ئەبێ

١- سۆیۆتۆ شارێکی جەربەزە و شاگر گرتووی خواروو ی ئەفریقایە .

٢- ژێرنیکا: گوندیکی ئیسپانی بوو، پیاوەکانی فرانکۆی فاشیست خاپوریان کرد بەکی لەناودارترین تابلۆکانی (پیکاسۆ) ڕەنگدانەوەی بەسەرهاتی دڵتەزێنی ئەو گوندەیە .

٣- ئەم شیعرە ساڵی ٩٧٧ نووسراوە و لە نەورۆزی ١٩٧٩ دا لەدووەمین میهرەجانی شیعری کوردیدا لەسلێمانی لە هۆڵی کرێکاران خوێندراوەتەوە .

٦٠

بۆ یارێکی درەنگ وەخت

هەڵۆ کۆیستانی

بەڕۆنی عەشق و سۆزی وواڵات
لەچاو باڵا سوورەچنارەی خۆشەویستی خودی خۆتا
دەوەنێکی بستە باڵای زڕبوو لەبات .
بۆیەش کاتێ من تەماشەم لەهەڵەڕەتی ئاویە تیما ،
بەڕەوەگی سەرفرازی ووڵات کێشی کرد !
بۆیەش کاتێ خەمی ڕانی ڕەنجدەرانی گەلەکەم کرد کۆڵی
هانام بۆشاخ و تەقەنگ برد !
کۆچت کرد و ،
وەک بەسەختی پێکراوێکی لەمەیدانی شەڕا جێماو
وەک کاروانی ،
بەرەوەتاو بەڕێکەوتووی خەباتێکی تاسەڕبەبراو
بەجێت هێشتم .
جێت هێشتم و ،
بەربەڕۆژەی گەوگیانەشێتەت هەڵوراند !
کە نۆسالێ ڕەبەقاوی ،
لەڕشنگی خۆری ڕووخسارت نەترووکاند !

هەڵوالبەمەی کتێب

جێت هێشتم و دەشتانی کەلای من چەند گەورە بووی .
لە تۆیکەوە لە چیا دەچووی
تا نزیکتریش بامەوە ،
زیاتر پڕوبن بەری ئاسمان هەلدەچووی .
لەدوورەوە ،
نیشتمانی غەریبیم بووی
تا دوورتریش کەوتبامەوە ،
زیاتر لەلام هەزن دەبووی .
لەوە زیاتر ،
چیشم هەبوو لە سەرمایەی خۆشەویستی
هەرهەموویم بەتۆبەخشی
کەچی خۆتۆی دڵ زڕێ پۆش ،
وەک دوانیگای پرسەرنجی
جەستەیەکی چاوەڕێی ناونێنی مەردن
لەکەنیاو و خەمبەلاوە
صیحی دیکەت تەخزاندە ناوەڕوونی من .

جێت هێشتم و دڵنیاشم
هه‌ر وه‌کو چۆن ڕۆی دووبارە شوو کرد وو
هه‌ر گه‌وه‌ندە گاوێزانی مێردی نوێی بوو
هه‌وڵ دە دا شیرین تر بن یادگاری
ناو باوەشکی بیاویژڵه‌ی زووی بێرچێته وە .
وەک چۆن دەستی ،
ویژدان مردووی خاک زەوتکەر
هه‌وڵ دە دا شوێنەواری
شاخ و دۆڵو
چەم و ڵێژی نیشتمانم له‌سەر نەخشە بسڕێته وە .
تۆشی ئاوا
هه‌وڵ دە دەی من له‌ دڵتا
چۆن ڕەگه‌ی ناو
زەبەندێکی پێخوست نەدیو کوێڕکەرێته وە
هه‌وڵ دە دەی
یاد و ناوو ،..
پەرەنگ و وەفای پێشمه‌رگەیەک له‌بیری خۆت بەرێته وە
که‌ له‌هه‌موو ساته‌کانی
ژیانی سه‌ختی ناو شاخانا له‌دڵیابووی .

هاوڵنامه‌ی کتێب

لەوکاتەیا،
قرچە قرچی گەرمای هاوین،
هاتنی وەهۆری سەرلەوتنی هەورانی قوچ
جوولەی پیرەوی لاستیکی خۆلی تێچووبان
پڕغاری قەی شەکەت بوونی ڕێگا دەکرد.
لەوکاتەیا،
کە پڕ سیسەی پڕوڕانی تووش،
کونی لوت وگوێچکە و دەم و سنگ وپێچی جامەدانە و
قۆڵ وگیرفانی پاڵتۆیان، پڕلەگەوی بەفر دەکرد.
لەوکاتەیا،
لەکەوڕیچ بوونی ناودێیا
لەبەردەرگای مالە نان کوێرێکی مۆنا پڕدەوەستاو چاوەڕێی بوو
پیرەژنێ. خۆکە بەردی پەستەی «پیاوەکان لەماڵێنە» ی بابە گوێیا.
لەوکاتەیا،
لەدەرگەوە، لەپاڵ ڕۆیای پڕشی مەگەوتا ڕۆدەنیشت
ڕۆدەنیشت و خێراخێرا،
گەسپێی سەرو ڕیش وجلی لەناو چڵکا پڕقابووی دەکوشت.

لە تێکڕای ئەو ساتانەیاو . تەنانەت تا ،
لە سەعاتە هەرە سیاتی
بڕمەترسی و گوێ خۆڵەخی شەوانە شێ
هەر بە هیوای
گەڕانەوەی ناوئامێزی تۆوە دەڕێ
کەچی هاتی گەڕایەوە ، ئامێزی تۆ
سەفتەیارە و ئانقەونی ناو
قاسەیەکی دەرگانە سەرماڕۆ
ئامێزی تۆ ،
چۆرە ئاوی ، ناو بێرکی بڵ گەنرقوڵ و
سەرنراوەی لادێ یەکی لێ تێزڕا وبوو ،
بۆیە گەوێشن بڕیاری دا
ئەو دڵە مێشکەی دەرێێ کە لەمەوەدوا ،
بخڵەتێت و لە خەوێشا ، بۆئەویتۆڵێ بدا

هەورامانی ١٩٨٤
بەرزنجە لوو

بەر بەرۆژە : کوڵە بەرۆژە
پیاوبڕگە : تەعبیرێکە بۆ بچوک کردنەوە، ژن بۆ مەبەستی خۆشەویستی بەرامبەر مێردەکەی بەکاری دێنێ
ڕێچکەی پیخوست نەدیو : ڕێ بەت هاتوچۆی بەسەرەوە نەبێ
گەرە سیە : بارینی بەفر بەوردی لە ڕۆژێکی ڕوو ساردا .

زەردەخەنەی خەبات

پەیمان

بە شوێن بسکی خەباتا ئەڕۆین
بەرگی شەومان دائەماڵین
زەردە خەنەی ئاواتمان
ئە نێرین بۆ ئاسمانی شین

باگری ئاواتی دورم
بلێسەکەی
هەتا یەت کڵپە بسکینێ
با سەر چاوەو روبارەکان
بریسک و هۆڕیان
نەمینێ
بولبولی گیانی ئاوارەم
لەپایزی بەهار مانا
ئاوازی مەرگم بخوێنێ

با نێرگزی نەورۆزی پەشر
چەپکە درکمان بۆ بنێنی

بۆ من وتوێ
ساواکانی تێنوی باوك
لێوی وشکیان بەرن
بو شادی ژیلەمو
لەناو لانکەی
مەینەتیدا ئاوازی چەك
رایان ژەنی
مردن بۆیان پێ بکەنێ
با شەوە زەنگی رۆژگارمان
تریفەی مانگ بخنکینێ
برچی ئالۆزاوی خۆرمان
دەستی سزامان بیگرێ
و پەنجەی ئازارمان دای بێنێ
جا لوتکەکەی پیرەمەگرون
سەربنی رەش بابە سەرا
نالەی بومبا بیلەرزینی
مەناسەی دوکەڵی ئەزمر
بۆ کروزی
چاوی گویژە بیە شێنێ

بابەرانان چەپۆکان کات
نالە نالی
گلە زەردە راچڵەکێنی

شیرینەکەم

من ژیلە مۆی داخی گرم
هەرگیز نابەزم دایکێکم
ڕۆڵەکانم ئاوارە بوون
کیو وچیاکان ئەبڕن
بۆ قومێ ئاوی ئازادی
بەسەر کێوەکانا وێڵن
کوردستانی راستەقینە
بەدی دێنن
بەندیخانە ئەروخێنن
کوتو زنجیر ئەپچڕێنن
ڕۆژێك دادێ
زەنگی ئەندیشە کپ ئەبێ
ڕۆژێك دادێ
بووکی بەهار پێئەکەنێ
ئاوارەکانمان دێنەوە
سرودی قارەمانێتی
بیشمەرگەکان
شەهیدەکان
نەمرەکان ئەڵێنەوە
فرمێسکی جاوەروانیمان
ئەسرنەوە
دەستگیرانە جێ ماوەکان

بەیەکتری شاد ئەبنەوە
زەنگی رزگاری و یەکیتی
لە کوردستانی نوێدا
سەرلەنوێ لێ ئەدرێتەوە
سەرلەنوێ لێ ئەدرێتەوە

هەولێر کتێبخانەی

شاعیر

شاعیر - بو حسین مەولوود - مەلا علی
شاعیری شەهید
١٩٥٣-٦/٦/ ١٩٧٩

حەمەی حەمە باقی

لەژورە تاریکەکەشیا
کەبیاسەی ئەکرد بەتەنیا ،
دڵی هەرلای چەکەکەی و دەسگیران و ،
لای گوڵ و مەلی قەندیل بوو ..
دڵی ئەبەست بەژیر باڵی مەلی بیرەوەری خۆی و ،
ئەینارد بۆ لای چیای قەندیل و سوردامن و گوڵی دوکان ..
ئەینارد بۆ لای هاوڕێکانی ،
بزانێ ئاخۆ چەکەکەی لای کامیانە !
کەدڵی ئەگەڕایەوە ، دڵنیای ئەکردو ، ئەیوت
چەکەکەی لای هەمویانە . ...

ئیتر ئەخەوت .

لەخەویشیا ، شەوان دەرەنگ ،
بۆلە گوڵی دەوروبشتی سەنگەرەکەی ،
باڵیان ئەگرت و ، ئەبوونە گوڵەپەولەی رەنگاو رەنگ ،
لەجێی کەلەپچەو زنجیرە گرانەکەی
دەست و پێیان دائەپۆشی و ،
تا بەربەیان باسی قەندیل - یان بۆ ئەکرد ..
تا بەربەیان ، سنگیان پر ئەکرد لەبۆنی ،

گیا به‌ندی قژه‌خاوه‌که‌ی ده‌گیران و، به‌فرو ، باران ...

ئه‌ویش تێر ، تێر ،

بۆنی ئه‌کردن و ، به‌یانی پەنجه‌ی ئه‌کرد

به‌نا و شووشه‌ی مه‌ره‌که‌بێ زامه‌کانی لەشی خۆیا و ،

لەسەر باڵیان ،

شیعری سووری ئه‌ناردەوه بۆ هەمویان .

که‌ئەشیان برد ، بۆ ئازاردان و ،

لێ پرسین ،

یه‌کسەر سنگیان ئه‌پشکنی ،

به‌ڵام له دڵه کوتره‌که‌ی ، زیاتر هیچ له سنگیا نه‌بوو ..

که‌دڵیشیان ئه‌پشکنی ،

هەربه‌ته‌نیا هەژارانی کوردستانیان تیا ئه‌بینی

پێیان ئه‌وت :

ناوی هەژارانی دڵت و ،

ناوی نهێنی باڵنده‌و ،

ناوی گوڵی ئه‌و کێوانه‌مان پێ بڵێ ..

ئه‌ویش ناوی هیچیانی پێ نه‌وتن و ،

هەمومویانی له‌نا و پێڵوی زامه‌کانیا ئه‌شارده‌وه ..

ئه‌یان ویست دڵه کوتره‌که‌ی بترسێنن ،

مردنیان ئه‌کرد به‌ده‌می کێردێکه‌وه ،

ئه‌یان کرد به هەردوو چاویا ..

به‌ڵام که مردن ، زریان و هەوره بروسکه‌ی ناو چاوی

ئه‌می ئه‌دی ،

پڕ بەو ژێرزەمینە رەش و ، خوێنا وییە ،
ئەیقریشکاند !
ئەیان ویست دڵە کۆترەکەی بترسێنن ،
لەسەر کورسی کارەبایی دایان ئەنا ،
کەچی مردن ، وەك منا ڵێك ،
بکەوێتە بەردەم پڵنگێکی کێوی ،
ئەیزریکاند و ئەگریا !
ئەیانویست دڵە کۆترەکەی بترسێنن ،
بزماریان بەدەست و قاچ و تەوقی سەریا دائەکوتی ،
کەچی دڵۆپە خوێنەکان ،
ئەبون بە ئەستێرەی سوورو ،
بەناسمانی زیندانەکەوە ئەسووتان !
ئەیان ویست دڵە کۆترەکەی ماڵی بکەن ،
قسەی خۆشیان بۆ ئەکردو ،
دەست و پێیان ئەکردەوە ..
پییان ئەووت :
ئەگەر ئەمجارە بەرت دەین
بۆکوی ئەفڕیت !؟
سەدان چۆلەکەی شیعری ئاڵ ،
لەنا و دڵییەوە ئەیان ووت :
ئەدەینەوە لە شەقەی باڵ
ئەچینەوە نا و سەنگەری لووتکە و لاپاڵ
شەڕتان لەگەڵ ئەکەینەوە ..

٢

نیوه شه‌ویك ،

ویستیان ئیتر ، چاوه‌کانی ، حه‌یین مه‌ولوود
تا قه گرڵێکی سووراش و ،
چاوه‌کانی ده‌سگیرانه‌که‌ی نه‌بینی !
هه‌ردوو چاویان توند به‌سته‌وه ..

نیوه شه‌ویك ،

ویستیان ئیتر ، ده‌سته‌کانی ،
نه‌توانن قه‌ڵه‌م و ، ئفه‌نگ هه‌ڵگرنه‌وه
له دواوه هه‌ردووکیان جه‌پاند .. !

نیوه شه‌ویك ،

ویستیان ئیتر گه‌رووی به‌رزی
حیله‌ی ئه‌سپی شیعره‌کانی تیا بێده‌نگ‌که‌ن،
گوریسێدێان کرده ملی ..!

نیوه شه‌ویك ،

ویستیان ئیتر دڵی سه‌وزی
هه‌زارانی تیا ته‌ره‌که‌ن ،
ده‌ست و قاچ و دڵ و سه‌ریان ، که‌وته له‌رزو
به‌هه‌ر هه‌موویان خنکاندیان ..!

که‌خنکاندیان ،

به‌مردوویی له ته‌رمه‌که‌ی ئه‌ترسان و ،
نه‌یان ئه‌زانی چی لێ بکه‌ن !
ئه‌له‌رزین و، هه‌ر نیوه‌شه‌وی ئه‌و شه‌وه

لەگۆڕستانێکی نامۆ و ئاوارەدا ،
شاردیانەوە ...

کە خنکاندیان ،
وایان زانی گوڵ و کچ و شیعرو ، چەک و ،
هەزارانیان خنکاندووە ..

ئەیان زانی :
بەربەیانی هەر ئەو رۆژەی کە خنکاندیان ،
کێوەکان هەموو باوەشیان کرد بەیەکاوە
بەرزتر بۆنا و باوەشی سامانێ خڕین ..
ماسیەکانی ناو گوڵەکانی نێشتمان ،
ئەکەوتنە سەر ئاوەکەوە، هەڵئەبەڕین ..
گوڵی دەشت و زەنوێرەکان ،
خۆیان دا لەسنگ وقژی ،
دڵدارەکەی حسەین مەولوود ..
هەرئەو رۆژەش ، هەزارانی ئەم وولاتە ،
شیعرەکانیان کرد بەگۆرانی و ، بە سرووت ..
ئەو ترسنۆکانەی کوشتیان ، ئەیان زانی ،
کە سەرکەوتە سەر سێدارەش ،
بەسەر پەیژەی ئێسکی خۆیا ،
بەسەر تاڤگەی خوێنی خۆیا ،
لەگەڵ خۆیا ،
شیعری سەرخست بۆ سەر هەور !

لەناو بروسکەو هەورەوە ،

پێی ئەووتن:

((مەرگی ئاوا ناگۆڕمەوە بەسەد ژین
ژینێ سەرم بۆ دوژمن بێ بەپەرژین
سەر بەرزیە کەپێڵاوم ئەبینن
بەسەر سەری دوژمنەوە لەبەرزین

محەمەد حەمە باقی

١٩٨٢/٢/٢

ناوزەنگ

هەوالنامەی گێتێ

تاریکی

مەوجود سامان

لە هیچ لاوە شتێ بەدی ناکەم
ئارەزووەکان تاریکن
دڵەکان تاریکن
ژووورەکان تاریکن
گەشتی من سەفەرێکە لەناخی تاریکایی
لەهیچ لاوە شتێ بەدی ناکەم

نە (ڕۆیای) زەری
نە گوڵە کێوییەکان
نەشەبۆڵی هەوەسبازەکان
دەورویسەرم لەتاریکیا خنکاوە
نە هەناسەی کەس دەناسمەوە
نەپێڵەنینی بڕ لە گومانی پیرەژنان
نەبەبوڵەی برۆنزی سەردەختی یادەکان
تاریکی .. تاریکی .. تاریکی
گوێم لە دەنگی وەرس بووی دڵۆپە ئاوی سێرەیە
گوێم لە قرچەی دەنووکی خەرتەڵەکانە

گوێم له هه‌نوی منالّه کویره‌که‌یه
تاریکی .. تاریکی .. تاریکی
واله نێوان ده‌رزییا گه‌مارۆ دراوم
چواردەوریشم تاریکی لێ ده‌باری
ئه‌و چرایه‌ی دنیای بی نیشان دام کوا ؟
کوا ئه‌وچرایه‌ی جه‌مسه‌ری باوه‌ڕوبه‌رجه‌سته بوونم پێ ده‌به‌خشێ ؟
تاریکی .. تاریکی .. تاریکی
گه‌موره وپیسایی‌و دڕوونی ناخه کان
تیرامانی سڕبووی هه‌میشه‌یی من و
کوچ وباری کاروانه‌کانی به‌رد و کوێستانی خۆشنوودی
له‌نا و تاریکی بۆگه‌نی پەیوه‌ندییه‌کان
به‌درێژایی ڕێگابازنه‌ییه‌کانی ده‌رباز بوونمان لێك غاردەدەن
ئه‌م تاریکیه کفنی هه‌رزانی گیانه‌سته‌کانی
گوللّه مێخه‌کی به هارپێکی به‌فر بردوی
دوورگه‌یه‌کی جادو لێکراوه
ته‌رمی جولانه‌وه‌ی کات و هیمای سه‌رده‌مه
به فیرو چوونه‌کانی میژووه
تاریکی .. تاریکی .. تاریکی
ئه‌م هه‌وایه بۆگروزی
((سووتانی لاشه‌یه‌کی نه‌رم‌و نیانی دارستانێکی ئه‌فسانه‌ییه))
من له‌وێ بووم
که ئه‌شکه‌وت و گوونده‌و گۆڕستانه‌کان سووتان
من له‌وێ بووم

کەقاچە درندانەکەی ئامێزێکی سەمەر
رم ئاسالەجەرگی ئەم خاکەدا چەقی
هەرچ هەوایەك هەڵبدا
من هەرلێرەم
ئێرە ..
ئێرە ..
ئێرە ..
قەت واز لەم خاکە ناهێنم
با خوا کۆچ بکا ..
ئێوە هەمووتان بڕۆن وهەوای تاریکی ئەم نیشتمانە
بدەنە بەر بای رۆژە مردووەکانتان
ئێوە هەموو بڕۆن وشوێنەوارتان
وەك قفل لە ناو هەستەکانتان داخرێ
ئێوە بڕۆن .. هەمووتان بڕۆن
هەوای تاریکی ئەم خاکە
با هەرتەنها من هەڵمژێ
با هەرتەنها من بکوژێ ..

له یاداشتی پێشمه‌رگه‌یه‌ک دا

چیا

له ناو شه‌وێکی زستانا
له ئامێزی کوردستانا
هه‌ور زگی ئۆمانگان بوو
چاوی له زه‌وی ده‌بڕی
بۆ ورشه‌ی (با) چاوه‌ڕوان بوو
به بارانی دامان گڕی

× × ×

سه‌رما چی یه ..؟
له ناو سه‌نگه‌ری پڕ ئاو بووین
له‌گەڵ لوله‌ی تفه‌نگه‌کان
راوه چاو بووین

× × ×

سەرما چی یە .. ؟
سوێند و بەڵێنی جەنگاوەر
چەکی دەستمان
بیر و باوەڕ
گەرمانی دەکردەوە

× × ×

سەرما چی یە .. ؟
تابەیانی .. تا بەیانی
جەنگایین لەگەڵ چاوەڕوانی
چاوەڕوانی شالاوەمان کرد
چاوەڕوانی بارانمان کرد

دڵی تۆیه وا ئەسوتێ

هەڵۆیست

بۆ شەهید " بارزان عوسمان "

نەمبینیوبت
زۆر ئازار هەن ،
نەشم دیون
بەڵام وەك تۆ خوشم دەوێن !

× × ×

فێرت کردن چۆن زستانان
لەنا و جەرگ و دڵی بەفرا
بە دروکەڵی سوتانی دێ
چاوەکانیان کڵ بریژن
فێرت کردن (هەستان) چی یە ؟
(گەڕ بوون) چی یە ؟
فێرت کردن بۆ چی ئینسان
لێرە یا نابینرێتەوە ،

یان بە نیوەی ،
ئەندامەکانی لەشیەوە
دێتەوە بو کۆشی ژیان !

× × ×

(دڵیتویە وا ئەسوتێ)
دڵی تۆیە بەو گڕەوە ،
چۆتە دیدەی ،
یەك بەیەکی
منداڵانی " کارێزە " وە !

هەڵوێست

نەجیبە ئەحمەد

١

نیوە شەوان ڕاوت نانێن ،
شارچی دێڵی ..
بۆ ئەوەی کە سەگەکانی دەرگای سوڵتان ، بیت نەوەڕن ..
منالّی بێشکەو زەرنەقوتەن هێلانەکان ،
لە گەڵم ڕا هەتاهەناسەش لە خۆیان ئەبڕن ..
دە گزنگی هەتاوێش کەوت ،
بە دەنگێکی بەرز بۆت ئەگرین ..

× × ×

ئەی ئەو کەسەی لاپەڕەکانی تەمەنت
مێژوی خەمی ئەدم خاکەیە ..
مێژوی ژینی داری بەڕوو و ،
ئازایەتی چیاکانی کوردستانە ..
لێم ببورە ، شیعرەکانم ،
وەکو هاران بزە و پێکەنین نابەخشن ..
چونکە ئەمساڵ گۆنای ئوستەو شەقامەکان
نەم خوێنیان لێ ئەتکێ ،
چونکە ئەمساڵ دار چوارەکان ،

هەولێر کتێبخانەی گشتی

تارای بەفرینیان دا دڕی و ،
سەرپۆشی ئاڵبان کردە سەر ،
چونکە هەرچی لە نێوانی بەژنی زەوی و ئاسمانداید ،
خوێناویە ..

-٢-

نیوە شەوان راوت ئەنین ..
سنگت ئەبینم ،
دەریایەکە پان و بەرین ..
هەموو ساتێك ملوێنەها ووردە ماسی خەمی ،
تیا لەدایك ئەبێ ..
لەو دەریایەی سنگی تۆدا خۆم ئەبینم ،
ماسییەکی بریندار و برسیم ..
خەمیش بە خەم پارا و ئەبێ ..
خەم برسێتی، خەم ئەشکینی ..
بۆیە خێرا هەڵمەت ئەبەم ..
ووردە ماسی و زوخاو و ، لێك هەڵئەڵوشم ..

-٣-

نیوە شەوان راوت ئەنین ..
سەرت ئەبینم ،
سێبەلێکە شێت و شەیدا ،
هەزارەها تاشە بەرد و کۆسپی گەورەی لەرێدا بێ ،
دەست لە کۆچ و سۆز کردنی خۆی هەڵناگری ،
لەو سێبەلەی سەری تۆدا ،

شوم ئه‌بینم مشتی ئاوم ،
له ناخی هیچ گا به‌ردیکدا ئوقره ناگرم ..
بوبه له‌گه‌ل کوچی سه‌رتا ئه‌که‌ومه ری ..

-٤-

نیوه شه‌وان گورگ و چه‌قه‌ل له‌ودیوی ده‌رگای حه‌وشه‌وه ..
لیکی لالغا و ئه‌سرن .. ئه‌لورینن
ئه‌گه‌ر ئه‌م شارو ، وولاته جی بهیلی ،
وه‌ردیانی به‌ر په‌نجه‌ره و ناو دالان و باخچه‌ی پاشا ،
ئاسوده و خپ لی ی ئه‌خه‌ون ..
به‌ریزاد و شاژنه‌کان میزی کوشك و ئاهه‌نگ و دانس جی ناهیلن ..
له‌و دیوه‌وه ها وارت کرد
ئاخر ئه‌م نیشتمانه ،
ده‌رپی و فانیله‌یه‌ك نییه ،
له گیفانی جانتایه‌کی بئاخنم و له کولی که‌م
ده‌سر نییه چوار قه‌دی که‌م و هه‌لیگرم ..
ئاخر ئه‌مه کورد ستانه ،
خوپن و زمان و هوشمه ،
نیشتمانمه ..

-٥-

کورد ستانم ..
له‌وه‌ته‌ی ئه‌م روحه‌ی من و گه‌رد و ته‌می سه‌ر دلی تو ،
وه‌ك خه‌نجه‌ر و کیلانه‌که‌ی له یه‌کتردا نوقم بووه ..

مردنێکی شیرین مردووم ٠
باشە ئەی ئەگەر نەمردوم ،
بوچی تانیستاش ناتوانم ،
بە ووشەیەك بتلاوینم ٠٠
من زوو زانیم عەشقت شمشیر و چەقویە و ،
چەقیوەتە زمانم و لالی کردووم ٠٠
عەشقت پەتی سیدارەیە ،
مەرگ بە لەش و ژیان بە روحم ئەبەخشی ٠٠

بایزی ـ ۱۹۸۱ ـ

شەهید

تارا

- ١ -

تۆ ..
ئەی گیانە نەمرەکە
ئەو ئاگرەی لەناخمدا گەردووتەوە
بەجۆرێك کڵپەی سەندووە
دا ناسەکنێ و
تاشەستێرەی ئەم زەمەنە ژەنگ گرتووە
زێتر بکشێت
بەتینتر کڵپە دەسێنێت
گڕیش هاواری بێزاری و یاخی بوونە ..
گڕ .. رقی پیرۆزی گیانە هەڵچووەکانە ..
جۆش دەسێنێت ..
بەگژ ویستی خوادا دەچێت
گەرەکێتی .. قوتابخانە
نەکرێتە بەندیخانە
هەرچی خۆری وڵات هەیە
نەکرێتە پەتی سێدارە ..

- ٢ -

تۆ ..

ئەی گیانە نەمرەکەی
فیرت کردین ..
چۆن گڕ لە درک بەردەبن و
بەگژ ئاوی سوردا بچین ..
فیرت کردین ..
چۆن ئەمجارە ..
پرچی چیابەهۆنینەوە
ژەنگی ووشە بسڕینەوە ..
بۆسەر لەنوێ ..
ووشەکانمان ڕێك خەینەوە
داوای ڕووناکی خۆر بکەین
تووڕە ببین لەتاریکایی شەوەکان ..
دیسانەوە ..
لەئوقیانوسی ئاگردا
مەلە بکەین و نەختکێین
بەگژ گۆمی مەنگا بچین
فیرت کردین ..
ئێمەی ماندوو .. بۆسەر لەنوێ
لەگیتاری تووڕە بورنمان بدەینەوە
تا چەپکە تیشکی ئازادی
لەخۆری گەش بچنینەوە ..

لاپه‌ره‌یه‌ک له په‌یامی زیندانیه‌ک

ولاوه‌ر محمود

بیری ئه‌م شیعره له زیندانا داریژراوه

ئه‌وه‌ی به رووی سبه‌ینێ دا پێ بکه‌نێ
ئه‌وه‌ی له‌رووی بیدادی دا ده‌ر هه‌ڵبڕێ، بچریکێنێ
بێ وه‌زانن‌به‌ رۆژ به‌چی شه‌قامێکدا دێت و ده‌چێ
به شه‌و له کوێ ئارام ده‌گرێ
رۆژێك بۆی دێن
ده‌سته‌کانی له کەله‌پچه‌و زنجیر ده‌نێن
له زیندانا له‌پێخه‌فی ئێشی ده‌گرن
وای لێ ده‌که‌ن ،
ده‌ست و قاچی وه‌ك یه‌ك بمرن
یه‌ك رۆژ دیلی وای لێ ده‌کا
جارێك خه‌یاڵ جله‌وی ڕۆی ده‌داته ده‌س پۆله کچی وولاته‌که‌ی
جارێك بیری به‌نا و هه‌زار که‌نده‌ڵان تووله ڕۆدا
ڕۆی ده‌باته به‌ر زریانی شه‌وێکی توفه سپی سپی وه‌ك به‌فره‌که‌ی سلێمانی
له یه‌ك رۆژ دا
سه‌ری ده‌بێ به دووکه‌ڵی ئاتومێدی ویا ده‌بێته خۆری ئومێد
ده‌چێ به‌رووی ده‌شت و ده‌را
ژیر پێ ی ده‌بێ به‌گرێکی هه‌میشه‌یی ،

هه‌واڵنامه‌ی کتێب

لە حەزمەتا نازانێ چۆن بە دیواری زیندانەوە ئوقرە بگرێ
نە کەلەپچە رێگای دەدا بستێ دیوار جێ بهێلێ
نە دەشتوانی ،نەلە سەربێ ،نەلەسەر چۆك ،نە لە سەرلا ،نە لەسەر پشت
ساتێ چاوی ماندوێتی خۆی لە یەك بنێ
لە یەك رۆژدا
بیری دەبێ بەلایەرەی روژهەلاتێك سپی سپی وەك بەفرەکەی سلەیمانی
دەستی وەکو کلپەی کاتی رقی لێ دێ
دەچێ بە رووی زولم زۆردا
قرچە قرچی روخساری دێ
چاوی رەشی ی تیا نامێنی ،وەك گۆمی خوێن
دەرژێ بە سەر تاریکایی ژیر زەمینی زیندانی دا
لە یەك رۆژدا
پەنجەی وەکو گوڵە نێرگز کە هەلکێشری لە کێلگەی تەر
دەپرۆکێ .. ئاوای لێ دێ ،
ژاکاو ،مەلول ،وەکوگوڵێ هەرگیز خۆی بەرنەکەوێ
پەژمور دەبێ ، دادەچەمێ
قژی ژاکاو .. شانی لەنگە
ناو لەپی وەك دڵی ساوا سپی سپی وەك بەفرەکەی سلیمانی
بەڵام ئێشی بەندیخانە وای لی دەکا وەك پشیلە بمیاوێنی
وەك تەیری گەر پەر فریدا !
وەکو ئاژەڵ لە سەر لەشی خۆی پاڵکەوێ ،گەر بتوانێ
بەڵام خەمی بەندیخانە وای لێ دەکا جار جار شیعرێ بو خۆی بڵێ
جار جار سترانێ لە پەناوە بنیشێتە سەر دوو لیوەی

نازانم چون ئه‌نگ وباسم بگه‌یه‌نم به شیرینم
ده‌لێن نامه‌ نامه‌ی ئه‌وین ئه‌گه‌ر که‌س نه‌بی باڵدار ده‌یبات
گه‌ر قه‌له‌م و قاقه‌زیشم بوو ئه‌گه‌ر مه‌لیش هات
چون بنووسم ؟!
ئه‌و په‌نجانه‌ی جاران شیعرم پێ ده‌نووسی
جاران ده‌ستی ئازیزی خۆم پێ ده‌گوشی
ئیستا بێ هێز به له‌پمه‌وه‌ن ئه‌بری زنجیر دایماڵیون
مه‌لوول نوستوون
نه‌ك ئیستاكه ،
ئه‌لی ی له‌گه‌ل بوونما مردوون !

هه‌واڵنامه‌ی کتێب

گوندەکێ ڤێران سەعید دێرەشی

گوندەك ڤێرانە کەس تێ نەمایە
بێ دەنگ و بێژن تێکدا خویایە

خانی بەرێکدا تەڤ هەرفتینە
ژ خوینێ کۆلانێت گوندی بڕینە

چاڤێت مرۆڤا زیقن ب ترسن
هەمی مرینە بێ کەس و پرسن

تیژ کان درێژیت ڕۆژ ل عەسمانا
دناڤ خوینەکا سور ڕۆن دکەتکۆلانا

زبڵما رەکا هوبر بنا وازێت غەمگین
گوندێ داپۆشی بێ گری و شین

سەرو بێ و دەست ، بارچە بەلاڤن
لەهاوبر دژمنن بەرجان و داڤن

نە گری نەڕۆندك ، نە هەوارنەقێڕین
مرن و نەمان ، نەناخاز نە ژین

بێ هیڤی هەمی ل قانا مەرگی

پڕبەسەر وبێخاسی بێ جل و بەرگی
ئەڤ و پڕۆژ دچن مری و بریندار
دناڤ خوینا خودا دکەڤن بێ هەوار

فەرمانە ئەڤرۆ لڤی گرنێ وێران
کو ستن و مرن ، دژین و تالان

ژدایکەك دل بکوڕەك بێ ئەز مان
بێڤەتر نەمان:نیە هۆڤ نەئینسان

ئەڤ نە سالەکە بەلکی سەد سالن
تەڤ ملەتێ کورد لبن دەستێ دنالن
خو گۆری کردن مرن قوربانی
بۆیە درویشێ ژارێ زەمانی
لەورا ئەڤ گوندە بو دەربا خوینێ
ژبو ڕە ناهێتی ، ژەمەك ژ ژیانێ

دایکا دل شەرات ناگرێ لدلی
پرچا گڕو قڕ ، کوڕێ لبەر ملی

ڕۆندك ژ چاڤا تاڤێت بارانا
ئەو لەشێ نازدار پڕ بو ژ ژانا

کراس و دەرپێ ژێ بوینە لەت لەت
تەڤدا دیارە لەشێ وێ خەتخەت

چیا و دارو بار گەلێ و دەشار

دەژین ژ شەرما ، قیڕین و هەوار

مەلەك ژعەردا دفڕن بوعەسمان
داشەرمێ نەکەت دایکا پەریشان

هزار سەهم و ترس ژێ بۆنەمێهڤان
بێ کەس و خودرن ، بێ میڕو سەمیان

کاڤلێت گوندی هیژپێتان خوش د دەن
ئاگر لهەمی لا گۆڤەندێ د کەن

دایکا بێ هەوار دێ کهڤە پەڤیت
ژدەرا زینکا خانیێ خونا چیت

هند ئاگرە ژخو بو ئەفەرەکێ پەس
لهندا ڤا وێیە ، یا بێ جل و پو بس

کوڕێ خو دانا لسەر دو ڕانێت خو
قیڕو هەوار کر ژدەرد و ژانێت خو

تڤەنگ دریژ کر ئەفسەرێ زۆر دار
بو دەڤن کوڕی ، دایێ کر هەوار

کوڕێ بن ئەزمان نزانیت جە نگێ
دەڤێ خودایە لویلیا تڤە نگێ

هزر کر مەمێ دایکا هەژارە
بلێڤێت خو میێتی ئەو ئەژدەهارە

ئه‌فسه‌ر دەستێ هخود جله‌به‌کی دا ئا
رِنگێن ئێخسته عه‌رد و عه سمانا

مه‌ژیه‌کێ سبێ لپا تکاوی هاڤێت
لپشتا دیکاوی کانیا خوینێ دزێت

لڤی گوندێ ویّران بتنێ ئه‌و مابوّن
ئه‌و ژی بقوربانیێ ئه‌ڤرۆکه شابون

هه‌والنامه‌ی کتێب

((گوند مکن ویران)) گوند مکه ژ گوند یت کورد ستانن بدەستیت سەرباز و ئەفسەرێت ژێما خوین و کوشتنن هاتیه کاڤل و ویران‌کرن • ئەڤ هەلبەستە ژی ویێمیەکە کەقالەکە ژ دیمن و رەوشاگوندی و دایکا شەهید • ئەو دایکا بویە نمونا هەمن دایکێت کورد •

کەمین بۆ دزەکانی دارستان

خەسرەوی نامۆ

ئەوا هاتن
نەخێر دەمێکە لێرەوە رەت‌بوون و
دارستانە سەوزەکە لەلاتن

× × ×

کوڕەکەم کاتێ گەورەبوو
لە خۆم‌و خەڵک و بیرەوە
لە ولاتێکی ژێر دەستەو یەخسیرەوە
ئەبێ فێر بێ
وینەی دارستان بکێشی
شەوانە کاتێ رادەکشی
لە ژێر پێڵووی چاوە رەشە نەرمەکانیا (دارستان)
مەلە بۆ بۆنی خۆی بکات
ئەوکاتانەی کە پێڵووشی بکاتەوە
لەدارستانەکەدا ، ژاڵەی
ئازادی مرۆڤی رەش و رووت بکاتەوە

× × ×

شەوێکی سەختە وا هاتن

نه‌خێر ئه‌ی کچی دارستان
به‌ته‌ورو گڕو قینه‌وه
به دیواری شه‌ڕی ره‌شدا
به‌ڕینه‌وه ...
وا له لاتن

× × ×

میشوله ته‌نگ به‌رووخسارم هه‌ڵده‌گرێ
وه‌نه‌وز خه‌ریکه‌هێرشم بۆ بهێنێ و
ئێخه‌ی پشوی تووندم بگرێ
منیش به‌نجه‌م
له‌سه‌ر زامنی روانینه‌کانم دانا وه
نه‌وه‌ك سڕ بێ
هه‌ر که سڕ بوو
له خۆیه‌وه
کش و کپی
وه‌ك له‌وه‌و پێش
پلاتی گه‌وره‌م دانا وه
کراسی ره‌شی شه‌و بدڕێ
به‌ده‌م گرمه‌و ده‌نگی (با) وه

× × ×

له‌م شه‌وه‌دا
زه‌رده زیڕه به‌ڕینه‌وه
خه‌ریکن ترێی‌سپی ، سنگ و به‌رۆکی گیان بکه‌نه

هێواڵنامه‌ی کتێب

ئاگات لێ بێ
ئەمشەو گڕی کینەو رقیان دەکەنەوە
ئەمستەو چی دڕەختی گەورەیە دەیبڕنەوە

× × ×

ئەگەر هات و کچێکم بوو
فێری دەکەم
حەز لە پاسەوانی دارستانی سرزڤ بکات
نەوەک حەڵەتێنن
ماچی تەورو زۆردار بکات

× × ×

شەو هەر سەختە
منیش پەنجەم
لەسەر زامنی روانین دانا وە
لەگەڵ یەکەم نرکەی تەورا
لەگەڵ یەکەم گرمەی هەوری
فرمێسکی دایکی بێ سەبرا
دنیا لە گورگ
بکەمە درزی دیواری
بەتۆپەڵێ تف بگیرێ

× × ×

وا خەریکە خۆر لەگەڵ لاولاوی سەوزا
شان و قۆڵی تێك دەنا لێ

ئەمشەو ئاگر نەکرایەوە
ئەمشەو دارستان وەك ویستیان ، نەبڕایەوە

× × ×

منبش پەنجەم
لەسەر زامنی روانین دانا وە
کێ ئەتوانێ بەدیواری ئازایی هەڵبگەڕێ
کێ ئەتوانێ تا تروسکەش ، لە چاوی
موزفی
ڕەش و ڕووتی
وولاتە خۆشەویستەکەم ببڕێ

× × ×

١٩٨٤ / ٥ / ٣٤

کوردستانی ئێران

هەڵوەستەیەک :

ئەگەر چی شیعری کوردی هەمیشە و بێ ووچان رەنگدانەوەی راستە و خۆی ئەو سەردەمەیە کەشاعیرتیا دەژیت و بەدەست هاتوی ئەو زروفە ناهەمواروو نالەبارەیە کەمامەڵەی دەگەڵ دەکات ئەوە بێ چەندوچون لەکوردوستانی ئێراندا ئەم دەستەواژەیە ئاوەژو دەبێتەوە کە دەڵێت ((شیعر بەتەنها لەسەردەمی موعانات‌ەکەدا دەنوسرێتەوە)) چونکە بەر لەو چەند ساڵەی دوایی‌دا (دیکتا تۆریەتێکی) ئەوتۆ دەستی لە هەوکی ئەوناوە نابوو کە بە هیچ شێوەو کلۆجێکەوە رۆی بەووشەی ئازادو شۆڕشگێڕانە دا تەنانەت بەتەنیش بڵاو بێتەوە بۆیە زۆربەداخەوەنوسینەکانلەو سەردەمەدا دەپوکانەوەو لەبۆتەیخەموشی دا قاڵ دەبونەوە کەسیش پەی پێ نەدەبردن . باوەکو لەپێشودا چەند شاعیرێکی مەزن هەبون کە ئەوانیش بە پەنجەی دەست دەژمێردرێن ، بەڵام لەگەڵ ئەمەشدا شیعری تازە بەچەمکە شۆڕشگێڕیەکەی نەك هەر بەئاشکراولە نزیکەوە نەبینراون بگرە دەستاو دەست پێکردنیشیان چی پێوە دیار نەبووە .

بەڵام دوای ئەوەی کوردستانی ئێران لە پەنجەرەی شۆڕشە ئازادیخوازەکانیەوە تۆزێتوانی هەناسەی ئازاد هەڵبکێشێتەکانێ بدا ناوەناوە شیعری تازەش هاتەکایەوەو نەش ونمای کردبۆیە لەم لاو لەولاوە شیعری وا دەکەوتە بەردەستی خوێنەران کە هێندێکیان بێ چەندو چوون تۆزی پێشکەوتن و داهێنان لەگەڵ خۆیاندا هەڵگرتبوو هێندێکی تریشیان بەمردوویی لەدایك دەبوون

هەموشیان دەستەو یەخەی شەو شازارە گەورانە دەبوونەوەکەسەر
لەنوسینەکانیانەوە لەشارادا بوونو شەرانی دەپلیشاندەرە
بەکێتی نوسەرانی کوردستانیش کەبەردەوام بەرهەمەکانی خۆی
کردۆتە کلاو پۆژنەی هەموو نوسەرێکی کوردستان،ناوە ناوە لەم
شیعرانەی پێ دەگات جا لەبەر شەوەی دەتوانین بڵێین شەوەیان
بەکەمین تاقی کردنەوەیە لە بارەی بەشداری کردنی شاعیرانی
پارچەکانی تری کوردستان بۆیە بەرپەرچی شانازیەوە
نوسەرانیش بەپیاری شەوەیان دا مەلەفێکی بچکۆلانەیان بۆ ساز
بکات بەبێشەوەی کە شیعرەکان لەرووی گەم و کوپی وشتی تر
هەڵبسەنگێنێ . چونکە دەبێ شەوەش بزانین کە هەتا ئێستاش لە
کوردستانی ئێراندا رەسمیەتی زمانی کوردی سەری هەڵنەداوە
بۆیە شەمەیان بۆتە تەگەرەیەکی گەورەو سەرەکی لەبەردەم
دەربڕین و داڕشتندا .
ئیتر ئێوەو شەم چەپکە نێرگزە .

دەستەی نوسەران
ساڵی ١٩٨٤

هەواڵنامەی کتێب

دیم

لوقمان

بۆ (م)، بۆ ئەوکێژانەی - لە کاتێکدا ترس و رووخان بەسەر رۆژهاوی رۆژهەڵات و سەرووبەکان شەوچەرەی بەر تەلەفزیۆن - جەللادانی رژێمی سێدارەبان بەزاند .

تۆم ئەبینی
لەسەر کورسیە رەشەکە دایان نابووی
بۆ ئەشکەنجە
هەتا بتکەن بەو (من) یانەی رووزەردبیان لە رووپەڕی
[رۆژنامە و لە پشت شوشەی تەلەفزیۆن بەسەر مالآن دا
[ئەگێڕا .
ئەیانویست تۆ بەزمانی ئەوان بدوێی
بەو قژانەت گوریسیان بۆ بهۆنیەوە
ئەو چاوانە نهێنیەکان ئاشکرا کات
هەتا گوێچکە چپەی کۆن و چرپەیان بۆ بدرکێنێ
هەر ئەیانویست پەڕ بە پەڕی کتیبی ناو
دڵی تۆ هەڵدەنەوە و
سەر لە نوێ بینووسنەوە .
پانۆراما ی بەربەرینی داستانێکی نەهێندە دوور
فڕین بەرەو ئاسۆی سووری موتوربەبوون
بوو بە شانۆ و هاتە یادت
کە هاوڕێکەت

به ما وه‌یه‌ك له پێش تۆدا ، هه‌ر له‌و شوێنه
کلیلی قاسه‌که‌ی دڵی
دوو گوڵ ئه‌ستێره‌ی سوور بوون به قژیه‌وه
دای به ته‌واری تیژبه‌ڕ و
هه‌ر راست له‌سه‌ر دووسێ سنوور
کردیه چرای ڕێنوێنی ها وڕێیانی و
به ئاسمانی پرشنگداری پڕ ئه‌ستێره‌ی
ئه‌م سا ڵانه‌ی کرێکارانی کوردستانا هه‌ڵی واسی .

ئه‌و ڕێبازه‌ی یه‌کێم شه‌هید مه‌زنترین داڕێژه‌ری بڕواکه‌ی بوو

له‌و کاته‌وه هه‌موو پۆله شه‌هیده‌کان
هه‌ر یه‌که‌یان شاهیدێکن
بۆ ره‌وایی ئه‌و بڕوایه و
ـ ها وڕێکه‌شت ـ .
له‌و کاته‌وه دار وه‌نه‌وزی خاکینه‌گیای هه‌ڵبڕیوه و
به نا و دڵی سه‌خته به‌ردا
به تان و پۆی تۆکمه ته‌نرا و تۆو ئه‌چێنێ
له هه‌ژگه‌ڵی دوایین پۆپه‌ی سه‌ر به‌خۆری راسته‌قینه
نه‌ك به چرۆ
به‌لێشاوی گوڵ به میوه‌ی گشت داره‌کان
له نا و ناخی کۆمه‌ڵێکا ره‌نجده‌رانی ئه‌سپی هیوای
هه‌تا ئێستا تا و نه‌داوه

بە شێنەیی
بەڵام تووڕەو بێ بەزەیی ،
بڕوا بەخۆ
قایم مشتووی لێگرتوە و
لە سیبەرە ئەڕوا نێتە دوا بن نیشان
نابێ ئیتر خاوەن مەتڵەب لە دۆڕانی ئەو شتانە بترسێنین
کە تا ئێستەش کۆت و زنجیرو پێوەنە
بە قاچیەوە .
هەر ئەوەندە ئامێردەکان لە هاوڕێکەت تێگەیشتن
[دەرگای سینگیان هەڵدایەوە . قاسەی دڵیان هێنادەرێ
[بەڵام هەرگیز نەیانتوانی کلیلەکەی داگرنە خوار .
بۆیە ئەتۆش
لەکاتێکا چاوەکانت وەک دوو سکڵی سووری ئاگر داگیرسابوون
دەرگای سینگت بە دوو قفڵی گوڵ ئەستێرە
لێ داخستن .

کە چاو چاوی شەوی تاری ئەخواردەوە
مەلی هیوات لەتاریکی شەوبا نەوە باڵی ئەگرت .
هەر دوو گلێنە رەشەکەت
گەش ئەنوا پی و
بەتینی ڕق کونکرێنە دیوارەکەی ڕووبەڕووتی ئەسمی و
ئەسمی ...

ئەمجارەش لە رۆژنی تیشك و هیوا وە
بە کۆلانی هەژارانا وەکو عەودالّ ئەکەوتە رێ
بەنا و بۆن و بۆکڕوزی خوێن و بارووت
یەك بە یەکی رەنجدەرانی بەسەر ئەکرد ؛
مالّی رووخاو ، منالّی هەتیو ، سفرەی بێ نان ..
ژانی چەوساوەیی وان و ئازاری بن دەستە بوونی
بە چەپکەیەکی سوور و مۆر ئەچنینەوە و
ئەیدا لە بسکی قەترانی بووکی بڕوا ،
خەمی خەجی هەلّئەگرت و
حەو پەلکەی بۆ ئەهۆنیەوە .
بە هاواری ئەشکەنجەگەرانەی ،
دێیستەوە بۆ ماکڕۆنیسۆس ، ئەنجا ئەبێ بە خاتوزین
[زینی مەمان ، مەمی عاشق

ـ کەی ئەو زیندانە زیندانە کە نەتوانی گەرێزی
هاتووچووی نێوان دلّی ئێوە و دلّی ئێمە کوێرکاتەوە ..

تو لەوێ بووی
منیش ئەم دی
بێ دەنگی و نەوەك گورزێکی ئاسنین بوو
نێوچەوانی دژخیمانی بەئارەقی
دانە دانە دائەپۆشی

پرسیار ...

پرسیار ...

پرسیار ...

پرسیار ...

بەڵام دوو لێوی بارگرتووی
وەك تونێکڵی دارگوێزی پیر
قەڵەش ، قەڵەش
قەت نەجوڵا و
قەت بە ئەرێ نەهاتە دوو

تۆم ئەبینی
سەنگەر ، سەنگەر لەنا و دووکەڵی پەنگ خواردووی دوو
[هەزار و پێنج سەدسالە ، وەك رشانەوەی دەروونی
[سیللاوی سەرمایە بە هێڵنجی خەست ئەرزایە نا و
شاری خوێن و ئامان و فریا
کۆڵێکی نان بە کۆڵتەوە
سەنگەر ، سەنگەر بابۆڵە نانت بەش ئەکرد. کۆکتێلت
ئەدایە دەستیان . لە هەگبەی شان فیشەکت بۆ
دەرئەهێنان . بە بزەی لێویش خۆشەویستی مرۆڤی
نوێت بۆ ئەهێنان .

- وره‌ت وره‌ی ئه‌دا پێمان
روانینت پڕ بوو له بریا
له به‌نایا ترسی مردن
به شه‌قه‌ی باڵ به‌لیه‌کێشا
ئه‌بوو به ڕق ، به تووڕه‌یی
گوڵخوێنی سووری کراسه‌کان هه‌وا بوون و
تاك به تاکی تفه‌نگه‌کان له جارانیش به‌هه‌ڵمه‌ت تر
ئه‌یقرچه‌کان .
تۆم ئه‌بینی
له به‌رێزی ده‌واری کۆچه‌ریه‌کان دا
را وه‌ستابووی
هه‌ر ئه‌روانی و مه‌لی خه‌یال شابازێکی کۆچه‌ریه
ئه‌ڕوا و
ئه‌ڕوا
ئوقره‌ی نییه و ئارام ناگرێ
دڵ وه‌ك به‌ندی سینه‌وبه‌ندی سه‌ر گۆبه‌ندان
شای لۆغانی مالاوایی دوا کۆچیه‌تی و دوا کۆچ له سه‌ر
شاڕێبازی سووری ئه‌نجام وا به‌ڕێوه .
چاو گومێکی قه‌تیماوی رکه‌ی ڕێگه و دووری ڕێیه .
چاو مه‌لێکی باڵ شکاوه و تاسه‌ی دووری هه‌ڵگرتووه ؛
چاوه روانی شه‌پۆلی تیا حه‌شار داوه .

کەژاوەی دوا کاروانی ژان راتەژەنی و
لە ناو هاژەی رابەربنیا وێڵ و گومە .
* ـ تازدارەکەم
لە ناو زەریای رابەڕیوا مەلەوانێکی چەن ئاشنای
من هەر تۆم و تۆ هەر منی
ئێمە هەموو پەیکەرێکین
ئێمە شێتە بێ پەرواکانی چینێکێن
ئێمە خۆمان
چەنی زادەی سوچی تاوانبارە گەورەکانی سەرانسەری
هەموو مێژوین
شێتی ئێمە
ـ بۆیە سوور و خوێناوییە ! ـ
مل بەکوێن و شێتە پەتی
هەر ئەترواني و کۆشی خەمی ئاوارەیەت ئەچنینەوە
خۆشەویستی منالانی خێوەت نشین
وانینی سەرکزانەی ئەو کۆرپانەی بە پێی پەتی
بە چیلکە و خۆڵ قەڵاێ ئاوانیان داتەنا
سووڕی خوێن لە جوگەلەی ئوردوگای ئاوارەیی دا
ـ مۆر کراوی (سەلیبی سوور) ـ
ئەو بایە چنشتانەی دەست و پلی بازنە لە پل

دەستا و دەستی پێ ئەکردن
سرودی وریا بوونەوە
پەیتا پەیتا نەدنی تۆخمی سەرکەوتن
کازیوە بوو
لە ئاسمانی بۆکانەوە سوور ئەچووەوە
لە گلێنەی چاوانتەوە
ئاژەباربن بۆ بە بۆی ژووری تاریك

بۆیە شەقڵی ئەو لێوانە
ترس و زیندان نەیترازان !

١٣٦٢/ ٥/٢٤
مانگی ٨ی ١٩٨٣

مەولانامەی کتێب

هەندێ تێبینی :

+ هەتا بتکەن بەو (من)انەی ... : مەبەست ئەو گیرانەیە کە بە هۆی ئاوەڕۆکی چیناپەتی و بۆچونی هەڵەی شایدیۆلۆژیکەوە لە زیندانەکان دا پاکانە ئەکەن و ئەبن بە (تۆاب) واتە لەسەر دەستی مەلاکان تۆبە ئەکەن و ئەبن بە نۆکەری موسلمان و وەکو شامێری رژیم بەکار ئەهێنرێن ، وە ئەگەر زل بن دێنە پشت تەلەفزیۆن .

+ هاتە یادت کە هاوڕێکەت ... : ئیشارەیە بە (شەهیدمەستورەی شاسواری) کیژی قارەمانی سەقزی کە پاش هێرشی بەکەمی رژیم بۆ سەر کوردستان (هاوینی ۱۳۵۸ واتە مانگی ۹ی ۱۹۷۹) بەکەم کچ بوو لە هەمور ئێران دا کە لایەن رژیمی مەلاکانەوە لە شاری سنە بە تاوانی بەرگری چەکدارانە تیربارانکرا. ناوی نەهێنی شەهید مەستورە (تەوار) بوو واتە هەڵۆی من .

+ ماکرۆنیسۆس Makronissos:شوردوگای زیندانیە کومۆنیستەکانی یۆنان بوو لە پاش شەڕی دووەمی جیهانی .

+ تۆم ئەبینی / سەنگەر سەنگەر.. : مەبەست کاتی شەڕی بەکەمی کوردستانە کە کچانی جەربەزە نان و فیشەکیان بە هەمور سەنگەرەکان دا ئەگێڕا .

+ تۆم ئەبینی / لە پەرێزی ... : مەبەست شوردوگای ئاوارەکانی سەقزە لە پاش هێرشی دووەمی رژیم بۆ سەر کوردستان لە بۆکان بەرپا کرابوو کە هێشتا بەدەست پێشمەرگەوە بوو ، وە کچان و کوڕانی گەنج و خوێن گەرم خزمەتی خەڵکیان ئەکرد .

+ مرۆڤی نوێ: لەمامۆستا گۆران وەرگیراوە کە مەبەستی کرێکارە .

وشەکان :

دیم	; روخسار .	تەوار	; هەڵۆی من .
گلێنە	; بیلبیلە .	کوکتیل	; کۆکتیل مۆلۆتۆف .
بابیە	; جام،قابی قوول .	دژخیم	; جەلاد،شەنگەنجەگەر .
هەگبە	; تووڕەکە .	وان	; شەوان .
شەقڵ	; مۆر .	پل	; مەچەک .
قاسە	; گاو صندوق .	پەیتاندن	; بارورساختن .
سکڵ	; پشکۆ،پۆڵو،پەنگر.		

٣ به‌ندله شیعری "نا، نەت ناسیوم داگیرکەر.."

کاکه

نا .. نەت ناسیوم داگیرکەر
نەت ناسیووم عەبا لەبەر
وات ئەزانی
لەگەڵ منالّی ساویلکەی ناز پەروەردە
کایە ئەکەی
وات ئەزانی
لەداوەڵّی زیندان و ئەشکەنجە و ئازار
شیرو تیرو تەناف بەدەس
ئەتۆقیو ..
بەغار لەکایە دەچیە دەر
بەلام هەیهات
دەستت نایە ئاگردانیّ
کەنەك هەر دەستی نەگریست
ریش و عەبا و هەموو جەستەت
ئەسووتێنی
نەت ناسیووم دوژمن هەیهات
— من پەروەردەی سەر خاکێکم

هەوالّنامەی گێتێب

کە کورپە شیرینە کانیان
هەرکە پێ یان نایە دنیا
کەس و کاریان
خەوی خۆشی منالّیان
لەنا و بێشکەی دار هەنارا
بەرایەڵی دەسرازەی قەف قەف هونراو
تێکەڵ بە بەندو ئازارو
سێدارەی مەرگی ژیانی
دوا رۆژ ئەکەن
- من بەروەردەی
باوەشی ئاوالەو گەرمی
شیرە ژنیکی ئازام
کەمنالّە ساواکانیان
ئەگووشن لە باوەشیانا و
لەگەڵ قەترە قەترەی شیری مەمکەکانیان
تامێتالّی ئازارو ئەشکەنجەو دەردی
دەیان سالّەی پشتاوپشتی
بابوو کالی ژێر چەپۆکیان
لە بەندیخانەی بەرینی داگیرکەرانی کوردستان
ئەکەنە دەمارەکانیان!
- من قووتابی چیایەکم
کە دایکەکانی شاعیری
بە شیعری گەرمو پر سۆزی لایەلایە

منالّه‌کانیان تامه‌زرۆی
رق و قین و هه‌ڵمه‌تی بێ پسانه‌وه‌ن
بۆ سه‌ر هه‌موو دوژمنانی
خۆشه‌ویستی‌و ئازادی بی قه‌یدو به‌ندی
مرۆڤ ئه‌که‌ن!
به‌شعری "هه‌ی لایه لایه
بابه وکاك له‌هه‌را دایه...
خه‌وی شه‌وی منالّی یان
لێوا لێو خه‌ونی سوور ئه‌که‌ن!

نامناسی داگیرکه‌ری "کار"
من ده‌نگی ڕه‌وا و به‌ر هه‌قی
کریکار و زه‌حمه‌تکێشی کوردستانم!
ـــ وات ئه‌زانی
به‌لمشکرو به‌هێزشی موغول وارت
وولاتم داگیر ئه‌که‌یت و
ئاسوده سه‌ر ئه‌نێته‌وه‌و
منیش وێنه‌ی فه‌رمانبه‌رداریّکی به‌زیو
له‌ئاستی باره‌گای سامت
کرنووش ئه‌به‌م !
ـــ وات ئه‌زانی
به‌وبڕه وبڕی باڵنده‌ی ئاسنینت

ئاسمانی هیوام تار ئەبێو
مەلی تیژ بالێ سەربەستی و خۆشەویستم
ئەتارێت و
لە ئاستی درندایەتیت
سوجدەئەبەم !
بەلام هەیهات ...
لیرە هەتا منالەکان
لەبالندەی ئاسنینتسل ناکەن و
بەلاسایی وبرە وبڕ و تمبەو تزپەت
گالتە بەتۆی دوژمن ئەکەن !
نا ، نەت ناسیوم داگیر کەر
نەك هەرتۆ هیابوو کالیشت
سالەها دەستەو یەخەم بوون
بم خنکێنن ...
ئاگری رق و قینی سووڕم
بڕەوینن .....
لە سەر مال و حالی خوما
چاڵ مەرگم کەن ...
بم ڕەوێنن !
بەلام هەیهات .....
لەوەتەی کە لێوە کانم
فیری ووشەی ئازادی بوون ...
شاخ و دۆڵ و دەشت و چیام

هاوار ئەکات :

— وەرن وەرن داگیرکەران

من میواندارێکی سووری

باوەش ئاوالەی بێ باکم

بەزەبری سەر سوور هێنەری

دەست وچەکی پارێزەرانی شەرەفم

بۆ تەواوی دژی گەلان

گۆڕستانی فراوانم

— وەرن ... وەرن !

من پردەبازی بەهەشتی

دوا رۆژی زەحمەتکێشانم ! !

کاکە

خەزەلوەری ٨٣

سنوور

رێبوار

شەوێکی مانگی تەموزی ساڵی ١٩٨١ پاش بەحەپەک لە ناوزەنگ، نیوەشەو دا، بە مانگە شەودا سەرکەوتم تا سەر لوتکەیەکی بەرز و بڕاگر، ئەم گفت و گۆیەم لە گەڵ شاخی ناوزەنگ کردبە شیعر.

بیاڵەیەکم
بادەی لێوان
لە شیری سپی مانگەشەو
دابە شاخی بەرزی ناوزەنگ

ئەویش
بیاڵەیەک لە هەوای شیعرا وی کونستانی دامێ
من نۆشم کرد.

گفت و گۆمە
لەگەڵ شاخی بە سااڵچوو ...

ئەپرسم لە پڕپی بەفرین،
حاڵیم نەکەی؟
ئەگەر سەربەرزی بۆ گرژی؟
دااڵغەت چیبە
لە تاڵی شین
شیرینی ژین
لە نەزیلەی کۆنی ڕۆژگارانی دێرین؟
چی خەیاڵی ئاروژاندووی؟

١١٦

وتی : کوڕم !
بۆ گڕۆ نه‌بم
گوڵاڵه‌ی بنا ره‌کانم
ئه‌گه‌ر سووڕن
ئه‌گه‌ر شینن
کۆست که‌وتون و دڵ بریننن
رووبا ره‌کان له کۆشم‌دا
لێم بوونه زنجیری سنوور
" مه‌م" یان له " زین " جیاکرده‌وه .
یا " سیامه‌ند"
به شوێن نیچیری ئاواتا
له تاخی هه‌زار به هه‌زاری زه‌وه‌زم
که‌وته خواری
کانیه‌کان و دار گوێزه‌کانم
ره‌ش پۆشن
کارێزه‌کان
چیمه‌نتۆ و قوڕقوشم ئه‌نوشن
هه‌ورم
تێکه‌ڵی دووکه‌ڵه
هه‌وره‌کانم له جیای باران
فرمێسك ئه‌گرین ...
ـ پیاڵه‌یه‌کم له شیری مانگ لێوان کرد و
دام به "ناوزه‌نگ"

ئەویش لە هەوای شیعرا وی کوێستانەکەی
پیالەیەکی پڕ نۆش کردم
وتم : ئەی شاخی شۆخ و شەنگ
بەرە لە هەوری ئاسمانت
فرمێسکی گریانی دڵتەنگ
تەماشاکە !
تەماشاکە
کۆشت پڕە لە ئەستێرە
کام ئاسمان خەیالی سەروەریت بکا
ئەستێرەکانی داوێن و دوڵ و کۆشت
بە گڕی دا دێن
دارگوێزەکان
گەڵای سەوزیان کردوتە بەر
لە نێوچاوانی کانیەکان
ئەستێرەکان
سووڕە ئەدرەوشێن
ڕووبارەکان
سنوور نین و
پەیامی شادیان پێیە
لە کوێستانی شۆڕشەوە
بۆ گەرمیان
بۆ شارەکان
ئاگات لێ یە ؟

ئاگات لێ یە ؟
سـنووورمان سـڕیوەتەوە !
زنجیرەکانت رزیون
دوژمنانت
لە بەناوبەستێو خزیون
ئەستێرەکانی ئەم بەرو
هی ئەو بەری رووبارەکەت
دەیان بینم
کە پێك دەگـەن
کە لێك دەگـەن
پۆپی بەفرین
وەك شـەوقی شـیری مانگەشـەو
سـەرتاپای پڕ بوو لە بزەو
روانیە مانگ
روانیە خونینی شەهیدان
روانیە ریزی ئەستێران
روانیە مـن .
قسەمی دام
بە گیانی " خانەی معینی "
وتی : تۆ گیانەکەی " خانە "
تۆ گیانەکەی " شـەهید ئارام "
سوعبەت ناکەی ؟!
بەراستی یە

هەوالنامەی کتێب

زنجیرەکانم رزیون ؟!
رووبارەکان سنوور نین و
پەیامبەرن بۆ شارەکان ؟!
ئەگەر وابێ بە پیریە دیمە سەما
کراسی بەهار لەبەر دەکەم
نووری پیرۆزی بروسکە
دەدەم لە لوتکەی سەریەرزم
سا بۆم تیکە ؛
لە بادەی شیعری مانگە شەو
نۆشانۆش کە
لە هەوای شیعراوی کوێستان
سوێندیشت ئەدەم بە مێژوو ،
سوێندتان ئەدەم ، ئەی گەلی کورد !
ئیتر باسی سنوور مەکەن !
نزیك و دوور
باسی هیچ سنوورێك مەکەن !
من شاخێکم
سنوور شەقار شەقاری کردوە سینگم

× × ×

دیسان لە شیری مانگە شەو
پیالەیەکم تی کرد بۆ ئەو
پیالەیەکیش
لە هەوای شیعراوی کوێستانم لێنوش کرد !

وتم ئەی کێوی کۆنی کورد
زنجیرەکان فری ئەدەین
هەم لە ئەرز و هەم لە ئاسمان
سنوورەکان ئەسرینەوە
چونکوو سنووری مەزنی
" دیواری چین "
دێڵینەوە !
سنووری بەینی خێر و شەڕ
سنووری نێوان گورگ و مەڕ
دۆست و دوژمن لە یەک جیا کەر
ئەو سنوورە دێڵینەوە .
تا گورگەکان ئەخنکێنین
تا دوژمنان ئەتوێنەوە و...
سنوورەکان
بە یەکجاری
ئەکوژێنەوە .

× × ×

کاتێ شاخی بڵێندی کورد
ئاخر پیاڵەی مانگەشەوی نۆشانۆش کرد
سەرخۆش و مەستی ئاسۆ بوو
کە بوولێڵێکی رووتی سوور
ئاسۆی داگرت
منیش ئاخر بادەی ساردی هەوای بەیانم

هەولێر کتێبخانەی

هەڵ مژی

دەستم کردە ملی خەوی بەربەیانی
دەروونم لە سەما دا بوو
سەمفۆنیای دونیایەکی نوێ
لەگەڵ هەستم لێك ئالاّبوو

تیرماه ٦٠
ژوئیە ٨١

ئاگره سووره

نه‌که‌ر وڕ

من پشکۆیه‌ك له‌و ئاگره‌م که ئاسنیش ده‌تاوێنێ
من دڵۆپیك له‌و بارانه‌م که ده‌ریایه‌ك به‌دی دێنێ.
من شه‌مألم، ئه‌وشه‌مألانه‌ی پڕله شنه‌ی به‌سۆزو تاو
ده‌مه‌و به‌هار به‌فری داگیرکه‌ری وڵات ده‌که‌م به‌ئاو
من ژیله‌مۆم، ئه‌وژیله‌مۆی دوای هه‌زاران ئاوڵی پژان
دیسانه‌وه‌گڕده‌هاویم ده‌یلێمه‌وه گۆڕانی ژیان
کاتێ ساوای باوك کوژرا و فرمێسك ئه‌ڕژێنی به‌تاسه
من به‌سۆزتر له‌و ئه‌سرینه‌م، به‌قین ترم له‌و هه‌ناسه
من باوه‌رم بومه له‌رزه‌م، دڵی زه‌وی ده‌له‌رزێنم
کیووته‌لان له‌بن دێنم، هه‌موو جیهان ده‌هه‌ژێنم.....
من روونا کی ئاسوێنه‌م وه‌ك تاوه‌لدێم بۆڕبرده‌ستان
من شۆڕشم، ئاگرە سوره‌م، ئاگره سوره‌که‌ی کوردستان

١ ـ ... دووەم لەکاسێتی هەنگاو میژوو	عثمان شەیدا
٢ ـ بازێری من	خلیل دهۆکی
٣ ـ خۆڕ باران	مەریوان ووریاقانع
٤ ـ رەق	تیلی ئەمیں
٥ ـ گریم لێ بوو ژوورەکەم پێناسەی خۆر کرد	چیا گەرمیانی
٦ ـ بۆ هاورێ بەکی قەلەستینی	مەلگورد
٧ ـ چەك و کاروان	سەپان
٨ ـ پێنج چەپك ..	دەرسیم
٩ ـ داو	جۆهر کرمانج
١٠ ـ دیوار یە گوهن	دلێڤان
١١ ـ کەپکە بریں	عبد الکریم دەشتی
١٢ ـ دەنگی شارام ..	بلێسە
١٣ ـ بانگ	جوامێر
١٤ ـ ڕۆژانی ئەستێرەیەکی چیایی	ڕەنۆ
١٥ ـ کاتی زەردەوالە ئەورۆژ	حەمە سەعید حەسەن
١٦ ـ بریارێکی درەنگ زەخت	هەقاڵ کوێستانی
١٧ ـ زەردەخەنەی خەبات	پەیمان
١٨ ـ شاعیر	حەمەی حەمە باقی
١٩ ـ تاریکی	مەوجود سامان
٢٠ ـ لەیادا شتی پێشمەرگەیەکدا	چیا
٢١ ـ دڵی تۆپە وائەسروتی	هەلوێس
٢٢ ـ هەلوێست	نەجیبە ئەحمەد
٢٣ ـ شەهید	تارا
٢٤ ـ لاپەرەیەك لە پەیامی زیندانیەك	دلاوەر محمود
٢٥ ـ گوندەکی زێرانە	سەعید دێرەشی
٢٦ ـ کەمین بۆ درەکانی داستان	خەسرەو شامۆ

کوردستانی ئێران

هەڵوەستەیەك

١ ـ دێسیم	لوقمان
٢ ـ بەند	کاکە
٣ ـ سنوور	ڕێبوار
٤ ـ شاگرد سوورە	نەکەرۆز

هەوالنامەی کتێب

نووسەری کوردستان

ژمارە (١٠)

هەوالنامەی کتێب

10

نووسەری
کوردستان

گۆڤاری بەکێتی نووسەرانی کوردستان

نووسەری کوردستان

کۆتا قۆناغی یەکێتی نووسەرانی
کوردستان

هەوالنامەی کتێب

ژمارە «١٠» ساڵی ١٩٨٥

لـــم ژمـارەیـــەدا :

ووتـــەیـــەکی پێـــویست
لیکـــولینـــەوە

• چیرۆکی کارگـــە لـــە ...
• تروسکـــەیـــەك لە ئەدەبی ...

چیـــرۆك

• کـــارگـــە
• لـــە گورگـــانـــە ...
• زینـــانـــــە
• چالاکییـــەکـــی ...

شیعـــــر

• کـــەڵ
• پشکـــــۆ
• دەســـەڵات

• نـــوســـە داری ...
• زاوا

• بـــەیانـــی خیتـــامی

وتەیەکی یوسف

خوینـــەری خوشە ویست :

وا بریار بوو ژمارە (١٠) و (١١) ی گوڤارەکەمان تایبەت بن بـــــە لیکولینەوە ی هەر دوو ژمارە تایبەتەکەی جیروك و شیعر . بەڵام هەندی هوی هونەری پەیوەست بە باری کوکردنەوە و دەست خستنی بەرهەم و کەرەستەکانی ئەم ژمارەیە ناچاری کردین گفت و بریارەکەمان بو ماوە یەکـی دیکـە دوا بخەین .. بەو هیوایەی لە نزیکترین دەرفەتدا بیانخەینە بەر دەستتان .

رۆژی ١٠/ ٥/ ١٩٨٥ لە ناوچەیەکی ئازاد کراوی کوردستانـــــی شۆرش و سەرکەش دا ، یەکیتی ی نووسەرانی کوردستان کو بونـــــەوەی سالانەی خوی سازکرد ، بە وردی کار و کردەوەکانی سالی رابـــردووی خوی هەلسەرگاند و لە ئەنجامی مشت و مڕیکی تیرو تەسەل نەخشـــــەی چالاکیەکی تازە ی بو ئەم سال دارشت .. هەروەها دەستەیەکی تـــازەی هەلبژارد بو بە ڕیوە بردنی خەبات و کوششـــی ئەدەبیانە و نیشتمانیانەی خـــوی ..

بارودۆخی شەڕی ڕەوای گەلی کورد لە گەل ڕژیمی ڕەگەزپەرستـــــی عیراق و شەڕی نارەوای ڕژیمی عیراق لە گەل کوردا ، پیشوو دڕیـــــژی و خەباتی کولنەدەرانە و هەناسەی سـورشگیرانەی دەوی ، بە تایبەتی لـــە ڕۆژگاریکی سەخت وەکو ئەمروەدا کە زوربەی زوری ناوچەکانی کوردستان بـــە

توپ و فروکەی دوژمن بومبابارانی دەکرین و هیرشی دەرانە ئەنجامیان دەکرێتە سەر و بە سەدان گوندی خنجیلانەی کوردستان کاول و ویران دەکرێن وبە هەزاران هەزار خێزان و مال و کەس و کاری پێشمەرگە دەربەدەر دەکرێتن ..

دیارە بەکێتی نووسەرانی کوردستانیش وەکو ریکخراوێکی ناو شۆرش رەوای گەلەکەمان ، بەرئەم هیرش و پەلامارە دڕانە ئەستەمە دەکەوێ . جگە لەوەی ئیمەش وەکو پێشمەرگەکانی دی ، زۆر جار بە ئەرکی سەرشانی خۆمانی دەزانین ، شتە تایبەتی یەکانی خۆمان بخەینە لاوە و سەرقاڵ و خەریکی ئیش و کاری رۆژانەی ژیانی پێشمەرگە بین . بۆیە هەرنەخشە و بەرنامەیەک کە دایدەڕێژین بۆ ئیش کردنی ئەندامێکی خۆمان ، یان دوا دەکەوێ یانیش دەگۆڕێ بە نەخشە و بەرنامەیەکی گونجاوتر لەگەڵ بارێ تازە و زەحمەتی ناو ژیانی پێشمەرگایەتی .

لەم ژمارەیەشدا ، بەڵێن تازە دەکەینەوە بۆ هەموو نووسەر و قەڵەمبەدەستانی شۆرشگێر و نیشتمان پەروەری کوردستان کە هەمیشە وەفادار و دڵسۆز و کاراوە بین لە بەرانبەر ئەو ئەرکە پیرۆزەی کەوتوتە سەرشانمان ، بەوەی لە توانامانداە هەمە و بەوشەدەی ژیانی سەختی شاخ و داخ و ئیمکانیاتی هونەری ناو شۆرش — لە ڕووی چاپ و چاپخانەوە — ڕێگەمان دەدا .. دەرفەتی نەکەمین وکوڵنەدەبین .

لەمەو دوا هەموو هەوڵێکی خۆمان تەرخان دەکەین بۆ بەرەپێشدان و بڵاوکردنەوەی ئەدەبی شۆرشگێری گونجاو لە گەڵ ڕێبازی بەرەو پێشەوەچووی گەلەکەمان و شۆرشەکەمان ، چەپک چەپک ئەدەبی بەرگری پێشکەش بە پێشمەرگە دڵێرەکانی کوردستان و کۆمەڵانی ستەمدیدەی کوردستان دەکەین . بۆیە داوا لە هەموو ئەو خوشک و برا دڵسۆزانەی دەکەین کە بەرهەمیان بۆ دەنێرن ڕەچاوی ئەم خاڵە بکەن .

ئێمـــە باوەڕمان وایە کە ئەدەبی ناو شۆرش (واتە ئەو ئەدەبەی لە نـــاو شۆرشدا بلاو دەکرێتەوە) دەبی لە زۆر رووەوە جیاواز بی لـــەو بەرهەم و ئەدەبەی نووسەرانی ناو شار بو بلاوکردنەوەی ناو گوفار و رۆژنامـە ئاشکراکانی ئەوی ئامادەی دەکەن و دەینووسن . بان هەر نەبی لە ژێر گوشاری دڕندانەی رژێم دەپەپێنە کایەوە و سەدان هەناسەی سازگاری خوپانی تیا دەخنکێنن .

ئەدەبی ناو شۆرش پەیوەستە شان بە شانی چەکی پێشمەرگە بە گـــژ داگیرکەران و زوڵم دا بچێتەوە و گیانی خورا گرتن و بەرگری کردن لە ناو کۆمەڵانی خەڵکی دا بخولقێنی و سەرو سیما و ناوەڕۆکی ئەدەبی شۆرشگێرانەی پێـــوە دیار بی .

هەر لەم ماوەیدا دەستی چەپەڵی داگیرکەرانی کوردستـــــان دەیان ، بگرە سەدان ڕۆڵەی قارەمانی نەتەوەکەمانی لە بەین بـــرد ووە . دڵوانیان دوور نووسەری ئازا و خورا گری بڕوتنەوەی نەتەوەیی و ڕوشنبیری گەلەکەمان بوون ؛ (شەهید عبدالخالیق معروف) ئەندامی پەکێتی یەکەمان ، (شەهید یوسف دەرگەلەیی) هەوادار و یارەمەتی دڵسۆزی پەکێتی یەکەمـــان .

پەکێتی نووسەرانی کوردستـــان ، سەری ڕێز و نەوازش بۆ گیانـــی پاکی ئەم دوو شەهیدە نەمـــرە و هەموو شەهیدانی ڕێگەی ڕزگاری کـــورد و کوردستان دا دەشەوێنی و پەیمانی خەبات کردن لە پێناو گەیشتن بـــە ئامانجە پیرۆزەکـــانیـــان تازە دەکـــاتەوە .

هەر وەکو لە ڕابردوو دەبینینەوە ، پەکێتی نووسەرانـــــی کوردستان ، کوڕێکی ماتەمینی بۆ چڵەی ماموستای شەهید "عبدالخالیق مەعروف" بەست و دەستەیەك لە پێشمەرگە و نووسەران و شاعیـــــران بەشداریان تیدا کرد .

یەکیتی‌ی نووسەرانی کوردستان ، پیرۆز بایەکی گەرم لە هێزی پێشمەرگەی کوردستان و لە سەرتا پای گەلی کورد دەکات بە بۆنەی ئەو سەرکەوتنە مەزن و داستانە پر شکومەندیانەی پێشمەرگە قارەمانەکان لە سەرتاسەری کوردستاندا دەینەخشێنن .. بە راستی هەر بەم سەرکەوتنانەو بەو خوێنە گەشەی لە ری‌ی ئەم سەرکەوتنانە دا دەڕژێ ، لە ئاسوی دەم کەل دا گڕنگی سەرکەوتنی یەکجارەکی و سەربەخۆیی کوردستان دەردەکەوێ ..

یەکیتی‌ی نووسەرانی کوردستان ، بەردەوام ، لە جەرگەی کێشە خەبات دا بووە بونزیك خستنەوەی هێزە پێشکەوتن خواز و نیشتمانپەروەرەکانی کوردستان ، چ بە هەلویست و چ بە نووسین و چ بە کردەوە. بەو پەری لە خو بوردوویی‌یەوە لەم کۆرە دا کەوتوتە گەر ...

جا .. لە بەر ڕوشنایی ئەم دەورە پر سەر بەخوییەی یەکیتی‌ی نووسەرانی کوردستان کە نەریتێکی شکومەندە ، لە یەکیتی نووسەرانی کوردەوە بۆی ماوەتەوە ، داوامان لە هەموو نووسەرانی قەڵەم پاك و جگەر سوزی کوردستان ، ئەوەیە ، ناکۆکیە سیاسیەکانیان بخەنە لاوەو شانبەشانی یەکتری و هاوتەریب لە گەل خەبات و شۆڕشی گەلە قارەمانەکەمان بکەونە گەری شۆڕشگێڕانە و لە سای بەیداخی نەبەردی یەکیتی‌ی نووسەرانی کوردستان ، سەرجەمی وزە و توانای خۆیان کۆ بکەنەوە .. تا بە هەموو لایەکمان یەك دەست و یەك خواست و یەك باوەڕ بتوانین پەیامی پیرۆزی ئەدەب بەرانبەر بە گەل و شۆڕش بە جێ بگەیەنین .

ـ دەستەی نووسەران ـ

چیرۆکی کارەکە

لەڕووانگەی ئەدەبەوە

هیوا

بەو سی پەرە گرافەی سەرەتایی چیرۆکەکە ، خوێنەر وا دەزانی کە کە دەزوولەیەکی سەرەتاوی ڕوو داومکانی کەوتوتە مشت ، هەر بۆیە بە تاسەوە بیننی زەین و بیر دەنی بە پلووسکی ڕستە و ڕوشەکانەوە بەو هیوایەی کە تینوێتی شوێنە و نسی ئەنوەری گومناو ا بزانی ، ئەگەر خوێنەری کورد لە لای خوێەوە هەزار و یەك چارە نووس و جیگا و پێشە و فەرمانی جودا جودا هەلبژێری بۆ ئەنوەری بی نەوا ا ئەوا لە هەزارویەکە هەزاریان بۆ ئەوە دەچی کە ئەنوەر مرۆڤیکی خۆشارد ووە و شوێنە وون ونا دیارە ، ئیتر چی بۆ دائەنێی دایێنی؟! لەوانەیە هەلوێکی بەرزە فڕی ئەو ڕەوەزوند و چیا سەرکەشانە بێت و چەکی شەرەفمەندی لە شانەدا بێت ، خولە وانەیشە لە پێناوی مەسەلەیەکی گرنگدا سەری نابێتەوە بۆ غەریبایەتی ، یان لە گرتوو خانەیەکدا تووند کرا بێت ... یان ... یان .. هتد .

بە هەر حال ا ئەم خوتووڕەوخایلە دەروونیانە بڕووسکە ئاسا بە

د مزوولەدانی میشکی خوینەردا ئەراتین د مکەن ، خو بروانش ناکـــەم پیویست بە روون کردنەوە بکات ، کە بو چینە زەحمەت کیش و زوربـــەی جەماوەرەکـــە ، لەم بونە و بابەتانەدا بو چوونەکانیان هەر لە جۆفـــزی ئاوارەیی و نەهینی گەیاندن و چەك و تەقە و ترس و ئازایەتی و شەهید بوون و... هتد دا د مسوورێتەوە ، د مسوورێتەوە ، (بیگومـــان هوشیاری کومەلایەتی رەنگدانەوەی بارودوخی کومەلایەتی مرۆڤە ، کەواتە هەموو ئاید ولوژیایەك ، بە هونەر و ئەدەب و بنەماکانیشیەوە ، بـــاری د مروونی و ختووڕە و خواستەکانی ئەو کومەڵگایەیە ، خو ئەگەر کومەڵگاکەش وەك چین بیت ئەوا هی چینێکی تاسەیتـــە) ، لە بەر ئەوەی سەرمتـــای چیرۆکەکە بە چەند وەسف و د مەنگ و هەڵس و کەوتێکی نەناسراو د مست پی ئەکات ، میشکی خوینەر کەمـــە ندەکیش د مبی و ناتوانیت د مست بەر داری بیت ، تا ئەمە خوی لە خویدا لەزەتێکی هونەری کاتەکـــانی خوێندنەوەیە و چیرۆك نووسی شارەزا و وریایانە سوودی لی د مبینـــی بو (تشویق) کردنی خوینەر ، هەر چەندە مەرج نییە ئەم شیوە ڕاکێشان و بەستنەوەی خوینەرە بە جیهانی چیرۆکەکەوە کار بکاتە سەر ئەنجـــام و چارەنووسی تیکڕای چیرۆکەکە وەك کارێکی هونەری ! ئەم موفرەداتـــی ترس و ئازایەتی و تەقە و شەهید بوون و ڕاگوێزان ...و... و هتد ەی کـــە بوونەتە بنەشتـــە خوشەی میشکی مرۆڤی کوردی ئەم سەر د مە ، فەرهەنگە گەورەکەی جوولانەوەی قوناغی شۆڕشی ڕزگاری خوازی نەتەوەی کورد ن ،خو هەر ئەم موفرەداتی ئازار و ئەشکەنجانەشن کە لە داهاتوودا گر بـــەر د مەنە خاشاکی لاشەی ئەژدەهـــاکی تاوان و چەوسانەوەی چینایەتی ، کە سەر چاوەی هەموو چەوسانەوەکانی تڕە . چیرۆك نووس بـــوودور ر خستنەوەی چارەنووسی ئەنوەر و گەیاندنی ئەنجام ، پەنا د مبانە بـــەر د ریژە دان بە گفت و گۆی گەڕ و گور لە نیوان پووڕە شەمسە و حەمیـــدی مەر ئەنوەری گومناو ، لە نیوان ئەم گفت و گویانەوە گەلی زانیاری ترسان

چنگ د ەکموی ، که زوربەیان د موریکی کاری گەر د ەبینن له خوشکرد نسی ئەو زەمینەیەدا که پووره شەمسه له شاریکی سەر لیو له ئازار و ستـــــم و زولم و سەرکوت کرد ندا د ەژی ، د یاری رژیم تەنها سیـــــــدارەو بەند یخانه و تەغروو تووڕنا کرد نه ، زوربەی ئافرەتانی ئەم شاره رەنـــد و سەر کەشه ، سیمالی رەشیان پوشیوه ، روژینه لاویك له قەسابخانەکەی (ابو غریب)ەوه به وونجر کراوی نەیەتەوه ، د ەبی خوینەر ئـــــەوەش بزانیت هەر به تەنیا ئەم شاره نی یه که بەم د ەرد ه (د ەرد ه کورد ه ا) د ەبری ، بو سانتیمەتر د وو جایەك هەیه لەم کورد ستانەدا تیشکی زولمی ئاراستە نەکرا بیت ؟ بو شار و شاروچـکەو د یهات و کوخته و د ەرخت و کانی و چیا و ۰۰ ۱۱ ..... هەیه ناپوی رەشی ترس و به هەرەب کرد ن و راگویزان نەنیشتبیته سەری ؟! بەڵام وەك هەر تاقیکرد نەوەیەکـی نەتەوه چەوساوەکانی ئەم زەمی نه فراوانه د ڕیژ ترین پەتی زولمـــه کورتـــــــه و (د ەستی زوردار سەد سەرپش د ەکات و بەڵام ناگاته د لی) خو هەندی له گەت و گوکانی نیوان حەمید و پووره شەمسه ، ئەگەر (حشو) نەبـــــن ئەوا شتی نویشمان نا د ەنتی و نەبوو نیشیان باشتره ۰ چیروك نووس هەر خوی نا د ات به د ەستەوه تا ئەو کاتەی حەمید له بەر د م قەیر سیچمەیی پووره شەمسەدا هەرەس د ینی و د ەستی قرپ د ەخاته نەینیەکانی خوی و ئەنوەر د ەڵیت (گوی بگره پووره شەمســـه هەفتەی جاریك ، بەیانیەکـی زوو به جووته من و ئەنوەر ئەهینینه ئەو کارگەیه ، لەوی د اریك هەڵخراوه و پەتیکی قولفه کراوی پیا شور بوتەوه ، کاری ئیمه ئەوەیه بـد یته ســـــەر د ارەکه ، یەکیکی وەك ئازاد و ئاراس و لەو بابەتانه له گەل خوماند بەرینه سەرەوه و ملیان بەو پەتەوه بکەین ، ئینجا ئەو کورسیەی له ژێر پی یانـــدا د انراوه شەقیکی تی هەڵبد ەین و ئەوان به پەڕەکەوه هەڵبواسرین ، تـــا ئەکەونه قرخه قرخ و زمانیان له د ەرەوه د یته د ەرەوه ..... هتد) ئـــا لیرەدا هونراوەیەکی شاعیری شەهید مەلا عەلی م د ینەوه یاد که لـــــه

ژووری ئیعدامی بەند یخانەی مووسلدا ووتویەتی :

سەر بەرزیــە کە پیــلاوم دەبینــم
بە سەر سەری دوژمنەوە لە بــەرزی
پی لە سەریان دائنیم و ئەروانم
بەرەو شاری جی هەواری کاروانم

بروا ناکەم خوینەر هەبیت ئەم ئەنجامەی چاوە روان کرد بیت(وەك ئەنجام ١) مادامەکی رووداوەکان بەم کوت و پڕیە (مفاجئە) سەرکلــوم دەکری و چیژی هونەری بە دوادا گەرانی خوینەر لە جیهانی چیرۆکەکە ــ شدا تەواو دەبیت ، دەشی بخریتە خانەی چیرۆکە موباسانیەکانــەوە. چیرۆکەکە وەك پیناسە دەتوانم بلیم دیالیزمیکی رەخنە گرانەیە ، بەلام لــە روانگەیەکی شورشگیرانەوە ، نارەزایی دەر برینە لەو بارود وخە نالە بارەی کە مروڤی کورد تیادا دەژی ، تروکردنی هەموو ئەوانەیە کە ریبازی خــو فروشتن دەگرنە بــەر.

هەموو چیرۆك نووسی ژیانیکی تا چاو هەلخەی فراوان لە بەر دەمیا بوتە شانۆیەکی دیار و گەلیك رووداو و کەسان و هەلس وکەوت و جــم و جوول و.. و .. هتد دەبینی و دەبیسی و مامەلەی لە گەلدا دەکــات و تەنانەت زور جار بەم هەمووەش داناکەوی و تاقیکردنەوەی نەتەوەکانی تــر دەخوینیتــەوە ، دەباشە لەم هەموو مایە(مادە) خاوانە پەنجە بو کامــە بەری و چی دەست بژیرکات ؟ لەم کەرەسە خاوە گشتیانە (عام) کام تایبەتیە (خاص) بکاتە دەستە گولی هونەر و چون هاوکێشەی (معادل) نیوان تایبەتی وگشتی شتەکان بکاتــە هونەری چیرۆك ، یان هــــەر هونەر یکی تر ؟ لای من وەك بابەت هەتا رووداو وەکان و بابەتی چیــرۆك دوورە دەست و پەنجە بو نەبراو و سەر تەل بن ــ نەك شاد ــ باشتــــر گوی هونەر دەبریتەوە و پتر تاکیتــی (تفرد) نووسەر دەر دەکەونــــی ، چونکە ئیمە پیویستمان بە خستنە سەر (اضــافــە) هەیە لە هەمــــوو

بواریکدا نه‌ك جوینه‌وه و جی پی هه‌لگرتنی ئه‌م و ئه‌و ، نابیت ئه‌وه‌ش فه‌راموش کهم که هه‌ندی رووداو و بابه‌ت له زور کاتی تاییه‌تیا دووباره د ه‌بنه‌وه و له به‌ر گرنگیه کهشیان ناکری چاویان لی که‌لا بکری ، ته‌نانه‌ت ئه‌و د ووباره کرد نه‌وه‌یه شدا گه‌ره‌که کهم تا بیش هه‌ر خستنه سه‌ری تیا بیت . وه‌ك بابه‌ت (موضوع) ، ئه‌م جوفزه دا ئه‌د ه‌بی به‌رگری گه‌لانی ژیر د سته د ستی بو ئه‌م بابه‌ته برد ووه و ئه‌م ئاقارهشدا گه‌لی شتی ووتووه . هه‌ر بو نه‌مونه (سومرسن موم) له نوقلیسی (نابه‌زینریی)دا پالهوانه‌که‌ی ئافره‌تیکی فه‌ره‌نسی یه به ناوی (ئانیت) ، ئه‌م " ئانیت" ناوه ، د وای ئه‌وه‌ی که له لایه‌ن سه‌ربازیکی شوخی ئه‌لمانیه‌وه (هانس) به هه‌رهشه د وو گیان د ه‌کری ، له ئه‌نجامدا کوریکی د ه‌بیت ، به‌لام به و زه‌حمه‌تانی و خوین و خوره‌وه د ه‌چیته سه‌ر رووباریك و منالهکه فری د ه‌داته ناوه‌وه ، چونکه به‌رهه‌میکی ناموی بیگانه‌یه‌کی داگیر کهره ا هه‌ر وه‌ها هه‌ندی له روالهتی رووداوه‌کانی رومانی (خور هه‌لاتی ناوه راست)ی عه‌بد ولره‌حمان مونیف هه‌ر وه‌ك د ه‌چن به تاییه‌تی له هه‌رمسه‌ینانی حه‌مید و ئه‌نوه‌ر له لایه‌ك و ره‌جه‌بیش له لایه‌کی تره‌وه ، جگه له هه‌لویستی ئافره‌تیش به‌رامبه‌ر به‌م د وراوانه . هه‌ر وه‌ها له چیروکی (کچه کورسیکایی) دا که (بله) وه‌ریگیراوه‌ته سه‌ر زمانی کوردی له د وا ژماره‌ی (رزگاری) دا و ، له چیروکی (له ئاهه‌نگی شه‌ویکی ئه‌م شاره دا) که له گوقاری کاروان دا و یکرا چوونیك هه‌ر هه‌یه ، به‌لام له چوار چیوه‌یه‌کی جودا تردا و به جوره‌کی دی که ، بیگومان ئه‌م وه‌کرا چوونانه له نرخی هیچ یه‌کیك له‌م چیروکانه ناهینیته خواری و هه‌ر یه‌که‌یان پله و پایه و شوینی تاییه‌تی خوی هه‌یه له بواری دا هینان دا .

له بواری هونه‌راوه‌ی به‌رگریدا هونه‌راوه‌یه‌کی هیژام هاتوه یاد که پیشه‌مه‌رگه‌ی هونه‌ر مه‌ند کاك حه‌مه جه‌زا کرد یه‌تبه سروود و ئه‌مه‌ش هه‌ند یکه له هونه‌راوه‌که که له ژیر ناوی (گفتی دایکیك ـ پاکانه) دا نووسراوه

ئیتر خوینەر دەکەیە سەر پشکۆ بو دەست نیشان کردنی رادەی لێك ـ چوون ٠

کورم نائومیدم نەکەی
رەنجی ژینی کولە مەرگیم بە با نەدەی
رولە نەکەی وورە بەردەی
بە بەرهەمی خو فروشی نامەکانت سارێژ بکەی
شیرم بە تونـك حەلال بی
نەك ئەو کوریی کە پاکانەی لە خەیال بیت
رولە من حەز ئەکەم بمرم لە برسانا
بەلام کورەکەم بمرنەبی بە پاکانە
من حەز دەکەم رووم رەش کەیت و
پرچەکانم بقـرتینی
بەلام هەرگیز ناوی پاکانە نەهێنی
کاکە چی بکەین بیر بکەوە
مەگەر زەوی قووتمـان بدا
مەگەر ئاسمان هەلمان کێشی
ئەگینا چون لە رووەان بی
دوای پاکانە دوو پیشانی خەلکی بدەین
لە ئاستی ژنی گەرەکدا سەر هەلبرین
چون باست کەین ٠

.....

.....

وەك ووتم ئەم بابەتانە و بابەتی چیرۆکی (کارگە) لە بازنەیەکـــی دیاری کراو دا دەجوولێنەوە و هەناسە دەدەن ٠

لە رووی تەکنیکەوە چیرۆکی کارگە شێوەی گیرانەوەی (سرد) گرتوتـــە

خو ، هەر چەند ەجارە نا جاریك رستە و پەرە گرافی (مونولوژی) تـــی کەوتووە و بە سەر دەکە دا نەکەوتووە ئەوانەی لەم چیرۆکەدا دەور دەبینن کەسی یەکەم حەمیـــد ، کەسی دووەم پوورە شەمسە ، کەسی سیەمـــی نادیار ئەنوەری مەرحەمید ، ئەم شیوە تەکنیکەی کە پشت بە گفت و گـــوی کەسی یەکەم و دووەم دەبەستی و بە سەردێ چیرۆك نووس وە پیـــش چاو دەخریت ئاسویەکی ئیجگار بەر بلاو دەکاتەوە لە بەر دەم چیـــرۆك نووسدا ، بەڵام وا هەست دەکەم ئەو سەر بەستیە بەر فراوانەی کە بـــە دەست چیرۆك نووسەوەیە لە کەل ئاستی گفت و گوکاندا بە هیلیکی هـــاو تەریب دا ناروون من نامـــوێت چیرۆك نووس دەست بکێشێتە چیرانـــی ناوەوە و هەڵس و کەوتی کە سانی نیو چیرۆکەکە و بیان نقینی لە ژێر بـــاری کۆمەڵە هەڵس و کەوت و راوێژی کە ناموین بە کەسێتی خوێان ، وەك رەنگی بـــو رشتـــوون .

من خوم وای بو دەچم کە چیرۆك نووس ئەم ئەنجام و چارە نووس و کۆتاییەی لە سەرەتای رەنگ رشتنی چیرۆکەکەدا بریار نەداوە و هەر چو ن بێت لە بەرژەوەندی و شانسێی چیرۆك نووسدا باشی کەوتوتەوە و ســـەر کەوتوانە تاقیکرد نەوەکەی بریـــوە .

ئەنوەر و حەمیـــد لە بەند یخانەدا بەو مەرجە رزگار کـــراون کـــە بدوێن و هەڵخلیسکێنـــە ئەو زەڵکاوە پیسە ، زەڵکاوی خیانەتیکـــــی کەورە ، جەلادی کردن ، ئاخ ١١ لە چیرۆکەکەدا نەهاتووە لە سەر چـــی گیراون ، تۆمەتی سیاسی ، یان هەر چیەکی تر دراوەتە پالیـــــان؟ بە هەر حال ا ئەمرو رژێمی فاشست پەنا دەبانە بەر پیسترین هو بـــو کرمی کردن و لاوازکردنی گیانی ووزە و سەرکەشی مروڤی کورد ، وا بووەو زوریش ، تاوان بار لە زور بواری تاوانا ، لەقافا گیراوە و بە شایـــەت و سەپاوە بە سەر باو ، تەنانەت لە هەندی تاوانی کەورە و دیاری (هـــادی) شدا بە ئید و وێنەی گیراوە و ، گوایە دەدەریت بە تەلەفزیون ، بەڵام لـــە

دوا جاردا هیچیان لی نەکرد ووە و وەك بەرزەکی بانان بوی دەر چـووە بە مەرجی کە ببیتە پیاویان و مەرامە پیسەکانیان جی بە جی بکات (میـر دەلیت ئەگەر وپستت ویژدانی دوژمنەکانت بکری و باش بوت نەکـــرا ، هەولدە لە حالەتی ئیجگار لاوازیدا بیان گرە ، بوئەوەی بە مسوگـەری کەویان (تدجین) کەیت).

دەیەها نموونەم لە یادە و بواری زور وتـم نییە .

ئەوەمر لە چیروکەکەدا نیشانەی کەسیکی بوو دەلە و دوراو و بـــەر خستووە ، بە دەستی خوی ملی ئازادی ئاموزایی و دەیەها لاوی تـری شارەکەی کرد ووە بە پەنا ، ئەم مرۆڤـە دوراوە رووی ئاوەدانی نەمـاوە و ناتوانی سەر بدات تەنانەت لە دایکیشـی (لام وا بیت وەك خوینەریك مافی ئەوەم هەبیت داوا لە چیروك نووس بکەم ، کە دەیتوانی پتر ئـــەم مـرۆڤـە ــ نەڤ جانەوەرە ــ روون بکاتەوە لە بەر دەم خوینەردا ، کەســە سەلبیەکانی نیو چیروك ، گەرەکە بە شیوەیەك وە پیش چاو خرین کـــە نەغرەتیـان لی بکریت ، زور جار گوگول و برناشد و کەسەسەلبی یەکانـــی نیو چیروك و شانو گەریەکانیان دەکەرە گالتە جاریکی ئەو تۆکە دەبنە پەشـی رۆژگـار ، ریبازەکانیان هیندە ترو دەکەن کە کەس نەویری هەر بـــــە خەیالیش بیان هینیتەوە یاد ، ئەمە بو ریگا بەستنەوە لە خراپە و خراپـە کاری ، چ جای خیانەت لە خاك و وولات و میژوو !!

یەکی لە خاسیەتە (ئەبستموولوژیەکانی) (المعرفیە) ئەدەب فیـــر کردنە ، دەرس دارانە ، بو گورینی واقع بە باریکی باشتر دا ، هـــەر وەها بەستنەوەی سەر جەم زانستەکانە بە رەوتـی گشە سەندنی جینەکانی کومـەل و سوسیولوژیاوە (علم الاجتماع) ، هەر لەم روانگەیەوە نووســەر لە میانەی گفت و گوکانەوە ، دەیتوانی بەرگیکی گالتە جاری و ســـووك کردن وپی‌ی رابواردنی ئەوتـو بکاتە بەر جوولانەوە و هەلس و کـــەوت و راویژەکانی حەمید بە (سرد) و ئەوەمر بە (مونولوژ) کە بیان کاتـــە

پنی روژگار ، چونکە خیانەت هیندە ئاسان نییە ، کە هەروا بە گشت و گوێە لێی دەرچن ! دەبوایە ئەوەندە وەک ، جوجیکی رەش و وون وبێ چاو خرانایە لە بەردەم ئەو هەلویستە نوورانیەدا کە پووری شەمسی هێزا و دڵی بە هەرەکەتی چیرۆکەکەیە .

خوا ئەگەر کەسانی بەد رەفتار و هەلمەتە کاس و دوراو وەک خوێان و خراپترێش وەپێش چاو نەخرێن ، چون دەست نیشانی کەسە چاکەکان بکەین ؟ چون نەفرەت لەوان و جێی پێی ئەمان هەلگرین ؟!

پالەوانی نموونەیی ئەگەر لە بارودۆخی نموونەیی دا نەنوێنری و هەلس و کەوت نەکات ئەوا شیرازەی هونەری و سوسۆلۆژی و واقیع دەشێوێن و لنگە و قووچ دەبێتەوە ، ئەو بارودۆخە را چەنیوەی کورد ستانی ئەمرۆ نەک لە سەر کاغەز ، بەڵکو بە پراکتیک سەدەها دایکی بە شەرەفی وەک پووری شەمسەی تیدا هەناسە دەدات ، هەبوونی پووری شەمسە دەبێتە نموونەی دایکێکی خاوەن هەلوێستی بە شەرەف ، نایەوێ کوڕەکەی بەو دەردە بچێ کە چووە مەیلی سوز و خوشە ویستی ئاوە و هەموو یارگارەکانی دایکایەتی هەر ئەنوەری زیندەبە چاڵ کردووە ، لای من پووری شەمسە نموونەی چیا و تووڕنا و تووڕن و دەشت و دۆڵ و ڕەوەزی ئەم کوردستانەیە ، لە سنووری دایکی ئەنوەر دەرچووە و بوتە دایکی گەورەی نیشتمان ، هەر بوێە ڕەوتی هونەری و بابەتی ڕوودا وەکە دەبێتە ئاوێنەیەکی بالانمای چیرۆکی (کارگر) ، دوا پەرە گرافەکانی چیرۆکە کە بڕیتین لە پوختەی مەبەستی چیرۆک نووس ، یان بە واتایەکی تر ، هەر هەموو مەبەستەکان گوشراونەتە ئەم ڕوتەبووە کە ئەکید دڵی بزواوی چیرۆکەکەیە (هەناسەیەکی بۆ چەرکاوی هەلکێشا ، دەنگی سوور دا گەڕاو چاوەکانی کرانەوە ئەت ووت لە گەردا وێکی گەورە دایە و نازانێت چون پەل بکوتێت ، تا ئەهات هەناسەی تونتر ئەبوو ، لە پڕا وەک بریارێکی سەیری دابێت دەستی بۆ پارەکە برد وو نرێی دایە بە دەستی

حەمید ، لە سەر خود مستیکی دریژ کرد موە ناو بەروکی ، مەمکیکی چەقی دەر هینا ، بە رقەوە تەماشای کرد بینینەکەی پووە پشکوو بە مەمکیا چزا ، بید منگیەکی تەواو ژوورەکەی راگرت ... پووەە شەمسە زیاتر لە مەمکی رامسا ئەت ووت لەو بەشەی لەشی گەلیك بیزارە ، بە رقەوە مەمکەکەی فری دایەوە ناو بەروکی ..... هتد)

حەز دەکەم وەك لایەکی تایبەتی ئەوەش بلیم ، لە روژگاریکی وەك ئەمرودا میری پیویستی بە دوو لاوی کوردی وەك حەمید و ئەوەر نییە بو ئەرکی جەلادی لە ئەبو غریب ! چونکە ئەم ئەرکە ، پیشەی وەردیان و پولیس و سیخورە رەسمیەکانی دەزگای بەرد یخانەکانە ، وەك دەریش کەوتووە بە پراکتیك دوراو و خائنە کورد مکانی رژیم ، پتر لە کوردستان بە کاریان دەهینی ، چونکە دەورەکەیان لە سەر شانوی کوردستان زیاتر لە سودی میری دایە نەك ئەبو غریب ، مەسەلەی تەور و پوازەکەش رژیم بە ووردی و تەکنیکی هاو چەرخی شەیتانانە سوودی لی بینیوە و دەیینی .

ئەدەبی بەرگری بە هەمور لقەکانیەوە (شیعر ، چیروك ، رومان شانوگەری) مەرج نییە کوت و مت هەر باسی تفەنگو نارنجوك و سەنگەر و ئاربی جی و تەقەە و ..... هتد بکات ، تیکوشانی چەکدارانە دوا هویە بو لابە لا کردنی هەوی کیشەکانی بەرەی شورشگیر و تاقمی فەرمان رەوا ، دیارە ئەم تیکوشانە چەکداریە نابیتە هوی کپکردن ، یان وەستاندنی لایەنەکانی تری کیشە ، ئەمرو لە کوردستانی ئیمەدا بەرهنگاربوونەوەکە لە گەلی مەیدان و جوفزدا دریژەی لیدەدەریت و نابیت ئەدەبی بەرگری بە تەنیا تیشك بخاتە سەر بەرهنگاربوونەوەی لایەنە چەکداریەکە بە هەمرو پیروزی و میهرەبانیەکیەوە ، بەلام جیگای داخ و کەسەرەە کە زوربەی هەرە زوری ژمارە تایبەتیەکەی نووسەری کورد کە بریتیە لە (١٨) کورتە چیروك هەر لایەنە چەکداریەکە رەنگی تیدا داوەتەوە ، دەلیم گەرەکە تیشکی گەش بە جوریك بخرینە سەر مەیدانەکا-

نی تری بەرمنگار بوونەوە ، کە هەول و تیکوشان و تەقەللای لە بـــــن نەهاتووی نە نەوەکەسان پتر جوشدا و بیخاتە خزمەتی گەوهەری کیشـــە گەورەکەوە ، ئەرکی مەزنی سەر شانی چیروک نووس شور بوونەوە یە بە ناخی باری چینایەتی کۆمەلگای کورد ەواریساندا ، د ەست نیشان کرد نیکـــی وورد و زانستانەی جین و تویژە کۆمەلایەتیەکان ود ەورە کانیانە لە خزمەتـــی رەوتـــی جولانەوەی میژوودا ، ریسوا کردنی د ەرەبەگایەتی و نیرە جینـــی و لاف و گەزافی د روزنانەی چینە مشـــە خورەکـــانی .

گویمـــان ئەو (١٨) چیروکەی مەر نووسەری کورد ــ جگە لە چیروکـــی " بوســـە "کە سەر کەوتوو ترینیانە ــ وەر گیرانە سەر زمانیکی زینـــد ووی جیهانی ، ئایا چون نەتەوەکانی تر لە نیوان ئەم چیروکانەوە ئیمـــــــە هەلد ەسەنگینن و ئەم قوناغـــە میژوویەیی نەتەوەی کورد بە بالا د ەبـــرن ؟ لە وەلا مـــدا : بی یەك و د وو د ەلیم تەنیا لایەنی تیکوشان و بەرەنگـــار بوونەوە لای کورد مکان هەر چەکە و جەك ، د یارە لەم خالەتەدا ئەد ەبەکە ــ مان نابیتە ئاوینەی بالانمای سەر د ەمەکە و سەنگـــاش راستە قینـــەی قوناغـــەکە لە د ەست د ەدات ، کە بەرەنگار بوونەوەیەکی فرە لایـــــەنـــی نەتەوەی کورد ە لەگەل د وژمنـــە شوڤینی و نەمسای کارەکـــانی . گەرەکـــە چیروك نووسی ئەم سەرد ەمـــە نەك چاو د یری رووداوەکان بکات ، بەلکـــو لە گەلیا بژی و تیایدا بتویتەوە ، ئازار و ئەشکەنجە و کویرەوەری نەتە وەی کورد بکاتە هەوینی ئازارەکانی جەوساوەکانی جیهان ، د وژمنـــــــــــە تاوان بار و روو رەشەکانی بکاتە هاو ملی هەموو فاشیست و چەوسینەرانی جیهانەوە . کاتیك جووتیاریکی ناوچەی قەرە داخ یان شەنگار یـــــان ئاکری یان بەرانەتی لە بەر هەژاری و نە دارایی روو د مکاتە بەفـــدا بـــو کریکاری و رەفزی جاشیتی د مکات و بە ریکەوت لەوی ئوتومبیلیك د میکاتـــە ژیرەوە و شەهید د مبیت ، باشترین نموونە و کەرەسەی ئەد ەبی بەر گریـــە ، کاتیك قوتابیەکی کورد لە زانکوی د مر د مکری و د ەست بە هەموو چـــــارە

نووسینی پاشه‌ روژیەوه‌ و نایەویت بد وریت ، د متوانریت بکریت نمـــووی ئەد مبی بمرگری ٠

د مبیت چیروك نووس‌نەك ناسكترین هەستی شورشگیرانه ، بەڵكـــو هەموو چركەیەك ئازارو چەوسانەوه‌ و هەشقی بیگەردی خاك و خول بكاتـه كەرەسەی بەرهەمهێنانی ، ئەد مبی بمرگری پارانەوه‌ و گریان و را كردن لـه واقیع نییه ، چیروكی بمرگری كوردی ئەم سەرد ەمـه تووش و پر له چوونـه د مشیت سەر لیو بیت له گیانی گەش بینی به پاشه روژ و رەوتـی بـــه هەرەكەتی میژووی نەتەوەكەمان ، ئەد مبیك كه سەر وەری و نەمری ئەو مروڤه گومناو و سەرامەد انه بنوینی كه له بەند یخانەكانی ئەبو غریب و موســل و هەیئەی كەركوك دا گەشترین د استانی شورشگیرانەیان تومار كـــرد ووه ، چیروك نووسی‌ی ئەم سەرد ەمـەی كورد د مبیت له ریگای بەراوورد كرد نی هەلویسته د ژەكانەوه‌ زور راستیمان بو یەكالا كاتەوه‌ و خانەكانی میشكمان جوش بد ات ٠ نموونەیەكی گچكه بو ئەم هەلویسته د ژیەكانەی كـــــه مەبەستمانه ، هەتا ئیستا زوربەی جووتیاره زەحمەتكیشەكانی ئاوایـــی " هاوار ی سەر به هەلمەجه د لیان به رایی نەد اوه كه پارەی (تەویس) له میری وەر گرن ، له گەل ئەو هەموو نەد ارایی و هەژاری یەیەی كـــــه پیوەی د ەنالینن كه چی له هەمان كاتد ا و له بەرامبەر ئەم بەر گریـــــه مەزنەد ا هەند ی نووسەری زوڵمكه ا كورد له ژیر ناسنا و و تەنانەت به ناوی ئاشكراشیانەوه له پینا وی پاره و سامان دا خزمەتی د وژمنانی گەلـــی عیراق د ەكەن به نووسین و وەرگیرانی ئەو بابەتانەی كه له خزمەتی رژیـــم د ان به هەموو مانایەك ، د ه چیروك نووس د متوانیت له ریگەی بـــەراورد كرد نی میانەی ئەم د وو نوخمه د ژیەكەوه‌ گەلی شت بلی و زورمان فیر كات ، چونكه قوناغەكەمان زور ترسناكه و ئیمەی چەوساوەش وەك خاوەن پرســـه چاوەان ئیجگار تیژه و نابیت كو له ریسوا كرد ن و نابوود كرد نی هیـــچ مروڤی بكەین كه له راستەریی میژووی خوینا وی و پر شكوی نەتەوەكەمـــان

لا د مدان ، وەك ووتسم بە پیت ترین کەرەستەی جیروك و رومـــان و شانو گەری و هونراوەی شورشگێریمان هەیە و بەڵام هێشتا چاوی هەڵنـــە ـ هێناوەو جاوە ڕێی خامەی نووسەرەکانمانە ـ ئەگەر لەو وزەیاندا بیت ا ـ ئەو ڕو جەوسانەوەی چینایەتی و نەتەوایەتی ـ بێگومان بنەماکە چینایەتیە ـ میللەتی کورد گەشتوتە سنووریکی نادیار ، یان بڵێین بێ سنوور ، بـــو ئەو ئازار و ئەشکەنجەی ڕوحانی (السافـه الخامسه والعشرون) ە د ەگاتە ئازار و ستەم د ید ەیی ئەو ئافرەتە کورد انەی کە لە سەرکور و هاو سەرەکا ـ نیان بە سواری زیل فرەکان ، فرکان تونـد د ەکرین لە گرتووخانـــــــە بێ ناو و نیشانەکان و زور کەرەتیش منالەکانیان لە گەرما و تینوێتـــی دا هەلد ە پروکێنن ئەمـــە لە کاتێکدا کە دا بر د ەکرین لە پیاوەکانیـــــان ا هەر مەپرسن حالەکە ئیجگار ناحالە ا بو ئەوەی زایونیزمەکان بـــــــە فەلەستینیکان د ەکەن و جیاوازیی هەیە لەگەل ئەوەی کە بە نەتەوەی کورد د ەکـــرێت ؟!

لینین گەلی سودی لە تولستوی وەرگرتووە لە هەر باری د ەروونـــی و میزاج و هەڵس و کەوتی جووتیارەکانی ڕووسیاوە ، خو بە خوێندنـــەوەی د ێهەهـــا پەرتووکی میژوویی ئەو قوناغـــە نە د ەگەیشتە ئەو ئەنجـــــام و زانیارییانە . گەلی نموونەم لەم ئاقارەدا لە لایە و هەر ئەوەندە مش د ەلێـــم د ەبێت چیرۆك نووسی کورد گەلی بەرزە فرتریـــی لە ئێستای ، شتـــی بڵی کە ڕێگای ڕاستەمان پیشان دا و چی تر بە بابەتی پاش خوانی شتـــــە ڕوژانەییە نیو دا شتەکانەوە نەنیشیتەوە .

با ئەوەش بڵێم خوێنەر وا نەزانی کە من جیاوازیەکی قەیەم لە نێـــوان سیاسی و ئەدەبیـــدا د ڕوست کرد ووە ، نە خێر ئەدەبیی ڕاستە قینـــــــە د ەبێت باشترین سیاسەت زان بی و لە بەرهەمەکانیدا فەلسەفـــــــــە و ئایدۆلۆجیای چینە پیشکەوتنخوازەکـــان بە هەموو سەروەریەکیـــەوە ڕەنـــگ

بداتەوە و بدر شیتەوە ، هەرگیز خوشی دابرنەکات لە جوولانەوەی رزگاری خوازانەی گەلەکەی .

حەز دەکەم هەندی شتی گچکەش بلیم سەبارەت بە زمانی چیرۆکی "کارگە" ، هەتا ووشە و رستە و پەرەگراف کە ئامرازی دەربڕینن رەسا و پتەو و دوور لە هەڵەی ڕێزمانی بن ، مەبەست باشتر دەگری و ساناتر دەچێتە هەست و بیری خوێنەرەوە .

زمانی چیرۆکی "کارگە" دوورە لە تەم و مژ و زور لە خۆکردن و باری کردنێکی ناشیانە بە ووشە ، کە ئەمە خوی لە خۆیدا لایەنێکی ئیجابی باشە و چیرۆك نووس دوور ناخاتەوە لە خوێنەر ، بە لام لە هەمان کاتدا وێنە و شێوەی هونەری و بەڵاغی ئەو توی تیدا نییە ، کە مەبەستەکان پتر ئارایشت کات ، من هەرگیز داوا لە چیرۆك نووس ناکەم کە رستەی هونەری و بەڵاغی بە هیز بخاتە دەم پووڕە شەمسە ، لە کاتی گەشت و گوڕا ، بەڵام لە شوێنی گیرانەوە کاندا (سەرد)ە کە دەنگی خوێندی ، واتە (چیرۆك نووس) ، دەیتوانی هەندی وێنەی هونەریمان بداتی بە دڕێژایی چیرۆکەکە ، ئەم جۆرە وێنە هونەریانە هاتوون : (گول سپیەی وورد مکانی دار هەلووژەکە سەرنجیان راکێشا ، ئەت ووت تادایکی زێوینە و لە بەر بووکێکی بالا بەرز و جواندایە) ، بە رای من تارادەیەك بە سەرا نەك لە بەر دەکرێت ، لە لایەکی ترەوە ووشەی (وورد ، کانی) زیاد مێیە . یان دەڵێت : (بروسکەی یادگارێك بە سەریا کێشاو) وێنەیەکی نا مفهومە ، یان دەڵێت (راستی خوتی پی مەڵی ، وەك خوڕە ئەکەوێتە هەوال پرسین و بە بنە چەتا ئەچێتە خواری) ، راستەخوڕە بە بنە چەو ڕەگ و ڕیشەدا دەچێتە خواری بەڵام ، خوڕە هەوال ناپرسی ! کە واتە دەبێت (هەوال پرسینە) کە لا بری .

ئەمە وێنەیەکی جوانە کە دەڵێت : (هەستی کرد گوڵەکان دووجاری ئاگراوین و بەرەو ئەم زمانە ئەکێشن) ، هەر چەندە گوردە دەڵێت

(زمانه بلیسه‌یانه)، ئه‌مه‌ش وینه‌یه‌کی جوانه (چه‌پکیك له تیشکی خورمکه هاته ژووری و له به‌رد مبا گولی فه‌رشه‌کانی زیاتر گه‌شاند موه).

له کوتایید ا د ه‌لیم له به‌ر ئه‌وه‌ی له کاتی نووسینه‌وه‌ی ئه‌م ره‌خنه‌یه‌دا هه‌لبه‌ند ه‌کان له ژیر باری هیرشیکی گه‌ورمدا بوو، بویه فه‌ره به د لی خوم نییه و د مبوو پتر بنووسیایه ا

سه‌رنجیکی پیویست :

ئه‌م لیکولینه‌وه‌یه دا د ه‌ر باره‌ی چیروکی (کارگه) برای نووسه‌ر له هه‌ند ی جیگادا له بابه‌ته‌که د وور که‌وتبووه ، چو بو سه‌ر بابه‌تیك که پیوه‌ند ی به ناواخنی باسه‌که‌یه‌وه نه‌بوو ، بویه داوای لی بوردن له برای نووسه‌ر د ه‌که‌ین ، که چه‌ند پاره گرافیکمان له نووسینه‌که‌ی لا برد ووه.

ـ نووسه‌ری کورد ستان ـ

کتێبخانه‌ی کتێب

تۆو سکەیەک لەئەدەبدا
بەرکۆکی

سەرهەنگ حەمدی

بەرهەمی ئەدەبی وەك زادەو خوراکیکی گیانی و فیکری هەمیشە و لەو ساتەی مروف هەستی بە بوونی خوی کرد ووە ، رولی ناسك و کاریگەری لە ژیانیا بینیوە ، سا ئەوە تەنیا لەو روژاندنی بیرو هوش و هەژاندنی چیز و ئازارەکانی ناخی قولایی دەرونا بوو بیت یا بە جوریکی ئەوتو خوزگەو پیویستی یەکانی ژیانی هینا بیتە لەرزان ، لە سەرجەم دەرگاکانی ژیانی داوە.

بەرهەمی ئەدەبی بە پیز و رەسەن دەریای مەنگی بیرو هوشی مروڤی شلەقانووە و چەکیکی کوشندەو کاریگەری دەستی مروڤی جوامیر و شورشگیر و بە شەرەف و سەر بلندە ، بە نیازی گورانکاری داهینەرانەو هەلویستی سەختر لە پیناوی خوشکردنی زەمینەیەکی لە بارو گونجاو بو رابەرین و شورش کە سەرجەم لایەنەکانی ژیان بگریتەوە و پەل و پو بە هەموو لایەکا بلاو کاتەوە...

ئالەو ساتەی وشە ئەبیتە پشکری ئاگرو بەسەر دلی خوینمژانا ئەچزی تەواو ئەرکی خوی لە گەرم و تونگ و تیژی کوری ململانی و ناو کویەکانی ژیان کوەلگای مروڤا بە جی ئەهینی.

گومان لەوەدا نی یە ئەمە لە ساتیکا بەرپا ئەبی ، ئەو ئەد مبـــــــــە رەنگدانەوەی راستەقینەی مروف بیت و دەست لە ملی خوزگە و مـــــافـە رەواکـــانی بی .

چاوخشانیك بە میژووی ژیانی مروف و کومەلگاکەیا گەلی گونج و کەلین و لایەنی ئەو دیاردانەمان لا ئاشکرا ئەکا .

بەرهەمی ئەدەبی ج لایەنیکی ئەگریت و روو لە هەر بواریکی ئەکەیـت لە هەر قوناغیکی تایبەتی میژووی ژیانی مروڤا بە جوریکی تایبەتی ســەری هەلداوە و هاتوتە کایەوە ، کە خاوەنی هەل و مەرج و شەقلی تایبەتـــی خوی بیت و بە ئاسانی لە بەرهەمی قوناغەکانی دی جیا بکریتەوە بنـــاـ سریتەوە . هەر بەو پیوانەیە باسەکەمان بو ئەدەبی بەرگری تەرخان کراوە ، بە پیو یستی ئەزانین چاویك بەو ریچکە و ریبازەیا بخشینن کە ئەدەبـــی بەرگری پیا تیپەریوە و بەم مەنزلەی ئیستای گەیانووە ، بویە بە چاکـــــی ئەزانین لە کەسایەتی و گەوهەری ئەدەبی (نیشتمانی و سیاسی)یـــــش بروین ، چونکە ئەو بەرهەمە ئەدەبی یە رەسەنەی لی ی ئەدەوینی و تیشکـــی سەرنج و باری بو چوونمانی لە مەردەمبرین لە سنووری رەنگ بـــــو کیشراوی ئەو چوار چیوەیە تیپەری نەکردووە ، ئەمە لە ساتیکا راســـت و دروست دەرئەچی و بەمور سەرو ژیرناکا کە بە گەز و سەنگی ئەمرو پیوانـــە و کیشانەی نەکەین و بارودوخی (زاتی و مـــوزوعی) بەرهەمـــە ئەدەبـی یەکەوە چـــاو بکەین .

لە بەرتیشکی رووناکی ئەو موەمی لە بەردەمانا دانراوە ئەتوانین بە دروستی شەن و کەو و بژاری ئەدەبەکەمان بکەین و لە رووی نـــاوەروك و مەبەستـــە ئەدەبی سیەکانەوە بیرو رامان دەربرین و ئاسایشە لـــــە زور لایەن و بوارا نەك هەر یەك نەگرینەوە ، بەلکو بیرو رای پیچەوانەشمان هە بـــی .

ئەدەبەکەمان لە تەك ژیانی نەتەوەی کورد ا بە پلەو قوناغیکی ناسك و سامناکا تیئەپەری ... هەر بویە ئەدەبی رەسەن و راستگو رەنگانەوەی ژیانی راستی کوردە ..

بەو نیازەی تویژینەوەیەکی سەرەتایی و لیکولینەوەیەکی ئاسایی دروست سەبارەت بەو بابەتە ئەدەبی یە بکەین کە راست و رەوان لەخزمەت بەرژەوەندی و قازانجی راستەو خوی نەتەوەی کورد ایەکە وەك نەتەوەیەك لە ژیر بالی رەشی ستەم و جەوری دوو چەوسانەوەی چینایەتی و نەتەوایەتیا ئەنالینی .

دیارە ئەدەبەکەشی بە تایبەت ئەدەبی نەتەوەیی و سیاسی و بەرگری کردنی چەوسانەوە و دەست نیشان کردنی چارە نووسیکی روونناك و پیروزا ئەبینی ، ئەوا مشتی لە نموونەی زادەی بەرهەمی شیعری چەند شاعیریکی کورد بو بەلگە و پالپشتی بو چوونەکانمان ئەمینینەوە دوستانە مامەلەیان لە گەلا ئەکەین ، هەر بەو مەبەستەی کوسپ و تەگەرەی بەردەم ئەم ریبازە تەخت و نەوی بکەین ، بە باشی ئەزانی ئەم تویژینەوەیە جاری بە شیوەیەکی ساتە وەختی و ئاسایی بو بابەتی شیعر تەرخان بکەین و لە رووی واتا و مەبەستە کاریگەری یەکەیەوە لەم رووەوە لیان بدوین :

١ــ شیعری نیشتمانی و نەتەوەیی .

٢ــ شیعری سیاسی .

٣ــ شیعری شورشگیری و بەرگری .

هەر یەك لەو بابەتانە خاوەنی خاسیەتی تایبەتی و سیمای دیاری کراوی خویانن و لە بەردەم رووانگەی بیرو را و تیور و فەلسەفە کون و نوێیەکانی سەردەما پیناسە و پیا هەلدانی جیاواز و تایبەتیمان هەیە .... بە باشی ئەزانین بە کورتی لە هەر لایەنکییان بروین و بەلگەی بە هێزو نموونەی زیندو و لە شیعری کورد پسا بهێنینەوە و بە پیوانە و کێشانەی عەقل و مەنتیق لە ناو دنیای پر لە جەنجال و بو چوونی بە یەکا چوو هەیە

جوری ئیستا یا لیان بروین و مافی رەوای خویان بدەینی و شوینی سروشتی خویان پی رەوا ببینین سەبارەت بە دنیای شیعری ئیستای کوردی و رولی لە ژیانی ئەدەبی و سیاسی ئەمروماندا بەم جورە بوی ئەچن.

ا- شیعری نیشتمانی و نەتەوەیی :

ئەم بابەتە شیعرە لە رووی میژووی یەوە تەمەنی لە کەل تەمەنی خونا سینی کورد و خاکی کورد ستانا هەیە و لە بەرە بەیانی ئەم دەم و ساتەی مروف هەستی بە پەیوندی نیوان خیزان و خوشەویستی ئەو بستە خاکە کردوە کە لە سەری ئەژی ، ئا لەو ساتەوە شیعری نیشتمانی و نەتەوەیی هاتوتە کایەوە (ئەگەرچی لەم لیکولینەوەیە مانا لە بەر هەندی هونەمانتوانیوە نموونەی شیعری هەرە دیرینی ئەدەبی کوردی بە نموونە بهینینە ، بەلام ئەمە مانای نەبوونی ناگەیینی) . شاعیری نیشتمانی و نەتەوەیی لە ئاکامی ئەو عەشقە پیروز و وەفا و ئەرکە مروقانەیە ، گورانی بو خوشەویستی خاك و خولەکەی ئەلی و تەنانەت شیرینترین سەرمایەی ژیانی کە گیانیتی لەو پیناوەدا بەختی ئەکا .

شاعیر ئەو هەستە پەنگ خواردوەی ناخی دەروونی لە شیوەی هونەریکی بەرزا دەرئەبری وەك بورکانیکی زور بە هیز ئەتەقیتەوە ، دیارە دوای ئەوە خوزگە و ژان و سویی کە بە شیوەیەکی هونەری دەرئەبری ، راستەوخو کار ئەکاتە سەر پەروەردە و گوشکردنی نەوەی داهاتوو ، تا نەتەوە و نیشتمانەکەی خویان زیاتر خوش بوی و خویان لە پیناوی سەربەستیا بەخت بکەن کەواتە لەم ساتەدا ئەدەب چەکیکی کوشندە و کاریگەرە بە رووی دوژمنانی ئازادی و رزگاری میللەتانا .. بویە ئەوانەی خوشەویستی خاك و نەتەوەکەیان عەشقیکی هەمیشەیی دروست نەکردوە و لە دل و میشکیانا رەگ و ریشەی دانەکوتاوە نەك هەر سەر فرازی خاك و نەتەوەکەیا-

ن بە لاوە گرنگ و مەبەست نی یە بەڵکو ئەد مبی نەتەومییان خوش‌ناویست و دژی ئەوەستنەوە ، چونکە ئەد مبی نەتەومیی سەرە رای ئەوەی نەتەومو نیشتمان خوشەویست ئەکا ، زمینەیەکی بە پیزیش‌بو یەکگرتنەوەی خاك‌و میللەتنی پارچە پارچە کراو ساز ئەکا و وا لە مروف ئەکا ، خوشە ویستی مروف و مروفایەتی لە خوو نەتەوەکەیا ببینی .

ووتمان : میژووی سەر هەلدانی ئەم بابەتە ئەو قوناغە دیاری ئەکا کە ژیانی پر لە چەرمە سەری نەتەوەکە پیا تیئەپەری ... نزیکترین نموونەی شیعری لە ناوە راستی چاخی نوزدە هەما شیعرە بە ناو بانگەی "نالی" یە کە لە ساتیکی ناسك و سەرد مەیکی ژیانیا لە خاك و نەتەوەکەی دوورکەوتوتەوە ، خوشەویستی لای "نالی" شەیدا بوونی خاك و خولی جی‌نزد گەی باوانیتی ، تەنانەت سوز هەلچووە و لە دل سەری کردوە ، ئەوەتا "نالی" قوربانی توزی پی‌ی ئەو قاسیدە ئەبیت کە نامەکەی بە دوستانی ئەگەینی و هەوالی بارود وخی نیشتمانەکەی بو ئەهینیتەوە .

"نالی" ی خاوەن ئەو هەستە بەرز و ناسك وپیروزە گیانی نیشتمان و نەتەوە پەرستی بەم جورە دەر ئەبری :

قوربانی توزی ریگەتم ئەی بادی خوش‌مرور
ئەی پەیکی شارمزا بە هەموو شاری شارە زوو
ئەی لوتفەکەت خەفیو هەوا خواە و هەمد مەە
وەی سروەکەت بە شارەتی سەر گوشەیی حو زو ر

خەمە سەوزەکەی "نالی" عەشقیکی پیروزە و پشکویەکی گەشە ، گیانی نەتەوە پەرستی لە گەل خوینەکەی نالیا حەەی دیت ، "نالی" بەەو خوشەویستی یە شەوە ناوەستی ، بەڵکو نیشتمانەکەی دەرمانی دەرد ود ەوای هەموو پەژارە یەکیتی :

وەك ئاهەکەم دەوان بە هەتا خاکی کوێی یار
وە ئەشکەکەم رەوان بە هەتا ئاوی (شیوە سوور)

بەو ئاوە خوت بشو لە کود ووراتی سەر زەمیـــن
شاد بن بە وەسلی یەکدی: کەتوی تا هرو ئەو تەهور
ئەمجا مەوستە تاد ەگەییە عەینـــــی (سەر چنار)
ئـــاویك پر لە ناو چنـــــار و گـــول و چنـــــوور

"نالی" زیا لەوەی مروڤی ئەو سەرد مە بە بیریا دیت، لەم رووەد ە ـ ست دا ئەگری:

د م وت د وو چاوی خومـــە ئەگەر "بەکرەجو"یی ئەشك
نەبوایە تیژو بی ئەمـــەرو گەرم و سویـــر و ســـــــوور
د اخل نەبی بە عەنبەری سارایی "خاك و خـــــول"
هەتا نەکەی بە خاکی (سولەیمانی) یا عـــوبـــــوور

خوشەویستی خاك و خولی نیشتمان لا مروڤی راستگو و د لسوز بـــە جوری کەوتوتەوە کە ژیان و ئازادی خوی لە سەر بەستی نیشتمانەکەیـــــا ئەبینیتەوە و ژیر د ەستەیی خاکەکەی خەمیکی یەجگار گەورەیە، بە جوریکـــی ئەوتو ژیانی تایبەتی لی قال ئەبیت.

ئەوەتـــا جەور و ستەمی تورك بەرامبەر خاکی بابان و شاری سولەیمانی چون ئازاری گیانی و جەستەیی "سالم" ئەد لت و هەستی نەتەوە پەرستی چون د وای گینگلد ان وەك بەنزین و باروت بە رووی د اگیرکەرانی خاکـــی کورد ستانا ئەتەقیتەوە:

لیم گەرین با گوشە گیریم د ەستە و ئەژنو کـــەف زەنان
گیژە لوکەی بای نەد امـــەت تاری کرد سەفحەی جیهـان
نەو بەهاری من خەزانە وەقتەکەی سوبحـــم تەمـــووز
پرتەوی ماهە غەم و چاکی د ەروونم وەك کـــــەتـــان
.....
د ل لە محنەت کەیلە مـــەیلی سەیری ناو شارم نی یە
هەینی چاوم خوینی تینراوە لە د اخی هەرد ومـــان

.....

ساعقـه و بەرقی نحووسەت زولمەتی دا شەرق و غەرب
بەردە بارانە بە مەخسوسی لە سەر مولکی بەهـــان
هەر خوشەویستی یەك سەر چاوەکەی راستگویی نەبیت عـەشقـــی
چرایەکی کوژاوەیە و ئەو جورە دیادانەش تەمەنیان کورتە ، لای " بیکەس " ی
عاشقی راستگو شیعرەکانی نەك هەر چرایەکی داگیرساوەیە بەلکـــو
بورکانیکی ئاگر هەمیشە کلپە ئەسینی :

ئەی وەتـەن مەفتونی توم و شیـوەتـم بیر کەوتەوە
وەختی بەندیت و ئەسارەت ، پی بە تەوق و کوتەوە
من لە زگر و فیکری تو غافل نەبووم وا تی نەگـەی
حەپس و تیهەلدان و زیللەت توی لە بیر بردوتەوە
بەو خودایەی بی شەریك و لامەکان و واحیـدە
عەشقی تو نەوعی لە دلما ئاگری کـردوتـەوە
ئاگریکی وا هەزار سال ئاوی برژینیتـە سـەر
قەت ، گر و کلپە و بلیسەی تا ئەبەد نەکوژیتـەوە
باسی مەحزونی و کەساسی خوت نەکەی توخوا وەتەن
چونکە بەو باسە برین و زامەکم ئەکولیتـەوە

.....

شەرتە شەرتی پیاوەتی بی گەر خودا دەستم بـدا
دوژمنت پەتکەم وەکو سەگ بیـخەمـە ژیر بیتـەوە

هەستی نیشتمان پەروەری و نەتەوە پەرستی لای شاعیری راستگـو و
نەتەوە پەرست و نیشتمان پەروەر ، رەنگدانەوەی واقیعی ژیانی نەتـەوەو
نیشتمانەکەیەتی ، ئەو جورە شیعرانە ، دەنگی دلیرو رەسەنی ئـەو
مروڤـە هونەرمەند انەیە کە لە مەیدانی جەر بەزەیی و جگەر سوزیا ئەسپـی
خویان تاو ئەدەن ... شیخ نوری شیخ سالح وشەکانی گوللەیەو ئەدەب

چه‌کیکی به‌رومرد میی نه‌تەومیی یەوه ، رولانی کوردی پی گوش ئەکـــــا و
د منگی زولالی بەرز ئەکاتەوه و بی پەروا ئەچریکینی :

بو وەتەن بو د ین و میللـــەت بین نەسیحەت د ابد مەن
بو تەرەفقـــــی میللەت ، ئیوه با بکەن سەرخی بەد مت
سەد شوکر لا چوو له ئاوینەی دلا زەنگی میحـــــــەن
بەسیەتی د ەردی نیفا ق و شورش و بوخز و فیتـــــــەن
عـــەیبه با ببریتەوه گیر و حەساد مت ماوه مـــــــد مەن

گیانی کورد پەرستی شیخ نوری نموونەی هەلویستی مەرد انەیەتـی
ئازاری نەتەوەکەی به ژان و سویی د ەروونی خوی د ل ئەنی :

د ووبارە د ل له د اخی وەتـــــەن پر له میحنـــــەتـــه
لەم مەنزەرەی فەلاکـــــەتـــــه لـــەم د ەرد و حەســـرەتـه
حەقیه فەلەك به جاری سەری خـــــــوی له خوم بنـی
بگری فەلەك به شینەوه بو ئەم موسیبـــــــه تـــــــه
بـــــه ر قـــــاپی سەرا بـــــوته د ەشتی کەربـــــەلا
یا مەزبەمـــەی گـــور و هی وەتەن خواهـــی تومەتـــــه

شیـ ەری شاعیرانی نیشتمان پەروەر و کورد پەرست لەوه د ەر چـــــووه
خوی له قاوغیکی سەر نوورقاوا ببینیتەوه ، بەلکو چیایەکی هەرە سەرکەشی
سەر فرازی میللەته ، بو خوشەویستی و شیرینی ولات " حەمـــــــــدی
ساحبقران " روم وعەجەم بو شایەتی و بەلگەی راستی شیعرەکـــــانـی
ئەمینیتـــــەوه:

ئەی وەتەن روم وعەجەم موشتـــاقی کورد ستانتـــــــه
ئیفتخاری میللەتی کورد شەوکەوتی عینوانتـــــــــه
جەستە سەر بەرزی ئیواران و سبەینان مانـــگ و روژ
وەك نیشانی ئیفتخاری سنگ و نەجمـــەی شانتـــــه

لەم بوژە پیروزەدا " زیومر " یش گورانی بو خوشەویستی نیشتمـــــان

ئەلی :

چەند شیرینە لام دار و بەردی وەتەنم
بە فیدای ئەکەم سەر و گیان و بەدەنم
خاك وەتەنم گشتی زیو زەر
بەردی وەك گوهەرە ئاوی چەشنی کەوسەرە
فەرزە بو وەتەنمان جانفیدا کردن
لە ریی ئەم خاکەدا بە کومەل مردن
دەسا کورد یتە بەسیەئەم حالەتە
بو تو رەقی قەومی کورد ئەمرو روژ هیمەتە

لە بەر روشنایی ئەو چەند نموونە شیعری یەی پیشکەشمان کرد لە گوهەری مەبەستەکانی شیعری نیشتمانی و نمتەوەیی هەست بەم لەرە و دەنگ و دیاردانە ئەکەین :

١ــ شیعری نیشتمانی و نمتەوەیی لەکانی دەروونیکی جگەر سوزانەو هەستیکی بەرز و پیروزی بی ریاوە کلپە ئەسینی ٠

٢ــ سوز و خوشەویستی و عەشقیکی پاك بربەری پشتی ئەم جورە بابەتە شیعری یەو مروف هان ئەدا بو هوگری و خوشەویستی خاك و گەلەکەی و وای لی ئەکا هەرگیز پشت گوی و فەراموش نکەکا ٠

٣ــ بە زەقی هەست بە رەگەزی پیا هەلدانی سروشتی خاکی نیشتمان ئەکری ، دەر خستنی خوو رەوشتی بەرز و نەریتی نمتەوایەتی میللەت سیمایەکی دیاری ئەم بابەتەیە ٠

٤ــ هیمنی لەو روژانا و ئاران لە سەر چلیا شەقلیکی توخی دی ئەو جورە شیعرانەیە ، ئەوانە و گەلی خاسیەتی دی هەیە ، کە چی هەمان ئەو سیمایانە بە جورێکی دی لە شیعری سیاسی و بەرگریا هەست پی ئەکەین ٠

شیعـــــری سیـــاسی :

شیعری سیاسی هەر وەك برا بابەکەی بیـــرو راو تیور و فەلسەفە سیاسی یەکان لەو سات و دەمەوە خوی لە قالبی زاراوەکەی ئەمرودا دارشتووە کە سیاسەت بە شیوەی تیوری و کردەیی لە ناو نەتـــەوەو دەولەتەکانی دنیایا هاتە مەیدانی تیکوشان و ململانی ناوکۆمەل و شوین پی وجی دەستی خوی کردەوە ، شیعـری سیاسیش رەنگدانەوەی ژیان و حالەتەی سیاسی سەردەمەکەیەتی ، بارودۆخی تایبەتی ژیانـی مـــروف دروستی کردوە ، دەرکەوتن و خو سەپاننی ئەو دیاردەیە لە ئەدەبـــی کورد یا حالەتیکی زور پیویستی سەرجەم ژیانی کوردەوە ... ئیمە پیمان وایـە سەرەتای شیعری سیاسی کوردی کە لە ئاسمانی ئەدەبیاتی کورد یا وەك ئەستیرەیەکی درەوشەدار خوی نوان و شان بە شانی پیویستی " زاتـــی و مەوزوعی " سەردەم هاتە کایەوە شیعـرە بە ناو بانگەکەی شوکری فەزلی یـــە ، ئەو شیعرە پر بە پیستی چالاکی و بزوتنەوە و تیور و بیرو راو فەلسەفـــــە سیاسی یەکانی سەردەمەو ئەو حوکمەش هەر وا لە خروە و گوترە نەوتـــراوە و بنەمایەکی میژووی خوی هەیە :

١ــ سیاسەت وەك دیاردەیەکی گشتی ــ بە تایبەت لە ناوکـوردا ــ خەسلەتی نوی بە خویەوە لکانووە کە پیشتر بەم جورە خوی نەنواندوە .

٢ــ تیکەل بوونی سیاسەت بە ژیانی میللەتان بەستنەوەی بە وە دەست خستنی مافی چارەنووسی میللەتەوە بایەخ و گرنگی تەواوی دراپی ،کاریکی ئەو توی لە شاعیرە واقیعی یەکان کرد جگەر سوزانە ئاور لەم لایەنە بدەنەوە و فەراموشی نەکەن .

لەم رووەوە شوکری فەزلی باشی بو چووە و سەرەتایکی ئوستادانـەی کردوە :

ئیش کە رووی ئیستە لە هەورازە سەرە و لیژی نەکـــەی
فکـری دوورییشی ئەوی هەر بە دوا و نویژی نەکـــەی

گیرە شیوینی کە کای کونی بە ، بـا ، دا لە کـــت
چاکە هەر لی ی خوری سەیری د م و کاویژی نەکـــەی
حەیفە چاوی کە جەفا کولە وژی تی ئەمشکـــــان
تو بە کلجیوی ی وەفا عەینی گەلا ویـــژی نەکـــەی

شوکری فەزلی لەو کویلە شیعرە سیاسی یە وورد و قوولە یارو لە شیخ مەحموود کە لە پیاوی گەورەی کورد ئەکا و پی ی ئەلی :

ئەمرو کە خوری سەر کەوتنت ، گزنگەکەی هەموو لا یەکی ولاتی گرتوتەوە هەر بە ساویلکەی و د لپاکی خوت و هەلویست مەزینەوە ، پیویستـــــــە سیاسەت بکەین ، نەك بە پی ی گیانی نەریتەکانی خومالی هەلس و کـەوت بکەیت ... لە خووە هەنگاو مەنی و پەنا مەبەرە بەر د وەفا نزاو قسەی پـــف هەلد راو .

بەراوردی ژیانی نیوان کورد و میللەتان بکەو هەولی مسوگەر کردنـــی داهاتیکی گەش بو کورد بـــرە ... گویی لە قسەی نە یار د وستی روو پامال مەگرە ، کە بەرژەوەند یان تەنیا لە قسە هینان و بردنا یە و پیشەیان چـــاو راوە ، د وست لە نەیار جیا بکەرەوە هەر یەکەیان خانە و مەنزلی سیـــاد و سروشتی خویان بد ەری :

سەرەتای ئیش هەمووی یەك بوونە ، ئەویش نا بی هەتا
هەر بریندیك کە ، لە د لدا هەیە سارێژی نـــەکـــەی
قەومی بی سەر نی یە ئەمرو لە هەمـــوو عالەمـــــدا
ئەتەوی تاجی سەری بی ، بە (هەوا) گیـــژی نەکـــەی
شار وەکو ، شایەکی شەترنجە لە عالەم ئەمـــــــرو
گەورە قانوونە قسەی کورت ئەمەیە د ریژی نەکـــــەی

شوکری فەزلی زور هوشیارانە و بە گیانیکی جگەر سوزانەی بەرزی بـــە و سەلیقە وورد ە و گیانە سەر د مە و هەستە کورد لنەوە ، شیاوی ریـــــز و ئافەرین و د ەست خوش و د م خوشی یە .

سیاسمت وەك ریبازیکی نوی نەخشە و سنوور بو کیشرا و موتوربە کردنی بە هەلس و کەوت و چاو وراو ، لە پیناوی وە دەست هینانی کورسی حوکم ، تا ئەمە لای شوکری فەزلی بە ووشك و رووتی ئاویتەی شیعرەکە نەکراوە ، بەلکو زیرەکانە لە گس فیکری نەتەوەیی و کەلتووری میللی و تاقیکردنەوە تال و تالە بارەکانی راپورد و میژووی دیرینی کورد گونجینراوە .

ەوەتا شوکری فەزلی ئەلی : سەرەتای دەستپی کردنی هەموو کاریك پیویستی بە یەکگرتنە ، ئەویش نابی تا هەر کە دەریك کە لە دلا هەیە سارێژی نەکەی و لیبوردنت نەبی ، شوکری فەزلی روو لە شیخ مەحموود ئەکا و ئەلی :

قانوونی سروشت و قوتابخانەی سیاسمت وای سەلمانووە کە بو روژگار و ژیانی روژانە و حوکمی سەردەم هیچ نەتەوەیەك بی سەر کردە و سەروك نامینیتەوە ، خو گەر تۆش ئەتەوەی تاجی ئەو سەروەری و سەروکی یە مسوگەر بکەیت پیویستە بە ئارەزو و کەیفی خوت ماملەیان لە گەلا نەکەیت و بە پەی گەورە و پاشا لە گەل نەتەوەدا دوو بالی پیك ئەهینن ، ژیانیان بە یەکەوە نەبیت پیك نایە .. گەر نەتەوەیەك شایی هەبوو . ئەوا بە واتا حوکمی سەر بە خویی خوی مسوگەر کردوە ، خوئەگەر نەتەوەیەکیش بی " شا " بوو ئەوا بە واتای ئەوەی بە مەنزلی سەر بە خویی نەگەیشتووە ، کەواتە لە حالەتیکا نەتەوەیەك لە ژیانی حوکمرانی خویا بژی و سەر کردەی هەبی پیویستە ئەو سەروکە بە پەی یاسا و ریبا حوکم بکا ، خو گەر بە پیچەوانەوە بوو ، ئەوا دووچاری هەلە ئەبیت و وەك شای شەترنجی لی دیت کە دوای خوی ئەمینیتەوە و بە نەمانی کوتایی بە هەموو حوکمیکی دیی .

دوای ئەو شیعرە بە ناو بانگەی شوکری فەزلی لە ئاسمانی ئەدەبیاتی کورد یا ئەستیرە دەرەوشیتەوە ، ئەحمەد موختار جافی کورد پەرست لەم رووەوە شارەزایانە رووی لەم بابەتە شیعریە کردوە و لە سیاسەتی چوارچیوە

ناو خوپیەکەی نەتەوە د مر چووە ، کروکی شیعرەکانی بە ئاوی گەوهـــەری سیاسەتی ناو د مولەتان زاخاو داوە ، لە سەرەتایا بارود وخی ژیانـــی کورد د مر ئەخا و ئەوسا دیتە سەر بارود وخی ژیانی ناو د مولەتـــان ... د وای تیبینی یەکی وورد و قول بە خویا ئەچیتەوە و روو لە هەلویستـــی چاو وراوانەی ناو بەرژەوەندی ژیانی د مولەتان ئەکا ... کە چون گالتە بـە مافی چارە نووسی نەتەوە بی‌کەس و لاواز و ژیر چەپۆکەکان ئەکەن و بە پی‌ی ویستی تایبەتی خویان ئەیان چەوسیننەوە :

دیتە گویـم د منگی بە ئاهو شیومن و گریانـــەوە
نالەی د لـمە لە حەسرەت خاکی کورد ستانـــەوە
لانەواز و بیکەس و مەزلومن ئیستا قەومی کـــورد
گا بە د ەستی تورکەکان و گا بە د ەست ئیرانـــەوە

راستە وەك ئەحمەد موختار جاف شاعیر نەتەوەیی کورد نەخشـــەی تابلوی ژیانی سیاسی کوردی نەخشانووە وایە و مالی نەتەوەی ژیر د ەست هەر د ەمەی زالم و ستەمکاریك چەپۆکی پیا ئەدا و خوینی ئەرژینی ، ئەمە بی ئەوە کەسیك یا بەرەیەکی خیر خواو ئاشتی خواز نقەیان لیوە بیـــت ، تەنانەت د مزگا خیر خوا رەسمی یەکانی ناو د مولەتانیش نەك هەر ناوبژی ناکەن بەڵکو بە پی‌ی بەرژەوەندی ماد دی یەکەیان گەلی جار پشتگیـــری زالم و چەوسینەر ئە گرن و هاژو هوژەکەیان تەنیا قسەی پتی هەڵد راوی سەر کافـــەزە :

ئیسمی وبژد ان وعەد الەت بی موسەممایە و د رو
بو سیاسەت ئەم قسە کەوتوتە سەر لیوانـــــــەوە
راستە گەر ئیسمی عەد الەت بوچی منداڵانی کورد
وبڵ و سەرگەرد ان بسورینە وە بە سەر کیوانـــەوە

د یار د ەی ریبازی سیاسی لەم شیعرەی ئەحمەد موختار جافا تەوا و خەست بوتەوە و پەنجە بو تاوانکار ئەبا .

ئەحمەد موختار ئەم دام و دەزگا سیاسیە دەولەتیانەی گوایە بۆ بەرپا کردنی ئاشتی و لە سەر کردنەوەی نەتەوە ژیر دەست و چەوساوەکان پیك هاتووە ، بەردەلە رووی دزیوی و دووڕو و دڕوزنیان لا ئەدا ، چونکە هەر هەموویان لەو پەیامە پیرۆزەی لە سەرەتاوە بانگەوازیان بۆ هەلدراوە راستگۆنین و نووسین و کردەومیان یەکی نەگرتوتەوە :

ئەو قەراری عوسبەیەی وا خەلقی ئەلین بوکورد ئەبی
قسەی رووتە ، قسەش ناچیتە ناو گیرفانەوە

سیمای بەهیزی شیعری سیاسی ، هوشیرکردنەوەی رۆلانەی میللەتە ، بەمەبەستی ئەوەی پەروەردە و ئامادەیان بکا و بەنیازی راپەرین و شۆرش بەرپا کردن و لە سەر مافی زەوتکراوی خۆیان هەلبەنی

گرۆتینی ئەم بابەتە شیعریە رووەو شالاوپەلامارداان و شۆرشی مل ئەنی ۆ زەمینەیەکی خۆش وڵە بار بۆ هەلگیرساننی ئاگری شۆرش سازئەکا و گەوهەری شیعرەکان بەنرخن و سووتە مەنی یەکەیەتی ... هەر ئەم شیعرە سیاسی یانەیە کە لە پلەی دووەمی خەبات و تێکۆشانی نەتەوە ژیر دەستەکانا بەرەو ڕیبازی پێشکەوتوتر و سەرفرازی مل ئەنی .

شاعیر کە ئەڵی : بریاری بالاترین ڕێکخراوی ناو دەولەتان هەر قسەی رووتە ، جۆشی ئەو شیعرە مایەی بەرپا بوونی راپەرین و شۆرشە و لە ناخەوە بنچینەی بەندی ئەو بریارانە هەڵئەتەکێنی ، هەڵئەوەشێنیتەوە لە راستیشدا ناوەڕۆکی شیعرەکە نیشانەی چاك پێکاوە ، چونکە کار بەقسەی رووت مەیسەر نابێت و پێویستە رووڵە ڕیبازی کردەپێ بکات و بەزەبری هێز مافی زەوتکراوی میللەتانی بێکەس و بێ هێز لە گەروی داگیرکەر و خوێنمژ و چەوسێنەر دەر بهێنی .

شیعری شۆرشگێری و بەرگری :

سیمای هەرە دیار و گەوهەری لێکۆڵینەوەکە ـ

مانه ، ئەد مبی روژگاریکی پر لە مەینەتی و ستەم و چەوسانەوەی نەتەومیـــە ، سات لە دوای سات بەرەو لوتکەی تیکوشانی کرد مبی و خوینا وی هەلئـــە ــ کشی و لە زەمینەی خوش و لە باری سیاسی یا خوی را ئەتەکینی و گەروی زولم و چەوسانەوە لە خوی ئەتەکینی و تەکان رووە و مەید انی راپەریـــــن و شورش ئەدا و لەو کورە شا چاو هەلئەهینی ٠

ئەم بابەتە شیعـــری یە هەلقە نەپساوەکانی تیکوشانی جەر بەزانـــەی میللەت تونند بە یەکەوە گوی ئەدا ٠٠٠ هەرگیز بە ماتی و د ەستە و ئەژنـــو و سەقامگیری خوی نیشان نادا و لە تەك شەپولی هوشیاری و راپەریـــــن و شورش نەتەوە چەوساوەکانی د نیا یا پیشەنگی کاروانی رزگاری یە ٠

سەبارەت بەم جورە شیعرە لە ئەد مبی کورد یا گەرجی بارود وخـــــی ژیانـــی کومەلگای کورد ەواری بە هوی سیاسەتی نا بە جی ی نا و د ەولەتا ــ نەوە تا ئیستا لە هەلبەزو دابەزا بووە و لە سەر د ەمیکا گەش و بە هیزو لە ساتیکی د یشا کپ و خاموش و لە نگەر گرتوو ، لە گەل هەر هەموو ئەوانەشا هەرگیز کز و لاوازی ئەم بابەت و بواری لید وانە نیشانەی د وایی تەمـــەن و نەمانی بابەتەکە نەبووە و نی یە ، بویە ئیمە پیمان وایە ، شیعـــــــری شورشگیر و شورش لە د ل و هوشی کومەلی مروڤی پیگەیشتووی جگەر سوز و نەترسا جی ی خوی ئەکاتەوە و لە زور کاتیشا پیش شیعری بەرگـــــــری ئەکەوی ، بەوەدا لیمان روون ئەبیتەوە کە شیعری بەرگری لە ســـات و شوینیکا سەر قافلەی خەباتی خوینا وی روشنبیرە جگەر سوزە نەتەومیی یەکانە و هەوینە کەشی :

(بروا بە خو کرد ن و ورە بەرزی و نە بەزین لە تیکوشانا و شالا وی مە ــ ردانە و هیرشی جەر بەزانە و هەلکوتانە) بو سەر د وژمن بە نیازی جەرگ و د ل هەلتەکاند ن و چاو هەلکولینی تاچوك لە بەر د م نەتەوە چەوساوە ــ کەیا دا ئەدا و راست و رەوان د ان بە مافی رەوا چارە نووسیانا ئەنی ٠

" حاجی قادری کویی " بەم جورە بانگەوازی شورش بە گویـــــــی

نەوەی راچەنیوی نەتەوەی کوردا ئەدا :

جوشیك بدەن وەکو هەنگ ، تەگبیر بکەن بە بی دەنگ
ئەسبابی شەرپەیا بکەن ، توپ و تفەنگ و هاوەنگ
پارانەوە و تەوەسل ، لەم عەسرە پارە ناکا
تیرەدوەای جەوشن پەیکانە حیرسی مەیدان

کە شیعر رولی هوشیارکردنەوەی میللەت ئەبینی و بو رابەرین هانیان ئەدا ، ئاماد میان ئەکا شیرانە بە گرداگیرکەر و دوژمنا بچن ، ئەو دیاردەیە بەلگەی زیندوو و رەسەنایەتی شیعرەکە دەر ئەخات ، ئالەو حالەتەیا وشە لە پیناوی مەبەستیکی پیروز و رەوای مروڤایەتیا ئەسووتی .

حاجی قادر هەر بەو مەبەستە پشکوی وشەی سوور و گەشا وەیە ، ئاگری شورشیکی دانەمرکاوەی هەلگیرسانوە :

ئەوانەی مولکی خویان کردە دوولەت
وەکو بوت دیەرستنی گشتی میللەت

هەر هەمان ریچکە "دلدار" یشی لە مارشی کورد یا هیزی ووتن بەم بوارە ناسك و کاریگەرەی ئەدەبی شورشگیری کورد ئەدا و لە شیعری "ئەی رەقیب" دا کە ویردی سەر زمانی هەموو کوردیکی بە شەرف و دلسوزی نەتەوەیی کوردە ئەلی :

ئەی رەقیب ! هەر ماوە قەومی کورد زمان
نایشکێنی ، دانەیی ، تویی زەمان
قەومی کورد هەستایە سەرپی وەك دلێر
تابە خوێن نەخشی بکا تاجی ، ژیان

کە چی فیکری نەتەوەیی و شورشگیری لە شیعرەکانی "بیکەس" بەرگی تاقیکردنەوە خوینناوی یەکانی میژووی نوێی نەتەوەیمانی پوشیوە :

قەومی کورد ئیسپاتی کرد بو عالەمی ، سەرووی زەمین
میللەتیکی قارەمانن هەر ئەبی سەربەست بژین

میللەتی لاوی لە ریگـــەی سەر بە خۆیی نیشتمـــان
بیتە بەر سیدارە ، بی ترس ، دەم بەخەند موپیکەنین

لای "بیکەس" خوین ئەبیتە بەنزین و گری ئاگری شورش و داری ئازادی پی ئاوئەدری و بە ووردە وگیانە بەرز و پیروزەوە میشکی وەچـــــەی نوێی ، وەچەی ژان و ئەشکەنجەی پی زاخاوئەدا :

داری ئازادی بە خوین ئاونەدری قەت بەر ناگـــری
سەر بە خوێی ، بی فیداکـاری ئەبەو سەر ناگـــــری
پیا ئەبی بو سەندنی حەققی لە مردن ســل نەکـــا
هەر بروخی بەس نیە ، تاکو نەسفـــری نـــاوری

کە شیعری شورشگیرانە لە دایك ئەبیت ، خوی ئەکاتە چلکەو چەوپلی ئاگری ئەو راپەرین و شورشەی بەرپای ئەکا ، ئەو شیعرە هەرگیز جوانـــە مەرگ نابیت و بی شیو سەر نانیتە وەو تەمەنی کوتایی نایەت ، سا ئەمە لە کاتیکا بیت کە راپەرین و شورشەکە لە راستیا لە مەیدانی کرد یا بەریـــا بوو بیت یان نا ، شیعرەکە هەلویستی جوامیرانەیە و هەموو دەم تەمەنی سەر لە نوێ ئەنووسریتەوە و باخی زیندویتی و رەسەنی خوینە ا ... چونکە دوا بە دوای ئەو جوش خروشەی بەرپای ئەکا ، شیعری پیروزی سەروەری و هەرە شەرەف مەندانە ئەهینیتە کایەوە ، ئەویش شیعری بەرگری یـــە : کانگای هەرە پیروز و رەسەنی ئەم بابەتە ، لە سەر چاوەی جگەر ســوزی و کەرامەت و شەرەفی نەتەوەیی یەوە هەلئەقولی ... شیعری بەرگری شیعری خوراگرتن و ئارامە بە رووی ئالوزی دەرووی و ژیانی نالەبار و دوایـــش هەلویستەو بەرەنگار بوونەوەی راستە قینە و کردەیی یە بە مەبەستی کـــپ کردنی ئەشکەنجە و خەپ کردنی کوشتن و بڕین .

تەمەنی شیعری بەرگری هەتا هەتایە نەمرە و هەرگیز ساتیك ناسڕەوی پیر بوونی بونی یە ، هەمیشە و بە هەمان سەر بەرزی و شکووە ئـــەوزی نەوونەی ئەو جورە شیعرانە لە مەیدانی خەبات و تیکوشانا سەر چـــاوەی

هیز و توانا و وزه‌ لی هه‌لهینجانه‌ ، نه‌خشی تابلوی هه‌میشه‌ زیندوی لی هه‌لکه‌نواوه‌ :

هه‌ر چه‌نده‌ به‌ختی سیداره‌ی دوژمن هه‌لخری
هه‌زاری وه‌ك من بو سه‌ری بهری
هیچ هیزی نی‌یه‌ کورد له‌ ناو به‌ری
مه‌گه‌ر به‌ جاری هه‌موو کورد به‌ری

شیعری به‌رگری نه‌ك گیانی وره‌ لای رولەکانی ئیستا به‌رز ئه‌کاته‌وه‌ به‌لکو وا له‌ نه‌وه‌ی نوی ئه‌کا پشت به‌ هیز و بازووی خویان ببه‌ستن و بروای ته‌واویان به‌ سه‌رکه‌وتنی کیشه‌ره‌وا که‌یان هه‌بی و نه‌بەزن تا چوك به‌ داگیر که‌ر و چه‌وسینه‌ر دائه‌دەن .

شیعری به‌رگری له‌و سنوورەش ئه‌ترازی ، ئه‌و مروڤانه‌ی به‌ پیرو رای ناوه‌خنی ئه‌و شیعرانه‌ گوش ئه‌که‌ن بیان وایه‌ ئه‌و مه‌شخه‌ پیروزه‌ی شورش و به‌رگری کردن لی‌ی ، پیویسته‌ هه‌میشه‌ به‌رزی که‌ره‌وه‌ و هه‌رگیز نابی بنه‌وی و تفانه‌ت دوای دروینه‌ی وه‌چه‌یه‌ك ، ئه‌د ریته‌ دەست نه‌وه‌ی راچه‌نیوی هه‌مان ریبازه‌ بویه‌ دوای مردنیش له‌وه‌ی کرد ویانه‌ پەشیمان نین :

بی باك له‌ به‌ر دەم سیداره‌ی دوژمن
به‌ختی قه‌ناره‌ ئه‌نیمه‌ گه‌مه‌رەن
که‌ریکاریکی هه‌ژاری کوردم
هیچ په‌شیمان نیم به‌وه‌ی که‌ کردم

شیعری به‌رگری ئاوینه‌ی بالانمای ئه‌و جگەر سوزانه‌یه‌ به‌ خوین ریگای سه‌رفرازیان پاراستووه‌ ، هه‌لویستی راستگویانه‌ی شورش‌رزگاری و رەنگدانه‌وه‌ی خوزگه‌ و ئاواتی عاشقی ئازادی و سه‌رفرازی نه‌ته‌وه‌ی چه‌وسا‌وەن :

ئه‌ی شیرانی خاوەن غیرەت رولەکانی سولەیمانی

ئەى كەسانى لە رێى شەرەف ئەمرو ئەكرينە قوربانى
بە روحى پاكى خاوێنتان لە رى خاكا خەبات ئەكەين
بە خوێنى جوانى سەر پەستى ئاو بژێنى ولات ئەكەن

هەلويستى جوامێرانە و بە شەرەفو نەتەوميى ، گيانى بە گژا چوونەوە و رووبە روو بوونەوەى زولم و ستەم و چەوسانەوميە .

دێرە سەر فرازى لە خووە چنگ ناكەوێت و باجى خوێنى گەرەكە ، كەچى خوێن رشتن بە لاى داگيركەر و چەوسێنەرەوە بە مەبەستى سەرنەوى كردن و توقاندنە ... بەلام لاى تێكوشەرانى مەرد و بە شەرەف و جگەر سوز پێچەوانەى خواستى گلاوێ داگيركەرانە :

خوێنيان رشتم زوردارەكان
وايان زانى ئەم مرێنن
نەيان زانى بەو خوێنەى من
تووى ئازادى ئەروێنن

يەكى لە هەرە سيما و مەرجەكانى شيعرى بەرگرى وەك گيانيكى بە هێز و شورشگێرانە ، ژيانى زەبوونى و ژێر دەستەيى رەت ئەكاتەوە و لە پێناوى پاراستنى شەرەف و كەرامەتى نەتەوميى مرۆڤا بە عەشق وشەيدايى- يەكى بى وێنە وە بە پيرۆز مەرگەوە ئەچێ و هەرگيز لە مردن سڵ ناكاتەوە ، بەڵكو خوێ داوێنى مەرگ ئەگرێ ، چونكە ئەو جورە تێكۆشەرانە ژيانى سەر فرازى لەو مردنە سەر بەرزانە پەدا ئەبينێنەوە .

ئەو مەرگەى ليم ترساوە ، ئەى لاوێنم
بو ناوێرى بيت ، بگرێ داوێنم
با بمناسى كە پيشمەرگەى كومەلەو
كادرێكى دەست و داوێن خاوێنم

گەشتى ئەمجارەمان ، پيا چوونەوەيەكى سەرپێى و ئاوردانەوميەكى ئاسايى يە بە لاى چەن كۆچەيەكى دنياى ئەدەبى (نيشتمانى و سياسى و

به‌رگری) ، د یاره ئم هموله به سه‌رمتای هه‌نگاویکی به جی د ائه‌نین ، به‌و هیوایه‌ی ئه‌د یب و روشنبیرانی د یش چاکی د لسوزی لی بکه‌ن به لا با و ئاوریك لم بواره فه‌راموشکراوه‌ی ئه‌د بی کوردی بد ه‌وه و چه‌نیان له د ست د ی د ریغی نه‌که‌ن ... حه‌زیش ئه‌که‌ین ئم تیبینانه بخه‌ینه روو :

١ــ لم لیکولینه‌وه‌یه‌دا پخامان بو چه‌ند نموونه‌یه‌کی شیعری برد ووه ، سا ئه‌وه له هه‌ر بواریکی (نیشتمانی ، سیاسی ، به‌رگری) دا بوو بیت ، ئه‌مه ئه‌وه ناگه‌یه‌نی ، هه‌ر تنیا ئه‌و مشته شك به‌رین ، به‌لکو نموونه‌ی هه‌روا ریکی به‌جگار که وره‌و فراوانی شیعری کوردی یه ، له‌وه‌شه گه‌لی شیعری به هیزتر له‌و بوارانه‌دا هه‌بوو بیت و چنگ ئیمه نه‌که‌وتووه ، یاخود مان به ه‌ه‌بوونی تا بیه‌تی پخامان بو نه‌برد وه .

وه‌ك هه‌نگاویکی سه‌رمتایی جاری جاری وامان به باش‌زانی تنیا نموونه له شیعری ئه‌و شاعیرانه بهینینه‌وه که له ژیانا نه‌ماون یان ناویان نه‌بری ، ئه‌مه ئه‌وه ناگه‌یه‌نی له‌م تاقه و بچوکه با ، شاعیرانی وه‌چه‌ی راچه نیوی ئم سه‌ر د ه‌مه‌مان نه‌وونه‌ی ئه‌و با به‌تانه‌یان لا چنگ نه‌که‌وی ، به‌لکو به پیچه‌وانه‌وه ئه‌مه تنیا له پیناوی پاراستنی (گیان و جه‌سته‌ی) ئه‌وانه ن که له شارەکانا له ژیر د ه‌سه‌لاتی رژیمی نا مروقانه و توقینه‌ری به‌عسا ئه‌ژین ... چونکه تا ستم و چه‌وسانه‌وه‌ی نه‌ته‌وه‌ی کورد و د اگیرکرد نی خاکی کورد ستان له ئارا دا بیت شیعری ئه‌و بوارانه‌ی لیبان د واینی هه‌میشه له گه‌شه کرد ن و شه‌وق و د اگیرسانا یه ، ئه‌د بی به‌رگریش د ه‌ولمه‌ند و د ه‌ولمه‌ندتر ئه‌بی .

کارگ

ڕێبوار عبد الله ئەحمەد

کە گەیشتە سەری کولانەکە وەستا ، تەماشایەکی ئەم لا و ئەو لای خوێ کرد ، پاشان بۆ سەرەوەی ڕوانی و خانووە دوو قاتە دیکور زەرد ەکەی بینی بێ سێ و دوو خوێ بە کولانەکەدا کرد و لە بەردەم سێ یەم دەرگای دەستی ڕاستا وەستا . پەنجەی بە زەنگەکەدانا .

کولانەکە تەسک و باریك بوو ، دوای چەند هەنگاوێکی تر پێچێکی تێ ئەکەوت و وەك شێوەلوکیك بەرەو خوار ئەبووەوە . پەنجەی بۆ سەر زەنگەکە دێژ کرد ەوە .

(پەلەی لێ مەکە ، دایکم دەرنگ ئەگات)

دەستێ هێنایەوە دواوە ، دوا مژێ لە جگەرەکەی دا و ئاڤزەکەی فڕێ دایە بەر پێی . لەو دێوەوە دەنگی پێی یەکێکی هاتە بەر گوێ . خوێ ئامادە کرد . دەرگاکە کرایەوە ، سەری ئافرەتێك هاتە دەرەوە و چاوی بە سەروو ڕوو یا تەقی .

ــ ئەمیە مالی ...

(یەکەمجار ناوی من نەهێنیت ، ڕەنگە وا بزانیت شتێکم بە سەر هاتووە ، هەر وا وورد ەوورد ە ...)

ــ .. پووڕە شەمسە

ــ فەرموو کاکە خێرە ؟

ــ خوا بێکات خێر ئەبێت ، هەوالی خۆشم پێیە ، ئەتوانم بێمە ژوورەوە ؟

ـ هه‌والی خوش؟ هه‌ر هه‌والی ئه‌نوه‌ر بیت باشه ·
ـ دیاره دلت خه‌به‌ری داوه ؟
ـ که‌واته به خیر بیت · جاری پیم بلی چونه ؟
ـ زور چاکه ، هه‌ر زور ·
ـ به قوربانی دمت بم ، ده فه‌رموو دمی ·

پووره شه‌مسه له پله‌لیا لمتریکی داو له‌وه‌دا بوو بکه‌ویت ، خوی گرته‌وه ·

ـ داخی ئه‌و هه‌تیوم له پله‌ل وپوی خستووم · خوم به پیوه ناگرم ·

له بمر هه‌یوانه‌که‌دا که‌میك وه‌ستا ، ته‌ماشایه‌کی حه‌وشه بچکولانه‌که‌ی کرد ، گوله سپیه ووردە‌کانی دار هه‌لووژه‌که سه‌رنجیان راکیشا ، ئه‌ت ووت تارایه‌کی زیوینه و له بمر بووکیکی بالا بمرز و جوانداید ·

پووره شه‌مسه چووه ژووره‌کمی و هاواری لمیش کرد ·

ـ وه‌ره ژوورمه کوره‌که‌م · تویش وه‌ك ئه‌نوه‌ر وایت ·

حه‌مید چووه ژووری و له سه‌ر کورسییه‌ك دانیشت ·

ـ ئه‌ی کورم ، ئه‌مجاره‌یش به‌خیر بییت · ده باسی ئه‌نوه‌رم بو بکه ، له کوییه بو دمنگی نی یه ؟

(ئاگات له خوت بیت بزانه چون له گه‌لیا ئه‌دویت)

ـ زور باشه ، سلاوی هه‌یه و دمستت ماچ ئه‌کات ·
ـ ئه‌ی چون له کوییه بو نایه‌ته‌وه ؟
ـ به راستی ···

(پی‌ی بلی شه‌و و روژ له کاردایه ، دمستی ناگات سه‌ری خوی بخورینیت)

ـ ئیتر کاریکی تازه‌یه و شه‌و وروژ خه‌ریکه ·
ـ هه‌ر سه‌لامه‌ت بیت کورم ·

پووره شه‌مسه چووه دمری و سوراحیه‌ك ئاوی هینا · حه‌مید یش

چاوی بە دیوارەکەی بەرانبەریا گیرا ، وینە جوانەکەی مەسیحی بینی کە لە باوەشی دایکیایەتی و فریشتە بال سپیەکانیش لە دەور و بەریانا سەر دەکەون و دادینەوە . چاوی حەمید لە سەر وینەیەکی گەورەتر گیرسایەوە . هەلسا و لەی چووە پیش :

ـ خوئەمە وینەی ئەنوەرە .

" ئەوسا وئیستای .. ها ! لیرەدا دەم و چاویکی جوانکیلەی منداڵانە ، ئەڵێی فریشتەیە و لە بەهەشتەوە گەراوەتەوە ، لە ئیستای هەرناکات .. هووا "

دانیشتەوە .

ـ دیارە ئیستا ئەنوەر گوراوە واباش ناینا سیتەوە ؟

ـ نەخیر ، بەڵام ئیستا قەڵەوتر بووە .

ـ باشە ، نابێت بڵێی ئەم دایکەی من ماوە ، مردوە ؟

ـ ئا ! بیست و چوار سەعات کارێش ئەکات و باسیشم ئەکات !

ـ ئا ..

(وا نەزانیت دایکم پیرە ، تا بڵێی ووریا و زیرەکە ، ئاگات لە سەر ووبەری قسەکانت بێت)

ـ بڕوا بکە لە کاتی نان خواردن و حەسانەوە و پێش خەوتنیش هەر باست ئەکات .

ـ تو پێم بڵی بزانم لە کوێیە ؟ تۆیش هەر لەوێیت ؟

ـ بەڵی ، هەر دووکمان لە بەغدادین .

ـ خوا بتان پارێزێت ، باشە ئیشەکەتان چیە ؟

(دایکم لەو ژنانەیە کە سەرە دا وێکی کەوتە کەست بە دوایا ئەڕوات و لەی نابێتەوە)

ـ ئیشەکەمان زور چاکە ، ئەنوەر بە تەمایە مالو چکەیەك بو خوی پێکەوە بنێت ، ببێتە خاوەن ژن و مال .

— ژن و مال ؟ یانـی چی ؟ ژن لەوی بیینیت ؟

حەمید بروسکەی یادگاریك به سەریا کیشا و زوو وەلامی دایەوە :

— نا ، نـا ، کەی وتووەتە لەوی ؟ لیرە ، خوی بوی باس‌کرد ووم .

— هەر لە منالیەوە مامی کچەکەی خوی بو داناوە . تا ئیستا چەند جاریك هاتوونەتە خواز بینی . خو کچەکەیش هەراسی پی هەلگرتـووم هەر هەوالی ئەپرسیت . باشە بو نایەتەوە ؟ نازانم کی لیرە هەلیفریوان و ئاوا ئاوارەی شارانی کرد خوا بیگری ! رەنگـە هیچیشی نەبیت .

— مەعاشەکەمـان زور باشە ، پیویستمان بە هیچ نییە .

— مەعاش لە شاری بەغدا لە کوی بەش ئەکات ؟

— زور کـەم دیینە دەرەوە ، بە مانگیش ناو شار نابینن .

— مانگیك ! ئەی جیگا و ریگا و خواردن ؟ وا دیارە ئەو کورە بەسزمانە م بوتـە داسـك و دەرزی .

— پیـم نەووتـی قەلەو بووە . هەر گورانی ئەلـی .

— بە قـوربانی دەمت بم ، هەر پیت نەوتـم کالەکەتان چییە ؟

— ئـا ...

(لە بیرت نەچیت ناوی کاریکی وای بو بدۆزەوە سەری لـی دەر نەکات ، چی باشە چی باش نییە ؟ کارگەی دروست کردنی پـەت و گوش ، دار و کورسی . ئەم ناوانە نەهینیت . ئەی چی باشە؟ کارگەی ... کـورە چکـو زانم) .

لە مالەکەی ئەو دیوانەوە دەنگی گریانیکی بە کول بەرز بووەوە ، دەنگی چەند ئافرەتیك بوو ئەیان لاواندەوە . حەمیـد پـرسی :

— ئـەوە چییە ؟

— یاخوا کورم کەس وەك ئەوانی لی بە سەر نەیەت و جگـەری نەسووتیت . دوو کوریان لە ماوەی دوو مانگـا بە خنکاوی بو هاتـەوە ، حەلوت خوشك و ئەو دوو برایە ، ئای رولە یا خوا جەرگیان بە ئاو بیـت

ئەوانەی دەستیان ئەچیتە گیانی منالی بی تاوانی خەلکیەوە ...

حەمید سەری دانەواند و بی دەنگ بوو ، لیکدانەومیەکی بروسکەیی بە میشکیدا گوزەری کرد و زوو هاتەوە سەر خوی .

ـ ئەوەمە زور بیری مالەومیش ئەکات ، وا دیارە ئەمجارە بیتەوە شتەکەی ئەبریتەوە .

ـ جا کوا خوا بکات ئەو ژن بینیت ؟

ـ بەلام رەنگە بەم زووانە نەیەتەوە زور سەر قالە .

ـ باشە هیچ کاریك هەیە ئیجازەی تیا نەبیت ، ئەشی لە کونیکا بن نەیەنە دەرەوە ؟

ـ خومان حەز ناکەین ، جیگاکەمان خوشە و ...

ـ کی هەیە واز لە کەس و کار و دایکی و شارەکەی بینیت ؟

ـ نا .. وا نالیم .. بە راستی ی کە مروف لەو شارەدا بیت پیویستە ئاگای لە خوی بیت . لە غەریبیا نازانیت چی بکەیت .

ـ بە راست تو هەر پیت نەوتم کارەکەتان چییە ؟

ـ باش بوو بیرم کەوتەوە ، ئەی ووت بزانە ئەم بەینە دایکم نەخوش نەکەوتووە ، کی سەری لی داوە کی نا ؟

ـ من هەر خەمی ئەومە ، خەریکە لە دووریا ئەمرم . وا سال و نیو یکە بی سەر و شوینە ، تائیستا تەنیا سی نامەلیم پی گەیشتوە و ناو و نیشانیان تیا نییە ، باشە بوو؟

ـ ئا ... سەد دیناری بو نارد وویت کە بتدەمی .

ـ کورەکەم من خوم ئەویت خوی . شاری بەغدا لەو پەری دنیانییە . بو نایەتەوە ؟ هەر ئەمەویت ئەمە بزانم .

ـ نەم ووت کارەکەمان زور قورسە و ناتوانیت جێی بهێلیت .

ـ دیارە ئەم کارەی ئیوە تازە بابەتە و لە هیچ کاریکی تر ناچیت ؟

(لە بیرت نەچیت هەر چی پەنا و پاسار هەیە پی ی بکەو راستی ی پی

مەلی · من دایکی خوم باش ئەناسم ، هەر بیبیستیت ئیتر تەواو) ·

ـ هەوالی شاریش زور ئەپرسیت ·

ـ شار ؟ شاری چی کوڕم ! ئەلی‌ی خوا بە تایبەت نەغرەتی لەم شارە کرد ووە ·· هەفتە نییە دیاری بو نەمیەتەوە و شار نەکوێتە شین و شیوەن · ئەی ئەمو هەموو رەش پوشە نابینی ؟ خو شەقام و کولان و دایەرەکانیش پڕن لە رەش‌پوش ·

ـ باشە بو ؟

ـ بو نایزانیت ؟ یان نەت بیستوە ؟ بە راست تو خەلکی ئیرمیت ؟

(راستی‌ی خوتی پی مەلی ، وەك خورە ئەکوێتە هەوال پرسین و بە بنە چەتا ئەچیتە خواری)

ـ با ، شتیکی لی ئەزانم ·· بەلام ئەی خەتای خویانی تیا نییە ؟

ـ خەتای خویان ؟ وا دیارە تویش ····

ـ نا بە خوا ، من وا هەست ئەکەم کەس بی تاوان نەکوژریت ·

ـ ئەوە بە راستتە ؟ بو تائیستا تاوانباریك شتی لی کراوە ؟ من نازانم تاوانبار چییە ؟

(قسەکانت لە کورتی ببڕەوە و نەکوێتە دوای شت ، دایکم فرە پرسیار ەو شت زور وورد ئەکاتەوە) ·

ـ با پارەکەت بد مەمیی ·

ـ پیم ووتیت من پیویستم بە پارە نییە ، تەقاعودەکەم هەیە و لیم زیادە ·

ـ ئەی نابیت کور یارمەتی دایك و باوکی بدات ؟

ـ ئەوی ·· تو باسی چی ئەکەیت ؟

حەمید پارەکەی لە گیرفانی دەر هینا و کەوتە ژماردنی · ئەیویست دڕەنگتر لە ژمارەکەی بیتەوە · بەلام ئەو بواری نەدا و هاتەوە ویزەی ·

ـ ئەی نابیت بزانم کارەکەی چییە ؟ لە کوییە ؟ تو نا و نیشانەکەیم

بدەری هیچ نەبیت نامەی بو بنووسم . یان تەلەفوون لەگەلدا بکەم .

ـ تەلەفوونمان نییە ، لە راستیا ئەو خویشی وای لا خوشە هەمر وا بمینیتەوە ، ئەمویت کوت و پر بیتەوە و دلت خوش بکات .

" باش بوو بوم هات ، ئەم ژنە ئەلی ی قیروزفتە "

ـ من هەقم بە سەر ئەوەوە نییە . ئەو ئەتوانیت بی من بژی ، من ناتوانم . تاقە کوریکە . بەس شوینەکەیم پی بلی .

(ئەگەر راستی ی کارەکەمان بلی ی ملت هەلئەکەنم)

ـ ناتوانیت بچیت ، کارەکەمان لە ناو شارەوە دوورەوە ، هەروا بە ئاسانیش نایگەیتی .

ـ کەی من کارم لەو ویستووە ؟ ئەو تا ئیستا نازانیت ئیمە چیمان بە سەر هاتووە ، ماوین و مرد ووین .

ـ شوکور هیچ نەبووە ، لەوە ناچیت شتیکتان بە سەر هاتبیت .

پوورە شەمسە هەناسەیەکی قوولی هەلکیشا و دەستی بە یەکدا دا .

ـ چون هیچیمان بە سەر نەهاتووە ؟ بو کوست لەم شارە ئەبریت . هەر وا نزیکەی پینج مانگیکە ئازادی ئاموزای ، برای دەست گیرانەکەی لە سیدارە درا ، تا ئیستاش شەو و رۆژ شیوەنیانە .

حەمید خوی راست کردەوە و چاکتر گوی ی گرت ، لە سەر خو کەوتەوە دوان .

ـ بو ؟ لە سەر چی ؟

ـ ئەبی بلی ی لە سەر چی کورم ؟ تەمەنی پانزە سالیش بوو ، بویان کرد بە هەژدە سال هەر بو ئەوەی بیخنکینن .

ـ لە کوی خنکاند بوویان ؟

ـ لە ئەبو غریب ، زوربەی لە سیدارە دراوەکان هەر لەوی ئەکرین ؟

هەر دوو چاوی حەمید بە چاوەکانی پوورە شەمسەوە روان ، پاشان دوش داما و نەیتوانی هیچ بلیت ، سەری داخست .

ـ جا هەر ئەوە ا لە هاوری و کەسانی خوی چەند لاوی وەك ئـازاد ئاوا بە خنکاندن چوون . بە سەری ئەوەری کورم و تویش ئاراسیکـی هاوریی منداڵی هەبوو ، رەنگە دوو جوانی وا بە جەرگ و قوز لە شارەدا نەبن ، لە گەل ئەوەردا بی یەکتر گیانیان دەر ئەچوو. بی ئەوەی هیچی کرد بێت گرتیان و ماوەیەك لەمەو بەر ئەویشیان بە خنکاوی هێنایـەوە. کورم تو نازانیت ئەمـانە چی ئەکەن ؟ ئیستا من هەر شوێنەکەیم بزانیایـە هەوالی ئەمانەم ئەدایە تا لەوە زیاتـر شەرمـەزاری لای کەس وکـار و خەڵکی تر نەبێت . هەموو ئەڵیـن ، کوا ئەوەر ؟ لە کوێیە ؟ هەر ئەبـی بەبەیت لە گەل خوتـا .

حەمید سەری داخستبوو ، چاوی بڕیبووە بەر دەمی و لە گوڵـی فەرشەکانی ئەروانی ، هەسـتی کرد گوڵەکان دووچاوی ئاگراویـن و بەرەو ئەم زمانە ئەکێشن ، چاوی داخست ، پاشان بە نیمچە بێزارییەکەوە ووتی :

ـ هەقتە ، بەڵام ئەو بەمانەی نەزانیوە ئەگینـا ئەهاتەوە .

ـ جا چون بزانیت ، ئەو وەك بەردی بن گوێی لێهـات ، ئیستایـش ئەو چەند نامەیەی نەبوایە کە بە خەتی خوی نووسیویە من هەر وام ئەزانی نەمـاوە . ئەی بەڵـا یەك لەم پەنایەوە بو ناتوانیت بێتەوە ؟

یان شتێك هەیە و من نایزانم ؟ تووە سەری خوت چی هەیە بە راستـی پێیم بڵێ

ـ چی بێت ؟ لە من سەپ و ساغتـرە . چیم پێ وتوویت هەمووی وایە .

ـ باشە ، بەڵام ئەوەر هەرگیز وەك ئەمجارەی نەکردوە ، نابێت بزانـم مەسەلەکەی چییە ؟

" منیش دایکیکی وەك تۆم هەبوو ، بە داخی منەوە سەری نایـەوە ، سێیەمێك بوو هەرگیز لێم جوی نە ئەبووەوە ، کە ئەو نەما منیش بوومە ئـەم پیـاوە ....."

ـ دایك و باوکت ماون ؟

ـ نەء ... دایکی منیش وەك تو وا بوو

ـ تویش نەبینی خوتت لی ئەشارد موە ؟ رەنگە هەر بەو مەراقەوە مرد بیت ؟ کوری چاکبەوام لی مەکەن .

لە پەنجەرەکەی بەرانبەر حەمید موە چەپکیك لە تیشکی خورەکە هاتەژوورەی و لە بەر د مەیا گولی فەرشەکانی زیاتر گەشانەوە ، حەمید چاوی تی بری و ئەو شەوەی بیر کەوتەوە کە تا بەیانی ئەنوەر نەخەوت و وورینەی کرد . ئەم زوری لی پرسی ، ئەو تا دوو رۆژیش هیچی بو نەخورا بەلام چی نەدرکاند ، ئەهات و ئەچوو ، کاس و وور بوو ، بو شەوی سی یەم تای لیهات و کەوتەوە وورینە کردن ، لە خەو دا ناوی خوورو گول و خنکاندنی ئەهینا ، جار جارە دانی ئەکروشت و هاواری لی هەلئەستا .

ـ بیر لە چی ئەکەیتەوە ؟ بی دەنگیت ؟

ـ .....

سەری حەمید بووە پوورەی هەنگ و کەوتە ژاوە ژاو . پووڕە شەمسە نەی ویست جیهانەکەی بشلە قینیت . فلیمەکان جاریکو تر لە میشکی حەمیدا شورانەوە ، سوور داگەرا ، لیوی خوی کروشت ، کە سەری هەلبڕی و جاریکی تر چاوە پر لە پرسیارەکانی پووڕە شەمسەی بینی هەستی کرد بەرانبەر دایکی خوی دانیشتووە و نایەویت لەوە زیاتر ئازاری بدات ، یان ئەمە دادگایەکە و ناتوانیت راستیەکان نەدرکینیت .

(نەکەی حەمید ، ژیانی من و تو پیکەوە بەستراوە ، لە بەر دەم دایکمدا بە چوکا نەیەیت)

ـ دەی کورم ، ناوی کارەکەتان و شوینەکەم پی بلی .

ـ کارەکەمان .. کارەکەمان ، تو کاری ئیمەت بو چییە ؟

ـ چون کوورم ، هەموو کەسیك بە کارێکە یەوە دەناسریت .

ـ کارەکەمان لە ئەبوغریبە ٠

پووڕە شەمسە کەمێك لە ناوەکە سڵمیەوە ، پاشان بە سەرسامیەوە ووتی :ـ ئەبوغریب ؟

ـ بەڵی ، بۆ بە لاتەوە سەیرە کارگەی لی بێت ؟

ـ نا ٠٠ بەڵام کە ئەو ناوە دێت تەنیا دەمەنی بەند یخانەو خنکاندن دێتە بەر چاو ٠ باشە لەوی چی ئەکەن ؟

ـ ئەزانیت کاری ئێمە لەو کارگەیەدا چییە ؟ با بوت باس بکەم ٠

حەمید لە کورسییەکە هاتە خواری و چوار مشتی دانیشت ٠ وەك ـ خوێ بۆ کارێکی زۆر گەورە ئامادە بکات ئاوا بەرانبەر پووڕە شەمسە دانیشت

ـ ٠٠٠٠ گوێ بگرە پووڕە شەمسە ٠ بە هەفتەیی جارێك بەیانیەکی زوو بە جووتە من و ئەنوەر ئەهیننە ئەو کارگەیە ٠ لەوی داریك هەڵدەراوە وپەتیکی قوڵفە کراوی پیا شۆڕ بوتەوە ٠ کاری ئێمە ئەوەیە بچینە سەر دارەکە٠ یەکێکی وەك ئازاد و ئاراس و لەو بابەتانە لە گەڵ خۆماندا بەرێنە سەرەوە و ملیان بەو پەتەوە بکەین ٠ ئەنجا ئەو کورسییەی لەژێر پێی یاندا دانراوە شەقێکی تێ هەڵبدەین و ئەوان بە پەتەکەوە هەڵیواسرێن ، تا ئەکەونە قرخە قرخ و زمانیان لە دەمیانەوە دێتە دەرەوە ئەنجا کە گیانیان تیا نەما پەتەکە شل ئەکەینەوە و لە ملیان ئەترازێنین ٠ وەك پەلاسێك دەکەونە خوارەوە ٠ ئێمەش پاداشتی تایبەتی ئەو ڕۆژە وەر ئەگرین و ئەگەر پێتەوە شوێنی خۆمان ٠

ڕووڕەکە بووە گورستانی مردوان ، کەسیان ئاگای لەوی تر نەما لە گەڵ لیکدانەوەو سامە توقێنەرەکەدا سەری ئەوانیش گیژی ئەخوارد ٠

دەنگێك خوێ بە تەڵە ماند وەکانی گوێی حەمید دا

(حەمید نەکەی هیچ لای دایکم بدرکێنیت ، زۆر ئەترسم)

" تازە ناگەڕێمەوە لات ، خوا ئەزانیت سەری خۆم بۆ کوێ هەڵئەگرم "

پووڕە شەمسە سەیری بەردەمی خوێ کرد ٠

ـ که واته ئەو سەد دینارەی بو منی نارد وه د ەست خوشی‌ی مـــــل بە پەتا کردنی ئەو لا وانـــەیە ؟

ـ ....

ـ باشە ئەم کارەی لە کوێوە هینا و چون فیری بوو ؟

ـ نازانـــم ٠

ـ چون نازانیت ؟ د رو ئەکەیت ، تو نالی‌ی شەو روژ بە یەکەوەیـــــن و نایەینە د ەرەوە ؟

ـ من گیرام و بەو مەرجـــە رزگاریان کرد م کە ئەوە بکەم ٠ ئەنوەرپـــش هـــەر وا ٠

ـ ئەی تا ئیستا بو ماونەتـــەوە ؟

ـ نازانـــم ، تازە تووش بووین ٠

پوورە شە مســـە تەماشایەکی د ەست و مەچەکی حە مید کرد و پـــی‌ی ووت : ـ د ەست و پای ئەنوەرپش هەروا ناشیرین بووە ؟ بیزی لـــــی ئەکریتـــەوە ؟ جا من بو ئەوەم بە خیـــو کرد ؟

هەناسەیەکی بوچرو کاوی هەلکیشا ، رەنگی سوور د اگەرا و چاوەکا ـ نی کرانەوە ، ئە ت ووت لە گەرد اویکی گەورە د ایە و نازانیت چـــــون پەل بکوتیت ٠ تا ئەهات هەناسەی توند ئەبوو٠ لە پرا وەك بریاریکـــــی سەیری د ابیت د ەستی بو پارەکە برد و فری‌ی د ایە بەر د ەمی حە مید ، لە سەر خو د ەستیکی د ریژ کرد ە ناو بەروکی ، مەمکیکی چەقی د ەر هینـــا بە رقـــەوە تەماشای کرد ، بینینەکەی بووە پشکو و بە مەمکیا چزا ، بـــــی د ەنگیەکی تەواو کر ژوورەکەی د اگرت ٠ چاوی حە مید یش بوونە د وو چولەکە ـ ی بەرد م هەلویەکی تووڕە و لە شوینیکد ا خویان نەئەگرت ٠ پوورە شەمســـە زیاتر لە مەمکی رامـــا ، ئەت ووت لەو بەشەی لەشی گەلیك بیزارە ٠ بـــــە رقەوە مەمکەکەی فری د ایەوە ناو بەروکی ٠ تەماشایەکی حە مید ی کـــرد موە ، بەلام حەمید سەری نەوی کرد بوو ٠ نەیتوانی لە بەر د م چاوە تیژە پر لـە

تیشکه‌کانیـا خوی بگریت . پووره شه مسه هه‌ستا ، وینه‌که‌ی ئه‌ومری له د یوارمکه کرد موه ، له سه‌ر خو پشتی کرد ه حه مید و چووه د مری ،حه ـ مید پش به د وایدا لوژ لوژ به‌رمو د مرگای د مرموه کموتـه ری . هیشتـا ما بووی بگـاته به‌رد م د مرگاکه له د وایموه د نگی شکاندنس شووشه‌یه‌ك گوی‌ی زرنگاند موه . کـپـه یه‌ك ویستی هه‌لویستـه‌ی پی بکات . بـه‌لام وه‌ك یه‌کیك له د وایموه پالی پیوه نابیت هه‌نگاوه‌کانی گورجتر کـرد و له د مرگاکـه‌ی کرد به‌مو د یودا .

١٩٨٤

هه‌والنامه‌ی کتێب

لەگۆڕ گانی شەوێکی بەهاری!!

خورشید فاتح

سامی مەرگیکی سەرسەختی بەهیمانە بالی رەشی بە سەر شاری (سل) دا گرتبوو ، کولان و شەقامە گشتی یەکان بونی خوینیان لێ ئەهات... کومەلی گەنجی رەشتالەی پوستال لە پی کە هەر بە شیوەی سەرو سیما یانا چاك ئەناسران خەلکی ئەم شارەنین وغەریبن پێی ، هەرکە لە مولگاکانیانەوە دەرئەچوون ، پەنجەیان لە سەر پەلە پیتکەی چەکەکانیان بوو ، شیوەی هاتنیان بوئەوناوچەیە . وای کرد بوو بوو سل لە داو بەردەکەشی بکەنەوە ، تەنانەت لە ئاشنا پوازەکانیشیان دلنیا نەبوون .

هەلویستی ئەم رەشتالەغەریبانە بە سەیرکردن و جوولەی دەستەدەرئەبرا و لە وشەی (کاکا ، کاکا برو ، کاکا ور) بەولاوە هیچی تر نەبوو .

وشەی کاکە لای ئەوان واتا پیرۆزەکەی لای خومانی نە بوو ، وەك هەر هەلویستیکی دیان بو سووکایەتی و جاونزمی بوو ... کە بە شارا ئەگەران خوا خوایان بوو بیانوویەکی پوچ بدوزنەوە تا داخە رەشەکەی دەرونیان وەك ژەهر بە سەر خەلکە بی تاوانەکەدا بریژن ... قین ، رق ، لە دوو سەنگەری جیاوازەوە سەریان هەلئەدا ، رق لای دانیشتوانی شار تەقینەوەی بورکانیکی پیرۆز بوو ، کە چی لای پوستال لە پی یەکان سەر بڕینی راستی بوو ...

ئیواره‌ی (۲۵/ ٦/ ۱۹۸۵) ه "کمال " وه‌ك زه‌شه خه‌لکه ئاسایی‌ـ یه‌که به سه‌ر شوستەی شەقامی (م) دا سه‌ر به‌ستانه هەنگاوی ئەنـا ... له پر هەستی کرد ، تۆپەی پی‌ی فریای خوریه لیدانی دلی نەئەکەوت، کومه‌ـ لی پوستال له پی به‌رمو ئەم ئەهاتن و له سه‌ر خو ریگاکەی به‌ر دەمیـان ئەپیچایەوه ... دەزوولەی چەند بیریکی تیژ بروسکەی به میشکیا ئەهینا .. دەستی بو گیرفانی لای راستی شەروالەکەی برد و سوك و دەریهینا یەوه. له ناخەوه هەناسەیەکی هەلمژی و بزەیەك لیوی شادمانی لەرانەوه ، ویستی خوی به کولانه تەنگه بەرەکەی تەنیشتیـــا بکات ، دەرفەتی دەر چوونـی بو نەرەخسا ، چەتەولیکی لچ ئەستوور لوولەی چەکەکەی ئاراستە کرد :

ـ (ممنـــوع)...

وەك له گەل ئەمی نەبی ، لەنگەری خوی تیك نەدا سووك ملـــی ری گرتە بەر و له دلی خویدا :

ـ (نەء..... ئەی چـــارە ؟ ... خو ئیستا بەم دەمە دەمی عەســـــرە ناشتوانم بلیم له یانه و خواردنەوه گەراوەتەوه).

هەر له‌گەل خویدا ئەدوا :

ـ (نه خیر با بزانم چون ئەبی).

بەر لەوەی بگەنه ئەم ... یەکیك ، دووان ... بال بەستە کراو بـــو ناو پاسه (۲۱) نەفەری یه‌کەپیچرانەوه ... له دوای پاسەکەوه دوو پیکاـ بی زەرد ووردە ووردە ئەهاتن .. کمال تەواو سامی لی نیشت :

ـ (نەء ، باش بوو پریاسکەکانم بو شوینی خویان گەیان ، ئیستـــاش چی ئەبی با ببی).

گەوهەری ئەو باس و خواستانه به میشکیدا تی ئەپەری که پوستـــال له پی یەکی بەرگ زەردیان له گەل گەورە کەیانا له بەرد مبا قـــــووت بوونەوه ، ئەوەی دواییان به زمانەکەی خویان ووتی :

ـ هوتیـــك ـ

هەر ئەو وشەیە و نەیان هێشت وەلام بداتەوە و دەست بو گیرفانی کراسەکەی بەریت ، سێ چواریکی تریان لە پشتەوە ئامبازی بوون و کەوتنە ویزەی ، یەکی لەو بەرگ زەردانە تا هێزی تیا بوو لە پشتەوە کلکەی دەمانچەیەکی لە تەپلی سەری سەروان ، ئەمەی دواییان بە دەنگی بەرز دەی هەلینایەوە :

ـ انا اعرف هذا مجرم !..

ریبوارەکانی شوستەی ئەو بەری شەقامەکەش بە دەم رویشتنەوە خەم و هەلویستی ئەو دیمەنەیان لە گەل خویانا ئەبرد کە "کەمال" یان بە پالە پەستو بو ناو پاسەکە فرید لە .

"کەمال" کوریکی تازە پیگەیشتووی باریکە لەی گەنم رەنگ بوو تەمەنی نزیکەی "۲۰" سالیک ئەبوو ، کە قژی دا ئەهینا لە سەر دەستووری کون خەتیکی لە لای راستی سەری یەوە دروست ئەکرد ، مانگی بەر لەو روژە بەو تاوانەی بەراکەی پیشمەرگەیە لە گەل دایك و باوکی و هەمر خوشکەکەیدا گیرا بوو ، خوشی یەکیك بوو لەو رولە تازە پیگەیشتوانەی بە نەهینی لە ریزەکانی شورشدا خەباتی ئەکرد .

دوایی ئەوەی کەمال فرید رایە ناو پاسەکەوە ، خوی لە ناو کومەلی ژن و منال و سی کوری وەك خویا بینیەوە ، خوین بە لاجانیا ئەهاتە خواری ، هەر چونیك بوو ، دەستە سرەکەی گیرفانی دەر هینا و لە سەر زامەکەی دانا ، ئەم دیمەزەی زور بە زەبوونی لە ژیانی خویا بینی ، بە چیچکانەوە دانیشتبوو ، جار و بار چاویکی تیژی بە ناو پاسەکەدا ئەگیرا :

ـ (باش بوو کەسی ناسیاومی تیا نی یە).

بە دەم هەلتەك هەلتەك و رویشتنی پاسەکەوە ، جاریك وەستان و کەمیك رویشتن ، دەمە نا دەمی ریزی فیشەك شویخەی ئەکرد .... کەمال کەمیك تاس بردی یەوە ، بیریکی قوولی کردەوە :

(د یاره ئەو بەرگ زەرده باشم ئەناسی ، بۆیه بەم حالەی گەیاندم بگەینه شوینی مەقسەد جامی تووڕەیی خۆیم به سەرا قلپ ئەکاتەوه ، چاك وایه هەولی د ەرباز بوون بد م ، جاری پیشوو وتیان : ــ به نەرمی بەرت ئەد مین له شاخ به زووی بهێنیتەوه .....).

"کەمال " بیری له د ەرباز بوون ئەکرد ەوه ، د ەرفەت پەرژینێکی بە گورگ تەنراو بوو ... پاسەکه وردە وردە ئەرویشت ، کەمال ئاوڕێکی بە لای پیرەژنەکەی تەنیشتیا دایەوه :

ــ ئەوه دا پیره چی یه و بۆچ گیراوی ؟ !

دا پیرەش ماران گازاوی چاوێکی هوشیارانەی به ناو پاسەکەدا گیراد می له کەمال نزیك خستەوه و به ئەسپایی وتی : ــ کوڕم بەر ڕەش بگیرەکە کەوتوین .. ئەم زالمانه خوا نەناسن ، د وای ئەو قسەیه ، پەنجەی کرد ه کچیکی ۲۰ سالانەی شۆخ و شەنگ ، کچه له نوێ بووك ئەچوو ، منالیکی ساوای بەر مەمکانەی له باوەشدا بوو ، مناله بی باکانه مژی له مەمکی دایکی ئەدا ..

دا پیره به د م هەناسەیەکی کپ له جەرگ هەستاوەوه :

ــ له سەر میردی ئەو ژنه ، که کوڕمه و لەو د مشتی گەرمیانەیه پیشمەرگەیه .... به خوا ئەوه بو نو مانگ ئەچی ، تو چەند مته بینیوه ئیمەش ئەوەند ه .. تەنیا هەوالی سەر بەرزی ئەزانین ..

به د م ئەم قسانەوه پاسەش ووردووردله تەك ئەو ڕەوه پوستال له پی یانەیا ئەرویشت ، تا یەکێکیان به زمانەکەی خۆیان به شوفیرەکەی وت:

ــ له پشت ئەو پاسانەی دی یەوه بوەستە .

شوین بەر بارەگای د رند ەکانه ... زاق و زریکەی منال و گریانی ژنان گوێی ورگ زله پوستال له پی یەکانی کەر ئەکرد ... کەچی نەك هەر ئەو د یمەنه خەمناك و نامرۆڤانەیه کاری تی نەئەکرد ن ، بەڵکو به پیچەوانەوه وەك کولۆنیله تاوانبار ەکانی جوولەکەیان له مەید انی جەنگ

و سەر زەوی داگیر کراوی فەلەستین گرتبێ ئاوا زەرد ، خەنە لە روویان ئەبارێ . ئەم دیمەنە کەمالی کەللەیی کرد ، جێی بە خوێ نەئەگەرت ، دەمێك بە دەنگی بەرزبەلاماری سەرکردەی پۆستال لەپی یەکانی ئەداو ساتێك خاموش ئەبوو ، خەمێکی خەست دایئەگرت :

ــ (ئەم ژیانەم بوچی یە ... با دیمەنی دڵتەزینی ئەو ئافرەتە جەحیلەش نەبینم).

کەمال لەم بیرکردنەوەیەدا بوو ، یەکێکی چەناگا دریژیان بە زمانەکەی خۆیان ووتی :

ــ انزلوا ؟

ژن و منال بە دەست راکێشان و پاڵ پێوەنان لە پاسەکەدا دابەزێنران ، کە سەرەگێشتە سەر ئەو کورە تازە پێگەیشتوانە سەر و چەند سێخورمەیەکی بە هێز لە قەپرغەیان سڕەدێنرا ... لە سەرەی "کەمال"دا خوێ پێ نەگیرا بە گرژی و مونی یەوە بە رووی سەربازەکانا هەڵشاخا ، دوای ئەو هەڵوێستە زەردەخەنەیەکی مەردانە و هێوایەکی گەورە رووی گەشانەوە .

یەکی لە پۆستال لەپی یەکان رووی لە ئاوەڵێکی کرد :

ــ ئەمە گاڵتەمان پێ ئەکات ؟ .

یەکی لەو سێ گەنجەی لە پاسەکەدابەزی بوون زمانی پۆستال لەپی یەکانی بە باشی ئەزانی ، بۆنەهێشتنی ئەو داخ لەدڵانە بێ شڵەژان لەو ئاوە هەڵیدایی :

ــ من ئەمە ئەناسم ... بە دەست و ئێشا رەتە تێگەیاندن کە "کەمال" کەمێك عەقڵی تەواونی یە ،

"کەمال" ئەم دەرفەتەی زێڕەکانە قوستەوە ، بێ دەنگی یەکەی گەورە بوو ، زمانی هەڵهێناوە و بە سەر یەکی لە سەربازەکاندا قیژانی :

ــ ئێوە داگیرکەری ئەم خاکەن ، دوژمنی مرۆڤایەتین .

ئەوانەی گویان لەم هاوارە بوو سەریان سوورما و بروایان نەکرد لەم مولگا ترسناکە دا هەلویستی وا بنوێنیری .

ئەوانەی لە ناو پاسەکانی ترا دانەبەزینرا بوون ، لە جامی پاسەکەوە سەریان هێنایە دەری ، بە سیمای رووتی هەندێك لەو بە سالا چووانەی لە ناو پاسەکانا گیرا بوون لە گەل گرژی ناو چەوانی بەشیکی تریان وا کەوتەوە : بەشی یەکەمیان هەلویستەکەی کەمالیان بە کلپەی دل و دەروونیکی جوش خواردوو شەپۆلی راپەڕینیکی نوێ دائێنا ، کە چی بەشەکەی تریان خەم و پەژارەی لە دەست دەر چوونی گیانی کەمالیان بوو..

ئەوانەی ناو پاسەکان لەم بیر کردنەوەیەدا بوون ، روانیان چەتەولەکان سواری سەری کەمال بوون و زەم و کوت ، لێی ئەدەن ... کەمال لە ناخەوە دەرکی بەو راستیە کرد بوو ، دوای ئەم پەلامارانەی ، تازە کار لە کار ترازاوە ، هەر کە لە کولی بوونەوە بیری لە شێوەیەکی هەلویستی کوردانە ئەکردەوە :

ـ (نەخێر چوار دەور تەنراوە ، دوای ئەم بەزمەش تازە لە دەست چوم مامەلەی ئەمانە نە نازی و نە فاشی یەکان توخنی نە کەوتوون ، سەد بەردیان بە پشتی ئەوانا داوە).

دوای چیشتنی ئەو لیدانە مرزە ، کەمالیان لە سەر شوستەکە بە تەنیا راگرت و پوستالە لە پی یەکان هەر یەکە رووی لە کاری خۆی کرد.. دیسان کەمال بە دڵنگیکی بەرز قاقای پێکەنینی لێ هەلسا ... پوستال لە پی یەکان خەریك بوو ، بینەوە وێزەی ، ئەفسەرێکی جووت ئەستێرە کەوتە بەینەوە :

ـ وازی لێ بهێنن ، ئەمە لە شیت ئەچی یا تیك چووە !! ..

" ئەو " قسەی ئەفسەرەکەی شارەزایانە قوستەوە و بە دەرفەتیکی باش زانی ، بوێە دەمی ئەیرایە قاقای پێکەنین و ساتیك بە ئارەزووی خۆی قسەی پێ ئەوتن ... لەمەدا بوو بە پێی فەرماندەی ورگ زلی ،

سەربازەکەی نزیکی چوو باوەشی کتیبی تالان کرا و لە پاسەکە بەهینیتەوە خواری ، کلا شین کوفەکەی لە سەر لیواری محانجەرەی چیمەنتوکە دانا ..
"کەمال" مەردانە ئامبازی بوو ، تا ئەوان بە یەکدا هاتن و هاواریان لی هەلسا ،

ـ نەکەی ، نەکەی ، چەکەکەت فری بدە ..

"ئەو" لوولەی چەکەکەی تی کردن و خیرا دەستی بە پەلە پیتکەکەیا ـ نا ناو ریزیکی بە ناویانا کرد ....

ئەو ئوردوە سەربازەی لە ناو شاردا هەر یەکەیان گورگیکی دەم هار بوون ، بە یەکدا ئەهاتن ، لە ترسا کونە مشکیان لی ببو بە قەیسەری ..
"کەمال" پەنجەی بە دوا گوللەدا ئەنا کە لە پشتەوە سەربازیکی قیزە ونی لێ ئەستوور دەست ریژیکی لی کرد و بە دەما خستی ..

"ئەو" کە بە دەما کەوت هیشتا کلا شین کوفەکەی بە دەستەوە بوو ، سەر بازەکان زارەتریکە ببون ، نەیان ئەویرا لێی نزیك بکەونەوە ، لە لە دوورەوە هەر یەکەیان فیشەکی ناو چەکەکانیان تیا خالی ئەکردەوە ... کە تەقە وەستا و خاموشی پەردەی ماتەمی بە سەر ئەو شوینەیا یا بوو ، سەربازەکانی هەر نەیان ئەویرا لێی نزیك بکەونەوە ... دا پیرەی نا و پاسەکە لە کەمالی رولەی لە خوین گەوزاودا نزیك بوو ، بەو مالەشەوە نەی ئەویست لە بەر دەم ئەو دڕندانەیا سەر دانەوینی گویی لە دەنگی بوو کە ئەیووت :

ـ تازە چیم لی ئەکەن با بیکەن ، خو من بە ئەرکی نیشتمانی خوم هەلسام .

١٩٨٥/٦/٢٥

زینانە

مغدید مولود

ئەو کاتەش کە ناویان لینـای ، هەر بەرجەور کەوتی . ئەوەی ئەم ناوەی لیناوی راستی نەکرد ووە !

زینـدان نییـە ، زیندانـە
شاگولی نیـــو پـەتـەکـی ،
ئـەم دەشتـە کش و ماتـــەی
کـەرمیـانە ، دیـی زنـانـە ..

لە هەرلایەکیەوە بوی بروی ، هەر ئەوەندە سەرکەوتی بە ســـــەر گردولەکاندا و ، کەس بوەدوور چاو هەلخەیت دەبینیت ... دەشتییەکی وەکو نیو لەپ راست پان و فراوان چوون دلی خەلکەکـەی .

ئەو بیەیانییـە ، بی دەنگییەکی ئاوس ، خەلکی ئاوایی یەکەی کـرد بووە چاو و ، گوی . بەلام ئەوەی ئارامی بە خەلکەکە دەبەخشی ، چریکەی هەلـو و ، زیرەی باز بوو . هەموو چاویان لە ئاستی ئەو ریزە گردانـــە بریبوو کە لە دوورەوە هەر لە ئەسپیك دەچوون ، کاتی کە تـــاو دەدات. زوری نەبرد هەندی شابازی چاو تیژ لە دوورەوە بیتییانی . بزەیەکـــی تێکەل بە رق کەوتـە سەر لیـویان :

ـ هاتن .....

دەهاتن و رق و کینەیان دەباران ، دیار بوو پید مشتەکەشی رازی نەدەبوو پی‌ی بە سەرا بنین ، تا ، بوی کرا خول و توزی بە گژا کردن ، ئەی ئەگەر وا نییە ، بوچ ئەوناوە شابازی لینابری و ، بەو دەشتە خولا وییەدا دین و دەچن کە چی گەردیشیان لی نانیشی !! .. توز و خولیش بوونە تەتەرو خەبەریاندا :

ـ "ئەوا هاتن .

ـ بابیین ...

بە ئاستەم و بە رقەوە شاباز و گوند ئاوایان گووت .

لە پیشدا کچە شەرمنەکان ، لە بن دیواران کروشکەیان کرد ، وەك بارێزەش فرمێسکیان رشت .

ـ خوئیوە خولی ئەم دەشتە ، ووشك و برینگە ، لە چنگ دەگرن ، دەیگوشن ، ئارەقەی تویل دەردەدەن ، واز ناهێنن دەیگوشن تاکو نان و ئاوی لێی دەردێنن ، باشە ئێستا بووا دەکەن وکەی ئێوە وان ؟!

ـ ئەی کاکە تو ، ئەو سالانەت بیرنایەت ... ئەو کاتە تو ، هێشتا منال بووی .. ئای چ یان کرد ، ئای چ یان کرد ، منالیکی چاوگەشی نیو بیشکەشیان چاو هەلکولی و ، لە گیانیان کرد ...

ـ بەلام ، ئەجارەیان ، ئەو جارە نییە !.

سەلتە لە بەری دێکانی‌کە ، بە گیرفانی زلی پر فیشەکەوە ، رژانە دێ .. کچان فرمێسکیان سڕی وکەوایان لە پاشوێل بەست :

ـ بابیین ...

ـ دەی دایکەکەم ، ئا براکەم : خەبەر بەرن .

"خەبەر بەرن بو خزمانم" .

جواو بنیرن بو شیروانە :

خیرا له شەقەی بال بـــەمن
خەبەر بەرن بو ، ئەم نـــاوە ،
له هەر شوێنێك هەلوێەکـــــی
شابازیکی تیـــدا مـــاوە :
کوندە بووی خوار و ژوورەوان
لی ئالاوە ..
دەی دایکەکەم ، ئا براکـــەم
جـــواوی بـــەمن ..

(١)

دێی زنانە کوردی هەنگە ، دوو ، دوو ، یەك یەك داد مەزرین. کورەکـــەی "مام خلیل" ، له مالیکی خوار ئاوایی ، خەریکی خـــو دامەزراندنە . پی لەقەیەکی بەتاقی دیوارە گلینەکەدا کیشا ، هەمـــوو جاری بو پشـــوودان کە دێتە ئاوایی ، ئا لیرە دا رادەکشی و ، کـــلاو جامانەکەشی لەم تاقەدا دادەنی .. لەم کاتەدا دوو ئافرەت ، بە پەلـە بیشکەیەکیان هینایە ژوورەکەو له خوار پییـــەوە دایان نا ، منالەکـــــە گرمە و ، شریخە خەوی لی زرانبوو ، چاوە گەشەکانی بریبووە گولەنگیکـــی رەنگاو رەنگی دەسرازەکـــەی ... "منالیکی چاوگەشی نیو بیشکەیان چاو هەلکولی و له گیانیان کرد ... شەست و سی و هەشتا و پینج .. هەر لـە تەمەنی منداا .. کی دەلی گەر بمایە ، ئیستا بە تەنشتمـــەوە نە دەبـــوو.. کی چوزانی .. کـــی "

دەلاقەکەی کەمی گەورە تر کردەوە . له دەلاقەکەوە ئەو سەری کولانـــە باریك و ناریکەکەشی لیوە دیارە . دوو مارمۆیلکـــە بە سکە خشی نزیـــك دەبوونەوە ، کەوتنە ئاستی دەلاقەکەوە .. هەر ئەوەندە بلیی یەك و دوو ، هەر دووکیان دەمیان له خولەکە چەقی . خوێنیکی رەشی وەکـــو مـــار ، بە سەر خولەکەدا کشا . لەم کاتەدا بە نووکە پی ، بیشکەکەی کەمی لـــە

خوی دوور خستەوە ، تەماشایەکی بیشکەو منالەکەی کرد پر بە دلیش حەزی دەکرد لەم کاتە دا دایکی هەر دوو منالەکە چاویان لی بوایە ..

(٢)

دوینی بوو ، نەوڕ ، پیری بوو . خیزانەکەی ناو خلیل پشونیکی بنمالەی بەست و بە میوانی لە شارەوە هاتە ئیرە . دیاری دستی دووکیسەی نایلون بوو ، ئا لەم تاقەدا دانیان . یەك دوو منالی چلمن لە کیسەکان تالان و تاقیان لی بری .

— ئەم دییەتان چەند خۆشە ، خەڵە و خەرمان لە چ دایە .

ئەو شەوە لیرە مایەوە ، سەری سوڕما لەم خەڵکەی ئیرە ، کار و کوشەیان دەکەنە دەم میوانەوە و بیزار نابن . هەر ئەو شەوەش خواز بینی یو " هەڵو " کەی کووری کرد و بە دڵخوشی گەڕایەوە .

(٣)

بە خوینی مارمۆیلکە دوور و بەری ئاوایی ، سوور هەڵگەڕاوە ، هەر گیز لەم پیدەشتانە دا بونی کەڵاك خەڵکی گیژ نەکرد ووە . ئەوشەیان مانەوە بە سەر شوقەڵمتا هەڵگژان بو بالیق و سەرنیا و دوشەك و جاجم رق و کینەشیان بە سەم دیوارە گڵینەکاندا دەباران ، راچەڕ کاریتەیان لە دارەرا دەکردەوە . هەر چی ژنی ئاوایی بوو لە زیلنران ..

(٤)

دەسەو شەبەق هەڵو و ، شاباز قەتارەیان بەست ، منال و پیر و کەنفتیان پیش خو دابوون ، چوار شابازی بال شکاویشیان ، لەسەر بال نا بوو .

(٥)

دوینی بوو ، نەوڕ پیری بوو . پیشوین بە سەرەکە هاتبووە خواز

بینی ، ئەوەتا ئەسرو د ەیگوازنەوە . ئەی ئەوە نییە ، ئەو ئافرەتانەی لە زیل نراون ، بە لای هەر کونە گورگیکی سەر گرد ەکاندا تید ەپەرن هەر مووبان شریخەی هەل هەلەبان د ەلیی د ەستریژی د ەستی کورەکانیانە سەریان پی د اد ەخەن .. زەماوەند ە ، زەماوەندی کورەکەی "ساڵم خلیل" ە

(٦)

گرد و ، گرد ولکە . وەکو بازنەیەکی گەورە ، د ەورەی د ەشتە کاکەی بە کاکیلەکەی "پەتەکی" د اوە . ئیستا ، لە هەر لایەکەوە کە سەر د ەکەویتە سەر ئەو گرد انەو ، بو د وور چاو هەلخەیت ، هەلو ، شاباز د ەبینی خەریکن بە د ەنووك هیلانەی تازە بو خەلکەکە د روست د ەکەن .

١٩٨٥

هەوالنامەی کتێب

چاڵێکە کێ نەبەردانە

نووسینی : ئاش‌داخ
گوڕینی لە هەرمیەوە : ش

لە کازیوە دا سەربازەکانی بەرەی ڕزگاری گەل بەرەو سەنگەرەکانیان لە هیلی پێکادانداا بە ڕی کەوتن .. لە گەل خۆر کەوتنا بە پەروشەوە ئاماد میی تەواویان بۆ هێرشی داهاتوو وەر گرتبوو... لە سەنگەرەکانیانا ڕاوەستا بوون ، چەکەکانیان بە دەستەوە و سونگی یان لێ بەستبوو.... هەندێکیان تەماشای ئاسمانیان ئەکرد .. هەندێکی تریان چاویان بڕیبووە ئەو زەوی یە پاك و بەرینەی بەر دەمیان کە کەس خاوەنی نی یە .. لەو بەرەوە چەند سەنگەرێك دیار بوو .. هەموو شتێ هێمن دیار بوو .. بەڵام تاقە جوولانەوەیەك لە لایەکیانەوە ئەبووە هۆی بەر بوونی لافاوی گوللە .. بە دەست دڕێژکردنی توپخانەکان گرئەدران و بەرزایی دەست دوژمن ئەکرانە پارچەیەك ئاگر ... هێسا ولی دوای هەندێ بیر کردنەوە ووتی :ــ کە ئێمە ئەگەینە ئەوێ ... ئەوان هەموو سەربازەکانی دوژمنیان بە دیل گرتووە ...

کۆمەڵەکەی بۆنا و کوماندوکان هەڵئەبژیرا بوو بوێە پەڵارە دا بگرتبوو. ئەترسا لەوەی کە هەڵی یەمشدار بوونی لەم نەبەردی یەدا بوهەل نەکەوێت ... تۆنك تسون جوی ــ بی ئەوەی ئاوری لی بداتەوە ووتی :

ـ توزی چاوه روان به ... لەوانەیە سەروك بو ئەنجام دانی کاریکی گرنگ ئیمەی تەرخان کرد بی ...

زوری پی نەچوو .. گیژەی گوللەی مەترە لوزەکان لە هەموو لایەکەوە ئەبەستران ... تەقاندنەوەی نارنجوك دەستی پی کرد و چەرەدوکەلی خەست بلاو بووەوە ... لە گەل هەر تەقینەوەیەکدا زەردەخەنە ئەکەوتە سەر لیوەکانی ـ تونك ـ چونکە ئەیزانی هاوریکانی خەنجەر ئەکوتنە دلی دوژمنەوە و ... هەر تەقینەوەیەك نیشانەی رووخانی بەشیکی تری سەنگەرەکانی دوژمن ... ئەو بەیانی یەکات زور بە لە سەر خو ئەروشت ... سەر خوولەکی بە سالی تیپەری دەکرد ... تونك ئارامی لی برا بوو... سەیری خوری دەکرد کە هیشتا لە شوینی خوی نەجوولا بوو ... ئاواتی بەوەود مخواست کە بالی لی پەیدا بوایە و هەلفرایە بو نا و سەنگەرەکانی دوژمن و هەموویانی خاپوور بکردایە بە سەریانا ... لەو کاتەدا تیپی چواردەهەمی نا و جەرگەی دوژمن ئەچوو ، دەرکەوتن بە ریك و پیکی ئەرویشتن ...

هەر لەو کاتەدا فەرمانی نارنجی تیپی (سەهم) پش دەرکرا :

بەکت و پری و بە یەکەوە هەموو مەترە لوزەکان دەستیان بە کار پیکرا .. کەرتی تەقاندنەوەش بە سەرکردایەتی "تونك سون چون" لە ژیر ئاگری دەسرێژی چرداو بەرەو پیش بە ری کەوتن ... هەندی کەل و پەلی تەقەمەنی یان لە گەل خویانا هەلگرتبوو ... تونك بە دەست ئیشارەتی بو هاوری کانی کرد کە دوای بکەون ... "جیەشن یی" و هاوریکانی تری بە سکە خشی بە دوایەوە ئەرویشتن ... کاتی تونك گەیشتە نزیك شوینی سەنگەرەکان ئاگری چەکەکانی دوژمن ئاراستەکرا ... بە توندی خوی دابەزە ویا و وورتە و جولانی لە خوی بری بە جوری دوژمن وای هەست ئەکرد کە کوژراوە ... بە هیمنی یەوە ئیشارەتی بو فەرماندەی تیپی کوماندوکان کرد ... هەر لەو کاتەشدا "جیەشن ین" دوو نارنجوکی

وەستاند ەوە بەوە هوی دروست کردنی دیواریکی دوو کەلاوی ریگەی
بو تونك " خوش کرد کە لە شوینەکانی دوژمنەوە نزیك بیتەوە ... پیش
لەوەی چەکەکانی دوژمن جاریکی تر بکەونەوە دەست دریژ کردن خۆی
گوتایە نیوان دوو مەترە لوزەوە ... موچرکیکی پیا هات لە سەر هەتا
پەنجەی پی ... پاشان زور بە پەلە تەقەمنی یەکانی هەلدایە ناو
سەنگەریکی دوژمنەوە و تەلەکەی راکیشا و بە تەپاوەتەل کشایە دواوە .
سەنگەری یەکەم پاش دووکەلیك تەقی یەوە . تەقینەوەکە " تونك "ی بە بی
هوشی دایە زەویدا ... لە دەنگی تەقینەوەکە دا گوی کپ بوو بوو ..
بەلام ئەیزانی کە کات یارمەتی دەریکی گرنگە وە پیویستە لە سەری کە
یەك خوولەك بە فیرو نەدات ـ کومەلیك تەقەمنی تری هەلگرت و بە
ناو دووکەلەکەدا بەرەو لای سەنگەری دووەم کەوتە ری ... بە ئەوەی
دوژمن لەم هەلویستە بگات سەنگەری دووەمیشی تەقاندەوە و لە هەوا دا
پەرش و پلاوی کرد ... لە هەمان کاتدا سەربازیکی توانی سی یەم هەرەی
ببینی ... بەم جورە ئەرکی سەرشانی تونك بە ریك و پیکی ئەنجام
دا ... پاش ئەوەی هەموو لایەك گوی یان لە بانگەوازی هیرش دەست
پیکردن بوو ئالای سووریان هەلگرت و بە کومەل هیرشیان بردە سەر
خانووی قوتابخانەی ناوەندی (لونکوا) بەلام مەترە لوزەکان سەر پرد مکەی
نزیك قوتابخانەکە گوللە بارانیکی چری کردن ... بویە سەربازەکانی بە رە
ناچار بوون لە بەرەو خوارکەیەکەدا بمیننەوە و نەتوانن چیتر وە پیش کەون .
پاش توزی وەستان هەستیان کرد کە ئەو مەترە لوزانەی هیرشەکەی
پەك خستوون لە سەر سەنگەریك دامە زیرنراون کەوتوتە سەر پرد یك لە
نزیك دیواری قوتابخانەکەوە ... شوینەکەی زور مەحکم کرا بوو هەموو
لاکانی هەلچنرا بوو .. بوون بوون بە هەرمشەیەکی گەورە بۆیە ئەگەر
بیت و بە سەر ئەم هەرمشەدا سەر نەکەون ناگەنە ناو قوتابخانەکە .
یەکی لە سەربازەکانی بەرە هەندی تەقەمنی لە گەل خویا هەلگرت

و به‌رەو رووی سەنگەرەکە رویشت .. ئاگری چەکەکانیان ئاراستە کرد بەلام گوێی نەدایە دەست ریژەکان ، بەردەوام بوو لە سکە خشی .. تالە ناکادا گوللەیەك پیکایی و پاش ئەوەی هاوارێکی ترسناکی لی بەرز بووە ، گیانی پاکی سپارد . لەوکاتەدا (لن چینك نیە) گوێی لەو هاوارە بوو ، بویە ئەویش پەریە دەم بانگی فەرماندەکەی کرد و ووتی :

ـ گەورەم .. بهێلە بامن بڕۆم .

لە پیشەوە فەرماندەرازی نەبوو بە رویشتنی ، بەلام پاشان بە سەر ئیشارەتی بوکرد کە بڕوات . (نیە)ش بە سکە خشی بەرەو لای سەنگەرەکە کەوتە ری بە هێلیکی خوار و خیچی ڕێگەی ئەبری دوژمنی هینا بووە لەرزین ، تا توانی ماوەی سەد مەتر لە سەنگەرەکە نزیك بووەوە ... مەخابن .. ئەویش وەکو هاوڕێکەی بە دەست ریژی پیکرا .. شلە ژاوی خەریك بوو بە سەر سەربازەکانی بەرەدا خوێ ئەسپاند ..

لە ناکادا (لی چینك نیە) هەستایە سەرپێ و بێ گوێ دانە ئاگری چەکەکانی دوژمن بەرەو پێش ملی نا ... هەموو لەشی هاتبووە لەرزین .. توانایەکی مەزنی خستبووە کار بۆ گەیشتن بە سەنگەرەکە ... بە گوللەیەك پیکرا ، بەلام گوێی نەدایە برینەکەی هەر ئەروشت .. تا توانی دەمەتر لە سەنگەرەکەوە نزیك بێتەوە ئامادەیی تەواوی وەرگرت بۆ تەقاندنەوەی نارنجوکەکان بەلام لەوکاتەدا گوللەیەك تەقەمەنی یەکانی ناو دەستی پیکاو بۆ هوی تەقاندنەوەیان ، بەو جورەش (لی چینك نیە)ش شەهید کرا . ئینجا مەترە لوزەکان لە تەقەکردن وەستان .

سەربازەکانی تر چیتر خۆیان پێ رانەگیراو بە یەك هاوار و بە یەك قەلەمباز بەرەو پێشەوە بە ری کەوتن بۆ جارێکی تر مەترە لوزەکان دەستیان کردەوە بە دەست ریژکردن .. هەندێ لە سەربازەکان گوێیان نەدایە ئاگری چەکەکانی دوژمن هەر ملیان ئەنا بۆیە ژمارەیەکیانی پیکاو شەهید بوون ، سەربازەکانیش تر ناچار بە پاشەکش بوون ...

فەرماندەی کومەڵەکە بە تووڕەیی یەوە لێوی خوێ ئەگروشت .. چـــون ناتوانێ بگاتە ئەو سەنگەرەی کە بە ئاشکرا لێی دیارە ..

"تونك" لێی چووە پێشەوە بە پارانەوە پێی ووت :

ـ گەورەم ڕێگـەم بدە با بڕۆم سەنگەرەکـــە هەرەس پێ بێنم ..

فەرماندە سەیرێکی کرد و سەرێکی بادا .. ئەیزانی تونك تـــازە ئەرکی سەرشانی بە جێ هێناوە بوێە نەیئەویست جارێکی تر ژیانـــــی بخاتە مەترسی ...

هەر لەو کاتەدا لە مەڵبەندی سەرکردایەتی یەوە فەرمانێك بە م جۆرە ڕاگەیەنـرا : (چەند بەشێك لە سوپاکەمان لە گوشەی ڕۆژ هەڵاتی باشوورەوە لە قوتابخانەکە نزیك بوونەتەوە و گەمارۆ دراون .. لە سەرتان پێویستـە لە ماوەی پێنج خولەکدا لە ڕۆژ هەڵاتی باشوورەوە بچنە ناو قوتابخانەکەوە بۆپاڵپشتیان .. پاشان هێرشێکی گشتی دەست پێ ئەکات)..

تونك کە گوێی لەم فەرمانە بوو هەستی کرد کە کاتی پێویست هاتوتە پێشەوە... بۆ ئەوەی پاڵپشتی براکانی بکات و سەرکەوتن بەدی بهێنێـت.. پێویستە لە سەری ، بگاتە سەنگەرەکە بێ گوێ دانە ئەو گێرۆ گرفتانـــــەی کە دێنـە سەر ڕێی ... بە چاوێکی فرمێسکاوی یەوە ڕووی کرد ە فەرماندەو پێی ووت :

ـ پێویستە سەنگەرەکە بڕوخێنن .. تکات لێ ئەکەم ڕێگەم بدە ، بابڕۆم .

فەرماندە هەر دوو دەستی "تونك"ی گرت و توند گوشینـــی ... هەستێکی هاوڕی یانەی پاڵپێوەنەری بەخشی ئەو سەربازە لاوە خوێـــن گەرمـە ... بە چپـەش بە گوێیادا ووتی :

ـ مادام واتا پێویستە ئاگاداری خوت بێت .

(شێوە شوێنێ) شداوای لە فەرماندە کرد و ووتی :

ـ گەورەم .. بامنیش لەگەڵیـا بڕۆم بۆپاڕێزگاری .

وای بە بیرا هات ئەگەر تونك سەر نەکەوت خوێ ئەرکەکە بە جـــــی

د ینیت ۰ تونك زور بهم هه‌لویسته شادمان بوو بویه به ٔشیه ٔی ووت :

ـ چ هاوری یه‌کی چاکیت ۰۰

پاشان تونك فه‌رمانی دا :

ـ نارنجوکه‌کان بته‌قینه‌وه ۰

پاشان له ژیر دووکه‌لی نارنجوکه‌کاندا به‌ره‌و پیشه‌وه ملی‌ناو (شون)ـ یش له پاشپه‌وه شتوومه‌کانی بو هه‌لگرتبوو ۰۰ تونك به سه‌ر ریره‌ویکی خوار و خیچ دا سکه خشی‌ی ده‌ست پیکرد ۰۰۰ به‌ره‌و پیشه‌وه ملی ئه‌ناو۰۰ ئه‌و کاتانه‌ش که ئاگری مه‌تره لوزه‌کان جر ئه‌بوون خوی مات ئه‌کرد وا خوی پیشان ئه‌دا که کوژراوه یان پیکراوه۰۰۰

که ئاگری مه‌تره لوزه‌کان بو لایه‌کی تر ئه‌گوازرانه‌وه۰۰۰ هه‌لیکی باش بوو بو ئه‌م ، تا چه‌ند مه‌تری تر ئه‌چووه پیشه‌وه۰۰ هه‌میسان ئه‌دا یه‌وه به‌ر دسریژی مه‌تره لوزه‌کان ۰۰۰ وه‌ك که‌سیك پی‌ی له شتی هه‌لکه‌وی۰۰ پی‌ی رووشا بوو ، خوینی له بر ئه‌روشت به‌لام هیچ گوی‌ی نه‌دایه خوینه‌که و به‌رد موام لووله سکه خشی ۰۰۰ ئه‌وه نه‌بیت جار جاره وه‌ك هه‌ست به ئازاریك بکات ۰۰ لیوه‌کانی ئه‌کرووشت۰۰۰ که دوژمن هه‌ستی کرد به‌رد مواسه له چوونه پیشه‌وه ۰۰ هه‌ر شه‌ش مه‌تره لوزه‌کان دایان گرتبوه ۰۰ به جوری ئه‌و پانتایه‌ی به‌ر دمی بوو بووه دسیایه‌کی ئاگر۰۰۰ به‌لام به خوار و خیچ رویشتن و سکه خشی وای بو ره‌خساند بووکه بتوانی پاریزگاری له خوی بکات له‌و ئاگره ۰۰۰ هه‌ر چه‌نده ته‌نها چل مه‌تری ما بوو بگاته سه‌نگه‌ره‌که به‌لام هه‌ر بسته‌زه‌وی‌یه‌کی به‌رد می بوو بوو به گورمیه‌ك ۰۰ بالداریش نه‌ئه‌توانی یه ناویا بفری ۰۰۰ تونك زانی به‌و جوره ناتوانی برواته پیشه‌وه بویه دا وای له (شون) کرد که نارنجوك بته‌قینیته‌وه تا بتوانی له ناو دوکه‌لدا بچیته پیشه‌وه ۰۰۰ (شون) چه‌ند نارنجوکیکی ته‌قاند وه بوو چه‌ره دوکه‌لیکی ره‌ش و له ماوه‌یه‌کی زور که‌مدا توانیان بیه‌ژنه‌وه و خویان هه‌لدانه چالیکه‌وه له نزیك سه‌نگه‌ره‌که‌وه بـــه

جوری ئاگری مەترە لوزیان پی نەگات ... جاریکی تریش مەترە لوزمکان دەستیان کرد موە دەسریژی پانتایەکەی بەر دەمیان بەلام کات تیەری کرد بوو چونکە تونك و هاوریکەی بە سەلامەتی پەریبوونەوە .. تونك و هاوریکەی توانیان خویان بگەیەننە ژیر پردەکە کە بە بالای زەلامیك بەرزبوو لە زەوی یەوە و لە سەرەوەیش سەنگەرەکە دامەزرا بوو.. بیریان کرد موە کە نە لە توانای نارنجوکدایە هەرەس بە سەنگەرەکە بینیت و نە لە توانای چەکی سووکیشدا ، کە بتوانی دیوارەکانی بسمیت ... بویە ئەبیت پردەکە بتەقیننەوە بە تەواوی ... تونك دوو جار تەقەمەنی یەکانی لەروخی پردەکە دانا بەلام ئەخزایە خوارەوە ... بیری لەوەش کرد موە کە ئەگەر لە سەر زەوی ژیر پردەکەوە تەقەمەنی یەکان دابنیت ناگاتە سەنگەرەکە و پردەکەش .. شلە ژاوی دایگرت .. جێی پی نەئەگیرا وەك ئەو کەسەی لە سەر کوریی ئاگر وەستا بیت ... گوێی هەلخست ، دەنگی ترسناکی مردنی لە ناو قوتابخانەکەوە ئەبیست .. هەستی بەوە کرد کە برا سەربازە گەمارۆدراوەکانی لە شەری مان و نەمان دان .. و هەرچەندە خولەکی زیاتر سەنگەرەکە بەینیتەوە چەند هاوریێکی زیاتر شەهید ئەکرین ... دوژمن بەدریان کرد و دایانە بەر ئاگری چەکەکانیان و گوللەیەك جلە خاکی یەکەی بەری سەس بەلام خوی دایە لاپالیك و ترسی ئەوانی نەما ... بیری لەوە ئەکرد موە چون ئەو سەنگەرە بروخینی و هەر لەو کاتەدا قسەیەکی خوی بە بیر هاتەوە کە بە (وانیك تیك)ی هاوریێی ووتبوو (ئەگەر دلیکی پولا ینت هەبیت لە شالاوی دوژمن ناترسیت با چەکیشت پی نەبیت)

هەستی بەوە کرد کە هاوری کانی وا مەترە لوزەکان ریگەی چوونە پیشەوەی لی گرتوون و ئەوانی تریش کە لە ناو قوتابخانەکە وا لە گەل مردنا مل ملانی یانە پیوپستیان بە فریا کەوتنی دەست و بازووی ئەم هەیەو گەلی چینی ژیر دەستیش لە سەرایای فیشی نا چاویان بریوەتە

کرد ومکانی .. بویه گیشته ئمو قناعمته ی که ئمبیت ئمو سمنگمره بروخینی گمر بیشـــزانی به له د مست چوونی ژیانی تمواو ئمبیت .. بویه گوری د ایه بمر خوی و به د مستی چپی تمقمضی یمکانی همڵگرت و له ژیر پرد مکـی موه بمرزی کرد موه و رووی بو لای (شون) ی هاوری‌ی ومرگیرا و پی‌ی ووت :

ـ د وور که د مرموه ... ئمگمر سمرنمکموتم ... تو تمواوی که .

پاشان به د مستی راست تمڵی تمقمضی یمکمی راکیشا و به د منگـی بمرز هاواری کرد :ـ ئمی هاوپیان .. بمرمو سمر کموتن .

برووسکمیمك بمرز بوومو تمقینموه میـمکی له د ووا وه هات ئـموئـــــه تووند بوو چیاکمشی هینا یه لمرزین ... پرد و سمنگمرمکمی سمری پمرش و بوونموه له همواد ا ... به م جوره (تونك) قارمانانه گیانی پاك ریگـــمی پاك کرد موه بو سمربازمکان بمرمو بو چوونه پیشموه ... بو سمر کموتنـــــی معزن ... ئمو ئـمقینموه بوو به هوی مسوگمر کردنی سمر کموتـــــن ....

لمو کاتمدا (پوشین) پش بمرمو لای د یواری قوتابخانمکه رای کـرد و همندی تمقمضی له نزیك د یوارمکموه د انا ... که تمقاندی یموه د یوارمکـه همرمس هینا و به جاریك همموو چوونه ژوورموه ... (پوشین) همرچمند ه پی‌ی برینداربوو بملام رازی نمبوو برین پیچمکه یارمتی بدات و بویـــــه همر رای ئمکرد و هاواری ئمکرد :ـ هاوریان .. بو پیشموه له پیناوی تولمسمندنموی خوینی (تونك شون جوی) همنگاو بنیـــن به خویـــه د ستموه دانی د واین سمربازی د وژمن ئالای سوور له سمر خانـــووی قوتابخانمکه همڵکـــرا ... بم جوره شاری (لوانکوا) ش رزگار کرا ...

فمرماندمی تیپ و چمند سمرکرد میمکی تر هاتنه شوینی رووداومکمو به پی د منگی سمریان له ئاست شوینی شمهید بوونی تونك دا د انموانند و سملاویان گمیاند ه کوری نمبمرد ی گملی چین و پارتی کومـونیست... فمرماندمی کمرتیش کمل و پمله‌کمی تونك که پـك هاتبوو له چمـــــــد

بروانامـه و نەخشەیەکی سەربازی ، دایە دەست لپرسراوی لقی پارتی
بەم جورە پالەوانی مـەزن .. کوری هیژای گەلی چین .. (تونك
سون جوی) گیانی بەخشی یە نیشتمانەکەی .. بویە هەتا هەتایە لـــە
وەرد انی گەلەکەیدا ئەژیت ... پاشان کەرتی یانزەی پارتی کومونیست لـە
لەشکری مەیدانی باکوری رۆژ هەلاتدا ناوی پالەوانی خەبات و ئەندامـی
نموونەیی پارتیان بەخشی یە تونکی شەهیدی قارەمان ... ئەو کەرتەش کە
خوی تیا کاری ئەکرد .. بە ناوی خویەوە ناونرا .. هەروەها نـــــاوی
قوتابخانەی ناوندی لونکوا گورا بە نـاوی " قوتابخانەی ناوەنـــدی
تونك شون جوی تا ئیستا هەزارەها رولـەی ئەم گەلەوقوتابخانەیە دا
کار ئەکری و ئەیانەوی دەرس لە تاقیکردنەوەکانی وەر بگرن و لە ســـــەر
بناغەی بیرو باوەرەکەی تونك وولات بنیات بنین ، هەموشیان پەیمانیـان
دا هەر ریگەهەلبژیرن و پەیرەی پی بدەن کە تونك لە پێناویا شەهید بوو.

وتەیەک

یەکەم جار لە دڵی خومدا وتم : ((بوچی دەرگا لە سەر پولە کوتەری شیعرەکانی ناو هیلانەی دیوانی " داستانی هەڵوی سور " و هەر دوو دیوانی کەشکوڵی پیشمەرگە نەکەمەوە و بە دەنگی خوم تا چاو هەتمر ئەکات لەم مەڵبەندە ئازاد کراوانەی کوردستاندا هەڵیان نەفڕینم ؟! بۆ لە بری حەرفی گیر خواردووی چاپکراو زایەڵەی زەنگیان نەدەم بە گوێی ئاپوورەی خەڵکدا و دەستیان نەگرم و نەیانبەمە ناو کوری ئاشنا و ڕوشنا و جێی نەرزگەکانی پیشمەرگەوە ؟! بۆ بە شمشاڵی گەرووی خوم ئاوازەکانیان نەژەنم و دێی بە دێ و ناوچە بە ناوچەی ولاتە خەمگینەکەم منیش دەرویشی ئەوان لە گەڵ خومدا نەیانگەڕێنین ؟! خۆ ئەوەندەی جیاوازی هەیە لە نێوان بینینی ئەکتەری ناو فلیمێکی سینەمایی و هەر هەمان ئەکتەریش لە سەر شانۆ و لە بەر دەمتا و بە بەر چاوەوە ... ئەمەندەی و بگرە زیاتریش جیاوازی لە نێوان شیعری بە چاپکراوی و هەر هەمان شیعریش دا هەیە کە بە خوێندنەوە و ئێلقای زیندووی شاعیرەکە و بە بزوتنەوە و هێمای لەشی چاو و گوێت کەمەند کێش بکات ! کوت و مت وەک جیاوازی ئەو دیمەنەی خوت تیا بیت و هەر هەمان دیمەنیش لە

تابلویەکدا ببینی !)) ئەمجارەیان بە دەنگی بەرز و ئاشکرا بریار سەدا دەست بکەم بە "گشتی شیعر خویندنەوە" ئەو سنوورە باو و تەقلیدیانە بشکینم کە تا ئیستە دەمی بەستبووین و سا ئەگەر لە سالیکدا کوری یان دوو کورمان گرتبایان نەگرتبا و ئیتر دەرگای مالی شیعرمان کلوم ئەکرد و الامان نەئەکردەوە تا دەرفەتیک نەرەخسایەتەوە .. نە" .. شیعر پش ئەبی جوولە و گەشت و هەوا بسەو هەواری خوی هەبی . لە هاوری و هاولامەکانی نەبری . ئەویش تویشووی خوی لە پشت ببەستی . شاخ و گەوە و هەوراز و نشیو ببری . دەروازەی هەموو دلیکی سەوزی خاك سك سوتاوەکەم بقلیشینیتەوە . گەتارەکەم کرد بە کردار و وەکەم هەواری ئەم گەشتەم بردە گوندی (قزلەر) ی دراوسیی پیرەمەگرونی سەر سپی . ئینجا لەویشەوە وەك هەجیجی یەکی دلداری سمیل قیت بە کولی شیعری رەنگینەوە چوون "گاپیلون" و لەویش ئاهەنگی شیعرم گیرا و دوای ئەویش ئینجا بەرەو ئورد وگای شانە هەنگی هاوریانی کومەلەی ئیران ملم نا و دوای ئەویش لە مالوومە بووم بە میوانی شەهید جەمالی هەلی باپیر و هاوریکانی و لە گەل خەلك و خوای ساغدەی ئاوایی دا گویمان لە کەشکولەکانی پیشمەرگە گرت و دوای مالوومەش کوچ و بارم بردە لای گەورە دەی برایانی حیزبی دیموکرات و کە لەویش وەرچەرخامەوە بە دولی جافەتی و لە گەل نەمەی بارانی بە پەلەی بەهاردا هاتمەوە سەرگەلوو ئەمجارەیان لە سایەی دابانی دەم بە زەردە خەنەی تازە لەخم رەخسیو دا دەنگ لی هەلبرپو لە هەر دیدار و کوریکیشدا سەعات و نیوو دووسەعات شەقڵنی وشە ئەیخایاند و دوور لە خو هەلکیشانیش شیعرەکانم لە دوای خویانەوە وەك کرمی ئاوریشم قوزاخەی خوشە ویستی خویان لە دلانەوە ئەپیچاو وا ئیستەش کە چلەی شەهید یکی گەل و یادی قەلەمیکی بە جەرگ و ئازاماندا .. حەوتەم بارگە و بنەی ئەم کوچەم لە ریی یەکیتیی نوسەرانی کورد ستانەوە هیناوەتە بناری ئاسوس و لای ئیوەی

خوشەویست و یەکەم قوناغی ئەم گەشتەم لێرە کوتایی دێ و بۆ مەنزل و هەوارگەی داهاتووش خەیال پڕە لە جێ و ناو و خواو پێشمەرگەشی یار بێ هەر دڵدارەکەی ئێشە و هەر سەودا سەرەکەی ئازادی و هەر گەرد مەکێ نەسڕەوتی شێعرەکەم ٠

هاوڕێیانی ئازیز :

ئەو شێعرانەی لەم ئێوارە کوڕەدا ، لەم سۆزی چڵمێدا ، بۆتانی ئەخوێنەوە ٠٠ بڕێتیی لەو چەپکە گوڵانەی کە هەر تەلیکیم لە ئازارو ئاوات و خوێن و بڕسێتی و تاڵی و شیرینی ئەم گەڵە ستەم دێد مێوە چنیوە و بە باوەش بۆ ئێوەم هێناوە ٠٠ بەشی زۆری ئەم بانگەوازی ڕەنگاوڕەنگانەش بۆ لە چوارپێنج ساڵ و بە تەنیی ژووری ئەم مان و ئەو مانیان ئەکرد و ئێنجا یەك لە دوای یەکێش بۆ ئەو سەنگەرەکانی شۆڕشی نوێی مان هەڵفڕیون ٠ تا لە دواییشدا خوێنی شەقڵەزن و چڕیکەیان کەوتە ٠ ئەوسا هەر بە گیان و ئێستە بە گیان و بە لەشیش هاتمە لاتان ٠ ئەم شێعرانە شێعرێ خاکی داگیرکراو و بۆ ڕەنگاربوونەوە و شۆڕش ٠ لە سادەترین دەربڕینیشدا ، شێعرێ بۆ ڕەنگاربوونەوە : دەنگی ئازادی دژی ژێردەستی ئەگەینێ ٠ دەنگی هەموو مەم و زێنێکی شۆڕشگێڕ دژی مەرگەوەڕەکانی سەردەم ٠ ئەم شێعرانە بالا ئاوێنەی ژیانی ئێوەو هاوڕێکانتانن ٠ شتە بچووکەکانی ژیانی ڕۆژانەی پێشمەرگەن ٠ ئەو شێعرانەن کە شۆڕش چارەنووسیانە و خاك و دایك و باوکیانە ٠ گیرانەوەی چیرۆکی سەربازە ونەکانی ڕیگەی سەرفرازیمانن هەر یەکەو لە دایك بووی شۆڕش و جێگەی خۆشەیتی ٠ هەندێکیان بۆنی خاکی سووتاو و زیندانی شێدارو ئازارەقەی لەشی شۆڕشگێڕانیان لێ دێ ٠

شێعرێ بۆ ڕەنگاربوونەوە : چەکێکی تری مەیدانی ڕابەرینمانە ٠ گوللە و وشە ئێستە هەردووکیان لە یەك سەنگەری پێش مەرگایەتیدا بە جووتە و شان بە شانی یەك ئەجەنگن و ڕوو بە ڕووی ئەو مێردەزمانە

ئەبنەوە کە گول و نان و مندال وکانی و باخ و دارستانەکانمان ئەسوتینن دەزگیران و ژن و کوریەکانمان دیل ئەکەن . بەلی لەم قوناغەدا . لە ناوئەم ئاگرەدا ، ئەبی شیعریش مەرمزە و بوسە و هەلمەت و هیرشی خوی هەبی . ئەبی ئەویش بریندار و شەهیدی خوی هەبی . ئەی ئەگەر وا نەبی ئەبی ئیمەی نووسەر و شاعیر لیرە چی بکەین ؟! شیعری بەرهنگار بوونەوە وەك چون زور جار زریانی بە گژا چووی تووڕەی پیشمەرگەیە جارە ناجاریش کانیی سارد و فینکی دوای هەورازی سەختە و شەمالە و شنەیە ، رەنگە تاك و تەراشیان کەم بژین بەلام وەك شەهیدانی نەوجوانمان کەل ئەژین . بەلی بەلای منەوە ئەبی ئەدەبی ئەم روژگارەمان بوئەم روژگارە بێ . لە گەل نالەی گوندی سوتاودا راچەنی . دەماکی رووی دزیوی داگیرکەران دابمالی . ملوانکەی گەردنی بە لارەوە گرتووی کچی دەزگیران شەهید کراوبی . هەستی مندالەکانمان بن ، بریقەی چاوی گەشی ئەوان بن ، ئاوینەی کارەسات و قیبلە نیمای نەبەردە خوینا وییەکان و پیناسەی خوینلاوی بەربانەلی قوربانیەکانمان بن .

من ئازار و ئاواتی ئەم سەردەمە ئەبنە جولانەی هەست و بیرم وڕام ئەژەن . بوئەوان ئەنووسم . زیندوترین شاکاری ئەدەبی ئەم دنیایەش سەرچاوەیان هەر لە واقیعی بەبەرچاوەوە هەلگرتوە و لە ئاستی نەتەوەیی یەوە هەلهاتوون و ئێنجا باوەشیان بە جیهاندا کردووە . ئەو ئەدەبەی لە دلی نەتەوەکەی خویدا نەبی لە دلی مرۆڤایەتیشدا نابێ . شیعری بەرهنگار بوونەوە هەر بە هات و هاوار و دروشمە زەقەکان نابنە شیعری شورشگێر ئەگەر بە هونەریش شیعر نەبن ، وەك چون هیچ شاعیریکیش بە نووسینی شیعریکی شورشگێرانە نابێتە شورشگێر ئەگەر خویشی بە کردەوە هەلویستی شورشگێرانەی نەبی سەر ئێنجامیش شیعر هەر ئەبی شیعر بێ جا هەر ناویکی لی بنریت . منیش لە

ئەزموونی دنیای شیعری خومدا هەولی هەمەجورم داوە . بەڵام نالیم : هەموو دڕختەکانم بەر دارن . هەموو گوڵەکانم جوانن . هەموو باڵندەکانم ئەخوێنن .. نەی شیعریش ژیانە و هەڵدێرو نشێو بەرزی و نزمی و لاپاڵ و لاشان و لوتکەیشی تیدایە .

هاوڕێیانی خوشەویست :

بەشێکی تر لەو شیعرانەی کە هەر لەم کۆڕەدا پێشکەشتانی ئەکەم ، پوختەی شیعرەکانمن . کۆرتە شیعرەکانی دیوانی کازیوەمن . شیعری بڕووسکە ئاسان ، هەندێ جار چڕەن و گڵی چەپەشی تەقیتەوەیان لە زوردەم بە هاوار گەورەترە .

لە دوایینەدا لە دڵی خومدا وتم ((با ئەوەندە دڕێژدار و نووزە دڕێژنەبم)) ئینجا بەدەنگی بەرز ئەڵێم .. دە با لە جیاتی خۆم شیعرەکانم قسەتان بۆ بکەن چونکە هەر دەنگی ئەوان ئەبێتە سەرپشکی پەسند کردن یان نەکردن .. دەبا یەکەم چەپکە شیعری ناو گوڵدانی ئەم کۆڕەش .. بخەمە سەر دڵە خوێناوییەکەی هاوڕێی شەهید کاک (عبدالخالق معروف) .. دەبا ئیوەی خۆشەویستیش بە وریایی و هێوری یەوە گوێم بۆ رابگرن .

سەرنجێک

جوامێری شاعیر ئەم وتەیەی لە ڕۆژی ٢٠/ ٥/ ١٩٨٥ دا بەرلە کۆڕە شیعرێکەی خوێندەوە ، لە چڵەی شەهید "عبدالخالق معروف" دا کە یەکێتی نووسەرانی کوردستان پێکی هێنا بوو .

ئێمەش لە باری خومانەوە وامان بە جاك زانی ، وتەکە بکەین بە پێشەکی ی شیعرەکەی خوی (کەڵ٧) .

یەکێتی نووسەرانی کوردستان

کەلە

شیعری : جوامیر
" بو هاوریّی شەهید عبدالخالق معروف "

لە هەر کوێوە بروانیتە پارد ەی قەلا
هەر قەلایە ..
لە کام لاوە سەر هەلبری
گولە بەروژەی چاوی ئەو
ئەتبینیت و هەنگاو هەنگاو لە گەلتایە .
کی ئەتوانی خوی لە نیگای بەرزە تیشکی
هەلگورد ونکا ؟!
کی ئەتوانی بەفر و باران
لە زستان و
گول لە نیسان تەدەفە کا ؟!
ئەتوانن هەوریك بکوژن !
خوینی شلیریك بریژن .
ئەتوانن دەستی دارگویزی ببرنەوە !

قاجی کتیبی بشکێنن ٠
چوار میخه‌ی شیعری بکێشن !
بەلام شیعری حیلەی ئەسپێکی رەسەن بێ !
شیعری بون و بەرامەی قەڵەمی راستی‌ی لێ بێ ٠
هەوری ٠٠ بزێ و
کور و کچی رەهێڵەی ئاسمانی ببێ !
هەرگیز بەوان دروست نابێ ،
لە دەروونی ئەهرەمەدا گوڵ ناپشکوێ ٠
لە سەر تەوری جەڵادەکان
کوتری هونەر هەڵنانیشێ !
لە سەر کورسی سوڵتانەکان
داد پەروەری دانانیشێ !
چون لە چاڵە خەڵووزانـــدا ٠٠
هیروی سپی سەر دەرێنی !
چون بایە قوش بۆ ئارام وەڵنایێ
دەرەخت و ڕووبار ئەخوێنێ !!
ئەوەی هەرگیز ٠٠ هەرگیـــز ٠٠ هەرگیـــز
دەنووکی دایە کەر خۆری بەهەسیان و
تووڵە مارە سەر سپیەکانی مزگەوتی
مـــەڵای خەتی
قەت نایگـــەینێ
ڕەگی دار گوێزی ژیانی ئەم گەڵەیە
هەورە تریشقەی سەنگەرو
قەڵای سووری
هەزاران ــ عبدالخالق ــ ی پیشەرگەیە ٠

ئەم کوردستانە کوانووە
کەلە پشکوی قەت لی نابـــری
گەر پەنگری هاواریکی ئەو دامرکی
دەیان پەنجە و قەلەمـی
ئاگـر ئەگـری
ئەی دۆزمنانی رووناکـی ی !
هەتا دونیی (عبد الخالق) چرایەك بوو
چەند شەقامی لە سەع سەریان هەلیان ئەکـرد
کتیبـی بوو ...
یەك دوو شاری ئەخیخویند موە !
بەلام ئەمرۆ ـ عبد الخالق ـ
شەقـام نی یە
دی و شار نی یە
ریـوار نی یـە
گول ئەستیرەی زامی ئەوی
لە سنگ و بەروك نەدا بی
مـال نی یە ..
لەم ولاتە غەمگینەدا
ری ی مالی وشەی نەزانی ،
ئیستە هەموو کوردستانم
وەکو چاوەکانی قەلا
بە کتیبە خوینا ویەکەی
نیسانی ئەوا ئەروانی !

میری شەهیدانی هەولیـر !

ئەی حەیرانی سووتە مەروی
بڕۆن .. بگەڕ .
ئەی هاوڕێی بەهرە رەنگین .
گوڵ خەند مرانی پیکەنین .
لە هەواری قەند یلمکەی ناو گیانمانا
سنمو بەری چوار وەرز سەوزی
تۆ .. سروەکەی سەری رەشی
تۆ .. ئەنتینی هەرە بەرزی
سەر جیای ئیزگەی شۆرشی
تۆ بڵند گوێ ،
دەنگدانەوەی دڵی ئێمەی
ڕادیۆی ناودەستی پێشمەرگەی
ئەو ڕیکوردەی هەموو ڕۆژی
سروود دەکەی ..
شۆرشی نوێمان لێ ئەدەی ..
بەیتا .. بەیتا ..
ئاگردانی (پشکۆ)ی خوت و
نەوەی پشکۆی ئەم کوردستانە
خۆش ئەکەی !

١٩٨٥ /٤ /٢٧

شکۆ

٨

شیعری : جەوهەر کرمانج
پیشکەشە : بە گیانی عبد الخالق معروف

وەکو پشکو
روخساری خولەمیشی بوو
بەلام ناخت هەر ئاگر بوو
وەکو گلکو ..
هەر جوار د مورت خاموشی بوو
بەلام سەد ان گولی سوور و خوزگەی سەوز
بە باوەشی گەورە و پیروزت هوگر بوو
میر خاسی بووی هەتا ژیای
بەرە و کوشی لوتکە و رەوەز
لە ئەسپی خەونی خوت خوری
چرایەك بووی هەتا سووتای
سالی تەمەنت د اگیرساند
شەوگاری رەشت پی بری

وەکو حەلاج .. وەکو لورکا
مەرگت بووە داستانیکی گوی ئاگردان
تۆ لە روی جەلادکرد و
نەیویست سەری خوی بو شورکا
بەلی قوربان
دیارە دەبی هەروەها بی
رەفتاری گورگی زامدارا و
مردنی گەورە شاگردان

* *

بە دەستیکت گرو نانت هەلگرتبوو
بەوی دیکەش چەقو و هەسان
بە چاویکت مەرگی ئازیزانت دەدی و
بەوی دیکەش ولاتی گەورەی کوردستان
وەك ئەفتینا
هیندە بەرز داچەقی بووی
سەدای مەرگت دەچرپاندە گوێی ئەوان و
شەپولیشت مژدەی دەدا بە پیشمەرگە و
تیشکی سەرفرازی دینا
هەلویەکی هیندە زیخ بووی سیخورەکان
لە چنگی هەلمەتە کاسی و
لە شەقەی بالیت دەترسان
دەیانزانی ئەگەر بفری
ئیدی دەستیان ویت راناگا هەتا شاخ بی
توش هەجمانت لی برابوو
چما هەلو رابی ئوقەرەن

ئەگەر بیچویان لە شاخ بی ٠٠ ؟
دەیانزانی ٠٠
بەرزە فڕی و نەوی نابی
دەیانزانی ٠٠
لە رەوی خوت دانابڕێ
بە هیچ دەستی کەوی نابی
گوێ بیست ببوون پێت دەگوتن ؛
ئێمە وئێوە دوو بالدارین
هەر یەك بە بالی خوی دەفڕی
ئێمە وئێوە دوو دڵدارین
هەرکەس بودوتی خوی دەچڕی
هەتا هەبین بە گڕتاندا دەچینەوە
ئێوە بە توپ و فڕۆکەی مەرگ چین و
ئێمەش بە پێشمەرگەی بروا و زگی برسی
ئێمە بە رووبارێ خوێن و
ئێوەش بە کانی دراو و زەبری کورسی
ئێوە بە کوت و زیندان و زەبری سیدارە
ئێمەش بە مەچەکی گەورەی پوڵا پین و
گەردنی بەرزی شەهیدی بێ ژمارە
وەکو سیمەر لە بالاتان نابینەوە
یا دەمرین یا ٠٠ پێتان لەسەر ئەم خاکە دەبڕینەوە

* *

هو ماموستا ٠٠
لە کاتێکدا بەجێت هێشتین
تازە هەتاوی کوردستان وا خەریکە گەرم دادێ

ئیستاکە هەنگاوەکانی پیشمەرگە
بە ڕاوی سیمرخ ڕادێ
بنوو هێزا ..
نەکەی وا زوو لە خەو ڕابی
د یارە خەوی ڕوستەمانەش د مبی وابی
بنووە کەنگی ئەلقەی گشت مالی د مرگی ڕاهەژیند را
لە بڵەند گو و منارەکانی شارەوە
لە مینبەری گوتارەوە
لەگەل د منگی پیشمەرگەیی ڕاگەیند را
وەرن کور گەل زماوەندە
قەرە چۆخ سەرخۆیی گرە و
د مشتی هەوڵیر و بەرانبەری وا لە د مستە
هاموون گوڵا لە حاجیلەی لە قۆ د اوە و
قەراج بە بونەکەی مەستە
کەنگی ئەحمەد موختاری کورد
پر بە گەروی هاواری کرد :
" لە خەو هەستن د ژمنگە میللەتی کورد خەو زەرەرتانە
هەموو تاریخی عالم شاهیدی فەزل و هونەرتانە "
ئەوسا ڕابە و تەماشا کە
کوردستان چون ڕازایتەوە
هەست ڕاگرە
چەند قات تولەت کرایتەوە

١٩٨٥ /٥ /١٥

دەستە

شیعری : دلاوەر مەحمود

کە رۆژ هەلات
لە گەرمیاندا جی پوستالی ژند رەمیە
لە سەر ریگە و تەختایی دا
تەپ و توزی زریوش و دەمبابەبە
لە ئاسماندا
گرمە گرمی ناپالم و فروکەیە
لە شاخیشدا
هەر قرمژنی چەکی دەستی پیشمەرگەیە
کە شەویش هات لە شاخ و دەشت
وردە و هیز و دەسەلاتی داگیرکەران
گشتیان لە ژیر پیلاوەکەی پیشمەرگەدان

نۆبه‌داری مه‌هۆسالی

هۆنراوه‌ی : خلیل د هوکی

فلستینی ..
ئای له‌ من و ئی ئاگری و
ئای ل ته‌ وی کویر بریتی ..
پشتی ئه‌زیه‌ت و لید انا
یا فه‌رئه‌وه‌ هه‌ر ب ئازری ..
ئالای نه‌دانی هه‌لگری ..
باور بکه‌ و شورشگیرین ته‌ د زانن .
گه‌ر نوبه‌داری شه‌فی بی
ئای ئه‌زیی مه‌هو سالی مه‌ ١١
گه‌ر بریندا ری گوللی بی
ئه‌ز هوگری
ئیش و ئاخینك و کولی مه‌ ..
گه‌ر ئاسمانی ته‌ تاری بیت
بی من ل تاریی توپ د بارن ..

١٠

گەر رویباری شەنگە ژینا تە شیلی بیت
بێ من پری دروندە و نەهەنگ و مارن ..
گەرل پارێ کەدا تە هارن
پاری و خرهیڤ ل من خارن ..
زاروکین من دبێ وارن ..
گشت زوردار و کری گرتێ بن جیهانێ
ل من نەمیارن ..
لێ تەف مللەتێن بن دەست و
ئازادی خوازل من هەڤالن ..
ئەڤجا هەڤالا دل برین
دبین جرا ل تەل مەژی ڤەمرین ..
نە ڤەمرین ..
چنکو ب هزارا شەهید مە
بین دڤی ری دا گوری کرین ..
شورشگیر ئالا هلگرن
کی دبێتن غەم دی رەقین ؟ !
ل هەمی لە لیڤا دبێژین ..
دی سەرکەڤین و پیشکەڤین ..

١٩٧٩

زاوا

محمەد حەمە باقی

ـ ١ ـ

بەر بەیانان ،
پیش ئەوەی جاو بڕکێی دووری ئەستێرە و ئاوەنگ دوایی بێ و ،
پیش ئەوەی پرشنگی جاوە گەشەکانی خور بیت بە سەر ژووانیاندا ،
خەڵکی گوند یەکسی دامێنی ـ پیرە مەگروون ـ
کاتی کە لە مال دەرئەچوون ،
بـــونوێـــژ ، بـــوکـــار ،
بـــو کاروانێی و ، سەفەری شار ،
لە سەرکانی سەرووی نـــاودی
چاویان ئەکەوت بە ئەسپێکی جوانی رەنگ شی .
کڵك و یالی پر بریسکە و ، دڕێژ و خـــاو
بە چوار دەوری ئاوەکەدا دێت و ئەچی ..
دامێنی هەر چوار پەلیشی لە میرگی بەر دەمی کانی و ، ئاوەنگی سەر
سەوزە گیاکە هەڵئەکێشی
جار نا جارەش ، بە سڵەوە ئەحیلینی ..
بەڵام هەر کە یەکەم تیشکی خور دەرکەوت ،
ڕائەچڵەکی و ، ڕووە و هەوراز ، لابە لاو ، بە شانی شاخدا
بە چوار نالە تێی ئەتەقاند و ، سەر ئەکەوت ..

تا ئەگشتە سەری زنیـــو ،
لەو سەرە ، لە ناو پرشنگی خور بارینا
چریسك و هوریك ئەبینرا و ، نە ئەبینرا ..
تا ئیجگاری چـــریسك و هور ، ئەبوو بە تەم .. ئەتوایەوە ..

ـ ٢ ـ

نە رۆژیك و ، نە دووان و ، سیان ،
نە هەفتە و ، دوو هەفتە و ، نە مانگ
ئەسپ ئەهاتە سەر کانی و ، دیار نەئەمـا
تا وای لی هات ، لای خەلکی گوندی دامین و ، قەد پالی شاخ
بوو بە گری کویرە و ، مەتەل ،
بوو بە پرسیار و بە سوراخ ...

ـ ٣ ـ

ئەفسانەی دلداری کانی و ، ئەسپە شی ی جوان
لە کەللەی شوانی گوندی دا .
شەویك هەر دوای نویژی شیوان ،
تازە تریفـــەی مانگـــە شـــەو
ئەیـــرا لە سەر جیگەی بەرز و ، لووتکەی کیوان .
شوانە ، فەرمنجیە گونەکەی کردە شانی وە
بە تەنیا لە پشتی دی وە ، سەر کەوت بو لای نزیك کانی .
لەوی لە پـــال دەوەنیکـــا ، خوی حەشـــار دا ..

ـ ٤ ـ

شەویك بوو ، کش و مات ، هیمن

هەموو شتیکی ئەو ناوە لەوە ئەچوون ، بریاریان دابی پیکەوە چاوەروان بن ،
مانگیش بە ژوور سەریانەوە ، شورە کچیك بوو ، لەش زیوین ، پیستی کەژال ،
کراسیکی تەرکی تریفەی پیچا بوو لە خویەوە ،
گری بەر دابووە هەناوی ئەستیرە و ، ئاسمان و ، سامال
وەك حەزیش کات ، ئەو شەوە بو یەکەمین جار
درەخت و میرگ و گول و گیا و ، کانی و نزار ،
جوان ببینن ،
چرای گەردن و روومەت و ، مەمکەکانی .. بە یەکەوە هەلگرد بوون ..

— ٥ —

هیشتا شەو ما بووی دوایی بی ، کە شوانەی دی ،
خرمەی سمی ئەسپە شیکەی کەوتە بەر گوی
چاو و گوێی پیکەوە هەلخست ، بو بەرەو ژوور ،
گوێی گرت ، روانی ..
تارمایی ئەسپی بە دی کرد ، بە سەر ملەو شانیکی کوور.
هیواش ئەهاتە بەرەو کانی ..
کە گەیشتە سەر کانی و ئاو ،
ئاوی کانی ، لە خوشیا بو پیشوازی
لە سەر چاوە بەرز بووە ، هەلسایە پی
خوی هەلسوو لە پەل و کلك و ، سەر و چاو و ، یال و پشتی ،
تەپ و توزی ڕەی پیوە بوو ،
پاك ، پاك شتی .
ئەسپیش وەك کچولەیەکی بالا بەرز و ، رەنگ چوری شیر ،
بە ڕووتی لە بەر پلووسکی تانگەیەکا ، مەلە بکا ،

ئاوەها بوو .. بـــە نیانـــی لە بەر ئاودا راوەستا بوو ..

ـ ٦ ـ

کە ئاوشتی و ، کە ئەسپەکەش حەسایەوە
ئاو ، لە سەر خو بە ئەسپی ووت : ئەی هاوریکـــم .
ئەو چیرۆکەی شەوان بوم ئەگیریتەوە
زور حەز ئەکەم هەموو شەوی سەر لە نوی گویم لی بیتەوە
تکا ئەکەم . ئەمشەویش بوم بگیرەوە .

ـ ٧ ـ

دیار بوو ئەسپیش خوی ئوخژنی بەوە ئەهات
ئەو چیرۆکەی شەوان گینگلی پی ئەدات
هەر لای کانی بیدرکینی و ، هەر لای کانیش خەمەکانی بە پابدات ..
وتی : ئەی خوشکی بالندە و دارستان و ، مانگ و ئاسك ،
ئەی بەژن و بالا شووشەیی و ، ساف و ناسك ..
تو ئەو کچـــە بەخشند میت ،
هەر چی تینووی ئەم نیشتمانە پیت ئەگات ،
دەم ئەخاتە ناو دەستەوە ، هەلت ئەمـــژی .
ماچت ئەکات ..
کە چی تو دلیان ناشکینی و ، دەست نانییت بە رووبانەوە ..
تو ، دلدار و ، دەسگیرانی هەموومانی ،
ئەی دایکی باران و گول و ئاوەدانی ..
رەنگە تو چونکە ئەوەند ، هاوریت هەیە ،
نەزانی ، یان بیرت نەیە ،
کامیان لە هەموویان زیاتر دینەلات و ، کامیتریان زیاتر هوگری تو بووە !

ئەو چیرۆکەی شەوان بوتی ئەگیرمەوە ، هەی لاویك بوو ،
پیش ئەوەی من بیناسم و ، خۆشم بوی ،
هاوری و ، خوشەویستی تۆ بوو ..
— بیرکەرەوە —
پیش چەند ماڵگی ، ئەو شەوانەی کۆمەڵی پیشمەرگەی رەند و ئاسك ئەزدام ،
هەموو شەوی ، پیش ئەوەی هێرش بکەنە سەر مولگەو سەربازگەی دوژمن ،
تاوی لای تو لایان ئەداو ،
بە ڕێزدەمیان ئەخستەناودەمی تووە ،
تا پاراو بوون ،
دوای تاوێکیش ، کەعارەقی ناوچەوان و ، لاجانگ و لاملیان ئەسری و ،
کەماندوویان بوتاوی ئەحەسایەوە ،
جارێکی تر، خوێان گورج و تونتر تۆڵ تر ، لەجاران ئەپیچایەوە ..
ئیترکەجیهان ئەهێشتی ، تا نیوەشەو ، تا بەربەیان
تا دەست وەشانی کوشندە، لەدوژمنان ،
نەئەگەڕانەوە بۆلات .

— ٨ —

— بیرکەرەوە —
ئا ئەو کۆمەڵ پیشمەرگە گورج و جوانە ،
یەکێکیان تیابوو، ڕەنگی وەك :ڕەنگی ڕیحانە کێوێك و کژوگیای سەر ئەم کێوانە،
ڕەنگ سەوزە بوو ،
گەرچی وەك بنی گوێ وا بوو ،
بەڵام هەمیشە ئاوێنەی جاوەکانی پر بزە بوو ..
بالایشی ئەتووت نەسامە .. تووڵە نەسام ،

هەر کەس یەکمجار کە ئەیدی ، وای هەست ئەکرد
هیشتاش ماویتی بەرزتر ، زیاتر هەلچی ..

ئاسکیکی سرك و کیوییە ..
روحی سووك و سووکەلەیە ، شەیدای ژیانی ناو دەشت و دارستانە ،
هەر خوی حەزی لە راکردن و بازدانە ..
رەنگی جلیشی وەك رەنگی پیستی ئاسك ،
وەك رەنگی ئەم نیشتمانە ،
وەك بەر گردنی کاوان و ، هەردە و باسك ،
وەك زەوی بوو ..
زەرد بوو ، زەرد یکی خاکی بوو ..
بەو هەموو فیشەکدانەوە
بەو هەموو جورە پیویستی و چەکانەوە
کە چی بە لاتا ئەروی ، چەپکی بەراسەی کیویلەی پیا ئەپژانی و ،
وەك پەپولە ..
وەك فرینی پەرە سیلکە ..
وەك وەشوشەو ، گولە میخەکی بال گرتوو
بید مشك .. زور بید مشك . وەت ئەبوو ..

— ٩ —

ئەم ئاسکە سرکە دەمیك بوو ،
کچە میلاقەی ژیر بەفرو ، سەر بەند نی ئەم ولاتە
بە جل و بەرگی سوورەوە ، چوو بووە خەونی و ،
گولاویکی ئەفسانەیی پیا رشتبوو ،
خوشە ویستی نیشتمان و ، خوشە ویستی هەژارانی لە دەروونا جی هیشتبوو.

چوار سالیکیش بەر لـە ئیستا ،
بەر لەوەی بیتـە پیشمـە رگە و ، چەك هەلگری
بالندەیکـی سپـی بوو ٠
لە هیلانەی ناو زانکۆیەکـا ئەیخوێند و ،
هەر لەویشدا ، بۆنی کچە میلاقەی ناو خەونەکانی ،
نا ، بە کچە بالندە یەکی هاوری وە و ، یەکیان خۆش ویست ٠
بوون بـە جووتی مـەلی سپی ..
بوون بـە جووتی قومری سپی ..

— ١٠ —

لەم کاتەدا و ، لەم عەشقە ژیر جەقۆیە دا
چاوی گورگەکانی ناو شار ، خەریك بوون ئەکەوتنە دوای ،
فڕینە نەچنیەکانی کۆری بالدار
بەڵام پیش ئەوەی بتوانن ، هیلانەکەی بڕوزنەوە و ، ڕاوی بکەن ،
پۆلی هەلـوی سووری چیـا ،
شەویك لەم سەر لووتکانەوە ، تفەنگیکیـان لە گەل خۆیان هەلگرت و ،
چوون بە شـوێنیـا ،
هێنایان و ، هەر لەم لووتکانە دایان نا ،

— ١١ —

کچە کەش بیری وەك کولم و ، چاوەکانی
گەش بوو ، ڕووناك ..
عاشق بوو ، عەشقی پیرۆزی ، ئەیسـوتان بۆ ئازادی خاك ..
لەم عەشقەدا ، لە گەل دلدارەکەی خۆی و ، چەندانیکی وەك خۆیاندا

ژیر زەمین و ، گەنجینە نەبووکانی شارەکەیان
کرد بووە بنکە و هێلانـــــە ،
لەویشەوە ، دڵی خوێن و ، کوڕانی چیاکانیان ،
ئەخستـــە نامـــەی بچووک و پیچڕاوە وە ..
ئەیان نارد بۆ هـــەزارەکـــان .

— ١٢ —

هەر وا دوومانگی لەمـــە و بەر ،
لە شارەوە بە نهێنـــــی
کچە دڵداریان بەری کرد بەرەو چیا ،
بە بووکینـــــی ..
زاوای شوخیش ، دوو ڕۆژ پێش هاتنی بـــووکی ،
خوێ و دەستەیەك پیشـــمەرگـــە
لە پڕ وەك بەفرێکی سەهۆڵ ،
لە پڕ وەکو خوشە وەستی ..
بارینە نا و ئەم گوند مەوە ، گوند مەمانیان سەهۆڵ کرد
گوندەکەشمان ، بوو بە کەژاوەی بووکینێی و ، لەگەڵ زاوای دڵسۆزدا ،
وەك مناڵی نا و شەوانی پێش هاتنی ڕۆژی جەژن ،
تا بەیانی نەخەوتین و ، سەرمان پڕ بوو لە خەو بینین ،
دڵمان پڕ بوو لە ئاوات و خۆزگـــە و خەنـــدە ،
بۆ پێشوازی و چاوەڕوانی ، ئەو بووکەی ، سێبەی ، دوور سێبەی
پێی ئەمێتـــــە نا و ئەم گونـــــدە .

— ١٣ —

ئەو ڕۆژە من خۆم لەوێ بووم ، لە نا و دی بووم ، کچەکانی نا و دی هاتن ،

پییان وتم : شارمزایه‌ك دیت له‌گه‌لتا بو جیگایه‌ك ، له‌وی ئیتر ریگا سه‌ختمو، ئه‌لبی بووکی به ولاخ بی ..)

— ١٤ —

بووکـــم هینا ، به‌لام بووك چی !
قومریه‌ك بوو ، جوانـــه قـــومـــری ،
سپیکه‌له ، خوشکی په‌ری ..
روونـاك .. سپی ، وه‌ك چلوورەی کویستانیکی به خوره تاو ،
ساده ، و ، ساکار ، وه‌ك گولیکه‌ی لاری رواو ..
ئاگام لی بوو ، که ئه‌رویشتـــم به ریگاوه ،

گول وکانی و بالنده ، وپه‌له قه‌رسیلیش ،
له گه‌لمانـــدا ریـــان ئه‌کرد .
چه‌ند دره‌ختیکیش بالیان گرت ، هاتن به ژوور سه‌رمانه‌وه
بوون به چـــتر ، سیبـــه‌ریان کرد .
ئاگام لی بوو : شنـــه و شممـــال
هاتن قژیان بو داهینا ،
خور و سامـــاله
هاتن دستیان به رووســـت و چاویا هینا .
ئاگام لی بوو : لووتکه‌ی به‌رزیش ، که ئیمان دین ،
بو پیشوازی ، بو نه‌وازش ، سه‌ریان بو دانه‌ه‌واندین .
گویشـــم لی بوو ، تا گه‌یشتین ،
هه‌مووبان له سه‌رخو و ، هیمن ، گورانیان بو ئه‌وتین ..

— ١٥ —

که چی حەیفی ، دوای دوو روژ ری ،
کاتی گەیشتینە ناودی ،
کچەکان وکوترەکانی ناودی هاتن بەپیشوازی و ، پیرمانەوە
وتیان : زاوا و هاوڕێکانی ، ئەو روژەی کە هاتنە ئێرە ،
بو پیشوازی و چاوە ڕوانی ،
ڕێکەوت وا بوو ، ڕوژی دوایی ، کۆمەڵی سەنگەری دوورتر ، دوورلەم گوندە ،
"ئەها . ئەو شاخانەی ئەو بەر"
هێرشیکی کوت وبڕو ، بەر بڵاویان کرایە سەر ،
ئێتر ئەوان ، کە زانیان :چالی قوڕڵی سەنگەرەکان ،
بەردی گەورەی ڕێز کراوی ، بەر دەم دڵی سەنگەرەکان ،
بانگیان ئەکەن .
هەر ئەو دەمە ، هەر ئەو ڕوژەی بانگەوازی سەنگەرەکان
گەیشتە دێ ،
ئەوان لەبەرەو دەست بە جێ ،
بریاریان داو ، گەڕانەوە .

— ١٦ —

شەڕ خایاندێ و ، خوێناوی بوو ،
لەم دوورەوە چاومان لێ بوو ، کێوەکانی لای شەڕەکە
ڕەوە ئەسپێکی کێوی بوون ،
بە چەپۆکان ، هەڵئەسانە سەر پاشوویان ، ئەیان حیلان ..
تا چەند ڕوژێ ، لەم دوورەوە چاومان لێ بوو ، ئاسمان بوو بە چڕە دووکەڵ
چاوی شەفەق ، لێل و وێل بوو ..
تەپ و توز و ، دووکەڵی هەمە ڕەنگان دێ :

هی رەشمـــان دی ،
هی زەردەمان دی ،
هی سوورەمان دی ،

کانی و ئاوبش ، رەنگیان سوور بوو ..
لە دوابیدا ، تەپ و تۆز و دووکەڵی سپیمان بینی ،
لە دوابیدا ڕووبار و کانیمان بینی ، رەنگیان سپی ئەچوونەوە ..
لە دوابیدا ، کیوەکان ئارام بوونەوە ..
لە دوابیدا چاوە لیلەکانی شەفەق ، ڕوون بوونەوە ..

— ١٧ —

ئیتر هەر لە دوای سەر کەوتن ،
کچەکانی گوندی ئیمـــە ، بە ڕۆژ هەتاکو ئیوارە ،
ئەچوونە سەر بانەکان و ، سەیری ڕێگا و بانیان ئەکرد ،
کوترەکانی گوندی ئیمـــە ، شەو و ڕۆژ ئەیان گماند و ، نە ئەخەوتن ..
نیوە ڕوك .. پۆلی هەڵوی کیوی هاتن ،
تەقەنگیکی سووریان پی بوو ،
بە دیاری بردیان بو بووکی وە ، تیر تیر گریان ..
لای بووکی بە جیهان هیشت و ، تیر تیر گریان .. ١

— ١٨ —

هەر ئەو ڕۆژە ، پیش خور ئاوا ،
من و بووکی و ، خەڵکی گوند و ، پیشمەرگەکان ،
چوونینە سەر دانی کەژاوەی سەنگەرە سوورەکەی زاوا

هەلمان گرت و ، کرد مـــه کولم ..
ئاگام لی بوو ، کە بەرمو دی گەراینەوە ،
گول وکانی و ، بالندە وبەلە قەرسیلیش ، لە گەلمانا ڕیبان ئەکرد ..
چەند دەمختیکیش بالیان گرت ،
هاتن بە ژوور سەرمانەوە ، بوون بە چەتر ، سیبەریان کرد ..
ئاگام لی بوو : شنە و شەمال ، هاتن قژیان بو داهینا ،
خور و سامال ، هاتن دەستیان بە ڕوومەت وچاویا هینا .
ئاگام لی بوو :لووتکەی بەرزیش ، کە ئەیان دین ،
بو پیشوازی ، بو نەوازش ، سەریان بو دانەنەواندین .. !
گوییشـــم لی بوو :تا گەیشتـــن ، هەموویان بە دەنگیکی بەرز ،
سروود یکیان بو ئەوروتین ،
دەنگیان هەلئەبری و ، ئەیان وت : ئەی شەهیدان
ئەی شەهیدلن ،
ئەی شەهیدانـــی ولاتی بەفرو ، زریان و ، رابەرین .
تا ئیمە لەم خاکە دا بین ..
ناوی ئیـــوە ،
سروودی باران وگول و ، ساواو مەل و ، بخچە وکیوە ..

پایزی ۱۹۸۲ ناوزەنگ

بەیانی خەتا

سەرلەبەیانی رۆژی ١٠/ ٥/ ١٩٨٥ ، ئەندامانی دەستەی گشتی یەکێتی نووسەرانی کوردستان ، بەئامادەبوونی زۆربەی ئەندامانی کۆبوونەوەیەکی سازکرد . لەم کۆبوونەوەیەدا تیکرای بەشداران بەگیانی برایانە و ئەدیبانەو ، بەگیانی بەرەو پێرەوە چوونی پێداویستیەکانی ئەدەبی نەتەوەکەمان لە بەردەم هێرش و شالاوی دڕندانە و فاشیانەی دوژمنانی گەلەکەماندا ، بەدرێژی ئەو ئەرکانە دەستنیشان کران ، کە ئەدیبەکەمان بەتایبەتی لەم قۆناغەدا لەئەستۆیەتی و ، ئەو بارەش کە نەتەوەکەمانی تیا ئەژی بەگشتی .

سەرەتا ، بۆ زیاتر گەشەکردنی گەلالەی ئەو بەرنامە و پڕۆگرامە ناخوبیەی کە یەکێتی نووسەرانی کوردستان هەرلە سەرەتای دروست بوونیەوە ، دایڕشتووە و ، لە یەکەم ژمارەی گۆڤاری نووسەری کوردستاندا بڵاوی کردۆتەوە . دەستەی گشتی بەپێویستی زانی بەوردی لەبەدەکانی ئەو پڕۆگرامە بکۆلیتەوە و ، سەرلەنوێ بەدەستکاریەوە دایڕشتەوە ، بەجۆرێك ، کە لەگەل ڕیبازی ئیستای یەکێتیماندا بسازێ و بگونجێ .

لەو روانگەیەشەوە کە ئەدەبەکەمان ، هەمیشە ئەدەبی گەل بوو ، چونکە ئەگەر گەل نەبی ، ئەدەبیش نابی ، بە دوور و درێژی باسی ئەو بەرنامەی دوژمن ئاساییەی رژیمی فاشی بەغدا کرا ، کە زور گیلانەی سواری ئەسپی سەدەی تاریکەکانی ناوەڕاست بووە و ، ڕەگەزپەرستانەی هەڵی کوتاوەتە سەر ئەدەبی ڕووناک و پرشنگداری سەر بە گەلەکەمان و بوئەمەش لە هەموو دام و دەزگا ڕەگەزپەرستانەکەیدا ، کەوتوتەی هەڵپاچین و ، لوت و گوی کردن و شیواندنی ئەدەب و زمانەکەمان و بە دەیان سانسوور و ، چاوی سەگی پولیسی لێ زیت کردوتەوە و ، لە ڕیگای ڕۆژنامە و تەلەفزیۆن و ڕادیو و ، ڕێکخراوە ڕوشنبیرییەکانەوە ، هانی تەشەنە کردنی گیانی جیاوازی نێوان شێوەکانی زمانی کوردی ز ، ئەدەبی ڕەسەنی کوردیمان ئەدات و ، بەکری گیراوانی نەخوێندەوار و خوفرۆش لە دەور و پشتی کۆمەڵە و ڕێکخراوی ئەدەب و ڕوشنبیری و ڕۆژنامەی کوردی کۆکردوتەوە و ، دەرگای لە سەر هەموو جۆرە چڕوکردن و موتوربە کردن و پەرەسەندنێکی زمان و ئەدەبی کوردی قەدەغە کردووە ... ئەمەو هەندەی ماڤە ڕوشنبیرییەش کە بە هۆی خەبات و فیداکاری گەلەکەمانەوە ، لە بەیانی ١١ی مارتی ١٩٧٠ دا ، دەست گەلەکەمان کەوتبوو ، پێی ڕەوا نەبینین و ، دەسەڵاتی لەو دەزگا ڕوشنبیریانە سەندەوە و ، لکاندنی بە دەزگا پولیسیەکانی خۆیەوە ، کە لە بەرچاوترینیان — یەکێتی نووسەرانی کورد — بوو .. ئەو یەکێتییەی لە ماوەی خەبات و تەمەنی ئێشکردنی دە ساڵ زیاتریدا ، جێی بتمانە و ڕێز و خۆشەویستی گەلەکەمان بوو ، کە ڕژیمی فاشی بەغدا ، چاوی پیا هەڵنەهێنا و ، دەیان پێلان و کوسپ و تەگەرەی لە بەردەمدا دروست کرد ، تاساڵی ١٩٨٠ . بوئێجگاری هەڵی وەشاندەوە و ، جوانە مەرگی کرد و ، لەم دواییەدا بوپەر کردنەوەی ئەو جێگا پیرۆزە ، ئەو یەکێتیە کارتۆنییەی پێکهێناوە . کە بە زور ناوبان ناوە — یەکێتی ئەدیبان و نووسەرانی ناوچەی ئۆتۆنومی —

که له راستیدا به لای ئیمه‌وه ، ریکخراوه‌یکی پووچه‌لمو ، زور به تونـد ی رمتی ئه‌که‌ینه‌وه ، چونکه زوربه‌ی ئـه‌ده‌بیه رمسه‌ن و خاوینه‌کانی گه‌له‌که‌مان نه‌فرمتیان لمو یه‌کیتییه کرد ووه و ، نه‌چوونه‌ته ناوی و ، به شـــه‌رمف و سه‌ر به‌رزی و فیداکارییه‌وه له گه‌ل ئازار و ژان و ئاواته‌کانی گه‌لـــدان و ئه‌م ئه‌ده‌بیه به شه‌رمغانه ، له ناو ئه‌و زیندانه گه‌وره‌یه‌ی رژیم دا ، وه‌ك ــ گوران ــ واتمی : ئه‌و گولانه‌ن ، که له سه‌ر به‌ردی ره‌ق ئه‌روین ، یـان وه‌ك ــ قانع ــ واتمی : ئه‌و زیندانیانه‌ن ، که بیری ئازادییان لـــــه زیندانداا شکوفـه ئه‌کات ... ئیمـه ، سه‌ری ریز و نه‌وازشمان بو ئـــه‌و ئه‌ده‌بیه رمسه‌ن و خاوینانه دا ئه‌نه‌وینین ، که هه‌میشه و هه‌تا هه‌تـایـه سه‌ر به گه‌له‌که‌یانن و له گه‌ل گه‌لدا ئه‌ژین و ئه‌مرن ، له هه‌مان کاتیشدا به جاوی قیز و بیز و نه‌فرمتی میژووه‌وه سه‌یری ئه‌وانه ئه‌که‌ین . کـــــه هاوکاری دام و دمزگای ره‌گه‌زپه‌رستانی و فاشیانه‌ی رژیمی به‌غدا ئه‌که‌ن .

بو ئه‌مـــه‌و ، بو به‌رپه‌رچدانه‌وه‌ی به‌رنامه ره‌گه‌زپه‌رستانه‌کانی رژیمی به‌غدا و ، بو به‌رمو به پیرمه‌وه چوونی داکوکی و به‌رگری کردن له زمـان و ئه‌ده‌بی گه‌له‌که‌مان ، دسته‌ی گشتی بریاری دا ئه‌ده‌بی به‌رگری پکاتـه ریبازی خوی . له هه‌ر دوو گوفـــاری نووسه‌ری کـورد ستان و گـــزنگ بایه‌خی سه‌رمکـی به ئه‌ده‌بی به‌رگری بدات ، پمیوه‌ست بی به ئـــازار و ئاواتی ته‌له‌وه . داوا له ئه‌دیبانی کورد بکات ، گرنگیه‌کی بی ئه‌ندازه بدمت به ئه‌ده‌بی به‌رگری و ، له‌م بوارمدا به هه‌موو جوریك هاوکاریمان بکه‌ن و ، به به‌ر هه‌می خاوینیان یارمه‌تی و به‌شداریمان بکه‌ن .

هه‌روه‌هـــا دسته‌ی گشتی ، به پیویستی له به‌ر چاو گرتنـــــی باری ئیستای گه‌له‌که‌مان و شورشی کورد ستان ، که له دمیکـــــــه‌وه یه‌کیتیمان ــ یه‌کیتی نووسه‌رانی کورد ستان ــ به گرنگه‌وه بایه‌خی بـــــم لایه‌نه داوه و ، کاری بو تمبایی ریزه‌کانی گه‌لی کورد و شورشـــــــی کورد ستان کرد ووه و ، ئه‌رکی میژوویی خوی له‌م بوارمدا به شانازییه‌وه له

ئەستو گرتووە و ، جی بە جی کرد ووە . دووبارە بە پیویستی ئەزانی بانگی هەموو دلسوزانی ریزەکانی گەلی کورد و ، شورشگیرانی کورد بکاتەوە ، بو وەلاخستنی هەموو جورە شتیکی لاوەکی و بایەخ دان بە یەکیتی و پتەو کردنی ریزەکانی شورشگیرانی کورد و ، دەست خستنەناو دەستی یەکترەوە ، بو سەر خستنی مەسەلەی رەوای گەلەکەمان کە لەناو ئەم دوژمنە خوین خور و رەگەز پەرستانەدا ، روو بە رووی پیلانی لەناو بردن و تغرو کردن ئەبیتەوە لە سەرووشیانەوە و ، ئەوندەی لە سنووری جوگرافی ئیمەدا مەبەستە ، بەرهنگار بوونەوەی پیلانی دوژمنی ئاسایەکانی رژیمی داگیرکەری بەغدایە . کە بە لای گەلەوە ، ئەم رژیمە ، نەک هەر تەنیا دوژمنی سەر سەختی شورش و بزوتنەوەی رزگاریخوازانەی گەلی کوردە ، بەڵکو دوژمنی بوونی قەوارەی نەتەوایەتی کوردە . دوژمنی درەخت و ، گول و ، مەل و چیاو ، رووبار و ، کانی و بەفر و ، باران و ، گەرمیان و ، کویستانی کوردە و ، ئەگەر بوی بکرایە حەزی ئەکرد قڵ بدات لە دەووکی چولەکە و شالوور و کەوی کوردستان . تا ئیتر نە خوینن ... ئەگەر بیتوانیانە بگەیشتایەتە خور و ، ئەستیرەی ئاسمانی کوردستان ، پی ی ئەوتن ، لە کوردستان هەل مەبن ، تا ئەبە تاریکی بمینیتەوە ، ئەگەر دەستی بە سەر رووبار و ئاوی کوردستاندا بروشتایە ، ئەیوت مەیەلن خەلکی کوردستان بتان خوانەوە ، با لە تینواندا بمرن ... ئەگەر بیشی توانیا بە ، ئەیە هیشت یەک لاپەرە کاغەزی سپی ، بگاتە کوردستان ، تا وشەیەکی کورد پشی تیا نەنووسری .... بەڵام بەڵام ئیمەی ئەدیبانی سەر بە گەلە راپەڕیوەکەمان ، هەر بە وشەی کوردی هەمیشە سەرکەش و نەبەز ، بە شورشگیرانی کورد ئەڵیین : یەکگرن و ، هەر بە وشەی کوردیش گیانی درەخت و مەل و رووبار و چیاو ، بەفر و باران و ، خور وئەستیرە و ، سەر لاپەرەی سپی و ، دڵی خەلکی کوردستان ، پر ئەکەین کە

د ژی ئم رژیمه مروف و جوانی و خوشه ویستی کوژه ، رابەرن و ، ئم ئم رژیمه تاریکه بخنکینن ..... ئیمەش گمه کردن و خەون و خوشه ویستی گەورەمان ، هەر له ژیر سیبەری سەنگەری یەکگرتووی پیشمەرگەی کورد ستاندا ، وەدەستادی و به یەکگرتن هەموو شمان ، ئەگینه بەختەوەری و ، ریز و خوشه ویستی و سلاوی وشەی کورد یمان بو پیشمەرگەی کورد ستان و ، فیداکاری و قوربانی دانه هەمیشه و گەورەکانی ، که به لای ئیمەوه ، خویان و فیداکارییەکانیان وەك پیره مەگروون ، موقەدەسن .

له کوتایی دا ، دەستەی گشتی ، به شیوەیەکی دیمکراتیانه ، له ناو خویاندا ، دەستەیەکی بەرپوه بەری تازەیی یەکیتی نووسەرانی هەلبژارد که به هیوایه ، به هاوکاری هەموو لایەکی دلسوز ، پەیامی پیروزی ئەدەبی کوردی ، قوناغەی گەلەکەماندا ، له ئەستو بگری و ، ئەویەری توانای خوی بخاته گەر ، بو خزمەتی ئەدەب و گەلەکەمان .

دەستەی بەرپوەبەر

۱۹۸۵/٥/۱۰

کتێبخانەی کتیب

نرخی دینارێکە

بۆ پێشمەرگە بەنیو دینار

چاپخانەی شەهید ئیبراهیم عەزو تشرینی یەکەم ۱۹۸۵؛

هەواڵنامەی کتێب
نووسەری کوردستان

هەواڵنامەی کتێب
نووسەری کوردستان